

Broj: **Oi-K-BL-274-2/24**
Datum: 19.04.2023. godine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Predstavnički dom PSBiH
Trg BiH 1
71000 Sarajevo

Institucija ombudsmena za ljudska prava Sarajevo			
PRIMLJENO:			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	2023 ZUBAj priloga
		19-04	

Predmet: Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, dostavlja se

Poštovani,

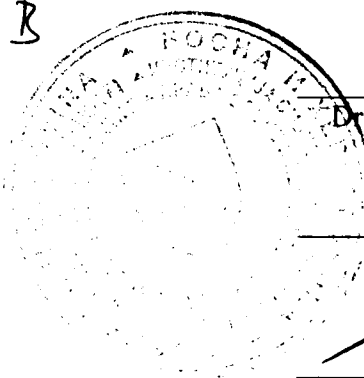
U skladu sa članom 34. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH¹, u prilogu Vam dostavljamo Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

S poštovanjem,

BOSNA I HERCEGOVINA PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO			
PRIMLJENO:			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-	12-1-	819/24	

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

Dr. Nevenko Vranješ

Dostavljeno:

1x naslovu

1x a/a

¹ („Službeni glasnik BiH“ broj 19/02,35/04,32/06,38/06,50/08,61/23)

Broj: **Oi-K-BL-274-3/24**
Datum: 19.04.2023. godine

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Dom naroda
Trg BiH 1
71000 Sarajevo

Institucija ombudsmana za ljudska prava
Sarajevo

PRIMLJENO: 19-04-2024

Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga

Predmet: Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, dostavlja se

PRIMLJENO: 19-04-2024

Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02-	12-1-	819/24	2

Poštovani,

U skladu sa člankom 34. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH¹, u prilogu Vam dostavljamo Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

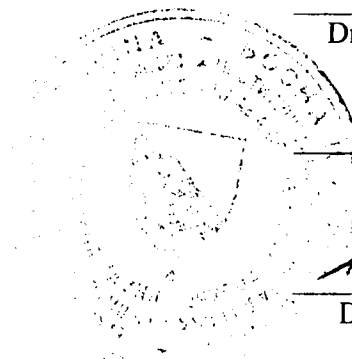
S poštovanjem,

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

Dr. Nevenko Vranješ

Dostavljeno:

1x naslovu
1x a/a

¹ („Službeni glasnik BiH“ broj 19/02,35/04,32/06,38/06,50/08,61/23)

BOSNA I HERCEGOVINA
Institucija ombudsmena/ombudsmana
za ljudska prava
Bosne i Hercegovine

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Институција омбудсмена/омбудсмана
за људска права
Босне и Херцеговине

Godišnji izvještaj

o rezultatima aktivnosti

Institucije ombudsmena za ljudska prava

Bosne i Hercegovine za 2023. godinu

Banja Luka, mart 2024. godine

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2023. GODINU

Banja Luka, mart 2024. godine

Izdavač

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

78 000 Banja Luka/Akademika Jovana Surutke 13

e-mail: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba

www.ombudsmen.gov.ba

Autori Izvještaja

Ombudsmeni:

- dr. Jasminka Džumhur
- Nives Jukić, dipl. iur.
- dr. Nevenko Vranješ

Radna grupa:

- dr. Jasminka Džumhur, Ombudsmenka i koordinatorica Radne grupe
- Aleksandra Marin Diklić, pomoćnica Ombudsmena
- Alma Suljić, pomoćnica Ombudsmena
- Antea Jozić, pomoćnica Ombudsmena
- dr. Predrag Raosavljević, pomoćnik Ombudsmena
- Alma Mehonić Kišić, stručna savjetnica Ombudsmena

Tehnički uredio:

Dragan Perić, šef Odjela za informacione tehnologije

SADRŽAJ

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK	11
III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2023. GODINI	31
IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA	33
4.1. Uvod.....	33
4.1.1. Statistika.....	33
4.2. Pravo na pristup informacijama	34
4.2.1. Statistika.....	36
4.2.2. Zakonodavstvo	36
4.2.3. Postupanje po žalbama.....	39
4.2.4. Forma podnošenja zahtjeva.....	40
4.2.5. Neodlučivanje u zakonskom roku.....	40
4.2.6. Forma akta o odlučivanju.....	41
4.2.7. Informacije od javnog značaja	42
4.2.8. Utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa.....	42
4.2.9. Službenik za informisanje.....	43
4.2.10. Zahtjevi za izdavanje mišljenja.....	44
4.3. Pravo na imovinu	44
4.3.1. Mehanizmi zaštite imovine i prava na imovinu	45
4.3.2. Zaštita prava na mirno uživanje imovine i doma.....	45
4.3.3. Zaštita nacionalnih spomenika i istovremeno ostvarivanje prava na imovinu građana	46
4.3.4. Pravo na pristup imovini	47
4.4. Policija.....	47
4.4.1. Neprofesionalno postupanje policijskih službenika.....	48
4.4.2. Zaprimanje prijave građana	49
4.4.3. Efikasno djelovanje radi zaštite zagarantovanih prava građana	49
4.4.4. Konkursne procedure	50
4.4.5. Ex officio istrage	51
4.4.6. Nadzor nad radom policijskih službenika	51
4.5. Inspekcija	52
4.5.1. Izostanak i prekid inspekcijskog nadzora	52
4.5.2. Pravo na pravni lijek	53
4.5.3. Izvršenje rješenja	53
4.5.4. Pristup informacijama u inspekcijskom nadzoru	54
4.6. Vladina i ministarska imenovanja	54
4.6.1. Razrješenja imenovanih lica	57
4.7. Migracije i azil	58
4.8. Javne isprave	60
4.9. Prava povratnika.....	61
4.9.1. Naknada ratne štete	62
4.10. Sloboda okupljanja i udruživanja.....	63
4.11. Sloboda medija i sigurnost novinara	64
4.12. Besplatna pravna pomoć	66
V. PRAVOSUĐE I UPRAVA	68
5.1. Uvod.....	68
5.2. Pravosuđe	69
5.2.1. Statistika.....	69
5.2.2. Dužina trajanja postupka.....	69
5.2.3. Pravo na efikasan pravni lijek.....	71

5.2.4. Žalba na rad sudija.....	72
5.2.5. Monitoring sudskih postupaka.....	73
5.2.6. Izvršenje.....	73
5.2.7. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.....	74
5.2.8. Tužilaštva.....	75
5.2.9. Advokati.....	76
5.3. Uprava.....	76
5.3.1. Dužina trajanja upravnog postupka.....	77
5.3.2. Regulacioni planovi - povreda načela zaštite prava građana i zaštite javnog interesa.....	78
5.3.3. Diskriminacija u upravnom postupku.....	79
VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA.....	80
6.1. Uvod.....	80
6.1.1. Statistika.....	81
6.2. Pravo na rad.....	81
6.2.1. Konkursne procedure.....	83
6.2.2. Plaća i naknade iz radnog odnosa.....	85
6.2.3. Naknade i dodaci.....	87
6.2.4. Promijenjena radna sposobnost.....	88
6.2.5. Degradiranje radnih uslova.....	88
6.2.6. Usavršavanje za rad.....	89
6.2.7. Prestanak radnog odnosa.....	89
6.2.8. Nadzor nad primjenom radnih propisa.....	90
6.3. Penzije.....	90
6.3.1. Ispunjavanje uslova za penziju.....	92
6.3.2. Postupak odlučivanja o pravu na penziju.....	92
6.4. Socijalna prava.....	93
6.4.1. Smještaj starih osoba.....	93
6.4.2. Roditelj njegovatelj.....	94
6.4.3. Socijalna davanja.....	95
6.4.4. Porodiljske naknade.....	96
6.5. Obrazovanje.....	97
6.5.1. Prelazak na Bolonjski sistem studiranja.....	97
6.5.2. Ekvivalencija ocjena/ispita.....	97
6.5.3. Ostvarivanje prava na stipendiju.....	98
6.5.4. Obaveza donošenja i usklađivanja pravnih akata.....	99
6.6. Zdravstvo.....	99
6.6.1. Žalbe pacijenata na pružene usluge.....	101
6.6.2. Liječenje u inostranstvu.....	102
6.6.3. Liste lijekova.....	102
6.6.4. Refundacija troškova.....	103
6.6.5. Prava zaposlenih u zdravstvu.....	103
6.7. Komunalne usluge.....	104
6.7.1. Pravo na pristup pitkoj vodi.....	104
6.7.2. Energetski zaštićeni kupac.....	105
6.7.3. Zbrinjavanje komunalnog otpada.....	105
6.8. Ekologija i zaštita.....	106
VII. ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE.....	109
7.1. Uvod.....	109
7.2. Uspostavljanje preventivnog mehanizma.....	110
7.3. Stanje u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini.....	111
7.4. Predmeti u Odjelu za praćenje prava osoba lišenih slobode.....	112
7.4.1. Žalbe na rad zavoda.....	112

7.4.2. Zdravstvena zaštita.....	113
7.4.3. Ostvarivanje kontakata s članovima porodice i vanjskim svijetom.....	113
7.4.4. Pravo zatvorenika na lične dokumente	114
7.4.5. Mjera kućnog zatvora	114
7.4.6. Vanzavodske pogodnosti	115
7.4.7. Uslovni otpust	115
7.4.8. Posjete kazнено-popravnim ustanovama	116
VIII. PRAVA DJETETA.....	117
8.1. Uvod.....	117
8.2. Djeca i siromaštvo	118
8.3. Djeca bez roditeljskog staranja u Bosni i Hercegovini	120
8.4. Pravo na obrazovanje	121
8.5. Djeca s poteškoćama u razvoju	123
8.6. Pravo na zdravstvenu zaštitu	126
8.7. Igre na sreću/reklamiranje sportske kladionice	127
8.8. Konfliktni razvodi	127
8.9. Nasilje nad djecom	129
8.10. Vršnjačko nasilje – nasilje među djecom u odgojno-obrazovnim institucijama.....	130
IX. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM	132
9.1. Uvod.....	132
9.1.1. Statistika.....	133
9.2. Zakonodavstvo	133
9.3. Smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u ustanove socijalne zaštite	135
9.4. Pristup obrazovanju.....	136
9.5. Zdravstvo.....	137
9.6. Rad i zapošljavanje osoba s invaliditetom	137
9.7. Pristupačnost	138
9.8. Sukob nadležnosti centara za socijalni rad.....	140
9.9. Imenovanje Vijeća za osobe s invaliditetom.....	141
9.10. Pravo gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat	141
9.11. Pravo slijepih i slabovidnih osoba na čitač ekrana.....	142
9.12. Zakon o upotrebi znakovnog jezika u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	142
9.13. Uspostavljanje Protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama s invaliditetom.....	142
X. DISKRIMINACIJA I ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA	144
10.1. Opća razmatranja.....	144
10.2. Ocjena stanja po žalbama	146
10.3. Osnovi diskriminacije	147
10.3.1. Rodno zasnovano nasilje.....	147
10.3.2. Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije.....	148
10.3.3. Diskriminacija po osnovu etničke pripadnosti.....	149
10.3.4. Ostali predmeti registrovani u odjelu.....	150
10.3.4.1. Oporezivanje prihoda mora poštovati princip srazmjernosti	151
10.3.4.2. Obavezivanje doktora da vrate plate zbog prekida specijalizacije predstavlja povredu prava na rad	151
10.3.4.3. Upravljanje kolektivnim organima.....	152
10.3.4.4. Zaštita prava stranaka pred organima uprave.....	152
10.3.4.5. Sporovi oko predstavljanja i zastupanja političkih partija	153
10.4. Procesni aspekti zaštite od diskriminacije.....	153
10.4.1. Dokazna snaga preporuka	153
10.4.2. Uspostavljanje internih mehanizama za zaštitu od diskriminacije	155

10.4.3. Podsticanje sporazumnog rješavanja spora	155
10.5. Prava nacionalnih i vjerskih manjina	156
10.5.1. Položaj pripadnika romske nacionalne manjine	156
10.5.2. Manjinski jezici	158
10.6. Aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite	159
XI. SARADNJA S MEDIJIMA	161
11.1. Značaj medija za javnost	161
XII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I CIVILNIM SEKTOROM	165
12.1. Saradnja s organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini	165
12.2. Aktivnosti na promociji ljudskih prava	166
12.3. Pridruživanje EU	167
12.4. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima ..	168
12.5. Obilježavanje međunarodnih dana	170
12.6. Učešće u mrežama NHRI	170
12.7. Saradnja sa civilnim društvom	171
12.8. Pregled aktivnosti Ombudsmena	173
XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA	181
ANEKS I. PREGLED BUDŽETA ZA 2023. GODINU	208
ANEKS II. PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2023. GODINE	209
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA	213

I. PREDGOVOR

Ustav Bosne i Hercegovine propisuje da će „*Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda*“, te da „*Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad ostalim zakonima.*“ Ustav Bosne i Hercegovine u članu II 6. utvrđuje nadležne organe za primjenu, odnosno: „*Bosna i Hercegovina, i svi sudovi, ustanove, organi vlasti, te organi kojima posredno rukovode entiteti ili koji djeluju unutar entiteta podvrgnuti su, odnosno primjenjuju ljudska prava i osnovne slobode ili na koje je ukazano u stavu 2.*“ Na sličan način obaveze primjene i poštivanja ljudskih prava i sloboda definisane su i u ustavima entiteta i Statutu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je nezavisna institucija, uspostavljena sa zadatkom da promoviše dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Uspostavljena je na osnovu Aneksa IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum) i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmenu), a s radom je započela 1996. godine.

U skladu sa Zakonom o ombudsmenu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije u prethodnoj godini.

Ombudsmeni su, u skladu s članom 7. stav (2) tačka f) Zakona o zabrani diskriminacije, obavezni podnijeti godišnji, a prema potrebi i vanredne izvještaje o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Vođeni ekonomičnošću, Ombudsmeni izvještaj o pojavama diskriminacije dostavljaju kao zasebnu cjelinu u okviru godišnjeg izvještaja.

Specifičnost navedenih izvještaja je u činjenici da predstavljaju instrument putem kojeg se prezentuju aktivnosti Ombudsmena i rezultati tih aktivnosti. To prvenstveno podrazumijeva aktivnosti vezane za postupanje po žalbama građana, ali i monitoringa, promocije ljudskih prava, davanja mišljenja, kao i druge aktivnosti shodno odredbama zakona kojima su utvrđene nadležnosti Ombudsmena.

Ovako definisana obaveza Ombudsmena BiH zasnovana je na obavezi da o spoznajama do kojih Ombudsmeni BiH dolaze, kroz žalbe i druge aktivnosti o problemima i preprekama koji građani imaju u ostvarivanju svojih prava, upoznaju donosiocima odluka s ciljem poduzimanja mjera na njihovom otklanjanju. U metodološkom smislu, godišnji izvještaj nije samo način da se iznesu problemi, već i da se ukaže na međunarodne standarde ljudskih prava relevantne za konkretne probleme i ustavni okvir unutar kojeg bi problemi trebali biti rješavani.

Godišnji izvještaj za 2023. godinu ima dodatni izazov iz razloga što su se mijenjali određeni zakoni čija implementacija ima značajan utjecaj na građane, posebno oblasti slobode pristupa informacijama na državnom nivou i socijalne zaštite u Federaciji BiH.

Godišnji izvještaj se i javno prezentuje, podnosi stručnoj javnosti profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U godišnjem izvještaju obavezno se navodi ukupan broj i priroda primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje Ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnika o tome. Prezentuju se podaci o broju izdatih preporuka Ombudsmena koje su prihvaćene od strane odgovornih organa vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorni organi nisu prihvatili, odnosno tzv. nerealizovane preporuke.

U ovom godišnjem izvještaju date su i naznake rezultata Analize izvršenja preporuka Ombudsmena BiH upućenih nadležnim organima u periodu: od 2022. godine do 30. juna 2023. godine koji ukazuju da je izvršenje preporuka Ombudsmena mnogo veće, ali da nadležni organi o tome Ombudsmenima ne dostavljaju informacije u utvrđenim rokovima. Analiza će biti dostavljena zakonodavnim organima i prezentovana javnosti u prvom kvartalu 2024. godine. Aktivnosti na sačinjavanju Analize imale su i pozitivan efekat među organima koji su se u prethodnom periodu oglušili o preporuku Ombudsmena BiH. Nadalje, u odgovorima u većini slučajeva, nadležni organi su informisali Ombudsmene BiH o razlozima za nepostupanje po preporukama, koji stavljaju novo svjetlo na pojedine slučajeve (nedostatak finansijskih sredstava za implementaciju, postojanje preduslova na strani drugog organa, sudski postupak i dr.), a što sve ima utjecaj na pitanje realizacije individualne preporuke od strane odgovornog organa. Međutim, činjenica je da o brojnim razlozima usljed kojih preporuka nije ispoštovana, ali i o naknadnoj realizaciji preporuke, organi nisu blagovremeno obavijestili Ombudsmene BiH, a što su bili u obavezi. Sve navedeno nesporno ukazuje na nužnost kontinuiranog praćenja stepena realizacije izdatih preporuka od strane Institucije, a što nije uvijek bio slučaj. Djelovanje Ombudsmena BiH i organa na koji su preporuke naslovljene predstavlja najefikasniji i najbezbolniji način sprečavanja i ispravljanja eventualnih nepravdi, prije nego što nastupi nepovratna šteta. Time se ujedno garantuje da neće doći do skupih i dugotrajnih sudskih procesa za zaštitu i ostvarivanje pojedinačnih prava, koji mogu predstavljati daleko veće opterećenje za sve strane u postupku, za razliku od postupka pred Institucijom koji je besplatan, manje formalan i prilagođen specifičnim okolnostima svakog pojedinačnog slučaja.

Ombudsmeni dostavljaju ovaj godišnji izvještaj nadležnim organima na razmatranje s vjerom da će koristiti kao polazna osnova za raspravu i unapređenje ljudskih prava, gdje jačanje institucionalnih mehanizama predstavlja jedan od ključnih elemenata.

U tom smislu potrebno je podsjetiti na trenutno stanje u Instituciji ombudsmena zahtijeva podršku svih subjekata, posebno imajući u vidu ograničene resurse u odnosu na širinu mandata o čemu su Ombudsmeni detaljno izvijestili nadležne organe u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava za 2021. godinu.

Ovo je dodatno važno iz razloga što je Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u 2023. godini započela proces reakreditacije u okviru kojeg će biti razmatrano i

pitanje izvršenja preporuka iz prethodnog akreditacionog ciklusa iz 2017. godine, kada je potvrđen status „A“ Institucije. Podsjećamo, GANHRI Pododbor za reakreditaciju preporučio je i da zakonske intervencije uključe sljedeća pitanja: finansijsku nezavisnost, uspostavu mandata nezavisnog preventivnog mehanizma, formalizaciju radnih odnosa s drugim organizacijama za ljudska prava i domaćim institucijama, prvenstveno organizacijama civilnog društva i imenovanja i razrješenja. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 61/23) čime su usvojene neke od preporuka GANHRI Pododbora za reakreditaciju.

Naime, Zakonom o ombudsmenu definisan je mandat, nadležnosti, ovlaštenja, kao i pravila postupanja Ombudsmena. Mandat Institucije ima nekoliko funkcionalnih elemenata koji ne uključuju samo postupanje po žalbama i pojedinačnim postupcima pokrenutim po službenoj dužnosti, već monitoring i preventivno djelovanje. Upravo Rezolucija Generalne skupštine 48/134 od 20. decembra 1993. godine (u daljem tekstu: Pariški principi) ukazuje na važnost da Institucija ima najširi mogući mandat u svom postupanju: nezavisnost, pluralizam, te uspostavljenu saradnju s organima vlasti, civilnim društvom, međunarodnim organizacijama itd. Instituciji treba biti osigurano finansiranje, osoblje, infrastruktura i institucionalni kapaciteti za obavljanje funkcija iz okvira svoje nadležnosti i izvršavanje svih odgovornosti.

U Instituciji trenutno radi 61 zaposlenik i tri ombudsmena, od toga 37 diplomiranih pravnik (od čega su tri ombudsmena) i 27 zaposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja, dok je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizovano 85 radnih mjesta (preciznije 85 radnih mjesta i tri ombudsmena).

Prilikom donošenja Zakona o platama u institucijama Bosne i Hercegovine nisu uzete u obzir specifičnosti uslova neophodnih za zapošljavanje osoblja u Instituciji koje bi prema Zakonu o ombudsmenu trebale imati status koji imaju zaposlenici u Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Naprotiv, Zakonom o platama stavljene su van snage odredbe Zakona o ombudsmenu za ljudska prava, kao *lex specialis*, čime se direktno osporila nezavisnost Institucije kao jednog od osnovnih Pariskih principa.

Dakle, unutar Institucije vrše se tri zasebna mandata čiji značaj nije prepoznat, što se odražava i kroz činjenicu da nisu osigurana materijalno-finansijska sredstava, a isto ograničava izmjenu strukture Institucije i njen dalji razvoj.

Posebno je važno ukazati da Institucija ima nadležnost djelovati i u odnosu na pravosudne institucije, bez ulaska u meritum predmeta, što zahtijeva prijem određenog broja pravnik koji ispunjavaju uslove neophodne i za izbor sudija, a za poziciju pomoćnika trebaju imati pet godina radnog iskustva i položen pravosudni ispit.

Funkcionisanje Institucije je u stalnom fokusu različitih organizacija i organa, iz razloga što je funkcionalnost ove institucije, kako u segmentu zaštite, tako i u segmentu promocije, garancija zaštite prava građana, ali prije svega, indikator ostvarenog stepena vladavine prava prema kojem se mjeri i stepen demokratičnosti jednog društva.

Sve izneseno, pred Instituciju i organe vlasti postavlja ozbiljan i zahtjevan zadatak da koordiniranim i sinhronizovanim djelovanjem stvore pretpostavke za unapređenje Institucije, kao centralnog mehanizama za zaštitu i promociju ljudskih prava.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine

dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

dr. Nevenko Vranješ

II. SAŽETAK

Prava svakog pojedinca u Bosni i Hercegovini propisana su Ustavom Bosne i Hercegovine, međunarodnim ugovorima ili konvencijama koje je BiH potpisala, kao i zakonima. U Preambuli Ustava BiH navodi se odlučnost da se u BiH osigurava puno poštivanje međunarodnog humanitarnog prava, te opredijeljenost da se polazi od Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, međunarodnih ugovora o građanskim i političkim te ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, kao i Deklaracije o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, vjerskim i jezičkim manjinama, te drugih instrumenata o ljudskim pravima. Članom II Ustava BiH se proklamira da BiH i oba entiteta osiguravaju najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda. Aneksom VI Dejtonskog sporazuma propisano je da su Ombudsmeni BiH mehanizam za zaštitu i promociju ljudskih prava. U okviru svog mandata, Ombudsmeni BiH razmatraju predmete koji se odnose na slabo funkcionisanje ili na povredu ljudskih prava počinjenu od strane bilo kojeg organa Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored ovog mandata, Ombudsmeni BiH su tijelo za ravnopravnost u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te postupaju prema odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama i zakona o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima. Predmeti se formiraju na osnovu pojedinačnih žalbi pravnih ili fizičkih lica ili *ex officio*.

U toku 2023. godine Ombudsmeni BiH su zaprimili ukupno 2.794 žalbe, tako da je sa prenesenim predmetima iz prethodnih godina (1.768) u radu bilo 4.562 predmeta. Završen je rad u 2.831 predmetu, od čega 1.686 iz 2023. godine i 1.145 predmeta iz prethodnih godina. Tokom izvještajnog perioda, Ombudsmenima BiH, na različite načine se obratilo ukupno 8.366 građana (direktni kontakti, pismeni kontakt, telefonski pozivi, elektronska pošta i pisane žalbe).

Struktura podnesenih žalbi, u odnosu na povredu prava: povrede političkih i građanskih prava - 771 predmet; žalbe koje su se odnosile na kršenje prava ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava - 741 žalba; povrede prava u pravosuđu i upravi – 709 žalbi; kršenja prava djece - 231 žalba; diskriminacija - 187 žalbi; povrede prava osoba lišenih slobode – 86 žalbi; povrede prava osoba s invaliditetom – 56 žalbi i povrede prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina - 13 žalbi.

U izvještajnom periodu Ombudsmeni BiH su izdali 356 preporuka u 488 predmeta, što predstavlja neznatno smanjenje od tri preporuke, u odnosu na 2022. godinu kada je izdato 359 preporuka u 428 predmeta. Statistički pokazatelji ukazuju da, iako je u 2023. godini smanjen broj podnesenih žalbi, istovremeno je izdat približan broj preporuka kao u 2022. godini, uz povećanje stepena realizacije preporuka. Ombudsmeni BiH su u 2023. godini pokrenuli aktivnosti na izradi *Specijalnog izvještaja o implementaciji ranije izdatih preporuka*. Ova aktivnost se može dovesti u vezu s povećanjem stepena realizacije preporuka, jer su organi kojima su upućene preporuke pozvani da dostave svoja izjašnjenja zbog čega preporuke nisu realizovane. Dostavljena izjašnjenja organa pokazuju da je dodatno djelovanje Ombudsmena BiH bio podsticaj na obavezu poduzimanja mjera na implementaciji preporuka. U nekim slučajevima preporuke su čak bile realizovane, ali odgovorni organi nisu o tome informisali Ombudsmene u skladu sa rokom datim u preporuci. Istovremeno, intenzivirani su direktni kontakti s organima kojim su preporuke upućene s ciljem osiguranja njihove realizacije.

Statistički podaci ukazuju da je u 2023. godini, upoređujući sa 2022. godinom, došlo do smanjenja broja nerealizovanih preporuka, kao i smanjenja broja predmeta u kojima organ nije dostavio odgovor nakon izdavanja preporuke. Tako je u 242 predmeta došlo do implementacije preporuke (129 predmeta u 2022. godini); ostvarena saradnja u 62 predmeta (75 predmeta u 2022. godini); u 90 predmeta nema odgovora (100 predmeta u 2022. godini) i u 80 predmeta preporuke nisu realizovane (108 predmeta u 2022. godini).

Na bazi zaprimljenih žalbi može se konstatovati da je osnovna odlika izvještajnog perioda da je došlo do ograničenog smanjenja žalbi zaprimljenih u oblasti građanskih i političkih prava i to u odnosu na slobodu pristupa informacijama i medije, policiju, migracije i azil. Smanjenje žalbi je zabilježeno i u oblastima uprave i diskriminacije, dok je povećanje zabilježeno u oblasti pravosuđa, ekonomskih i socijalnih prava, što je posebno izraženo u odnosu na pravo na penzije, socijalnu zaštitu i komunalne usluge. Povećanje u oblasti ekonomskih i socijalnih prava je pokazatelj stanja u kojem se građani nalaze, posebno ako se uzme u obzir broj žalbi u odnosu na pravo na penziju. Ovaj pokazatelj indicira na demografske trendove u BiH koji navode na zaključak o starenju populacije što za posljedicu ima povećanje broja tražilaca prava na penziju. Žalbe vezane za socijalna davanja ukazuju na pitanje pristupa pravima koja su propisana zakonom, ali i različitim vidovima pomoći, uključujući jednokratne pomoći. Pravosudni sistem u svakom društvu, kao treći stub vlasti, predstavlja ključni faktor za osiguranje vladavine prava i smatra se korektivnim faktorom djelovanja drugih dvaju stubova vlasti. Nastavak trenda povećanja broja žalbi u ovoj oblasti zabrinjava i zahtijeva urgentno djelovanje.

Za svaku instituciju značajne su procjene efikasnosti njenog djelovanja. Sastavni dio ovih procjena, ukoliko se radi o instituciji koja pruža usluge i servise građanima svakako su povratne informacije od građana. Ovo je značajno i iz perspektive samih zaposlenika, posebno u slučaju kada je djelovanjem institucije došlo do ostvarenja prava, jer to motiviše zaposlenike da u svom radu budu još efikasniji. Ombudsmeni BiH prate reakcije građana, kako afirmativne, tako i one koje ukazuju na slabosti u sistemu djelovanja. Neke od povratnih informacija su:

„Moja najveća zahvalnost ide Vama, koji ste ispred Institucije ombudsmena za ljudska prava, rješavali moj problem. Hvala Vam na trudu, zalaganju, razumijevanju i pravičnosti.“

„Veoma sam zahvalna na vašem radu i odgovoru. Isplate se vrše svakog mjeseca i do sada nije bilo kašnjenja.“

„Zahvaljujem na vašoj pomoći bez koje ko zna kada bih ostvarila svoje pravo. Informiram vas da sam dobila rješenje za starosnu penziju. Još jednom se zahvaljujem na svemu što ste učinili za mene.“

„Ovim putem Vas obavještavam da sam jučer, uz isplatu penzije za august 2023. godine, dobila i isplatu u iznosu od 100 KM. Želim da Vam se zahvalim na pomoći, svim poduzetim radnjama, ljubaznosti i strpljenju koje ste imali za moju žalbu, da bi se postigao pozitivan ishod.“

„Institucija Ombudsmena je nekoliko mjeseci vrlo ustrajno i predano radila na

mojem predmetu, te je u znatnoj mjeri pomogla da dođem do pozitivnog ishoda kada je u pitanju poništenje predmetnog javnog poziva. Zakonito i profesionalno postupanje Institucije Ombudsmena u mojem predmetu, dalo mi je vjeru i nadu da postoji institucija koja ipak može pokrenuti određene mehanizme kojim bi „pritisnula“ službene osobe određenih državnih institucija na dosljednu primjenu zakona i zaštitu pojedinaca od grubog kršenja istih...Ovaj predmet je primjer koji dokazuje kako se zajedničkim ustrajnim djelovanjem pojedinca i Institucije Ombudsmena mogu činjenično i pravno „pritisnuti“ odgovorne osobe u državnim institucijama na dosljednu primjenu zakonskih propisa.“

„Ovim putem prvo što želim jeste da se zahvalim Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Hvala vam na vašem trudu, vremenu koje ste izdvojili, kao i brzini i efikasnosti rješavanja problema. Da se nisam obratio Instituciji ombudsmena, sumnjam da bi ovako brzo riješio moj problem...Još jednom moja zahvalnost ide Instituciji ombudsmena za ljudska prava, drago mi je što ovakva institucija postoji i što građani mogu da se oslone na Vaš rad, kao i zaštitu naših ljudskih prava.“

Nažalost, registrovana su i obraćanja građana kojim iskazuju nezadovoljstvo postupanjem Institucije. U nekim slučajevima vezana su za očekivanja stranaka da će biti poduzete radnje, koje izlaze iz okvira nadležnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH. Ovo se posebno odnosi na obraćanja vezana za pravosuđe, gdje se očekuje da Ombudsmeni mogu mijenjati ili utjecati na odluke sudova. U drugoj grupi su žalbe iz kojih je nemoguće zaključiti šta je predmet obraćanja Ombudsmenima BiH, pa iste ne budu uređene ni nakon što Institucija uputi zahtjev za dopunu. A u slučajevima kada stranke ukazuju na slabosti u postupanju koje su u nekim slučajevima vezane za dužinu trajanja postupka, Ombudsmeni BiH nastoje poduzeti mjere kojim bi se ove slabosti otklonile. Najveći izazov svakako predstavlja pokrivanje veoma širokog polja nadležnosti, koje su u nekim državama podijeljene između više institucija.

Podnesene žalbe u oblasti građanskih i političkih prava razmatrane su od strane Odjela za praćenje građanskih i političkih prava. Ove žalbe se odnose na povrede prava na slobodan pristup informacijama, rad policije, povrede odredbi zakona o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, imovinskopravne odnose, postupanja inspekcijских organa, ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć, javne isprave, migracije i azil, ratne štete, medije i slobodu informisanja, predmete korupcije, vjerske slobode i religiju i slobodu okupljanja. Tokom 2023. godine, u okviru ovog odjela registrovana je 771 žalba, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2022. godinu, kada je zaprimljeno 857 žalbi. Iz ranijih godina prenesena su 494 predmeta, tako da je u radu bilo ukupno 1.265 predmeta. Okončan je rad u 790 predmeta, od čega 304 predmeta iz ranijih godina i 486 iz 2023. godine. Tokom izvještajnog perioda u okviru nadležnosti ovog odjela upućeno je 146 preporuka. Ombudsmeni su uputili 70 preporuka zbog povrede prava na pristup informacijama, u postupcima po prigovorima na vladina i ministarska imenovanja – 28 preporuka, postupanja inspekcijских organa – 20 preporuka, postupanja policijskih organa – 10 preporuka, u predmetima imovinsko-pravne prirode – 11 preporuka, javnih isprava – 1 preporuka, ratnih šteta – 2 preporuke, migracija i azila – 1 preporuka, besplatne pravne pomoći – 2 preporuke, medija i slobode informisanja - 1 preporuka.

Jedan od ključnih prioriteta Bosne i Hercegovine za pridruživanje Evropskoj uniji odnosi se na osnovna prava koja, između ostalog, sadrže pravo na slobodu izražavanja i medija. U Izvještaju Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu konstatuje se da je Bosna i Hercegovina ostvarila određeni napredak usvajanjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, s ciljem poticanja proaktivnog objavljivanja i transparentnosti. Izvještaj, kao i prethodnih godina i dalje primjećuje da je zakonodavstvo o pravu na pristup informacijama fragmentirano, te da usvajanjem novog zakona na državnom nivou nezavisnost žalbenog postupka tek treba uskladiti s međunarodnim i evropskim standardima. Pravila o zaštiti podataka i pristupu informacijama i dalje se tumače na način koji štiti privatne, a ne javne interese i takva su prava nedosljedno osigurana na svim nivoima vlasti.

Kada je u pitanju sloboda pristupa informacijama, Institucija je registrovala za 10,71% manje žalbi u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu. Tokom 2023. godine u ovoj oblasti Institucija je izdala 70 preporuka. Analizirajući žalbene osnove, najveći dio njih, tačnije 92 žalbe ili 33,45% odnosio se na neodlučivanje organa po zaprimljenim zahtjevima, odnosno odlučivanje po zahtjevima nakon proteka zakonskog roka. Zatim, 27 žalbi, odnosno 9,81% odnosile su se na odbijanje pristupa informacijama, neadekvatno utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa i kršenje prava dvostepenosti postupka.

U 2023. godini došlo je do usvajanja Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine. Usvajanjem ovog zakona, Brčko distrikt BiH ostao je bez zakonskog osnova za osiguranje primjene slobode pristupa informacijama, jer novousvojeni zakon uređuje pristup informacijama samo u institucijama Bosne i Hercegovine. Ombudsmen za ljudska prava BiH nadležan je za evidencije vezane za službenika za informisanje te evidencije o broju zaprimljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja i dr. Institucija je obavezna da sačini godišnji izvještaj o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine koji dostavlja nadležnim institucijama.

Pravo na imovinu zagarantovano je odredbama Ustava BiH i Evropske konvencije čiji član 1. Protokol 1. garantuje da: „Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoga posjeda. Niko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.” U 2023. godini zaprimljeno je 120 žalbi u odnosu na imovinu, što je za tri žalbe više nego u 2022. godini. U 11 predmeta je upućena preporuka označenim odgovornim organima. Žalbe koje se odnose na povredu prava na imovinu izjavljene su zbog ometanja u uživanju imovinskih prava, istovremene povrede prava na imovinu i prava na dom, nemogućnosti pristupa imovini, zbog problematike zaštićenog javnog dobra, odnosno historijskog spomenika i prava građana na pristup imovini koja je putnom komunikacijom povezana s istim, kao i nepoduzimanja odgovarajućih upravnih, administrativnih i inspeksijskih radnji nadležnih organa u skladu s pozitivnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima u pogledu zaštite prava na imovinu. Obaveza nadležnih organa svih nivoa vlasti jeste uspostaviti pravni okvir, efikasne organe uprave u čijoj nadležnosti je odlučivanje o imovinsko-pravnim pitanjima, mehanizme nadzora odnosno efikasne inspeksijske organe koji će operativno pratiti primjenu i eventualna kršenja pravnih propisa. Postupanje pravosudnih organa i organa krivičnog gonjenja mora biti blagovremeno i efikasno.

Osim prava na imovinu članom II./3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine garantuje se i pravo na dom, a članom 8. stav (1) Evropske konvencije nepovredivost doma, što u kontekstu shvaćanja Evropskog suda implicira i zaštitu od buke. Ombudsmeni BiH su razmatrali nekoliko predmeta vezano za buku te istakli da zaštitu od buke osiguravaju mjerodavni organi entiteta, kantona, gradova i općina/opština, ali i vlasnici izvora zvuka shodno odredbama pravnih propisa kojima je regulisano ovo pitanje.

Ombudsmeni BiH primjećuju porast predmeta vezanih za prostorno-urbanističke planove u slučajevima kada se radi o lokalnim zajednicama (općine i gradovi) na čijoj teritoriji se nalaze značajni objekti koji su pojedinačnim rješenjima nadležnog organa registrovani kao spomenici kulture, graditeljskog naslijeđa, historijskog značaja ili prirodnog naslijeđa. Ovo pitanje zahtijeva uključivanje svih subjekata u konsultacije s ciljem iznalaženja najboljih rješenja.

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisano je da sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo da se slobodno vrate svojim kućama, pravo na povrat imovine koja im je oduzeta tokom neprijateljstava od 1991. godine, kao i nadoknadu imovine koja im se ne može vratiti (poglavlje I, član 1. stav (1)). Obnova oštećenih stambenih objekata, izgradnja novih tamo gdje su u cijelosti porušeni, odnosno pravična naknada štete, predstavlja preduslov za implementaciju naprijed navedene odredbe na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. U 2023. godini zaprimljeno je devet predmeta vezanih za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, zbog ne/mogućnosti obnove oštećenih objekata i pitanja procedura javnih poziva, i upućene su dvije preporuke. Žalbe vezane za pitanje ratne štete na imovini žalitelja odnose se na nemogućnost obnove oštećenih objekata i pitanja procedura javnih poziva. Uočene su slabosti administrativnog postupka koji prethodi odlučivanju o pravu na finansijska sredstva, kao i pasivnost organa prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja i stvarnih potreba aplikanta pri javnim pozivima koji se odnose na rekonstrukciju i obnovu stambenih jedinica s ciljem povratka. Ombudsmeni BiH ukazuju na važnost da nadležni organi vlasti poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništenih stambenih jedinica, kao i da se prilikom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica, s ciljem povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima, uvažavajući stvarno činjenično stanje na području lokalnih zajednica.

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini definisano je pravo na povratak, prema kojem će strane potpisnice osigurati da se izbjeglicama i raseljenim osobama dozvoli bezbjedan povratak, bez rizika uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog porijekla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja. Ombudsmeni su, postupajući u skladu sa svojim nadležnostima, a na osnovu informacija iz medija o napadu na povratnike, otvorili istrage po službenoj dužnosti, te saopćenjem za javnost ukazali na važnost pravovremenog djelovanja policije i tužilaštva s ciljem rasvjetljavanja svakog pojedinačnog incidenta ove vrste, a sve nadležne institucije da aktivno djeluju protiv govora mržnje, kako bi se prevenirale situacije koje mogu predstavljati uznemiravanje, zastrašivanje ili napad na tjelesni integritet i imovinu povratnika. Ombudsmeni BiH posebno ističu da je osiguranje uživanja ljudskih prava bez diskriminacije osnova za razvoj svih lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini. Povratnici predstavljaju posebno ranjivu kategoriju, imajući u vidu činjenicu brojčane manjine, zbog čega bi vlasti trebale s većom pažnjom sagledati njihove potrebe. Sve nadležne institucije moraju u većoj mjeri aktivno djelovati protiv govora mržnje i

osiguranju većeg stepena tolerancije, kako bi se prevenirale situacije koje mogu predstavljati uznemiravanje, zastrašivanje ili napad na tjelesni integritet i imovinu povratnika.

Tokom 2023. godine Ombudsmeni su razmatrali 138 žalbi na rad policije, što je 15 žalbi manje nego u 2022. godini. Upućeno je 10 preporuka. Žalbeni razlozi se odnose na nepostupanje policije po prijavama građana, zbog neprofesionalnog postupanja policijskih službenika, nepostupanja po prijavama građana koji zahtijevaju reakciju zbog povrede prava na mirno uživanje imovine, propusta u postupanju policije kao organa uprave, propusta u načinu zaprimanja prijave, prekoračenja u upotrebi sile, povrede načela proporcionalne nacionalne zastupljenosti u konkursnim procedurama. U određenom broju predmeta žalbe su izjavljene zbog radnji koje su policijski službenici poduzimali i koje predstavljaju njihov redovan rad. Ove žalbe Ombudsmeni BiH su, nakon utvrđenog činjeničnog stanja, ocijenili neosnovanim. Ombudsmeni BiH su tokom postupaka ukazali da u vršenju svojih dužnosti, policijski službenik mora djelovati na nepristran i zakonit način, vođen javnim interesom da služi i pomaže javnosti promovišući razvoj i očuvanje demokratske prakse, u skladu sa zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda, zbog čega je neophodno preispitati efikasnost i nezavisnost uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika. U odnosu na konkursne procedure zaprimljene su žalbe na konkursnu proceduru, a vezano za nacionalnu zastupljenost. Zadatak rukovodilaca policijsko-sigurnosnih agencija svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, osim što moraju voditi računa o najboljem interesu i uspjehu agencije/organizacije kojom rukovode, obavezni su osigurati upravljanje ljudskim resursima u svojim agencijama/organizacijama tako da osiguraju da prilikom prijema u radni odnos, odnosno prilikom unapređivanja zaposlenih, kao i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa, imaju u vidu kako kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, tako i nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi zaposlenih agencije/organizacije kojom rukovode, a shodno obavezama iz ustava i zakona.

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju da je potrebno preispitati efikasnost i nezavisnost uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika. Uočeno je da se nakon žalbe koju građani izjave na rad policijskog službenika, provede formalno-pravna procedura, koja u najvećem broju slučajeva rezultira konstatacijom nadležnog organa da je žalba neosnovana.

Inspeksijski nadzor - U izvještajnom periodu zaprimljena je 81 žalba zbog nepoduzimanja radnji i mjera u skladu s nadležnostima i ulogom inspeksijskih organa, što je za 6 žalbi manje nego u 2022. godini, i upućeno je 17 preporuka. Žalbe su izjavljene zbog nepoduzimanja radnji i mjera u skladu s nadležnostima koje imaju inspeksijski organi. Svojim preporukama Ombudsmeni su nadležnim organima ukazali na zakonom propisane obaveze, neophodnost izvršenja inspeksijskog nadzora u konkretnim pravnim stvarima, potrebu donošenja upravnih akata, neophodnost osiguranja prava na pravni lijek, obavezu izvršenja donesenih rješenja, povrede prava na pristup informacijama. Organi vlasti ali i sami inspeksijski organi kontinuirano moraju djelovati s ciljem otklanjanja slabosti u funkcionisanju inspeksijskih organa te na jačanju njihove uloge kao preventivnog, korektivnog i represivnog organa, čime se osigurava provođenje pozitivnih zakonskih propisa, uspostava dobre uprave i vladavine prava.

Ombudsmeni su tokom 2023. godine razmatrali 98 žalbi vezanih za vladina i ministarska imenovanja, što je za 6 žalbi manje nego u prethodnom izvještajnom periodu, a upućeno je 28 preporuka. Postupci pred Institucijom vođeni su po prigovorima zbog povrede osnovnih principa zakonitosti, kvaliteta, nezavisne provjere, otvorenosti i transparentnosti, ravnopravne zastupljenosti, kao i povrede prava na pravni lijek, u postupcima imenovanja direktora javnih organa i ustanova, predsjednika i članova upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova i preduzeća, komisija koje djeluju u okviru zakonodavnih organa. Zaprimljene su i žalbe zbog odluka izvršne vlasti o razrješenju imenovanih osoba u regulisanom organu, odnosno, osoba imenovanih u nadzorne i upravne odbore javnih preduzeća, protivno pozitivnim zakonskim propisima i podzakonskim aktima regulisanog organa, prije isteka mandata, što potencijalno može dovesti do postupaka pred nadležnim pravosudnim organima, koji rezultiraju finansijskim teretom za javni subjekt ukoliko se utvrdi osnovanost tužbenog zahtjeva. U postupku u kojem se utvrde povrede principa zakona o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, Ombudsmeni, djelujući u okviru svoje nadležnosti mogu uputiti preporuku da se predmetni izbor poništi i ponovno zakonito provede.

S obzirom da je zakonima propisan način provođenja javnog konkursa, ocjenjivanje i bodovanje, te predlaganje rang-liste i najuspješnijeg kandidata, ocjenjivanje kandidata u smislu kreiranja rang-liste uspješnih kandidata, trebalo bi predstavljati garanciju da će na poziciju biti imenovani najbolji kandidati. Kandidati za koje nije data saglasnost za imenovanje trebaju biti obaviješteni o razlozima koji moraju biti jasno obrazloženi, na način da ne pružaju prostor za zloupotrebe i samovoljno odlučivanje. Na takav način se osigurava nepristran postupak, jača povjerenje u aktivnosti organa i načelo transparentnosti.

U 2023. godini je registrovano 11 predmeta vezanih za prava stranih državljana, za 8 predmeta manje nego u 2022. godini, a upućena je jedna preporuka. Žalbe stranih državljana koji borave na prostoru Bosne i Hercegovine su izjavljene zbog onemogućavanja ulaska u Bosnu i Hercegovinu osobama koje su u potrebi za međunarodnom zaštitom, postupanja policijskih službenika prema tražiteljima azila, nezadovoljstva zbog smještaja i uslova boravka u Imigracionom centru, nezadovoljstva odlukama nadležnog organa kojim se odbija zahtjev za privremeni azil, privremeni boravak i dr. Žalbe su razmatrane u okviru nadležnosti Ombudsmena, a u odnosu na primjenu odredbi Zakona o strancima Bosne i Hercegovine, Zakona o azilu Bosne i Hercegovine i međunarodnih standarda ljudskih prava koji su dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine. Uočen je problem smještaja djece koja se nalaze u pokretu na teritoriji Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja, zbog čega Ombudsmeni traže urgentno postupanje nadležnih organa kako bi se djeci u što kraćem roku odredio staratelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta. Pred Institucijom je u toku sveobuhvatno istraživanje s ciljem izrade Specijalnog izvještaja o stanju ljudskih prava osoba bez državljanstva (apatrida) i osoba pod rizikom od apatridije na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Tokom 2023. godine zaprimljeno je 9 žalbi koje se odnose na postupanja nadležnih organa vezanih za upise fizičkih i pravnih lica u evidencije uspostavljene u skladu s pozitivnim zakonskim propisima.

Tokom 2023. godine evidentirana su 4 predmeta vezana za slobodu okupljanja. Nakon napada na aktiviste nevladinih organizacija, novinare, pripadnike LGBTIQ zajednice i građane u 2023.

godini. Ombudsmeni su pozivali sve nadležne institucije, a prvenstveno organe krivičnog gonjenja, da prioritarno poduzmu mjere iz svoje nadležnosti s ciljem osiguranja bezbjednosti, prava na rad i ostvarivanje osnovnih ljudskih prava svih građana, garantovanih Ustavom i međunarodnim konvencijama koje imaju direktnu primjenu u domaćem pravnom sistemu. Poštujući načelo nezavisnosti pravosuđa, Ombudsmeni su izrazili nadu da će pravosudne institucije adekvatno cijeliti elemenat mržnje kao kvalifikatornu okolnost u slučaju utvrđivanja krivične odgovornosti bilo kojeg učesnika spomenutih događaja.

U izvještajnom periodu Instituciji su se obraćali članovi udruženja radioamatera ukazujući na pitanje odnosa unutar samog udruženja. Ombudsmeni uočavaju slabosti pravnih propisa koji regulišu rad udruženja, pitanje statusa udruženja od javnog interesa, što je posebno značajno zbog činjenice da udruženje koje je upisano u registar može provoditi programe i projekte od javnog interesa i ostvarivati prava na sredstva iz budžeta. U slučaju žalbi koje se odnose na pitanje problema unutar udruženja Ombudsmeni nemaju nadležnost za postupanje jer se ne radi o javnim organima.

Tokom 2023. godine zaprimljeno je 7 žalbi u odnosu na medije a koje uključuju: napad na novinare, oštećenja imovine novinara, radnje koje novinari ocjenjuju pritiskom na njihov rad, poteškoće s kojima se susreću novinari prilikom prikupljanja relevantnih informacija. Ombudsmeni podsjećaju na zaključke, mišljenja i preporuke iz *Specijalnog izvještaja o položaju novinara i slučajevima prijatni novinarima u Bosni i Hercegovini*, a imajući u vidu da se, bez obzira na protek vremena, ne može uočiti značajan napredak. Nadležnim organima/tijelima je ukazano da je nužno da se napad na novinare u krivičnim zakonima definiše kao posebno krivično djelo ili kao teži oblik krivičnog djela napada na službeno lice u vršenju službene dužnosti.

Principi jednakosti i nediskriminacije koji podrazumijevaju i jednakost svih osoba pred zakonom, čine osnovu međunarodne zaštite ljudskih prava. Kako bi se osiguralo poštivanje ovih principa, nužno je osigurati efikasnu pravnu zaštitu najranjivijim, socijalno ugroženim kategorijama stanovništva u slučajevima kada to zahtijevaju interesi pravde, što uključuje osiguranje besplatne pravne pomoći. U 2023. godini zaprimljeno je 9 žalbi koje se odnose na besplatnu pravnu pomoć i upućene su dvije preporuke. Žalbe su izjavljene zbog povrede prava na pravnu pomoć zbog neuspostave sistema pravne pomoći, nefunkcionalnosti zavoda za pravnu pomoć, nezadovoljstva radom službenika zaposlenih u centru za pravnu pomoć, povrede procedure za prijem rukovodećeg državnog službenika u kantonalnom zavodu za pružanje besplatne pravne pomoći. Osiguravanje jednakosti pred sudom i drugim organima državne uprave omogućava se primjenom instituta besplatne pravne pomoći. To podrazumijeva uspostavu mehanizama koji, pod određenim uslovima, trebaju pružiti pravnu pomoć osobama koje se nalaze u lošim materijalnim prilikama, kako bi se zaštitila njihova ustavom garantovana prava. Funkcionalan i efikasan sistem besplatne pravne pomoći predstavlja garant za jednak pristup sudu ranjivim kategorijama stanovništva, te zaštitu njihovih prava i interesa.

Tokom 2023. godine Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi zaprimio je 709 predmeta, što je za 3,67% manje u odnosu na 2022. godinu, kada je zaprimljeno 736 žalbi.

Oblast pravosuđa i dalje prati trend povećanja predmeta, te je poredeći sa 2022. godinom (registrovano 347 žalbi) došlo do blagog uvećanja broja žalbi. U 2023. godini zaprimljeno je 367 žalbi, a najveći broj odnosi se na dužinu trajanja postupka gdje su registrovane 62 žalbe, izvršenje presuda - 50 žalbi, žalbe na rad sudija - 23, žalbe koje se odnose na Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine - 9, te žalbe koje se odnose na ostale povrede prava vezane za postupanje sudova - 223 žalbe (nedonošenje sudskih odluka na zakonom propisan način, žalbe na rad tužilaštava, advokata i dr.). U oblasti pravosuđa izdato je 9 preporuka. Plan rješavanja starih predmeta i dalje predstavlja neadekvatan mehanizam ublažavanja posljedica neprimjerene dužine trajanja postupka, jer nadležni sudovi uglavnom dostavljaju informaciju koja se odnosi na dinamiku rješavanja predmeta koja je zasnovana na hronološkom redosljed rješavanja starih predmeta. Plan rješavanja starih predmeta daje određenu vjerovatnoću kada će neki predmet doći u razmatranje od strane suda, kao i da će se poštovati redosljed zaprimanja inicijalnog akta, ali ne rješava suštinski problem dužine postupka, kao ni predmeta koji zahtijevaju hitno postupanje. Ombudsmeni podsjećaju da u skladu s članom 13. Evropske konvencije, pravo na efikasan pravni lijek predstavlja jedno od osnovnih prava zagarantovanih Konvencijom i čini sastavni dio prava na pravično suđenje.

Žalbe na postupanje sudija često se javljaju kao rezultat nezadovoljstva stranaka konačnim ishodom postupka i donošenjem odluke koja nije u njihovu korist. U pojedinim predmetima primijećeno je da stranke same svojim postupcima doprinose prouzrokovanju štetnih posljedica. Ukoliko je žalba upućena Ombudsmenima BiH, a odnosi se na rad sudije, stranke se upućuju na podnošenje žalbe Uredu disciplinskog tužioca pri Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine, a ukoliko se postupak vodi pred Uredom, Institucija se istom obraća s ciljem pribavljanja informacija koje se tiču statusa predmeta. Odgovori Ureda disciplinskog tužioca na upite Ombudsmena su tipski i sadrže informaciju da je istraga u konkretnom predmetu u toku, što Institucija smatra nedopustivim (neopravdanim).

Jedan od mehanizama koji Institucija koristi u prevenciji i ostvarivanju zaštite ljudskih prava jeste i monitoring, odnosno praćenje sudskih postupaka. Različiti faktori utječu na opredijeljenost Ombudsmena BiH na korištenje ovog mehanizma i često zavisi od žalbenih navoda, indikacija koje ukazuju na teške povrede ljudskih prava, posebnu ranjivost stranke (osoba s invaliditetom, osoba koja pripada marginalizovanoj kategoriji stanovništva i sl., što iziskuje poseban senzibilitet u postupanju u takvom predmetu), neprimjerena dužina postupka i dr. Ombudsmeni BiH u svakom pojedinačnom slučaju donose odluke na osnovu prethodno prezentovanih parametara. Uočeno je povećanje broja zahtjeva za monitoring postupka pred sudovima.

Neizvršavanje sudske odluke usko je povezano s pravom na pravično suđenje, a time i na pravo na razumnu dužinu trajanja postupka. Pravosnažnom sudskom odlukom stranci u postupku dosuđeno je neko pravo, te neizvršavanje iste predstavlja nastavak povrede prava. Evropski sud za ljudska prava istakao je da se izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu člana 6. Konvencije.

Ombudsmeni BiH zapažaju da se žalbe upućene na rad Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH većinom odnose na postupke imenovanja predsjednika sudova i sudija, žalbe vezane za rad

disciplinskog tužioca, nepostupanje po zahtjevima stranke, donošenje podzakonskih akata koji su u koliziji sa zakonskim odredbama i dr.

Broj registrovanih predmeta u 2023. godini, koji se odnose na rad tužilaštva, u odnosu na prethodnu godinu ostao je nepromijenjen (76 predmeta). Zaprimljeni predmeti ukazuju da se žalbeni osnovi u većini slučajeva odnose na neblagovremeno postupanje organa po prijavama, odnosno nedonošenje odluka o provođenju istraga, nepostojanja efikasnog mehanizma protiv odluka koje donose tužioci (odluka o neprovođenju istrage), smatrajući da glavni tužioci po žalbama u većini slučajeva donose identične odluke kako je to odlučio i postupajući tužilac, nedovoljno obrazlaganje tužilačkih odluka i dr.

Vezano za postupanje advokata, u 2023. godini registrovano je ukupno 11 predmeta, što je za 2 predmeta manje u odnosu na 2022. godinu. Komunikacija i nedovoljna informisanost javljaju se kao jedan od ključnih problema u odnosu stranka – advokat, a što je rezultat nedovoljne informisanosti o statusu predmeta i aktivnosti koju isti provodi.

Tokom 2023. godine Ombudsmeni su razmatrali 253 žalbe na organe uprave svih nivoa vlasti, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2022. godinu kada su zaprimljene 292 žalbe. Upućena je 41 preporuka. Žalbeni razlozi odnose se na nepostupanje organa u skladu s pozitivnim zakonskim propisima, dužinu trajanja postupka po zahtjevu građana, nedonošenje odluke po zahtjevu za ispravku upisa u katastru nepokretnosti, nepravilnosti u postupcima provođenja regulacionih planova, žalbe zbog neadekvatnog nadzora nad izvođenjem građevinskih radova na nekretninama i bespravne gradnje, propusta koji su učinjeni pri izgradnji puta, neprovođenja pravosnažnih sudskih odluka, nepravilnosti u postupcima za davanje u zakup državnog zemljišta, ali i na inspeksijske organe kao organe uprave. itd. Efikasnija, odgovornija i transparentnija javna uprava, koja će biti orijentisana ka građanima i spremna da odgovori svim evropskim zahtjevima, vizija je reforme javne uprave zacrtane dokumentima Strategijom reforme javne uprave i Akcionim planom 1 za njenu provedbu.

U oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava u 2023. godini zaprimljene su 743 žalbe, što je za 66 žalbi više u odnosu na 2022. godinu. Zaprimljene žalbe su se u najvećem broju odnosile na povrede prava iz radnih odnosa - 233, prava na penziju - 174, komunalne usluge - 132, socijalnu zaštitu - 97, zdravstvo - 50, obrazovanje - 41, ekologiju i zaštitu okoliša - 16.

U odnosu na prava iz radnih odnosa zaprimljene su 233 žalbe, a upućeno je 35 preporuka koje se odnose na donošenje ili ukidanje odredbi internih akata, preispitivanje odluka poslodavca o promjeni radnog mjesta i premještaja radnika, nezakonitih otkaza o radu, raspoređivanja radnika s promijenjenom radnom sposobnošću, postupke provođenja javnih konkursa, postavljanja kandidata na radna mjesta državnih službenika, dugotrajnost radnih sporova i odsustvo efikasnog pravnog lijeka u radnim sporovima. Svrha provođenja javne konkursne procedure jest zapošljavanje najkvalitetnijeg kandidata. Ombudsmeni BiH ukazuju da svi trebaju imati jednake mogućnosti u pristupu radnim mjestima i učešću na konkursima koji trebaju biti javno oglašeni i jasni u pogledu kriterija i uslova zapošljavanja, što je posebno značajno u javnom sektoru. Konkursne procedure trebaju biti transparentne, te u konačnici, učesnicima istih treba biti dostupan pravni lijek. Državna služba ima važnu ulogu u procesu odlučivanja o pravima

građana, te je važno da izabrani državni službenici budu nezavisni i stručni. Ova služba počiva na principu jednakog pristupa, te svaki građanin ima pravo da se zaposli u javnom sektoru, pri čemu se vrši izbor najkvalitetnijih i najboljih kadrova. Izdate preporuke potrebno je sagledati i u kontekstu djelovanja nadležne inspekcije. Ombudsmeni BiH ukazuju da je kvalitetna inspekcija rada istovremeno zaštitnik, ali i promotor radnog zakonodavstva i javne politike u oblasti rada, čije preventivno djelovanje treba onemogućiti nastupanje nezakonite posljedice koja često rezultira dugim sudskim postupcima. Ombudsmeni BiH žele skrenuti pažnju na problem oporezivanja i finansijskog opterećivanja osoba koje se bave samostalnim radom – *freelance* u Federaciji BiH. Bit problema predstavlja obaveza ovih osoba da uplaćuju doprinose za penzijsko i zdravstveno osiguranje, a da pri tome ne ostvaruju status korisnika.

Po povredama prava iz penzijskog osiguranja, Ombudsmeni su zaprimili 174 žalbe, te izdali 8 preporuka. U odnosu na prethodnu godinu, uočeno je povećanje broja predmeta koje je potrebno staviti u kontekst demografskih pokazatelja koji ukazuju na starenje populacije. Ovo rezultira povećanjem broja i zahtjeva i korisnika za ostvarivanje prava iz penzijskog osiguranja što ima utjecaj na efikasnost postupanja nadležnih organa, zbog čega se građani najčešće obraćaju Ombudsmenima BiH. Ombudsmeni BiH su stava da bi bilo cjelishodno sačiniti sveobuhvatnu analizu kapaciteta nadležnih organa za penzijsko i invalidsko osiguranje u svjetlu uočenih trendova. Upućene preporuke odnosile su se na postupanje nosilaca osiguranja povodom zahtjeva stranaka, isplatu jednokratne novčane pomoći penzionerima, uplate doprinosa radi ostvarivanja prava na penziju, te izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju RS na način da se doda član u kojem će se regulisati da korisniku starosne, porodične, odnosno invalidske penzije koji ostvaruje srazmjernu penziju u iznosu manjem od najnižeg iznosa penzije, pripada i pravo na razliku penzije do iznosa najniže penzije.

Ombudsmeni ukazuju na dobru saradnju s fondovima za PIO/MIO, koji se suočavaju s velikim brojem predmeta od kojih mnogi traže saradnju s fondovima susjednih i drugih država. Ovo u značajnoj mjeri utječe i na njihovu efikasnost u cjelini.

U odnosu na socijalna prava, registrovano je 97 žalbi, a izdato je 7 preporuka, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu, kada je upućena jedna preporuka. Poređenja radi, u 2022. godini su registrovane 63 žalbe, te je u ovoj oblasti primjetan porast broja žalbi. Upućene preporuke se odnose na isplatu novčane naknade nezaposlenim osobama, rješavanje poteškoća u primjeni Zakona o roditeljima njegovateljima Federacije BiH u smislu okončanja postupka revizije i sačinjavanja prijedloga nadležnog ministarstva o izmjenama i dopunama Zakona, preispitivanje odluka nadležnih organa o sanaciji/rekonstrukciji ratom porušenih stambenih objekata, preporuke koje se odnose na centre za socijalni rad za poduzimanjem mjera iz svoje nadležnosti s ciljem zakonitog obavljanja roditeljskih dužnosti.

Ombudsmeni BiH su prepoznali problem zbrinjavanja starih osoba u svim segmentima, a posebno u slučajevima zbrinjavanja u ustanovama socijalne zaštite (starački domovi), čija su registracija i djelovanje u nekim slučajevima upitni. Ovo je posebno značajno s obzirom na činjenicu da u Federaciji BiH nema inspektora socijalne zaštite. To je razlog zašto su Ombudsmeni BiH pristupili izradi *Specijalnog izvještaja „Položaj i prava starih osoba smještenih u ustanovama u Bosni i Hercegovini“*. U okviru ovog specijalnog izvještaja vrši se

analiza zakonodavnog okvira i njegove usklađenosti s međunarodnim standardima; analiza ustanova za smještaj starih osoba što uključuje registriranje ustanova, nadzor nad radom, analizu stanja i uslova u ustanovama, kapaciteta u pogledu broja i kvalifikacije zaposlenika i kvaliteta pruženih usluga, materijalno-tehničku opremljenost, ovlasti nadležnih organa uključenih u postupke zbrinjavanja starih osoba i drugo.

Bosna i Hercegovina se u proteklih nekoliko godina susrela s različitim negativnim promjenama vezanim za klimatske promjene (poplave, potresi, klizišta itd.). Registrovane žalbe ukazuju da i pored uloženi napore, postoje slabosti sistema koje se negativno odražavaju na otklanjanje posljedica tih promjena. To rezultira da građani pogođeni tim promjenama, u nekim slučajevima nisu sanirali štetne posljedice.

U oblasti obrazovanja, registrovan je 41 predmet (šest predmeta manje nego u 2022. godini), a izdato je 12 preporuka. Upućene preporuke odnosile su se na preispitivanje kriterija za dodjelu stipendija, ažuriranje Registra akreditiranih visokoškolskih ustanova na teritoriji Bosne i Hercegovine, poduzimanje aktivnosti s ciljem podnošenja zahtjeva za stjecanje statusa punopravnog članstva u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA), koordinaciju aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacijskih okvira u Bosni i Hercegovini, poduzimanje aktivnosti i mjera s ciljem iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije s nadležnim institucijama zemalja regije, postupke izdavanja duplikata diploma.

Ombudsmeni BiH ukazuju da nedovoljno precizno regulisan ili nedosljedno primijenjen pravni okvir za ekvivalenciju ocjena, te ispita ostavlja prostor za proizvoljnost ili arbitrarnost, pa čak i ispoljavanje ličnih ili generalizovanih stavova ili stereotipa u pogledu kvaliteta obrazovanja na različitim visokoškolskim ustanovama, uključujući i pravo studenta na stipendiju, što dovodi do povrede principa vladavine prava i pravne neizvjesnosti. Postupak izbora ili modificiranja opredjeljenja u pogledu nastavka školovanja studenata bi trebao biti maksimalno objektiviziran i neutralan, jer propust da se održe ovi standardi može dovesti do neujednačene prakse i ograničavanja mobilnosti u oblasti visokog obrazovanja.

U odnosu na pravo na zdravstvenu zaštitu registrovano je 50 predmeta (9 predmeta manje nego u 2022. godini), dok su u 12 predmeta izdate preporuke. Upućene preporuke odnosile su se na donošenje odluka u postupcima za utvrđivanje disciplinske odgovornosti liječnika, uvrštavanja lijekova na listu lijekova, pristupanje izradi procedura s ciljem pojednostavljivanja postupaka i hitnijeg rješavanja zahtjeva za premještanje pacijenata na liječenje u inostranstvo, poduzimanje neophodnih radnji i osiguranja pravnih, finansijskih, materijalno-tehničkih i kadrovskih uslova kako bi djeci, osobama s poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuslovna i kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji, izmjene odredaba statuta ljekarske komore i podzakonskih akata, regulisanje međusobnih odnosa, prava, obaveza i odgovornosti između osnivača javnih zdravstvenih ustanova. Ombudsmeni BiH cijene potrebnim sačiniti sveobuhvatnu analizu stanja u oblasti zdravstvenog osiguranja, zaštite i usluge, kapaciteta zdravstvenih ustanova, kvaliteta i dostupnosti zdravstvene usluge, zaštite prava zaposlenih u zdravstvenim ustanovama, što bi moglo biti pokazatelj organima zakonodavne, izvršne vlasti, osnivačima i menadžerima zdravstvenih ustanova na koji način treba djelovati s ciljem unapređenja stanja u zdravstvu.

Ombudsmeni BiH su registrovali 132 predmeta koji se odnose na komunalne usluge i uputili 13 preporuka, što je za 5 više nego prethodne godine. U 2022. godini zaprimljeno je 107 žalbi, što znači da je primjetno povećanje broja žalbi. Registrovane žalbe odnosile su se na povredu prava na pristup pitkoj vodi, isključivanje kupaca s energetske mreže. Česte su žalbe na usluge u bankarskom sektoru, sektoru osiguranja i u sektoru potrošača (grijanje, voda) koje se uglavnom prosljeđuju ombudsmenima nadležnim za ove oblasti. Ombudsmeni BiH su stala da je potrebno razmotriti izvještaje ovih institucija s ciljem sagledavanja stanja u ovim oblastima.

U izvještajnom periodu zaprimljeno je 16 žalbi koje se odnose na pitanja ekologije i zaštite okoliša (2 manje nego u 2022. godini), a upućene su dvije preporuke. Ombudsmeni izražavaju zabrinutost zbog tzv. SLAPP tužbi, odnosno strateških tužbi protiv učešća javnosti (Strategic lawsuit against public participation), specifičnog oblika pritiska na medije i aktiviste. Ove tužbe podnose finansijski moćni subjekti protiv pojedinaca i medija koji su izrazili kritički stav o pitanju od javnog interesa. Cilj je finansijsko opterećenje tuženika, kako bi odustao od kritičkog stava.

Odjel za praćenje prava osoba lišenih slobode tokom 2023. godine primio je 86 žalbi, što predstavlja povećanje u odnosu na 2022. godinu, kada je taj broj iznosio 77. U istom periodu, izdata je 1 preporuka. Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu, uslove smještaja u ustanovi, korištenje vanzavodskih pogodnosti, posjete osuđenim osobama i ostvarivanje kontakata osuđenih osoba s članovima porodice.

U oblasti zaštite prava osoba lišenih slobode Ombudsmeni BiH primjećuju napredak na način da su u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija prošireni kapaciteti i unaprijeđeni uslovi smještaja, a što je pratilo i kadrovska jačanja ustanova. Navedeno je rezultat značajnih finansijskih izdvajanja od strane osnivača. U ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija uspostavljene su procedure i pravila za postupke procjene i klasifikaciju zatvorenika i procedure postupanja s osuđenim osobama koje su ovisnici o drogama, povećane su mogućnosti za radno angažovanje zatvorenika i njihovo obrazovanje, te je ostvaren napredak u osiguravanju zdravstvene zaštite zatvorenika.

Ombudsmeni BiH primjećuju nastojanja nadležnih da obezbijede primjenu međunarodnih standarda i istovremeno usklađuju domaća zakonodavstva s međunarodnim standardima.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, postupajući u skladu sa članom 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka usvojila je Zakon izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime je kreiran pravni okvir za uspostavu nezavisnog preventivnog mehanizma. Usvajanje pravnog okvira zahtijeva poduzimanje mjera s ciljem uspostave nezavisnog preventivnog mehanizma za šta je preduslov stvaranje finansijskih pretpostavki na način da se u Budžetu institucija BiH, u okviru budžeta Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH planira budžetska stavka za ovu namjenu. U zadnjem kvartalu 2023. godine uloženi su izvanredni napor od strane Komisije za finansije Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine, Ombudsmena BiH i Ministarstva finansija BiH da se osiguraju sredstva za ovu namjenu, a u skladu i s novousvojenom procedurom usvajanja budžeta Institucije ombudsmena. Prema ovoj

proceduri o budžetskom zahtjevu Institucije ombudsmena odlučuju Komisija za finansije Zastupničkog doma i Zajednička komisija za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH. Usvajanje budžeta je preduslov za poduzimanje daljih radnji na uspostavi nezavisnog preventivnog mehanizma.

U oblasti prava djeteta, Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece je tokom 2023. godine zaprimio 231 žalbu, što je u odnosu na 2022. godinu povećanje za 12 žalbi. Žalbe građana odnose se na rad obrazovnih ustanova, prosvjetnih inspekcija, pedagoških zavoda, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje, sudova, tužilaštava i zdravstvenih ustanova. Ombudsmenima se rijetko obraćaju djeca, tako su registrovana samo dva predmeta u kojima se kao podnosioci žalbi javljaju djeca. U 27 predmeta, Ombudsmeni BiH su uputili preporuke (u 2022. godini 24 preporuke), od čega je 10 preporuka u potpunosti realizovano, 4 nisu realizovane, dok je povodom 4 preporuke ostvarena saradnja, a na 9 upućenih preporuka nije bilo odgovora nadležnih organa. Preporuke su se odnosile na ostvarivanje prava djeteta u obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kao i na ostvarivanje prava djeteta na zaštitu od nasilja i na što efikasnijim postupcima nadležnih u zaštiti prava djeteta koja su ugrožena ili prekršena usljed visokokonfliktnih razvoda. Ombudsmeni BiH smatraju da je krajnje vrijeme da se uspostave alimentacioni fondovi u Republici Srpskoj i Federaciji BiH, kako bi se zaštitila prava djece čiji roditelji ne izvršavaju svoju roditeljsku obavezu i ne doprinose održavanju djeteta. Pored postupanja po pojedinačnim predmetima, uloga Ombudsmena BiH u oblasti ostvarivanja prava djeteta je da u što većoj mjeri prati rad nadležnih organa, uočava poteškoće i prepreke u zaštiti i ostvarivanju prava djece, ukazuje na njih i poziva na sistemsko rješavanje problema. Brojne aktivnosti Ombudsmena kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djeteta imaju za cilj da se UN Konvencija o pravima djeteta u što većoj mjeri primjenjuje i poštuje. Cijeneći iskustva i praksu u zaštiti prava djeteta, Ombudsmeni BiH konstatuju da se praksa u pogledu primjene Konvencije razvija u pozitivnom pravcu i sudovi osnovne principe iz Konvencije o pravima djeteta uzimaju u obzir i primjenjuju prilikom odlučivanja u konkretnim predmetima.

Siromaštvo dovodi do socijalne isključenosti djece što za posljedicu ima nedostupnost obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, značajnijoj afirmaciji potencijala djece i nemogućnosti zaposlenja njihovih roditelja. Sve to može dovesti i do tzv. transgeneracijskog siromaštva, odnosno reprodukcije siromaštva u okviru iste porodice. Ombudsmeni BiH uočavaju da ne postoje novija istraživanja o siromaštvu djece u Bosni i Hercegovini, ali je nesporno da siromaštvo podrazumijeva život i odrastanje djece bez pristupa bitnim resursima čija uloga je presudna za njihov razvoj. Posljedice odrastanja u siromaštvu su teško popravljive jer utječu na ekonomske, kognitivne, zdravstvene i socijalno-emocionalne aspekte razvoja djece.

Centri za socijalni rad su ključne ustanove u sistemu socijalne brige za djecu. Pružanjem mjera i usluga socijalne i porodičnopravne zaštite građanima, u skladu sa svojim mogućnostima i kapacitetima, osigurava se neposredna zaštita pojedinaca i porodica, koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Ovo je posebno značajno kada su u pitanju djeca u stanju potrebe za socijalnom, institucionalnom, vaninstitucionalnom i svakim drugim vidom zaštite, zbog čega djelovanje centra mora biti u skladu s pozitivnim zakonskim propisima, kontinuirano i efikasno u najboljem interesu djeteta. Ombudsmeni BiH smatraju da se i dalje moraju jačati kapaciteti centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, cijeneći njihov značaj u zaštiti prava djeteta.

U pogledu zaštite djece bez roditeljskog staranja, Ombudsmeni BiH ukazuju da u Bosni i Hercegovini i dalje postoje ustanove u kojima je smješten veliki broj djece i da je neophodno ubrzati procese deinstitucionalizacije i transformacije ustanova. Neophodno je razmotriti sve vidove pomoći i podrške hraniteljima i hraniteljstvo dodatno promovirati, s posebnim akcentom na potrebu za specijalizovanim hraniteljskim porodicama za djecu s problemima u ponašanju i teškoćama u razvoju. Posebnu zabrinutost Ombudsmeni BiH izražavaju zbog činjenice da je zabrinjavajuće mali broj djece usvojeno.

Ombudsmeni BiH primjećuju da su tokom 2023. godine primili veći broj žalbi koji se tiče prava djece s poteškoćama razvoju u ostvarivanju prava na obrazovanje, ali i u ostvarivanju drugih prava. Upravo iz tog razloga, svi nadležni bi morali posvetiti veću pažnju problemima ove djece u svim segmentima života, posebno u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite i u obrazovanju. Inkluzivne zdravstvene i obrazovne usluge igraju ključnu ulogu u izgradnji dobrih temelja na kojima djeca s teškoćama u razvoju mogu izgraditi kvalitetne živote.

Kada je riječ o zdravstvenoj zaštiti djece, Ombudsmeni BiH i dalje insistiraju kod nadležnih na svim nivoima vlasti na besplatnoj i безусловnoj zdravstvenoj zaštiti za svu djecu.

U visoko konfliktnim razvodima, brojna prava djece su ugrožena ili prekršena, najčešće od samih roditelja. Upravo iz tog razloga, nadležni organi trebaju poduzimati adekvatne mjere i aktivnosti, s ciljem zaštite djeteta. Poremećeni partnerski odnosi, postupci pokrenuti pred centrima za socijalni rad, pravosudnim i organima krivičnog gonjenja predstavljaju uskraćivanje stabilnog porodičnog okruženja za dijete i imaju negativnu refleksiju na dječiji emotivno-psihološki status. Konfliktna ponašanja bivših bračnih drugova izazivaju situacije koje dovode dijete u izrazito nepovoljan položaj.

Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. Obaveza postupanja određena je brojnim propisima i dokumentima koji se odnose na prava i zaštitu djece, počev od međunarodnih dokumenata koje je prihvatila BiH pa do domaćeg zakonodavstva kojim se uređuju oblasti krivičnog prava, porodičnog prava, socijalne i dječije zaštite, obrazovanja, zdravstvene zaštite.

Vršnjačko nasilje poprima mnoge oblike, a predmeti u Instituciji ombudsmena ukazuju na to da ga i djeca i roditelji doživljavaju na različite načine, jer se drugačije definišu granice prihvatljivog ponašanja. Vrijeme je za širu društvenu akciju koja podrazumijeva postojanje jasnih vlastitih politika i smjernica (protokola) obrazovnih institucija, kako bi se djeca zaštitila od vršnjačkog nasilja i obezbijedio stalni savjetodavni rad sa djecom i nadzor nad djecom, uz ostvarivanje kvalitetne saradnje s roditeljima djece. Škola ne može, niti treba sama da se nosi s problemima i svakodnevnim izazovima u radu sa djecom, ali kao institucija koja prva prepozna i uoči zabrinjavajuću okolnost ima obavezu da uključi druge relevantne faktore u rješavanje problema. Školama je neophodno pružiti sistemsku podršku.

Zaštita prava osoba s invaliditetom uređena je nizom međunarodnih standarda, koji kao sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, imaju ustavnu snagu i važnost. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom, kao osnovni međunarodni instrument, utvrđuje osnovna ljudska prava osoba s invaliditetom s ciljem promocije, zaštite i osiguranja punog i jednakog uživanja svih ljudskih

prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, kao i unapređivanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva. Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu i dalje prepoznaje kategoriju osoba s invaliditetom među najranjivijim grupama, ističući da nisu poduzeti nikakvi koraci u rješavanju problema u vezi s lišavanjem poslovne sposobnosti, diskriminacije zasnovane na statusu umjesto pristupa zasnovanog na potrebama i pristupačnosti objektima. Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom zaprimio je 56 predmeta. Žalbe u oblasti prava osoba s invaliditetom nerijetko obuhvataju i druga prava, kao što su prava djece ili ekonomska i socijalna prava, tako da su žalbe ove kategorije registrovane i u odjelima koji su nadležni za postupanje po žalbama u odnosu na navedena prava. Ombudsmeni BiH u svom radu nastoje da razviju način praćenja ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, postupajući po žalbama građana, neposrednim uvidom u položaj osoba s invaliditetom u gradovima/općinama, saradnjom s organizacijama koje zastupaju i zagovaraju njihova prava i interese. Preporuke u ovoj oblasti su se odnosile na sistemsku provedbu postojećeg zakonodavstva protiv diskriminacije, posebno osiguravajući uključivanje osoba s invaliditetom, usklađivanje domaćeg zakonodavstva s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, uključujući usvajanje usklađenog koncepta invaliditeta i zakonskih mjera za borbu protiv diskriminacije zasnovane na invaliditetu. Važnost inkluzivnog pristupa prema osobama s invaliditetom, posebno u obrazovanju i zdravstvu prepoznata je kroz predmete koji su razmatrani u Instituciji ombudsmena. Osobe s invaliditetom suočene su s visokom stopom nezaposlenosti, nižim plaćama, nestabilnošću, nižim standardima u uslovima zapošljavanja, nedostupnošću radnog okruženja, kao i manjom vjerovatnoćom da će biti postavljene na rukovodeće pozicije za razliku od ostalih zaposlenika (situacija je još ozbiljnija u slučajevima žena s invaliditetom).

Prepreke i izazovi s kojima su suočene osobe s invaliditetom u svakodnevnom životu odnose se na arhitektonske prepreke, neprilagođenu infrastrukturu i transport, komunikacijske prepreke koje obuhvataju informacijsku i medijsku pristupačnost usluga i javnih servisa.

Pitanje sukoba nadležnosti između entitetskih centara za socijalni rad i Brčko distrikta BiH još uvijek nije riješeno. Ombudsmeni BiH i dalje prate sam proces imenovanja Vijeća za osobe s invaliditetom i nove inicijative koje su upućene u parlamentarnu proceduru. Ombudsmeni BiH po službenoj dužnosti vode postupak istraživanja s ciljem sagledavanja općeg stanja u vezi s ostvarivanjem prava gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat. Važnost omogućavanja pristupačnosti osobama s invaliditetom u smislu ostvarivanja prava na ortopedska pomagala bio je osnov za upućivanje preporuke Federalnom ministarstvu zdravstva i Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH da pristupe izmjeni svih potrebnih pravnih propisa s ciljem propisivanja prava na čitač ekrana za slijepe i slabovidne osobe.

Cijeneći značaj uspostavljanja dobre saradnje s organizacijama civilnog društva koji u svom radu posebnu pažnju usmjeravaju položaju i zaštiti prava osoba s invaliditetom, Ombudsmeni BiH su se tokom izvještajnog perioda odazvali i prisustvovali nizu sastanaka/radnih grupa/konferencija. Ombudsmeni BiH prepoznali su ulogu i značaj organizacija koje provode aktivnosti u radu s ranjivim kategorijama kao što su osobe s invaliditetom, uvažavajući da je njihovo iskustvo i rad na terenu izuzetan izvor direktnih iskustava i dodatni izvor za identifikaciju konkretnih potreba i problema s kojim se susreću pripadnici ove kategorije.

Ombudsmeni BiH su i u 2023. godini pokrenuli aktivnosti na izradi *Pratećeg izvještaja o stanju u ustanovama u kojima su smještena lica s intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH*. U toku su izmjene i dopune Porodičnog zakona Federacije BiH, kao i Zakona o vanparničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kojima se provode aktivnosti na implementaciji principa na koje je ukazao Evropski sud za ljudska prava u presudi Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine.

Sažetak - Diskriminacija i zaštita prava nacionalnih i vjerskih manjina

Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini povjerava Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije” i u tu svrhu predviđa osnivanje i rad posebnog odjela s isključivim zadatkom razmatranja predmeta diskriminacije koju je počinila bilo koja pravna ili fizička osoba u bilo kojoj oblasti života. U godini izvještavanja registrovano je 187 predmeta diskriminacije što načelno prati trendove iz prethodnih godina. Pored postupanja po pojedinačnim žalbama, Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH je u skladu s unaprijeđenim zakonskim okvirom intenzivno poduzimala aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite koje se ogledaju u aktivnostima međunarodne i regionalne saradnje, informisanju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja posvećenih ugroženim kategorijama građana i drugim oblicima prevencije diskriminacije.

Žalbe iz oblasti diskriminacije su sve kompleksnije jer je preporukama Ombudsmena data snaga dokaznog sredstva u sudskom postupku. Zbog toga se Instituciji ombudsmena često obraćaju advokati, nevladine organizacije, istraživači ili instituti, usko specijalizovani za zaštitu ljudskih prava i zaštitu od diskriminacije, kako bi ostvarili konkretan zahtjev u sudskim i drugim postupcima. Ovo nesumnjivo predstavlja napredak u provođenju Zakona o zabrani diskriminacije jer je to i bila intencija zakonodavca ali postavlja i pitanje ne samo kapaciteta gdje su za ovakvu ulogu osnovane zasebne institucije (tijela za ravnopravnost) uključujući i u zemljama regiona, nego i pitanje podrške ovakvoj ulozi Ombudsmena za ljudska prava koja nije dovoljno prepoznata od strane vlasti. Ovo je posebno izraženo u činjenici da od 2009. godine, kada je usvojen Zakon o zabrani diskriminacije u BiH, kojim je u članu 7. utvrđeno da će Ombudsmenima BiH, kao tijelu za jednakost biti doznačena budžetska sredstva za tu namjenu, do obezbjeđivanja sredstava za tu funkciju ovog tijela nikada nije došlo. Ombudsmeni BiH svake godine uz svoj osnovni budžetski zahtjev Ministarstvu finansija i trezora dostavljaju aneks kojim traže sredstva za izvršenje ove zakonske obaveze. Ovaj zahtjev je podnesen i u okviru budžeta za 2024. godinu i isti nije prihvaćen. U kontekstu prava na zaštitu od diskriminacije, Institucija ombudsmena je informisana da se kao argument za postojanje povrede prava u sudskim postupcima sve češće koriste specijalni izvještaji po određenim temama ili kategorijama ugroženih prava što također predstavlja pozitivan razvoj.

Najveći broj žalbi u izvještajnom periodu odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu - 43, zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu etničke pripadnosti - 12, govor mržnje - 8, na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla - 7, na osnovu obrazovanja - 6, na osnovu seksualne orijentacije - 5, na osnovu veze s nacionalnom manjinom - 4 i ostalo - 67, u koje se ubrajaju predmeti koji se u momentu registracije na osnovu žalbenih navoda nisu mogli kategorisati. Često se stranke obraćaju s navodima o diskriminaciji, ali se u postupku istrage

utvrdi da se ne radi o diskriminaciji prema definiciji ovog pojma iz Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. U takvim slučajevima istraga se nastavlja u pogledu istaknutih povreda drugog prava, te se u okviru toga prezentuju ovi slučajevi.

U periodu izvještavanja Ombudsmeni su izdali 42 preporuke, što u odnosu na broj žalbi predstavlja najveći procenat u poređenju s drugim odjelima/povredama prava, a što potvrđuje konstataciju o kompleksnosti i zahtjevnosti žalbi u predmetima diskriminacije. Preporuke su upućivane najčešće u slučajevima mobinga, diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, rodne ravnopravnosti, kao i po ostalim osnovama najviše u oblasti zapošljavanja i obrazovanja. Preporukama je konkretno zahtijevano usklađivanje internih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, poduzimanje mjera na prevenciji diskriminacije, poduzimanje koraka na pokušaju pronalaska sporazumnog rješenja spora i uspostavljanje drugih mehanizama za prijavljivanje i zaštitu od diskriminacije unutar same organizacije. U slučajevima diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, preporukama je zahtijevano prioritarno obnavljanje infrastrukture u povratničkim sredinama, jednake mogućnosti u korištenju javnih resursa, blagovremeno postupanje u ostvarivanju prava na penziju pred nadležnim fondovima, te jednake mogućnosti prilikom konkurisanja na javne pozicije, što uključuje ravnomjernu zastupljenost konstitutivnih naroda u organima javne vlasti.

Institucija ombudsmena je i prije tragičnih događaja u Gradačcu i drugim mjestima, zaključkom sa sjednice od 19.05.2023. godine, nakon što je prepoznala potrebu sistemskog praćenja i unapređenja okvira za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, odlučila pristupiti izradi *Specijalnog izvještaja o rodno zasnovanom nasilju prema ženama u Bosni i Hercegovini*. Polazna tačka za izradu ovakvih suštinskih dokumenata treba biti potpuna informacija o raširenosti i prisutnosti djela ove vrste u našem društvu jer ih često prati povišen stepen stigmatizacije i različitih prepreka u prijavljivanju, što uključuje i negativne rodne stereotipe (prema ženama uglavnom), osudu javnosti, minimiziranje posljedica ili prihvatljivost spornih ponašanja, što uključuje fizičko nasilje unutar porodice. Isto tako, neophodno je razmotriti mogućnost izmjena krivičnih zakona, zakona o krivičnom postupku te zakona o zaštiti od nasilja u porodici u pravcu uvođenja novih krivičnih djela – teško ubistvo osobe ženskog spola.

Tokom 2023. godine Ombudsmeni BiH su razmatrali predmete diskriminacije konstitutivnih naroda u pogledu zastupljenosti u organima javne vlasti, ali i pravo na upotrebu jezika i pisma.

U pogledu prava nacionalnih i vjerskih manjina, u 2023. godini registrovano je 14 predmeta vezanih za ostvarivanje prava romske nacionalne manjine, i najčešće se odnose na pravo na jezik, informisanje i osiguranje uživanja ekonomsko-socijalnih prava. Pored identifikovanih izazova specifičnih i za druge zemlje tranzicije pa i pojedine zemlje Evrope, manjine u Bosni i Hercegovini suočene su s marginalizacijom i zbog specifičnog političkog konteksta i gdje odnose u strukturama vlasti uglavnom oblikuju dominantne etničke grupe.

Mediji

Javnost je dvostruko važna kada je riječ o radu Ombudsmena. Pišući o aktivnostima Ombudsmena, mediji čine njegov rad transparentnim, efikasnim i jačaju njegov autoritet. S

druge strane, pišući o zbivanjima u društvu, mediji dostavljaju Ombudsmenima informacije o kršenju ljudskih prava, na osnovu kojih Ombudsmeni po sopstvenoj inicijativi pokreću istrage.

Ombudsmeni raspolažu s nekoliko instrumenata putem kojih informišu javnost o temama iz oblasti ljudskih prava. Saopćenja u kojim Ombudsmeni iskazuju svoj stav zasnovan na međunarodnim standardima ljudskih prava informišu javnost o temama kršenja ljudskih prava. Pored toga Ombudsmeni sažetke donesenih preporuka redovno objavljuju na svojoj web-stranici kako bi mogli poslužiti kao smjernice u radu nadležnih organa. Objavljivanje informacija i organizovanje pres-konferencija povodom događaja, kao što su prezentovanje godišnjih i specijalnih izvještaja, konferencije i okrugli stolovi, sastanci s predstavnicima civilnog društva se koriste za animiranje medija kako bi se teme iz oblasti ljudskih prava učinile dostupnim javnosti. Na lokalnom nivou poduzete su aktivnosti na uspostavljanju saradnje s medijima kako bi se građanima približio rad Ombudsmena i ukazalo na mogućnost obraćanja ovoj instituciji kao mehanizmu za zaštitu njihovih prava. Na ovaj način realizovana su, između ostalog, gostovanja predstavnika Ombudsmena u Prijedoru, Gradišci i Prnjavoru. Također, mediji su bili prisutni i prilikom održavanja sastanaka ombudsmena s nevladinim organizacijama u nekoliko gradova Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini ukupno je realizovano 139 nastupa u medijima. Pored audio i videoizjava (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radioemisijama), odgovori za medije dostavljani su i pismenim putem. O aktivnostima Ombudsmena izvještavali su i pisali štampani i elektronski mediji. Najčešće korištena novinarska forma u izvještavanju su bile vijesti, izvještaji i intervjui. Tako su se informacije o radu Ombudsmena mogle pronaći na BHRT-u, Federalnoj televiziji, RTRS-u, N1, Novoj TV, Al Jazeera Balkans, Radiju Slobodna Evropa, Oslobođenju, Nezavisnim novinama, Glasu Srpske, kao i novinskim agencijama SRNA i FENA, portalima, te brojnim drugim medijskim kućama. Građani, a tako i mediji, informacije o aktivnostima Ombudsmena mogli su pronaći i na internet-stranici ove institucije. Tokom 2023. godine na ovaj način je objavljeno više od 474 različitih sadržaja. U tom periodu web-stranica je posjećena 48.060 puta, prilikom čega je pregledano više od 133.990 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta zabilježeno je iz Bosne i Hercegovine, SAD-a, Hrvatske, Srbije, Njemačke, Holandije i Austrije, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta i iz Kine.

U izjavama za medije Ombudsmeni su najčešće prezentovali ulogu i funkciju institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njenom radu, preporuke, kao i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Po temama, interes medija primarno je bio fokusiran na tri oblasti i to: diskriminaciju, dječija prava, te građanska i politička prava. U oblasti diskriminacije bilo je riječi o položaju LGBT populacije, govoru mržnje, te diskriminaciji po različitim osnovama, uključujući spolnu, dobnu i druge vidove diskriminacije. U domenu dječijih prava, Ombudsmeni su za medije govorili o obrazovanju, vršnjačkom nasilju, maloljetničkim brakovima, alimentaciji, te ulozi centara za socijalni rad u zaštiti prava djece. U izjavama na temu ostvarivanja građanskih i političkih prava Ombudsmeni su se osvrnuli na slobodu izražavanja i medijske slobode, migracije i pravo na pristup informacijama. U izjavama za medije Ombudsmeni ili drugi predstavnici Institucije govorili su i o drugim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući teme iz oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, prava osoba s invaliditetom i prava osoba lišenih slobode.

Saradnja s organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom

Institucija ombudsmena predstavlja kanal komunikacije između građana i vlasti i od kvaliteta saradnje s institucijama vlasti zavisi rješavanje konkretnih predmeta. Važan dio mandata Institucije predstavlja prevencija kršenja ljudskih prava, prije svega promocija standarda ljudskih prava koje je država članica ratifikovala te time preuzela obavezu njihove implementacije koja podrazumijeva usvajanje zakonodavnih, administrativnih i drugih mjera. Ombudsmeni BiH su u 2023. godini djelovali u pravcu jačanja saradnje s predstavnicima zakonodavne i izvršne vlasti na svim nivoima, a posebno je intenzivirana saradnja s lokalnim zajednicama.

Najznačajnije aktivnosti na promociji ljudskih prava su svakako edukativni sadržaji, konferencije, tematski sastanci, radionice, medijska obraćanja i sl. Za ostvarivanje ove aktivnosti ključna je saradnja s akademskom zajednicom, zaštitnicima ljudskih prava, medijima i drugim subjektima koji se bave ljudskim pravima.

U 2023. godini Ombudsmeni BiH su nastavili uspješnu saradnju na međunarodnom planu, ali i s međunarodnim organizacijama koje rade i djeluju u Bosni i Hercegovini. Fokus je i dalje na jačanju ljudskih prava u bilo kojem konceptu, kao društvenom prioritetu demokratskog društva. Posebno značajna saradnja je ostvarena u određenim aktivnostima s Uredom Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini, Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Uredom rezidentnog koordinатора UN-a u Bosni i Hercegovini (UNDP, UNICEF, UNFP, UNHCR, IOM, UNWOMEN), kao i drugim međunarodnim organizacijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini i bave se zaštitom ljudskih prava.

Institucija ombudsmena ima ostvarenu saradnju sa svim međunarodnim i regionalnim nacionalnim institucijama, tijelima za jednakost, ombudsmenima za djecu, ombudsmenima za zaštitu prava invalidnih osoba, povjerenicima za informisanje itd.

U 2023. godini, Ombudsmeni BiH su održali konsultativne sastanke u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci na koje su pozvana sva udruženja koja aktivno djeluju u tim zajednicama. Značaj konsultativnih sastanaka s civilnim društvom je višestruk. Na ovaj način Ombudsmeni dobijaju informaciju o stanju ljudskih prava u zajednici, ali i smjernice u kojem pravcu bi ta pitanja trebalo rješavati. Sastancima se uspostavlja i struktura za stalnu saradnju i održavanje kontakata s lokalnim zajednicama. Tema sastanaka je bila uloga i pozicija Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini, mogući i održivi koncepti pružanja uzajamne podrške, kao i pozitivni aspekti saradnje u smislu zaštite i zagovaračkog pristupa. U procesu konsultacija s Ombudsmenima BiH učestvovala su 52 nevladine organizacije.

III. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMENA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2023. GODINI

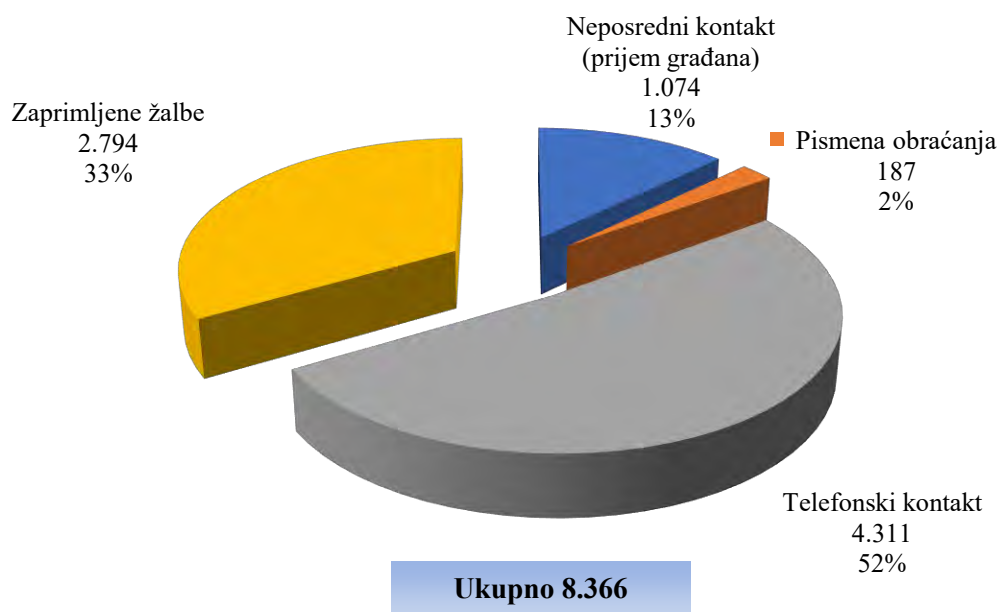
Tokom 2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je ukupno 2.794 žalbe. U 2023. godini ukupno je arhiviran 2.831 predmet, od toga 1.686 predmeta iz 2023. godine i 1.145 predmeta iz prethodnih godina. Tokom izvještajnog perioda Instituciji ombudsmena ukupno se obratilo 8.366 građana (direktni kontakti, pismeni kontakt, telefonski pozivi, elektronska pošta i pisane žalbe). U grafikonu 2 dat je prikaz obraćanja građana Ombudsmenima BiH u 2023. godini.

Grafikon 1. Pregled osnovnih pokazatelja vezanih za rad institucije

Tabela 1. Struktura podnesenih žalbi, u odnosu na povredu prava

ODJEL	Zaprimljeno u 2023. godini
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	231
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	56
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	13
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	741
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	771
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	187
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	86
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	709
UKUPNO	2.794

Grafikon 2. Prikaz obraćanja građana Instituciji ombudsmena

U izvještajnom periodu Ombudsmeni BiH izdali su 356 preporuka u 488 predmeta, što predstavlja neznatno smanjenje od 3 preporuke u odnosu na 2022. godinu kada je izdato 359 preporuka u 428 predmeta. Statistički pokazatelji ukazuju da, iako je u 2023. godini smanjen broj podnesenih žalbi, istovremeno je izdat približan broj preporuka kao 2022. godine, uz povećanje stepena realizacije preporuka.

Ombudsmeni BiH su u 2023. godini pokrenuli aktivnosti na izradi *Specijalnog izvještaja o implementaciji ranije izdatih preporuka*, s ciljem unapređenja postupka sačinjavanja i definisanja preporuka od strane Ombudsmena BiH, kako bi se organima vlasti olakšala implementacija istih. Organi su pozvani da dostave izjašnjenja iz kojih razloga preporuke nisu realizovane. Na taj način intenzivirani su direktni kontakti s organima kojim su preporuke upućene s ciljem osiguranja njihove realizacije.

Statistički podaci ukazuju da je u 2023. godini, poredeći sa 2022. godinom, došlo do smanjenja broja nerealizovanih preporuka, kao i smanjenja broja predmeta u kojima organ nije dostavio odgovor nakon izdavanja preporuke. Stepen realizacije preporuka prikazan je u tabeli 2.

Tabela 2. Stepen realizacije preporuka

Način realizacije preporuka u predmetima	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2023. godini	Broj predmeta s izdatom preporukom u 2022. godini
Realizovana	242 (49,59%)	129 (30,14%)
Ostvarena saradnja	63 (12,91%)	75 (17,52%)
Djelimično realizovana	13 (2,66%)	16 (3,74%)
Nema odgovora	90 (18,44%)	100 (23,36%)
Nije realizovana	80 (16,39%)	108 (25,23%)
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	488	428

IV. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

4.1. Uvod

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima integralni je dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine.¹ Svaka država članica Pakta obavezala se da će poštovati i garantovati prava priznata u ovome Paktu svim osobama na svom području i područjima koja se nalaze pod njenom jurisdikcijom bez obzira na razlike, kao što su rasa, boja kože, spol, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, imovina, rođenje ili neka druga okolnost. Tamo gdje to još nije uređeno postojećim zakonima ili drugim mjerama svaka država članica se obvezuje da će, u skladu sa svojim ustavnim postupkom i odredbama Pakta, poduzeti potrebne korake kako bi se usvojile zakonske i druge mjere prijeko potrebne za ostvarivanje priznatih prava.²

Odjel za praćenje građanskih i političkih prava razmatra žalbe zbog povrede prava na slobodan pristup informacijama, rad policije, povrede odredbi zakona o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, imovinskopravne odnose, rad inspekcijskih organa, prava na besplatnu pravnu pomoć, javne isprave, migracije i azil, ratne štete, medije i slobodu informisanja, predmete korupcije, vjerske slobode i religiju i slobodu okupljanja.

4.1.1. Statistika

Tokom 2023. godine, u okviru Odjela za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava, registrovana je 771 žalba, što predstavlja smanjenje broja u odnosu na 2022. godinu kada je zaprimljeno 857 žalbi. Iz ranijih godina prenesena su 494 predmeta, tako da je u radu bilo ukupno 1.265 predmeta. Okončan je rad u 790 predmeta, od čega 304 predmeta iz ranijih godina i 486 predmeta iz 2023. godine.

Prema razmatranim povredama prava broj žalbi je sljedeći: pristup informacijama - 275, policija - 138, vladina i ministarska imenovanja - 98, imovinskopravni odnosi - 120, inspekcije - 81, pravna pomoć - 9, javne isprave - 9, migracije i azil - 11, ratna šteta - 9, mediji i sloboda informisanja - 7, predmeti korupcije - 4, vjerske slobode i religija - 2 i sloboda okupljanja - 4.

Tokom izvještajnog perioda u okviru nadležnosti ovog odjela upućeno je 146 preporuka.

Ombudsmeni su uputili 70 preporuka zbog povrede prava na pristup informacijama, u postupcima po prigovorima na vladina i ministarska imenovanja - 28, inspekcijskim organima - 20, policijskim organima - 10, u predmetima imovinskopravne prirode - 11, javnih isprava - 1, ratnih šteta - 2, migracija i azila - 1, besplatne pravne pomoći - 2, medija i slobode informisanja - 1 preporuka.

¹ Ustav Bosne i Hercegovine, Aneks I Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini;

² Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, tekst Pakta, https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2013031901595385cro.pdf

Najveći broj preporuka upućen je zbog nepostupanja javnih organa po odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama, kršenja principa utvrđenih zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima, inspekcijskim organima zbog propuštanja radnji iz okvira inspekcijskog nadzora, zbog neefikasnog postupanja organa uprave u postupcima imovinskopravne prirode, policijskim organima zbog nepoduzimanja zakonskih radnji iz okvira njihove nadležnosti, entitetskim i lokalnim organima vlasti radi zaštite prava i imovine povratnika. Preporukama je odgovornim organima ukazano i na obavezu saradnje s Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, nakon što su se, u postupcima istrage, oglušili na poziv za izjašnjenje i dostavu relevantnih informacija.

4.2. Pravo na pristup informacijama

Pravo na pristup informacijama jedno je od osnovnih ljudskih prava i predstavlja integralni dio prava slobode izražavanja. Ovo pravo zasnovano je na osnovnim principima na kojima počivaju Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda³ i Pakt o građanskim i političkim pravima⁴. Ovo pravo usko je vezano za transparentnost javne vlasti, kao jednog od stubova demokratije, i jedan je od alata u borbi protiv korupcije. Obaveza države je da osigura nesmetan i olakšan pristup informacijama. Posebno je značajno da pristup informacijama bude proaktivan na način da vlast objavljivanjem, informacije čini dostupnim javnosti i time smanji proaktivnu ulogu građana.

U tom smislu, UN komitet za ljudska prava, kroz Opći komentar broj 34. na član 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, dao je određene smjernice koje predstavljaju mjerodavno tumačenje slobode mišljenja i izražavanja zagarantovane članom 19. Pakta⁵. Opći komentar navodi da član 19. stav (2) Pakta obuhvata pravo na pristup informacijama u posjedu javnih organa, a takve informacije uključuju evidenciju koju vodi javni organ, bez obzira na oblik u kojem su podaci pohranjeni, njihov izvor i datum sačinjavanja. Kako bi se ostvarilo pravo na pristup informacijama, države članice trebale bi djelovati proaktivno, plasirati u javnost informacije od javnog interesa, te osigurati jednostavan, brz, učinkovit i praktičan pristup informacijama. Države članice bi trebale utvrditi potrebne postupke/procedure, prema kojima se može ostvariti pristup informacijama. Javni organi bi trebali navesti razloge za svako odbijanje pristupa informacijama, te je u tom smislu potrebno uspostaviti mehanizam za žalbe kada se pristup informacijama odbija, odnosno kada organi propuste postupiti po zahtjevima.

Jedan od ključnih prioriteta Bosne i Hercegovine za pridruživanje Evropskoj uniji odnosi se na osnovna prava koja, između ostalog, sadrže pravo na slobodu izražavanja i medije⁶. U Izvještaju Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu⁷, konstatuje se da je Bosna i

³ Vidjeti član 10. Konvencije;

⁴ Vidjeti član 19. Pakta;

⁵ <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

⁶ Mišljenjem Evropske komisije od 29.05.2019. godine Bosna i Hercegovina obavezala se ispuniti 14 ključnih prioriteta iz oblasti demokratije/funkcionalnosti, vladavine prava, osnovnih prava i reforme javne uprave, a kao uslov da bi Evropska komisija preporučila otvaranje pregovora sa Bosnom i Hercegovinom za pristupanje Evropskoj uniji.

⁷ https://www.eeas.europa.eu/eeas/klju%C4%8Dni-nalazi-iz-izvje%C5%A1tja-za-bosnu-i-hercegovinu-za-2023-godinu_bs?s=219

Hercegovina ostvarila određeni napredak usvajanjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, s ciljem poticanja proaktivnog objavljivanja i transparentnosti. Izvještaj, kao i prethodnih godina i dalje primjećuje da je zakonodavstvo o pravu na pristup informacijama fragmentirano, te da usvajanjem novog zakona na državnom nivou nezavisnost žalbenog postupka tek treba uskladiti s međunarodnim i evropskim standardima. Pravila o zaštiti podataka i pristupu informacijama i dalje se tumače na način koji štiti privatne, a ne javne interese i takva su prava nedosljedno osigurana na svim nivoima vlasti.

U decembru 2023. godine održan je sedmi sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost (u daljem tekstu: Pododbor) u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i Bosne i Hercegovine. Rezultat ovog sastanka je da Komisija očekuje vidljivi napredak u oblasti pravde, slobode i sigurnosti u skladu s 14 ključnih prioriteta navedenih u Mišljenju, te je naglasila da će reforme za jačanje vladavine prava biti od ključnog značaja za Bosnu i Hercegovinu. Predstavници Evropske komisije su istakli važnost slobode izražavanja i medija, zaštite novinara i medijskih radnika, kao i finansijske održivosti i političke nezavisnosti javnog RTV sistema. Preporuke Pododbora, proistekle iz ključnog prioriteta 12. iz Mišljenja⁸ upućuju na važnost izmjene zakonodavstva na državnom nivou s ciljem uspostavljanja nezavisnog i specijalizovanog mehanizma za nadzor, uključujući žalbeni postupak u pitanjima koja se odnose na slobodu informisanja⁹. Preporuke se odnose i na važnost osiguravanja pravilne provedbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u institucijama Bosne i Hercegovine i blagovremeno usvajanje podzakonskih akata, kao i uspostavljanja Centralnog portala podataka i proaktivnog objavljivanja informacija¹⁰. Izrada zakonodavstva o slobodi pristupa informacijama na nivou entiteta i Brčko distrikta BiH treba biti usklađeno kako u cijeloj zemlji tako i s relevantnim evropskim standardima i *acquisem* EU, koristeći model zakona o slobodnom pristupu informacijama koji je izradila SIGMA kao osnovu za izradu novih zakona i ispunjavanje preporuka TAIEX-a. Pododbor preporučuje da se prije procedure usvajanja Komisiji trebaju dostaviti novi nacrti zakona u ranoj fazi izrade kako bi se osigurala njihova usklađenost s *acquisem* EU i relevantnim standardima. Preporuke upućuju na potrebu sprečavanja poduzimanja bilo kakvih koraka koji bi dodatno ugrozili slobodu izražavanja i medijski prostor.

Na sličan način, Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini¹¹ uputio je preporuke koje se odnose na slobodu mišljenja i izražavanja i slobodu pristupa informacijama. Jedna od preporuka upućenih Bosni i Hercegovini je garantovanje slobodnih i nezavisnih medija i promicanje otvorenog demokratskog medijskog okruženja u pogledu slobode mišljenja i izražavanja, te prava na pristup informacijama. Ova preporuka u širem smislu, u skladu je s preporukama Pododbora, te kroz prizmu općeg načela upućuje na važnost slobode izražavanja, te obavezu Bosne i Hercegovine da radi na unapređenju i promociji ljudskih prava u ovoj oblasti.

⁸ Ključni prioritet 12. iz Mišljenja - Garantovati slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, prije svega (a) osiguravanjem odgovarajućeg sudskog epiloga u slučajevima prijetnji i nasilja protiv novinara i medijskih radnika, i (b) osiguravanjem finansijske održivosti javnog RTV sistema.

⁹ 3. kvartal 2024. godine;

¹⁰ 3. kvartal 2024. godine;

¹¹ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/ba-index>

4.2.1. Statistika

Kada su u pitanju statistički podaci vezani za pristup informacijama, primjetno je smanjenje broja zaprimljenih žalbi. U toku 2023. godine zaprimljeno je 275 žalbi (308 žalbi u 2022. godini), što čini smanjenje od 10,71%. U oblasti pristupa informacijama izdato je 70 preporuka.

Najčešći osnov za obraćanje žalilaca, kao i u prethodnom periodu, odnosio se na žalbe kojima se ukazuje na neodlučivanje organa po zaprimljenim zahtjevima, odnosno odlučivanje po zahtjevima nakon proteka zakonskog roka - 92 žalbe, odbijanje pristupa informacijama - 27 žalbi, neadekvatno utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa i kršenje prava dvostepenosti postupka. Ono što je primjetno u izvještajnom periodu jeste smanjen broj žalbi kojim se ukazuje na povredu zakona na državnom nivou i gdje su uglavnom žalbe podnesene prema starom Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.¹² U odnosu na novi zakon zaprimljen je manji broj predmeta, koje se isključivo razmatraju prema odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, s obzirom da prema novom zakonu o slobodi pristupa informacijama Ombudsmeni BiH nemaju mandat za postupanje po istim.¹³

4.2.2. Zakonodavstvo

Sloboda pristupa informacijama u Bosni i Hercegovine uređena je zakonima na državnom nivou i entitetima. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine.¹⁴ Ovakvim definisanjem naziva zakona utvrđena je primjena zakona samo u odnosu na institucije Bosne i Hercegovine, čime je Brčko distrikt BiH ostao bez zakonskog osnova za osiguranje primjene slobode pristupa informacijama.

U prelaznim odredbama navedenog zakona propisano je da svi postupci koji su pokrenuti do dana stupanja na snagu ovog zakona, okončat će se po propisima koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja postupka, ako je to povoljnije za stranku u postupku.

Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH u nadležnost je dato vođenje i održavanje Centralnog portala javnih informacija (član 15. stav (2)). Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH odlučuje kao drugostepeni organ (član 28. stav (2)). Ombudsmenu za ljudska prava BiH dostavljaju se informacije vezane za službenika za informisanje (član 17. stav (1)), te evidencija o broju zaprimljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja i dr. (član 17. stav (5) i (6)). Ministarstvo pravde BiH putem upravne inspekcije vrši inspekcijski nadzor nad provođenjem Zakona (član 37).

¹² Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br: 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13);

¹³ Ž-BL-05-453/2.; Ž-SA-05-1195/23;

¹⁴ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je na 10. sjednici Predstavničkog doma, održanoj dana 22. augusta 2023. godine i na 8. sjednici Doma naroda, održanoj dana 30. augusta 2023. godine usvojila novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine. Zakon je objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj: 61/23 i stupio je na snagu u septembru 2023. godine. Stupanjem na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini „Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13.

Osnovna vrijednost usvojenog zakona sadržana je u činjenici da sadrži odredbe koje obavezuju institucije Bosne i Hercegovine na proaktivno objavljivanje informacija¹⁵. Ombudsmeni BiH su upravo kroz rad na predmetima ukazivali na obavezu javnih organa da informacije od važnosti za javnost objavljuju i učine dostupnim, bez nametanja obaveze građanima da takve informacije pribave putem zahtjeva, imajući u vidu da je proaktivna transparentnost ključni preduslov za osiguravanje vladavine prava i demokratskih procesa. Novi zakon je nametnuo obavezu institucijama Bosne i Hercegovine da na svojoj internet-stranici ili na drugi prigodan način redovno objavljuje i ažurira informacije iz svog djelokruga na lako dostupan način kada god je to moguće, u mašinski čitljivom obliku, u roku od 15 dana od dana nastanka informacije¹⁶. Zakon je otišao korak dalje te posebno istakao informacije čija je objava posebno značajna¹⁷. Institucije BiH su dužne objaviti i sve druge informacije važne za rad, organizaciju, odlučivanje i finansiranje, što uključuje i objavljivanje informacija u formi vodiča, sažetka i drugim razumljivim formama pristupačnim korisnicima informacija, objavljivanje važnih informacija na oglasnoj tabli institucija BiH, kao i osiguravanje određenog broja primjeraka važnijih dokumenata¹⁸.

Analizirajući odredbe novog zakona, primjetno je da je mandat Ombudsmena BiH, u većoj mjeri promijenjen, što se odražava nemogućnošću sveobuhvatnog praćenja stanja u ovoj oblasti i pripreme informacije za javnost. Prethodno važećim zakonom Ombudsmeni BiH su imali posebne nadležnosti, u smislu da su bili Institucija koja je objedinjavala reaktivno djelovanje po žalbama, ali i proaktivno djelovanje u smislu davanja sačinjavanja i dostavljanja informacija mišljenja, savjeta, vođenja evidencija o službenicima za informacije, vodiča za pristup informacija, registra informacija, te drugih evidencija propisanih zakonom. Prema novom zakonu, nadležnost Ombudsmena BiH je sadržana u sljedećim odredbama:

- Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Žalbenom vijeću dostavljaju se službeni podaci službenika za informisanje s kontakt-adresom, kojeg imenuju institucije Bosne i Hercegovine (član 17. stav (1)).
- Evidencije o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja organa javne vlasti koju vodi službenik za informisanje, službenik za informisanje svaka tri mjeseca dostavlja rukovodiocu institucije BiH, Žalbenom vijeću i Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (član 17. stav (5). i (6)).
- Službenik za informisanje dužan je Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostaviti godišnji izvještaj iz člana 17. stav (8) ovog Zakona, a odnosi se na

¹⁵ Ž-BL-05-389/23 – žalbeni navodi ukazivali su na kršenje transparentnosti kao osnovnog načela demokratskog društva s obzirom da je Vlada kantona naplaćivala godišnju naknadu za elektronski pristup službenim novinama kantona. Ombudsmeni BiH su podsjetili na predmet Ž-BL-05-526/20 – preporuka broj: P-176/20 od 16.09.2020. godine kojom je ukazano da se službeni glasnici u Bosni i Hercegovini osnivaju kao javna preduzeća ili kao javne ustanove, te da je njihova isključiva djelatnost od općeg interesa. Opći interes ostvaruje se obezbjeđivanjem da se sa zakonima, drugim propisima i općim aktima upoznaju sva fizička i pravna lica, odnosno svi građani. Pojedini službeni glasnici sredstva za rad obezbjeđuju iz sredstava koja ostvaruju svojim poslovanjem. Međutim, i pored te činjenice, Ombudsmeni BiH smatraju da u pogledu njihove dostupnosti mnogo veći značaj ima opći interes, te da bi bilo cjelishodno da se iznađu tehničke mogućnosti kako bi elektronska izdanja službenih glasnika bila dostupna na web-stranicama.

¹⁶ Član 14. stav (1); Vidjeti i član 16.

¹⁷ Član 14. stav (2);

¹⁸ Član 14. stav (3)

godišnji izvještaj o radu institucije BiH, koji se u zakonom propisanoj proceduri upućuje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine i koji obavezno uključuje i evidenciju o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja institucije BiH (član 47).

- Institucija Ombudsmena izrađuje godišnji izvještaj o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine koji dostavlja nadležnim institucijama (član 48).

Shodno naprijed navedenom, Institucija ombudsmena ima dvostruku ulogu i to s jedne strane u skladu s nadležnostima propisanim Zakonom o pristupu informacijama na nivou institucija BiH, a s druge strane kao institucija BiH koja je dužna postupati po zahtjevima građana za pristup informacijama koje se nalaze u njenom posjedu.

Članom 17. stav (8) propisana je dužnost službenika za informisanje da sačini godišnji izvještaj o radu institucije BiH i uputi ga Ombudsmenima BiH, koji bi na osnovu člana 48. istog Zakona bili obavezni izraditi godišnji izvještaj o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na nivou institucija Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni BiH ističu zabrinutost u pogledu provedbe ove odredbe jer to znači da, osim sačinjavanja godišnjeg izvještaja o rezultatima svog rada shodno odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH¹⁹, Institucija ombudsmena je obavezna sačiniti i godišnji izvještaj o stanju u oblasti slobode pristupa informacijama na nivou institucija BiH, na osnovu podataka koje dostave druge institucije, što ne korespondira s njenim mandatom. Ombudsmeni isto cijene neprimjerenim i nesvrshodnim.

Nadležnost Ombudsmena BiH novim zakonom usmjerena je na prijem informacija (službeni podaci službenika za informisanje s kontakt-adresom, evidencije službenika za informisanje o broju primljenih zahtjeva, vrsti traženih informacija, broju donesenih rješenja, broju konačnih rješenja, broju zahtjeva po kojima nisu donesena rješenja i načinu postupanja organa javne vlasti i godišnji izvještaji o radu institucije BiH). Iz navedenog može se izvesti zaključak da je zadatak Ombudsmena BiH da bude registar institucija/kolektor informacija, prvenstveno statističkih podataka koje dostavljaju druge institucije, s ciljem izrade godišnjeg izvještaja na nivou institucija BiH.

U Godišnjem izvještaju za 2023. godinu, prezentirani su samo podaci koji se odnose na žalbe zaprimljene po Zakonu o slobodi pristupa informacijama u BiH koji je bio na snazi do stupanja na snagu novog zakona (13.09.2023. godine); podaci za stanje na entitetskom nivou, te informacije o žalbama koje građani podnose u skladu s odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH.

Institucija ombudsmena, kao javni organ, i sama je u posjedu informacija koje je dužna objavljivati, tako da su poduzete mjere s ciljem izrade Programa mjera za provedbu Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH u Instituciji ombudsmena, a koji sadrži i akcioni plan za provedbu obaveza koje su se stvorile usvajanjem novog zakona. Jedna od značajnijih prepreka u implementaciji obaveza propisanih novim zakonom je nedonošenje

¹⁹ Član 34. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH;

podzakonskih akata, kao što je vodič za pristup informacijama čiji rok za donošenje je bio 12.12.2024. godine.

Institucije BiH osigurat će organizacione, materijalne, tehničke i druge uslove za provođenje odredbi zakona u roku od šest mjeseci, računajući od dana stupanja na snagu zakona, dakle do 12.03.2024. godine. Svi podzakonski akti doneseni na osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini ostaju na snazi do donošenja novih.²⁰

Institucija ombudsmena, kao javni organ, dužna je donijeti podzakonske akte, kao što su vodič informacija i registar informacija u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu novog zakona (do sredine marta 2024. godine) što predstavlja izazov, imajući u vidu da nadležni organi još uvijek nisu ispunili svoje obaveze propisane zakonom. Bitno je napomenuti da postoji neusklađenost pojedinih ostavljenih rokova, što za posljedicu ima da će Institucija ombudsmena u roku od šest mjeseci donijeti pravilnik koji se zasniva na sadržaju Politike proaktivne transparentnosti, a onda će Vijeće ministara u roku od devet mjeseci donijeti pravilnik na nivou institucija BiH. Ovo će za posljedicu iziskivati naknadne izmjene i dopune pravilnika Institucije.

U izvještajnom periodu nije došlo do većih promjena na entitetskom nivou, te su i dalje na snazi Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine²¹ i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj²².

Ombudsmeni BiH su shodno odredbama zakona o pristupu informacijama postupali po žalbama, izdavali mišljenja po podnesenim zahtjevima, te aktivno učestvovali na različitim skupovima, na kojima su razmatrana pitanja vezana za slobodu mišljenja, izražavanja i slobodu pristupa informacijama.

4.2.3. Postupanje po žalbama

Za efikasno djelovanje po žalbama, veoma je važna saradnja javnih organa s Ombudsmenima BiH. U 2023. godini, ova saradnja, u smislu primjene zakona o pristupu informacijama može se ocijeniti kao jako dobra. U velikom broju predmeta već prilikom prvog obraćanja primjetan je pozitivan iskorak ka rješavanju predmetnih pitanja i postupanja po zahtjevima²³. U određenim slučajevima takva saradnja se ostvari nakon izdavanja preporuke²⁴. Ipak, prilikom razmatranja predmeta javlja se i određen broj slučajeva gdje se javni organi u potpunosti ogлуše na upite Ombudsmena BiH, čak i nakon upućivanja preporuke o nesaradnji²⁵. Razlozi zbog kojih su se građani obraćali Ombudsmenima BiH, između ostalog su: forma podnošenja zahtjeva, neodlučivanje u zakonskom roku, forma akta o odlučivanju, utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa, pravo na efikasan pravni lijek.

²⁰ Član 52. Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH;

²¹ Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br: 32/01 i 48/11);

²² Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Sl. glasnik Republike Srpske“, broj 20/2001);

²³ Ž-SA-05-708/23;

²⁴ Ž-BL-05-439/23, preporuka broj: P-209/23 od 18.08.2023. godine;

²⁵ Ž-SA-05-406/23, preporuka broj: P-253/23 od 13.09.2023. godine; Ž-SA-05-561/23, preporuka broj: P- 296/23 od 12.10.2023. godine

4.2.4. Forma podnošenja zahtjeva

Smisao zakona o slobodi pristupa informacijama jeste da se u što većoj mjeri omogući i potakne pristup informacijama koje su pod kontrolom javnog organa, te tumačenje zakonskih odredbi treba ići u smjeru sveobuhvatnije primjene. Ombudsmeni BiH, kao i prethodnih godina, primijetili su da pojedini organi za postupanje po zahtjevu navode određene uslove kao što su da zahtjev mora biti potpisan, te da mora biti u pismenom obliku, a ne putem elektronske pošte. Postavljanje ovih uslova, u većini slučajeva, opredijelilo je javni organ za nepostupanje po zahtjevu, odnosno za odbijanje pristupa informacijama. Ombudsmeni BiH su izrazili stav da je potpuno irelevantno da li je zahtjev za pristup informacijama sadržan u PDF formatu ili je sadržan u samom e-mailu, te naveli da to ne može biti osnov za nerazmatranje zahtjeva. Ombudsmeni BiH su stava da i zahtjevi dostavljeni putem e-maila ispunjavaju uslov „pismenog oblika“²⁶, te da zakon nije propisao obavezu potpisivanja zahtjeva za pristup informacijama²⁷.

4.2.5. Neodlučivanje u zakonskom roku

Ombudsmeni BiH primjećuju određeni broj predmeta u kojima stranke ukazuju na neodlučivanje javnih organa u zakonskom roku, odnosno potpuni izostanak bilo kakvih aktivnosti po podnesenom zahtjevu.

Zakoni kojima je regulisana oblast pristupa informacijama na svim nivoima propisuju da je javni organ dužan postupiti po zahtjevu u roku od 15 dana od dana prijema istog, te o odluci obavijestiti podnosioca. Prisutne su pozitivne prakse da određeni organi nakon prvog obraćanja Institucije ombudsmena ispune svoju obavezu, postupe po zahtjevu i donesu odluku²⁸, dok se ispunjenje zakonskih obaveza u drugim slučajevima desi tek nakon upućivanja preporuke²⁹.

U velikom broju predmeta koji su razmatrani pred Institucijom ombudsmena, a odnose se na pristup informacijama, podnosilac je propustio učestvovati u postupku nakon zaprimljenog akta (izjašnjenja nadležnog organa)/odluke. Nedostavljanje traženog komentara, odnosno očitovanja po dostavljenom aktu organa, smatralo se da žalitelj nije zainteresovan za dalje postupanje u predmetu, te je isti okončan³⁰.

²⁶ Novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH u članu 23. stav (4) propisuje: *Pisanim zahtjevom, u smislu stava (2) ovog člana, smatra se zahtjev podnesen elektronskim putem, pod uslovom da sadrži sve elemente navedene u stavu (3) ovog člana* (naziv i sjedište institucije BiH, podatke koji su važni za prepoznavanje tražene informacije, ime, prezime i adresu fizičkog lica koji je korisnik informacije, odnosno naziv i sjedište pravnog lica).

²⁷ Ž-SA-05-358/23, preporuka broj: P-193/23 od 08.08.2023. godine – preporuka realizovana;

²⁸ Ž-SA-05-4/23; Ž-SA-05-405/23; Ž-BL-05-7/23; Ž-LI-05-13/22; Ž-SA-05-177/23; Ž-SA-05-345/23; Ž-LI-05-10/23; Ž-BL-05-14/23; Ž-BL-05-44/23; Ž-SA-05-1/23;

²⁹ Ž-SA-05-38/23, preporuka broj: P-23/23 od 07.02.2023. godine - preporuka je realizovana; Ž-BR-05-6/23 – preporuka broj: 71/23 od 28.02.2023. godine – preporuka je realizovana; Ž-BL-05-292/23, preporuka broj: P-206/23 od 07.07.2023. godine – preporuka realizovana; Ž-BL-05-109/23, preporuka broj: P-115/23 od 03.05.2023. godine; Slično postupanje u predmetu Ž-LI-05-68/23, preporuka broj: P-147/23 od 25.05.2023. godine;

³⁰ Ž-BL-05-186/23; Ž-BR-05-113/23; Ž-BR-05-114/23;

4.2.6. Forma akta o odlučivanju

Novim zakonom o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH propisana je obaveza, da na osnovu zahtjeva za pristup informacijama, institucija BiH odlučuje rješenjem i to u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva³¹. Određeni izuzeci u pogledu forme akta o odlučivanju posebno su uređeni odredbom člana 26. stav (2) istog zakona.

Na isti način propisana je obaveza javnih organa na nivou Federacije Bosne i Hercegovine da, po zahtjevu za pristup informacijama, donesu rješenje kao upravni akt, sa svim elementima koje propisuje Zakon³², dok Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj i dalje sadrži obavezu javnih organa da podnosioca zahtjeva obavijeste putem dopisa/obavještenja. Ombudsmeni BiH su i u prethodnom periodu ukazivali na sve nedostatke ovakvog zakonskog uređenja, jer dopis po svojoj prirodi nema karakter upravnog akta, te se dovodi u pitanje jedno od osnovnih principa upravnog postupka, dvostепенost postupka, što je utvrdio i Okružni sud u Banjoj Luci u svojoj odluci.³³

Ilustracije radi, Ombudsmeni BiH su javnom organu uputili preporuku, te predložili donošenje odluke u vidu pojedinačnog upravnog akta (rješenje, zaključak), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku, budući da je zahtjevu djelimično udovoljeno³⁴.

Ombudsmeni BiH uputili su preporuku organu da poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere s ciljem odlučivanja po zahtjevu podnosioca žalbe u formi rješenja iz kojeg bi bilo vidljivo da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cijelosti ili djelimično, zakonski osnov izuzeća informacije, a što svakako obuhvata provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva

³¹ Član 25.

³² Vidjeti član 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH;

³³ Okružni sud u Banjoj Luci u presudi broj 11 0 U 014027 14 U od 18.02.2015. godine zauzeo je sljedeći stav:

"Ovdje sud ukazuje da organ ima mogućnost da u skladu sa Zakonom odbije pristup informaciji u cjelini ili djelimično i da dopisom o tome obavijesti podnosioca zahtjeva, jer tako propisuje član 14. stav (3) Zakona o slobodi pristupa informacijama, ali takav dopis, kada se ova odredba pročita u cjelini, mora sadržavati pod a) zakonsku osnovu za status izuzeća informacije, uz navode članova ovog zakona na koje se poziva, kao i sva materijalna pitanja koja su važna za odluku, što uključuje i uzimanje u obzir faktora javnog interesa, te pod b) obavještenje podnosiocu zahtjeva o pravu podnošenja žalbe, određenom organu, a što uključuje neophodne podatke za kontakte s takvim organom, krajnji rok za podnošenje žalbe, kao i troškove podnošenja žalbe, što u navedenom dopisu glavnog republičkog inspektora rada broj 24.010/054-3-7114 od 21.02.2014. godine uopće nije navedeno. No, iako tužiocu nije data pouka o pravu na izjavljivanje žalbe i organu kojem se izjavljuje, on žalbu podnosi tuženom preporučeno putem pošte dana 10.03.2014. godine, a što dalje znači da tuženi (koji, dakle, ne dovodi u pitanje svoju nadležnost čim sačinjava 'odgovor po žalbi'), o toj istoj žalbi mora donijeti odgovarajuću odluku, koja svakako mora biti sačinjena u formi rješenja, kako to decidno propisuju odredbe člana 194, 197. stav (2) i (3) u vezi s članom 230. stav (1) ZOUP. Naime, nije dovoljno sačiniti dopis i nazvati ga "odgovorom po žalbi", kako je to tuženi učinio, možda u nastojanju da izbjegne vođenje upravnog spora, što nije moguće, jer je doneseni akt konačan upravni akt u smislu člana 7. ZUS, kako se sud već izjasnio. Dakle, dopisom nazvanim 'odgovor po žalbi' ne odlučuje se o žalbi, o istoj se isključivo odlučuje rješenjem koje, između ostalih obaveznih elemenata, sadrži izreku kojom se o žalbi rješava (ona se odbacuje, odbija ili uvažava), te obrazloženje u kojem se navode razlozi za odluku koja je po žalbi donesena, a što je sve u konkretnom slučaju izostalo u osporenom aktu, pa se osnovano može reći da on sadrži nedostatke koji sprečavaju ocjenu njegove zakonitosti, a u tom pravcu nije od značaja ni tumačenje tužioca da je njegova žalba odbijena, budući da osporeni akt i ne sadrži odluku o njegovoj žalbi."

³⁴ Ž-LI-05-36/23; preporuka broj: P-80/23 od 27.04.2023. godine;

druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravu na prigovor, naznaka adrese organa kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora³⁵.

4.2.7. Informacije od javnog značaja

Nasuprot informacijama koje predstavljaju značajno javno dobro, te su informacije od javnog značaja, u određenom broju predmeta zahtjevi za pristup informacijama upućuju se za informacije koje po svojoj prirodi ne predstavljaju javni, već privatni interes pojedinca. Ove informacije su često stranci potrebne radi zadovoljavanja privatnih potraživanja, pokretanja postupaka³⁶, prikupljanja dokaza u sudskim ili upravnim postupcima i dr. Ombudsmeni BiH su zauzeli stav da su stranci u postupku ili s njom izjednačenom osobom koja ima pravni interes, takve informacije dostupne na osnovu posebnih propisa kojima je uređen takav postupak. Stranke u postupku, odnosno osobe koje imaju pravni interes u predmetu, imaju šira prava nego prava podnosioca zahtjeva za pristup informacijama³⁷, a na osnovu procesnih zakona, te pravila o dokazivanju.

Ombudsmeni BiH razmatrali su pitanje pristupa informacijama koje se odnosi na dostavu određene dokumentacije iz krivičnog spisa. U kontekstu utvrđivanja/postojanja javnog interesa za dostavljanje traženih podataka, Ombudsmeni BiH ukazali su da “javni interes” predstavlja neku opću dobrobit za zajednicu ili određenu grupu osoba, javno zdravlje, javnu sigurnost i slično, te da je sasvim jasno da u predmetu žaliteljice postoji isključivo privatni/individualni interes za dobijanjem traženih informacija³⁸.

4.2.8. Utvrđivanje izuzetaka i provođenje testa javnog interesa

Ombudsmeni BiH ukazuju na ključne izazove s kojima se susreću prilikom razmatranja žalbi, što se u velikom broju slučajeva zasniva na neadekvatnoj primjeni i razumijevanju zakonskih odredbi od strane javnih organa, prvenstveno na utvrđivanje izuzetaka od priopćavanja i provođenje testa javnog interesa. Nerijetko se dešava da iz odgovora organa nije vidljivo na osnovu kojeg izuzetka se uskraćuje pristup traženim informacijama, te da li je javni organ proveo test javnog interesa kako bi utvrdio, da li je i pored utvrđenog izuzetka, uskraćivanje informacije opravdano u javnom interesu³⁹.

Test javnog interesa predstavlja najviši stepen odluke u javnom organu i slobodnu procjenu preovladava li javni interes da zatražena informacija ostane u sferi ograničenja pristupa, ili će prevladati javni interes da se zatražena informacija izuzme iz okvira postojećeg ograničenja i da se učini dostupnom podnosiocu zahtjeva, a samim tim i široj javnosti. Provođenje testa javnog interesa podrazumijeva sljedeće korake: 1. može li se pristup informaciji ograničiti radi zaštite nekog zaštićenog interesa; 2. da li bi omogućavanjem pristupa informacijama taj interes bio ozbiljno povrijeđen; 3. preovladava li potreba zaštite prava na ograničenje ili javni interes.

³⁵ Ž-SA-05-450/23, preporuka broj: P-266/23 od 02.10.2023. godine; Ž-BL-05-229/23, preporuka broj: P-292/23 od 17.10.2023. godine;

³⁶ Ž-SA-05-253/23;

³⁷ Ostvari svoje pravo na informaciju: Vodič za korisnike Zakona o pravu na pristup informacijama, Zagreb, 2016.

³⁸ Ž-SA-05-140/23;

³⁹ Ž-SA-05-46/23, preporuka broj: P-45/22 od 10.02.2023. godine – preporuka je realizovana;

U svojim obrazloženjima veliki broj organa navodi da je proveden test javnog interesa, bez obrazlaganja svih okolnosti i činjenica koje su se razmatrale, te koje su opredijelile javni organ da donese određenu odluku, uključujući obrazloženje štete i koristi koja će nastati saopćavanjem informacije. S obzirom da se iz takvih obrazloženja ne može sa sigurnošću utvrditi da li je i na koji način proveden test javnog interesa, Ombudsmeni BiH svojim preporukama ukazuju organima na propuste u primjeni zakona⁴⁰.

Nasuprot praksi gdje javni organi, postupajući po zahtjevima za pristup informacijama ne provode test javnog interesa ili ga provode nepravilno, Ombudsmeni BiH ipak nailaze i na predmete koji ukazuju na pravilnu primjenu zakonskih odredbi⁴¹.

Postupajući u predmetu, Ombudsmeni BiH su razmotrili kompletnu dokumentaciju iz spisa i žalbu podnesenu Instituciji ombudsmena ocijenili neosnovanom. Uzimajući u obzir obrazloženje rješenja drugostepenog organa, Ombudsmeni BiH su konstatovali da je na pravilan način utvrđen izuzetak od saopćavanja u smislu člana 6. stav (1) tačka a) Zakona⁴², te da provedeni test javnog interesa odgovara okolnostima predmetnog slučaja⁴³.

4.2.9. Službenik za informisanje

U kontekstu prava na pristup informacijama, povreda prava na efikasan pravni lijek najčešće se javlja u situacijama kada ista osoba u javnom organu odlučuje po zahtjevu za pristup informacijama, a zatim i po prigovoru⁴⁴. Ovaj problem u tijesnoj je korelaciji s pitanjem imenovanja službenika za informisanje, te se opravdanost povrede prava dvostepenosti pravda nepostojanjem kadrovske popunjenosti i finansijskih sredstava za primjenu ovog prava.

Ombudsmeni BiH su kao i u ranijem periodu ukazivali da najveći broj javnih organa daje ovlaštenje službenicima za informisanje da, u okviru obavljanja svojih dužnosti u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama, donose i rješenja u prvom stepenu. U takvoj situaciji, prigovor protiv rješenja izjavljuje se rukovodiocu tog organa. Praksa Ombudsmena BiH pokazuje da su službenici za informisanje u najvećem broju javnih organa osobe koje uz redovne zadatke, obavljaju i poslove obrade zahtjeva za pristup informacijama. U Zakonu o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH, propisano je da o zahtjevu za pristup informacijama odlučuje institucija BiH koja je vlasnik tražene informacije (član 23. stav (1)), te je ta institucija u obavezi poduzeti sve potrebne radnje na prikupljanju zahtijevane informacije (član 26. stav (1)). Institucija BiH obavezna je osigurati da se svaki zahtjev za slobodu pristupa informacijama dostavi u nadležno postupanje organizacionoj jedinici u okviru institucije BiH, koja je vlasnik informacije, radi provođenja postupka donošenja rješenja po zahtjevu (član 17. stav (3)). Primjenom člana 51. Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou institucija BiH proizlazi

⁴⁰ Ž-SA-05-247/23, preporuka broj: P-121/23 od 08.05.2023. godine – preporuka realizovana; Ž-SA-05-327/23, preporuka broj: P-120/23 od 04.05.2023. godine – preporuka nije realizovana;

⁴¹ Ž-SA-05-129/23;

⁴² „Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13;

⁴³ Ž-SA-05-27/23;

⁴⁴ Ž-SA-05-137/23;

da se na sva pitanja kojima se uređuje vođenje postupka, a koja nisu uređena navedenim zakonom primjenjuju odredbe Zakona o upravnom postupku⁴⁵.

U pojedinim situacijama, stranke i pored ukazivanja na određene propuste prvostepenog organa, ne koriste mogućnost ulaganja pravnog lijeka⁴⁶. Ombudsmeni BiH upozoravaju stranke da su u postupcima dužni koristiti redovna pravna sredstva radi ostvarivanju svojih prava. Ombudsmeni BiH ne mogu preuzimati ulogu organa koji postupaju po određenoj upravnoj stvari u smislu izmjene odluka, s obzirom da je strankama u postupku data zakonska mogućnost ulaganja pravnih lijekova o kojima odlučuju nadležni prvostepeni i drugostepeni organi, a u konkretnom slučaju podnosilac žalbe nije iskoristio mogućnost podnošenja prigovora⁴⁷.

4.2.10. Zahtjevi za izdavanje mišljenja

Ombudsmeni BiH su tokom 2023. godine zaprimili određeni broj zahtjeva koji se odnose na davanje mišljenja u vezi s načinom primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH⁴⁸. Ombudsmeni BiH su u svojim mišljenjima ukazali javnim organima da primjena zakonskih odredbi zavisi od specifičnosti svakog pojedinačnog slučaja, i da je službenik za informisanje dužan svaki zahtjev ispitati u granicama postavljenog zahtjeva i ne može se dati uniformisan, odnosno unaprijed utvrđen obrazac postupanja javnih organa po zahtjevima za pristup informacijama⁴⁹.

4.3. Pravo na imovinu

Pravo na imovinu zagarantovano je odredbama Ustava BiH i Evropske konvencije čiji član 1. Protokol 1. garantuje da: „Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoga posjeda. Niko ne može biti lišen svoga posjeda osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.” Prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji i njenim protokolima direktno se primjenjuju u Bosni i Hercegovini i imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.⁵⁰

Tokom 2023. godine zaprimljeno je 120 žalbi imovinskopravne prirode, što je za tri žalbe više nego u 2022. godini. U 11 predmeta je upućena preporuka označenim odgovornim organima.

Građani se obraćaju radi nepostupanja nadležnih organa u slučajevima:

- povrede prava na mirno uživanje imovine i doma,⁵¹
- povrede prava na pristup imovini,⁵²
- neprimjerenosti dužini postupaka pred nadležnim organima koji nisu rezultirali odlukom od koje zavisi uživanje prava na imovinu,⁵³

⁴⁵ „Službeni glasnik BiH”, br. 29/02,12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16;

⁴⁶ Ž-SA-05-268/23;

⁴⁷ Ž-SA-285/23;

⁴⁸ „Službene novine FBiH“, br. 32/01 i 48/11;

⁴⁹ Ž-SA-05-120/23;

⁵⁰ Ustav Bosne i Hercegovine član II stav (2);

⁵¹ Ž-BR-05-302/23;

⁵² Ž-SA-05-849/23;

⁵³ Ž-MO-05-43/23;

- izostanka pravnog regulisanja pitanja koja utječu na mirno uživanje imovine,
- neefikasnosti mehanizama zaštite imovine, inspeksijskih i organa krivičnog gonjenja.

Ombudsmeni su svojim preporukama označenim odgovornim organima ukazali na međunarodne standarde ljudskih prava i odredbe pozitivnog zakonodavstva, relevantne u ostvarivanju imovinskih prava građana, te preporučili da poduzmu sve zakonom propisane radnje i mjere iz okvira svoje nadležnosti kako bi se u cijelosti osigurala zaštita i uživanje imovinskih prava građana. Ovo podrazumijeva donošenje odluka u postupcima koji se vode pred nadležnim organima, provođenja izvršenja konačnih i izvršnih rješenja, osiguranja pristupa i mirnog uživanja imovine, aktivnog i efikasnog djelovanja nadležnih inspeksijskih organa.

4.3.1. Mehanizmi zaštite imovine i prava na imovinu

Obaveza nadležnih organa svih nivoa vlasti jeste uspostava pravnog okvira, efikasnih organa uprave u čijoj nadležnosti je odlučivanje o imovinskopravnim pitanjima i mehanizmima nadzora, odnosno inspeksijskim organima koji će operativno pratiti primjenu i eventualna kršenja pravnih propisa. Istovremeno, i postupanje pravosudnih organa i organa krivičnog gonjenja mora biti blagovremeno i efikasno kako bi građani u cijelosti mogli ostvariti, uživati i zaštititi svoja imovinska prava.

Razmatrajući žalbu žaliteljice radi sječe šume u privatnom vlasništvu, što ulazi u sferu krivično-pravnog postupanja, Ombudsmeni su policijskim organima uputili preporuku da poduzmu sve zakonom propisane mjere, provedu aktivne radnje na identifikaciji počinioca i preveniraju dalje ugrožavanje prava žaliteljice, zaustavio problem nelegalne sječe šume i nezakonitog korištenja zemljišta u vlasništvu i posjedu žaliteljice. Preporuka je realizovana.⁵⁴

Ombudsmeni primjećuju sve češće obraćanje građana za nezakonitu sječju šume koja se nalazi u privatnom vlasništvu, što ima dodatnu težinu ukoliko se radi o imovini interno raseljenih lica i izbjeglica. U ovim slučajevima, policijski organi i postupe po prijavama, ali se uglavnom radi o NN izvršiocima. Pitanje zaštite privatne imovine zahtijeva šire djelovanje svih subjekata, gdje je posebno kroz podizanje svijesti važno ukazati na odgovornost vlasti ukoliko mjere na zaštitu privatne imovine nisu dovoljno efikasne.

4.3.2. Zaštita prava na mirno uživanje imovine i doma

Osim prava na imovinu članom II./3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine garantuje se i pravo na dom, a članom 8. stav (1) Evropske konvencije nepovredivost doma, što u kontekstu shvatanja Evropskog suda implicira i zaštitu od buke⁵⁵. Zaštitu od buke osiguravaju mjerodavni organi entiteta, kantona, gradova i općina/opština, ali i vlasnici izvora zvuka shodno odredbama pravnih propisa kojima je regulisano ovo pitanje.

Ombudsmeni su razmatrali žalbe građana koji stanuju u neposrednoj blizini ugostiteljskih objekata, čija prekomjerna buka onemogućava mirno uživanje imovine i doma, zbog čega su

⁵⁴ Ž-SA-08-1166/22, preporuka broj: P-139/23;

⁵⁵ Oluić protiv Hrvatske, presuda donesena 20. maja 2010. (zahtjev br. 61260/08);

uputili i preporuku nadležnom općinskom organu da u okviru svojih nadležnosti poduzme mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne muzike u ugostiteljskom objektu. Preporuka nije realizovana.⁵⁶

Pred Institucijom je u toku i postupak po žalbi etažnih vlasnika⁵⁷ zbog postavljenog reklamnog LED ekrana, koji istovremeno narušava pravo na mirno uživanje imovine i utječe na smanjenje vrijednosti nekretnina. Postupajući po zahtjevu Ombudsmena nadležni organ je dostavio izjašnjenje da: „U skladu s važećom zakonskom regulativom u postupku za donošenje rješenja o odobrenju za postavljanje reklamnih znakova nije decidno propisana najmanja dozvoljena udaljenost reklamnih znakova od stambenih i poslovnih objekata, nego je propisana minimalna udaljenost reklamnog znaka izvan naseljenog mjesta i u naseljenom mjestu u skladu sa članom 3. i 4. Pravilnika o postavljanju reklamnih znakova na cestama.“

Naprijed navedeno ukazuje na potrebu da se pravno reguliše predmetno pitanje, decidno propiše najmanja dozvoljena udaljenost LED displeja od stambenih objekata, imajući u vidu pravo na mirno uživanje imovine zagarantovano Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima koji se nazale u dodatku Ustava.

4.3.3. Zaštita nacionalnih spomenika i istovremeno ostvarivanje prava na imovinu građana

Stav Evropskog suda za ljudska prava⁵⁸ jeste da član 1. Protokol 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima koji garantuje pravo na imovinu sadrži tri odvojena pravila. Prvo pravilo opće je prirode i sadrži princip mirnog uživanja imovine. Drugo pravilo, odnosi se na oduzimanje imovine i postavlja izvjesne uslove za oduzimanje iste, dok treće, priznaje državama ugovornicama pravo, između ostalog, da kontrolišu upotrebu imovine u skladu s općim interesom. Drugo i treće pravilo, koje se odnosi na određene prilike miješanja u pravo na mirno uživanje imovine, moraju biti tumačeni u svjetlu općeg načela predstavljenog u prvom pravilu.⁵⁹

Miješanje države mora postići pravednu ravnotežu između potreba generalnog interesa društva i potrebe zaštite individualnih fundamentalnih prava, te mora postojati razumna veza proporcionalnosti između poduzetih mjera i cilja koji se ostvaruje.⁶⁰

Pred Institucijom je vođen postupak po žalbi građana koji su skrenuli pažnju na problematiku zaštićenog javnog dobra, odnosno historijskog spomenika, i prava građana na pristup imovini koja je putnom komunikacijom povezana s istim. U konkretnom postupku egzistiraju dva prava koja po svojoj prirodi nisu suprotna, ali su u okolnostima slučaja suprotstavljena: na jednoj strani pravo žalitelja na nesmetan prilaz svojim nekretninama, a na drugoj strani zaštita kulturne baštine, odnosno dobra koje je odlukom nadležnog organa proglašeno nacionalnim spomenikom. Upućena je preporuka nadležnim organima da u međusobnoj saradnji, u što skorijem roku,

⁵⁶ Ž-LI-05-147/23, preporuka broj: P-271/23;

⁵⁷ Ž-BR-05-32/23 i Ž-BR-05-34/23;

⁵⁸ Sporrang and Lönnroth v. Sweden (23. septembar 1982.) Serija A broj 52;

⁵⁹ S.A. Dangeville v. France (16. august 2002.);

⁶⁰ Gasus Dossier und Fördertechnik GmbH v. The Netherlands (23. februar 1995.) Serija A broj 306-B; stav (62)

poduzmu sve zakonom propisane mjere i aktivnosti, na iznalaženju trajnog rješenja. Preporuka je realizovana⁶¹.

Ombudsmeni primjećuju porast predmeta vezanih za prostorno-urbanističke planove u slučajevima kada se radi o lokalnim zajednicama (općine i gradovi) na čijoj teritoriji se nalaze značajni objekti koji su pojedinačnim rješenjima nadležnog organa registrovani kao spomenici kulture, graditeljskog naslijeđa, historijskog značaja ili prirodnog naslijeđa. Ovo pitanje zahtijeva uključivanje svih subjekata u konsultacije s ciljem iznalaženja najboljih rješenja.

4.3.4. Pravo na pristup imovini

Povredu prava na neometano uživanje imovine, i pristup imovini Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su razmatrali u slučaju gdje su žalitelj, osoba s utvrđenim stepenom invaliditeta od 80%, njegova supruga s utvrđenim trajnim invaliditetom od 60% i sin, koji je trajni ratni invalid s utvrđenim invaliditetom od 80% (s izvršenom amputacijom noge), onemogućeni u nesmetanom prilazu njihovoj imovini, iz razloga što je prilazni put njihovoj imovini uzurpiran od strane komšije koji je svoju ogradu postavio u sam trup lokalnog puta. Ombudsmeni su uputili preporuku nadležnom općinskom organu da poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se izvršio građevinsko-urbanistički inspekcijски nadzor, utvrdilo stvarno stanje na terenu, posebno u kontekstu prava i potreba osoba s invaliditetom i osiguranja njihovog prava na mirno uživanje imovine. U postupku praćenja realizacije preporuke ostvarena je saradnja s označenim odgovornim organom.⁶²

4.4. Policija

Policijski organi moraju djelovati u skladu s odredbama Ustava Bosne i Hercegovine, njenih entiteta, kantona, Statuta Brčko distrikta BiH, pozitivnih zakonskih propisa i međunarodnih standarda zaštite ljudskih prava koji predstavljaju dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine kako bi u cijelosti izvršavali ulogu očuvanja javne sigurnosti, zaštite ljudi i imovine, nadzora i osiguranja državnih granica, zaštite osnovnih prava i sloboda građana, sprečavanja, otkrivanja i razrješenja krivičnih i prekršajnih djela, borbe protiv kriminala, održavanja javnog reda i mira, pružanja pomoći i usluga građanima, kao i u svom radu sa strancima.

Tokom 2023. godine Ombudsmeni su razmatrali 138 žalbi na rad policije, što je 15 žalbi manje nego u 2022. godini. Upućeno je 10 preporuka.

Žalbeni razlozi odnose se na nepostupanje policije po prijavama građana, neprofesionalno postupanje policijskih službenika, nepostupanje po prijavama građana koji zahtijevaju reakciju zbog povrede prava na mirno uživanje imovine⁶³, propusta u postupanju policije kao organa uprave,⁶⁴ propusta u načinu zaprimanja prijave, prekoračenja u upotrebi sile,⁶⁵ povrede načela proporcionalne nacionalne zastupljenosti u konkursnim procedurama.

⁶¹ Ž-SA-08-1207/22, preporuka broj:P-25/23;

⁶² Ž-SA-05-849/23, preporuka broj:P-285/23;

⁶³ Ž-LI-05-17/23;

⁶⁴ Ž-SA-05-516/23, preporuka broj: P-185/23;

⁶⁵ Ž-SA-05-198/23;

Ombudsmeni su svojim preporukama policijskim organima ukazali na obavezu postupanja u skladu s pozitivnim zakonskim propisima s ciljem zaštite prava, sloboda i imovine građana, potrebu donošenja podzakonskih akata koji bi obezbijedili efikasnije postupanje prilikom zaprimanja i evidentiranja prijava građana, a gdje se to pokazalo neophodnim preporučeno je i efikasno provođenje postupaka protiv policijskih službenika zbog neprofesionalnih i nezakonitih radnji. U postupcima konkursnih procedura preporučeno je da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način, pri izboru ima u vidu kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, te nacionalna zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih⁶⁶.

U određenom broju predmeta žalbe su izjavljene zbog radnji koje predstavljaju redovan rad policije⁶⁷, te su Ombudsmeni nakon utvrđenog činjeničnog stanja iste ocijenili neosnovanim.

Ombudsmeni su pokretali istražne postupke po službenoj dužnosti u situacijama koje imaju ne samo prekršajna, odnosno, krivičnopravna obilježja, nego i nacionalnu konotaciju, kao i u slučajevima saznanja za vršnjačko nasilje.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ponovno ukazuju da je neophodno provoditi kontinuiranu edukaciju policijskih službenika s ciljem upoznavanja sa domaćim zakonodavnim okvirom i međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava, te osigurati efikasne mehanizme za postupanje po žalbama građana.

4.4.1. Neprofesionalno postupanje policijskih službenika

U vršenju svojih dužnosti policijski službenik mora djelovati na nepristran i zakonit način, vođen javnim interesom da služi i pomaže javnosti, promovišući razvoj i očuvanje demokratske prakse u skladu sa zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ombudsmeni posebno zabrinjavajućim cijene žalbe na policijske službenike, i to rukovodeće, koje ukazuju na neprofesionalno i protuzakonito postupanje. Razmatrana je žalba advokata i jedanaest građana koji navode da trpe torturu od strane komandira policijske stanice, zbog čega se osjećaju nesigurno i ugroženo. Obraćali su se nadležnom ministarstvu unutrašnjih poslova, ali i kantonalnom tužilaštvu, ukazujući da isti proizvoljno koristi i zloupotrebljava svoja ovlaštenja u smislu kršenja prava građana, neprofesionalnog ponašanja, činjenja prekršaja i krivičnih djela zbog čega se pred nadležnim tužilaštvom vodi više postupaka u kojima se poduzimaju istražne radnje, ali je izostala efikasna zakonita reakcija. Ombudsmeni su uputili preporuku, ukazali na nužno ozbiljnije i ažurnije angažovanje nadležnog ministarstva unutrašnjih poslova u konkretnom predmetu te, posebno da se poduzmu sve radnje s ciljem okončanja postupka po zahtjevu o pokretanju prekršajnih postupaka, a Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog kantona da odmah, po prijemu preporuke, poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti s ciljem donošenja odluka u predmetima koji se vode prema istom.⁶⁸ Ombudsmeni nastavljaju pratiti ovaj predmet do meritornog okončanja.

⁶⁶ Ž-SA-06-780/23, preporuka broj: P-300/23;

⁶⁷ Ž-SA-05-105/23;

⁶⁸ Ž-BL-05-691/22, preporuka broj: P-98/23;

4.4.2. Zaprimanje prijava građana

Policijski službenici ovlašteni su i obavezni zaprimiti i evidentirati prijave o učinjenim krivičnim djelima, prekršajima i drugim događajima od interesa za javni red i sigurnost. Obraćanja građana ukazuju na propuste prilikom zaprimanja i evidentiranja ovih prijava.

Postupajući po žalbi žaliteljice koja je policiji uputila prijavu telefonskim putem, utvrđeno je da ta prijava nije niti zabilježena u službenim evidencijama, čime je izostalo i svako postupanje policijskih organa. Ombudsmeni su Ministarstvu unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona ukazali da je nužno osigurati transparentan postupak s ciljem da se zaprimanje bilo koje prijave, telefonskim putem, vrši na transparentan, siguran i zakonit način zbog čega je potrebno pristupiti izmjeni odredbi Zakona o policijskim službenicima kojim je ovo pitanje regulisano.⁶⁹ Zaprimljen je odgovor u kojem se navodi „*Zahvaljujemo vam se na sugestiji i izdatoj preporuci i ujedno vas obavještavamo da je u toku izmjena aktuelnog Zakona o policijskim službenicima(...). Navedeno će se, u skladu s vašom preporukom za uvođenje tonskog snimanja prilikom zaprimanja bilo koje prijave kako bi se obezbijedio transparentan, siguran i zakonit način zaprimanja prijava, uvrstiti u započetu izmjenu Zakona o policijskim službenicima (...).*“ Ombudsmeni ukazuju da bi na isti način trebalo postupiti i u drugim propisima o policijskim službenicima koji sadržavaju odredbe o zaprimanju prijava građana.

4.4.3. Efikasno djelovanje radi zaštite zagarantovanih prava građana

Tokom izvještajnog perioda evidentirano je više žalbi koje ukazuju na izostanak reakcije policijskih službenika u situacijama kada je prijavljen nepropisan rad ugostiteljskih objekata i prekomjerne buke, što utječe na mirno uživanje imovine građana.

U jednom od postupaka navedeno je da Odlukom o radnom vremenu pravnih i fizičkih osoba iz oblasti trgovine i ugostiteljstva koju je donijelo Općinsko vijeće Glamoč, nadzor nad primjenom odluke povjeren je Policijskoj stanici Glamoč i Službi za privredu, finansije i inspeksijske poslove. Navedeni subjekti nisu poduzeli odgovarajuće radnje i mjere po prijavi građana zbog prekoračenja radnog vremena ugostiteljskih objekata i problema preglasne muzike koja se pušta u ovim objektima. Ombudsmeni su uputili preporuku policijskim organima da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne muzike u ugostiteljskim objektima na području ove općine. U svome izjašnjenju na preporuku navedeno je da su isti u proteklom periodu poduzeli određene službene aktivnosti što uključuje pojačane akcije i kontrole rada ugostiteljskih objekata, te dostavili službene zabilješke o postupanju policijskih službenika.⁷⁰ Ovakva postupanja nadležnih organa predstavljaju primjere dobre prakse kako treba sarađivati s Institucijom ombudsmena, a u najboljem interesu građana.

⁶⁹ Ž-SA-05-777/23, preporuka broj: P-321/23;

⁷⁰ Ž-LI-05-17/23, preporuka broj: P-102/23;

4.4.4. Konkursne procedure

Institucija ombudsmena u 2018. godini objavila *Specijalni izvještaj o nacionalnoj i spolnoj strukturi zaposlenih u policijsko-sigurnosnim agencijama u BiH*⁷¹, kojim su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ukazali da zakoni na nivou svih deset kantona koji uređuju radnopravni status policijskih službenika propisuju da nacionalna struktura zaposlenih policijskih službenika treba odražavati nacionalnu strukturu stanovnika na području koje obuhvata određeni kanton prema popisu stanovništva iz 1991. godine.

Zadatak rukovodilaca policijsko-sigurnosnih agencija svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini je da, osim što moraju voditi računa o najboljem interesu i uspjehu agencije/organizacije kojom rukovode, upravljaju ljudskim resursima u svojim agencijama/organizacijama tako da osiguraju da prilikom prijema u radni odnos, odnosno prilikom unapređivanja zaposlenih, kao i ostvarivanja prava iz i po osnovu radnog odnosa, imaju u vidu kako kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, tako i nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u strukturi zaposlenih agencije/organizacije kojom rukovode, a shodno obavezama iz ustava i zakona.

Institucija je zaprimila žalbu žaliteljice u kojoj je navela da se smatra diskriminiranom jer Komisija za izbor policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona 10 prilikom odabira kandidata za čin „Mlađi inspektor“ nije se rukovodila odredbama čl. 4. Zakona o policijskim službenicima⁷² koji propisuje da struktura policijskih službenika u ovom policijskom organu odražava nacionalnu strukturu stanovništva Bosne i Hercegovine, prema popisu stanovništva iz 1991. godine. Ombudsmeni su Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona 10. uputili preporuku da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti s ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda, ali i pripadnika ostalih naroda, što uključuje i provođenje javnih konkursa kada se bira manji ili veći broj kandidata, u skladu s citiranim ustavnim i zakonskim načelima.⁷³ Preporuka nije realizovana.

Žalitelj se obratio zbog navodne diskriminacije prilikom zapošljavanja u Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona⁷⁴ po prijemu kandidata za pohađanje osnovne policijske obuke po Javnom konkursu. Ombudsmeni su nakon provedenog postupka Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona uputili preporuku da poduzme mjere da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način, imajući u vidu kako kvalifikacioni i profesionalni profil osoblja, tako i nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u Ministarstvu, shodno obavezama iz Ustava Bosne i Hercegovine, Zakona o policijskim službenicima kantona i Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine.⁷⁵ Preporuka nije realizovana.

⁷¹ <https://www.ombudsmen.gov.ba/>

⁷² Zakon o policijskim službenicima („Službene novine Federacije“, br. 27/05, 70/08, 44/11 i 13/18);

⁷³ Ž-LI-06-99/23, preporuka broj: P-282/23;

⁷⁴ Ž-SA-06-780/22, preporuka broj: P-300/23;

⁷⁵ Ž-LI-06-99/ 23, preporuka broj:P-282/23

4.4.5. Ex officio istrage

Odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine propisano je da će Institucija razmatrati predmete koji se odnose na slabo funkcionisanje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od bilo kojeg organa vlasti djelujući po prijemu žalbe ili *ex officio*.⁷⁶

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine otvorili su, po službenoj dužnosti, nekoliko predmeta, u kojima je istraživanje u toku.⁷⁷ Predmet po službenoj dužnosti je i otvoren u slučaju fizičke ozljede dva mladića iz Zemuna koji su bili učesnici sportskog događaja i napadnuti zbog natpisa „Zemun“ na majicama⁷⁸ gdje je otvoren istražni postupak. Nakon dostavljenog izjašnjenja Ministarstva unutrašnjih poslova utvrđeno je da je policija od dežurne zdravstvene službe informisana da je jedno lice zatražilo pomoć zbog lakih tjelesnih povreda u vidu kontuzija. Policijska patrola postupila je po zaprimljenoj prijavi, uzela kratku izjavu oštećenog koji je odbio daljnju hospitalizaciju i davanje izjave na zapisnik o okolnostima događaja, nakon čega je napustio grad. Sektor kriminalističke policije je podnio izvještaj o počinjenom krivičnom djelu protiv N.N. osobe te nadležni organi nastavljaju dalji rad na predmetu.

4.4.6. Nadzor nad radom policijskih službenika

Ombudsmeni kontinuirano ukazuju da je potrebno preispitati učinkovitost i nezavisnost uspostavljenih mehanizama nadzora nad radom policijskih službenika. Uočeno je da se nakon žalbe koju građani izjave na rad policijskog službenika provede formalno-pravna procedura, koja u najvećem broju slučajeva rezultira konstatacijom nadležnog organa da je žalba neosnovana.

Žaliteljica je Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona 10, izjavila žalbu na rad policijske službenice policijske uprave, što je uredno evidentirano izdavanjem potvrde o žalbi građana. Po proteku vremena u kojem nije informisana o statusu žalbe obratila se Instituciji ombudsmena. Tokom postupka koji je vođen pred Institucijom, Ured za žalbe javnosti informisao je da nije niti zaprimio predmetnu žalbu. Ombudsmeni su kao dokaz prosljedili Obrazac - Potvrdu o žalbi, koju je zaprimio i popunio dežurni policijski službenik. Ured za žalbe javnosti je dostavio presliku dokumentacije Jedinice za profesionalne standarde i Odjela za suzbijanje općeg kriminaliteta, koji su postupali u navedenom predmetu iz koje proizilazi da je „*Odsjek za unutarnju kontrolu proveo interni postupak, Izvješće o utvrđenoj odgovornosti dostavio načelniku Sektora uniformirane policije. Odlukom istog, ovlašteni neposredni rukovoditelj je policijskoj službenici E.S. zbog lakše povrede službene dužnosti, izrekao stegovnu mjeru – novčana kazna u iznosu od 15% osnovne jednomjesečne plaće policijskog službenika.*“⁷⁹

Iz naprijed navedenog jasno proizilazi da je tek u postupku djelovanja Institucije ombudsmena, rasvijetljeno nezakonito postupanje policijskog službenika. Ovakva postupanja u javnosti stvaraju nepovjerenje u policijske organe i predstavljaju osnovu za porast tenzija među građanima.

⁷⁶ Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Sl. glasnik BiH", br. 19/2002, 35/2004, 32/2006, 38/2006 - ispr., 50/2008 - dr. zakon i 61/2023);

⁷⁷ Predmet vršnjačkog nasilja: Ž-SA-01-1109/23 i napada na povratnike: Ž-SA-05-1133/23;

⁷⁸ Ž-MO-05-59/23;

⁷⁹ Ž-LI-05-96/23

4.5. Inspekcija

Inspeksijski nadzor kao vrsta upravnog nadzora ima višestruk značaj, preventivni - poduzimanje mjera i radnji radi sprečavanja povrede propisa; korektivni - donošenje rješenja o otklanjanju nedostataka, zabrani poduzimanja radnji koje su u suprotnosti sa zakonima i drugim propisima i drugih upravnih mjera i radnji za koje je inspektor ovlašten posebnim zakonom ili drugim propisom i represivni - podnošenje zahtjeva i prijava nadležnom organu za pokretanje odgovarajućeg postupka ako povreda propisa predstavlja prekršaj ili krivično djelo i izricanje novčane kazne putem izdavanja prekršajnog naloga. Izvršavanjem radnji i mjera u okviru zakonom propisanih nadležnosti osigurava se provođenje pozitivnih zakonskih propisa, dobra uprava i vladavina prava.

Prepoznavši značaj uloge inspeksijskih organa Ombudsmeni su u ranijem periodu izvršili sveobuhvatnu analizu i sačinili *Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini* kojim je prikazano stanje u oblasti inspeksijskog nadzora s aspekta važećeg zakonodavstva, materijalno-tehničkih i ljudskih resursa kojima raspolažu inspeksijski organi svih nivoa vlasti u BiH, djelokruga rada, saradnje i definisane poteškoće u radu inspeksijskih organa. Ombudsmeni su nadležnim organima vlasti uputili preporuke s ciljem unapređenja funkcionisanja inspeksijskog nadzora kao elementa vladavine prava i zaštite prava građana. Slabosti uočene u postupcima po žalbama građana tokom ovog izvještajnog perioda dovode do zaključka da nije došlo do napretka u postupanju inspeksijskih organa zbog čega Ombudsmeni u cijelosti ostaju kod preporuka iz ovog specijalnog izvještaja.⁸⁰

Reforma javne uprave jedan je od preduslova za uspješnu integraciju Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju (EU) i obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Javna uprava ima ključnu ulogu u procesu evropskih integracija jer omogućava provedbu neophodnih reformi za ulazak u EU, zbog čega nadležni organi vlasti moraju poduzeti potrebne mjere s ciljem otklanjanja slabosti u funkcionisanju inspeksijskih organa, te kontinuirano djelovati na njihovom osnaživanju. Ovo je značajno iz razloga što su inspeksijski organi „čuvari zakonitosti postupanja“,

U izvještajnom periodu zaprimljena je 81 žalba zbog nepoduzimanja radnji i mjera u skladu sa nadležnostima i ulogom inspeksijskih organa, što je šest žalbi manje nego u 2022. godini.

Upućeno je 17 preporuka kojima su Ombudsmeni ukazali na zakonom propisane obaveze, neophodnost izvršenja inspeksijskog nadzora u konkretnim pravnim stvarima, potrebu donošenja upravnih akata, obavezu izvršenja donesenih rješenja, povrede prava na pristup informacijama.

4.5.1. Izostanak i prekid inspeksijskog nadzora

Izostanak inspeksijskog nadzora, neblagovremeno postupanje inspeksijskih organa, nepostupanje inspeksijskih organa u skladu s odredbama pozitivnog zakonodavstva kojima su propisane obuhvat, sadržaj i forme inspeksijskog nadzora, prava i dužnosti inspektora u oblasti

⁸⁰ Specijalni izvještaj o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini <https://www.ombudsmen.gov.ba/>

prostornog planiranja, uređenja i provođenja planskih dokumenata, dovodi u pitanje vladavinu prava, dobru upravu i zaštitu prava pojedinca. Ombudsmeni ne samo da preporučuju neodložno provođenje inspekcijskog nadzora nego i izvršnoj vlasti sugerišu da razmotri pitanje izrade strategije ili drugog dokumenta koji bi uz saradnju s jedinicama lokalne samouprave imao za cilj analizu postupaka koji se vode na određen način godinama a uzrokovani su bespravnom gradnjom.⁸¹

Evidentne su situacije gdje se postupak inspekcijskog nadzora zbog bespravne gradnje prekida do okončanja postupka legalizacije, koji također može biti dugotrajan, kada u cijelosti dolazi do kršenja načela ekonomičnosti i efikasnosti, te rokova predviđenih zakonima o upravnom postupku. Ombudsmeni su u konkretnoj pravnoj stvari zbog uočenih povreda postupka uputili preporuku da se poduzmu zakonom propisane radnje, da upravni inspektorat izvrši nadzor iz okvira svoje nadležnosti, te neposredno višem organu da razmotri mogućnost provođenja disciplinskog postupka protiv službenika koji je bio zadužen da postupa u predmetu.⁸² Preporuka je realizovana.

4.5.2. Pravo na pravni lijek

Ombudsmeni su razmatrali žalbu podnosioca koji je svojim podneskom organu lokalne uprave imao intenciju ukazati na problem koji može rezultirati umanjnjem sigurnosti građana njegove lokalne sredine prilikom korištenja javnih cesta. Nadležni organ postupio je prema njegovom zahtjevu, međutim, ne u odgovarajućoj formi i sa relativno kratkim obrazloženjem. Takvo postupanje krši koncept dobrog upravljanja i pružanja usluga građanima koji finansiraju rad javnih službi. Organ koji je označen kao odgovoran za povredu prava trebao je sačiniti akt koji sadrži sve elemente pravnog akta, *inter alia*, pouku o pravnom sredstvu koje stoji na raspolaganju građaninu u slučaju nezadovoljstva njegovim meritumom. Ombudsmeni su uputili preporuku da se ukloni povreda prava podnosioca žalbe i poduzmu sve mjere kako bi se, u skladu s pozitivno-pravnim propisima i načelima dobre uprave, donio akt koji ima sve elemente pravnog akta, prema inicijalnom zahtjevu podnosioca žalbe. Praćenje realizacije preporuke je u toku.⁸³

4.5.3. Izvršenje rješenja

Iako je neophodno da postupanje inspekcijskih organa bude blagovremeno i zakonito tek provođenjem odluka donesenih nakon izvršenog inspekcijskog nadzora može se ispoštovati princip efikasnosti. Žalbe građana ukazuju na evidentan problem neprovođenja rješenja donesenih u zakonom propisanom postupku zbog čega, postupajući u konkretnoj pravnoj stvari, Ombudsmeni upute preporuku da se bez odlaganja pristupi sprovođenju izvršenja.⁸⁴ Preporuka nije realizovana.

⁸¹ Ž-LI-05-133/23, preporuka broj: P-272/23, Ž-SA-05-66/23, preporuka broj: P-245/23;

⁸² Ž-BL-05-835/22, preporuka broj: P-214/23;

⁸³ Ž-BL-05-525/23, preporuka broj: P-343/23;

⁸⁴ Ž-SA-05-1181/22, preporuka broj: P-172/23;

4.5.4. Pristup informacijama u inspekcijskom nadzoru

Nakon podnošenja zahtjeva za vršenje inspekcijskog nadzora građani ostaju uskraćeni za informaciju da li je nadzor uopće izvršen i da li su izrečene upravne mjere, s obzirom da podnosioci, u skladu s propisima koji regulišu rad inspekcijskih organa, nisu stranka u postupku. Ombudsmeni konstantno ukazuju da je potrebno izvršiti intervenciju u zakonodavstvu s ciljem osiguranja informacije podnosiocu prijave o postupanju inspekcije. Na ovaj način bi konačno zaštitili građane od njihove obaveze da informaciju dobiju isključivo koristeći zakon o slobodi pristupa informacijama. Ombudsmeni su stava da procesni zakoni trebaju biti pravni instrument u ovim slučajevima. Trenutna praksa je da se stranke obraćaju shodno odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama, gdje u slučaju nepostupanja i po tim zahtjevima Ombudsmeni upute preporuku da se donese odluka u vidu administrativnog akta (rješenja).⁸⁵ U toku je praćenje realizacije preporuke.

4.6. Vladina i ministarska imenovanja

Zakonom o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine⁸⁶, Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine⁸⁷ i Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske⁸⁸ (dalje: zakonima) utvrđuje se otvoreni postupak izbora kojim se vrši konačno imenovanje i ponovno imenovanje na pozicije u regulisanim organima, definisanim zakonima uz poštovanje jasno utvrđenih principa.

U slučaju kada postoje dokazi da zakonima utvrđeni principi ili postupci nisu ispoštovani, bilo koji član javnosti može podnijeti prigovor na konačno imenovanje u skladu s odredbama zakona. Prigovor se podnosi odgovornom javnom službeniku, a kopija dostavlja Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmen je dužan pripremiti nalaz i zaključke vezano za prigovor, a zaključci mogu sadržavati preporuku tamo gdje dokazi upućuju, kako je gore navedeno, da je došlo do kršenja odredbi zakona.

Ombudsmeni su tokom 2023. godine razmatrali 98 žalbi, šest žalbi manje nego u prethodnom izvještajnom periodu, a upućeno je 28 preporuka.

Povrede principa zakonitosti, kvaliteta, nezavisne provjere, otvorenosti i transparentnosti, ravnopravne zastupljenosti, kao i povrede prava na pravni lijek, predstavljaju osnov prigovora na imenovanja direktora javnih organa i ustanova, predsjednika i članova upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova i preduzeća, komisija koje djeluju u okviru zakonodavnih organa itd.

⁸⁵ Ž-LI-05-125/23, preporuka broj: P-254/23;

⁸⁶ Zakon o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 37/03);

⁸⁷ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine („Sl.novine FBiH“, br: 12/03,34/03,65/13);

⁸⁸ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske ("Sl. glasnik Republike Srpske", broj 41/03);

Ombudsmeni su svojim nalazima i zaključcima ukazivali na uočene nepravilnosti, naglašavali obavezu postupanja u skladu s pozitivnim zakonskim propisima u postupcima imenovanja, te izdavali preporuku da se odluke o predmetnim imenovanja ponište i postupci provedu na zakonit način.⁸⁹

U razmatranim predmetima, Ombudsmeni su istakli da je zakonima propisan način sprovođenja javnog konkursa, ocjenjivanje i bodovanje, te predlaganje rang-liste i najuspješnijeg kandidata. Ocjenjivanje kandidata u smislu kreiranja rang-liste uspješnih kandidata, trebalo bi predstavljati garanciju da će na poziciju biti imenovani najbolji kandidati. Kandidati za koje nije data saglasnost za imenovanje trebaju biti obaviješteni o razlozima koji moraju biti jasno obrazloženi, na način da ne pružaju prostor za zloupotrebe i samovoljno odlučivanje. Na takav način se osigurava nepristran postupak, jača povjerenje u aktivnosti organa i načelo transparentnosti.

Tokom postupaka uočeno je da su direktori i zamjenici svih sedam upravnih organizacija⁹⁰ pri Ministarstvu sigurnosti BiH osobe muškog spola. Ombudsmeni su podsjetili na odredbe člana 20. Zakona o ravnopravnosti spolova kojim je propisana obaveza državnih organa na svim nivoima organizacije vlasti uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, kao i političke stranke da osiguraju i promovišu ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u organima iz stava (1) člana.⁹¹ Stav (3) precizira da se diskriminacijom po osnovu spola smatra situacija kada ne postoji ravnopravna zastupljenost u skladu sa stavom (2) člana 20. Zakona o ravnopravnosti spolova. U predmetnoj pravnoj stvari preporučeno je provođenje postupka imenovanja u skladu s principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, uz osiguranje punog uživanja principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu.⁹² Preporuka nije realizovana.

U postupku po žalbi Ombudsmeni su konstatovali da su podzakonskim aktima propisani posebni uslovi za imenovanje bez jasno i konkretno utvrđenih kriterija, što komisijama za provođenje postupka koji prethodi samom imenovanju daje prostor za povredu principa kvaliteta. U jednom slučaju je kao poseban uslov navedeno: *”da je kandidat uspješan privrednik-menadžer ili javni radnik.”* Nije jasno definisano šta se podrazumijeva pod terminom uspješnosti i koji su objektivni pokazatelji. U istom predmetu su prisutne i dopune odredbi propisa o kriterijima za imenovanje članova upravnih i nadzornih odbora u preduzećima i ustanovama na način da su: *„lica koja ne posjeduju certifikat o završenom usavršavanju dužni u roku od jedne godine dana od dana konačnog imenovanja ishodovati isti. Ukoliko kandidat u ostavljenom roku ne dostavi certifikat Vijeće će razriješiti istog.“* Jasno je da je ovime oduzeta prednost kandidatima koji već imaju položen certifikat o završenom usavršavanju. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da bi se prilikom provođenja postupka izbora kandidata trebale uzeti u obzir kvalifikacije

⁸⁹ Ž-SA-05-170/23, preporuka broj: P-140/23;

⁹⁰ Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH; Služba za poslove sa strancima; Agencija za policijsku podršku; Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja; Državna agencija za istrage i zaštitu-SIPA; Granična policija; Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova;

⁹¹ Zakon o ravnopravnosti spolova član 20. stav (2);

⁹² Ž-SA-06-158/23, Ž-SA-05-218/23, Ž-SA-05-261/23, preporuka broj: P-103/23;

kandidata koje posjeduje u vrijeme provođenja postupka, a ne one koje bi trebao imati nakon jedne godine rada u regulisanom organu. Preporuka nije realizovana.⁹³

Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine određeno je da procjenu prijavljenih kandidata vrši prethodno imenovano tijelo (Komisija) koje obavlja razgovor s prijavljenim kandidatima i koje, prema ranije utvrđenim kriterijima, sačinjava rang-listu užeg izbora kandidata koju, putem pisane preporuke, dostavlja odgovornom javnom službeniku, ovlaštenom za imenovanje uz poštivanje redoslijeda rang-liste. Članom 9. Zakona jasno je propisano da se Komisija za izbor sastoji od pet članova. Razmatrajući prigovor na imenovanje člana nadzornog odbora javne ustanove Ombudsmeni su konstatovali da odgovorni organ nije formirao Komisiju za izbor i imenovanje na način kako to propisuje Zakon, iako je proveo cjelovitu proceduru izbora i imenovanja. Upućena je preporuka da se poduzmu sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se imenovanja izvrše uz puno poštivanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.⁹⁴ Preporuka je realizovana.

Žalbeni navodi više podnosioca prigovora odnose se na postupak izbora i imenovanja direktora i upravnog odbora Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla kao i na sam status Univerzitetskog kliničkog centra. Ombudsmeni su proveli zasebne postupke istraživanja, te na osnovu zaprimljenih izjašnjenja, odgovora i uvida u zaprimljene priloge objedinili i jednim zaključkom iznijeli svoj stav i mišljenje. Utvrdili su da je kao posljedica činjenice da nije zaključen ugovor o međusobnom regulisanju prava, obaveza i odgovornosti između predmetnog kantona i Federacije Bosne i Hercegovine, došlo do sukoba nadležnosti za implementaciju upravljačkih prava nad predmetnom zdravstvenom ustanovom. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine razriješila je Upravni odbor Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla⁹⁵ i imenovala privremeni Upravni odbor. Skupština Tuzlanskog kantona, također je donijela odluku o privremenom imenovanju Upravnog odbora iste zdravstvene ustanove, do konačnog dogovora sa Federacijom Bosne i Hercegovine u vezi suosnivačkih prava, a najduže tri mjeseca. Istovremeno egzistiranje dva upravna odbora predstavlja kršenje materijalno-pravnih i procesno-pravnih normi, kojima je utvrđen način i postupak izbora i imenovanja, kako predsjednika i članova Upravnog odbora, tako i izbora i imenovanja organa rukovođenja. U pravnoj situaciji istovremenog postojanja dva upravna odbora Javne zdravstvene ustanove, ne možemo govoriti niti o zakonitoj uspostavi organa rukovođenja, odnosno imenovanja direktora predmetne zdravstvene ustanove. Osim toga, razmatrajući navode prigovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da odgovorni organ nije s potrebnom pažnjom cijenio kvalifikacije, iskustvo i kompetencije kandidata u proceduri imenovanja provedenoj prije donošenja spornih statusnih odluka. Prilikom svakog izbora i imenovanja, potrebno je da se znanje i iskustvo u svakoj oblasti, uzme kao osnovni kriteriji, posebno jer imenovanje kandidata, koji po kvalifikacijama ne odgovaraju potrebama regulisanog organa, može prouzrokovati pogoršanje kvaliteta usluga koje se pružaju krajnjim korisnicima.

⁹³ Ž-SA-05-170/23, preporuka broj: P-140-23;

⁹⁴ Ž-SA-05-432/23, preporuka broj: P-234/23;

⁹⁵ "Službene novine Federacije BiH", broj 59/23;

Oblast zdravstvene zaštite ima nemjerljiv značaj, zbog čega je prilikom ocjene kandidata nužno cijeliti znanje, akademsko i specijalističko zvanje, iskustvo kandidata, upravljačke sposobnosti a posebno doprinos na polju medicinske nauke. Ombudsmeni su uputili preporuku zakonodavnoj i izvršnoj vlasti Federacije BiH i Tuzlanskog kantona da, bez odlaganja, u okviru svojih nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provele u skladu s odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.⁹⁶ Praćenje realizacije preporuke je u toku, u vrijeme sačinjavanja ovog izvještaja označeni odgovorni organi još nisu dostavili izjašnjenje.

4.6.1. Razrješenja imenovanih lica

Tokom izvještajnog perioda zaprimljene su žalbe zbog odluka izvršne vlasti o razrješenju imenovanih lica u regulisanom organu, odnosno, osoba imenovanih u nadzorne i upravne odbore javnih preduzeća, protivno pozitivnim zakonskim propisima i podzakonskim aktima regulisanog organa, prije isteka mandata.⁹⁷

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine čine nespornim da je odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine⁹⁸ propisano da se ovim zakonom utvrđuje otvoreni postupak izbora kojim se vrši konačno imenovanje i ponovno imenovanje na pozicije u regulisanim organima definisanim u daljem tekstu, te da se primjenjuje na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, uključujući kantone, općine i gradove⁹⁹. Odredbom člana 11. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹⁰⁰ propisano je brisanje člana 14. izvornog Zakona, odnosno odredbi koje se odnose na razrješenje imenovanog lica u regulisanom organu.

Ombudsmeni ponovno ukazuju da postupci razrješenja imenovanih osoba, prije isteka mandata, bez zakonitog utemeljenja, potencijalno dovode do postupaka pred nadležnim pravosudnim organima, koji rezultiraju finansijskim teretom za javni subjekt ukoliko se utvrdi osnovanost tužbenog zahtjeva. Činjenica je i da u tim slučajevima razriješenja lica, bez valjanog pravnog osnova, gube i status zaposlenih osoba čime nastupaju i povrede prava iz radnog odnosa. Postupanje Ombudsmena po žalbama ove prirode zasnovano je na odredbama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹⁰¹ i propisanim nadležnostima.

⁹⁶ Ž-BR-05-268/22, Ž-BR-04-155/23, Ž-SA-05-496/23, preporuka broj: P-283/23;

⁹⁷ Ž-BL-05-435/23, Ž-BL-05-434/23, Ž-BL-05-436/23;

⁹⁸ Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH („Službene novine Federacije“, broj: 12/03, 34/03 i 65/13);

⁹⁹ Član 1. zakona

¹⁰⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br 65/13)

¹⁰¹ Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Sl. list BiH”, broj 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 50/08 i 61/23);

Rukovodeći se naprijed navedenim Ombudsmeni su uputili preporuku organu izvršne vlasti da prilikom donošenja odluka iz svoje nadležnosti pokloni dužnu pažnju ne samo aspektu zakonitosti, nego i principu dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresovanih strana na koje se odluke odnose, a rizik od sporova bilo koje vrste sveo na minimum, te da uskladi radnopravni status razriješenih članova uprave društva do prestanka mandata na zakonit način.¹⁰² Odgovorni organ je dostavio izjašnjenje u kojem navodi opredijeljenost za postupanje u skladu s pozitivnim zakonskim propisima i mišljenju Ombudsmena.¹⁰³

Ombudsmeni ponovno naglašavaju da je potrebno preispitati postojeći zakonodavni okvir koji reguliše pitanje vladinih, ministarskih i drugih imenovanja, odrediti jasne kriterije koji moraju biti ispoštovani u procedurama imenovanja i razrješenja imenovanih lica, a koji neće ostaviti prostora za bilo koji vid zloupotrebe, kao i povrede principa dobre uprave i vladavine prava.

4.7. Migracije i azil

Uslovi i postupak ulaska stranaca u Bosnu i Hercegovinu, boravak stranaca, udaljenje stranaca iz zemlje, prihvatanje stranaca i stavljanje stranaca pod nadzor, ostvarivanje prava stranih državljana na teritoriji Bosne i Hercegovine, principi, uslovi i postupak za odobravanje izbjegličkog statusa, statusa supsidijarne zaštite prava i obaveze tražitelja azila, izbjeglica te druga pitanja vezana za ostvarivanje prava stranih državljana propisani su odredbama Zakona o strancima Bosne i Hercegovine¹⁰⁴ i Zakona o azilu Bosne i Hercegovine¹⁰⁵.

Prema Informaciji Ministarstva sigurnosti o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini za period od 01.01. do 30.09.2023. godine podnesenoj Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, Služba za poslove sa strancima u području zakonitih migracija strancima je u ovom periodu odobrila 8.949 privremenih boravaka, evidentirala 25.174 nezakonitih migranata, s tim da je karakteristika tranzitnih nezakonitih migracija u 2023. godini da je povećan opseg migracija, uz istovremeno kratko zadržavanje migranata na teritoriji BiH, kako bi što prije ušli u šengenski prostor. Borba protiv krijumčarenja migranata jedan je od prioriteta za pravosudne institucije i policijske agencije u BiH od samog početka povećanog pritiska nezakonitih migracija preko teritorije BiH.¹⁰⁶

Ombudsmeni su tokom 2023. godine razmatrali 11 predmeta vezanih za prava stranih državljana, što je za 8 predmeta manje nego u 2022. godini, a upućena je jedna preporuka.

¹⁰² Ž-SA-05-817/21, preporuka broj: P-138/23;

¹⁰³ „Uvažavajući preporuke navedene u Vašem dopisu privremeno imenovani Nadzorni odbor navodi da poduzima sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi u budućim postupanjima, osigurao transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a kako bi se onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka. Također, privremeno imenovani Nadzorni odbor u svom radu prilikom donošenja odluka iz svoje nadležnosti poklanja dužnu pažnju svim principima, uključujući sve aspekte zakonitosti, principe dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresovanih strana na koje se preporuke odnose.

¹⁰⁴ Zakon o strancima Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 88/15, 34/21);

¹⁰⁵ Zakon o azilu Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH“, broj 11/16; Ispravka Zakona o azilu, “Službeni glasnik BiH“, broj 16/16);

¹⁰⁶ Usvojilo Vijeće ministara 28.12.2023. godine;

Žalbe su izjavljene zbog onemogućavanja ulaska u Bosnu i Hercegovinu osobama koje su u potrebi za međunarodnom zaštitom,¹⁰⁷ postupanja policijskih službenika prema tražiteljima azila,¹⁰⁸ nezadovoljstva zbog smještaja u Imigracioni centar i uslova boravka u istom¹⁰⁹, nezadovoljstva odlukama nadležnog organa kojim se odbija zahtjev za privremeni azil, privremeni boravak ili ulazak u zemlju.

Ombudsmeni ponovno ističu problem maloljetnih osoba koje se nalaze u pokretu na teritoriji Bosne i Hercegovine, bez roditelja ili staratelja. Nije sistemski riješeno pitanje imenovanja staratelja po službenoj dužnosti, zaštite i smještaja djece, posebno van redovnog radnog vremena centara za socijalni rad. Naime, većina Centara za socijalni rad ima redovno radno vrijeme do 16:00 sati što ima značajne implikacije u slučajevima potrebe zaštite prava, nakon okončanja radnog vremena. U predmetima ove vrste, Ombudsmeni postupaju na način da traže urgentno postupanje nadležnih kako bi se djeci u što kraćem roku odredio staratelj i na taj način zaštitio najbolji interes djeteta.¹¹⁰

Ovo pitanje je od velikog značaja, zbog primjene Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, te preporuka Grupe stručnjaka za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA).¹¹¹ Djeca i dalje čine značajan procenat žrtava trgovine ljudima u BiH i podvrgnuta su seksualnom iskorištavanju, radnoj eksploataciji, prisilnom prosjačenju i dječijem braku. U realnim situacijama kada djeca, migranti, bez pratnje, ostaju na ulicama tokom noći, bez zaštite i nadzora države, ne samo da izostaje zaštita propisana odredbama Konvencije o pravima djeteta, nego su ova djeca istovremeno izložena opasnosti kao potencijalne žrtve trgovine ljudima. Ombudsmeni su sa svime upoznali i Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine, Sektor za međunarodnu saradnju i evropske integracije, Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima.

Ombudsmeni su pratili pitanje sklapanja braka u Bosni i Hercegovini za osobe koje u Bosni i Hercegovini imaju priznat status supsidijarne zaštite s osobama koje imaju priznat status supsidijarne zaštite/izbjeglički status u drugim zemljama. Organ za upravu jedinice lokalne samouprave postupajući po zahtjevu za sklapanje braka odbio je navedeni zahtjev. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova ističe da se u konkretnom slučaju ne može smatrati drugostepenim organom. Nakon razmatranja tužbenog zahtjeva u upravnom sporu kantonalni sud vraća drugostepenom organu predmet na ponovo odlučivanje. Složenost i dugotrajnost upravnog postupka, upravnog spora, sam status ovih osoba čini neizvjesnim i ukazuje na nemogućnost rješavanja njihovog bračnog stanja. Ombudsmeni su uputili preporuku Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine da, uključujući nadležna entitetska ministarstva i organe uprave, kao i druge eventualne partnere i zainteresovane organizacije, sagledaju mogućnost rješavanja problematike zaključivanja braka, za lica koja u Bosni i Hercegovini imaju priznat status supsidijarne zaštite s licima koja imaju priznat status supsidijarne zaštite/izbjeglički status u drugim zemljama.¹¹²

¹⁰⁷ Ž-SA-05-240/23, Ž-SA-05-300/23;

¹⁰⁸ Ž-SA-05-83/23;

¹⁰⁹ Ž-SA-05-5/23;

¹¹⁰ Ž-BL-01-412/22;

¹¹¹ Međunarodno tijelo za praćenje provedbe Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima;

¹¹² Ž-SA-05-38/21, preporuka broj: P-251/23;

Osoba bez državljanstva tj. apatrid je neko koga nijedna država po svojim zakonima ne smatra svojim državljaninom. Apatridija ima stvarni i razarajući utjecaj na živote pojedinaca, njihovih porodica a u konačnom i zajednice. I pored određenog nivoa napretka koji je ostvaren u oblasti matičnih knjiga u Bosni i Hercegovini u smislu njihove usklađenosti s međunarodnim standardima, još uvijek postoje različite prepreke i nedostaci kako u sadržaju, tako i u samoj primjeni propisa koje je neophodno otkloniti s ciljem uspostave efikasnog sistema prevencije i eliminacije fenomena apatridije.

Ombudsmeni su pristupili sveobuhvatnoj analizi ove problematike s ciljem izrade *Specijalnog izvještaja o stanju ljudskih prava osoba bez državljanstva (apatrida) i osoba pod rizikom od apatridije na teritoriji Bosne i Hercegovine*.¹¹³

Pojam „migranti u nereguliranoj situaciji“ ili „neregularni migranti“¹¹⁴ odnosi se na pojedince koji nisu državljani niti jedne države članice Evropske unije, ali borave u nekoj od država članica Evropske unije bez valjane vize ili boravišne dozvole. Bosna i Hercegovina je potpisnica Međunarodne konvencije o zaštiti prava radnika migranata i članova njihovih porodica i redovno podnosi izvještaj Komitetu u kojem se nalazi 14 nezavisnih međunarodnih stručnjaka iz oblasti zaštite ljudskih prava. U jednom od predmeta podnosilac žalbe se obratio Ombudsmenima kako bi se njegovoj supruzi omogućio ostanak u Bosni i Hercegovini, posebno se pozivajući na prava djeteta¹¹⁵. Supruga je rodila, a nije regulisala svoj ostanak i status u Bosni i Hercegovini. Žalitelj ukazuje da je krajnje nehumano da se dijete, koje je staro tek jedan mjesec i doji, razdvoji od majke. Ombudsmeni su nadležnima ukazali na međunarodni i evropski zakon o ljudskim pravima koji državama članicama Evropske unije nameće obavezu garantovanja ljudskih prava svim pojedincima unutar svoje pravne nadležnosti, a to obuhvata i neregularne migrante i preporukom pozvali Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine¹¹⁶ da poduzmu dodatne napore za provođenje zakonodavnog okvira o nediskriminaciji, relevantnom za prava radnika migranata i članova njihovih porodica bez obzira na njihov status, kao i unapređenje dobrih, pravičnih, humanih i zakonitih uslova u vezi s međunarodnom migracijom radnika i članova njihovih porodica. Preporuka nije ispoštovana, niti je uspostavljena saradnja nakon izdate preporuke.

4.8. Javne isprave

Tokom 2023. godine zaprimljeno je 9 žalbi a upućena jedna preporuka zbog nesaradnje označenog odgovornog organa u postupku istrage s Ombudsmenima BiH.

Žalbeni razlozi su različite prirode, a kao primjere navodimo obraćanje žalitelja u vezi sticanja prava državljanstva priznatih izbjeglica u kontekstu zahtijevanja pribavljanja rodnog lista od strane nadležnog organa, te neopravdane dužine trajanja postupka o odlučivanju po zahtjevu o

¹¹³ Ž-BL-05-455/23;

¹¹⁴ Prilikom izrade Specijalnog izvještaja o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su za najveći broj stranih državljana koji su bili predmet analize usvojili termin neregularni migranti jer se, prema informacijama odgovornih organa, u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice, što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije u skladu s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

¹¹⁵ Ž-MO-01-85/22;

¹¹⁶ Preporuka broj: P-349/22 od 09.12.2022. godine;

sticanju državljanstva pred Federalnim ministarstvom unutrašnjih poslova. Pravilnikom o preciziranju dokaza i ispunjavanju uslova za sticanjem državljanstva Bosne i Hercegovine naturalizacijom i olakšanom naturalizacijom¹¹⁷, ne propisuje se obaveza pribavljanja izvoda iz matične knjige rođenih kao uslova za sticanje državljanstva, naturalizacijom priznatim izbjeglicama.¹¹⁸ Postupak u ovom predmetu je u toku.

U drugom slučaju u žalbi je navedeno da se sin podnositeljice žalbe nalazi u Erbilu, Irak, te da ne može dobiti putni list kako bi se vratio u Bosnu i Hercegovinu. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine dostavilo je potpunu informaciju i relevantnu dokumentaciju o predmetnom slučaju, iz koje nesumnjivo proizlazi da Ministarstvo vanjskih poslova zajedno s Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine, Državnom agencijom za istrage i zaštitu, Tužilaštvom Bosne i Hercegovine, kao i Međunarodnim komitetom Crvenog krsta (MKCK) kontinuirano radi na predmetnom slučaju, da izdavanje putnog lista nije sporno po završetku procesa ekstradicije, zbog čega Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, u predmetnoj pravnoj stvari, nisu našli osnov za poduzimanje radnji iz okvira svoje nadležnosti.¹¹⁹

4.9. Prava povratnika

Sve osobe na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima za zaštitu ljudskih prava.

Aneksom VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini propisano je da će strane potpisnice osigurati da izbjeglicama i raseljenim licima dozvoli bezbjedan povratak, bez rizika uznemiravanja, zastrašivanja, progona ili diskriminacije, naročito zbog njihovog etničkog porijekla, vjerskog opredjeljenja ili političkog mišljenja.¹²⁰

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su po svim saznanjima iz medija o napadu na povratnike postupali u skladu sa svojim nadležnostima, otvorili istrage po službenoj dužnosti, uspostavljali saradnju s nadležnim organima a saopćenjem za javnost pozivali policiju i tužilaštva da brzo i efikasno rade na rješavanju svakog pojedinačnog incidenta ove vrste.¹²¹

Istraga po službenoj dužnosti otvorena je nakon objavljene informacije da je u selu Omeragići kod Višegrada izvršen napad na povratničku porodicu, odnosno supružnike starije životne dobi, koji su pretučeni i opljačkani. S obzirom da istražni postupak vodi Okružno javno tužilaštvo u Istočnom Sarajevu, Područna kancelarija u Višegradu, Ombudsmeni su zahtijevali izjašnjenje o poduzetim procesnim radnjama na pronalasku počinioca krivičnog djela.¹²²

Nakon objave da je šezdesetogodišnji povratnik u Brezice kod Dervente, napadnut prilikom pokušaja sprečavanja krađe drva, zadobio teške tjelesne povrede, upućen na bolničko liječenje, te preminuo od posljedica zadobijenih povreda, Ombudsmeni su od Okružnog javnog tužilaštva u

¹¹⁷ „Službeni glasnik BiH“, broj: 17/14;

¹¹⁸ Ž-SA-05-55/23;

¹¹⁹ Ž-SA-05-696/23;

¹²⁰ Poglavlje I, član 1. stav (2)

¹²¹ Saopćenje za javnost dana 08.12.2023. godine;

¹²² Ž-SA-05-284/23;

Doboju zatražili informaciju da li je pokrenuta istraga u vezi s predmetnim slučajem i druge podatke od značaja povodom ovog napada.¹²³

Ombudsmeni su odmah po saznanju da je u selu Stošnica kod Vozuće izvršen napad na povratnicu, koja je pri tome zadobila tjelesne povrede, uputili zahtjev Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, Policijskoj upravi Zavidovići da dostavi informacije o poduzetim aktivnostima u vezi s navedenim slučajem.¹²⁴

Ombudsmeni posebno ističu da je osiguranje uživanja ljudskih prava bez diskriminacije osnov za razvoj svih lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini. Povratnici predstavljaju posebno ranjivu kategoriju, imajući u vidu činjenicu brojčane manjine, zbog čega bi vlasti trebale s većom pažnjom sagledati njihove potrebe. Sve nadležne institucije moraju u većoj mjeri aktivno djelovati protiv govora mržnje i osiguranju većeg stepena tolerancije, kako bi se prevenirale situacije koje mogu predstavljati uznemiravanje, zastrašivanje ili napad na tjelesni integritet i imovinu povratnika.

4.9.1. Naknada ratne štete

Aneksom VII također je propisano da sve izbjeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno vrate svojim kućama, pravo na povrat imovine koja im je oduzeta tokom neprijateljstava od 1991. godine, kao i nadoknadu imovine koja im se ne može vratiti (poglavlje I, član 1. stav (1)). Obnova oštećenih stambenih objekata, izgradnja novih tamo gdje su u cijelosti porušeni, odnosno pravična naknada štete, predstavlja preduslov za implementaciju naprijed navedene odredbe na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine.

U 2023. godini zaprimljeno je devet predmeta vezanih za pitanje ratne štete na imovini žalitelja, zbog ne/mogućnosti obnove oštećenih objekata i pitanja procedura javnih poziva, i upućene su dvije preporuke.¹²⁵

Prema riječima povratnika: *”Papire sam predao nebrojeno puta, sve što se traži, da bi mi rekli da nešto nedostaje, da je zastarjelo, kada i to nadopunim, zanovim, onda mi kažu imaš sve uslove ali nema više para i tako ukруг, iz godine u godinu.”*

Ombudsmeni su uočili da postoje slabosti administrativnog postupka koji prethodi odlučivanju o pravu na finansijska sredstva, kao i pasivnost organa prilikom utvrđivanja činjeničnog stanja i stvarnih potreba aplikanata pri javnim pozivima koji se odnose na rekonstrukciju i obnovu stambenih jedinica s ciljem povratka, a zbog čega se podnosioci žalbi susreću s poteškoćama i trpe štetne posljedice. Stoga su nadležnim organima vlasti uputile preporuke da, u okviru svojih ovlaštenja, poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništenih i porušenih stambenih jedinica, kao i da se prilikom dodjele sredstava za njihovu obnovu i rekonstrukciju s ciljem povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i

¹²³ Ž-BL-05-711/23;

¹²⁴ Ž-SA-05-1133/23;

¹²⁵ Ž-SA-04-585/23, Ž-BL-05-119/23, Ž-BL-144/23;

podzakonskim propisima, uvažavajući stvarno činjenično stanje na području lokalnih zajednica.¹²⁶

U jednom od predmeta označeni odgovorni organi informisali su Ombudsmene da su postupili po preporuci, Općina Vitez izvijestila je o mjerama i aktivnostima koje su poduzete s ciljem realizacije preporuke i opredjeljenju da će nastaviti raditi kontinuirano na predmetnoj pravnoj stvari, a Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica je poduzelo aktivnosti na realizaciji predmetne preporuke na način da je žalitelju odobreno 10.000,00 KM za nabavku potrebnog građevinskog materijala i ugradnju istog za rekonstrukciju porušenog stambenog objekta.¹²⁷

Nedostajuća novčana sredstva i dalje otežavaju implementaciju projekta izgradnje i obnove povratničkih stambenih objekata. Prema informacijama zaprimljenim u pojedinačnim postupcima, a koje se odnose na Državni projekat stambenog zbrinjavanja (DPSZ):

„Vijeće ministara je na svojoj 18. sjednici održanoj 13. jula 2023. godine potvrdilo da su obaveze koje je Bosna i Hercegovina preuzela u skladu sa međunarodnim sporazumom potpisanim u okviru Okvirnog sporazuma RSP neosporne. U skladu sa okvirnim Sporazumom, obaveza osiguranja nedostajućih sredstava za završetak projekta pada na teret budžeta institucija Bosne i Hercegovine, te je Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH zaduženo da, kao vodeća institucija odgovorna za cjelokupnu implementaciju DPSZ-a, izvrši procjenu troškova. S tim u vezi, procijenjeno je da je za pokretanje tenderskih procedura za radove potrebno osigurati oko 10 miliona KM (3,3 miliona KM za nedovršene individualne stambene objekte i 6,7 miliona KM za obnovu i izgradnju porodičnih kuća na kojima radovi nisu otpočeli). Tretirajući ove potrebe kao prioritet, Ministarstvo je neophodnih 10 miliona KM uključilo u svoj budžetski zahtjev za 2024. godinu koji će biti razmatran krajem godine. Paralelno, Ministarstvo predvodi i druge inicijative s ciljem osiguranja sredstava, kao što je mogućnost korištenja prihoda od naplaćenih penala, kreditno zaduženje, finansiranje iz budžeta ostalih nivoa vlasti i ostalih izvora.“

4.10. Sloboda okupljanja i udruživanja

Sloboda mirnog okupljanja i udruživanja zagantovana je Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima¹²⁸ kojom se priznaje pravo svake osobe na slobodno udruživanje, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u njega radi zaštite svojih interesa (član 22), kao i odredbama Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Odredbom člana 11. Evropske konvencije priznaje se pravo mirnog okupljanja, koje u jednom demokratskom društvu može biti ograničeno samo zakonom, u interesu nacionalne i javne sigurnosti, javnog reda ili radi zaštite javnog zdravlja ili morala ili prava i sloboda drugih lica.

Tokom 2023. godine evidentirana su četiri predmeta vezana za slobodu okupljanja.

¹²⁶ Ž-BL-05-538/22, preporuka broj: P-77/23;

¹²⁷ Ž-SA-08-371/22, preporuka broj: P-186/23;

¹²⁸ Opća deklaracija o pravima čovjeka, proglašena od Opće skupštine Ujedinjenih naroda 10. decembra 1948. godine;

Ombudsmeni su saopćenjem za javnost najoštrije osudili napad na aktiviste nevladinih organizacija, novinare, pripadnike LGBT zajednice i građane, koji su se dogodili u 2023. godini. Ukazali su da ostvarivanje prava na slobodu okupljanja nameće nadležnim organima pozitivne obaveze, tj. poduzimanje mjera s ciljem obezbjeđenja mirnog uživanja prava, što uključuje, prije svega, zaštitu i pomaganje. Pozvali su sve nadležne institucije, uključujući prvenstveno organe krivičnog gonjenja da prioritetno poduzmu mjere iz svoje nadležnosti, s ciljem osiguranja bezbjednosti, prava na rad i ostvarivanje osnovnih ljudskih prava svih građana, garantovanih ustavom i međunarodnim konvencijama koje imaju direktnu primjenu u domaćem pravnom sistemu. Poštujući načelo nezavisnosti pravosuđa, Ombudsmeni su izrazili nadu da će pravosudne institucije adekvatno cijeliti element mržnje kao kvalifikatornu okolnost u slučaju utvrđivanja krivične odgovornosti bilo kojeg učesnika spomenutih događaja.¹²⁹

Član 11. Konvencije, pod naprijed navedenim uslovima garantuje i pravo svake osobe na slobodno udruživanje, uključujući i pravo na osnivanje sindikata i učlanjenje u njega radi zaštite svojih interesa. Zakonima o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine,¹³⁰ Republike Srpske,¹³¹ Federacije Bosne i Hercegovine¹³² i Brčko distrikta BiH¹³³ uređuju se pravni položaj, statusne promjene i druga pitanja značajna za rad udruženja i fondacija koji se registruju u skladu s ovim zakonima. Žalbe registrovane u Instituciji ombudsmena odnose se na unutrašnje probleme udruženja, smjenu organa, isključenje članova iz istih¹³⁴, gdje Ombudsmeni nemaju nadležnost postupanja.

Ombudsmeni uočavaju slabosti u primjeni odredbi propisa o udruženjima, a vezano za pitanje statusa udruženja od javnog interesa. Ovo je posebno značajno zbog činjenice da udruženje koje je upisano u registar može provoditi programe i projekte od javnog interesa i ostvarivati prava na sredstva iz budžeta.

4.11. Sloboda medija i sigurnost novinara

Sloboda medija podrazumijeva slobodu izražavanja mišljenja, nezavisnost i pluralizam medija, slobodu prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja informacija radi informisanja javnosti, otvorenosti medija za različita mišljenja, uvjerenja i sadržaje, nezavisnost, slobodu i sigurnost novinara, i neodvojivo je povezana s konceptom osnovnih ljudskih sloboda i prava i demokratskog društva.

Tokom 2023. godine zaprimljeno je sedam žalbi koje se odnose na napade na novinare¹³⁵, oštećenja imovine novinara,¹³⁶ radnje koje novinari ocjenjuju pritiskom na njihov rad,¹³⁷

¹²⁹ Saopćenje za javnost 22.03.2023. godine;

¹³⁰ Zakon o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16);

¹³¹ Zakon o udruženjima i fondacijama Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 52/2001 i 42/2005);

¹³² Zakon o udruženjima i fondacijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 45/02);

¹³³ Zakon o udruženjima i fondacijama Brčko distrikta BiH ("Službeni glasnik Brčko distrikta BiH", broj 41/20 i 44/22);

¹³⁴ Ž-BR-08-234/23, Ž-BR-08-240/23;

¹³⁵ Ž-SA-05-616/23;

¹³⁶ Ž-SA-05-199/23;

¹³⁷ Ž-BL-05-175/23;

poteškoće s kojima se susreću novinari javnog preduzeća prilikom prikupljanja relevantnih informacija.

Upućena je jedna preporuka u predmetu u kojem žalitelj ukazuje na određene probleme s kojima se susreće u svom radu kao novinar javnog preduzeća, reporter, kada je na pripremi tekstova i priloga za sve tri platforme, radio, televiziju i web-portal, često u potrebi da za informacije koje dobija od građana treba pojašnjenje ili izjavu nadležnih službi gradske uprave, gdje ne nalazi spremnost za saradnju. Ombudsmeni su preporučili nadležnom organu da u skladu sa svojim ovlaštenjima izvrši potrebne radnje kako bi se donio akt kojim se pobliže i detaljnije utvrđuju načini obraćanja, procedure u vezi s postupkom podnošenja medijskih upita za dostavljanje informacija/ugovaranje/davanje izjava, te odlučivanja po istom. Detaljnijim procedurama prevenirali bi se ovakvi i slični slučajevi u budućnosti, te otklonila pravna nesigurnost u postupanju i interpretaciji određenih praksi. Preporuka je djelimično realizovana.¹³⁸

Ombudsmeni su u ranijem periodu sačinili *Specijalni izvještaj o položaju novinara i slučajevima prijetnji novinarima u Bosni i Hercegovini*¹³⁹ jasno naglasili da status novinara u društvu mora biti uređen, a novinarima zagarantovano uživanje osnovnih prava i sloboda, što podrazumijeva pravo na sigurnost i dostojanstvo.

Bez obzira na protek vremena, ne može se uočiti značajan napredak, zbog čega Ombudsmeni podsjećaju na zaključke, mišljenja i preporuke iz Specijalnog izvještaja koje su upućene nadležnim organima/tijelima i potrebu da se napad na novinare u krivičnim zakonima definiše kao posebno krivično djelo ili kao teži oblik krivičnog djela napada na službeno lice u vršenju službene dužnosti.

U izvještajnom periodu došlo je do usvajanja Zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Republike Srpske¹⁴⁰ na način da je kleveta definisana kao krivično djelo.

Ombudsmeni ukazuju da član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama garantuje svakome pravo na slobodu izražavanja. Sloboda izražavanja je relativno pravo, što znači da u određenim slučajevima ovo pravo država može ograničiti pod uslovom da je ograničenje propisano zakonom, neophodno u demokratskom društvu, odnosno da je u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprečavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprečavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva. Neophodnost, u smislu člana 10. stav (2) Konvencije, implicira postojanje „hitne društvene potrebe“, a svako ograničenje mora biti proporcionalno cilju koji se želi istim postići. Cilj ograničavanja svakako je i sprečavanje zloupotrebe prava, odnosno zaštite prava drugih lica, što je navedeno ne samo u članu 10. spomenute Konvencije, nego i članu 17. koji zabranjuje zloupotrebu prava. Dakle, sloboda izražavanja, kao temelj svakog demokratskog društva, može biti ograničena samo ukoliko su ispunjeni naprijed navedeni kriteriji. S tim u vezi, neophodno je utvrditi odgovarajući

¹³⁸ Ž-SA-05-162/23, preporuka broj: P-181/23;

¹³⁹ <https://www.ombudsmen.gov.ba/>

¹⁴⁰ Krivični zakonik Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 64/2017, 104/2018 - odluka US, 15/2021, 89/2021 i 73/2023);

balans između slobode izražavanja, s jedne strane, i zaštite prava drugih lica ili javnog interesa, s druge strane.

4.12. Besplatna pravna pomoć

Principi jednakosti i nediskriminacije koji podrazumijevaju i jednakost svih osoba pred zakonom čine temelj međunarodne zaštite ljudskih prava. Kako bi se osiguralo poštivanje ovih principa, nužno je osigurati efikasnu pravnu zaštitu najranjivijim, socijalno ugroženim kategorijama stanovništva u slučajevima kada to zahtijevaju interesi pravde. Iako član 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda pravo na besplatnu pravnu pomoć izričito predviđa za optuženike kada to nalažu interesi pravde i materijalni status optuženika, Konvencija ima i širu primjenu što je potvrđeno kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava.¹⁴¹

Odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine¹⁴² propisano je da je nadležno tijelo za pružanje besplatne pravne pomoći pred tijelima i institucijama Bosne i Hercegovine Ured za pružanje besplatne pravne pomoći Bosne i Hercegovine, koji je unutrašnja organizacijska jedinica u sastavu Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. U Federaciji Bosne i Hercegovine zavodi za besplatnu pravnu pomoć uspostavljeni su na nivou devet kantona, u Republici Srpskoj besplatnu pravnu pomoć obezbjeđuje Centar za pružanje besplatne pravne pomoći, sa sjedištem u Banjoj Luci, i uredima u Doboju, Bijeljini, Trebinju i Istočnom Sarajevu, a u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine djeluje Kancelarija za pravnu pomoć Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Besplatnu pravnu pomoć osigurava i određeni broj nevladinih organizacija za ciljane grupe građana.

Tokom 2023. godine zaprimljeno je devet žalbi koje se odnose na besplatnu pravnu pomoć i upućene su 2 preporuke. Žalbe su izjavljene zbog povrede prava na pravnu pomoć zbog neuspostave sistema pravne pomoći, nefunkcionalnosti zavoda za pravnu pomoć, nezadovoljstva radom službenika zaposlenih u centru za pravnu pomoć¹⁴³, povrede procedure za prijem rukovodećeg državnog službenika u kantonalnom zavodu za pružanje besplatne pravne pomoći.¹⁴⁴

Osiguravanje jednakosti pred sudom i drugim organima državne uprave omogućava se primjenom instituta besplatne pravne pomoći, što podrazumijeva uspostavu takvih mehanizama koji će, pod određenim uslovima, omogućiti osobama čije materijalne prilike ugrožavaju mogućnost zaštite njihovih prava da ta prava i ostvare. Funkcionalan i efikasan sistem besplatne pravne pomoći predstavlja garant za jednak pristup sudu ranjivim kategorijama stanovništva te zaštitu njihovih prava i interesa.

¹⁴¹ Tako se, primjera radi, pravo na besplatnu pravnu pomoć u građanskim postupcima zasniva na slučaju Airey protiv Irske u kojem je Evropski sud za ljudska prava utvrdio povredu prava na pravedno suđenje (član 6. st. (1) Konvencije). Također, postoje i drugi slučajevi u kojima je Sud utvrdio da ne ispunjenje obaveze države da svojim građanima osigura besplatnu pravnu pomoć (Airey v. Ireland, 11. 9. 1979. Serie A, br. 32.).

¹⁴² Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći Bosne i Hercegovine, („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 83/16)

¹⁴³ Ž-BL-05-689/23;

¹⁴⁴ Ž-MO-05-171/23;

U postupku po žalbi zbog povrede prava na besplatnu pravnu pomoć, zbog činjenice da u Srednjobosanskom kantonu nije uspostavljen sistem besplatne pravne pomoći, Ombudsmeni su organima vlasti ukazali na naprijed navedeno i uputili preporuku da se pristupi usvajanju zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Preporuka je realizovana i pokrenuta je zakonodavna procedura.¹⁴⁵

Žalbom je ukazano da je Hercegovačko-neretvanski kanton usvajanjem Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći¹⁴⁶ osigurao zakonodavni i institucionalni okvir u oblasti besplatne pravne pomoći, obezbijedio neophodan prostor i opremu za rad Kantonalnog zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći. Međutim, procedura/postupak imenovanja direktora Zavoda traje više od 5 (pet) mjeseci, zbog čega isti nije operativan. Ombudsmeni su uputili preporuku nadležnim organima vlasti da, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, okončaju postupak imenovanja direktora Zavoda. Tokom postupka praćenja realizacije preporuke ostvarena je saradnja sa nadležnim organom i prati se dalja implementacija.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Ž-SA-05-227/23, preporuka broj: P-236/23;

¹⁴⁶ Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći („Službene novine HNK“, broj: 07/13);

¹⁴⁷ Ž-SA-05-226/23, preporuka broj: P-237/23;

V. PRAVOSUĐE I UPRAVA

5.1. Uvod

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, u postupcima utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe garantuje pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku, pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.¹⁴⁸ Član II.2. Ustava Bosne i Hercegovine, propisuje da se prava i slobode predviđeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.

Garancija pravičnog suđenja, koja također uključuje i pravo na postupanje u razumnom roku, primjenjuje se na sve postupke u kojima se utvrđuje ili ostvaruje tj. izvršavaju građanska prava ili obaveze, a garancija postupka u razumnom roku primjenjuje se i na upravni postupak, a time i na upravne sporove.

Tokom 2023. godine Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi zaprimio je 709 predmeta, što je za 3,67% manje u odnosu na 2022. godinu kada je zaprimljeno 736 žalbi. Najveći broj žalbi i dalje se odnosi na pravosuđe gdje je poredeći sa 2022. godinom došlo do povećanja od 5,76%, te upravu gdje je poredeći sa 2022. godinom došlo do smanjenja broja žalbi za 13,36 %.

Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine propisuje da će nadležnost Institucije ombudsmena sadržavati ovlaštenja da provodi istrage u svim žalbama vezano za slabo funkcionisanje sudskog sistema ili nepravilnim procesuiranjem individualnih predmeta, kao i da preporuči odgovarajuće pojedinačne ili opće mjere. Ombudsmen BiH se neće miješati u proces odlučivanja sudova, ali može pokrenuti sudske postupke ili intervenirati u toku postupka koji se vodi, kad god ustanovi da je takva aktivnost neophodna pri obavljanju njegovih dužnosti. Ombudsmen BiH također može dati preporuke organu vlasti koji je strana u postupku ili biti konsultovan od strane u postupku.¹⁴⁹

U slučajevima kada se preporuka upućuje organu vlasti, pravnom ili fizičkom licu za otklanjanje diskriminacije, propuštanje postupanja po istoj otvara mogućnost pokretanja prekršajnog postupka, odnosno prekršajne odgovornosti¹⁵⁰. Isto tako, u skladu s odredbom člana 15. stav (9) Zakona o zabrani diskriminacije u slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmena već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan u skladu s pravilima postupka razmotriti preporuke Ombudsmena BiH.

¹⁴⁸ Evropska konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama član 6. stav (1);

¹⁴⁹ Član 4. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Sl. glasnik BiH“, br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 38/06, 50/08 i 61/23);

¹⁵⁰ Član 19. stav (4) Zakona o zabrani diskriminacije;

5.2. Pravosuđe

Pravo na pravično suđenje podrazumijeva i pravo na suđenje u razumnom roku, a razuman rok ne podrazumijeva uvijek hitno postupanje, osim ukoliko je hitno postupanje propisano zakonom, već se ogleda u svjetlu svakog pojedinačnog slučaja. U postupcima pred Institucijom ombudsmena najčešća povreda prava odnosi se upravo na povredu prava na pravično suđenje.

5.2.1. Statistika

U oblasti pravosuđa i dalje se bilježi veliki broj žalbi, te je poredeći sa 2022. godinom (registrovano 347 žalbi) došlo do blagog povećanja broja žalbi. U 2023. godini zaprimljeno je 367 žalbi, a najveći broj odnosi se na dužinu trajanja postupka gdje su registrovane 62 žalbe, izvršenje presuda - 50 žalbi, žalbe na rad sudija - 23, žalbe koje su se odnosile na Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine - 9, te žalbe koje se odnose na ostale povrede prava vezane za postupanje sudova - 223 žalbe (nedonošenje sudskih odluka na zakonom propisan način, žalbe na rad tužilaštava, advokata i dr.). U oblasti pravosuđa izdato je 9 preporuka.

Trend rasta predmeta koji se donose na neprimjerenu dužinu trajanja postupka, te žalbe na rad nosilaca pravosudnih funkcija ukazuju da još uvijek postoje određene manjkavosti pravosudnog sistema, te generalnog nepovjerenja građana, iako su u prethodnim godinama učinjeni određeni napori na suzbijanju ovih pojava.

Predmeti koje su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine razmatrali u izvještajnom periodu ipak ukazuju na spremnost pravosudnih organa, posebno sudova, da tokom intervencije otklone povrede. Najčešći slučajevi ove vrste vezani su za ukazivanje stranaka da nadležni sud nije donio odluku¹⁵¹, dostavio presudu¹⁵², zakazao ročište ili dostavio informacije o statusu predmeta.

U 2023. godini učinjen je i pomak na unapređenju prostornih kapaciteta pojedinih sudova. Započeta je rekonstrukcija objekta Kazneno-popravnog zavoda „Miljacka“, nakon što je prostor i zvanično ustupljen na korištenje Kantonalnom sudu u Sarajevu i Općinskom sudu u Sarajevu, te sudskoj policiji. Obnovom i prenamjenom KPZ „Miljacka“ bit će riješen dugogodišnji problem prostornih kapaciteta Kantonalnog suda u Sarajevu i Općinskog suda u Sarajevu, a bit će osigurane i dodatne prostorije za sudsku policiju, čime će biti stvoreni bolji uslovi rada sudova i sudske policije.

5.2.2. Dužina trajanja postupka

Član 6. stav (1) Evropske konvencije, između ostalog, određuje da prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili krivične optužbe protiv osobe, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. Pravo na pravično suđenje koje u sebi obuhvata i pravo na suđenje u razumnom roku i dalje obuhvata najveći broj predmeta koji su razmatrani pred Institucijom u proteklom periodu. Ovo obuhvata predmete koji se niz godina vode pred prvostepenim ili drugostepenim sudovima, a

¹⁵¹ Ž-LI-08-173/23;

¹⁵² Ž-SA-08-879/23;

često obuhvata i postupke izvršenja. Evropski sud za ljudska prava naglašava da se opravdanost dužine postupka mora cijeliti u svjetlu okolnosti predmeta i u odnosu na sljedeće kriterije: složenost predmeta, postupanje aplikantata i relevantnih organa vlasti, te šta je u sporu za aplikante bilo dovedeno u pitanje¹⁵³. Ustavni sud Bosne i Hercegovine, podržavajući praksu Evropskog suda, podsjeća na to da član 6. stav (1) Evropske konvencije nameće državama ugovornicama obavezu da organizuju svoje pravosudne sisteme na način da sudovi mogu zadovoljiti uslove tog člana, uključujući i obavezu da postupaju u razumnom roku.¹⁵⁴

Predsjednik suda dužan je donijeti plan rješavanja starih predmeta i brinuti o njegovom brzom i efikasnom izvršavanju, a Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine će uputstvom definisati koji se predmeti smatraju starim i utvrditi metodologiju uzimanja predmeta u rad.¹⁵⁵ Plan rješavanja starih predmeta i dalje predstavlja neadekvatan mehanizam ublažavanja posljedica neprimjerene dužine trajanja postupka, te nadležni sudovi uglavnom dostavljaju informaciju koja se odnosi na dinamiku rješavanja predmeta na sudovima, odnosno hronološki redoslijed rješavanja starih predmeta.¹⁵⁶ Neblagovremeno postupanje u predmetima javlja se i zbog opravdane odsutnosti sudije, što u konačnici ne može biti opravdan razlog za kršenje zakonskih odredbi i prava stranaka.¹⁵⁷ Tako u konkretnom predmetu sud je odgovorio da je „*navedeno lice iznijelo tačne navode i da je trenutna neaktivnost po predmetu vezana za činjenicu da se radi o predmetu koji nije obuhvaćen Planom rješavanja predmeta za 2023. godinu, kao i činjenicu da je sudija koji je zadužio predmet na bolovanju.*“

Plan rješavanja starih predmeta daje određenu vjerovatnoću kada će neki predmet doći u razmatranje od strane suda, kao i da će se poštovati redoslijed zaprimanja inicijalnog akta, ali ne rješava suštinski problem dužine postupka, kao ni predmeta koji zahtijevaju hitno postupanje. U praksi sudovi najčešće dostavljaju informaciju koja se odnosi na planirani i očekivani period razrješenja predmeta u određenoj godini,¹⁵⁸ međutim, postoje i slučajevi kada sud u toku intervencije Ombudsmena BiH donese odluku.¹⁵⁹ Intervencija Ombudsmena rezultirala je pozitivnim ishodom u predmetu gdje je stranka tražila da Općinski sud hitno dostavi žalbu drugostepenom organu na odlučivanje, s obzirom na činjenicu da predmetni vanparnični postupak traje devet godina. U konkretnom predmetu postupajuća sutkinja izdala je naredbu za dostavljanje spisa Kantonalnom sudu na postupanje po žalbi.¹⁶⁰

U postupku po žalbi zbog nepoduzimanja procesnih radnji od strane suda, nakon intervencije Ombudsmena BiH u predmetnoj pravnoj stvari zakazano je pripremno ročište.¹⁶¹ U konkretnim

¹⁵³ Žilić protiv Bosne i Hercegovine, aplikacija br. 49551/20, presuda od dana 25.05.2022. godine;

¹⁵⁴ Odluka o dopustivosti i meritumu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, predmet broj: AP 2296/20, rješavajući apelaciju koju je podnio Rašid Mešanović;

¹⁵⁵ Član 56. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju „Službeni glasnik BiH“, br. 66/12, 40/14, 54/17, 60/17 - ispravka 30/18 i 83/22;

¹⁵⁶ Ž-SA-08-45/23;

¹⁵⁷ Ž-BL-08-239/23;

¹⁵⁸ Ž-LI-08-47/23; Ž-SA-08-98/23 – Iz izjašnjenja Vrhovnog suda proizlazi da će se predmet uzeti u rad u trećem mjesecu 2023. godine; Ž-MO-08-36/23 - zaprimljena informacija Kantonalnog suda u kojoj se navodi kako se predmeti rješavaju prema planu rješavanja starih predmeta, u skladu s Odlukom VSTV-a. Slijedom prednjeg, do kraja 2023. godine rješavaju se predmeti iz 2020. i 2021. godine, dok predmeti „novijeg datuma“ nisu na ovogodišnjoj listi.

¹⁵⁹ Ž-BL-08-85/23; Ž-MO-08-27/23; Ž-BR-08-78/23; Ž-BL-08-130/23;

¹⁶⁰ Ž-SA-08-600/23;

¹⁶¹ Ž-BL-08-441/23;

pravnim stvarima sudovi su navodili različite razloge nepostupanja. Primjera radi, razlozi koji su doveli do odugovlačenja postupka odnosili su se na loše vremenske prilike-hladnoća, koji su utjecali da uređaji za snimanje vještaka ne mogu raditi pri hladnom vremenu, zbog čega sudu nije dostavljen nalaz. Sud je naveo da će, imajući u vidu dosadašnju sudsku praksu sa vještacima, nalazi biti uskoro dostavljeni i postupak nastavljen, što je i učinjeno.¹⁶² U sličnom predmetu, Sud je u međuvremenu otklonio razloge nepostupanja, te donio rješenje o nastavku postupka.¹⁶³

Nasuprot predmetima koji ukazuju na nerazumnu dužinu postupka u kojima Institucija ustanovi kršenje odredbe člana 6. Evropske konvencije, postoje slučajevi kada i stranke imaju nerazumna očekivanja u pogledu postupanja i okončavanja postupaka. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine razmatrali su žalbu podnosioca koji je ukazivao na dužinu trajanja postupka. Nadležni kantonalni sud je dostavio informaciju Ombudsmenima BiH da je predmet žalitelja zaprimljen dana 25.04.2023. godine, te da će biti riješen prema redoslijedu rješavanja predmeta, tj. po hronološkom redu zaprimanja žalbi.¹⁶⁴

Pravo na suđenje u razumnom roku ima ogromnu važnost u ostvarenju pravilnog i zakonitog sudskog postupka, ali ujedno je neophodno postići i balans koji zadovoljava kriterije zakonitosti i vremenskih ograničenja i potreba za bržim vođenjem postupka.¹⁶⁵

5.2.3. Pravo na efikasan pravni lijek

Pravo na efikasan pravni lijek predstavlja jedno od osnovnih prava zagwarantovanih Evropskom konvencijom i čini sastavni dio prava na pravično suđenje. Član 13. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama utvrđuje da „*svako čija su prava i slobode utvrđene u ovoj Konvenciji povrijeđena, ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred domaćim organima vlasti, čak i kada su tu povredu počinile osobe koje postupaju u svojstvu službenih osoba*“. Pravo na pravni lijek tijesno je povezano s pojmom ljudskih prava uopće, posebno zbog toga što i samo pravo na efikasan pravni lijek spada u osnovna ljudska prava, te je cilj pravnih lijekova ispravak nepravilne odluke državne ili druge javne vlasti. Njihovom upotrebom otklanjaju se negativne, štetne posljedice prouzrokovane nepravilnom i nezakonitom odlukom.¹⁶⁶

Ustavni sud Bosne i Hercegovine ukazao je da se u skladu s praksom Evropskog suda za ljudska prava, pod pravom na efikasan pravni lijek, podrazumijeva postojanje pravnog lijeka u bilo kojoj formi u unutrašnjem pravnom poretku kojim efektivno mogu da se štite prava i slobode garantovane Evropskom konvencijom. Pravni lijek, odnosno sredstvo je efikasno (djelotvorno) ako se njime u unutrašnjem pravnom poretku daje pravo na poništenje akta kojim se vrši povreda prava iz Konvencije ili ako tim sredstvom akt može da se izmijeni. Također, efikasnost

¹⁶² Ž-LI-08-20/23;

¹⁶³ Ž-SA-08-4/23;

¹⁶⁴ Ž-LI-08-85/23

¹⁶⁵ Ž-SA-08-620/23

¹⁶⁶ Bubalović, T. (2018). Pravo na pravni lijek protiv odluka organa državne vlasti prema domaćem i međunarodnom pravu. Zbornik sveučilišta Libertas, 266.

podrazumijeva i mogućnost da se njime otkloni povreda prava, kao i da žrtva povrede dobije određenu satisfakciju za pretrpljenu povredu.¹⁶⁷

Žaliteljica je tokom postupka pred Institucijom isticala mnogobrojne postupke koji su se vodili pred Općinskim sudom, Kantonalnim sudom, Vrhovnim sudom, te Ustavnim sudom, no Ombudsmeni BiH te predmete nisu razmatrali, imajući u vidu da su u tim postupcima blagovremeno korišteni pravni lijekovi i donesene sudske odluke.¹⁶⁸

5.2.4. Žalba na rad sudija

Žalbe na postupanje sudija često se javljaju kao rezultat nezadovoljstva stranaka konačnim ishodom postupka i donošenjem odluke koja nije u njihovu korist.¹⁶⁹ U određenim slučajevima žalitelj nije upućen u nadležnosti Ombudsmena BiH, smatrajući da Institucija ombudsmena može postupati kao drugostepeni sud, što je u suprotnosti s članom 4. stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH.¹⁷⁰ Ukoliko je žalba upućena Ombudsmenima BiH, a odnosi se na rad sudije, stanke se upućuju na podnošenje žalbe Uredu disciplinskog tužioca pri Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine,¹⁷¹ a ukoliko se postupak vodi pred Uredom disciplinskog tužioca, Institucija se obraća ovom Uredu, tražeći informacije koje se tiču statusa predmeta.

Žalbe na rad sudova nekad su posljedica i navodne neadekvatne dostave pismena zbog čega nastaju pravne posljedice. U određenim predmetima primijećeno je da stranke same svojim postupcima doprinose prouzrokovanju štetnih posljedica. U konkretnom predmetu izvršenik je odbio primiti rješenje o izvršenju, nakon čega je sud ponovo isti dostavio izvršeniku, a koji u zakonskom roku nije uložio prigovor, te je sud po pravosnažnosti rješenja o izvršenju, isti dostavio banci na izvršenje.¹⁷²

Žalitelj navodi da je pred općinskim sudom vođen glavni pretres protiv optuženog za krivično djelo teška tjelesna povreda, gdje je žalitelj oštećena strana. Žalitelj navodi da je nakon završenog glavnog pretresa usmeno saopćena presuda kojom se optuženom izriče uslovna osuda, te da pisani otpravak presude nikada nije zaprimio, kao ni advokat koji ga je zastupao u ovom krivičnom predmetu. U toku istraživanja, Ombudsmeni BiH su zaprimili akt suda, u kojem se, između ostalog, navodi da je nakon izrade presude ista dostavljena pored stranaka u postupku i žalitelju-oštećenom, kao i njegovom punomoćniku, uz navođenje datuma prijema iste.¹⁷³

Žalba na rad sudije ukazivala je na neblagovremeno postupanje suda u vezi s brisanjem uslovne osude. Ombudsmenima BiH dostavljena je informacija suda kojom se navodi da je sud, postupajući po molbi osuđenog, nakon što su pribavljeni podaci da li je osuđeni počinio novo

¹⁶⁷ „Službeni glasnik“, broj: 43/21, Odluka o dopustivosti i meritumu, apelacija broj: AP 4899/19;

¹⁶⁸ Ž-SA-08-940/22;

¹⁶⁹ Ž-BR-08-76/23; Ž-SA-08-283/23;

¹⁷⁰ Ž-SA-08-36/23; Ž-SA-08-87/23 – stranci ukazano da Institucija ne preuzima ulogu organa koji postupaju po žalbi protiv odluka sudova;

¹⁷¹ Ž-SA-08-36/23; Ž-BR-08-42/23;

¹⁷² Ž-LI-08-9/23;

¹⁷³ Ž-SA-08-398/23;

krivično djelo, odnosno da li se protiv istog vodi krivični postupak za neko drugo krivično djelo, donio odluku o brisanju uslovne osude, o čemu je stranka obaviještena.¹⁷⁴

5.2.5. Monitoring sudskih postupaka

Praćenje stanja ostvarivanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, Institucija ombudsmena vrši kako kroz provođenje istražnih postupaka kroz predmete po žalbi stranaka i pokretanjem postupaka po službenoj dužnosti, tako i sačinjavanjem različitih izvještaja, davanja mišljenja, kao i vršenjem drugih aktivnosti shodno odredbama zakona kojima su utvrđene nadležnosti Ombudsmena BiH. Jedan od mehanizama koji Institucija ombudsmena koristi u prevenciji i ostvarivanju zaštite ljudskih prava jeste i monitoring, odnosno praćenje sudskih postupaka. Potrebno je navesti da različiti faktori utječu na opredijeljenost Ombudsmena BiH na korištenje ovog mehanizma, a to često zavisi od samih žalbenih osnova, indikacija na teške povrede ljudskih prava, posebnu ranjivost stranke (osoba s invaliditetom, osoba koja pripada marginalizovanoj kategoriji stanovništva i sl., što bi iziskivalo poseban senzibilitet u postupanju u takvom predmetu), neprimjerena dužina postupka i dr. Primjetan je određeni broj zahtjeva stranaka za praćenje, odnosno monitoring sudskih postupaka, smatrajući da će prisustvom predstavnika Institucije ombudsmena povećati svoju šansu za uspjehom u predmetu, te obezbijediti nepristran postupak. Praćenje postupka može se odrediti za samo jedan dio ili za cjelokupan postupak do okončanja, odnosno do donošenja sudske odluke.¹⁷⁵ Ombudsmeni BiH u svakom pojedinačnom slučaju donose odluke na osnovu prethodno prezentovanih parametara.

Ombudsmeni BiH pratili su postupak pred Kantonalnim sudom imajući u vidu da cijeli postupak traje već tri godine, da je rješenjem Vrhovnog suda ukazano na kršenje osnovnih principa krivičnog postupka, time i člana 6. Evropske konvencije, kao i činjenicu da se okrivljeni sve vrijeme nalaze u pritvoru.¹⁷⁶

5.2.6. Izvršenje

Pravo na pravično suđenje zagantovano je Evropskom konvencijom i Ustavom Bosne i Hercegovine i u sebi sadrži i pravo na izvršenje sudskih odluka odmah nakon njihove pravosnažnosti, te u suprotnom ovo pravo ne bi imalo nikakvog efekta. Pravosnažnom sudskom odlukom stranci u postupku dosuđeno je neko pravo, te neizvršavanje iste predstavlja nastavak povrede prava. Dakle, neizvršavanje sudske odluke usko je povezano s pravom na pravično suđenje, a time i na pravo na razumnu dužinu trajanja postupka. Evropski sud za ljudska prava istakao je da izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora se smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu člana 6. Konvencije¹⁷⁷. Neizvršavanje sudske odluke u određenim slučajevima može biti uzrokovano određenim procesnim smetnjama, ali koje i dalje u kontekstu konkretnog predmeta moraju biti razumne. Ombudsmeni BiH, razmatrajući predmete iz ove

¹⁷⁴ Ž-SA-08-495/23;

¹⁷⁵ Ž-BL-08-50/23 – S obzirom da je u konkretnom predmetu donesena odluka, okončan je monitoring sudskog postupka;

¹⁷⁶ Ž-BR-08-84/23;

¹⁷⁷ Šabanović protiv Bosne i Hercegovine, aplikacija br. 24139/20, presuda od dana 09.06.2022. godine; Bahtić protiv Bosne i Hercegovine, aplikacija 4034/22, presuda od dana 27.10.2022. godine;

oblasti, primjećuju i određene pozitivne trendove kada sudovi nakon intervencije Ombudsmena BiH donesu rješenje o izvršenju.¹⁷⁸

Tako je u predmetu podnositeljica navela „...Žalbu Uredu Ombudsmena smo uložili dana 12.10.2023. godine, a sud je konačno donio Rješenje o izvršenju dana 18.10.2023. godine, dakle, opet nakon intervencije Ureda Ombudsmena...¹⁷⁹”

Institucija ombudsmena obratila se općinskom sudu radi pribavljanja informacija o stanju izvršnog predmeta podnosioca žalbe, te je zaprimljeno izjašnjenje kojim se navodi kako se na predmetu radi kontinuirano, međutim da su razne objektivne okolnosti dovele do dužeg trajanja ovog postupka. Nakon dozvole predloženog izvršenja, dostave rješenja izvršenima su bile neuredne, s obzirom da su, prema podacima IDDEA, izvršenici nepoznatog boravišta, pa je postavljen privremeni zastupnik, koji je dostavio prigovor na rješenje o dozvoli izvršenja, i isti je odbijen kao neosnovan.¹⁸⁰

Institucija ombudsmena je razmatrala predmet u kojem žaliteljica izražava nezadovoljstvo dužinom trajanja izvršnog postupka, vezanog za izdržavanje djeteta. U vezi s tim, Ombudsmeni BiH su nadležnom sudu uputili preporuku da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu, kako bi se navedeno izvršenje u cijelosti okončalo.¹⁸¹ Žaliteljica je uspjela naplatiti svoje potraživanje, a na osnovu preporuke koju su Ombudsmeni BiH uputili općinskom sudu.

5.2.7. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine djeluje kao nezavisni i samostalni organ i kontinuirano doprinosi učvršćivanju vladavine prava u Bosni i Hercegovini. Njegova misija je da osigura nezavisno, nepristrano i profesionalno pravosuđe, a istovremeno omogući jednak pristup pravdi i jednakost svih građana pred zakonom. Nadležnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća, između ostalog, obuhvataju imenovanje sudija, uključujući predsjednike sudova, sudije porotnike i dodatne sudije, imenovanje glavnih tužioca, zamjenika glavnog tužioca i tužioce, primanje žalbi protiv sudija i tužilaca, vođenje disciplinskih postupaka, utvrđivanje disciplinske odgovornosti i izricanje disciplinske mjere sudijama, sudijama porotnicima, dodatnim sudijama i tužiocima i dr.¹⁸²

Ombudsmeni BiH uvidom u predmete koji su bili predmet razmatranja pred Institucijom ombudsmena zapažaju da se žalbe upućene na rad Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH većinom odnose na postupke imenovanja predsjednika sudova i sudija,¹⁸³ žalbe vezane za rad disciplinskog tužioca, nepostupanje po zahtjevima stranke,¹⁸⁴ donošenje podzakonskih akata koji su u koliziji sa zakonskim odredbama i dr.

¹⁷⁸ Ž-BR-08-296/23;

¹⁷⁹ Ž-BR-08-257/23;

¹⁸⁰ Ž-MO-08-66/23;

¹⁸¹ Ž-BR-08-163/23, preporuka broj: 260/23 od 29.09.2023. godine;

¹⁸² Član 17. Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH „Službeni glasnik BiH“, br. 25/04, 93/05, 48/07 i 63/23;

¹⁸³ Ž-SA-08-429/23;

¹⁸⁴ Ž-BL-08-244/23;

Institucija ombudsmena zaprimila je predmet koji se odnosio na Poslovnik o izmjenama i dopunama Poslovnika Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, smatrajući da isti nije usklađen s članom 28.a Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH, čime je ovoj kategoriji onemogućena prednost pri zapošljavanju, na način da se tim osobama prilikom prijema doda određen broj bodova¹⁸⁵. Predmet je zatvoren zbog neosnovanosti.¹⁸⁶

U odnosu na Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, zaprimljene su i žalbe koje se odnose na postupanje Ureda disciplinskog tužioca. Ove žalbe se odnose na postupanje Ureda disciplinskog tužioca po zahtjevima vezanim za rad, odnosno neprofesionalno postupanje sudija ili tužilaca. Ured disciplinskog tužioca je odgovoran za procjenu pravne valjanosti žalbi, istraživanje navoda protiv sudija ili tužilaca o povredi dužnosti, te za pokretanje disciplinskih postupaka i zastupanje predmeta disciplinskih prekršaja pred disciplinskim komisijama Vijeća. Ombudsmeni BiH, u toku istraživanja, u ovim predmetima, uglavnom dobijaju tipski odgovor Ureda disciplinskog tužioca da je istraga u konkretnom predmetu u toku, te se pozivaju da postupak pred Uredom disciplinskog tužioca može trajati do dvije godine.

Važnost međusobne saradnje i razmjene iskustava između Institucije ombudsmena i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH rezultirala je nizom sastanaka, a koji su za cilj imali upoznavanje s aktivnostima ovih institucija, utvrđivanje zajedničkih oblasti djelovanja i razmatranje modaliteta buduće saradnje. Jedan od takvih sastanaka odnosio se na sistemsko unapređenje borbe protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama.¹⁸⁷

5.2.8. Tužilaštva

Kada su u pitanju predmeti u kojima se tužilaštva javljaju kao odgovorni organ, registrovano je ukupno 76 predmeta, što predstavlja isti broj kao i u 2022. godini. Zaprimljeni predmeti koji se vode pred Institucijom ombudsmena ukazuju da su se stranke u većini slučajeva obraćale Instituciji zbog neblagovremenog postupanja organa po prijavama, odnosno nedonošenje odluka o sprovođenju istraga¹⁸⁸, nepostojanja efikasnog mehanizma protiv odluka koje donose tužioci (odluka o nesprovođenju istrage), smatrajući da glavni tužioci po žalbama u većini slučajeva donose identične odluke kako je to odlučio i postupajući tužilac. Jedan od problema koji se javlja jeste i to da odluke tužilaštava često nisu adekvatno obrazložene, a što se najčešće javlja kod naredbi o nesprovođenju istrage.

Ombudsmeni BiH postupali su po žalbi kojom se navodi da je tužilaštvu podnesena krivična prijava dana 13.04.2023. godine, ali da do momenta obraćanja Instituciji ombudsmena (dana 25.04.2023. godine) nema saznanja o daljem toku i razvoju iste. Na zahtjev Institucije ombudsmena dostavljena je informacija da je nadležno javno tužilaštvo donijelo naredbu o

¹⁸⁵ Član 28.a Zakona o pravima branilaca i članova njihovih porodica FBiH glasi: „Federalni, kantonalni, gradski organi i općinske službe za upravu i upravne organizacije, javne ustanove i javna preduzeća čiji su osnivači Federacija, kanton, grad ili općina, dužni su prilikom prijema u radni odnos osigurati prednost licima iz člana 1. ovog zakona.”

¹⁸⁶ Ž-SA-08-456/23;

¹⁸⁷ Ombudsmenke BiH Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur održale su dana 13.12.2023. godine i dana 14.12.2023. godine sastanak s Tatjanom Petrović Jovanović, šeficom Odjela za pravna pitanja Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine.

¹⁸⁸ Ž-SA-08-111/23; Ž-LI-08-38/23;

nesprovedenju istrage, protiv koje odluke je podnesena žalba u zakonskom roku. Odlučujući po žalbi podnosioca, glavni tužilac je donio rješenje kojim je žalba odbijena kao neosnovana.¹⁸⁹

Ombudsmeni BiH postupali su po žalbi kojom se ukazuje da je rješenjem glavnog tužioca odbijena kao neosnovana žalba žalitelja, jer ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba počinila krivična djela. Žalitelj ukazuje da, bez obzira na sve navedeno u predmetnoj žalbi i rješenju po istoj, proizlazi da tužilaštvo nije na odgovarajući način provjerilo, utvrdilo i razmotrilo relevantne činjenice i okolnosti i nije iste na odgovarajući način sagledalo s krivično-pravnog aspekta. Federalnom tužilaštvu podnesen je zahtjev za preispitivanje rješenja glavnog kantonalnog tužioca, kao i preispitivanje razloga odugovlačenja velikog broja dosadašnjih postupaka, jer su u istim prošli nerazumno dugi rokovi. Institucija ombudsmena zaprimila je informaciju Federalnog tužilaštva u kojoj se navodi da je predmet uzet u rad, te da će odluka povodom žalbe podnosioca biti donesena u skladu s rokovima propisanim tačkom 18. Obaveznog uputstva glavnog federalnog tužioca o postupku rješavanja žalbi na naredbe o neprovođenju istrage, naredbe o obustavi istrage, kao i žalbi zbog neefikasnog i/ili nezakonitog rada tužilaca u krivičnim predmetima.¹⁹⁰

5.2.9. Advokati

Vezano za postupanje advokata, u 2023. godini registrovano je ukupno 11 predmeta, što je za dva predmeta manje u odnosu na 2022. godinu. Komunikacija i veća informisanost javljaju se kao jedan od ključnih problema u odnosu stranka - advokat. Stranke svoje nezadovoljstvo izražavaju radom advokata, nedovoljnom informisanošću o statusu predmeta i aktivnosti koji isti provodi. Tokom istražnih postupaka pred Institucijom ombudsmena uočena je pojava u kojoj stranke ukazuju na dužinu postupka pred sudom, a sudovi dostavljaju informaciju Ombudsmenima BiH da je predmet okončan i da je odluka dostavljena punomoćniku.¹⁹¹

Nedovoljna i neadekvatna komunikacija dovela je do nepovjerenja stranke u rad svog advokata, a iz razloga jer je advokatica tražila plaćanje troškova prije poduzimanja daljih radnji. Podnositeljici žalbe je ukazano da je advokatura nezavisna, javna profesija, te da je u odnosu između klijenta i advokata način na koji će isti urediti plaćanje. Ukazano joj je da eventualno ukoliko rad advokata smatra neprofesionalnim ili nekorektnim na isto može ukazati advokatskoj komori, koja eventualno može pokrenuti disciplinski postupak.¹⁹²

5.3. Uprava

Dužnost organa uprave jeste da, postupajući u skladu s pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava, osiguraju efikasno ostvarivanje prava i interesa građana. Ovo podrazumijeva dobru organizaciju na izvršavanju poslova organa, koja osigurava brzo, potpuno i kvalitetno rješavanje upravnih stvari u zakonom propisanom postupku, uz svestrano razmatranje tih stvari, poštujući propisana načela postupka, pravo žalbe, pravo na

¹⁸⁹ Ž-BL-08-215/23;

¹⁹⁰ Ž-SA-08-370-23;

¹⁹¹ Ž-LI-08-27/23 - Ustavni sud je dostavio Izjašnjenje br: AP-3526/18 u kom se navodi: *Odluka je 24. aprila 2020. godine dostavljena punomoćniku apelantice, odvjetniku... (fotokopija povratnice u prilogu).*

¹⁹² Ž-SA-08-598/23;

pomoć i zabranu diskriminacije. Efikasnija, odgovornija i transparentnija javna uprava, koja će biti orijentisana ka građanima i spremna da odgovori svim evropskim zahtjevima, vizija je reforme javne uprave zacrtane dokumentima Strategijom reforme javne uprave¹⁹³ te Strateškim okvirom za reformu javne uprave i Akcijskim planom za reformu javne uprave za razdoblje 2018-2022.

Tokom 2023. godine Ombudsmeni su razmatrali 253 žalbe na organe uprave svih nivoa vlasti, što predstavlja smanjenje u odnosu na 2022. godinu kada su zaprimljene 292 žalbe. Upućena je 41 preporuka.

Žalbeni razlozi odnose se na nepostupanje organa u skladu s pozitivnim zakonskim propisima, dužinu trajanja postupka odlučivanja po zahtjevu građana, nedonošenje odluke po zahtjevu za ispravku upisa u katastru nepokretnosti, nepravilnosti u postupcima provođenja regulacionih planova¹⁹⁴, žalbe zbog neadekvatnog nadzora nad izvođenjem građevinskih radova na nekretninama i bespravne gradnje¹⁹⁵, propuste koji su učinjeni pri izgradnji puta,¹⁹⁶ neprovođenje pravosnažnih sudskih odluka,¹⁹⁷ nepravilnosti u postupcima za davanje u zakup državnog zemljišta,¹⁹⁸ ali i na inspeksijske organe kao organe uprave itd.

Ombudsmeni su svojim preporukama odgovornim organima ukazali na obavezu dosljedne primjene pozitivnih zakonskih propisa i međunarodnih standarda ljudskih prava, pozvali na donošenje odluka u primjerenom roku, cjelovito razmatranje svakog konkretnog slučaja radi zaštite prava na imovinu i pristupa istoj, pozvali na efikasno i blagovremeno postupanje u skladu s nadležnostima predmetnih organa uprave, te ukazali na posljedice koje građani trpe radi nespremnosti nadležnih organa da poduzmu rješavanje pojedinih pitanja, kao i činjenicu da načela dobre uprave zahtijevaju od organa javne vlasti da poštuju i ostvaruju opravdana očekivanja građana.

5.3.1. Dužina trajanja upravnog postupka

Postupak pred organom uprave mora se voditi brzo i sa što manje troškova i gubitka vremena za stranku i druge osobe koje učestvuju u postupku, ali tako da se pribavi sve što je potrebno za pravilno utvrđivanje činjeničnog stanja i za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja. Imajući u vidu odredbu čl. 6. Evropske konvencije, i uvažavajući kriterije utvrđene praksom Evropskog suda za ljudska prava¹⁹⁹, potrebno je naglasiti da se razumnost trajanja postupka može cjelovito i pravilno sagledati uzevši u obzir sveukupne karakteristike samog predmeta. Ombudsmeni Bosne

¹⁹³ Reformski proces u BiH odvija se na osnovu Strategije reforme javne uprave u BiH, koju su, 2006 zajedno s Akcionim planom 1 (AP1), usvojili Vijeće ministara BiH (27. jula), Vlada Federacije BiH (3. augusta), Vlada Republike Srpske (31. augusta) i Vlada Brčko distrikta BiH (24. jula). Strategija reforme javne uprave je sveobuhvatan i univerzalan dokument koji pruža strateški okvir za navedenu reformu, fokusiran na unapređenje općih upravnih kapaciteta, odnosno načina na koji je državna uprava organizovana, kako kreira politike, sačinjava i izvršava budžet, zapošljava i obučava kadrove.

¹⁹⁴ Ž-SA-08-144/23;

¹⁹⁵ Ž-SA-08-244/23, Ž-SA-08-321/23, Ž-BR-08-86/23;

¹⁹⁶ Ž-SA-08-438/23;

¹⁹⁷ Ž-SA-08-1208/23 i Ž-SA-08-1209/23;

¹⁹⁸ Ž-LI-05-41/23, Ž-LI-45/23, Ž-LI-08-51/23, Ž-LI-08-52/23, Ž-LI-08-53/23, Ž-LI-08-54/23, preporuka broj: P-105/23;

¹⁹⁹ Evropski sud za ljudska prava, Vernillo protiv Francuske, presuda od 20.02.1981. godine, serija A br.198;

i Hercegovine uočavaju neblagovremena i dugotrajna postupanja u svim fazama upravnog postupka.

Ombudsmeni su, razmatrajući žalbu zbog odugovlačenja upravnog postupka pred Stručnom komisijom za priznavanje edukacije iz zdravstvenog menadžmenta, konstatovali da je povrijeđeno pravo na odlučivanje u razumnom roku, imajući u vidu činjenicu da se postupak vodi više od godinu i po dana, te da nije donesena odluka u ovoj pravnoj stvari. Upućena je preporuka nadležnom ministarstvu da, bez odlaganja postupi po zahtjevu žaliteljice.²⁰⁰ Preporuka nije realizovana.

Razmatrajući žalbene navode zbog nedonošenja rješenja po žalbi građanke, jer drugostepeni organ ne raspolaže kompletnim spisom predmeta, Ombudsmeni su skrenuli pažnju da neizvršavanje obaveza nadležnih organa za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti, otežavanje pravnog položaja građana, te uputili preporuku nadležnim organima da pristupe konkretnim radnjama s ciljem donošenja predmetne odluke, što je ispoštovano.²⁰¹

Ombudsmeni su postupali i u slučaju kada je postupak okončan u drugom stepenu, poništeno rješenje prvostepenog organa i predmet vraćen na ponovno odlučivanje, no isti nije postupio po uputi drugostepenog organa. Ombudsmeni su uputili preporuku da se bez odlaganja postupi po rješenju nadležnog ministarstva pravosuđa i uprave, što je ispoštovano.²⁰²

5.3.2. Regulacioni planovi - povreda načela zaštite prava građana i zaštite javnog interesa

Ombudsmeni su razmatrali navode žalbi građana zbog izgradnje stambenih blokova u dijelu grada u kojem je Regulacionim planom ovo područje predviđeno kao dio gradskog parka, s obzirom da je na ovom području šuma koju su građani sami pošumljavali.²⁰³ Proveden je postupak istraživanja na osnovu kojeg je zaključeno da postoji osnovana sumnja koja ukazuje na povredu postupka izmjene planskih dokumenata, te neusklađenost dokumenta nižeg reda s planskim dokumentom višeg reda, posebno u situaciji kada javni interes to ne zahtijeva, već se isključivo radi o interesu investitora, pojedinca.

Uvidom u trenutno važeći urbanistički plan, koji je na snazi do donošenja novog, proizlazi da je sporno zemljište označeno kao sport, rekreacija, parkovi i zaštitno zelenilo. Izvod iz Regulacionog plana, također spornu oblast tretira kao zelenu površinu, čime je važeći regulacioni plan usklađen s planom višeg reda. Sve prethodne i dalje izmjene trenutno važećeg regulacionog plana, koji nije usklađen s trenutno važećim urbanističkim planom, po mišljenju Ombudsmena Bosne i Hercegovine predstavljaju kršenje zakonskih imperativnih normi, dok se za to ne steknu uslovi.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su preporuku nadležnom Općinskom vijeću Općine Centar Sarajevo da prilikom razmatranja Prijedloga izmjena i dopuna predmetnog Regulacionog plana dosljedno primijeni zakonske odredbe, upozorili na opasnosti zloupotrebe istih i odgovornosti pri vršenju njihovih uloga i ovlaštenja. Naglašeno je da se izmjene regulacionih

²⁰⁰ Ž-SA-08-3/23, preporuka broj: P-158/23;

²⁰¹ Ž-SA-08-574/22, preporuka broj: P-24/23;

²⁰² Ž-BL-08-286/23, preporuka broj: P-334/23;

²⁰³ Ž-SA-08-434/23; Ž-SA-08-475/23, preporuka broj: P-194/23;

planova trebaju vršiti samo nakon provedenog testa koji podrazumijeva razmatranje: 1) da li su predložene izmjene regulacionog plana usklađene s planom višeg reda - prostornim planom i urbanističkim planom; 2) da li se izmjene regulacionog plana vrše na način da mijenjaju osnovnu koncepciju planskog uređenja prostora (a što bi izmijenjeni regulacioni plan stavilo u neusklađen odnos); 3) da li su izmjene regulacionog plana zasnovane na stvarnom i realnom javnom interesu i potrebama građana (stavljanje akcenta na javni interes u odnosu na interes pojedinca). Preporuka je ispoštovana.

5.3.3. Diskriminacija u upravnom postupku

Postoje situacije kada žalitelji ukazuju na diskriminaciju u postupku koji se vodi pred organom uprave zbog neblagovremenog postupanja, nepravilnog vođenja postupka ili nesaradnje.

Tako je u slučaju gdje se žalitelj nadležnom organu uprave, ali i Instituciji ombudsmena, obratio zahtjevom za zaštitu od diskriminacije u postupcima koji se vode po njegovom zahtjevu za izdavanje urbanističke saglasnosti za izgradnju islamskog centra. Iz dostavljene dokumentacije vidljivo je da se žalitelj referiše na činjenicu da se postupak pri nadležnoj službi vodi već 20 godina. Označeni odgovorni organ nije postupio po zahtjevima Ombudsmena za dostavu očitovanja na navode žalbe, zbog čega je upućena preporuka da se odmah poduzmu adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje s Institucijom ombudsmena. Odgovorna strana je postupila po preporuci i dostavila, u tom momentu, traženo očitovanje a postupak istraživanja je još uvijek u toku.²⁰⁴

²⁰⁴ Ž-MO-06-136/22, preporuka broj: P:131/23;

VI. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

6.1. Uvod

Ekonomski, socijalni i kulturni prava uključuju pravo na rad, pravo na obrazovanje, pravo na stanovanje, pravo na odgovarajući životni standard, pravo na zdravlje, pravo na nauku i kulturu, te su kao takva prepoznata i zaštićena međunarodnim instrumentima.

Jedan od najvažnijih izvora ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je Opća deklaracija o ljudskim pravima, dok je primarni međunarodni izvor ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (ICESCR). Ostali međunarodni instrumenti ova prava regulišu u odnosu na određene kategorije koje uživaju posebnu zaštitu, kao što su Konvencija o pravima djeteta (CRC), Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica (CMW), Međunarodna konvencija o pravima osoba s invaliditetom (CPRD).

Pitanje obaveze države da uspostavlja i implementira "progresivne mjere" u slučaju kada nije moguće trenutno ispunjenje prava, zbog vezanosti prava za državne budžete mehanizam je koji se koristi kao test opredijeljenosti države da se osiguraju ova prava, gdje se u obzir upravo uzima faktor ekonomske situacije u zemlji. Odgađanje proaktivnog djelovanja nije dopušteno i dokazivanje proaktivnog djelovanja smatra se obavezom države. Bosna i Hercegovina je država s kompleksnim unutrašnjim uređenjem, u kojoj se budžeti donose na državnom nivou, entitetskom nivou, nižim nivoima vlasti, a navedeno predstavlja dodatno otežavajuću okolnost za ostvarivanje progresivnih mjera. U tom smislu potrebno je podsjetiti na preporuku Odbora za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR Odbor), Ureda visokog povjerenika za ljudska prava Ujedinjenih naroda, da država potpisnica snosi krajnju odgovornost za primjenu Pakta na svim nivoima vlasti, uključujući kantone i općine. Država treba poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zajamčenih Paktom bez obzira na mjesto prebivališta. Odbor posebno preporučuje da država potpisnica uskladi zakonodavne i mjere politike, unaprijedi praćenje i koordinaciju aktivnosti koje se provode na svim nivoima vlasti, te ojača administrativne i finansijske kapacitete lokalnih samouprava.²⁰⁵

Shodno odredbama člana III.1. Ustava Federacije BiH²⁰⁶ i Amandmana na Ustav Federacije BiH CVI²⁰⁷ u isključivoj nadležnosti Federacije su: državljanstvo Federacije BiH, utvrđivanje ekonomske politike, uključujući planiranje i obnovu, te politiku korištenja zemljišta na federalnom nivou, donošenje propisa o finansijama i finansijskim institucijama Federacije i fiskalna politika Federacije, suzbijanje terorizma, međukantonalnog kriminala, neovlaštene trgovine drogom i organizovanog kriminala, dodjela elektronskih frekvencija za radio, TV i druge svrhe, u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, utvrđivanje energetske politike,

²⁰⁵ <http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/izvjestaj11032022.pdf>, Zaključna zapažanja o Šestom periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine, Odbor za ekonomska, socijalna i kulturna prava, CESCR /C/BIH/CO/6 15. oktobar 2021. godine, odredbe: 7. (a), (b), (c)

²⁰⁶ Ustav Federacije Bosne i Hercegovine s amandmanima ("Službene novine Federacije BiH", broj 1/94, 13/97, 16/02, 22/02, 52/02, 63/03, 9/04, 20/04, 33/04, 71/05, 72/05 i 88/08);

²⁰⁷ Amandman na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine CVI ("Službene novine Federacije BiH", broj 71/05);

uključujući raspodjelu između kantona, te osiguranje i održavanje potrebne infrastrukture, finansiranje djelatnosti federalnih vlasti, ustanova i institucija koje federalne vlasti osnivaju oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Prema odredbi člana III.2. Ustava Federacije BiH federalna vlast i kantoni nadležni su za: garantovanje i provođenje ljudskih prava, zdravstvo, politiku zaštite čovjekove okoline, komunikacijsku i transportnu infrastrukturu, u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, socijalnu politiku, provođenje zakona i drugih propisa o državljanstvu i putnim ispravama državljana Bosne i Hercegovine s teritorije Federacije i o boravku i kretanju stranaca, turizam i korištenje prirodnih bogatstava.²⁰⁸

Prema odredbi člana III.4. Ustava Federacije BiH kantoni imaju sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene federalnoj vlasti.

Zabrana diskriminacije u vezi s ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima ima trenutni efekat. Države imaju obavezu ukinuti zakone, politike i prakse koji onemogućuju jednako uživanje ovih prava i poduzeti mjere za sprečavanje diskriminacije u javnom životu. Bez obzira na ekonomsku situaciju u zemlji ili nedostatak resursa, potrebno je osigurati poštovanje minimalnih prava na život za sve, te pravedan pristup i korištenje raspoloživih resursa. Proces donošenja odluka organa vlasti o raspolaganju javnih resursa treba biti transparentan i odluke javno dostupne.

Same zakonodavne mjere nisu dovoljne, ako nisu praćene efikasnom implementacijom i provedbenim politikama, gdje posebnu ulogu imaju administrativne i finansijske mjere. Ovo otvara i pitanje kapaciteta nadležnih organa. Posebno je važno osigurati dostupnost pravnog lijeka, ali i njegovu efikasnost, koji mora biti sastavni dio mjera koje se donose u oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.

6.1.1. Statistika

Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava je u 2023. godini zaprimio 743 žalbe. U odnosu na 2022. godinu Odjel je zaprimio 66 žalbi više. Zaprimljene žalbe su se u najvećem broju odnosile na povrede prava iz radnih odnosa 233, na mirovine 174, komunalne usluge 132, socijalnu zaštitu 97, zdravstvo 50, obrazovanje 41, ekologiju i zaštitu okoliša 16.

Odjel je uputio 89 preporuka, od kojih se 35 odnosi na povrede prava iz radnih odnosa.

6.2. Pravo na rad

Pravo na rad u direktnoj je vezi s ljudskim dostojanstvom i potrebom pojedinca da putem rada učestvuje u društvenom životu. Formulacija „pravo na rad“ ne podrazumijeva garanciju prava na rad, nego pravo na pristup radu pod jednakim uslovima. Obaveza države je da poduzme konkretne korake kako bi građanima omogućila ostvarivanje ovog prava.

²⁰⁸ http://predstavnickidom-pfbih.gov.ba/upload/file/ustav/ustav_precisceni_tekst.pdf

Pravo na rad, kao jedno od osnovnih ljudskih prava zagwarantovano je Općom deklaracijom o pravima čovjeka (član 23.), Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (član 6. i 7.), Ustavom Federacije BiH (član 2.(1)1), Ustavom Republike Srpske (član 39.), te Statutom Brčko distrikta BiH (član 13.). Pravo na rad nije direktno zagwarantovano Ustavom Bosne i Hercegovine, niti Evropskom konvencijom, koja se neposredno primjenjuje u Bosni i Hercegovini (član II/2). No u Aneksu I tačka 8. Ustava Bosne i Hercegovine - Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini, između ostalog, je naveden Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, gdje je u članu 6. i 7. zagwarantovano pravo na rad i pravo na uživanje povoljnih uslova rada, a u članu 9. pravo na socijalno osiguranje. Pravo je regulisano i zakonima na nivou BiH, te entitetskim zakonima.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike najavilo je reformu Federalnog zavoda za zapošljavanje i službi za zapošljavanje u segmentu posredovanja u zapošljavanju, kao mjeru koja će unaprijediti zapošljavanje i omogućiti kvalitetnije vođenje evidencije nezaposlenih. Prvi korak učinjen je pripremom Prednacrtu Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba. Ovaj zakon je ranije donesen u Republici Srpskoj²⁰⁹ i proizveo je efekat da se osiguralo odvajanje stvarnih tražilaca poslova od socijalnih kategorija. Ovim izmjenama Zakona stvorile bi se pretpostavke i da se vode posebne evidencije aktivnih i pasivnih tražitelja posla u kantonalnim službama i Federalnom zavodu za zapošljavanje. Stav Ombudsmena BiH je da je važno odvojiti tražilaca posla kao ekonomske kategorije u odnosu na osobe kojima treba biti osigurana zaštita socijalnih prava, prije svega pristup zdravstvenoj zaštiti, kako bi se osiguralo da su dostupne statistike vezane za tražioce posla tačne i relevantne. To znači da se sa reformom sistema posredovanja u zapošljavanju paralelno treba osigurati i pristup socijalnim pravima kategorijama građana koji se trenutno nalaze na evidencijama nezaposlenih, samo s ciljem osiguranja pristupa ovom pravu.

Gotovo je nemoguće postići apsolutnu zaposlenost na teritoriji države, stoga je nezaposlenost pojava s kojom se nosi svaka država. Evropska socijalna povelja propisuje da s ciljem osiguranja efikasnog korištenja prava na rad, potpisnice preuzimaju na sebe obavezu da kao jedan od svojih primarnih ciljeva i odgovornosti prihvate ostvarenje i održavanje najvišeg i najstabilnijeg mogućeg nivoa zaposlenosti, s ciljem postizanja pune zaposlenosti. Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje BiH na dan 31.10.2023. godine u BiH je bila 346.051 nezaposlena osoba. U odnosu na prethodni mjesec broj nezaposlenih osoba je manji za 797 osoba ili 0,23%. Od ukupnog broja osoba koje traže zaposlenje 202.252 ili 58,45% su žene. U odnosu na isti period prošle godine nezaposlenost u BiH je manja za 11.261 osobu ili 3,15%. Nezaposlenost se smanjila u Federaciji BiH za 471 osobu (0,17%) i u Republici Srpskoj za 347 osoba (0,58%), dok se u Brčko distriktu BiH povećala za 21 osobu (0,16%).²¹⁰ Ovi pokazatelji traže da se izvrši jedno sveobuhvatno istraživanje, uzimajući u obzir razloge smanjenja broja evidentiranih osoba na evidencijama nezaposlenih, informacije o emigraciji građana BiH, a što je potrebno dovesti i u kontekst neznatnog smanjenja broja žalbi registrovanih u Instituciji ombudsmena.

²⁰⁹ Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti RS ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 30/2010, 102/2012, 94/2019 i 112/2023);

²¹⁰ www.arz.gov.ba/statistika/mjesečni/default.aspx?id=7920&langTag=hr-HR

Upućene preporuke u oblasti radnih odnosa odnosile su se na donošenje ili ukidanje odredbi internih akata, preispitivanje odluka poslodavca o promjeni radnog mjesta i premještaja radnika, te nezakonitih otkaza o radu, raspoređivanja radnika s promijenjenom radnom sposobnošću, postupke provođenja javnih konkursa, posebno pitanje poništavanja istih, te postavljanja kandidata na radna mjesta državnih službenika. Izdate preporuke potrebno je sagledati i u kontekstu djelovanja nadležne inspekcije. Ombudsmeni BiH ukazuju da je kvalitetna inspekcija rada istovremeno zaštitnik, ali i promotor radnog zakonodavstva i javne politike u oblasti rada i treba biti snažan preventivni mehanizam.

6.2.1. Konkursne procedure

Svrha provođenja javne konkursne procedure jest zapošljavanje najkvalitetnijeg kandidata. Ombudsmeni BiH su kroz izvještajnu godinu zaprimali žalbe koje se odnose na pitanja postavljanja državnih službenika, nedonošenja podzakonskih akata vezanih za provođenje javnih konkursa²¹¹, eliminatorne uslove postavljene u konkurse²¹², uključujući i različito vrednovanje diploma u odnosu na trajanje studija²¹³, poništenje konkursa²¹⁴, odnosno proglašenje konkursa neuspjelim.²¹⁵

Ombudsmeni BiH ukazuju da svi trebaju imati jednake mogućnosti u pristupu radnim mjestima i učešću u konkursima koji trebaju biti javno oglašeni i jasni u pogledu kriterija i uslova zapošljavanja, što je posebno značajno u javnom sektoru. Konkursne procedure trebaju biti transparentne, te u konačnici, učesnicima istih treba biti dostupan pravni lijek.

Državna služba ima važnu ulogu u procesu odlučivanja o pravima građana, te je važno da izabrani državni službenici budu nezavisni i stručni. Ova služba počiva na principu jednakog pristupa, te svaki građanin ima pravo da se zaposli u javnom sektoru, pri čemu se vrši izbor najkvalitetnijih i najboljih kadrova. Pitanje postavljanja državnog službenika različito je regulisano u Bosni i Hercegovini. Na nivou državnih institucija državne službenike postavlja Agencija za državnu službu BiH, u skladu s rezultatom koji je isti postigao u izbornom procesu. U Republici Srpskoj ovo pitanje je regulisano na način da rukovodilac, na prijedlog Agencije, donosi rješenje o zasnivanju radnog odnosa državnog službenika. U Federaciji BiH državnog službenika postavlja rukovodilac organa državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs. Ombudsmeni BiH ukazuju da je u određenim kantonima u Federaciji BiH, zakonima o državnoj službi propisano da se nakon provedene konkursne procedure, na poziciju postavlja osoba koja je najuspješniji kandidat.²¹⁶

²¹¹ Ž-MO-04-50/22, preporuka broj: P-123/23;

²¹² Ž-BL-04-1/23, preporuka broj: P-116/23; U provođenju javne procedure za prijem u radni odnos 57 radnika na neodređeno vrijeme, kao poseban uslov je tražen položen stručni ispit na željeznici, shodno Pravilniku o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja 646. Isto ne mogu ispuniti nezaposlene osobe, jer su lišeni mogućnosti polaganja, a budući da nikada nije objavljen Javni oglas za obavljanje pripravničkog staža i polaganje stručnog ispita u Željeznicama. Upućena preporuka o otklanjanju diskriminatorskog tretmana pojedinih kategorija osoba nije realizovana.

²¹³ Ž-SA-04-1141/22, preporuka broj: P-5/23;

²¹⁴ Ž-SA-04-1308/22, preporuka broj: P-59/23;

²¹⁵ Ž-BL-04-408/22, preporuka broj: P-219/22;

²¹⁶ Zakon o državnoj službi KS („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 31/16 i 45/19), Zakon o državnoj službi Unsko-sanskog kantona („Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona“, br. 14/2017 i 16/2017; "Službene novine

Kao predmet razmatranja nameće se pitanje izbora kandidata koji nije ocijenjen kao najuspješniji, nakon provođenja konkursne procedure u Federaciji BiH. Nakon razmatranja žalbe²¹⁷ zaprimljene po ovom osnovu, Ombudsmeni BiH su Parlamentu Federacije BiH i Vladi Federacije BiH 2021. godine uputili inicijativu²¹⁸ za izmjenu člana 31. stav (1) Zakona o državnoj službi Federacije BiH koji glasi: „*Državnog službenika postavlja rukovodilac organa državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs*“ na način da isti glasi: „*Rukovodilac organa državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata*“. Prema Uredbi o uslovima, načinu i programu za polaganje ispita općeg znanja i stručnog ispita za kandidate za državnu službu u Federaciji BiH, kandidati koji su ostvarili najmanje 70% od ukupnog broja bodova uspješno su položili stručni ispit, te koji dostave dokaze da zadovoljavaju posebne uslove javnog oglasa, čine Listu uspješnih kandidata koja se zajedno s kopijom prijavnog obrasca dostavlja rukovodiocu organa na čiji zahtjev je proveden javni konkurs. Prema članu 15. Pravilnika o pravilima i postupku provođenja javnog konkursa i postavljenja državnog službenika u organima državne službe Federacije BiH, rukovodilac organa državne službe, odnosno organ nadležan za postavljenje državnog službenika, može prije odlučivanja o izboru, obaviti usmeni intervju s kandidatima s liste uspješnih kandidata. Ombudsmeni BiH ukazuju, da su ovako postavljena zakonska i podzakonska rješenja podložna zloupotrebi, manipulaciji i dovode do pravne nesigurnosti učesnika konkursnih procedura. Aktom Vlade Federacije BiH²¹⁹, Ombudsmeni BiH su informisani da je pokrenuta procedura na izradi Zakona o javnim službenicima Federacije BiH, u okviru kojeg će biti riješeno i pitanje državnih službenika i namještenika u organima državne službe Federacije BiH.

U drugim registrovanim žalbama²²⁰, koje se odnose na pitanje postavljanja najboljeg kandidata nakon provedene konkursne procedure, a u kojem slučaju je najbolji kandidat uputio žalbu Odboru državne službe za žalbe Federacije BiH, Ombudsmeni BiH su uputili preporuku Odboru da meritorno riješi žalbu, u skladu s članom 240. Zakona o upravnom postupku Federacije BiH. Preporuka je upućena zbog činjenice da se proces pred drugostepenim organom ponavljao tri puta, a prvostepeni organ je svaki put ignorisao odluke Odbora. Ovaj predmet je prezentovan i u *Godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena za ljudska prava za 2022. godinu*, no Ombudsmeni BiH su kroz 2023. godinu nastavili pratiti realizaciju preporuke. Ombudsmeni BiH su više puta u svojim godišnjim izvještajima ukazivali:

„...žalbe koje su registrovane u Instituciji u pogledu ostvarivanja prava u upravnom postupku i upravnom sporu u najvećem broju odnosile su se na dužinu trajanja prvostepenog upravnog postupka, zatim trajanja postupka odlučivanja po žalbi, nekorištenja zakonske mogućnosti drugostepenog organa za odlučivanje u meritumu o predmetnoj upravnoj stvari već stalno vraćanje prvostepenom organu na ponovni postupak i odlučivanje (ping-pong loptica) i šutnju administracije.“²²¹

FBiH", broj: 96/2018 - odluka US i "Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona", broj: 15/20), Zakon o državnoj službi u Bosansko-podrinjskom kantonu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona“, br. 3/18 i 6/20);

²¹⁷ "Službene novine FBiH", br. 29/2003, 23/2004, 39/2004, 54/2004, 67/2005, 8/2006, 77/2006 - odluka US, 34/2010 - odluka US, 45/2010 - dr. zakon, 4/2012, 99/2015 i 9/2017 - odluka Ustavnog Suda;

²¹⁸ Ž-SA-04-1107/20, preporuka broj: P-43/21;

²¹⁹ V.broj: 727/2021 od dana 22.04.2021. godine;

²²⁰ Ž-BL-04-35/22, broj preporuke: P-350/22; Ž-BL-05-103/23;

²²¹ Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH za 2016. godinu, str. 34, https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/obudsmen_doc2017032310003163bos.pdf

Odbor je u ovom slučaju zauzeo stav da obavijest Agencije za državnu službu o rezultatima konkursa, kao i rješenje o postavljenju, kojim aktima se odlučivalo o pravu iz radnog odnosa, nisu upravni akti, jer se njima ne rješava o upravnoj stvari u upravnom postupku, što znači da isti nema mogućnost primjene odredbe člana 240. Zakona o upravnom postupku Federacije BiH, kojim je predviđena mogućnost da drugostepeni organ svojim rješenjem poništi prvostepeno rješenje i sam riješi stvar, već svoje odluke donosi u skladu s poslovníkom o radu, kojim je propisano da odlučujući po žalbi, organ može odbiti žalbu, poništiti rješenje u cijelosti ili djelimično, ili ga izmijeniti. Iz navedenog proizlazi da postupak po žalbi pred Odborom uopće nije propisan zakonom, već isključivo poslovníkom o radu, čime se narušava jedno od osnovnih načela vladavine prava - načelo zakonitosti. Otvara se pitanje pristupa mehanizmu sudske zaštite.

Pravnoj nesigurnosti učesnika u konkursnim procedurama vodi i činjenica da se pojedinim propisima koji uređuju zapošljavanje ne uređuje pitanje u kojim slučajevima, kao i u kojoj fazi se konkursna procedura može poništiti. Ombudsmeni BiH ukazuju da nepropisivanjem jasno i taksativno navedenih razloga za poništenje oglasa može doći do zloupotrebe instituta javnog konkursa, neujednačene prakse. Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine²²² je definisao da Agencija za državnu službu BiH može poništiti konkursnu proceduru, na obrazložen zahtjev institucije, najkasnije do dostavljanja rezultata izbornog procesa, odnosno liste uspješnih kandidata Agenciji, pri čemu se ista radna mjesta ne mogu ponovo oglašavati u periodu od jedne godine od dana objavljivanja oglasa.²²³

Postupajući po žalbi²²⁴ u kojoj je žalitelj, kao prvorangirani na listi uspješnih kandidata, ukazao da je Agencija za državnu službu, postupajući po zahtjevu odgovornog organa poništila konkurs, upućena je preporuka Vladi Kantona Sarajevo da izvrši dopunu zakona o državnoj službi, te isti uputi u daljnju proceduru. Vlada je obavijestila Ombudsmene BiH da je Skupština Kantona Sarajevo donijela Odluku o zajedničkom izvršavanju nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave²²⁵, kojom se izražava opredjeljenje Kantona Sarajevo za zajedničko izvršavanje nadležnosti s Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave, kao i opredjeljenje za donošenje jedinstvenog Zakona o državnoj službi i Zakona o namještenicima na cijeloj teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

6.2.2. Plaća i naknade iz radnog odnosa

U zamjenu za obavljeni rad radniku se isplaćuje plaća, novčani iznos koji se isplaćuje u fiksnim intervalima od strane poslodavca, na način i pod uslovima utvrđenim zakonima koji uređuju oblast rada. Osim iznosa koji se uplaćuje na račun radnika, plaća obuhvata i iznos koji poslodavac u ime radnika uplaćuje državi za poreze i doprinose.

²²² "Službeni glasnik BiH", br. 12/2002, 19/2002, 8/2003, 35/2003, 4/2004, 17/2004, 26/2004, 37/2004, 48/2005, 2/2006, 50/2008 - dr. zakon, 43/2009, 8/2010, 40/2012 i 93/2017;

²²³ Član 21a;

²²⁴ Ž-SA-04-306/23, preporuka broj: P-179/23;

²²⁵ „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 50/21;

Ombudsmeni BiH i dalje registruju žalbe²²⁶ koje se odnose na pitanje povrede prava iz radnih odnosa, vezano za neuplaćene doprinose, a koje ukazuju na problem dugotrajnosti postupka koji građani prolaze s ciljem ostvarivanja svojih prava.²²⁷

Načelo provođenja zakonitosti nalaže svim subjektima koji su obuhvaćeni zakonom da izvršavaju prava i dužnosti u obimu i na način kako je propisano zakonom. Zakoni propisuju i uspostavu mehanizama za praćenje zakonitosti postupanja nadležnih organa, te poduzimanje mjera u slučaju njihovog kršenja. Zakoni o penzijskom i invalidskom osiguranju su ranije propisivali da su mehanizmi nadzora nad provođenjem tih zakona (inspekcije) u sastavu sistema penzijskog i invalidskog osiguranja. Reformom, pitanje nadzora nad provođenjem zakona, u dijelu koji se odnosi na obračun i uplatu doprinosa za PIO/MIO dat je u nadležnost poreznih uprava. Kako je nadležnost poreznih uprava, prije svega, nadzor obračuna i uplate direktnih poreza, pitanje je koliko je kontrola obračuna i uplate doprinosa osigurana u punom kapacitetu, imajući u vidu i ograničene resurse poreznih uprava. Dodatni problem predstavlja činjenica da se većina registrovanih žalbi u Instituciji, vezano za neuplaćene doprinose, odnosi na period kada je nadzor nad ovom oblašću bio u okviru službi penzijskog i invalidskog osiguranja, što postavlja pitanje, ko sada vodi nadzor. Posebno zabrinjava da u sadašnjem sistemu i dalje postoje subjekti koji ne uplaćuju doprinose, što se odražava na nemogućnost pristupa zdravstvenoj zaštiti, a dugoročno ima efekte na ostvarivanje prava na penziju kao imovinsko pravo.²²⁸ Nesporno da ovo pitanje zaslužuje da bude predmetom posebnog istraživanja od strane Institucije ombudsmena.

U 2023. godini Ombudsmeni BiH žele skrenuti pažnju na problem oporezivanja i finansijskog opterećivanja osoba koje se bave samostalnim radom – *freelance*. Bit problema predstavlja obaveza ovih osoba da uplaćuju doprinose za penzijsko i zdravstveno osiguranje, a da pri tome ne ostvaruju status korisnika. Za osobe koje imaju zaključene ugovore o djelu ili autorske ugovore, Zakon o doprinosima FBiH propisuje uplatu doprinosa za zdravstveno osiguranje po stopi od 4%, dok je stopa od 6% propisana za penzijsko i invalidsko osiguranje. Unatoč navedenoj obavezi, *freelanceri* u ovom entitetu ne mogu koristiti zdravstveno osiguranje, jer ih Zakon o zdravstvenom osiguranju FBiH ne prepoznaje kao osiguranike. Ni uplaćeni doprinosi za penzijsko osiguranje ne uračunavaju im se u penzijski staž jer Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju nije harmoniziran sa Zakonom o doprinosima FBiH.

U Republici Srpskoj, Zakon o doprinosima propisuje *freelancerima* obavezu plaćanja doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje po stopi od 18,5%, koja je jedinstvena za sve vidove osiguranja. Uplate po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje se preračunavaju u staž.

Freelanceri s prebivalištem u Brčko distriktu BiH dužni su plaćati porez na dohodak u iznosu od 10%, što je propisano Zakonom o porezu na dohodak Brčko distrikta BiH. Uplaćivanje doprinosa za zdravstveno osiguranje nije obaveza za *freelancere* u tom dijelu BiH. Kada je riječ

²²⁶ Ž-SA-04-295/23, preporuka broj: P-122/23;

²²⁷ Ž-SA-04-805/16; Ž-SA-04-836/18;

²²⁸ Ž-BR-04-192/23; Ž-BR-08-190/23;

o penzijskom i invalidskom osiguranju, *freelanceri* mogu birati između dva entitetska fonda kojima će, na dobrovoljnoj osnovi, uplaćivati doprinose.

Vežano za navedeno, Ombudsmeni BiH su u predmetu²²⁹ čiji su se žalbeni navodi odnosili na odredbe Zakona o doprinosima²³⁰ uputili preporuku nadležnim federalnim institucijama da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena zakona o zdravstvenom osiguranju koji će biti usklađen s prijedlogom zakona o doprinosima i kojim će se regulisati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije osoba. Konkretno, postojeća zakonska rješenja prema stavu Ombudsmena BiH predstavljaju povredu prava na imovinu zagarantovanog članom 1. Protokola I uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.

Ombudsmeni BiH zaprimili su žalbu²³¹ Samostalnog sindikata državnih službenika i namještenika u organima državne službe, sudskoj vlasti i javnim ustanovama, Sindikalna organizacija Agencije za privatizaciju u kojoj se navodi da zaposlenici Agencije za privatizaciju Federacije BiH punih osam mjeseci ne primaju plaću i nemaju zdravstveno osiguranje, zbog blokade računa na ime sudske presude, iako je zakon uredio pitanje položaja Agencije i izvršavanja obaveza kroz uspostavu fonda evikcije koji služi za pokriće presuda. Ukidanjem tog fonda od strane Vlade, uz preuzimanje obaveze da će Vlada garantovati za te obaveze sredstvima iz budžeta, do realizacije ove obaveze nije došlo, zbog čega se radnici nalaze u navedenom položaju. Upućena je preporuka Vladi Federacije BiH da poduzme sve aktivnosti s ciljem hitnog rješavanja statusa Agencije za privatizaciju i njenih zaposlenika. Preporuka nije realizovana.

6.2.3. Naknade i dodaci

Zakoni o radu definišu naknadu plaće za vrijeme kada radnik ne radi, poput naknade plaće za korištenje godišnjeg odmora, plaćenog odsustva u određenim slučajevima, poput stupanja u brak, preseljenja, naknade plaće u slučaju porodijskog odsustva, ili rada s polovinom radnog vremena i slično. Isto tako, poslodavac može zaposlenicima isplatiti naknadu zbog učešća u različitim komisijama, ili dodatke na plaću u skladu s podzakonskim propisima.²³²

Žaliteljice²³³ su zaposlene u ministarstvu obrazovanja, te su imenovane kao predsjednice komisija formiranih radi polaganja stručnih ispita, no nisu im uručena rješenja o naknadi. U vezi s tim obratile su se poslodavcu zahtjevom za donošenje rješenja o visini naknade, na koji nije odgovoreno. Ombudsmeni BiH su u toku postupka istrage zaprimili odgovor ministarstva da su ispiti bili u radnom vremenu žaliteljica, te su navedeni poslovi definisani u opisu radnih mjesta Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, te ne postoji pravni osnov za isplatu naknade.

²²⁹ Ž-SA-04-1271/19;

²³⁰ „Službene novine FBiH“, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15, 104/16, 34/18 i 99/19;

²³¹ Ž-SA-04-850/22, preporuka broj: P-340/22;

²³² Ž-SA-04-1064/21;

²³³ Ž-BL-04-551/22, preporuka broj: P-49/23;

6.2.4. Promijenjena radna sposobnost

Jedan od osnovnih općih uslova koje radnik treba zadovoljiti prilikom prijema na rad je da je zdravstveno sposoban za obavljanje poslova radnog mjesta. Zdravstvena i radna sposobnost radnika dokazuje se ljekarskim uvjerenjem o zdravstvenom stanju i ljekarskim uvjerenjem o radnoj sposobnosti. Činjenica je da se radna sposobnost tokom perioda zaposlenja može promijeniti, te je potrebno zaštititi takve kategorije radnika.²³⁴ Jedno od prava koje radnik sa promijenjenom radnom sposobnosti ima jest pravo na promjenu radnog mjesta, uzimajući u obzir promijenjenu/smanjenu radnu sposobnost kao bitan segment, ali i kapacitete poslodavca. U tom smislu je potrebno ponekad i preispitati odluke o preraspodjeli žalitelja na novo radno mjesto.²³⁵

6.2.5. Degradiranje radnih uslova

Prema zakonima o radu radnik koji smatra da mu je poslodavac povrijedio neko pravo iz radnog odnosa može zahtijevati od poslodavca ostvarivanje tog prava, ali može podnijeti i tužbu pred nadležnim sudom, što ne bi smjelo dovesti do „kažnjavanja“ radnika. Ombudsmeni BiH su zaprimili žalbe²³⁶ koje ukazuju na degradiranje i dovođenje u nepovoljan položaj žalitelja u pogledu uslova rada i ostvarivanja prava po osnovu rada.

Žaliteljica²³⁷ navodi da je ministar od agencije za državnu službu zatražio saglasnost za njen premještaj u drugi sektor jer je, kako sam navodi, magistrica prava s izvrsnim komunikacijskim vještinama, što je dokazala kroz višegodišnji rad u službi, te će premještajem korist imati i žaliteljica i ministarstvo, bez njene saglasnosti. Istovremeno, u istom danu, žaliteljica je razriješena dužnosti sekretara komisije, gdje su komunikacijske vještine i profesionalnost žaliteljice nepopravljivo dovedene u pitanje. S obzirom da tokom postupka pred Institucijom ombudsmena, ministarstvo nije odgovaralo na akte Institucije, upućena je preporuka o uspostavljanju saradnje s Ombudsmenima BiH. U odgovoru na preporuku ministarstvo je navelo da je Odbor državne službe za žalbe uvažio žalbu žaliteljice, te da je ista vraćena na prethodno radno mjesto. Nakon pozitivnog ishoda, predmet je zatvoren.

Žalba²³⁸ grupe zaposlenika posebne jedinice Granične policije BiH je podnesena povodom preseljenja jedinice u neuslovne radne prostorije. U odgovoru organa se navodi da radi poboljšanja uslova u navedenoj prostoriji Granična policija Bosne i Hercegovine je izvršila pojačanje centralnog klimatizacijskog sistema, s obzirom da su se zaposlenici žalili na nedovoljno hlađenje i ventilaciju u prostoriji, a u toku su i radovi na ugradnji otvora (prozora) na zidu, s obzirom da prostorija dnevnu svjetlost dobiva samo s ulaznih staklenih vrata. Tokom postupka pred Institucijom ombudsmena otklonjena je povreda prava, predmet je zatvoren.

²³⁴ Ž-SA-04-708/22, preporuka broj: P-85/23;

²³⁵ Ž-BR-04-112/22, preporuka broj: P-19/23;

²³⁶ Ž-MO-04-143/22, Ž-MO-04-19/23, preporuka broj: P-126/23, Ž-BL-04-725/22;

²³⁷ Ž-SA-04-1198/22, preporuka broj: P-68/23;

²³⁸ Ž-SA-04-543/23;

6.2.6. Usavršavanje za rad

Obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje za rad obaveza je zaposlenika u skladu s njegovim sposobnostima i potrebama rada, te obaveza poslodavca da ovo pravo osigura u toku radnog procesa, a posebno prilikom promjena ili uvođenja novog načina ili organizovanja rada. Uslovi i način se uređuju kolektivnim ugovorima, te podzakonskim propisima. U nekim slučajevima žalitelji²³⁹ ukazuju da nemaju mogućnost da budu unaprijeđeni, shodno stručnoj spremi. Ombudsmeni BiH ukazuju da ukoliko je radnik samoinicijativno stekao višu stručnu spremu u odnosu na zvanje koje je ranije imao, navedeno ne stvara obavezu poslodavcu za unapređenje, osim ako poslodavac ne ocijeni da za isto postoji potreba, kao i dovoljno finansijskih sredstava. U slučajevima gdje je poslodavac unaprijedio zaposlene koji su se samoinicijativno obrazovali, dok je drugima kasnije to uskratio, Ombudsmeni BiH podsjećaju da je diskriminacija u svim fazama radnog procesa zabranjena, a opisano postupanje vodi ka diskriminaciji.

6.2.7. Prestanak radnog odnosa

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni BiH su zapimali i žalbe zbog prestanka radnog odnosa i nezakonitih otkaza, u kojim slučajevima su Ombudsmeni BiH pozitivno djelovali na vraćanje zaposlenika na posao.²⁴⁰ U pojedinim slučajevima, žalitelji nisu iskoristili pravo na redovan pravni lijek, te su od strane Ombudsmena BiH upućeni da isti izjave.²⁴¹

U žalbi²⁴² je kao odgovorni organ označeno Ministarstvo odbrane BiH, a u vezi s naredbom o prestanku vojne službe, zbog isteka ugovora o radu. Na navedenu naredbu, u skladu s pravnom poukom, podnosilac žalbe je uložio žalbu Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH. Dopunom žalbe, žalitelj je dao saglasnost Ombudsmenima da njegov predmet bude proslijeđen Parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine koji je informisao Ombudsmene da je nenadležan, jer se radi o civilnoj osobi, odnosno osobi kojoj je prestala vojna služba u Oružanim snagama BiH. S obzirom da se Žalbeno vijeće oglasilo nenadležnim, Ombudsmeni su uputili preporuku Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine da podnosiocu žalbe omogući adekvatnu pravnu pouku i označi drugostepeni organ koji bi meritorno razmatrao osnovanost prekida vojne službe. Žalba imenovanog je povodom preporuke dostavljena Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH. Zaključkom Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara odbacuje se žalba izjavljena na naredbu MO BiH, gdje u pouci o pravnom lijeku stoji da je Zaključak konačan u upravnom postupku i protiv njega nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Članom 179. stav (3) Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine²⁴³ određeno je da se protiv akata koji se odnose na: premještanje, unapređenje, postavljenje i prestanak službe profesionalnog vojnog lica ne može voditi upravni spor, dok članom 214. stav (6) Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine²⁴⁴ određeno je da žalba mora biti dozvoljena protiv svih prvostepenih rješenja u kojima je zakonom isključen upravni spor. Shodno navedenim zakonskim odredbama, uzimajući u obzir da se radi o aktu kojim se uređuje prestanak službe profesionalnog vojnog lica,

²³⁹ Ž-SA-04-431/23, Ž-SA-04-821/22;

²⁴⁰ Ž-LI-04-83/23, preporuka broj: P-155/23;

²⁴¹ Ž-LI-04-7/23;

²⁴² Ž-SA-04-352/23, preporuka broj: P-265/23;

²⁴³ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18;

²⁴⁴ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16;

protiv kojeg se ne može voditi upravni spor, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je dužno osigurati pravo na žalbu. Drugostepeni organ u odnosu na prvostepena rješenja i druge upravne akte Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine je Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH, te je na osnovu navedenog, stranka u pravnoj pouci upućena na podnošenje žalbe tom organu. Uzimajući u obzir da su Ombudsmeni BiH uputili preporuku Ministarstvu odbrane BiH povodom koje se Ministarstvo očitovalo i označilo Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH kao drugostepeni organ koji treba meritorno razmatrati osnovanost prekida vojne službe, predmet je zatvoren.

6.2.8. Nadzor nad primjenom radnih propisa

Oblast rada, radnih odnosa i sigurnosti na radu jedna je od najvažnijih oblasti društvenog života, te nadzor nad primjenom propisa koji regulišu istu vrši isključivo ili u najvećem dijelu inspekcija rada, koja treba biti snažan i kvalitetan instrument za efikasnu provedbu politika u oblasti rada, te ima nadležnost da obavještava nadležne organe uprave o nedostacima koji nisu posebno definisani postojećim zakonskim propisima. Kvalitetna inspekcija rada istovremeno je zaštitnik²⁴⁵, ali i promotor radnog zakonodavstva i javne politike u oblasti rada, te treba biti efikasan mehanizam za prevenciju kršenja zakona. U skladu s praksom inspekcija rada je stava da ima nadležnost za postupanje samo ukoliko je osoba u radnom odnosu, te se oglašava nenadležnom za nadzor nad sprovođenjem zakonitosti konkursa, smatrajući da osoba nije radnik do trenutka zaključenja ugovora o radu. Ovakav stav rezultira zaključkom da nije uspostavljen mehanizam kontrole konkursne procedure, te se ista isključivo može provoditi u sudskom postupku. Kako je dugotrajnost sudskih postupaka evidentan problem, u nekim slučajevima može proći nekoliko godina prije nego što konkretni predmet bude razmotren, iako se po zakonu svi sporovi iz radnog odnosa smatraju sporovima hitne prirode. Za to vrijeme zaposlena osoba ostvaruje beneficije, te ukoliko se u sudskom postupku utvrdi nezakonitost postupka, otvara se pitanje obeštećenja osobe koja je pokrenula postupak. Inspekcija rada bi trebala biti preventivni mehanizam da ne dolazi do sudskih postupaka, jer je u njenoj nadležnosti da daje upute poslodavcima i radnicima o najefikasnijem načinu primjene zakonskih propisa.

Inspekcija se također oglašava nenadležnom u predmetima mobinga i generalno diskriminacije, te se Zakon o zabrani diskriminacije na entitetskom nivou ne primjenjuje od strane inspekcijских organa. Česti su sukobi nadležnosti između inspekcijских organa u situacijama kada je subjekt registrovan u jednom kantonu, a poslove obavlja u drugom kantonu, kao i sukob nadležnosti između upravne inspekcije, te inspekcije rada.²⁴⁶ Ombudsmeni BiH smatraju da je potrebno izvršiti sveobuhvatnu analizu stanja inspekcijских organa, te pozivaju nadležne organe da hitno razriješe opisane situacije.

6.3. Penzije

Da bi se raspravljalo o penziji i da bi osoba mogla doći u situaciju da raspravlja o istom, mora steći status osiguranika. Osiguranik je fizička osoba koja je na osnovu radne aktivnosti (radni

²⁴⁵ Ž-LI-05-214/22;

²⁴⁶ Ž-BR-04-224/20, preporuka broj: P-183/21;

odnos, obavljanje djelatnosti, dobrovoljno osiguranje i dr.) obavezno osigurana na penzijsko i invalidsko osiguranje na osnovu generacijske solidarnosti.

Penzija se definiše kao mjesečna novčana naknada na koju pojedinac stječe pravo na osnovu osiguranja za slučaj starosti, invalidnosti i smrti, a pod uslovima utvrđenim zakonom.²⁴⁷ Penzije se isplaćuju i posthumno u slučajevima kada nasljednici i druge materijalno ovisne osobe nisu u stanju samostalno se uzdržavati. U zavisnosti od uslova pod kojima je stečena, penzija može biti starosna, invalidska ili porodična. Najniža penzija je najniže novčano primanje iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a koje ne ostvaruje osoba koja ima prebivalište na području BiH. Najniža penzija se isplaćuje s ciljem osiguranja minimalnog standarda življenja u Bosni i Hercegovini.²⁴⁸ Ombudsmeni BiH su otvorili postupak po službenoj dužnosti, a u vezi s odredbama Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske i provođenja postupka prinudnog izvršenja na jednoj polovini penzije, te Federalnom ministarstvu pravde i Ministarstvu pravde Republike Srpske uputili Inicijativu²⁴⁹ za izmjenu zakona, na način da se izvršenje može provesti najviše do iznosa jedne četvrtine penzije. Ombudsmeni BiH cijene da uskraćeni iznos od jedne polovine penzije izvršeniku/penzioneru s jedne strane predstavlja povredu prava na imovinu, kako je to zagarantovano Ustavom Bosne i Hercegovine i članom 1. Protokola 1. uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, a s druge strane ga dovodi u poziciju da s preostalim dijelom penzije ne može zadovoljiti osnovne životne potrebe. Odgovorne strane su obavijestile Ombudsmene BiH da će inicijativu uzeti u razmatranje prilikom izmjena navedenih zakona.

Po povredama prava iz penzijskog osiguranja Ombudsmeni su u 2023. godini zaprimili 174 žalbe, te izdali 8 preporuka. U odnosu na prethodnu godinu, kada je zaprimljeno 127 žalbi, uočeno je povećanje broja predmeta koje je potrebno staviti u kontekst demografskih pokazatelja koji ukazuju na starenje populacije. Ovo rezultira time da se povećava broj korisnika i zahtjeva za ostvarivanje prava iz penzijskog osiguranja i odražava na efikasnost postupanja nadležnih organa, zbog čega se građani najčešće obraćaju Ombudsmenima BiH. Ombudsmeni BiH su stava da bi bilo korisno sačiniti sveobuhvatnu analizu kapaciteta nadležnih organa za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Upućene preporuke su se odnosile na postupanje nosilaca osiguranja povodom zahtjeva stranaka za isplatu jednokratne novčane pomoći pensionerima, uplate doprinosa radi ostvarivanja prava na penziju, te izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju RS.²⁵⁰

Ombudsmeni ukazuju na dobru saradnju s fondovima za PIO/MIO koji se suočavaju s velikim brojem predmeta od kojih mnogi traže saradnju s fondovima susjednih i drugih država. Ovo u značajnoj mjeri utječe i na njihovu efikasnost u cjelini.²⁵¹

²⁴⁷ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH („Službene novine FBiH“, br.13/18, 93/19-odluka US, 90/21, 19/22) i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju RS („Službeni glasnik RS“, br.134/11, 82/13, 96/13-odluka US, 103/15, 111/21, 15/22 i 132/22);

²⁴⁸ Ž-SA-04-756/22, preporuka broj: P-308/22;

²⁴⁹ Ž-BR-08-117/21, preporuka broj: P-21/23;

²⁵⁰ Ž-BL-04-556/23;

²⁵¹ Ž-BL-04-556/23;

6.3.1. Ispunjavanje uslova za penziju

Da bi osiguranik mogao uživati pravo na penziju potrebno je ispuniti uslove utvrđene zakonom, poput uplate doprinosa od strane poslodavca,²⁵² starosnu dob, nastupanje invaliditeta i slično. Žalitelj²⁵³ se obratio Ombudsmenima BiH žalbom u kojoj navodi da se u više navrata obraćao odgovornoj strani u vezi s uplatom doprinosa kako bi mogao ostvariti pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Obaviješten je da će obaveze prema nosiocu osiguranja biti uplaćene po prilivu novčanih sredstava. Odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene BiH da će izvršiti uplatu kad žalitelj stekne uslove za starosnu penziju.

Analizirajući predmet²⁵⁴ Ombudsmeni BiH su utvrdili kako nosilac osiguranja nije uzeo u obzir dokaze koje je žaliteljica dostavila, a iz kojih nesumnjivo proizlazi dokad je žaliteljica bila u radnom odnosu. Nakon intervencije Ombudsmena BiH, žaliteljica se zahvalila jer je dobila rješenje kojim joj je određena visina penzije, u skladu sa stvarnim radnim stažom ostvarenim u Bosni i Hercegovini.

Žalitelj²⁵⁵ se obratio radi povrede prava na porodičnu penziju. Institucija ombudsmena uputila je preporuku²⁵⁶, po kojoj nosilac osiguranja ne želi postupiti, unatoč brojnim obraćanjima Ombudsmena BiH. Institucija ombudsmena se obratila i centru za socijalni rad radi zdravstvenog osiguranja podnosioca žalbe. Centar za socijalni rad dostavio je rješenje kojim je žalitelju priznato pravo na ličnu invalidninu II grupe i dodatak za njegu i pomoć od strane druge osobe.

6.3.2. Postupak odlučivanja o pravu na penziju

Pravo na penziju osigurava se nakon prestanka osiguranja. O pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i o utvrđivanju penzijskog staža rješava nosilac osiguranja. Žalbe koje Institucija ombudsmena zaprima, nerijetko ukazuju na dužinu postupka, čime se osoba, tražilac penzije stavlja u nepovoljan ekonomski položaj. Često nakon obraćanja građana Ombudsmenima BiH zbog nepostupanja po zahtjevima za ostvarivanje prava iz ove oblasti, nadležni odgovorni organi otklone povredu.²⁵⁷

Ombudsmeni ukazuju na potrebu vršenja kontinuiranih edukacija službenika zaposlenih u prvostepenim organima. Žalba²⁵⁸ ukazuje da je žalitelj bivši policajac koji je tokom rada ranjen, te je 100% invalid. Rješenjem nadležnog zavoda određena mu je penzija u minimalnom iznosu, mada je zakonom²⁵⁹ propisano da osiguraniku kod kojeg je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću invalidska penzija se određuje za staž osiguranja od 40 godina. Žalitelj je upućen da na zaprimljeno rješenje uputi žalbu drugostepenom organu,

²⁵² Ž-SA-04-387/23, preporuka broj: P-135/23;

²⁵³ Ž-BL-04-228/23;

²⁵⁴ Ž-MO-04-13/23;

²⁵⁵ Ž-MO-04-129/22;

²⁵⁶ Ž-MO-04-63/21, preporuka broj: P-134/22;

²⁵⁷ Ž-BL-04-282/23, Ž-BR-04-311/23;

²⁵⁸ Ž-LI-04-172/23;

²⁵⁹ Član 62. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH („Službene novine FBiH“, br.13/18, 93/19-odluka US, 90/21, 19/22);

povodom kojeg je drugostepeni organ postupak vratio na ponovno odlučivanje, a u obrazloženju rješenja prvostepeni organ se detaljno upućuje kako da predmet riješi.

Postupajući po aktu Pučkog pravobranitelja RH, kojim se traži da se urgira kod nosioca osiguranja u BiH, Ombudsmeni su od odgovorne strane zatražili informaciju čiji je obveznik osiguranja žalitelj u odnosu na njegov radni staž od 37 godina na području bivše Jugoslavije, zaključno do 1993. godine, od Republike Hrvatske ili od Bosne i Hercegovine. U odgovoru nosilac osiguranja navodi da nijedna od ove dvije države ne osporava obavezu isplaćivanja penzije za staž koji je utvrdila svojim rješenjem, ali je postupak regulisan Ugovorom o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, a da taj postupak u slučaju konkretnog žalitelja nije u potpunosti završen. Postupci preračuna penzija zbog svoje složenosti duže traju, ali da korisnik za to vrijeme uredno prima penziju od prve države ugovornice, što znači da ni u kom slučaju nije i ne može biti oštećen.²⁶⁰

6.4. Socijalna prava

Socijalna prava su tzv. pozitivna prava kojima se osigurava standard života u jednom društvu. Uključuju različite usluge i benefite iz područja zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite i dr. Prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima i Paktu o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, socijalna prava se tretiraju kao element životnog standarda. Prema takvoj orijentaciji, svako ima pravo na standard života koji osigurava zdravlje i blagostanje pojedinca i njegove porodice. To uključuje: hranu, odjeću, dom, medicinsku njegu, usluge socijalnih službi, kao i pravo na osiguranje u slučaju nezaposlenosti i bolesti. Država je pozvana da interveniše radi podrške pojedincu i socijalnoj grupi pri ostvarivanju osnovnih uslova i socijalne integracije.

Tokom 2023. godine, Odjel je registrovao 97 žalbi, a izdano je 7 preporuka, što je povećanje u odnosu na prethodnu izvještajnu godinu, kada je upućena 1 preporuka. Poređenja radi, u 2022. godini registrovane su 63 žalbe, te je u ovoj oblasti primjetan porast broja žalbi.

Upućene preporuke se odnose na isplatu novčane naknade nezaposlenim osobama, rješavanje poteškoća u primjeni Zakona o roditeljima njegovateljima FBiH u smislu okončanja postupka revizije i sačinjavanja prijedloga nadležnog ministarstva o izmjenama i dopunama Zakona, preispitivanje odluka nadležnih organa o sanaciji/rekonstrukciji ratom porušenih stambenih objekata, preporuke koje se odnose na centre za socijalni rad za poduzimanjem mjera iz svoje nadležnosti s ciljem zakonitog obavljanja roditeljskih dužnosti.

6.4.1. Smještaj starih osoba

Ombudsmeni BiH su prepoznali problem zbrinjavanja starih osoba u svim segmentima, a posebno u slučajevima zbrinjavanja u ustanovama socijalne zaštite (starački domovi), čija su registracija i djelovanje u nekim slučajevima upitni. Ovo je posebno značajno s obzirom na činjenicu da u FBiH nema inspektora socijalne zaštite. To je razlog zašto su Ombudsmeni BiH pristupili izradi *Specijalnog izvještaja Položaj i prava starih osoba smještenih u ustanovama u Bosni i Hercegovini*. U okviru ovog specijalnog izvještaja vrši se analiza zakonodavnog okvira i

²⁶⁰ Ž-BL-04-417/21;

njegove usklađenosti s međunarodnim standardima; analiza ustanova za smještaj starih osoba što uključuje registrovanje ustanova, nadzor nad radom, analizu stanja i uslova u ustanovama, kapaciteta u pogledu broja i kvalifikacije zaposlenika i kvaliteta pruženih usluga, materijalno-tehničku opremljenost, ovlasti nadležnih organa uključenih u postupke zbrinjavanja starih osoba i drugo.²⁶¹

Razlozi zbog kojih se građani obraćaju Ombudsmenima BiH, a vezano za zbrinjavanje starih osoba su smještaj starih osobe od strane srodnika bez pristanka²⁶², korištenje, odnosno moguće zloupotrebe imovine starih osoba²⁶³.

Centri za socijalni rad bi trebali biti uključeni u pitanje smještaja starih osoba u ustanove, uključujući i brigu o imovini.

6.4.2. Roditelj njegovatelj

Usvajanjem Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji BiH²⁶⁴, roditelju osobe sa 100% invaliditetom uzrokovanog bolešću ili poremećajem u razvoju, kao i slijepe osobe čiji je ostatak vida na oba oka ispod 0,05 s korekcijom, odnosno roditelj osobe koja se, prema nalazu Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja, ne može osposobiti za samostalan život niti može samostalno zadovoljavati osnovne životne potrebe zagarantovana je minimalna plaća u Federaciji BiH, uz uplatu doprinosa. Ombudsmeni BiH su od dana stupanja Zakona na snagu zaprimali žalbe koje se odnose na probleme u praksi. Osnovni problem koji je bio prezentovan već u Godišnjem izvještaju za 2022. godinu odnosio se na pitanje revizije, gdje su Ombudsmeni BiH ukazali Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike na nelogičnosti koje proizlaze iz člana 16. Zakona, kojim je propisano da rješenje doneseno u prvom stepenu podliježe reviziji, koju provodi Ministarstvo, no nije propisan rok u kojem je potrebno okončati postupak revizije. Ovakvo zakonsko rješenje dovodi građane u stanje neizvjesnosti hoće li pravo biti i kada će biti priznato, a što je osnovna svrha Zakona. Nakon intervencije Ombudsmena BiH, a posebno naporima Ministarstva rada i socijalne politike započelo se sa otklanjanjem zastoja u ovom procesu²⁶⁵, no žalbe se i dalje zaprimaju.²⁶⁶ Krajem 2023. godine Ombudsmeni BiH su registrovali predmet²⁶⁷ u kojem žalitelji navode da su osobe koje su imale status roditelja njegovatelja usmenim putem informisane da moraju ponovno pokrenuti postupak za stjecanje statusa roditelja njegovatelja, uključujući ponovno kompletiranje i predaju neophodne dokumentacije, što uključuje i uvjerenje o nezaposlenosti, koje je nemoguće dostaviti jer su već uvedeni u pravo. U toku je provođenje postupka istrage.

²⁶¹ S ciljem utvrđivanja stanja, upućeni su dopisi na adresu 15 ministarstava, 15 centara za socijalni rad, 62 doma za smještaj starih osoba na području RS-a, 48 na području FBiH, te 13 domova sa područja Brčko distrikta BiH.

²⁶² Ž-BL-04-592/22;

²⁶³ Ž-BL-04-575/23;

²⁶⁴ „Službene novine FBiH“, broj: 75/21;

²⁶⁵ Ž-SA-04-54/23 - Nakon pokretanja postupka istraživanja, odgovorna strana je otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi. Žalitelj je dostavio komentar kojim navodi da je problem riješen zahvaljujući intervenciji Ombudsmena BiH.

²⁶⁶ Ž-BR-04-22/23, preporuka broj: P-150/23;

²⁶⁷ Ž-BR-04-352/23;

6.4.3. Socijalna davanja

Socijalna zaštita, odnosno skrb podrazumijeva novčani ili drugi doprinos zajednice, kako bi se osiguralo ostvarivanje osnovnih ljudskih potreba, kao i administrativnu, stručnu i drugu pomoć osobama koje nisu u stanju voditi brigu o svojim interesima i osigurati zadovoljavanje osnovnih životnih potreba.

Ombudsmeni BiH zaprimili su žalbe²⁶⁸ u kojima je ukazano da postojećim Zakonom o izvršnom postupku Federacije BiH primanje na osnovu socijalne pomoći nije izuzeto od izvršenja, usljed čega se gubi svrha ove pomoći odobrene pod posebnim uslovima najugroženijoj kategoriji stanovništva. Ombudsmeni BiH su Federalnom ministarstvu pravde uputili inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, s ciljem da se *...primanja na osnovu socijalne pomoći izuzmu od izvršenja...* Federalno ministarstvo pravde je navelo da je Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona u parlamentarnoj proceduri te da članom 138. Zakona „*primanja na osnovu socijalne pomoći*“ nisu izuzeta od izvršenja. Također se navodi da je na sudu da odlučuje o visini pljenidbe u zavisnosti od konkretnog slučaja. Zahvaljuju se na upućenoj inicijativi, te navode da će je uzeti u razmatranje pri izradi narednog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku, s obzirom da se radi o domenu socijalne zaštite i osoba koje nemaju drugih izvora prihoda, te zaštite dovodenja istih do egzistencijalne ugroženosti.

Ombudsmeni BiH su ustanovili da je određen broj nezaposlenih građana u Federaciji BiH bio uskraćen za jednokratnu novčanu pomoć u skladu s Uredbom o pomoći stanovništvu uslijed rasta indeksa potrošačkih cijena. Preporučeno je Vladi Federacije BiH da izdvoji dodatna novčana sredstva iz budžeta Federacije BiH i isplati jednokratne novčane pomoći svim nezaposlenim građanima koji su blagovremeno dostavili tražene podatke nadležnim službama za zapošljavanje na području FBiH. Vlada Federacije BiH je, postupajući po preporukama Ombudsmena BiH, zaključkom zadužila sve kantonalne službe za zapošljavanje da u saradnji s Federalnim zavodom za zapošljavanje postupe po preporučenom. Bez obzira na poduzete mjere, žalitelji koji su se obratili Ombudsmenima BiH, nisu ostvarili zaštitu svojih prava i nije im isplaćena jednokratna novčana pomoć.²⁶⁹

Ombudsmeni BiH su razmatrali i pitanje ispunjenosti uslova žaliteljice²⁷⁰ s ciljem ostvarivanja prava pomoći penzionerima s najnižom penzijom, shodno programu mjera s ciljem zaštite najugroženijih kategorija stanovništva zbog povećanja cijene energenata. Upućivanjem preporuke, predmet je pozitivno riješen.

I dalje se registruju zahtjevi za jednokratnu novčanu pomoć, podršku u nabavci ogrjeva, što je uglavnom u nadležnosti lokalnih zajednica, što zavisi i od ekonomske moći same lokalne zajednice.

²⁶⁸ Ž-BL-05-20/23, preporuka broj: P-50/23;

²⁶⁹ Ž-BL-08-112/23; preporuka broj: P-226/23; Ž-SA-04-24/23; preporuka broj: P-124/23;

²⁷⁰ Ž-SA-04-15/23, preporuka broj: P-157/23;

6.4.4. Porodiljske naknade

Zaštita majke i majčinstva jedna je od ključnih obaveza Bosne i Hercegovine kada su u pitanju međunarodni standardi, a posebno jednaka prava i mogućnosti žena na području cijele države, bez diskriminacije i nejednakog tretmana po bilo kojoj osnovi, uključujući i mjesto stanovanja. Nije došlo do promjena u zakonodavstvu na entitetskom nivou u odnosu na izvještaj iz prethodne godine, gdje je u Republici Srpskoj osnova za primanje porodiljske naknade sjedište poslodavca, a u Federaciji BiH prebivalište porodilje. Ombudsmeni BiH su uputili inicijativu da se ovo pitanje uskladi, ali nije došlo do realizacije, što znači da i dalje postoji problem ostvarivanja naknada za porodilje koje žive na teritoriji Republike Srpske, a rade na teritoriji Federacije BiH.²⁷¹

Visina porodiljskih naknada na teritoriju Federacije BiH je neujednačena, pa nezaposlene porodilje u nekim kantonima primaju od 100 do 1.000 KM naknade. Problemi su prisutni i u slučajevima kada trudnica mijenja prebivalište tokom trudnoće iz kantona u kanton, jer se u većini kantonalnih propisa ovo pravo uređuje na način da se njihovo ostvarivanje veže za dužinu boravka na teritoriji kantona, koja je uobičajeno duža u odnosu na trajanje trudnoće (najčešće godinu dana). Pitanje ostvarivanja prava na porodiljsko odsustvo, odnosno prava na novčanu naknadu u istom periodu, mora se razmatrati kako s aspekta zaštite prava i nediskriminacije majki, tako i s aspekta zaštite prava djeteta, uzimajući u obzir da se onemogućavanjem korištenja prava po ovom osnovu direktno krši princip najboljeg interesa djeteta.

Ombudsmeni BiH podsjećaju na preporuku UN Odbora za eliminaciju diskriminacije prema ženama (CEDAW Odbor) o važnosti usklađivanja propisa o porodiljskim naknadama i osiguranju jednake naknade za majke i naknade za vrijeme porodiljskog odsustva u svim dijelovima države članice.²⁷² Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH²⁷³ zabranjuje svaki vid diskriminacije i nejednakog tretmana na osnovu spola u uslovima trudnoće, porođaja, korištenja porodiljskog odsustva za muškarce i žene u radnim odnosima, kao i pristupa zdravstvenim uslugama i ekonomskog planiranja za oba spola.

U praksi se pojavljuju problemi²⁷⁴ kada je porodilja bila zaposlena na određeno vrijeme i porodila se neposredno prije isteka ugovora. U konkretnom slučaju porodilji nije bilo omogućeno korištenje prava od strane poslodavca jer je ugovor o radu istekao, a javni fond za dječiju zaštitu je odbio zahtjev za materinski dodatak jer nije imala status nezaposlene osobe u trenutku poroda. Iako pravno posmatrano nije došlo do povrede prava, zanemario se najbolji interes rođenog djeteta, te i same porodilje koja je uplaćivala doprinose u fond dok je bila zaposlena, što je davalo osnova nadležnom organu da na ovim principima donese drugačiju odluku. Istovremeno, ovakvi slučajevi iz prakse ukazuju na važnost primjene zakonodavstva kako bi se odgovorilo izazovima koji se pojavljuju kao potreba građana.

²⁷¹ Ž-SA-04-112/22, preporuka broj: P-156/22 - Ombudsmeni BiH su uputili preporuku Vladi RS i Vladi FBiH da u saradnji s nadležnim ministarstvima iznađu efikasan mehanizam s ciljem prevazilaženja poteškoća pri ostvarivanju prava na porodiljsku naknadu u situaciji kada se mjesto rada i prebivališta zaposlenice nalaze u različitim entitetima. Ombudsmeni prate realizaciju preporuke.

²⁷² Zaključne napomene o Šestom periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine, Odbor za ukidanje diskriminacije žena, CEDAW/C/BIH/CO/6 8. novembar 2019. godine, odredbe: 24. (a), 46. (a, b) 36. (e),

²⁷³ "Službeni glasnik BiH", br. 32/10;

²⁷⁴ Ž-BL-04-427/23;

6.5. Obrazovanje

Pravo na obrazovanje u Bosni i Hercegovini priznato je Ustavom Bosne i Hercegovine (član II 3. 1), Ustavom Republike Srpske (član 38.), Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine (član 2. (1) m), Statutom Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (član 15.), kao i odgovarajućim zakonskim propisima koji uređuju ovu oblast.

U oblasti obrazovanja, u 2023. godini, registrovan je 41 predmet (šest predmeta manje nego u 2022. godini), a izdato je 12 preporuka. Upućene preporuke odnosile su se na preispitivanje kriterija za dodjelu stipendija, ažuriranje Registra akreditovanih visokoškolskih ustanova na teritoriji Bosne i Hercegovine, poduzimanju aktivnosti s ciljem podnošenja zahtjeva za stjecanje statusa punopravnog članstva u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA), koordinaciju aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacijskih okvira u Bosni i Hercegovini, poduzimanje aktivnosti i mjera s ciljem iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije s nadležnim institucijama zemalja regije²⁷⁵, postupke izdavanja duplikata diploma.

6.5.1. Prelazak na Bolonjski sistem studiranja

Bolonjski sistem studiranja u Bosni i Hercegovini traje od 2005/2006. godine. Ovakva reforma obrazovnog sistema trebala je Bosnu i Hercegovinu približiti ostalim Evropskim zemljama i njihovim standardima. Bosna i Hercegovina se, kao kandidat za članstvo u Evropsku uniju, Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane²⁷⁶ – SSP, obvezala da svoje sadašnje i buduće zakonodavstvo uskladi s pravnom stečevinom Zajednice (*acquis*) u skladu s članom 70. (Glava VI. Usklađivanje zakona, provedba zakona i pravila tržišne konkurencije), a u prelaznom razdoblju od najviše šest godina od dana stupanja na snagu Sporazuma. Shodno navedenom sistematizacija radnih mjesta mora biti usklađena sa stečenim diplomama. S obzirom na navedeno, rok za izvršavanje ove obaveze je prošao.²⁷⁷

6.5.2. Ekvivalencija ocjena/ispita

Ombudsmeni ukazuju na to da nedovoljno precizno regulisan ili nedosljedno primijenjen pravni okvir za ekvivalenciju ocjena i ispita ostavlja prostor za proizvoljnost ili arbitrarnost, pa čak i ispoljavanje ličnih ili generalizovanih stavova ili stereotipa u pogledu kvaliteta obrazovanja na različitim visokoškolskim ustanovama, uključujući i pravo studenta na stipendiju²⁷⁸, što dovodi do povrede principa vladavine prava i pravne neizvjesnosti. Postupak izbora ili modificiranja opredjeljenja u pogledu nastavka školovanja studenata trebao bi biti maksimalno objektiviziran i

²⁷⁵ Ž-SA-04-37/23 i Ž-SA-04-84/23, preporuka broj: P-159/23;

²⁷⁶ „Službeni glasnik BiH“, broj: 10/08 – Međunarodni ugovori;

²⁷⁷ Ž-SA-04-741/23, preporuka broj P-348/23; Žaliteljica, doktorica bioloških nauka navodi da je raspisan konkurs za radno mjesto „Genetičar“, na koji je moguće primiti samo biologe koji su završili po bolonjskom sistemu obrazovanja, te im na diplomi piše „Genetičar“. Upućena je preporuka da se poduzmu aktivnosti s ciljem usklađivanja Pravilnika o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa stečenim diplomama, a čija se realizacija prati.

²⁷⁸ Ž-BL-06-304/22, preporuka broj: P-28/23;

neutralan, jer propust da se održe ovi standardi može dovesti do neujednačene prakse i ograničavanja mobilnosti u oblasti visokog obrazovanja.

Ombudsmeni BiH podvlače da je student svrha i razlog postojanja svake visokoškolske ustanove. U konkretnom predmetu²⁷⁹ žaliteljica je bila primorana da podnese zahtjev za ispis sa fakulteta, zbog odnosa uprave fakulteta prema njoj, što nije u javnom interesu, ali ni interesu bilo koje od strana u ovom postupku.

6.5.3. Ostvarivanje prava na stipendiju

Stipendije kao oblik finansijske pomoći pojedincima za potrebe njihovog obrazovanja, profesionalnog usavršavanja ili istraživanja dodjeljuju se na osnovu akademskog uspjeha, posebnih talenata (sport, izvedbene umjetnosti), socijalnog statusa ili pripadnosti određenoj društvenoj ili etničkoj skupini. Omogućavajući finansiranje obrazovanja, stipendije otvaraju pristup obrazovanju svima prema sposobnostima, pridonoseći na taj način poštivanju ljudskog prava na obrazovanje. Istovremeno, stipendije otvaraju put pokretljivosti kako učenika i studenata, istraživača, tako i nastavnoga kadra unutar evropskog prostora i šire. Stipendije se dodjeljuju putem konkursa za stipendiranje, te kandidati moraju zadovoljavati uslove u pogledu kriterija koji su postavljeni, a koji ne smiju biti diskriminatorni.

Ombudsmeni BiH sve se češće susreću sa zahtjevima učenika upisanih u privatne škole, kao i samih privatnih škola za ostvarivanje određenih prava koja uključuju pravo na povlasticu u javnom prijevozu, besplatne udžbenike, pristup stipendijama na pozive resornog ministarstva, asistente u nastavi za djecu s poteškoćama u razvoju i dr. Okvirnim zakonom o osnovnom obrazovanju, kao i zakonima entiteta, odnosno kantona u Federaciji BiH propisano je ko i pod kojim okolnostima može registrovati obrazovnu ustanovu i kako se vrši upis u te ustanove. Zakoni daju slobodu izbora roditeljima djece s tim što je pristup javnim obrazovnim ustanovama neograničen za svu djecu, a opredjeljenje roditelja za upis u privatnu školu podrazumijeva i plaćanje te usluge. U razmatranju žalbi potrebno je uzeti u obzir da su određena prava djece generalna prava, naprimjer, pravo na povlasticu u javnom prijevozu jer isti nije samo sredstvo za odlazak u školu, nego omogućava i pristup drugim pravima (zdravstvena zaštita) i uključivanju djece u ostale sfere života, kao što su sport, umjetnost, kultura, vannastavne aktivnosti, zbog čega je stav Ombudsmena BiH da se ovo pravo treba osigurati svakom djetetu bez obzira koju vrstu škole pohađa.

Vezano za ostvarivanje prava na stipendiju treba ukazati da privatne obrazovne ustanove uglavnom upis vežu za ostvareni uspjeh na prijemnom ispitu, tako da djecu procentualno stipendiraju ukoliko su pokazali izvanredne rezultate na tom ispitu. Ovom metodom privatne obrazovne ustanove su se odredile prema sistemu nagrađivanja talentovanih učenika. Po ovom pitanju Ombudsmeni BiH su registrovali žalbu²⁸⁰ privatne srednje škole koja je kao odgovornu stranu označila Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, a razlog obraćanja vezan je za stipendiranje

²⁷⁹ Ž-BL-06-545/23, preporuka broj: P-342/23; Upućena je preporuka fakultetu da otkloni opisane povrede u skladu s Pravilnikom o ekvivalenciji položenih ispita, da poduzme odgovarajuće mjere i radnje s ciljem povećanja transparentnosti i objektivnosti u postupku ekvivalencije ispita i informisanja studenata o njihovim obavezama i pravima, što uključuje i pravo na adekvatno obrazloženje i efikasan pravni lijek.

²⁸⁰ Ž-SA-04-1182/22, preporuka broj: P-60/23;

učenika privatnih škola, odnosno za Odluku o uslovima, postupku i kriterijima za dodjelu stipendija talentovanim/nadarenim učenicima prvog razreda srednje škole, javne ustanove u školskoj 2022/2023. U ovom predmetu upućena je preporuka Ministarstvu da preispita navedenu odluku, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH. Postupajući po preporuci, Ministarstvo je obavijestilo Ombudsmene da će ista biti uzeta u razmatranje u slučaju eventualne izmjene Odluke, s napomenom da privatne škole učenicima osiguravaju stipendije prilikom upisa u iste u skladu s kriterijima škole, no s druge strane, javne ustanove čiji je osnivač Skupština Kantona nemaju mogućnost da samoinicijativno ponude stipendije učenicima prilikom upisa, te Ministarstvo u čijem budžetu je i rad i finansiranje škola kao javnih ustanova, daje mogućnost stipendiranja izvrsnih, odnosno talentovanih i nadarenih učenika, na ovakav način kao jedini mogući način stipendiranja učenika. Potpuno je opravdano očekivati da osnivač ima prioritetno pravo da za upis u škole kao javne ustanove zainteresuje i privuče najizvrsnije učenike, kako se ne bi povećao ekonomski i socijalni jaz između porodica koje imaju mogućnost plaćanja obrazovanja u privatnim ustanovama i porodica koje tu mogućnost nemaju. Stipendiranjem najizvrsnijih učenika povećava se kvalitet rada u javnim ustanovama, jer najizvrsniji učenici doprinose poboljšanju ukupne klime i ambijenta u školi.

6.5.4. Obaveza donošenja i usklađivanja pravnih akata

Vlasti BiH streme napretku u procesu evropskih integracija, a odgovarajuća izrada propisa će pomoći u ostvarenju ovog cilja. Propisi moraju biti u skladu s ustavnim principima i važećim zakonima, stoga je potrebno obratiti pažnju na pravnu hijerarhiju propisa.²⁸¹ Svi propisi nisu jednaki po važnosti, no isti ne postoje nezavisno jedni od drugih već su, svaki prema svojoj hijerarhijskoj važnosti, uključeni u pravni sistem jedne zemlje.²⁸²

Analizom zaprimljenih žalbi, Ombudsmeni BiH ukazuju da su pojedini kantonalni zakoni o visokom obrazovanju doneseni još 2012. godine, a nadležno ministarstvo je propustilo donijeti podzakonske propise potrebne za implementaciju zakona. Ombudsmeni BiH su po ovom pitanju otvorili *ex officio* predmet u kojem su uputili preporuku nadležnom ministarstvu da, bez odlaganja, pristupi donošenju podzakonskih propisa koje je bilo dužno donijeti.²⁸³ Ministarstvo nije izvršilo svoju zakonsku obavezu i donijelo podzakonske propise, te preporuka Ombudsmena BiH nije realizovana.

6.6. Zdravstvo

Evropskom socijalnom poveljom (Revidiranom) garantuje se pravo na zdravstvenu zaštitu.²⁸⁴

U 2023. godini, Odjel za praćenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava registrovao je 50 predmeta iz oblasti zdravstvene zaštite (9 predmeta manje nego u 2022. godini), dok su u 12

²⁸¹ Ž-SA-04-136/23;

²⁸² Ž-MO-04-176/21, preporuka broj: P-260/22;

²⁸³ Ž-MO-04-14/22, preporuka broj: P-324/22;

²⁸⁴ Evropska socijalna povelja, član 11. „S ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu zdravlja, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da, bilo izravno ili u suradnji s javnim ili privatnim organizacijama, poduzmu odgovarajuće mjere predviđene da, između ostalog: u najvećoj mjeri uklone slučajeve lošeg zdravlja, predvide savjetodavne ili obrazovne mogućnosti za promoviranje zdravlja i poticanja individualne odgovornosti u pitanjima zdravlja, sprječje, u najvećoj mogućoj mjeri, epidemije, endemične i druge bolesti, kao i nezgode.“

predmeta izdate preporuke. Upućene preporuke odnosile se na donošenje odluka u postupcima za utvrđivanje disciplinske odgovornosti ljekara, uvrštavanja lijekova na listu lijekova, pristupanje izradi procedura s ciljem pojednostavljivanja postupaka i hitnijeg rješavanja zahtjeva za premještanje pacijenata na liječenje u inostranstvo, poduzimanje neophodnih radnji i osiguranja pravnih, finansijskih, materijalno-tehničkih i kadrovskih uslova kako bi djeci, osobama s poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuslovna i kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji²⁸⁵, izmjene odredbi statuta ljekarske komore i podzakonskih akata, regulisanje međusobnih odnosa, prava, obaveza i odgovornosti između osnivača javnih zdravstvenih ustanova.²⁸⁶

S ciljem osiguranja zdravstvene zaštite u Federaciji BiH uspostavljeni su kantonalni zavodi zdravstvenog osiguranja, kao i Federalni fond solidarnosti, s ciljem finansiranja liječenja najtežih oboljenja za sve osigurane osobe u Federaciji BiH pod istim uslovima, bez obzira na kantonalnu pripadnost pacijenata i finansijsku moć kantonalnih zavoda zdravstvenog osiguranja. Sredstva federalnog fonda solidarnosti osiguravaju se iz doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje i dijelom iz sredstava Budžeta Federacije BiH putem transfera Federalnog ministarstva zdravstva. Odlučivanje o davanju saglasnosti za liječenje na teret sredstava Fonda solidarnosti je u nadležnosti kantonalnih komisija koje se nalaze u svim kantonima. Za jedan broj oboljenja osnovane su Stručne ljekarske komisije za specifična oboljenja s posebnim režimom izdavanja saglasnosti, čiji je sastav zasnovan na vrsti oboljenja.

Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmena ukazuju da postoje problemi u finansiranju prava iz nadležnosti Federalnog fonda solidarnosti, posebno kada se tiču pristupa određenim terapijama, prvenstveno za onkološke pacijente, liječenja rijetkih bolesti i izmještanja u druge zemlje, kada se usluga ne može pružiti od strane zdravstvenih ustanova u FBiH i BiH, zbog neadekvatne informisanosti pacijenata o statusu njihovih zahtjeva i neizvjesnosti ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu. Često su članovi komisije doktori koji su inicirali terapiju/liječenje u inostranstvu, kao i zaposlenici samog Fonda.

S ciljem razrješenja situacije Ombudsmeni BiH su održali²⁸⁷ nekoliko sastanaka s direktoricom Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH, kao i federalnim ministrom zdravstva²⁸⁸ gdje je upravo centralna tema razgovora bila pristup liječenju iz sredstava Fonda solidarnosti. Predstavnici Fonda kao osnovni problem za ovakvo stanje navode nedostatak finansijskih sredstava uzrokovan činjenicom da je Vlada Federacije BiH preuzela obavezu izdvajanja na godišnjem nivou dodatnih sredstava iz budžeta Fondu. Direktorica Zavoda je istakla da je Vlada Federacije BiH posljednji put 2019. godine donijela listu lijekova Fonda solidarnosti Federacije Bosne i Hercegovine te da je potrebno donijeti novu, također je ukazala da je potrebno povećati sredstva koja se izdvajaju za Fond solidarnosti s obzirom na potrebe.

²⁸⁵ Ž-BR-04-20/23, preporuka broj: P-198/23;

²⁸⁶ Ž-BR-05-268/22, Ž-BR-04-155/23 i Ž-SA-05-496/23, preporuka broj: P-283/23;

²⁸⁷ Ombudsmenke BiH Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur, sastanak održan dana 8. juna 2023. godine;

²⁸⁸ Ombudsmenka BiH dr. Jasminka Džumhur, sastanak održan dana 6. septembra 2023. godine; ²⁸⁸ Ž-BR-04-20/23, preporuka broj: P-198/23;

²⁸⁸ Ž-BR-05-268/22, Ž-BR-04-155/23 i Ž-SA-05-496/23, preporuka broj: P-283/23;

²⁸⁸ Ombudsmenke BiH Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur, sastanak održan dana 8. juna 2023. godine;

²⁸⁸ Ombudsmenka BiH dr. Jasminka Džumhur, sastanak održan dana 6. septembra 2023. godine;

Upućen je prijedlog izmjena Pravilnika o uslovima i postupku upućivanja osiguranih osoba na liječenje u inostranstvo prema nadležnom ministarstvu. Istaknuta je važnost Fonda solidarnosti za sve osiguranike u Federaciji BiH i potreba ostvarivanja jednakih uslova za provođenje obaveznog zdravstvenog osiguranja u svim kantonima, kao i za pružanje prioriternih, najsofženijih oblika zdravstvene zaštite iz određenih specifičnih djelatnosti. Ono što predstavlja konstantan problem su principi djelovanja Fonda koji moraju garantovati veću transparentnost i otvorenost, te informisanost pacijenta o mogućnosti ostvarivanja prava.

U skladu sa zaključcima sa sastanka održanog dana 8.6.2023. godine, Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH je Ombudsmenima BiH dostavio Inicijativu za dopunu Zakona o javnim nabavkama radi izuzimanja „lijekova koji se nalaze na listama i finansiraju se sredstvima obveznog zdravstvenog osiguranja od primjene javnih nabavki“ koje je Zavod uputio Agenciji za javne nabavke BiH i Federalnom ministarstvu zdravstva na znanje. Po zaprimljenoj inicijativi formiran je predmet²⁸⁹ i Ombudsmeni BiH provode postupak istraživanja.

Ombudsmeni BiH cijene potrebnim sačiniti sveobuhvatnu analizu pravnog okvira iz oblasti zdravstvenog osiguranja, zaštite i usluge, kapaciteta zdravstvenih ustanova, kvaliteta i dostupnosti zdravstvene usluge, zaštite prava zaposlenih u zdravstvenim ustanovama što bi moglo biti pokazatelj organima zakonodavne, izvršne vlasti, osnivačima i menadžerima zdravstvenih ustanova na koji način treba djelovati s ciljem unapređenja stanja u zdravstvu.

6.6.1. Žalbe pacijenata na pružene usluge

Kroz zaprimljene žalbe Ombudsmeni BiH primjećuju da se pacijenti žale na pružene usluge, a zaprimljeno je i više žalbi²⁹⁰ kojima se izražava nezadovoljstvo postupanjem nadležnih institucija i ljekarskih i stomatoloških komora u slučaju smrti djeteta prilikom izvođenja operativnog zahvata. Preporuke upućene u navedenim slučajevima su djelimično realizovane. Zaprimljene su žalbe²⁹¹ koje se odnose i na pitanje biomedicinski potpomognute oplodnje (u daljem tekstu: BMPO), gdje se postavilo pitanje nadležnosti u odlučivanju. Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o liječenju neplodnosti medicinski potpomognutom oplodnjom²⁹², kantonalni zavodi zdravstvenog osiguranja prestaju biti nadležni za rješavanje zahtjeva iz navedene oblasti, jer je navedeno stavljeno u nadležnost Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja FBiH. Tokom istrage je utvrđeno da je Zavod u okviru svojih nadležnosti pripremio Uputstvo za rad komisija, formirao komisije za biološki potpomognutu oplodnju koje čine eksperti, definisao Kriterije za listu čekanja, uz konsultacije sa Komisijom za primjenu postupaka biomedicinski pomognute oplodnje Federalnog ministarstva zdravstva, pripremio softver za rad Komisija, održao pripremni sastanak s članovima Komisija za BMPO Zavoda, pripremio ugovore za ZU za BMPO. Federalno ministarstvo zdravstva je u skladu sa svojim nadležnostima izvršilo sve radnje za početak rada imenovane Komisije za biomedicinski pomognutu oplodnju i korištenje planiranog softverskog rješenja za ovu namjenu. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvojila je Odluku o usvajanju programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava „Tekući transfer drugim nivoima vlasti i fondovima - Transfer za

²⁸⁹ Ž-SA-04-247/24;

²⁹⁰ Ž-SA-04-966/22, Ž-SA-04-1000/22, preporuka broj: P-57/23, Ž-SA-04-967/22, preporuka broj: P-56/23;

²⁹¹ Ž-SA-04-224/23;

²⁹² „Službene novine FBiH”, br. 59/18, 44/22;

biomedicinski pomognutu oplodnju" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2023. godinu Federalnom ministarstvu zdravstva.

6.6.2. Liječenje u inostranstvu

Pod obaveznim zdravstvenim osiguranjem, u slučajevima i pod uslovima određenim zakonima o zdravstvenom osiguranju osiguranicima se osigurava: zdravstvena zaštita, naknada plaće i naknada putnih troškova u vezi s korištenjem zdravstvene zaštite, te mogućnost liječenja u inostranstvu.

Žalitelj žalbom²⁹³ ukazuje na povredu prava iz zdravstvenog osiguranja. Radi komplikacija u trudnoći supruga žalitelja je bila hospitalizirana zbog bolesti fetusa, te joj je radi nemogućnosti adekvatnog terapijskog tretmana u BiH preporučen nastavak liječenja u specijalizovanoj ustanovi u drugoj državi. Nositelj zdravstvenog osiguranja je u pogledu inicijalnog zahtjeva žalitelja za upućivanjem na liječenje u inostranstvo obustavio postupak, iz razloga što je pacijent obavio liječenje, lično platio troškove, te isti zahtjev nastavio tretirati kao zahtjev za refundaciju odnosno sufinansiranje troškova liječenja, a po kojem je negativno riješeno. Ombudsmeni BiH u ovom slučaju ilustruju nedovoljnu senzibiliziranost pružaoca zdravstvenih usluga, koji u ovakvim slučajevima trebaju biti posebno savjesni i ukazati osiguranicima na prava koja eventualno mogu ostvariti, te u što većoj mjeri rasteretiti pacijente kojima predstoji liječenje, a ne prebacivati odgovornost na njih ukoliko nisu bili upoznati s administrativnom procedurom. Ombudsmeni BiH smatraju da posljedice ne mogu snositi građani koji redovno uplaćuju doprinose za zdravstveno osiguranje, a posebno pacijenti s teškim oboljenjima, kao što je u pojedinim slučajevima riječ. Posebno zabrinjava činjenica da je nadležni nosilac osiguranja u procesu rješavanja o zahtjevu za refundiranje troškova liječenja u inostranstvu zatražio informaciju od žalitelja je li dobio finansijska sredstva po osnovu donacija/humanitarne pomoći, s naznakom o iznosu sredstava.

6.6.3. Liste lijekova

Na listama lijekova se nalaze lijekovi koji zadovoljavaju prioritetne zdravstvene potrebe stanovništva. Pacijenti trebaju imati pristup lijekovima s liste u svakom trenutku u dovoljnim količinama, a cijene bi trebale biti na pristupačnom nivou. Liste lijekova također su promjenjive, te su propisane procedure stavljanja i skidanja lijekova na istu.²⁹⁴ U nekim slučajevima pacijenti boluju od rijetkih bolesti, koji lijekovi se ne nalaze na listama lijekova, te je njihovo liječenje višestruko skuplje. Republika Srpska u bazi rijetkih bolesti ima oko 800 pacijenata, a Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske izdvaja oko 70 miliona KM godišnje za liječenje koje zahtijeva skupe i kod nas neregistrovane lijekove s posebnim procedurama.

Ombudsmeni BiH su na osnovu novinskog članka otvorili predmet²⁹⁵ po službenoj dužnosti. Pacijentica boluje od rijetke vrste oboljenja od kojeg u čitavom svijetu boluje ukupno pet ljudi. Nakon primljenih kemoterapija, tumor se nije smanjio. Jedna od zdravstvenih klinika, pacijentici

²⁹³ Ž-SA-04-255/23, preporuka broj: P-134/23;

²⁹⁴ Ž-BL-04-362/23;

²⁹⁵ Ž-BL-04-231/23, preporuka broj: P-156/23;

je propisala liječenje "pametnim" lijekom kojim bi se njena bolest pokušala održati pod kontrolom i koji na mjesečnom nivou košta oko 6.700 KM. Zanimljivo je da se spomenuti lijek nalazi na listi lijekova koje finansira Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske za liječenje pacijenata koji boluju od karcinoma bubrega, dok se konkretno za njenu vrstu oboljenja ne nalazi te je u situaciji da isti mora finansirati sama. Upućena je preporuka kojom se Upravnom odboru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske preporučuje da, uvažavajući specifičnost i sve okolnosti konkretnog slučaja, iznađe mogućnost da se sporni lijek uvrsti na listu lijekova koji se finansiraju putem Programa lijekova, čime bi pacijentica ostvarila pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu sa zakonom. Budući da Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske nije dostavio odgovor na preporuku u roku koji mu je određen, Ombudsmeni BiH su o činjenici izdavanja preporuke upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS. Ni pored ove činjenice, Ombudsmenu BiH nije dostavljen odgovor na izdatu preporuku. Pacijentica je u međuvremenu preminula.

6.6.4. Refundacija troškova

U slučaju da osiguranik ne može ostvariti pravo na usluge u zdravstvenim ustanovama koje imaju sklopljen ugovor s nosiocima zdravstvenog osiguranja, ima pravo na refundaciju utrošenih sredstava²⁹⁶, u skladu s propisanim procedurama.

Žalitelj²⁹⁷ navodi da je zavod zdravstvenog osiguranja donio rješenje kojim se njegovom sinu odbija zahtjev za refundaciju novčanih sredstava u ukupnom iznosu od 7.220,00 KM utrošenih za pružanje medicinske usluge u privatnoj poliklinici. Na navedeno rješenje, žalitelj je izjavio žalbu Komisiji za rješavanje o pravima iz obaveznog zdravstvenog osiguranja u drugom stepenu, koja je donijela rješenje kojim se poništava rješenje direktora zavoda zdravstvenog osiguranja. Ombudsmeni BiH su zatražili informaciju od Zavoda je li doneseno novo rješenje, povodom čega je odgovorna strana dostavila odgovor da je donesena odluka kojom se odobrava novčana pomoć u iznosu od 6.900,63 KM za snošenje troškova medicinskih usluga. Žalitelj se zahvalio Ombudsmenima BiH na pomoći, te je predmet zatvoren.

6.6.5. Prava zaposlenih u zdravstvu

Nedostatak nekih struka, poput manjka ljekara nameće pitanje produženja radnog vijeka, uzimajući u obzir i pad nataliteta, odnosno činjenicu da se mijenja broj onih koji pune fondove i umirovljenika. Postupajući po žalbi²⁹⁸, Ombudsmeni BiH su nadležnoj skupštini ljekara uputili preporuku o mogućnosti izmjene odredbi koje određuju dobnu granicu od 75 godina starosti do koje se može izdavati licenca ljekaru korisniku starosne penzije, koja je ispoštovana, te je dobna granica ukinuta, uz obavezu pribavljanja ljekarskog uvjerenja propisanog Zakonom o zdravstvenom osiguranju.

Ombudsmeni BiH su u izvještajnom periodu razmatrali pitanje vraćanja naknade za specijalizacije zaposlenih u zdravstvu, a koje je obrađeno u dijelu ovog izvještaja koji se odnosi

²⁹⁶ Ž-SA-04-281/23;

²⁹⁷ Ž-SA-04-415/23;

²⁹⁸ Ž-SA-04-687/23, preporuka broj: P-223/23;

na diskriminaciju u podnaslovu 10.3.4.2. Obavezivanje liječnika da vrate plaće zbog prekida specijalizacije predstavlja povredu prava na rad.

6.7. Komunalne usluge

Ombudsmeni BiH registruju značajan broj predmeta koji se odnose na komunalne usluge. U 2023. godini zaprimljene su 132 žalbe, izdato je 13 preporuka, što je za 5 više nego prethodne godine. U 2022. godini zaprimljeno je 107 žalbi, što znači da je primjetno povećanje broja žalbi.

Registrovane žalbe odnosile su se na povredu prava na pristup pitkoj vodi, isključivanje kupaca s energetske mreže, česte su žalbe na usluge u bankarskom sektoru, sektoru osiguranja i u sektoru potrošača (grijanje, voda) koje se uglavnom prosljeđuju nadležnim ombudsmenima. Ombudsmeni BiH su stava da je potrebno razmotriti izvještaje ovih institucija s ciljem sagledavanja stanja u ovim oblastima.

Građani prilikom obraćanja često traže savjet u vezi s tužbama podnesenim od strane komunalnih poduzeća zbog neplaćanja dospjelih potraživanja. Ističu da im se prijete isključenjem domaćinstva s vodovodne mreže. Ombudsmeni BiH naglašavaju da je ovakvo postupanje u suprotnosti sa članom 11. Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima kojim se garantuje svakom pojedincu pravo na odgovarajući životni standard, te stalno poboljšavanje istog. Isključivanjem domaćinstava s vodovodne mreže vrši se prisila koja ima elemente kazne. Umjesto podnošenja tužbi sudu, uz prethodno slanje opomene, isključivanjem s vodovodne mreže šalje se poruka javnosti da je bitnija naplata potraživanja od teške situacije u kojima se građani nalaze. Žalitelji u žalbama navode da su tuženi iako su potraživanja zastarjela. S obzirom da sudovi o zastari ne vode računa po službenoj dužnosti, ova obaveza je ostavljena strankama u postupku, što za posljedicu ima stvaranje pravne nesigurnosti pravno neukim strankama.

6.7.1. Pravo na pristup pitkoj vodi

Prema autoritativnom tumačenju UN Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava, u Općem komentaru br. 15: Pravo na vodu, ljudsko pravo na vodu je neophodno za život u ljudskom dostojanstvu. Ono je preduslov uživanja drugih ljudskih prava. Nastavak zagađivanja, pražnjenje i nejednaka distribucija vode povećavaju postojeće siromaštvo. Države ugovornice moraju usvojiti efikasne mjere da priznaju, bez diskriminacije, pravo na vodu, kao što je ono definisano Općim komentarom. Ljudsko pravo na vodu daje svima pravo na dovoljnu, sigurnu, prihvatljivu, fizički dostupnu i pristupačnu vodu za ličnu i kućnu upotrebu. Adekvatna količina ispravne vode neophodna je kako bi se spriječila smrt od dehidracije, smanjio rizik od bolesti uzrokovanih vodom i osigurali higijenski zahtjevi za potrošnju, kuhanje, ličnu i kućnu higijenu. Države imaju stalnu i kontinuiranu obavezu garancije da će ljudsko pravo na vodu i sanitarnu odvodnju biti poštovano bez ikakve diskriminacije. Predviđena je tzv. pozitivna diskriminacija, odnosno potreba obraćanja posebne pažnje na pojedince i grupe ljudi koji tradicionalno imaju problem s uživanjem ovog ljudskog prava, uključujući žene, djecu, manjinske grupe, izbjeglice, tražitelje azila, interno raseljena lica, inostrane radnike, zatvorenike, pritvorenike, starije osobe, osobe s invaliditetom, žrtve prirodnih nepogoda, osobe koje žive u ugroženim zonama.

Ombudsmeni BiH zaprimaju žalbe²⁹⁹ koje se odnose na povredu prava na pristup vodi, ali je nadležnost za postupanje ograničena, jer se radi o lokalnim „privatnim“ vodovodima koje su mjesne zajednice ili grupe građana sami izgradili. Pojedinci brane pristup vodi, dok se lokalna zajednica koja ne upravlja navedenim vodocrpilištima ograđuje. Navedeno otvara pitanje održavanja, priključivanja, te higijenske ispravnosti vode. Ombudsmeni BiH ukazuju da je voda javno dobro i država je dužna urediti kako se to javno dobro koristi. Važno je kreirati politike koje će jačati lokalne zajednice da rješavaju ova pitanja.

6.7.2. Energetski zaštićeni kupac

Odredbe Zakona o električnoj energiji Republike Srpske³⁰⁰ prepoznaju kao relativno novi pojam „energetski zaštićenog kupca“ kao kupca koji je socijalno ugrožen krajnji kupac iz kategorije domaćinstava kome je ovaj status priznat po osnovu stanja socijalne potrebe, dok Zakon o energiji i regulaciji energetskih djelatnosti u Federaciji BiH³⁰¹ definiše "ugroženog kupca" kao kupca iz kategorije domaćinstava kome je ovaj status priznat na osnovu stanja socijalne potrebe, odnosno visine prihoda ili udjela troškova za energiju u okviru raspoloživih prihoda, te "zaštićenog kupca" koji je kupac iz kategorije domaćinstava kome je ovaj status priznat na osnovu potreba zaštite života i zdravlja, zbog čega ne smije biti isključen s elektroenergetske mreže.³⁰²

Ombudsmenima BiH obratio se telefonskim putem stanovnik Rogatice s ciljem pomoći višočlanoj porodici. Žalitelj³⁰³ tvrdi da se radi o višočlanoj porodici, kojoj je isključena struja i koja je težeg materijalnog stanja, a cilj je pomoći porodici, bar što se tiče uključivanja struje. Imajući u vidu navedeno, od nadležnog centra za socijalni rad traženo je da dostavi socijalnu anamnezu porodice, te informacije da li je ista korisnik prava iz oblasti socijalne zaštite. Konstatovano je da porodica nije korisnik prava iz socijalne zaštite, da ima četvero maloljetne djece, da je otac zaposlen a majka nezaposlena (ima naknade u skladu sa zakonom), da je struja uključena nakon što su platili dug.

6.7.3. Zbrinjavanje komunalnog otpada

Ombudsmeni BiH su otvorili dva predmeta po službenoj dužnosti³⁰⁴ povodom više informacija iz medija u vezi s nezadovoljstvom mještana i šire javnosti stanjem pojedinih deponija komunalnog otpada. Navedeno nezadovoljstvo u nekoliko navrata rezultiralo je blokiranjem ulaza na deponiju od strane građana. Primjetno je da lokalne zajednice ne mogu same iznijeti te probleme, stoga je potrebno kreirati politiku na višim nivoima vlasti zbog jačanja lokalnih zajednica da rješavaju ova pitanja, a uzimajući u obzir da su prema odredbi člana III.2. federalna vlast i kantoni nadležni, između ostalog, za politiku zaštite čovjekove okoline.

²⁹⁹ Ž-SA-04-860/23;

³⁰⁰ „Službeni glasnik RS“, br. 68/2020;

³⁰¹ „Službene novine FBiH“, br. 60/23;

³⁰² Ž-BL-04-123/23;

³⁰³ Ž-BL-04-277/23;

³⁰⁴ Ž-SA-04-687/19 i Ž-SA-04-124/20;

6.8. Ekologija i zaštita

Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti i pristupu pravdi u pitanjima okoliša³⁰⁵ predstavlja dio međunarodnog pravnog okvira u oblasti zaštite okoliša. Ovim dokumentom se utvrđuju prava u vezi s okolišem i stvara veza između odgovornosti javnih organa i zaštite okoliša. Usmjerena je na demokratsku saradnju javnosti s javnim organima i uvođenje novog postupka učešća javnosti u dogovaranju i provedbi međunarodnih sporazuma. U okviru Konvencije, pristup informacijama je, uz javno učešće u odlučivanju u pitanjima okoliša i pristup pravosuđu u istim pitanjima, sastavni dio upravljanja okolišem. Analizom Konvencije, u dijelu koji definiše pristup informacijama koje se odnose na okoliš, kao i sukcesivnih direktiva povezanih s implementacijom Konvencije (Direktiva 90/313, Direktiva 2003/4), ukazuje se na veliki značaj informisanja u oblasti prava na okoliš.

Bosna i Hercegovina je postala potpisnica Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC).³⁰⁶ Prvi nacionalni izvještaj pripremljen početkom 2008. godine, u direktnoj koordinaciji s UNDP-jem BiH i u skladu sa smjernicama datim u dokumentu „Instrukcije za izradu nacionalnih izvještaja država članica koje nisu uključene u Aneks I Konvencije“ (17/CP.8), odgovarajućim Operativnim programom GEF-a i relevantnim dokumentima iz Bosne i Hercegovine predstavlja značajan dokument za BiH, koji uključuje rad više od 45 stručnjaka iz cijele BiH i različitih akademskih disciplina, i to nije samo doprinos obavezama kao strana UNFCCC-a, već važan strateški dokument za održivi razvoj Bosne i Hercegovine.

Od Dejtonskog sporazuma, pitanja životne sredine u BiH bila su u odgovornosti vlada entiteta. Odgovarajući organi vlasti su Ministarstvo okoliša i turizma Federacije BiH, Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS i Odjeljenje za komunalne poslove Brčko distrikta BiH. Rad oba entitetska ministarstva i Odjeljenja Brčko distrikta BiH zasniva se na sljedećim zakonima o životnoj sredini:

- Zakon o zaštiti životne sredine;
- Zakon o zaštiti zraka;
- Zakon o zaštiti prirode;
- Zakon o upravljanju otpadom;
- Zakon o vodama;
- Zakon o Fondu za zaštitu životne sredine.

Ova grupa zakona pripremljena je uz finansijsku i tehničku pomoć Evropske komisije i PHARE programa, s namjerom razvoja zakona koji bi bili u skladu s relevantnim direktivama Evropske unije i koja bi bila harmonizovana za oba entiteta i Brčko distrikt BiH. Zakoni su usvojeni u RS 2002. godine³⁰⁷, u FBiH u 2003. i 2006. godini³⁰⁸ i u Brčko distriktu BiH u 2004. godini³⁰⁹. Usvajanjem seta zakona, BiH je ujedinila sve pravne aspekte zaštite životne sredine. Ranije su se

³⁰⁵ Bosna i Hercegovina je potpisnica Konvencije od 15. septembra 2008. godine „Službeni glasnik BiH-MU“, broj: 8/08;

³⁰⁶ 6. decembra 2000. godine;

³⁰⁷ „Službeni glasnik RS“, broj 50, 51 i 53/02;

³⁰⁸ „Službeni glasnik FBiH“, 33/03 i 70/06;

³⁰⁹ „Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, br. 24/04;

propisi koji su se odnosili na životnu sredinu nalazili širom različitih akata, zakona, pravila, propisa i odluka. Zakoni o okolišu propisuju usvajanje određenog broja podzakonskih akata i definišu odgovornosti različitih tijela.

Generalno zapažanje Ombudsmena BiH je da izostaje potrebna komunikacija s ekolozima, te je oblasti ekologije i zaštite životne sredine potrebno posvetiti veću pažnju i stvoriti uslove za unapređenje zaštite okoliša/životne sredine, podržati održivi razvoj, implementaciju međunarodnih obaveza u sferi zaštite okoliša/životne sredine i jačanja nadležnih institucija prilikom primjene zakona.

Zakon o zaštiti okoliša Federacije BiH³¹⁰, te Zakon o zaštiti životne sredine i Republike Srpske³¹¹ definišu da svaka osoba ima pravo na zdrav i ekološki prihvatljiv okoliš kao osnovno ustavno pravo. Svako ljudsko biće ima pravo na život u okolišu podobnom za zdravlje i blagostanje, stoga je individualna i kolektivna dužnost zaštititi i poboljšati okoliš za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

U izvještajnoj godini Ombudsmeni su zaprimili 16 žalbi koje se odnose na pitanja ekologije i zaštite okoliša (dvije manje nego u 2022. godini), a upućene su dvije preporuke. Žalbeni navodi, između ostalog, ukazuju na problem izgradnji mini hidroelektrana na pojedinim rijekama, u kojim slučajevima su ugovori o koncesiji raskinuti, čime su obustavljene aktivnosti na izgradnji³¹², ili su nadležna ministarstva ignorisala akte Ombudsmena BiH.³¹³

S obzirom da živimo u doba vrlo brzog širenja informacija i društvenih mreža, javnost vrlo često stječe sliku o određenim pitanjima, te svi javni organi imaju obavezu djelovati što brže i transparentnije, kako bi se izbjegle dezinformacije ili pogrešni zaključci. Nakon informacija u medijima o zagađenju rijeke Neretve, u javnosti povezivanim s izgradnjom hidroelektrane, koja se nalazi uzvodno na međuentitetskoj liniji, Ombudsmeni BiH su *ex officio* otvorili predmet³¹⁴. Upućena je preporuka kojom je ukazano entitetskim inspekcijским službama da razmotre i u skladu sa zakonskim nadležnostima sačine protokol kojim će dogovoriti saradnju u oblasti zaštite okoliša i vodotoka. Nesporna je volja za saradnjom i razmjenom podataka između dvije inspekcije, što je veoma dobra osnova za dalju saradnju. Ombudsmeni prate izvršenje preporuke.

Aktivisti u oblasti ekologije se susreću sa tzv. SLAPP tužbama, strateškim tužbama protiv javnog učešća. SLAPP tužbe su građanske tužbe koje podnosi finansijski moćan subjekt, korporacija ili poduzetnik protiv pojedinaca, organizacija koji javno govore o pitanjima od javnog interesa, kao što je korištenje prirodnih resursa, te medija. Tužbeni zahtjev u ovakvim predmetima često je neutemeljen, pretjeran, što ga čini zlonamjernim. Tih činjenica je tužitelj od početka podnošenja SLAPP tužbe svjestan. Cilj podnošenja SLAPP tužbe je opterećenje tuženika procesom i troškovima postupka, kako bi odustali od aktivističkog angažmana ili kritičkog stava. Ombudsmeni BiH su povodom informacije o postupcima koje su pokrenuli UN-ovi specijalni izvjestioci prema vlastima u BiH, u vezi s tužbama za klevetu protiv dvije

³¹⁰ „Službene novine FBiH“, broj: 15/21;

³¹¹ "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 71/2012, 79/2015 i 70/2020;

³¹² Ž-SA-04-595/21;

³¹³ Ž-SA-04-1285/21, preporuka broj: P-77/22;

³¹⁴ Ž-SA-04-913/23, preporuka broj: P-345/23;

ekološke aktivistice, formirali *ex officio* predmet.³¹⁵ U toku je praćenje postupaka nadležnih organa.

³¹⁵ Ž-BL-04-155/23;

VII. ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

7.1. Uvod

Odjel za praćenje prava osoba lišenih slobode je tokom 2023. godine primio 86 žalbi, što predstavlja povećanje u odnosu na 2022. godinu, kada je taj broj iznosio 77. U istom periodu, izdata je jedna preporuka.

Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu, uslove smještaja u ustanovi, korištenje vanzavodskih pogodnosti, posjete osuđenim osobama i ostvarivanje kontakata osuđenih osoba s članovima porodice. Statistički podaci pokazuju da su najveći broj žalbi uputile osuđene osobe iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica.

Tokom 2023. godine, Ombudsmeni BiH su stanje prava osoba vezano za sprečavanje torture i prevenciju pratili kroz postupanje tri odjela i to: Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode, Odjela za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom, ukoliko se radi o osobama smještenim u ustanove za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama, te Odjela za praćenje ostvarivanja prava djece, ukoliko se radi o djeci koja su smještena u ustanovama. Posjete mjestima na kojima se nalaze osobe kojima je na bilo koji način ograničena sloboda kretanja predstavljaju efikasan način da se izvrši prevencija i suzbijanje torture. Mjesta gdje se zadržavaju osobe lišene slobode, zbog svog karaktera, predstavljaju pogodna mjesta za vršenje torture, te je redovan monitoring ovih mjesta, odnosno javno predstavljanje zatečenog stanja preduslov za prevenciju torture i drugih pojava oblika ponižavajućih postupanja prema ovim osobama.

Osobe koje su lišene slobode su u ranjivom položaju, te su nadležni dužni štititi njihova prava, bez obzira da li se te osobe nalaze u kazneno-popravnoj ustanovi ili u nekoj drugoj ustanovi u kojoj im je ograničena sloboda kretanja (policijske stanice, odgojni, odnosno disciplinski centri za maloljetnike, imigracioni centri, starački domovi, centri za azilante, psihijatrijske institucije i dr.). Iskustvo pokazuje da najveća opasnost od zlostavljanja postoji u prvim satima i danima nakon hapšenja jer u tom razdoblju policijski službenici dolaze u iskušenje silom i prijetnjama iznuditi priznanje ili drugu informaciju, ali i sami uslovi boravka u policijskoj stanici mogu dovesti do ponižavajućeg i nečovječnog postupanja. Posebna je ranjivost osoba s duševnim smetnjama, zbog njihove pozicije podređenosti i nemoći, koja je tipična za pacijente prisilno smještene u psihijatrijskim bolnicama.

Sprečavanje i prevencija torture zahtijeva negativan pristup organa vlasti tako da se suzdrže od bilo koje radnje kojom mogu povrijediti prava građanina, odnosno, pozitivan pristup, poduzimanje radnji u slučaju kada su prava građana ugrožena od strane trećih osoba. Kako su mogućnosti za torturu povećane u mjestima u kojima se nalaze osobe ograničene u slobodi kretanja, kao što su zatvori, ustanove za smještaj osoba s mentalnim teškoćama, imigracioni centri i sl. to postoji potreba da se putem posjeta osobama lišenim slobode ispituje kako se prema njima postupa s ciljem da, ukoliko je potrebno, poveća zaštitu tih osoba od mučenja i

nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka. Mjesta koja su posebno izložena mogućnostima torture su mjesta gdje su osobe lišene slobode kao što su ustanove za izvršenje krivičnih sankcija (zatvori i pritvori), policijske stanice, imigracioni centri, ustanove za smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama koje su počinile krivična djela (psihijatrijske bolnice i JU Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac).

Ombudsmeni BiH su u 2023. godini vršili posjete navedenim mjestima, kako po zahtjevu žalitelja i to uglavnom u ustanove za izvršenje krivičnih sankcija³¹⁶, ali i kroz proaktivno djelovanje s ciljem sagledavanja stanja u tim ustanovama.

7.2. Uspostavljanje preventivnog mehanizma

Bosna i Hercegovina je, postupajući u skladu sa članom 17. Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka³¹⁷, usvojila Zakon izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, član 4a),³¹⁸ čime je kreiran pravni okvir za uspostavu nezavisnog preventivnog mehanizma.

Nažalost, neusvajanje budžeta institucija Bosne i Hercegovine za 2024. godinu usporilo je implementaciju navedene zakonske odredbe. U samom procesu utvrđivanja budžeta Institucije ombudsmena BiH za 2024. godinu, Ombudsmeni BiH su se susreli s nizom teškoća kako bi se osigurala budžetska stavka za finansiranje novouspostavljenog mehanizma. Prema odredbi člana 5. stav (1) i stav (2) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a shodno odredbama Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine³¹⁹ kojima se regulišu postupci pripreme srednjoročnog planiranja, pripreme i izrade dokumenata okvirnog budžeta i nacрта godišnjeg budžeta, Institucija izrađuje budžetski zahtjev koji u obliku nacрта dostavlja Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine do 1. augusta tekuće godine za narednu godinu. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine dužno je do 20. augusta tekuće godine pripremiti mišljenje na dostavljeni zahtjev Institucije, koja svoj budžetski zahtjev s mišljenjem Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine dostavlja Komisiji za finansije i budžet Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Zajedničkoj komisiji za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Kako je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava usvojen u toku procesa pripreme budžetskog zahtjeva to se odrazilo i na samu proceduru utvrđivanja budžeta za Instituciju ombudsmena koji bi trebao uključiti sredstva za uspostavu nezavisnog preventivnog mehanizma.

³¹⁶ Tokom 2023. godine posjećeni su Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Istočno Sarajevo - Odjeljenje za žene, Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Doboje, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Bijeljina.

³¹⁷ Član 17. „Svaka država potpisnica je dužna da ima, odredi ili uvede, najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Protokola ili nakon njegove ratifikacije ili pristupanja ovom Protokolu, jedan ili više nezavisnih nacionalnih mehanizama za prevenciju torture na unutrašnjem nivou. Mehanizmi koje uspostavljaju decentralizovane jedinice mogu biti određeni kao nacionalni mehanizmi za prevenciju u smislu ovog Protokola, ukoliko su u skladu s njegovim odredbama.“

³¹⁸ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 61/23;

³¹⁹ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 61/04, 49/09, 42/12, 87/12 i 32/13;

Pred Ombudsmenima BiH je izazov da se usvojena zakonska odredba operacionalizira nakon stvaranja finansijskih pretpostavki.

Ombudsmeni BiH su u septembru 2023. godine Potkomitetu za akreditaciju Globalne alijanse nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI SCA) podnijeli zahtjev za periodičnu petogodišnju reakreditaciju i to sa zakašnjenjem od jedne godine. Ovaj zahtjev će biti razmatran na zasjedanju Potkomiteta u periodu mart-maj 2024. godine. Jedna od preporuka Potkomiteta iz ranijeg procesa akreditacije se upravo odnosila na obavezu uspostave i osiguranja funkcionisanja preventivnog mehanizma.

7.3. Stanje u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni BiH su 2009. i 2012. godine izradili specijalne izvještaje o stanju ljudskih prava u ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija u Bosni i Hercegovini i u okviru rada Odjela za prava osoba lišenih slobode u kontinuitetu od 2009. godine do danas prate stanje u ovim ustanovama.

Ombudsmeni BiH primjećuju napredak kao rezultat značajnih novčanih izdvajanja, uključujući izdvajanja iz IPA i drugih donatorskih fondova, kako bi se u ustanovama proširili kapaciteti, izvršile određene rekonstrukcije i potrebni dodatni radovi. Došlo je i do strukturalno-organizacione promjene zavoda, pojedina odjeljenja su uspostavljena kao samostalni kaznenopopravni zavodi, a što je pratilo i kadrovsko jačanje ustanova. Uspostavljen je Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH. Primjećuju se nastojanja nadležnih da rade na povećanju kapaciteta i poboljšanju kvaliteta smještaja osuđenih osoba, kao i da obezbijede primjenu međunarodnih standarda i istovremeno usklađuju domaća zakonodavstva s međunarodnim standardima.

Sa sigurnošću se konstatuje napredak u ovoj oblasti ljudskih prava u periodu od 2009. godine do danas. U ustanovama za izvršenje krivičnih sankcija uspostavljene su procedure i pravila za postupke procjene i klasifikaciju zatvorenika i procedure postupanja s osuđenim osobama koji su ovisnici o drogama, povećane su mogućnosti za radno angažovanje zatvorenika i njihovo obrazovanje, te je ostvaren napredak u osiguravanju zdravstvene zaštite zatvorenika.

Osigurana je i edukacija i kontinuirano stručno usavršavanje zatvorskog osoblja iz područja ljudskih prava, sistemski se pristupa uređivanju oblasti izvršenja krivičnih sankcija i unaprijeđena je bezbjednost u ovim ustanovama (savremena tehnička sredstva obezbjeđenja – videonadzor, laserski sklopovi, specijalne brave i/ili savremena tehnička sredstva za otkrivanje droge i sl.).

U ustanovama su stvoreni uslovi za kvalitetnije korištenje slobodnog vremena, riješeno je pitanje prostorija za zadovoljavanje vjerskih potreba i formalizovan je sistem ulaganja žalbi osoba lišenih slobode.

Značajan napredak u smještajnim kapacitetima napravljen je izgradnjom Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine. U Zavod su izmještene sve osobe osuđene po odlukama Suda BiH, što je stvorilo pretpostavke za bolju organizaciju i

korištenje kapaciteta ustanova za izvršenje krivičnih sankcija na entitetskim nivoima, što su potvrdili i neki od direktora ovih ustanova tokom posjeta.

Kada je riječ o smještajnim kapacitetima, imajući u vidu registrovane predmete u Odjelu za praćenje prava osoba lišenih slobode, problemi postoje u Kaznen –popravnom zavodu Tuzla, što zahtijeva dalju analizu, ali i pojačano postupanje Ministarstva pravde Federacije BiH kao nadležnog organa. Istovremeno, ovo je izazov i za novouspostavljeni nezavisni preventivni mehanizam.

7.4. Predmeti u Odjelu za praćenje prava osoba lišenih slobode

7.4.1. Žalbe na rad zavoda

Efikasan i pouzdan sistem izvršenja krivičnihopravnih sankcija osigurava poštivanje pojedinačnih prava osoba na izdržavanju kazne, sigurnosti javnosti, te povećava povjerenje građana u institucije sistema. Osnova svakog humanog zatvorskog sistema uvijek će biti pravilno zaposleno i obučeno zatvorsko osoblje, koje zna kako zauzeti odgovarajući stav u svom odnosu sa zatvorenicima.

Pritvorenik se obratio Ombudsmenima BiH, nezadovoljan što u ljetnim mjesecima boravak u pritvoru postaje gotovo nemoguć, zbog ljetnih vrućina³²⁰. Pritvorenik dodaje i da je ostajao bez svijesti zbog toga što nema dovoljnog protoka vazduha, jer se prozori ne otvaraju ili se otvaraju na kant. Nakon obraćanja Ombudsmena, uprava zavoda je obezbijedila ugradnju klima uređaja, a što se tiče ostalih žalbenih navoda u vezi s nedovoljnim protokom vazduha i gubljenja svijesti, uprava zavoda to negira i navodi da se sve može utvrditi uvidom u zdravstvene kartone osoba lišenih slobode koji se uredno vode u zdravstvenoj službi zavoda.

Ombudsmeni BiH su postupali po žalbi zatvorenika koji su nezadovoljni visokim cijenama u zavodskoj kantini. Dodaju i da nemaju TV-programa sa nacionalnom frekvencijom Bosne i Hercegovine, tj. Federalnu televiziju i BHT, već samo programe iz Hrvatske i Srbije³²¹. Iz ustanove pojašnjavaju da se televizijski kanali na odjelima nalaze u svim dnevnim boravcima i da je zatvorenicima od strane zavoda omogućeno korištenje više TV-programa sa više kanala, dok je po sobama omogućeno korištenje privatnih TV-prijemnika. Što se tiče cijena proizvoda u zavodskoj kantini, iz ustanove pojašnjavaju da se proizvodi nabavljaju putem komisije za javne nabavke formirane od strane entitetskog ministarstva pravde i proizvodi se naručuju za sve zavode i kriterij je uvijek najniža cijena proizvoda.

Supruga osuđenika u svojoj žalbi³²² navodi da je prilikom posjete suprugu doživjela neprijatnosti i poniženja od strane službenika zavoda, jer su je tokom pretresa skinuli do gole kože, a onda i nakon posjete i nju i muža ponovo pretresali bez ikakvog obrazloženja. Ustanova negira žalbene navode, te navode da je u konkretnom slučaju pretres vršila osoba istog spola, o čemu je i sačinjen zapisnik o pretresu i koji je potpisala i sama podnositeljica žalbe. Supruga je bila

³²⁰ Ž-SA-07-637/23;

³²¹ Ž-SA-07-1318/22;

³²² Ž-SA-07-470/23;

upoznata o razlozima pretresa i sve je obavljeno u skladu s podzakonskim propisima, posebno imajući u vidu saznanja o mogućnosti ponovnog unošenja psihoaktivnih supstanci od strane supruge osuđenika prilikom slobodne posjete.

7.4.2. Zdravstvena zaštita

Najčešći žalbeni navodi odnose se na neadekvatnost pružene zdravstvene zaštite u vidu onemogućavanja obavljanja zdravstvenih pregleda, posebno specijalističkih ili dijagnostičkih pregleda. Razlozi nezadovoljstva tiču se i zdravstvenih pregleda zavodskih ljekara i propisivanje neadekvatne terapije³²³. U značajnom broju se radi o osuđenim licima, koji su sa dijagnozama i propisanim terapijama već došli u ustanovu.

Ombudsmeni u svojim predmetima uvijek insistiraju na osiguranju optimalnog nivoa zdravstvene zaštite za zatvorenike i pritvorenike i na osiguranju općeg principa jednakosti zdravstvene zaštite u zatvoru s onom koja se pruža u široj zajednici, vodeći računa da se radi o osobama koje su lišene slobode kretanja i nemaju mogućnost pristupa zdravstvenoj zaštiti po slobodnom izboru i bez korištenja zatvorskog sistema.

7.4.3. Ostvarivanje kontakata s članovima porodice i vanjskim svijetom

Kada se jedan od roditelja nalazi na izdržavanju kazne zatvora, održavanje porodičnih veza može biti narušeno. Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena ukazuju da mnogi zatvorenici nisu u mogućnosti biti u kontaktu sa svojom djecom, iako nisu počinili krivično djelo na štetu djeteta. Razlozi su vezani za nezainteresovanost samih osuđenih osoba, ali i nespремnost drugog roditelja da dovodi dijete u ustanovu, kao i samu nezainteresovanost djeteta. Ovakve situacije zahtijevaju veću uključenost službi socijalne zaštite i posebnu saradnju u slučajevima kada mjesto prebivališta djeteta i ustanove za izvršenje krivičnih sankcija nije isto. Ostvarivanje kontakata s djetetom može doprinijeti dobrobiti zatvorenika i uspješnijoj resocijalizaciji.

Ombudsmeni BiH su postupali po žalbi osuđenika zbog neostvarivanja kontakata s djetetom.³²⁴ Centar za socijalni rad, na traženje Ombudsmena, uključio se i posredovao na način da su stručni radnici razgovarali s majkom djeteta koja je pred centrom izjavila da će ocu djeteta omogućiti redovan kontakt. Majka je bez saglasnosti oca dijete odvela u drugu državu, a protiv majke djeteta otac je podnio krivičnu prijavu nadležnom tužilaštvu.

U drugom predmetu, zatvorenik se obraća Ombudsmenima BiH navodeći da se u više navrata obraćao nadležnom centru za socijalni rad, tražeći da mu se obezbijedi izvršenje sudske presude i viđanje djeteta.³²⁵ Majka djeteta je bez njegove saglasnosti odvela dijete iz Bosne i Hercegovine. Sud je pozvao oca djeteta da podnese prijedlog za izvršenje presude.

³²³ Ž-SA-07-64/23, Ž-SA-07-907/23 i ŽA-SA-07-1038/23;

³²⁴ Ž-SA-07-1261/22;

³²⁵ Ž-SA-07-299/23;

7.4.4. Pravo zatvorenika na lične dokumente

Zatvorenik koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora već duži vremenski period pokušava da dobije novu ličnu kartu,³²⁶ jer je staru ličnu kartu izgubio, a novi zahtjev podnosi nadležnoj policijskoj upravi. Nakon uključivanja Ombudsmena BiH, mobilni tim najbliže policijske uprave obavlja sve potrebne radnje kako bi se zatvoreniku izdala nova lična karta.

7.4.5. Mjera kućnog zatvora

Ombudsmeni BiH su otvorili predmete po službenoj dužnosti kako bi ustanovili da li se osuđenim osobama za učinjena krivična djela u Republici Srpskoj i u Federaciji Bosne i Hercegovine izriče kućni zatvor, te na koji način i kako se ova zakonska odredba sprovodi u praksi.³²⁷

Zakon o izvršenju krivičnih i prekršajnih sankcija Republike Srpske³²⁸ u članu 229. i 230. reguliše izvršenje kućnog zatvora u Republici Srpskoj. Ova zakonska odredba ne primjenjuje se u praksi. Ministarstvo pravde Republike Srpske poduzimalo je aktivnosti radi pronalaženja načina i modaliteta primjene ove odredbe u praksi, ali poduzete aktivnosti nisu rezultirale primjenom odredbe. U budžetu Republike Srpske potrebno je osigurati dodatna novčana sredstva da bi se ispunili svi tehnički i logistički uslovi za njenu primjenu, a još uvijek nije donesen Pravilnik o načinu izvršenja kućnog zatvora. Ombudsmeni BiH su Ministarstvu pravde Republike Srpske uputili preporuku³²⁹, zahtijevajući da se nastavi sa svim potrebnim aktivnostima i planiraju potrebna budžetska sredstva kako bi se zakonske odredbe koje propisuju kućni zatvor počele primjenjivati u Republici Srpskoj. Tokom 2024. godine pratit će se realizacija preporuke.

Ombudsmeni BiH su, postupajući po službenoj dužnosti, ustanovili da se u Federaciji Bosne i Hercegovine izvršava mjera kućnog zatvora i da su usvojeni Pravilnik o kriterijima za upućivanje osuđenih osoba na izdržavanje kazne zatvora³³⁰ i Pravilnik o načinu provođenja elektronskog nadzora.³³¹ Pravilnikom o načinu provođenja elektronskog nadzora propisan je način provođenja elektronskog nadzora prema osuđenim osobama koje su upućene na izdržavanje kućnog zatvora sa elektronskim nadzorom. Procedura postavljanja i uklanjanja opreme, kao i provjere eventualnih promjena na terenu vrši se od strane ovlaštenih osoba u skladu s navedenim Pravilnikom, na način da se osuđenoj osobi postavlja elektronska narukvica i upoznaje se sa svojim pravima i obavezama. Nakon instalacije elektronske narukvice radi se test dometa i određuju granice kretanja. Uređaj za praćenje elektronskog nadzora ima SIM karticu i s osuđenom osobom se u svako doba može stupiti u kontakt, a o svakom nedopuštenom izlasku odmah se alarmira ustanova. Ustanova odobrava izlaske u medicinske svrhe. Kako je zaključeno, riječ je o izvršenju kazne zatvora putem elektronskog nadzora koja se provodi po principu

³²⁶ Ž-SA-07-820/23;

³²⁷ Ž-BL-07-527/23 i Ž-BL-07-826/23;

³²⁸ „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 63/2018 i 55/2023;

³²⁹ Preporuka broj: P-288/23 od 10.10.2023. godine;

³³⁰ „Službene novine Federacije BiH“, broj: 29/21;

³³¹ „Službene novine Federacije BiH“, broj 92/21;

ograničenog kretanja u zoni koju pokriva elektronski nadzor, a ne o GPS praćenju osuđene osobe, što ima različit karakter nadzora.

7.4.6. Vanzavodske pogodnosti

Ombudsmenima BiH se obraćaju osuđenici zbog nemogućnosti dobijanja vanzavodskih pogodnosti, zbog negativnog mišljenja policije.³³² Osuđeni smatraju da se negativna mišljenja zasnivaju na paušalnim i netačnim tvrdnjama i subjektivnim mišljenjima pojedinih pripadnika policije.

Kako nadležni ukazuju, negativno mišljenje za korištenje vanzavodskih pogodnosti formira se nakon izvršenih terenskih provjera policijskih službenika. U postupku razmatranja odobravanja korištenja vanzavodskih pogodnosti, a s ciljem što kvalitetnije analize rizika od eventualne zloupotrebe pogodnosti, stav je nadležnih iz uprava ustanova da je neophodno pribaviti mišljenje sa terena.

U postupku donošenja odluka o odobravanju vanzavodskih pogodnosti nadležni analiziraju sve aspekte institucionalnog preodgojnog tretmana: ispunjavanje zakonskih uslova za podnošenje molbe, odnos prema kazni, vladanje i ponašanje za vrijeme izdržavanja kazne, radno angažovanje, učešće u slobodnim aktivnostima, odnos prema službenim osobama. Vršiti se zajednička procjena službe za tretman i službe obezbjeđenja o stepenu rizika da li će osoba zloupotrijebiti vanzavodske pogodnosti. Često su stavovi oprečni, odnosno ustanova daje pozitivno mišljenje za osuđenu osobu da koristi vanzavodske pogodnosti, ali stav policije je negativan i često nejasno i nedovoljno obrazložen. Postavlja se pitanje koliko se u toku izvršenja krivične sankcije osigurava i proces resocijalizacije koji, između ostalog, uključuje pripremu osuđene osobe za povratak u zajednicu. Ovo pitanje treba dodatno istražiti, posebno uzevši u obzir komparativnu analizu postupanja u drugim državama, kako bi se osigurala primjena dobrih praksi.

7.4.7. Uslovni otpust

Uslovno otpuštanje osuđene osobe predstavlja važan i u skoro svim savremenim krivičnim sistemima primjenjiv krivičnopravni, kriminalnopolitički i penološki institut koji ima značajnu ulogu na osuđenog u smislu njegove dalje resocijalizacije. Riječ je o institutu kojim se smanjuje represija u društvu i značajno humanizuju izrečene krivičnopravne sankcije. Krivičnim zakonodavstvom jasno su propisani postupci i uslovi za uslovno otpuštanje osuđene osobe, ali Ombudsmeni BiH posebno naglašavaju da je uslovni otpust uvijek fakultativnog karaktera. Postupajući po pojedinačnoj žalbi³³³, Ombudsmeni BiH su ustanovili da osuđena osoba izražava nezadovoljstvo zbog činjenice što odluka nadležne komisije za uslovni otpust nije obrazložena, jer se zahtjev za uslovni otpust u tri navrata odbija, a osuđenoj osobi ostaju nejasni razlozi za takvu odluku. U konkretnom slučaju, tokom postupka istraživanja nadležna komisija je donijela rješenje i usvojila zahtjev osuđene osobe. Kao i prethodnih godina, Ombudsmeni BiH zaprimaju žalbe osuđene osobe iz razloga što odluke kojima se odbijaju njihovi zahtjevi za uslovni otpust

³³² Ž-SA-07-1219/22 i Ž-SA-07-280/23;

³³³ Predmet broj: Ž-SA-07-82/23;

nisu u dovoljnoj mjeri obrazložene i kao problem navode nepostojanje mogućnosti da na bilo koji način i u bilo kojoj fazi učestvuje u postupku odlučivanja o davanju uslovnog otpusta.

7.4.8. Posjete kazneno-popravnim ustanovama

Ombudsmeni BiH su tokom 2023. godine u okviru svojih redovnih aktivnosti³³⁴ posjetili sljedeće kazneno-popravne zavode: Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Istočno Sarajevo - Odjeljenje za žene, Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Mostar, Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Doboje, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Bijeljina.

Ombudsmeni BiH ukazuju da su predstavnici Institucije ombudsmena zbog izrade *Specijalnog izvještaja o stanju u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini*³³⁵ posjetili policijske uprave u Zenici, Travniku, Sarajevu, Mostaru, Tuzli, Prijedoru, Banjoj Luci, Brčko distriktu Bosne i Hercegovine i Bijeljini.³³⁶ Posebna pažnja je posvećena prostorijama u kojima se smještaju osobe lišene slobode, te će na osnovu razgovora s rukovodstvom, uvida u dokumentaciju, kao i neposrednog opažanja prostorija za zadržavanje osoba, konstatovati zatečeno stanje i uočiti da li su se i u kojoj mjeri uvažile preporuke Ombudsmena iz *Specijalnog izvještaja o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini* iz 2019. godine.

³³⁴ Ombudsmeni izrađuju godišnji plan posjeta kazneno-popravnim ustanovama, pored postupanja po pojedinačnim žalbama i obavljanja neposrednih razgovora s pritvorenicima/zatvorenicima;

³³⁵ Zaposlenici Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine s napomenom da će Specijalni izvještaj biti finaliziran tokom 2024. godine;

³³⁶ Posjete obavljene u periodu od 04.10.2023. godine do 14.12.2023. godine;

VIII. PRAVA DJETETA

8.1. Uvod

Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece je tokom 2023. godine zaprimilo 231 žalbu³³⁷, što je u odnosu na 2022. godinu povećanje za 12 žalbi.

Žalbe građana odnose se na rad obrazovnih ustanova, prosvjetnih inspekcija, pedagoških zavoda, centara za socijalni rad, centara za mentalno zdravlje, sudova, tužilaštava i zdravstvenih ustanova. Ombudsmenima se rijetko obraćaju djeca, tako su registrovana samo dva predmeta u kojima se kao podnosioci žalbi javljaju djeca.³³⁸

Ombudsmeni BiH su u 27 predmeta izdali 26 preporuka (u 2022. godini 24 preporuke) od čega je 10 preporuka (38%) u potpunosti realizovano, 4 nisu realizovane (14%), dok je povodom 4 preporuke ostvarena saradnja (14%), a na 9 upućenih preporuka nije bilo odgovora nadležnih (34%). Preporuke su se odnosile na ostvarivanje prava djeteta u obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, kao i na ostvarivanje prava djeteta na zaštitu od nasilja i na što efikasnijim postupcima nadležnih u zaštiti prava djeteta koja su ugrožena ili prekršena usljed visokokonfliktnih razvoda.

Pojedinačni primjeri kršenja prava djeteta za Ombudsmene BiH važan su izvor saznanja o oblastima u kojima djeca nisu odgovarajuće zaštićena i omogućavaju sagledavanje funkcionisanja sistema zaštite prava djece u cjelini, te daju osnova za proaktivno i preventivno djelovanje i predlaganje mjera. Rad Ombudsmena BiH podrazumijeva i pružanje informacija, uputa i savjeta u neposrednim kontaktima sa strankama, putem telefona ili na drugi način. Za savjet, pomoć i podršku u pojedinačnim slučajevima obraćaju se institucije, posebno centri za socijalni rad, lokalne zajednice i nevladine organizacije.

Pored postupanja po pojedinačnim predmetima, uloga Ombudsmena BiH u oblasti ostvarivanja prava djeteta je da u što većoj mjeri prati rad nadležnih organa, uočava poteškoće i prepreke u zaštiti i ostvarivanju prava djece, ukazuje na njih i poziva na sistemsko rješavanje problema. Brojne aktivnosti Ombudsmena kroz rad Odjela za praćenje ostvarivanja prava djeteta imaju za cilj da se UN Konvencija o pravima djeteta u što većoj mjeri primjenjuje i poštuje. Cijeneći iskustva i praksu u zaštiti prava djeteta, Ombudsmeni BiH konstatuju da se praksa u pogledu primjene Konvencije razvija u pozitivnom pravcu i sudovi osnovne principe iz Konvencije o pravima djeteta uzimaju u obzir i primjenjuju prilikom odlučivanja u konkretnim predmetima.

Ombudsmeni BiH godinama zagovaraju i uspostavljanje alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i u Federaciji Bosne i Hercegovine. Cijeneći značaj alimentacionih fondova za ostvarivanje prava djeteta, Ombudsmeni BiH su očekivali da će novi sazivi zakonodavnih tijela staviti u prioritet svog djelovanja rješavanje ovog problema, ali to se nije desilo.

³³⁷ Od ukupnog broja žalbi, u Sarajevu je zaprimljeno 107 žalbi, u Banjoj Luci 94, u Mostaru 17, u Brčkom 10 i u Livnu 10 žalbi;

³³⁸ Ž-BL-04-677/23 i Ž-BR-04-133/23;

U Republici Srpskoj stupio je na snagu novi Porodični zakon.³³⁹ Ombudsmeni BiH još uvijek ne mogu na osnovu svog rada iznositi zaključke koji se tiču posljedica primjene nekih novih instituta ili izmijenjenih nadležnosti sudova, odnosno centara za socijalni rad. Primjećuju da je novim zakonom definisana posebna zaštita djeteta na način da je u svim pitanjima koja se tiču djeteta, svako dužan da se rukovodi i postupa u skladu s najboljim interesima djeteta, povećana je dobna granica za potpuno usvojenje sa pet na deset godina i potpuno se može usvojiti samo dijete do navršenih deset godina života. S ciljem bolje zaštite usvojenika predviđeno je uspostavljanje Jedinstvenog ličnog registra usvojenja koji sadrži evidenciju podataka o budućim usvojiocima za koje je utvrđeno da su podobni da usvoje dijete i o djeci za koju je utvrđeno da su podobna da budu usvojena. Uređenje vršenja roditeljskog prava i održavanje ličnih odnosa dato je u nadležnost sudu, za razliku od dosadašnjeg uređenja. Neke od promjena u Porodičnom zakonu Republike Srpske i sami Ombudsmeni BiH su prethodno godinama predlagali.

Tokom 2023. godine u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti Republike Srpske, Vlada Republike Srpske je usvojila Strategiju socijalne zaštite Republike Srpske za period 2023-2029.³⁴⁰

Kada je riječ o zaštiti prava djeteta od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja i usklađivanju krivičnog zakonodavstva s Konvencijom Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe (Lanzarote konvencija), u Federaciji BiH još uvijek nije usvojen Zakon o posebnom registru osoba pravosnažno osuđenih za krivična djela protiv spolne slobode i morala nad djecom i maloljetnicima.³⁴¹

8.2. Djeca i siromaštvo

Siromaštvo dovodi do socijalne isključenosti djece što za posljedicu ima nedostupnost obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, značajnijoj afirmaciji potencijala djece i nemogućnosti zaposlenja njihovih roditelja. Sve to može dovesti i do tzv. transgeneracijskog siromaštva, odnosno reprodukcije siromaštva u okviru iste porodice. Ombudsmeni BiH uočavaju da ne postoje novija istraživanja o siromaštvu djece u Bosni i Hercegovini, ali je nesporno da siromaštvo podrazumijeva život i odrastanje djece bez pristupa bitnim resursima čija uloga je presudna za njihov razvoj. Posljedice odrastanja u siromaštvu teško su popravljive jer utječu na ekonomske, kognitivne, zdravstvene i socijalno-emocionalne aspekte razvoja djece.

Centri za socijalni rad su ključne ustanove u sistemu socijalne brige za djecu. Pružanjem mjera i usluga socijalne i porodično pravne zaštite građanima, u skladu sa svojim mogućnostima i kapacitetima, osigurava se neposredna zaštita pojedinaca i porodica, koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Ovo je posebno značajno kada su u pitanju djeca u stanju potrebe za socijalnom, institucionalnom, vaninstitucionalnom i svakim drugim vidom zaštite, zbog čega djelovanje centra mora biti u skladu s pozitivnim zakonskim propisima, kontinuirano i efikasno u najboljem interesu djeteta.

³³⁹ S primjenom započeto 01.09.2023. godine, objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske“, br. 17/23;

³⁴⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 108/23;

³⁴¹ U vrijeme izrade ovog izvještaja, prijedlog Zakona dobio je punu podršku u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH i treba da bude potvrđen i na Domu naroda Parlamenta FBiH;

Tokom 2023. godine Ombudsmeni BiH bilježe određen broj predmeta koji se tiču dječijeg dodatka.

Ombudsmeni BiH smatraju da je usvajanjem Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine³⁴² (u daljem tekstu: Zakon o materijalnoj podršci) napravljen značajan iskorak u poboljšanju položaja porodica s djecom. Određeni broj zaprimljenih žalbi ukazuje da postoji još prostora za unapređenje ovog zakona. Naime, jedan od uslova za ostvarivanje prava na dječiji dodatak, u smislu člana 13. Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji BiH jeste i da ukupni mjesečni prihodi po članu zajedničkog domaćinstva ne prelaze 40% (četrdeset posto) najniže plate u Federaciji utvrđene u skladu s odredbama Zakona o radu. Zakon o materijalnoj podršci ne predviđa izuzetke u pogledu djece s invaliditetom, na čije se članove zajedničkog domaćinstva također primjenjuje prihodovni cenzus. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni BiH su otvorili predmet po službenoj dužnosti kako bi se ustanovila primjena Zakona o i priznavanje prava na dječiji dodatak u Federaciji BiH³⁴³. Nakon postupka istraživanja, Ombudsmeni BiH su federalnom ministru rada i socijalne politike i ministrima kantonalnih ministarstava u oblasti socijalne zaštite preporučili da poduzmu mjere s ciljem otklanjanja imovinskog cenzusa za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za djecu s invaliditetom i djecu oboljelu od teških/rijetkih bolesti. Preporučeno je federalnom ministru rada i socijalne politike da izmijeni odredbu člana 4. stav (1) tačka e) Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji BiH na način da se primanja po propisima o boračko-invalidskoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti osoba s invaliditetom, kao i naknada za vrijeme trajanja nezaposlenosti, ne ubrajaju u prihod domaćinstva³⁴⁴. Nakon izdate preporuke, Ombudsmeni zaključuju da prihodovni cenzus nije uslov za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za posebno ugrožene kategorije djece u Kantonu Sarajevo, Posavskom kantonu i Tuzlanskom kantonu. Iz odgovora više kantonalnih ministarstava može se zaključiti da bi izmjene trebale biti definisane prevashodno kroz federalni zakon, a ne kroz kantonalne propise, jer se radi o ostvarivanju prava na dječiji dodatak koji je regulisan federalnim propisom. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike obavještava Ombudsmene BiH³⁴⁵ da će imati u vidu preporučene mjere prilikom izmjena i dopuna Zakona, koje se pripremaju u skorije vrijeme.

Postupajući po žalbi, Ombudsmeni BiH uočavaju da je zahtjev za ostvarivanje prava na dječiji dodatak odbijen, jer primanja po članu domaćinstva u zadnja tri mjeseca prije podnošenja zahtjeva prelaze zakonom dozvoljeni cenzus i to za samo 0, 02 KM /dva feninga³⁴⁶. Ovo otvara pitanje da nadležni nisu postupali u najboljem interesu djeteta i da je bilo neophodno priznati djetetu pravo na dječiji dodatak, bez obzira na utvrđeni cenzus, jer se radi o odstupanju od samo 0,02 KM. Ombudsmeni BiH su nadležnom ministarstvu uputili preporuku³⁴⁷ da u ovom slučaju, ali i u drugim sličnim slučajevima, kada su odstupanja od propisanog cenzusa za ostvarivanje prava na dječiji dodatak minorna, priznaju pravo, cijeneći najbolji interes djeteta. Nadležni su odgovorili da su dužni postupati u skladu sa zakonom i u granicama ovlaštenja i da bi svako odstupanje značilo nepoštovanje prava i povredu načela zakonitosti i nisu uvažili mišljenje

³⁴² “Službene novine FBiH“, broj: 52/22;

³⁴³ Ž-SA-02-1121/22, Preporuka broj P-119/23 od 10.05.2023. godine;

³⁴⁴ Problem uočen u predmetu broj Ž-SA-02-1008/23 postupajući po pojedinačnoj žalbi građanina;

³⁴⁵ Aktom broj UPII-05-31/13-1962/23 od 07.09.2023. godine;

³⁴⁶ Ž-SA-01-951/23;

³⁴⁷ Preporuka broj: P-311/23 od 13.11.2023. godine;

Ombudsmena. Član II Ustava BiH ukazuje na važnost primjene međunarodnih standarda i u Aneksu I Ustava sadržana je lista tih standarda na kojoj se nalazi i UN Konvencija o pravima djeteta. Načela ove Konvencije, između ostalog, obavezuju sve na zaštitu najboljeg interesa djeteta i pravo na razvoj djeteta, što otvara pitanje da li su u konkretnom slučaju zagarantovani principi i zagarantovana prava bez značaja u odnosu na 0,02 KM. Nadležni nisu primijenili direktno Konvenciju, kao međunarodni standard.

U drugom predmetu, nadležni su rješenjem odbili zahtjev za priznavanje prava na dječiji dodatak, jer je treće dijete rođeno u drugom braku majke, bez provođenja postupka i izvođenja dokaza koji se tiču djeteta o čijim se pravima odlučuje, kako se navodi u žalbi³⁴⁸. Drugostepeni organ poništava rješenje i predmet vraća prvostepenom organu na ponovni postupak i odlučivanje. U ponovljenom postupku prvostepeni organ će utvrditi sve činjenice koje su od važnosti za donošenje zakonitog i pravilnog rješenja.

Na probleme s kojima se susreću djeca ukazuje i žalba roditelja da u jednoj osnovnoj školi učenicima nije omogućeno redovno i nesmetano obavljanje osnovnih fizioloških potreba i korištenje školskog toaleta.³⁴⁹ Aktivnosti svih nadležnih rezultirale su da slučaj bude uspješno okončan.

8.3. Djeca bez roditeljskog staranja u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni BiH su tokom 2023. godine izradili *Specijalni izvještaj o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja s posebnim fokusom na stanje u ustanovama* i uputili preporuke nadležnim organima izvršne vlasti na svim nivoima.³⁵⁰

Nakon posjeta konstatovano je da sve ustanove imaju strateške dokumente – akcione planove transformacije ili deinstitutionalizacije ustanova, ali problem predstavlja njihova neimplementacija.

U Bosni i Hercegovini i dalje postoje ustanove u kojima je smješten velik broj djece i neophodno je ubrzati procese deinstitutionalizacije i transformacije ustanova. Institut hraniteljstva nije zaživio u punom kapacitetu i nedostaje hraniteljskih porodica, posebno specijalizovanih hranitelja za djecu s problemima u ponašanju i teškoćama u razvoju³⁵¹. Određeni broj hranitelja nije prošao odgovarajuću edukaciju i evidentan je broj srodničkih porodica koje nemaju status hraniteljskih u smislu prava i obaveza. Nadležni organi moraju razmotriti sve vidove pomoći i podrške hraniteljima i hraniteljstvo dodatno promovisati.

Nadležni moraju pronaći odgovarajuća rješenja koja bi podrazumijevala odgovarajuće zbrinjavanje uz kvalitetnu zdravstvenu, psihološku i odgojnu njegu i podršku. Iako je usvojenje najpoželjniji i najadekvatniji oblik zaštite djece bez roditelja ili bez odgovarajućeg roditeljskog staranja, s obzirom da se usvojenjem zasniva roditeljski, odnosno srodnički odnos između djeteta

³⁴⁸ Ž-SA-01-214/23;

³⁴⁹ Ž-SA-01-1228/22;

³⁵⁰ Kompletan izvještaj dostupan na www.ombudsmen.gov.ba;

³⁵¹ Psihička oboljenja i djeca s psihijatrijskim dijagnozama;

i osoba koje ga usvajaju, prema raspoloživim podacima zabrinjavajuće mali broj djece je usvojen.

Kako je fokus ovog izvještaja na stanju u ustanovama za djecu bez roditeljskog staranja, predstavnici Institucije ombudsmena su posjetili sve javne ustanove u Bosni i Hercegovini i nekoliko nevladinih organizacija – ustanova u Federaciji Bosne i Hercegovine. Nakon obavljenih posjeta ustanova, jasno se zaključuje da su problemi ustanova gotovo identični.

Predstavnici ustanova smatraju da postoji potreba većeg angažovanja centara za socijalni rad u svakodnevnom životu djece koja se nalaze u ustanovama i da tu djecu redovno posjećuju, a pri tome jasno ukazuju da sve ove aktivnosti u velikoj mjeri zavise od osobe, odnosno službenika koji ima ili nema senzibiliteta za svoj posao.

Zajednički stav predstavnika ustanova je i da bi se trebale intenzivnije promovirati nove usluge u procesu transformacije i deinstitutionalizacije ustanova. Jedna od novih usluga koju smatraju značajnom je program pružanja podrške porodicama i djeci, jer je neophodno da se roditelji odmah uključe u rad kroz usluge podrške djeci i porodicama, odnosno da se s porodicama koje su u riziku od razdvajanja radi, jer je preventivni rad od ključnog značaja. Posebno smatraju važnim da se za svako dijete napravi individualni plan podrške.

Predstavnici ustanova istakli su problem obaveza snabdijevanja kroz sistem javnih nabavki što predstavlja otežavajuću okolnost prilikom svakodnevnog rada s djecom i obezbjeđenja njihovih različitih potreba.

Evidentan je problem zdravstvena zaštita djece s područja različitih kantona/entiteta i problem smještaja i rada s djecom koja imaju određene poteškoće u razvoju i/ili poremećaje u ponašanju. Evidentni su i problemi djece – zavisnika od psihoaktivnih supstanci, problem djece žrtava nasilja i romske djece, jer rad s ovom djecom je izuzetno složen i zahtjevan.

Iz ustanova ističu da je neophodno angažovati veći broj stručnog kadra, ali izdvajati i veća finansijska sredstva za rad ustanova kako bi se odgovorilo na brojne izazove s kojima se susreću. Predstavnici ustanova su ukazali i na problem nepostojanja systemske podrške djeci nakon 18. godine.

Nakon sumiranja svih rezultata istraživanja u *Specijalnom izvještaju o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja s posebnim fokusom na stanje u ustanovama*, Ombudsmeni BiH su uputili preporuke nadležnim organima izvršne vlasti svih nivoa i tokom 2024. godine pratit će realizaciju svojih preporuka.

8.4. Pravo na obrazovanje

Žalbe koje se tiču prava djeteta i prava na obrazovanje najčešće se odnose na rad obrazovnih ustanova i prosvjetnih radnika (izricanje disciplinskih sankcija, organizovanje prijevoza i nastave produženog boravka, nezadovoljstvo zbog ocjena ili ponašanja nastavnika, profesora itd.).

Učenici srednje škole obratili su se Ombudsmenima BiH zbog neprofesionalnog ponašanja profesorice koja im se obraća s podsmjehom i na neprimjeren način ophodi prema njima³⁵². Školi i nadzornim obrazovnim organima (ministarstvo i pedagoški zavod) preporučeno³⁵³ je da se razmotre svi žalbeni navodi, da se poduzmu neophodne radnje i mjere radi kvalitetnog nastavnog procesa i profesionalnog odnosa nastavnika i učenika i uspostavi kontinuirani pedagoški nadzor nad radom profesorice. Pratit će se realizacija izdate preporuke i tokom 2024. godine, posebno imajući u vidu navode učenika nakon izdate preporuke: „...*Nakon prve žalbe kod vas, situacija se pogoršala...Nastavlja da nas omalovažava na časovima...svaki čas kod nje prolazi nam u stresu...*“

Tokom 2023. godine Ombudsmeni BiH su postupali po žalbi roditelja jer je njihovom djetetu onemogućeno korištenje usluga produženog boravka u privatnoj osnovnoj školi³⁵⁴. Stav nadležnih tokom postupka istraživanja je da je zaključivanje ugovora o pohađanju nastave, kao i korištenje usluga produženog boravka u privatnim školama ostavljeno na volju ugovornim stranama. Ombudsmeni BiH se djelimično slažu s konstatacijom nadležnih, ali bez obzira na postojanje privatnog sektora u obrazovanju, obaveza je nadležnih da odlučuju o uslovima za osnivanje i početak rada svih obrazovnih ustanova, kao i da nadziru njihov rad, bez obzira ko je osnivač. Prava djeteta koja se odnose na obrazovanje, ispravna zaštita za dobrobit njegovog fizičkog i duševnog zdravlja i bezbjednosti, u školama i na svim mjestima gdje se obrazuje, imaju prvenstvo nad svim drugim pravima, te će se u slučaju sukoba prava, prednost dati pravima djeteta, odnosno tumačenju ili djelovanju koje će najviše koristiti interesu djeteta.³⁵⁵

U predmetima ove vrste, Ombudsmeni BiH i od roditelja i od škole insistiraju da se nastala situacija riješi mirnim putem, saradnjom svih relevantnih aktera i uvijek u najboljem interesu djeteta.

Postupajući po žalbi roditelja koji je bio nezadovoljan organizacijom prijevoza i ponašanjem vozača školskog autobusa, ostvarena je saradnja škole i roditelja i nakon izvjesnog vremena, nastali nesporazumi su riješeni³⁵⁶. U drugom predmetu³⁵⁷ ustanovljeno je djeca ne pohađaju školu zbog odluke roditelja i to sve dok nadležni ne organizuju prijevoz i nadoknade troškova prijevoza. Nakon upućene preporuke, nastala situacija se riješila u interesu djeteta i djeca redovno pohađaju nastavu³⁵⁸.

Majka djeteta se obratila žalbom na rad srednje škole, zbog izricanja disciplinskih mjera i smanjenja ocjene iz vladanja.³⁵⁹ Navodi da je svjesna svih poteškoća i od škole zahtijeva stručnu pomoć, jer smatra da se samo zajedničkim djelovanjem i poduzimanjem konkretnih koraka može pomoći njenom djetetu koje je izgubljeno i ljuto zbog smrti oca. Predmet je okončan u najboljem interesu djeteta tako što je ukinuta izrečena odgojno–disciplinska mjera i popravljena ocjena iz vladanja. Profesori su, zajedno sa stručnom službom, pružili stručnu podršku djetetu.

³⁵² Ž-BR-04-133/23;

³⁵³ Preporuka broj: P-267/23 od 16.08.2023. godine;

³⁵⁴ Ž-SA-01-1135/22;

³⁵⁵ Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH, član 5.

³⁵⁶ Ž-BL-01-700/22;

³⁵⁷ Ž-LI-01-160/23;

³⁵⁸ Preporuka broj: P-280/23 od 05.10.2023. godine;

³⁵⁹ Ž-SA-01-571/23;

Ombudsmeni BiH su zaprimili žalbu roditelja na rad predškolske ustanove, smatrajući da su problemi kulminirali i da postoji mogućnost izbacivanja djeteta iz ustanove³⁶⁰. Nakon uključivanja svih nadležnih u rješavanje problema i ostvarene saradnje roditelja s ustanovom, dijete je nastavilo pohađati predškolski odgoj i obrazovanje, odnosno roditelji djeteta i ustanova zaključili su novi ugovor.

Majka djeteta se obratila Ombudsmenima BiH zbog toga što dijete, prilikom odlaska u školu, mora preći tri prometne gradske ulice čime se dovodi u pitanje sigurnost djeteta u saobraćaju.³⁶¹ Uvažavajući sve istaknute žalbene navode (semafor za pješake kratko traje, ne postoji videonadzor, automobili se brzo kreću), nakon postupka istraživanja, upućena je preporuka³⁶² nadležnoj gradskoj upravi da, u saradnji s nadležnim kantonalnim ministarstvom saobraćaja i školom, poduzme mjere koje će rezultirati stvaranjem adekvatne saobraćajne infrastrukture za djecu na putu do škole. Nadležni su poduzimali određene aktivnosti, ali preporuka nije realizovana. Ovaj predmet otvara pitanje ugroženosti djece u saobraćaju.

Ombudsmeni BiH primjećuju da početkom nove školske godine (septembar, oktobar) primaju žalbe roditelja koje se tiču nezadovoljstva radom škola i nadležnih ministarstava radi upisa u škole, odnosno prebacivanja ili naknadnog upisivanja u druge škole, posebno srednje škole. U ovim predmetima³⁶³ utvrđeno je da djeca ne ispunjavaju uslove za naknadnu promjenu škole/smjera u skladu sa zakonima i podzakonskim propisima i nadležno ministarstvo je odbilo molbe roditelja. Ombudsmeni BiH u ovim predmetima nisu konstatovali kršenje prava djeteta na obrazovanje od strane nadležnih obrazovnih institucija.

Na školi je odgovornost da u vlastitoj sredini doprinese stvaranju kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana. Ukoliko postoji problem u odnosu nastavnika i učenika ili međusobnih odnosa učenika, to zahtijeva urgentno djelovanje menadžmenta, nastavnog osoblja, ali i roditelja učenika, kako bi se spriječile neželjene posljedice. Ombudsmeni BiH ocjenjuju neprihvatljivim postojanje bilo kakvih spoljnih utjecaja koji bi doveli u pitanje profesionalnost, nezavisnost i integritet nastavnog osoblja. Istovremeno, ukazuju na važan aspekt međusobnih, ljudskih odnosa, nastavnog osoblja i menadžmenta unutar obrazovne ustanove. Svaka slabost u ovim odnosima dovodi u pitanje kvalitet rada obrazovne ustanove, zbog čega treba zatražiti i pomoć nadležnih nadzornih organa³⁶⁴.

8.5. Djeca s poteškoćama u razvoju

Ombudsmeni BiH primjećuju da su tokom 2023. godine primili veći broj žalbi koji se tiče prava djece s poteškoćama razvoju u ostvarivanju prava na obrazovanje, ali u ostvarivanju i drugih prava.

Svi nadležni moraju veću pažnju posvetiti problemima ove djece u svim segmentima života, posebno u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite i u obrazovanju. Inkluzivne zdravstvene i

³⁶⁰ Ž-SA-01-9/23;

³⁶¹ Ž-SA-01-441/22;

³⁶² Preporuka broj P- 117/23 od 12.05.2023. godine;

³⁶³ Predmeti br. Ž-SA-01-923/2, Ž-SA-01-909/23;

³⁶⁴ Ž-BR-05-5/23; Preporuka broj P-109/23 od 27.04.2023. godine;

obrazovne usluge igraju ključnu ulogu u izgradnji dobrih temelja na kojima djeca s teškoćama u razvoju mogu izgraditi kvalitetne živote.

Ombudsmeni BiH konstatuju da, bez obzira na manje pomake, građani i nadležni nedovoljno razumiju osobe s invaliditetom. Konvencija o pravima djeteta i Konvencija o pravima osoba s invaliditetom zahtijevaju priznavanje svakog djeteta kao punopravnog člana svoje porodice, zajednice i društva. To podrazumijeva i investiranje u uklanjanje fizičkih, kulturnih, ekonomskih, komunikacijskih prepreka za kretanje i prepreka u stavovima koje sprečavaju ostvarivanje prava djeteta te pravo na aktivno uključivanje u donošenje odluka koje utječu na svakodnevne živote djece.

Ombudsmeni BiH smatraju neophodnim da se normativno urede i definišu pitanja angažovanja asistenata u nastavi, koja djeca i pod kojima uslovima mogu ostvariti pomoć i podršku asistenta u obrazovanju, kao i pitanje koje osobe, pod kojim uslovima i s kakvim ovlaštenjima mogu pružiti tu pomoć i podršku.³⁶⁵

Roditelji djeteta su se obratili Ombudsmenima BiH, zbog nemogućnosti da dijete nastavi pohađati predškolski odgoj i obrazovanje u privatnoj predškolskoj ustanovi koja nije ponudila produženje ugovora iz razloga što dijete ne govori i teže se uključuje u aktivnosti.³⁶⁶ Nakon svih poduzetih mjera, dijete je upisano u javnu ustanovu predškolskog odgoja i obrazovanja, jer za privatne ne postoji zakonska mogućnost dodatnog finansiranja asistenata od strane nadležnog kantonalnog ministarstva obrazovanja. Ova vrsta podrške omogućena je samo u javnom sektoru.

Postupajući po žalbi jedne privatne srednje škole utvrđeno je da nadležno ministarstvo obrazovanja nije odgovaralo na molbu škole da se učeniku I razreda dodijeli asistent u nastavi.³⁶⁷ U skladu s pozitivnim propisima, proces odgoja i obrazovanja učenika s teškoćama u srednjoj školi realizuje se uz stručnu podršku defektologa odgovarajućeg profila i drugih stručnjaka po potrebi, te podrške asistenta za učenike s teškoćama u skladu s pedagoškim standardima i normativima. Učenik koji radi po individualnom planu i programu je pohađao nastavu u srednjoj školi kao redovan učenik i polaže pravo na podršku asistenta. Nadležno ministarstvo se pozvalo na rješenje kojim je za područje cijelog kantona formiran mobilni stručni tim za pružanje podrške inkluzivnom obrazovanju koji ima obavezu pružati podršku svim javnim i privatnim osnovnim i srednjim školama. U skladu s pedagoškim standardima osnivač škole je u obavezi osigurati sredstva za rad škole što podrazumijeva i osiguranje sredstava za plate asistenata u nastavi.

Ombudsmeni BiH su primili žalbu grupe roditelja djece s poteškoćama u govoru³⁶⁸, zbog prekida pružanja logopedskih tretmana zbog isteka ugovora o radu na određeno vrijeme u domu zdravlja. Roditelji su zahtijevali kontinuirano pružanje logopedskih usluga. Upućena je preporuka³⁶⁹ sa zahtjevom da nadležni razmotre mogućnost zaključivanja ugovora na određeno vrijeme sa

³⁶⁵ U predmetu broj Ž-SA-01-343/22 i u preporuci P-336/22 od 19.12.2022. godine ukazano je na istaknuto mišljenje Ombudsmena;

³⁶⁶ Ž-SA-01-1319/22;

³⁶⁷ Ž-SA-01-995/22;

³⁶⁸ Ž-SA-01-1320/22;

³⁶⁹ Preporuka broj: P-351/22 od 23.12.2022. godine;

logopedima, kako bi do okončanja konkursne procedure prijema logopeda u stalni radni odnos, djeci bile omogućene usluge logopeda. Preporuka Ombudsmena je uvažena.

Ombudsmenima BiH se obratila majka djeteta sa Down sindromom čije zdravstveno stanje ne dozvoljava nastavak školovanja.³⁷⁰ Nakon obraćanja Ombudsmenima, od strane nadležnog ministarstva obrazovanja majci je ukazano na mogućnost realizacije „nastave na daljinu” u skladu s pozitivnim propisima.

Postupajući po žalbi roditelja djeteta sa Down sindromom, Ombudsmeni BiH su ustanovili da je djetetu bio obezbijeden asistent u predškolskoj ustanovi u trajanju od četiri sata dnevno, uvažavajući procjene stručnih osoba.³⁷¹ Roditelji su samoinicijativno ispisali dijete, a kao razlog obraćanja Ombudsmenima BiH navode da njihovo dijete ima pravo na asistenta u trajanju od osam sati dnevno. Nadležni su se u izjašnjenjima pozivali na podzakonske propise kojima se uređuje pitanje naknada za usluge vrtića, a nadležni nadzorni organi (inspekcija, pedagoški zavod) nisu ustanovili propuste. Ombudsmeni BiH u ovom slučaju nisu ustanovili kršenje prava djeteta i diskriminaciju djeteta po bilo kojem osnovu.

Majka se obraća Ombudsmenima BiH žalbom na rad osnovne škole jer je njenom djetetu sa poteškoćama u razvoju potreban asistent u nastavi.³⁷² Kako iz škole zaključuju, obrazovni sistem nema mogućnosti da obezbijedi asistenta svakom djetetu s poteškoćama u razvoju. Škola od Ombudsmena BiH zahtjeva da u skladu sa svojim ovlaštenjima pronađu načina i utječu na obrazovne sisteme kako bi svako dijete, ukoliko je to potrebno, imalo asistenta u nastavi u redovnom obrazovanju.

Majka trogodišnje djevojčice s autizmom³⁷³ zatražila je od Ombudsmena BiH pomoć kako bi se djeci osigurala sredstva za rad asistenta u vrtiću. Iz žalbenih navoda proizlazi da se obraća Ombudsmenima BiH u ime grupe roditelja djece s posebnim potrebama koji su se u više navrata obraćali kantonalnoj vladi zbog izdvajanja novčanih sredstava za rad asistenta djeci vrtićke dobi, ali na njihove zahtjeve nije odgovoreno. Nadležni organi su u potpunosti ignorisali obraćanje i zahtjeve Ombudsmena BiH i djeca nisu ostvarila svoja prava.

Ombudsmeni BiH su otvorili predmet po službenoj dužnosti u vezi s primjenom podzakonskog propisa o djeci s posebnim obrazovnim potrebama u osnovnim i srednjim školama.³⁷⁴ Na ovaj način željelo se doprinijeti podizanju svijesti javnih organa o važnosti poštovanja integriteta, dostojanstva i ravnopravnosti djece u obrazovanju. Analizirajući podzakonski propis, posebna pažnja se odnosila na čl. 6. Pravilnika koji glasi: „*Programe za djecu s posebnim obrazovnim potrebama ostvaruju defektolozi određene specijalnosti i nastavnici razredne i predmetne nastave za koje će biti organizovana odgovarajuća stručna obuka*“. Tokom postupka istraživanja Ombudsmeni BiH su ustanovili da nadležno kantonalno ministarstvo obrazovanja u saradnji s UNICEF-om implementira obuke u oblasti inkluzivnog obrazovanja, kao i da se

³⁷⁰ Predmet broj: Ž-SA-01-850/23;

³⁷¹ Ž-SA-01-123/23;

³⁷² Ž-BL-01-454/23;

³⁷³ Ž-LI-01-121/23, Ombudsmeni su uputili preporuku broj: P-231/23 od 28.08.2023. godine da se uspostavi saradnja s Institucijom ombudsmena, ali saradnja nije ostvarena;

³⁷⁴ Ž-MO-01-23/23;

redovno organizuju obuke i stručna usavršavanja s ciljem stvaranja što boljih i kvalitetnijih programa za djecu s posebnim obrazovnim potrebama.

8.6. Pravo na zdravstvenu zaštitu

Ombudsmeni BiH godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta – besplatnu i безусловnu zdravstvenu zaštitu za svu djecu.

Ombudsmeni BiH su postupali po žalbenim navodima da za djecu u Republici Srpskoj troškove zdravstvene zaštite snose roditelji u svim slučajevima kada roditeljima nisu uplaćeni doprinosi za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca.³⁷⁵ Nadležnima je upućena preporuka³⁷⁶ da se djeci u Republici Srpskoj osigura безусловna i besplatna zdravstvenu zaštita. Nakon izdate preporuke, Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske dostavlja primjerak inicijative koja je upućena Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. Inicijativom ukazuju na mišljenje da je neophodno donijeti zakon *lex specialis* u odnosu na Zakon o obaveznom zdravstvenom osiguranju, kako bi se obezbijedila besplatna i безусловna zdravstvena zaštita za djecu. U postupak istraživanja bila je uključena i Poreska uprava Republike Srpske³⁷⁷ koja obavještava Ombudsmene da su u 2023. godini podnijeli ukupno 19 izvještaja nadležnim tužilaštvima, kao i devet obavještenja zbog osnova sumnje da je počinjeno krivično djelo Utaja poreza i doprinosa protiv poslodavaca koji nisu uplaćivali doprinose za svoje zaposlene. Sumirajući sve rezultate postupka istraživanja, Ombudsmeni BiH su pozvali Vladu Republike Srpske da poduzme efikasnije mjere kako bi svi poslodavci u Republici Srpskoj plaćali doprinose i izvršavali zakonsku obavezu plaćanja doprinosa, jer broj podnesenih prijava tužilaštvima od strane Poreske uprave Republike Srpske ukazuje da postoji prostora za efikasnije djelovanje.

Postupajući po žalbi, Ombudsmeni BiH su ustanovili da učenici trećeg i četvrtog razreda medicinske srednje škole, radi obavljanja praktične nastave moraju pribaviti sanitarnu knjižicu i obaviti sanitarni pregled. Djeca za tražene analize moraju platiti iznos od 48,00 KM.³⁷⁸ Ombudsmeni BiH su preporukom³⁷⁹ pozvali nadležne da razmotre sve mogućnosti kako bi usluge sanitarnog pregleda za učenike srednjih medicinskih škola, za potrebe obavljanja praktične nastave, bile besplatne. Tokom 2024. godine pratit će se realizacija preporuke.

Ombudsmenima BiH su se obratili roditelji djeteta, jer je djetetu pružena zdravstvena usluga u domu zdravlja tek nakon što su je platili.³⁸⁰ Tokom postupka istraživanja ustanovljeno je da je došlo do greške u tzv. sistemu IZIS³⁸¹ i dijete se prilikom zdravstvenog pregleda u sistemu vodilo kao neosigurana osoba i naplaćene su pružene zdravstvene usluge. Greška je otklonjena odmah narednog dana i roditelji su poučeni o mogućnosti refundacije troškova. Ombudsmeni BiH su preporukom³⁸² pozvali Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske da poduzme

³⁷⁵ Ž-BL-01-471/23;

³⁷⁶ Preporuka broj: P-256/23 od 25.09.2023. godine;

³⁷⁷ Aktom broj: 06/1.01/0103-052.2-13002/2023 od 25.10.2023. godine;

³⁷⁸ Ž-BL-01-586/23;

³⁷⁹ Preporuka broj: P-344/23 od 15.12.2023. godine;

³⁸⁰ Ž-BL-01-538/23;

³⁸¹ Integrisani zdravstveni informacioni sistem;

³⁸² Preporuka broj P-347/23 od 21.12.2023. godine;

dodatne napore i mjere radi uspostavljanja što efikasnijeg IZIS sistema kako ne bi dolazilo do poteškoća kod isporuka informacija prema nadležnim zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, kao i da se omogući otklanjanje grešaka u sistemu tokom cijelog radnog vremena nadležnih zdravstvenih ustanova. Tokom 2024. godine pratit će se realizacija preporuke.

8.7. Igre na sreću/reklamiranje sportske kladionice

Postupajući po žalbi, Ombudsmeni BiH su ustanovili da je dječija škola sporta potpisala sponzorski ugovor s preduzećem - sportskom kladionicom.³⁸³ Roditelji smatraju da se direktno krše zakonske odredbe po kojima se oglasi i reklame vezani uz igre na sreću ne smiju objavljivati u radijskim i televizijskim emisijama za djecu i omladinu, niti u štampanom materijalu i internet portalima namijenjenim djeci i mladeži. Nakon sveobuhvatnog istraživanja, Ombudsmeni BiH zaključuju da nadležni nadzorni organi nisu ustanovili kršenje zakonskih odredbi i nije utvrđena odgovornost sportske kladionice.³⁸⁴

Ovaj predmet otvara veoma značajna pitanja poput pitanja da li se u Bosni i Hercegovini poštuje propisana zabrana pristupa osobama do 18 godina hazardnim igrama i da li se kockarnice i kladionice nalaze u blizini škola, dječijih vrtića i drugih obrazovnih institucija.

Ombudsmeni BiH smatraju da bi nadležni morali ustanoviti normativno uređenje u oblasti igara na sreću i praktičnu primjenu zakonskih odredaba, s aspekta zaštite prava djeteta. Istovremeno i ukoliko je neophodno, da iniciraju izmjene i dopune podzakonskih propisa o prostornim i tehničkim uslovima za priređivanje igara na sreću u kasinima, na automatima i uplatnim mjestima kladionica, ali i zakona o igrama na sreću, u dijelu oglašavanja igara na sreću, polazeći od najboljeg interesa djeteta.

8.8. Konfliktni razvodi

Značajan broj žalbi u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava djeteta odnosi se na tzv. visoko konfliktne razvode. Ombudsmeni BiH uočavaju višestruke povrede prava djeteta u postupcima razvoda braka ili prekida vanbračne zajednice, povjeravanja djeteta jednom od roditelja, uređenja viđanja djeteta i roditelja s kojim ne živi, osiguranja prava djeteta na izdržavanje itd.

Brojni problemi s kojima se susreću roditelji u svojoj komunikaciji odražavaju se neposredno na djecu i ostvarivanje njihovih prava. Kršenje i ugrožavanje prava djeteta nastavlja se i nakon prekida bračne, odnosno vanbračne zajednice, a nerijetko izostaje efikasna i pravovremena reakcija nadležnih organa, koja bi stvarno i dovela do otklanjanja negativnih posljedica po djecu. Manipulacija djecom u postupcima razvoda braka česta je pojava, a postojeća zakonska i stručna rješenja ne osiguravaju zaštitu djeteta i njegovih prava u dovoljnoj mjeri, npr. kada je jedan roditelj istrajan u namjeri da drugog roditelja isključi iz djetetovog života ili ga ometa u vršenju roditeljskih dužnosti i slično.

³⁸³ Ž-SA-01-1288/21 (djeca su nosila majice, dresove s nazivima sportske kladionice);

³⁸⁴ Roditelji su upućeni na sudsku zaštitu svojih prava;

U visoko konfliktnim razvodima, brojna prava djece su ugrožena ili prekršena, najčešće od samih roditelja. Upravo iz tog razloga, nadležni organi trebaju poduzimati adekvatne mjere i aktivnosti, s ciljem zaštite djeteta.

Poremećeni partnerski odnosi, postupci pokrenuti pred centrima za socijalni rad, pravosudnim i organima krivičnog gonjenja predstavljaju uskraćivanje stabilnog porodičnog okruženja za dijete, a osim toga i nesporno čine negativnu refleksiju na dječiji emotivno-psihološki status. Konfliktna ponašanja bivših bračnih drugova izazivaju situacije koje dovode dijete u izrazito nepovoljan položaj.

Ombudsmeni BiH u svojim predmetima skreću pažnju na obavezu poštivanja pravosnažnih sudskih odluka i na neophodnost uspostavljanja roditeljske komunikacije.³⁸⁵ Itekako su značajna postupanja centara za socijalni rad koji moraju hitno postupati u zbrinjavanju i zaštiti života i sigurnosti djeteta. U slučaju hitnosti i promptne zaštite prava djeteta od izuzetnog je značaja uloga i procjena centra za socijalni rad, ali nakon poduzimanja mjera, neophodna je saradnja i koordinacija svih nadležnih (sudovi, tužilaštva, policija, škole, zdravstvene ustanove).³⁸⁶

Ombudsmeni BiH primjećuju da se nakon pokretanja brojnih sudskih i upravnih postupaka roditeljski konflikti samo produbljuju³⁸⁷ i u predmetima ove vrste pozivaju roditelje na saradnju s centrima za socijalni rad i savjetuju bračno savjetovanište s ciljem prevazilaženja međusobnog sukoba radi dobrobiti zajedničkog djeteta.³⁸⁸

Centrima za socijalni rad preporučuje se poduzimanje radnji i mjera, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i uspostavili korektni odnosi bivših bračnih partnera i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja, prvenstveno cijeneći najbolji interes djeteta.³⁸⁹

Ombudsmeni BiH uočavaju i da su tokom trajanja bračnih ili vanbračnih zajednica, djeca bila izložena nasilju u porodici i na taj način i sami bili žrtve nasilja.³⁹⁰

Kroz rad na pojedinačnim predmetima zaključuje se da se stvari dodatno komplikuju kad je riječ o razvodu s međunarodnim elementima.³⁹¹ Komplikacije se ogledaju u nepoznavanju domaćih nadležnih organa o primjeni Konvencije o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djeteta³⁹² koja se primjenjuje u svim slučajevima kada jedan roditelj dijete odvede u drugu državu bez saglasnosti drugog roditelja i kada roditelj ne ostvaruje kontakte s djetetom koje se nalazi u inostranstvu s drugim roditeljem. Ugrožavanja i kršenja prava djece javljaju se i prilikom primjene Konvencije o ostvarivanju alimentacionih zahtjeva u inostranstvu iz 1995. godine³⁹³ kada roditelj koji ne izvršava svoju zakonsku obavezu izdržavanja živi i ostvaruje primanja u drugoj državi. Predmeti u Instituciji ombudsmena ukazuju da postupci po navedenim

³⁸⁵ Ž-MO-01-108/22;

³⁸⁶ Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom, "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 56/13;

³⁸⁷ Ž-BL-01-107/22, Ž-BL-01-94/23, Ž-SA-01-1285/22, Ž-BL-01-420/22;

³⁸⁸ Ž-SA-01-1295/22, Ž-SA-01-453/23;

³⁸⁹ Ž-BR-04-214/22 (preporuka broj P-199/23 od 28.07.2023. godine), Ž-BR-01-99/23 (preporuka broj P-201/23 od 28.07.2023. godine), Ž-LI-49/23 (preporuka broj P-106/23 od 11.4.2023. godine), Ž-BR-01-2/23 (preporuka broj P-110/23 od 27.04.2023. godine);

³⁹⁰ Ž-BL-01-650/22, Ž-BL-01-17/23, Ž-BL-06-248/23, Ž-BL-01-625/23;

³⁹¹ Ž-BL-01-205/21, Ž-BL-01-707/22, Ž-BL-01-129/23, Ž-BL-01-181/23;

³⁹² Potpisana 25.10.1980. godine u Hagu, ratifikovana od strane SFRJ – „Službeni list SFRJ“, broj 7/91;

³⁹³ Konvencija preuzeta notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora SFRJ;

konvencijama traju dugo, podrazumijevaju složene diplomatske procedure i u velikoj mjeri ne zavise od domaćih nadležnih organa.³⁹⁴

U postupcima pred nadležnim organima, dijete nema status stranke, ali dijete ima pravo da iskaže svoje mišljenje u skladu sa svojim godinama, dobi i zrelosti koje će nadležni organi cijeliti u svakom konkretnom slučaju. Advokati u građanskim parnicama, u zastupanju bračnih supružnika, trebali bi ulagati više napora da odgovore stranke od nerazumnih zahtjeva, prijedloga za izvođenje dokaza i slično, ukazujući im na to koliko štete nanose svojoj djeci. Manipuliše se djetetovim osjećajima, dijete se ucjenjuje, daju mu se uloge kojima nije doraslo, oduzima se djeci jedan roditelj na različite načine, uskraćuju se kontakti s porodicom, a sve to predstavlja kršenje i ugrožavanje prava djeteta. Bez pravovremene intervencije, dijete se otuđuje od drugog roditelja, a postupci s ciljem zaštite prava djeteta mogu trajati godinama.

Sudovima se ukazuje na neophodnost brzog i efikasnog sudskog postupka, a do donošenja pravosnažne sudske odluke, centri za socijalni rad imaju obavezu da planiraju aktivnosti s ciljem zaštite djeteta u toku postupka razvoda braka. Efikasan izvršni postupak spriječio bi roditelje u namjeri nepoštovanja sudske odluke. Nadležnima se preporučuje (centrima za socijalni rad, školama, policiji, zdravstvenim ustanovama po potrebi) da koordinisanim zajedničkim mjerama i aktivnostima dođu do rješenja koje će biti u interesu djeteta, te da se Ombudsmeni BiH tako pronađu u ulozi koordinatora. U fokus djelovanja i rada svih nadležnih organa uvijek treba staviti dijete.³⁹⁵

8.9. Nasilje nad djecom

Svaki oblik nasilja nad djecom smatra se nedopustivom radnjom i predstavlja jedan od najtežih oblika ugrožavanja i povrede prava djeteta. Obaveza postupanja određena je brojnim propisima i dokumentima koji se odnose na prava i zaštitu djece, počev od međunarodnih dokumenata³⁹⁶ koje je prihvatila BiH pa do domaćeg zakonodavstva kojim se uređuju oblasti krivičnog prava, porodičnog prava, socijalne i dječije zaštite, obrazovanja, zdravstvene zaštite.

Ombudsmeni su tokom 2023. godine zaprimili više prijave nasilja posredstvom Udruženja „Nova generacija“ Banja Luka koje zaprimaju posredstvom SOS Plavog ili Hrabrog telefona³⁹⁷. Prijave se istovremeno prosljeđuju nadležnim organima – centrima za socijalni rad, policiji i tužilaštvima, kao i Ombudsmenima BiH.³⁹⁸ Postupajući po prijavama nasilja, Ombudsmeni BiH u skladu sa svojim mandatom i nadležnostima, prate postupanja nadležnih i po potrebi reaguju i zahtijevaju postupanja.

³⁹⁴ Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine obavlja funkciju centralnog organa Bosne i Hercegovine za provođenje ovih konvencija, uz posredovanje nadležnih entitetskih ministarstava za socijalnu zaštitu;

³⁹⁵ Ž-BL-01-17/23;

³⁹⁶ Konvencija o pravima djeteta, Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (zloupotrebe), 2007; Konvencija Vijeća Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, 2013.

³⁹⁷ Ž-BL-01-556/22, Ž-BL-01-164/23;

³⁹⁸ Prijave upućene Ombudsmenima Bosne i Hercegovine tiču se rada i postupanja nadležnih u Federaciji Bosne i Hercegovine, jer se prijave koje se tiču rada i postupanja Republike Srpske, upućuju, prema navodima predstavnika ovog udruženja, prosljeđuju Ombudsmenu za djecu Republike Srpske;

Postupajući po žalbi o povećanom broju suicidalnih misli kod građana i djece koja pozivaju SOS Plavi ili Hrabri telefon, zahtijevano je mišljenje Ombudsmena BiH za potrebe izrade smjernica za postupanje u ovakvim situacijama.³⁹⁹ Značajno je što se bez izuzetka svaka zaprimljena prijava nasilja prosljeđuje nadležnima na dalje postupanje (policija, centar za socijalni rad, tužilaštvo) jer predstavlja krivično djelo i postoji obaveza prijavljivanja. Priroda prijave eventualnog suicida drugačija je i ne postoji niti minimalan stepen sumnje da će se suicid i desiti, a iz Udruženja naglašavaju da je izuzetno važno obezbijediti anonimnost i povjerljivost u radu s korisnicima. Ombudsmeni BiH su ukazali na mišljenje da se prednost mora dati pravu na život i zdravlje u odnosu na zaštitu ličnih podataka i/ili garanciju na povjerljivost i anonimnost.

Ombudsmenima BiH se obratila majka djeteta navodeći da je njen bivši suprug pretukao dijete i dijete je završilo u bolnici.⁴⁰⁰ Kako je odlukom suda dijete povjereno ocu, majka je podnijela tužbu za izmjenu sudske odluke u dijelu koji se tiče povjeravanja. Nakon obraćanja nadležnima – centru za socijalni rad i sudu, nadležni su postupili i sud je zakazao pripremno ročište čim su se za to stekli uslovi.

Ombudsmenima BiH se obratila majka djeteta navodeći da njeno dijete fizički zlostavlja njen bivši suprug (djetetov otac) i njegova nova supruga (maćeha djeteta), „*a nadležni ne poduzimaju ništa.*“⁴⁰¹ Nadležnom centru za socijalni rad upućena je preporuka⁴⁰² da poduzme sve radnje i mjere kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava i uspostavili korektni odnosi roditelja i njihovog djeteta i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja. Preporuka je ispoštovana.

8.10. Vršnjačko nasilje – nasilje među djecom u odgojno-obrazovnim institucijama

U prevenciju i sprečavanje vršnjačkog nasilja mora se uključiti cjelokupno društvo, te samo stručni nastavnici i edukovani roditelji i djeca mogu osigurati da ne dolazi do nasilja među vršnjacima. Škole bi trebale više raditi na sprečavanju vršnjačkog nasilja, ali je školama potrebno pružiti sistemsku podršku.

Potrebna je šira društvena akcija koja podrazumijeva postojanje jasnih vlastitih politika i smjernica (protokola) obrazovnih institucija, kako bi se djeca zaštitila od vršnjačkog nasilja i stalni savjetodavni rad s djecom i nadzor nad djecom, uz ostvarivanje kvalitetne saradnje s roditeljima djece. Škola ne može, niti treba da se sama nosi s problemima i svakodnevnim izazovima u radu sa djecom, ali kao institucija koja prva prepozna i uoči zabrinjavajuću okolnost, ima obavezu da uključi druge relevantne faktore u rješavanje problema.⁴⁰³

Vršnjačko nasilje poprima mnoge oblike, a predmeti u Instituciji ombudsmena ukazuju na to da ga i djeca i roditelji doživljavaju na različite načine, jer se drugačije definišu granice prihvatljivog ponašanja. Najznačajnija i najteža zadaća škole je da procijeni kada je situacija

³⁹⁹ Ž-BL-01-64/23;

⁴⁰⁰ Ž-SA-01-447/23;

⁴⁰¹ Ž-SA-01-672/23;

⁴⁰² Preporuka broj P-298/23 od 11.10.2023. godine;

⁴⁰³ Ž-BL-01-533/23;

zabrinjavajuća ili se otima kontroli. Kod vršnjačkog nasilja mora postojati namjera da se drugo dijete povrijedi i da mu se nanese neki oblik štete. Uvijek mora postojati nejednakost - neravnopravnost moći između žrtve i počinioca nasilja i nasilje mora trajati izvjesno vrijeme i/ili žrtva živi s prijetnjom da će se ponoviti.

Ombudsmeni BiH postupaju po žalbama roditelja koji smatraju da su njihova djeca žrtve vršnjačkog nasilja.

Grupa roditelja iz osnovne škole obavještava Ombudsmene BiH o kontinuiranom vršnjačkom nasilju, koje je škola, uz pomoć drugih nadležnih, pokušavala riješiti, ali u tome nisu uspjeli.⁴⁰⁴ Roditelji su se u konkretnom slučaju obratili medijima, navodeći da time nisu ugrozili prava djeteta (počinioca nasilja) koje je nastavilo obrazovanje u drugoj školi. Ombudsmeni BiH ukazuju da mediji nisu mjesto na kojem se uspješno rješava vršnjačko nasilje jer nakon objave neprimjerenih članaka situacija može postati još složenija i roditelji ustupanjem različitih informacija ugrožavaju djecu. Roditelji su ocijenili da postupanja nadležnih nisu dala rezultate i medije su koristili kao posljednju mogućnost da nastalu situaciju riješe u interesu svoje djece.

Ombudsmenima BiH se obratila majka djeteta navodeći da je njeno dijete žrtva vršnjačkog nasilja u školi i pri tome izostaje adekvatno postupanje škole.⁴⁰⁵ Ombudsmeni BiH su ustanovili da je škola poduzela niz aktivnosti i mjera u rasvjetljavanju slučaja i da radi na rješavanju problema. Škola je ustanovila potrebu za pružanjem stručno-savjetodavne pomoći djeci koja podrazumijeva rad sa stručnom službom škole na uspostavljanju radnih navika, veće samokontrole i ponašanja prema vršnjacima, s ciljem osiguranja najboljeg interesa djeteta.

Ombudsmeni BiH su inicirali otvaranje predmeta i istraživanje po službenoj dužnosti i ustanovili da je evidentirano vršnjačko nasilje u osnovnim i srednjim školama na području Brčko distrikta BiH.⁴⁰⁶ Preporučeno je nadležnim obrazovnim organima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da organizuju stručno usavršavanje odgajatelja, nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama, s ciljem preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja, da jačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, s ciljem promovisanja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječijih prava, uz učešće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje vršnjačko nasilje. Tokom 2024. godine pratit će se realizacija preporuke.

⁴⁰⁴ Ž-SA-01-945/23;

⁴⁰⁵ Ž-SA-01-179/23;

⁴⁰⁶ Ž-BR-06-266/23, preporuka broj: P-350/23 od 15.12.2023. godine;

IX. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

9.1. Uvod

Zaštita prava osoba s invaliditetom uređena je nizom međunarodnih standarda koji, kao sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, imaju ustavnu snagu i važnost. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom⁴⁰⁷, kao osnovni međunarodni instrument, utvrđuje osnovna ljudska prava osoba s invaliditetom s ciljem promocije, zaštite i osiguranja punog i jednakog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba s invaliditetom, kao i unapređivanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva (član 2).

Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu⁴⁰⁸ i dalje prepoznaje kategoriju osoba s invaliditetom među najranjivijim skupinama⁴⁰⁹, te ukazuje da se osobe s invaliditetom i dalje suočavaju s preprekama u pristupu obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i socijalnoj pomoći, u čemu bi dodatno trebalo angažovati Vijeće za osobe s invaliditetom. U Bosni i Hercegovini ne postoji baza podataka osoba s invaliditetom, s parametrima na osnovu kojih bi se utvrdio tačan broj osoba s invaliditetom, njihova struktura, a kao jedna od obaveza istaknuta Izvještajem je poboljšanje prikupljanja podataka, uključujući podatke razvrstane po spolu. Mnoge osobe su i dalje smještene u rezidencijalnim ustanovama, što predstavlja teško kršenje njihovih prava i međunarodne konvencije, te postoji potreba za hitnim rješavanjem ovog problema, razvijanjem i usvajanjem strategije deinstitucionalizacije.

UN tijela za praćenje implementacije konvencija koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, posebno UN Komitet o pravima osoba s invaliditetom i Univerzalni periodični izvještaj (UPR) razmatrali su pitanja osoba s invaliditetom, te dali posebni prikaz stanja - generalne komentare/preporuke kroz svoje djelovanje. Kada je u pitanju Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini⁴¹⁰ preporuke su izdate posebno u oblastima zaštite prava, nediskriminacije osoba s invaliditetom, zdravstvene zaštite i obrazovanja. Preporuke su usmjerene na poduzimanje daljih napora kako bi se osiguralo uživanje svih prava ranjivih osoba, posebno osoba s invaliditetom kroz poduzimanje mjera za provedbu strategija za unapređenje prava i statusa osoba s invaliditetom, te izrade nacionalnog akcijskog plana o pravima osoba s invaliditetom, s jasnim vremenskim okvirom i budžetom za njegovu provedbu. S ciljem jačanja prava osoba s invaliditetom iskazana je potreba za usklađivanjem svih zakona i propisa kako bi se osiguralo da osobe s invaliditetom budu jednako tretirane, bez obzira na uzrok invaliditeta.

⁴⁰⁷ Usvojena u New Yorku 13.12.2006. godine i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, a koje je ministar za ljudska prava Bosne i Hercegovine potpisao u New Yorku 30.07.2009. godine, a Zastupnički dom Parlamentarne skupštine BiH na 65. sjednici, održanoj 07.12.2009. godine, dao saglasnost za ratifikovanje UN-ove Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Opcionog protokola.

⁴⁰⁸ Izvještaj Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu - Radni dokument osoblja Komisije, Izvještaj o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu, Brussels 08.11.2023. godine SWD (2023) 691 https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_691%20Bosnia%20and%20Herzegovina%20report.pdf

⁴⁰⁹ Ocjena provedbe 14 ključnih prioriteta za otvaranje EU pregovora o pristupanju i preporuke za status kandidata, kao ključni prioritet 13 identifikuje poboljšavanje zaštite i uključivanje posebno ranjivih skupina kao što su osobe s invaliditetom. Djeca s teškoćama u razvoju i dalje predstavljaju jednu od najmarginalizovanijih i najisključenijih grupa.

⁴¹⁰ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/ba-index>

Ombudsmeni BiH u svom radu nastoje da razviju način praćenja ostvarivanja prava osoba s invaliditetom postupajući po žalbama građana, neposrednim uvidom u položaj osoba s invaliditetom u gradovima/općinama, saradnjom s organizacijama koje zastupaju i zagovaraju njihova prava i interese.

Preporuke u ovoj oblasti odnosile su se na sistemsku provedbu postojećeg zakonodavstva protiv diskriminacije, posebno osiguravajući uključivanje osoba s invaliditetom, usklađivanje domaćeg zakonodavstva s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, uključujući usvajanje usklađenog koncepta invaliditeta i zakonskih mjera za borbu protiv diskriminacije zasnovane na invaliditetu.

Cijeneći značaj uspostavljanja dobre saradnje s organizacijama civilnog društva koji u svom radu posebnu pažnju usmjeravaju položaju i zaštiti prava osoba s invaliditetom, Ombudsmeni BiH su se tokom izvještajnog perioda odazvali i prisustvovali nizu sastanaka/radnih grupa/konferencija. Ombudsmeni BiH prepoznali su ulogu i značaj organizacija koje provode aktivnosti u radu s ranjivim kategorijama kao što su osobe s invaliditetom, uvažavajući da je njihovo iskustvo i rad na terenu izuzetan izvor direktnih iskustava ove kategorije i dodatni izvor za identifikaciju konkretnih potreba i problema s kojima se susreću.

9.1.1. Statistika

Tokom 2023. godine, Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom zaprimio je 56 predmeta. U poređenju sa 2022. godinom (zaprimljeno 66 žalbi) došlo je do blagog smanjenja broja žalbi, što je ipak veći broj u poređenju sa 2021. godinom kada su registrovane 43 žalbe. Potrebno je istaći, kada su u pitanju prava osoba s invaliditetom, ove žalbe nerijetko obuhvataju i druga prava, kao što su prava djece ili ekonomska i socijalna prava, zbog čega stvarni broj obraćanja osoba s invaliditetom može biti znatno veći. Preporuke su izdate u deset predmeta. Preporuke se odnose na uspostavljanje protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama sa invaliditetom, otklanjanje arhitektonskih barijera, prilagođavanje i korištenje stomatoloških usluga osobama s invaliditetom, pravo na inkluzivno obrazovanje, ostvarivanje prava na ličnu invalidninu, otklanjanje imovinskog cenzusa kao uslova za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za djecu s invaliditetom i dr.

Analiza pristiglih žalbi koje je Institucija ombudsmena razmatrala tokom 2023. godine ukazuje na povrede prava iz oblasti socijalne zaštite, ostvarivanje prava na dječiji dodatak, pružanje zdravstvenih usluga, obrazovanja, pristupačnost osobama s invaliditetom i dr.

9.2. Zakonodavstvo

U oblasti socijalne zaštite i ostvarivanja prava osoba s invaliditetom nije došlo do većih pomaka u odnosu na prethodnu godinu, te su Ombudsmeni BiH nastavili pratiti primjenu zakona u praksi.

Nacrt zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osoba s invaliditetom prihvaćen je u oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, a Vlada Federacije BiH

zadužena je da organizuje i provede javnu raspravu u trajanju od 90 dana. Usvajanjem ovog zakona utvrdila bi se, između ostalog, definicija osoba s invaliditetom i definicija invaliditeta, jedinstvena načela, osnovna prava, finansiranje, postupak za ostvarivanje osnovnih prava, te druga pitanja od značaja za ostvarivanje osnovnih prava osoba s invaliditetom na području Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni BiH nastaviti će pratiti proces usvajanja ovog zakona.

Usvajanjem Zakona o ustanovama socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine⁴¹¹, u čijem procesu donošenja su učestvovali i Ombudsmeni BiH, putem upućivanja komentara na Prednacrt Zakona, na sistemski način riješena je predmetna oblast.

Ombudsmeni BiH su tokom izvještajnog perioda pratili primjenu zakonskih odredbi, postupajući po žalbama, učešćem na radnim sastancima i obilaskom ustanova, te radom na specijalnom izvještaju.

Ombudsmeni BiH ukazuju da je Upravni odbor Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji Bosne i Hercegovine donio Pravilnik o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja⁴¹² kojim se uređuju jedinstveni kriteriji i pravila postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja koje se vrši na Institutu u postupcima ostvarivanja prava iz oblasti: penzijskog i invalidskog osiguranja; socijalne zaštite, dječije i invalidske zaštite, zaštite civilnih žrtava rata, boračko-invalidske zaštite; odbrane; kao i medicinskog vještačenja iz drugih oblasti. Pravilnik sadrži i Listu invaliditeta, te je njegovim usvajanjem prestala primjena Uputstva koje se ranije primjenjivalo uz Listu invaliditeta. Izvještaj Ombudsmena BiH za 2022. godinu konstatovao je upravo napredak u ovoj oblasti i ispunjenje dugogodišnjeg nastojanja Ombudsmena BiH da se procjena invaliditeta vrati u pravne okvire i da se prestane s primjenom Uputstva po diskrecionoj ocjeni ljekarske komisije. Ove aktivnosti su u 2023. godini, kao i prethodne godine, doprinijele smanjenju broja predmeta koji se odnose na rad Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u Federaciji BiH, pa su tokom 2023. godine zaprimljene samo četiri žalbe u kojima je kao odgovorni organ označen Institut.

Ombudsmeni BiH su u jednom od predmeta utvrdili da je nesporno da se Pravilnikom o jedinstvenim kriterijima i pravilima postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja uređuju jedinstveni kriteriji i pravila postupka medicinskog vještačenja zdravstvenog stanja, koje se vrši na Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja u postupcima ostvarivanja prava iz oblasti boračko-invalidske zaštite i da je drugostepena ljekarska komisija postupala u skladu sa svojim internim kapacitetima. Činjenica je da svoj stav o zdravstvenom stanju žalitelja i promjenama u pogledu invalidnosti nisu dali vještaci/specijalisti neurohirurgije, neurologije, niti ortopedije. Ministarstvo nije cijeno nalaze i mišljenja ljekara specijalista, a prihvatilo je nalaz i mišljenje ljekara koji nisu specijalizirani za medicinsku oblast relevantnu u predmetnoj pravnoj stvari, što dovodi u pitanje pravnu sigurnost i istovremeno obezvređuje institut specijalizacije ljekara. Ombudsmeni BiH su ministarstvu za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata i Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja

⁴¹¹ „Službene novine FBiH“, broj: 64/22;

⁴¹² „Službene novine FBiH“, broj: 63/21;

uputili preporuku da, u skladu sa svojim nadležnostima, preispitaju svoja postupanja/mišljenja/odluke donesene u postupcima pokrenutim po zahtjevu žalitelja.⁴¹³

9.3. Smještaj osoba s intelektualnim i mentalnim teškoćama u ustanove socijalne zaštite

Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom definiše invalidnost kao dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja koja u interakciji s raznim preprekama mogu ometati puno i efikasno učešće osobe u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima⁴¹⁴.

Iako su osobe s invaliditetom generalno suočene s posljedicama neadekvatne brige države, osobe s intelektualnim i mentalnim poteškoćama, često bivaju zapostavljene zbog svog posebno ranjivog položaja i nemogućnosti utjecaja na organe vlasti koji mijenjaju politike usmjerene na njih.

Institucija ombudsmena je u tom kontekstu u prethodnim godinama ustanovila da postoji visok stepen rizika od zloupotreba prava ovih osoba. Ombudsmeni BiH su tokom 2018. godine sačinili *Specijalni izvještaj o stanju prava osoba s intelektualnim i mentalnim poteškoćama* u okviru kojeg je izvršen obilazak svih ustanova socijalne zaštite i zdravstvenih ustanova u kojima su smještene osobe s intelektualnim i mentalnim poteškoćama, te su na osnovu prikupljenih podataka izvedeni zaključci, na osnovu kojih su izdate preporuke nadležnim organima. Ombudsmeni BiH su i u 2023. godini nastavili pratiti stanje u ovoj oblasti kroz zaprimljene žalbe, ali je napravljen dodatni korak, te su pokrenute aktivnosti na izradi *Pratećeg izvještaja o stanju u ustanovama u kojima su smještene osobe s intelektualnim i mentalnim poteškoćama u BiH*. Osnovni cilj ovog izvještaja je sagledavanje trenutnog stanja u kontekstu realizacije ranije izdatih preporuka, ali i identificiranja oblasti u kojima se desio napredak, odnosno u kojima je stanje ostalo nepromijenjeno. Ovo je od izuzetne važnosti, cijeneći činjenicu da je od sačinjavanja prethodnog Izvještaja proteklo pet godina. Detaljniji rezultati bit će objavljeni u sklopu spomenutog Izvještaja tokom 2024. godine.

Bitno je naglasiti da je Evropski sud za ljudska prava u Strasbourg donio presudu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine⁴¹⁵, kojom je utvrdio da je Bosna i Hercegovina prekršila član 5. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i povrijedila prava osoba kojima je oduzeta poslovna sposobnost i koje su smještene u ustanove socijalne zaštite, bez valjanog pravnog osnova, odnosno, bez sudske odluke. U toku su izmjene i dopune Porodičnog zakona Federacije BiH, kao i Zakona o vanparničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kojima se provode aktivnosti na implementaciji principa na koje je ukazao Evropski sud za ljudska prava u naprijed navedenoj presudi.⁴¹⁶

⁴¹³ Ž-BR-04-197/23 preporuka broj: P-268/23 od 14.08.2023. godine - preporuka nije realizovana;

⁴¹⁴ Član 1. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom;

⁴¹⁵ Presuda Hadžimejlić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, dostupno na http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/PRESUDA%20HADZIMEJLIC%20I%20DRUGI%20protiv%20B%20IH.pdf

⁴¹⁶ Zaključcima oba doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine konstatovano je da naprijed navedeni nacrti zakona mogu poslužiti kao osnova za izradu Prijedloga zakona o izmjenama i dopuni Porodičnog zakona Federacije BiH, odnosno Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, a ujedno je Federalno ministarstvo pravde zaduženo da organizuje i provede javnu raspravu.

Probleme smještaja osoba s duševnim smetnjama u ustanove socijalne zaštite Ombudsmeni BiH razmatraju i kroz pojedinačne predmete. U jednom od predmeta uočena je praksa da centri za socijalni rad pokreću vanparnične postupke kod općinskih sudova, koji potom donose rješenja kojima se nalaže centrima za socijalni rad da prisilno smjeste korisnika u socijalno-zdravstvenu ustanovu, iako za to ne postoji pravni osnov, niti su stvorene pretpostavke za implementaciju presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić i dr. protiv Bosne i Hercegovine iz 2015. godine.⁴¹⁷

Podnositeljica žalbe obratila se navodeći da je njena kćerka smještena u ustanovu socijalne zaštite bez razloga, te da su iste „*prevarene jer nisu znale šta su potpisale*“. Žaliteljica ističe da ne želi da joj kćerka bude smještena u ustanovu, te da ima dvije kuće u kojima može živjeti. Iz odgovora nadležnog centra proizlazi da je stručni tim Službe socijalne zaštite nakon provedenog postupka utvrdio da je raniji staratelj navedene preminuo, a da niti jedan od živućih srodnika ne želi da se imenuje za novog staratelja, te je u najboljem interesu imenovati joj novog staratelja i to uposlenicu Službe. Također je navedeno da, ukoliko nadležna služba ustanovi revizijom postupka da ista u biološkoj porodici može zadovoljiti i dobiti potrebnu pomoć, podršku i adekvatan sociomedicinski nadzor, otpust iste iz ustanove nije upitan.⁴¹⁸

9.4. Pristup obrazovanju

Pristup obrazovanju prepoznat je kao jedno od osnovnih ljudskih prava i regulisano je nizom međunarodnih standarda i domaćim zakonodavstvom. Ovo pravo preduslov je za ostvarivanje niza drugih prava zbog čega se izuzetan akcenat stavlja na obaveze države da omoguće uslove s ciljem njegovog ostvarivanja. Kada su u pitanju osobe s invaliditetom prepoznat je veliki broj izazova s kojim se susreće ova kategorija, a što se ogleda u nejednakim mogućnostima, stigmatizaciji, predrasudama, diskriminaciji ove kategorije, te opći nedostatak senzibiliteta i nerazumijevanje društva za potrebe osoba s invaliditetom.

Opći komentar broj 4. na član 24. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom odnosi se na pravo na inkluzivno obrazovanje, a fokusira se na puno i efektivno učešće, dostupnost, pohađanje i postignuća svih učenika, posebno onih koji su, iz različitih razloga, isključeni ili u opasnosti od marginalizacije. Pravo na obrazovanje treba da bude inkluzivno na svim nivoima, uključujući predškolsko, osnovno, srednjoškolsko i visoko obrazovanje (koledž, univerzitet, stručna obuka, obrazovanje odraslih itd.). Iz navedenog proizlaze obaveze obrazovnih ustanova na zagovaranje, podsticanje i provođenje aktivnih i afirmativnih mjera s ciljem inkluzivnog obrazovanja osoba s invaliditetom.

Ombudsmeni BiH su, postupajući u predmetu upisa osobe s invaliditetom na visokoškolsku ustanovu, istakli da se obrazovni sistem mora prilagoditi potrebama osoba s invaliditetom, te da obrazovne ustanove moraju poduzeti sve raspoložive mjere kako bi se osobe s invaliditetom integrisale u konvencionalni obrazovni sistem. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu primijetili veoma pozitivan, afirmativan i nadasve konkretan stav

⁴¹⁷ Ž-SA-02-101/23 – Aktivnosti u ovom predmetu su i dalje u toku;

⁴¹⁸ Ž-SA-02-35/23 - Ombudsmeni Bosne i Hercegovine i dalje provode aktivnosti u konkretnom predmetu.

nadležnih organa kada je u vidu predmetna problematika. Konkretno, preporuka je realizovana i ostvareno je pravo na upis u visokoškolsku ustanovu⁴¹⁹.

Nasuprot pozitivnim pomacima koji su učinjeni u oblasti prava na inkluzivno obrazovanje, predmeti koje je Institucija ombudsmena razmatrala ukazuju i na različitu praksu i poimanje ovog prava u zavisnosti kako od vrste ustanove, tako i od teritorije gdje se isto primjenjuje. Prema navodima podnosioca u predmetu upisa malodobnog djeteta s poteškoćama u razvoju (poremećaj senzorne integracije) u osnovnu muzičku školu, zahtjev za upis je odbijen iz razloga što dijete navodno nije zadovoljilo na testiranju (iako je uspješno završio pripremnu nastavu) i nije se našlo na spisku učenika koji su položili testiranje, kao i razloga što nastavni kadar škole nije educiran, niti obrazovan za rad s učenicima s poteškoćama u razvoju. Podnosioci žalbe smatraju da nadležni kantonalni organ ne prihvata potrebu inkluzivnog obrazovanja, za razliku od prakse u drugim kantonima, a zbog takvih neujednačenih politika djeca s poteškoćama u razvoju su diskriminisana.⁴²⁰

9.5. Zdravstvo

Inkluzija u zdravstvu od posebnog je značaja i predstavlja stvaranje okruženja koje omogućava pristup svim pacijentima, bez obzira na njihove poteškoće.

U ovom kontekstu, Ombudsmeni BiH razmatrali su pitanje iznalaženja rješenja za obavljanje stomatoloških usluga u okviru zdravstvenog sistema, s obzirom da djeca s poteškoćama u razvoju u kantonu nemaju pristup adekvatnim stomatološkim uslugama. Upućena je preporuka premijeru Vlade Zeničko-dobojskog kantona, Ministarstvu zdravstva Zeničko-dobojskog kantona i Zavodu zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona da se u vezi s pružanjem stomatoloških usluga poduzmu konkretne i efikasne mjere da se postupak ostvarivanja prava na pružanje stomatoloških usluga osobama s poteškoćama u razvoju prilagodi kako bi na najlakši mogući način ostvarile prava koja im pripadaju⁴²¹. Navodi iz preporuke su uvaženi, te je nadležni organ poduzeo sve korake s ciljem omogućavanja ostvarivanja prava. Na isti način Ombudsmeni BiH su uputili preporuku Vladi Tuzlanskog kantona, Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona, Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, Javnoj zdravstvenoj ustanovi Univerzitetski klinički centar Tuzla da, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne radnje i obezbijede pravne, finansijske, materijalno-tehničke i kadrovske uslove kako bi djeci, osobama s poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuslovna i kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji.⁴²²

9.6. Rad i zapošljavanje osoba s invaliditetom

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine niz godina svjedoči o problemima u zapošljavanju, s kojima se susreće veliki broj građana, a odnose se na nezakonite konkursne

⁴¹⁹ Ž-SA-02-846/23 preporuka broj: P-247/23 od 18.09.2023. godine;

⁴²⁰ Ž-SA-01-713/23 preporuku broj: P-269/23 od 10.10.2023. godine – preporuka nije realizovana;

⁴²¹ Ž-SA-02-109/23 preporuka broj: P-188/23 od 07.08.2023. godine;

⁴²² Ž-BR-04-20/23 preporuka broj: P-198/23 od 15.09.2023. godine;

procedure i nejednake mogućnosti. Procenat nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini je generalno veliki, a još je veći i izraženiji u odnosu na ranjive kategorije, kao što su osobe s invaliditetom.

Općim Komentarom broj 8 na član 27. Konvencije o pravu osoba s invaliditetom na rad i zapošljavanje prepoznate su prepreke u pristupu i ostvarivanju prava na rad i zapošljavanje na otvorenom tržištu rada, ravnopravno s drugima. Osobe s invaliditetom suočene su s visokom stopom nezaposlenosti, nižim plaćama, nestabilnošću, nižim standardima u uslovima zapošljavanja, nedostupnošću radnog okruženja, kao i manjom vjerovatnoćom da će biti postavljene na rukovodeće pozicije za razliku od ostalih zaposlenika (situacija je još ozbiljnija u slučajevima žena s invaliditetom).

Ombudsmeni BiH su tokom 2021. godine proveli istraživanje u ovoj oblasti i objavili dokument *Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom*, kojim su izdate i konkretne preporuke nadležnim organima čija provedba treba rezultirati bezuslovnom primjenom međunarodnih standarda i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sistema za ostvarivanje i zaštitu prava na rad osoba sa invaliditetom.

Problemi u vezi sa zaposlenjem osoba s invaliditetom razmatrani su i tokom 2023. godine, a žalitelj je u jednom od predmeta istakao da se prednost pri zapošljavanju vrednuje bodovima koji u konačnici nemaju veliki utjecaj na rezultat samog konkursa. Pored toga, kao problem istaknuta je nedovoljna briga države za potrebe ove kategorije stanovništva, mali broj projekata u kojima mogu učestvovati osobe s invaliditetom, zbog čega se sve svodi na individualno snalaženje. Žalitelju su pružene sve informacije i upute o mogućnostima kada je riječ o zapošljavanju (Fond za profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i osposobljavanje osoba s invaliditetom redovno objavljuje pozive za različite programe zapošljavanja osoba s invaliditetom), a istim aktom je pozvan da se obrati Instituciji ombudsmena, ukoliko tokom određene konkursne procedure za zapošljavanje u javnim organima bude nezadovoljan načinom provođenja i ishodom iste, a u kontekstu prava koja ima kao ratni vojnik invalid.⁴²³

9.7. Pristupačnost

Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom obavezala je države potpisnice Konvencije da poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi im osigurale pristup, na ravnopravnoj osnovi s drugim osobama, izgrađenom okruženju, prijevozu, informacijama i komunikacijama, kao i ostaloj opremi, prostorima i uslugama namijenjenim javnosti, kako u urbanim tako i u ruralnim područjima. Članom 9. Konvencije posebno su definisane mjere identifikacije i uklanjanja prepreka i barijera pristupačnosti, a koje se odnose na građevine, puteve, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene objekte, zdravstvene ustanove i radna mjesta; informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe hitnih intervencija.

Nedovoljna pristupačnost i fizičke barijere u Bosni i Hercegovini i dalje su prisutne i pored ukazivanja Ombudsmena BiH na obaveze javnih institucija posebno na lokalnom nivou, putem

⁴²³ Ž-SA-02-223/23;

kojih se ostvaruje i najviše prava, kao i drugih institucija koje pružaju usluge, da otklone arhitektonske barijere, pruže dodatnu pomoć osobama s invaliditetom, kao i prilagode način pružanja informacija. Ombudsmeni BiH su tokom 2022. godine sačinili dokument pod nazivom *Smjernice za unapređenje svakodnevne komunikacije s osobama s invaliditetom*⁴²⁴ koji ima za cilj doprinijeti podizanju svijesti javnosti, javnih organa i pravnih lica o važnosti poštivanja integriteta, dostojanstva i ravnopravnosti osoba s invaliditetom.

S ciljem širenja svijesti o problemima s kojim se susreću osobe s invaliditetom, u kontekstu pristupačnosti, Konvencija je nametnula obavezu državama da pružaju obuke svim relevantnim subjektima i akterima o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom. U tom kontekstu Ombudsmeni BiH su, postupajući po žalbi podnosioca čija supruga je osoba s utvrđenim invaliditetom od 100%, skrenuli pažnju na zakonsku prednost ovih osoba u mnogim situacijama kako bi se osigurala njihova ravnopravnost i pristup različitim uslugama i resursima, a što uključuje pristup javnim prostorima, zapošljavanju, obrazovanju i drugim aspektima društvenog života. Ministarstvu unutrašnjih poslova i Policijskoj upravi upućena je preporuka da se procijeni potreba za edukacijom policijskih službenika i organizuje ista, kako bi se osiguralo postupanje službenika u skladu s važećim međunarodnim standardima i domaćim zakonodavstvom, a sve kako bi se u budućnosti razvila svijest o osobama s invaliditetom.⁴²⁵ Praćenje realizacije preporuke je u toku.

Član 28. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom priznaje osobama s invaliditetom i njihovim porodicama pravo na odgovarajući životni standard, uključujući odgovarajuću hranu, odjeću, stanovanje, kao i pravo na neprekidno poboljšanje životnih uslova.

Ovo pitanje razmatrano je u predmetu žaliteljice koja boluje od multiple skleroze s utvrđenim procentom invaliditeta od 90% i živi u zajedničkom domaćinstvu sa kćerkom koja je 100% osoba s invaliditetom. Žalbeni navodi ukazuju na potrebu za dodjelom drugog stana koji je na nižem spratu i koji je veći po kvadraturi, kako bi se podnositeljica mogla lakše kretati i kako bi imala bolju pristupačnost izlazu iz zgrade. Odgovorni organ dostavio je informaciju da nemaju na raspolaganju slobodnih stambenih jedinica namijenjenih za socijalno stanovanje. Postupak istrage je u toku, a dalje aktivnosti će se provoditi u skladu s propisanim ovlaštenjima, te principima Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom.⁴²⁶

Predmet⁴²⁷ obraćanja žaliteljice, koja je penzionerka, osoba s invaliditetom, narušenog zdravstvenog i slabog imovinskog stanja, bili su radovi na stepeništu kuće koji su dogovoreni i finansirani od strane općine, a koji prema navodima žaliteljice nisu urađeni u skladu s projektnom dokumentacijom (napravljen je pad u suprotnom pravcu, nije urađena izolacija, cikle, okapnice). Razlozi za sanaciju stepeništa bili su upravo s ciljem omogućavanja kretanja žaliteljice. Ombudsmeni BiH su izdali preporuku općini da odmah uspostavi saradnju s Institucijom ombudsmena i da se hitno poduzmu sve radnje kako bi se utvrdilo da li su radovi predviđeni ugovorom izvršeni u skladu s ugovorom.

⁴²⁴ Dostupno na:

https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2022120108585014bos.pdf;

⁴²⁵ Ž-SA-02-1015/23 Preporuka broj: P-351/23 od 27.12.2023. godine.

⁴²⁶ Ž-SA-02-303/23;

⁴²⁷ Ž-BL-02-797/22, preporuka broj: P-128/23 od 24.05.2023. godine – preporuka nije realizovana.

Institucija ombudsmena pokrenula je postupke po službenoj dužnosti⁴²⁸ u kojima prati da li osobe s invaliditetom imaju nesmetan pristup kantonalnoj službi za zapošljavanje i službi zdravstvenog osiguranja, s ciljem utvrđivanja da li osobe s invaliditetom imaju nesmetan pristup. U oba predmeta provode se aktivnosti u skladu s nadležnostima Institucije ombudsmena. Pristupačnost prostora se pred Institucijom ombudsmena razmatrala i u kontekstu fizičke pristupačnosti zdravstvenoj ordinaciji kako bi se pacijentima olakšao ulazak i kretanje po prostoru.⁴²⁹

U predmetu obnove saobraćajnice, odnosno kolotruga, prije kružnog toka u pješačkoj zoni navodi se da je ovaj dio prilično hrapav što prilikom silaska kolica koja koriste osobe s invaliditetom dovodi do upadanja točkova i nestabilnosti korisnika, a samim tim ih dovodi u opasnost prilikom kretanja. Nadležni organ je dostavio informaciju da su radovi urađeni i popravljene sve nepravilnosti.⁴³⁰

Pozitivni ishod posmatran je u predmetu podnositeljice, osobe s invaliditetom kojoj je kuća postala neuslovna za život usljed isključene električne energije. Ombudsmeni BiH su ukazali na prioritet da se svakoj osobi, a posebno osobi koja ima utvrđen invaliditet omogući dostojan život, koji je u današnje vrijeme nezamisliv bez električne energije. Podružnica Elektrodistribucije dostavila je informaciju da je nakon razmatranja molbe i svih drugih okolnosti izvršen novi priključak i udovoljeno molbi.⁴³¹

Ombudsmeni BiH će u narednom periodu pratiti dva postupka pokrenuta po službenoj dužnosti vezana za tematiku polaganja vozačkog ispita za osobe s invaliditetom, odnosno prilagođavanje automobila gornjih i donjih komandi za upravljanje osoba s invaliditetom⁴³², te pitanje Ureda za studente s invaliditetom čija bi osnovna zadaća bila pružanje pomoći, podrške i razvijanje inkluzivnog pristupa prema ovoj kategoriji studenata.⁴³³

9.8. Sukob nadležnosti centara za socijalni rad

Institucija ombudsmena kontinuirano se bavi pitanjem sukoba nadležnosti centara za socijalni rad. Problem se javlja kada osoba s invaliditetom, tačnije osoba lišena poslovne sposobnosti čiji je staratelj centar za socijalni rad jednog entiteta, promijeni prebivalište u drugi entitet. Ombudsmeni BiH su u proteklom periodu konstatovali da je Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine upoznato s ovim problemom, da su s ciljem prevazilaženja problema sukoba nadležnosti, s predstavnicima entitetskih ministarstava s resornom nadležnosti u području socijalne zaštite u više navrata inicirali održavanje radno-konsultativnog sastanka, kako bi došli do rješenja koje bi značilo uspostavljanje jasnog mehanizma za rješavanje sukoba nadležnosti u području socijalne zaštite, prvenstveno u odnosima između centara za socijalni rad, no da rješenje nije prihvaćeno.⁴³⁴ Ministarstvo civilnih poslova obavijestilo je Instituciju da je

⁴²⁸ Ž-MO-02-153/23; Ž-MO-02-154/23;

⁴²⁹ Ž-SA-02-109/23;

⁴³⁰ Ž-BL-02-203/23;

⁴³¹ Ž-BL-02-516/23;

⁴³² Ž-MO-02-192/23;

⁴³³ Ž-MO-02-191/23 - Prema zaprimljenim informacijama, Sveučilište u Mostaru ima uspostavljen Ured za studente s invaliditetom, dok Univerzitet Džemal Bijedić nema.

⁴³⁴ Ž-BL-02-176/22;

entitetskim ministarstvima upućen akt u kojem je predloženo da se kao prvi korak u traženju rješenja preliminarno usaglasi zajednički, radni prijedlog rješenja, koje bi potom bliže definisali uz uključivanje i drugih aktera. Delegiran je sljedeći radni prijedlog: „*Pokrenuti Inicijativu za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom postupku BiH kojim bi se definisalo da o sukobu nadležnosti između centara za socijalni rad u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine odlučuje Sud Bosne i Hercegovine.*“ U odnosu na navedeni prijedlog od nadležnih entitetskih ministarstava zatraženo je mišljenje, odnosno saglasnost. Od Federalnog ministarstva rada i socijalne politike zaprimljena je saglasnost na predloženu inicijativu, a od Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske nije zaprimljen odgovor. Institucija će i dalje pratiti realizaciju preporuke.

Još uvijek nije riješeno ni pitanje sukoba nadležnosti između entitetskih centara za socijalni rad i Brčko distrikta BiH.

Postupajući u konkretnom predmetu, Ombudsmeni BiH su jasno ukazali na potrebu poduzimanja radnji s ciljem rješavanja pitanja sukoba nadležnosti centara za socijalni rad koji se nalaze u različitim entitetima, odnosno Brčko distriktu BiH.⁴³⁵ Institucija će i dalje pratiti realizaciju preporuke.

9.9. Imenovanje Vijeća za osobe s invaliditetom

Ombudsmeni BiH su i u 2023. godini nastavili pratiti aktivnosti s ciljem imenovanja Vijeća za osobe s invaliditetom. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, razmatrajući *Specijalni izvještaj o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini*⁴³⁶, usvojio je Zaključak⁴³⁷ kojim se nalaže Vijeću ministara Bosne i Hercegovine da u roku od 30 dana započne proceduru izbora novog saziva Vijeća za osobe s invaliditetom, kako je to zahtijevano preporukom. Ombudsmeni BiH su po službenoj dužnosti registrovali predmet, te odlučili pratiti izvršenje spomenutog Zaključka Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.⁴³⁸ Ombudsmeni BiH prate sam proces imenovanja i nove inicijative koje su upućene u parlamentarnu proceduru.

9.10. Pravo gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat

Ombudsmeni BiH po službenoj dužnosti vode postupak istraživanja⁴³⁹ s ciljem sagledavanja općeg stanja u vezi s ostvarivanjem prava gluhih i nagluhih osoba na slušni aparat. Ombudsmeni BiH su od osoba s invaliditetom dobili saznanja da se gluhe i nagluhe osobe suočavaju s problemom održavanja slušnih aparata, nakon što ostvare pravo na ovo ortopedsko pomagalo. Gluhe i nagluhe osobe moraju samostalno kupovati baterije za slušni aparat i sami snositi troškove održavanja. Ombudsmeni BiH su odlučili istražiti da li je važećim podzakonskim

⁴³⁵ Ž-BL-02-176/22 preporuka broj: P-223/22;

⁴³⁶ https://www.ombudsmen.gov.ba/documents/ombudsmen_doc2021072208592983bos.pdf

⁴³⁷ Zaključak Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, broj: 01-50-1-15-28/22 od 27.04.2022. godine, usvojen na 28. sjednici, održanoj dana 27.04.2022. godine;

⁴³⁸ Ž-SA-02-508/22;

⁴³⁹ Ž-SA-02-593/22;

propisima predviđena mogućnost nabavke „bebi alarma“ u situaciji kada su oba roditelja s oštećenim sluhom/gluha. U toku izvještajnog perioda nastavljene su aktivnosti u praćenju konkretnog predmeta.

9.11. Pravo slijepih i slabovidnih osoba na čitač ekrana

Komitet UN-a za prava osoba s invaliditetom u Zaključnim razmatranjima od dana 12.04.2017. godine⁴⁴⁰ izrazio je zabrinutost zbog nedostatka transparentnog i nediskriminirajućeg sistema za obezbjeđivanje ortopedskih i drugih pomagala, te je preporučio Bosni i Hercegovini da:

“...poboljša transparentan pristup pomagalima i tehnologijama. Preporučuje da država donese zakone i poduzme sve druge odgovarajuće mjere kako bi obezbijedila fond za transparentan sistem usluga za podršku ličnoj pokretljivosti, uključujući i univerzalni pristup odgovarajućim ortopedskim, tiflološkim i drugim pomagalima, kao i odgovarajuće obuke za njihovo korištenje.”

Važnost omogućavanja pristupačnosti osobama s invaliditetom u smislu ostvarivanja prava na ortopedska pomagala bila je osnov razmatranja u predmetu⁴⁴¹, u kojem je ukazano da je samo na nivou jednog kantona, podzakonskim aktom predviđeno pravo na čitač ekrana i to u grupi tiflotehnička medicinska sredstva (*Govorni softver za slijepa lica - čitač ekrana s govornom jedinicom*), te propisani uslovi i način ostvarivanja prava. Preporukom u konkretnom predmetu Federalno ministarstvo zdravstva i Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH pozvani su da pristupe izmjeni svih potrebnih pravnih propisa, s ciljem propisivanja prava na čitač ekrana za slijepe i slabovidne osobe, te da pristupe sačinjavanju Uputstva o načinu i korištenju ortopedskih i drugih pomagala, a u smislu člana III. stav (2) Odluke o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih usluga. Kantonalnim zavodima zdravstvenog osiguranja upućena je preporuka da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti s ciljem izmjena podzakonskih akata na način koji će slijepim i slabovidnim osobama omogućiti ostvarivanje prava na čitač ekrana. Prati se realizacija preporuke.

9.12. Zakon o upotrebi znakovnog jezika u Federaciji Bosne i Hercegovine

Tokom 2023. godine nije došlo do usvajanja Zakona o znakovnom jeziku u Federaciji BiH, a prethodno je to učinjeno na državnom nivou⁴⁴² i u Republici Srpskoj.⁴⁴³ Aktivnosti na donošenju navedenog Zakona pratit će se i u narednom periodu.

9.13. Uspostavljanje Protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama s invaliditetom

Ombudsmeni BiH su, postupajući po službenoj dužnosti, otvorili predmet koji se odnosi na usvajanje Protokola o postupanju u slučajevima nasilja nad osobama s invaliditetom, s posebnim

⁴⁴⁰ Zaključni komentari dostupni na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuke%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

⁴⁴¹ Ž-SA-02-503/22 Preporuka broj: P-301/22 od 28.10.2022. godine;

⁴⁴² „Službeni glasnik BiH“, broj 75/09;

⁴⁴³ „Službeni glasnik RS“, broj 62/18;

osvrto na seksualno i rodno zasnovano nasilje.⁴⁴⁴ Pojedinačne žalbe koje su se ticale seksualnog i rodno zasnovanog nasilja nad osobama s invaliditetom uglavnom su dolazile od udruženja koja okupljaju osobe s invaliditetom, s ciljem uspostavljanja stručne podrške koja bi trebala biti brza i usmjerena na žrtvu. Ombudsmeni BiH ovom inicijativom nastoje ukazati nadležnim javnim organima o značaju i neophodnosti uspostavljanja jasnih procedura kada je u pitanju bilo koji oblik seksualnog i rodno zasnovanog nasilja, zbog čega su uputili preporuku nadležnim ministarstvima radi poduzimanja aktivnosti na uspostavljanju Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja nad osobama s invaliditetom.⁴⁴⁵ Preporuka je djelimično realizovana.

⁴⁴⁴ Ž-BL-02-581/22;

⁴⁴⁵ Ž-BL-02-581/22 preporuka broj: P-54/23 od 16.02.2023. godine;

X. DISKRIMINACIJA I ZAŠTITA PRAVA NACIONALNIH I VJERSKIH MANJINA

10.1. Opća razmatranja

Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁴⁴⁶ povjerava Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine status “centralne institucije nadležne za zaštitu od diskriminacije” i u tu svrhu predviđa osnivanje i rad posebnog odjela s isključivim zadatkom razmatranja predmeta diskriminacije koju je počinila bilo koja pravna ili fizička osoba u bilo kojoj oblasti života. U 2023. godini Ombudsmeni su primjenjivali Zakon o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini u skladu s unaprijeđenim zakonskim okvirom za zaštitu od diskriminacije koji podrazumijeva proširen obim nadležnosti Institucije ombudsmena i Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije.

U godini izvještavanja registrovano je 187 predmeta diskriminacije, što načelno prati trendove iz prethodnih godina, iako je konstatovano blago smanjenje broja žalbi u odnosu na 2022. godinu, kada je bilo registrovano 208 predmeta.

Od usvajanja Izmjena Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016 godine, žalbe iz oblasti diskriminacije su sve kompleksnije, jer je preporukama Ombudsmena data snaga dokaznog sredstva u sudskom postupku. Zbog toga se Instituciji ombudsmena često obraćaju advokati, nevladine organizacije, istraživači ili instituti, usko specijalizovani za zaštitu ljudskih prava i zaštitu od diskriminacije, tražeći meritoran i kompetentan stav Ombudsmena za ljudska prava kako bi ostvarili konkretan zahtjev u formalnim postupcima koje vode pred nadležnim organima. Ovo nesumnjivo predstavlja napredak u provođenju Zakona o zabrani diskriminacije, jer je to i bila intencija zakonodavca prema izmjenama iz 2016. godine. To, međutim, postavlja pitanje ne samo kapaciteta gdje su za ovakvu ulogu osnovane zasebne institucije (tijela za ravnopravnost), uključujući i u zemljama regiona, nego i pitanje podrške ovakvoj ulozi Ombudsmena za ljudska prava koja nije dovoljno prepoznata od strane vlasti. Ovo je posebno izraženo u činjenici da od 2009. godine, kada je usvojen Zakon o zabrani diskriminacije u BiH, kojim je u članu 7. utvrđeno da su Ombudsmeni tijelo za jednakost, isto tako je utvrđeno da će biti doznačena budžetska sredstva za tu namjenu. Do obezbjeđivanja sredstava za tu funkciju ovog tijela nikada nije došlo. Ombudsmeni svake godine uz svoj osnovni budžetski zahtjev Ministarstvu finansija i trezora dostavljaju aneks kojim traže sredstva za izvršenje ove zakonske obaveze.

U kontekstu prava na zaštitu od diskriminacije, Institucija ombudsmena je informisana da se kao argument za postojanje povrede prava u sudskim postupcima sve češće koriste specijalni izvještaji po određenim temama ili kategorijama ugroženih prava što također predstavlja pozitivan razvoj. Kao još jedan pozitivan pomak Ombudsmeni ističu zapošljavanje dvaju novih pravnika u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije u godini izvještavanja, čime je ukupan broj pravnika u ovom Odjelu povećan na pet. Istovremeno, statistički pokazatelji, kao i struktura žalbi ukazuju da ova oblast zahtijeva stalno jačanje kapaciteta gdje bi se fokus više trebao usmjeriti na proaktivno djelovanje, kako bi se smanjio broj žalbi koje se podnose.

⁴⁴⁶ Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 59/09 i 66/16;

Nadalje, Zakon o zabrani diskriminacije predvidio je i druge mehanizme za rješavanje slučajeva diskriminacije, koji se nedovoljno koriste u praksi zbog neizgrađenih kapaciteta, kao što je medijacija. U konačnici, u mnogim slučajevima, posebno kada govorimo o mobingu, slučajevi završavaju u sudskom odlučivanju, što zahtijeva preispitivanje postupanja sudova u odnosu na obaveze koje proizlaze iz Zakona o zabrani diskriminacije, prema kojem su sudovi dužni da uzmu u razmatranje preporuke Ombudsmena za ljudska prava u razmatranje u predmetima diskriminacije.

U demokratskim društvima, sankcija uvijek treba biti posljednja mjera. Imajući u vidu upornost kršenja ljudskih prava, kroz različite radnje diskriminacije, uključujući i govor mržnje, nužno je ukazati i na odredbe Zakona o zabrani diskriminacije, koji očito i ne bez razloga, propisuje kaznene odredbe.

Nepoštivanje preporuka Ombudsmena koje se tiču povreda Zakona o zabrani diskriminacije povlači prekršajnu odgovornost fizičkih i pravnih osoba, kao i njihovo novčano kažnjavanje do 10.000 KM, izricanje mjere sigurnosti zabrane obavljanja djelatnosti, kao i druge sankcije predviđene čl. 19. i 20. spomenutog zakona. Implementacija navedene zakonske odredbe podrazumijeva jačanje ljudskih resursa Odjela, ali i spremnost sudova da implementiraju navedene zakonske odredbe i prihvate mandat Institucije ombudsmena kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije. U tom smislu, potrebno je da centri za edukaciju sudija i tužilaca u planovima obuke uvrste i ovu temu. Ovo pitanje predstavlja jedan od ključnih izazova za dalji razvoj Ombudsmena BiH, kao tijela za jednakost, koji je uslovljen resursima, posebno imajući u vidu da se radi o obligatornom mandatu.

Ipak, osnovna funkcija Ombudsmena je da preveniraju kršenje ljudskih prava i ne budu represivni organ zbog čega pokretanje sudskog postupka treba biti krajnja mjera, a veći naponi trebaju biti uloženi s ciljem implementacije preporuka, s obzirom na to da je takvo rješenje u interesu svih strana u postupku.

U slučajevima da Institucija ombudsmena nije mogla s dovoljnom dozom izvjesnosti ili na osnovu predstavljenih činjenica utvrditi diskriminaciju ili konkretnu odgovornost za njene štetne posljedice, stranke su upućivane na mogućnost sudske zaštite s detaljnim obrazloženjem zakonom definisanih postupaka, uz napomenu da Institucija ombudsmena za ljudska prava i u takvim slučajevima može ponuditi monitoring sudskog postupka u skladu s raspoloživim kapacitetima. Ombudsmeni podsjećaju na veoma kvalitetno i jedinstveno zakonsko rješenje u Zakonu o zabrani diskriminacije prema kojem, ukoliko je izdata preporuka u predmetu spora pred sudom, sud je dužan uzeti preporuku u razmatranje. Praksa je pokazala neujednačenost sudskog postupanja u primjeni ove odredbe, što predstavlja indikator potrebe edukacije sudija o ovom pitanju. U slučajevima da označeni odgovorni organ ni nakon urgencije ne provede preporuke Ombudsmena za ljudska prava, stranka se poučava da preporuku, urgenciju, kao i sve druge akte proizašle iz postupka, može koristiti kao zvaničan i meritoran stav Institucije ombudsmena za ljudska prava i u drugim postupcima vođenim istim povodom.

Isto tako, kada okolnosti slučaja to opravdavaju, Institucija ombudsmena za ljudska prava je upućivala stranke na mogućnost zaštite prava pred međunarodnim tijelima, uključujući i Komitet za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW komitet).

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da je teret dokazivanja na subjektu koji je u žalbi označen kao kršilac prava. Podnesene žalbe ponekad ne sadrže činjenice kojima se potkrepljuju navodi iz žalbe, čime se ne ispunjava osnovni zakonski uslov, da žrtva diskriminacije treba diskriminaciju učiniti vjerovatnom. Istovremeno, na strani odgovornih organa nije razvijena spoznaja snage ove zakonske odredbe što umanjuje njenu primjenu u praksi, tako da Institucija ombudsmena u komunikaciji često dobija parcijalne i uopćene odgovore, što otežava donošenje odluke koja može na nedvosmislen i konačan način obuhvatiti, istražiti i ocijeniti sve navode iz žalbe. Ovo ukazuje na potrebu podizanja svijesti kod svih subjekata, o postupku dokazivanja u predmetima diskriminacije, standardima dokazivanja postavljenim od strane autoritativnih javnih tijela, a naročito Evropskog suda za ljudska prava, kako bi se stepen zaštite od diskriminacije u društvu podigao na viši nivo.

10.2. Ocjena stanja po žalbama

Postupak po pojedinačnim žalbama građana predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. U Instituciji ombudsmena u 2023. godini registrovano je ukupno 187 predmeta u kojima su se žalbeni navodi odnosili na diskriminaciju. Ombudsmeni ističu da su određeni predmeti riješeni pozitivno i prije izdavanja preporuke, posredovanjem, podsticanjem prijateljskog rješenja ili sporazumno, a ponekad i odgovorni javni organ samo koriguje svoje postupanje nakon prvog obraćanja Ombudsmena, što će u sljedećim poglavljima biti ilustrirano konkretnim primjerima.

U 2023. godini u odnosu na 2022. godinu vidljivo je smanjenje broja predmeta u procentu od 10% u odnosu na broj predmeta koji su registrovani u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije, ali i povećanje od 20% u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom i Odjelu za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina. Treba imati na umu da se predmeti diskriminacije osoba s invaliditetom, kao i diskriminacije nacionalnih i vjerskih manjina, registruju i u pripadajućim odjelima, a ne u Odjelu za eliminaciju svih oblika diskriminacije. Ovo je slučaj i u drugim odjelima, gdje navodi žalbe ukazuju na diskriminatoran tretman, ali se registruju kao žalbe koje se odnose na policiju, radne odnose, obrazovanje ili socijalna prava.

Najveći broj žalbi u izvještajnom periodu odnosi se na mobing, kao poseban oblik diskriminacije na radnom mjestu - 43, zatim slijede žalbe na diskriminaciju na osnovu etničke pripadnosti - 12, govor mržnje - 8, na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla - 7, na osnovu obrazovanja - 6, na osnovu seksualne orijentacije - 5, na osnovu veze s nacionalnom manjinom - 4 i ostalo - 67, u koje se ubrajaju predmeti koji se u momentu registracije na osnovu žalbenih navoda nisu mogli kategorisati.

U periodu izvještavanja, Ombudsmeni su izdali 42 preporuke (75 preporuka u 2022. godini), što i dalje u odnosu na broj žalbi predstavlja najveći procenat u poređenju s drugim odjelima/povredama prava, a što potvrđuje gore iznesenu konstataciju o kompleksnosti i stepenu osnovanosti žalbi u predmetima diskriminacije. Preporuke su upućivane najčešće u slučajevima mobinga, diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, rodne ravnopravnosti, kao i po ostalim osnovama najviše u oblasti zapošljavanja i obrazovanja. Preporukama je konkretno zahtijevano usklađivanje internih akata s članom 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini,

poduzimanje mjera na prevenciji diskriminacije generalno, poduzimanje koraka ka pokušaju pronalaska sporazumnog rješenja spora i uspostavljanje drugih mehanizama za prijavljivanje i zaštitu od diskriminacije unutar same organizacije. Ombudsmeni podsjećaju da je članom 24. propisano da su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, regulišu principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije. Istim članom ostavljen je rok od godinu dana da se svi zakoni i opći propisi usaglase s odredbama ovog zakona, od dana njegovog stupanja na snagu, što nije u potpunosti i sistematski provedeno. Očito je da ova zakonska odredba treba biti predmetom sveobuhvatne javne kampanje kojom će se nadležne institucije podsjetiti na svoju zakonsku obavezu.

U slučajevima diskriminacije na osnovu etničke pripadnosti, preporukama je zahtijevano prioritetno obnavljanje infrastrukture u povratničkim sredinama, jednake mogućnosti u korištenju javnih resursa, blagovremeno postupanje u ostvarivanju prava na penziju pred nadležnim fondovima, te jednake mogućnosti prilikom konkurisanja na javne pozicije, što uključuje ravnomjernu zastupljenost konstitutivnih naroda u organima javne vlasti.

U pogledu spolne strukture žalilaca u Odjelu za zaštitu od diskriminacije, u 2023. godini registrovane su 83 žalbe muškaraca, 74 žalbe žena i 30 ostalih. Od ukupnog broja žalbi zaprimljenih u 2023. godini, 1545 su izjavili muškarci, 935 žene, a u 314 predmeta nije definisan spol.

10.3. Osnovi diskriminacije

10.3.1. Rodno zasnovano nasilje

Institucija ombudsmena je i prije tragičnih događaja u Gradačcu i drugim mjestima, zaključkom sa sjednice od 19.05.2023. godine, nakon što je prepoznala potrebu sistemskog praćenja i unapređenja okvira za borbu protiv rodno zasnovanog nasilja, odlučila pristupiti izradi *Specijalnog izvještaja o rodno zasnovanom nasilju prema ženama u Bosni i Hercegovini*.

Polazna tačka za izradu ovakvih suštinskih dokumenata treba biti potpuna informacija o raširenosti i prisutnosti djela ove vrste u našem društvu, jer ih često prati povišen stepen stigmatizacije i različitih prepreka u prijavljivanju, što uključuje i negativne rodne stereotipe (prema ženama uglavnom), osudu javnosti, minimiziranje posljedica ili prihvatljivost spornih ponašanja, što uključuje fizičko nasilje unutar porodice. Jednako tako, neophodno je razmotriti mogućnost izmjena krivičnih zakona, zakona o krivičnom postupku te zakona o zaštiti od nasilja u porodici u pravcu uvođenja novih krivičnih djela – teško ubistvo osobe ženskog spola. Istovremeno, neophodno je sagledati primjenu i adekvatnost predviđenih zaštitnih mjera, kao što su zabrana prilaska žrtvi, sankcije za kršenje ovih mjera, sankcionisanje povratnika u vršenju djela i slično. U pojedinim pravnim sistemima, predviđena je i olakšana pozicija i podrška žrtvama u toku krivičnog postupka, što uključuje pravo na pratnju osobe od povjerenja, ali i strožije prekršajne i krivične sankcije, ukidanje zastare za spolno zlostavljanje djeteta i slično. U svakom slučaju, cilj zakonskih izmjena i predloženih mjera treba biti eliminacija nasilja nad ženama i osnaživanje prava žena žrtava nasilja, između ostalog i putem strožijeg sankcionisanja

svih oblika rodno zasnovanog nasilja. To uključuje, kao jedan od prvih ili ključnih koraka, specijalizaciju sudija i tužilaca, kao i obavezne edukacije o rodno zasnovanom nasilju te širenje sistema podrške žrtvama i svjedocima.

Nažalost, teško krivično djelo u Gradačcu od 11.08.2023. godine ukazalo je na potrebu preventivnog djelovanja, pitanja izricanja mjera bezbjednosti kao i krivične politike, koja bi imala, između ostalog, i adekvatnu odvratajuću ulogu. Neophodno je napomenuti da je potrebno sagledati primjenu krivičnih zakona u svjetlu Istanbulske konvencije koju je BiH ratifikovala još 2013. godine. Istanbulska konvencija ne zahtijeva da se propiše posebno krivično djelo femicida, nego država ima slobodnu procjenu kako će obezbijediti zaštitu od rodno zasnovanog nasilja. To znači da države mogu postići i ovu svrhu propisivanjem kvalifikovanih oblika krivičnih djela kada je žrtva ženskog roda. Neophodno je izvršiti ocjenu primjene krivičnih sankcija kod ovakvih nasilnih krivičnih djela, posebno vezano za ogroman broj izrečenih uslovnih osuda a i činjenicu da je potpuno izostalo izricanje takvih osuda sa zaštitnim nadzorom, koji nadzor u sebi konzumira mjere pomoći, brige, nadzora kroz sudsku zaštitu žena i članova porodice, kao žrtava nasilja. Sudovi i tužilaštva često pravdaju svoje postupanje odustankom žrtve od prijave, svjedočenja i gonjenja. Ombudsmeni podsjećaju da mišljenje žrtve ne može biti odlučujuće u donošenju odluke o obustavljanju krivičnog gonjenja i podsjećaju da postoji drugi niz dokaznih mehanizama kojima se može utvrditi postojanje krivičnog djela i krivične odgovornosti. Ovo ukazuje na važnost osiguranja primjene Istanbulske konvencije ali i referisanja na Direktivu o žrtvama nasilja (*EU Directive 2012/29*) kako bi se u samom momentu prijavljivanja djela uspostavio mehanizam procjene potreba žrtve, uključujući i pitanje njene sigurnosti jer upravo ovi faktori, uključujući i ekonomsku ovisnost o nasilniku, imaju značajnu ulogu kod odlučivanja žrtve da prijavi djelo i učestvuje u postupku. Potreba strateškog pristupa rodno zasnovanom nasilju nad ženama uzrokovana je, između ostalog i pojačanim, prevashodno negativnim, senzibilitetom građana vezanim za adekvatnost odgovora pravosuđa vezanog i za spomenuta krivična djela koja štite od nasilnih radnji žene i članove porodica. Poštujući ustavna načela podjele vlasti, ali i zakonsku odredbu prema kojoj Institucija ombudsmena nema nadležnost da se miješa u rad pravosudnih organa, neophodno je dati osvrt i generalnu ocjenu rada policijskih i tužilačkih organa koja se ne može svesti samo na ocjenu institucionalne i formalne produktivnosti, nego i proaktivnog pristupa i prevencije težih krivičnih djela, što jeste norma iz krivičnog zakona. Na ovaj način u prvi plan bi bili stavljeni suštinski problemi u blagovremenom otkrivanju i gonjenju počinitelja spomenutih krivičnih djela, ali uz osiguranje i ostalih zahtjeva iz Istanbulske konvencije.⁴⁴⁷ Sve navedeno bi sigurno imalo utjecaja na ukupno povjerenje građana u institucije vlasti i može vratiti utisak o uspješnosti u radu pravosuđa u BiH.

10.3.2. Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je tokom 2023. godine bila uključena u praćenje provođenja Akcionog plana za zaštitu prava LGBTIQ osoba 2021-2024, pošto je prethodno učestvovala i u njegovoj izradi, usvajanju i promociji. Prema istraživanjima organizacija civilnog društva⁴⁴⁸ Bosna i Hercegovina je napravila vidan napredak u zaštiti i

⁴⁴⁷ Istanbulska konvencija podsjeća na obaveze države koje počivaju na četiri stuba: prevencija (*prevention*), zaštita (*protection*), krivično gonjenje (*prosecution*) i koordinisane politike (*co-ordinated policies*).

⁴⁴⁸ “Brojevi koji ravnopravnost znače: Analiza rezultata istraživanja potreba LGBT osoba u Bosni i Hercegovini“, Sarajevski otvoreni centar, 2013. i 2017. godina;

podrški ljudskim pravima LGBTIQ osoba tokom proteklih dvadeset godina LGBTIQ aktivizma, koji je rezultirao kontinuiranim održavanjem povorke ponosa, festivala *queer* kulture i umjetnosti i usvajanjem Akcionog plana za unapređenje ljudskih prava LGBTIQ osoba. Neki od problema koji su ukorijenjeni u društvu, uključujući manjak socijalne podrške, ekonomskih mogućnosti te manjkavosti u zakonodavstvu koje im ne pruža odgovarajuću zaštitu. Iako nalazi istraživanja upućuju na potrebu za širom edukacijom društva, ali i same zajednice o LGBTIQ pitanjima kako bi se smanjila stigma i povećala prihvaćenost, ipak ukazuju i na neke pozitivne pomake. Podaci koji su predstavljeni Instituciji ombudsmena pokazuju da u 9,38% slučajeva kada su se ispitanici odlučili prijaviti diskriminaciju uglavnom su se odlučivali podršku potražiti u organizacijama civilnog društva (35% njih), te u Instituciji ombudsmena za ljudska prava (15%), što upućuje na nizak nivo povjerenja u pravosudne institucije, te zaobilaznje parničnog postupka kao mehanizma dokazivanja i suzbijanja diskriminacije.⁴⁴⁹ Od 20 prijavljenih slučajeva diskriminacije, samo šest je razmatrano pred sudom. Od toga je jedan proces okončan, a pet još uvijek traje, što upućuje na neefikasnost i tromost pravosudnog sistema u BiH pri implementaciji antidiskriminacijskog zakonodavstva i osiguravanju zaštite LGBTIQ osobama. Ono što je pozitivno jeste medijsko izvještavanje koje je profesionalno i pozitivno po LGBTIQ pitanjima. Sve navedeno upućuje na potrebu unapređenja programa edukacije i senzibilizacije predstavnika pravosuđa, uvođenjem inovativnih formata edukacije kojima se dodatno povezuje LGBTIQ zajednica s predstavnicima pravosuđa, te radi na izgradnji odnosa povjerenja. Usvajanjem i provođenjem Akcionog plana LGBTIQ Bosna i Hercegovina ispunjava jedan od ključnih prioriteta u pretpristupnom procesu pridruživanja BiH Evropskoj uniji, ali i obaveze proistekle iz međunarodnih konvencija. To je ujedno i jedan od načina za suzbijanje predrasuda i stereotipa prisutnih u društvu.

10.3.3. Diskriminacija po osnovu etničke pripadnosti

Tokom 2023. godine Ombudsmeni BiH su razmatrali predmete diskriminacije konstitutivnih naroda u pogledu zastupljenosti u organima javne vlasti, ali i pravo na upotrebu jezika i pisma.

Izbor članova Komisije za žalbe povrijedio je princip ravnopravne zastupljenosti konstitutivnih naroda:

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se podnositeljica žalbe povodom činjenice da je Narodna skupština Republike Srpske imenovala za člana Komisije za žalbe osobu iz reda srpskog naroda, bez obzira na činjenicu da je prethodni član Komisije bio pripadnik bošnjačkog naroda. Članom 14. stav (6) Zakona o sprečavanju sukoba interesa je propisano da će u sastav Komisije biti izabrane osobe iz reda sve tri konstitutivna naroda, pod uslovom da se na javni konkurs prijave kandidati koji ispunjavaju uslove predviđene javnim konkursom. U konkretnom slučaju na konkurs se prijavilo osam kandidata, od čega sedam pripadnika srpskog, i jedan pripadnik bošnjačkog naroda. S obzirom da su svi drugi članovi Komisije pripadnici jednog konstitutivnog naroda, da je podnositeljica žalbe ispunjavala formalno-pravne uslove za učešće na konkursu, da se prilikom prijave na konkurs izjasnila kao pripadnica bošnjačkog naroda, utvrđeno je da Narodna skupština Republike Srpske nije vodila računa o zakonskoj odredbi vezanoj za uspostavljanje etničke ravnopravnosti kod izbora članova

⁴⁴⁹ Ibid.

Komisije za žalbe. To je za posljedicu imalo povredu člana 14. Evropske konvencije o ljudskim pravima, člana 1. Protokola br. 12 uz Evropsku konvenciju, člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine, člana 2. Zakona o zabrani diskriminacije i člana 14. Zakona o sprečavanju sukoba interesa u organima vlasti Republike Srpske. Ombudsmeni su uputili preporuku⁴⁵⁰ Narodnoj skupštini Republike Srpske da otkloni opisane povrede i poduzme mjere iz svoje nadležnosti s ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda prilikom provođenja procedure za izbor.

Konstitutivni narodi nisu ravnomjerno zastupljeni u Vladi Posavskog kantona:

Institucija ombudsmena za ljudska prava je dana 23.03.2023. godine primila žalbu Srpskog građanskog udruženja – Posavina, zastupanom po predsjedniku – I.D. u vezi s ostvarivanjem prava garantovanih Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine, kao i međunarodnim instrumentima i standardima zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. U postupku istraživanja je utvrđeno da, i pored jasnog zakonskog okvira koji predviđa sastav kantonalne Vlade u skladu s etničkim sastavom stanovništva, konstitutivni narodi nisu zastupljeni na propisan način u organima javne vlasti kako je to predviđeno Ustavom Bosne i Hercegovine, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te Ustavom Posavskog kantona. Iz tog razloga Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili preporuku⁴⁵¹ Skupštini Posavskog kantona i Vladi Posavskog kantona da otkloni utvrđene povrede prava i bez odlaganja poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi Vlada Posavskog kantona bila uspostavljena u skladu sa gore navedenim ustavnim načelima. Skupština Posavskog kantona je odgovorila da od 28.04.2023. godine Vlada Županije Posavske nije u punom sastavu, naime upražnjena je pozicija ministra unutrašnjih poslova i da su razgovori oko popunjavanja upražnjene pozicije u toku.

Problem uništavanja saobraćajnih znakova na ćirilici:

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se stranka povodom zaštite prava na jezik i pismo građana Bosne i Hercegovine, a suštinu žalbe predstavlja navod da na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine ne postoji adekvatan mehanizam sankcionisanja pojave uništavanja saobraćajnih znakova koji sadrže nazive naseljenih mjesta napisane ćirilicom. Nakon provedenog postupka istrage Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine preporuku⁴⁵² da poduzme mjere iz svoje nadležnosti s ciljem zaštite Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine zagarantovanog prava građana na ravnopravnu upotrebu jezika i pisma. Prema saznanjima Ombudsmena za ljudska prava, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je nacrt izmjena Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima kojima se na adekvatan način reguliše ovo pitanje.

10.3.4. Ostali predmeti registrovani u odjelu

Često se stranke obraćaju s navodima o diskriminaciji, ali se u postupku istrage utvrdi da se ne radi o diskriminaciji prema definiciji ovog pojma iz Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i

⁴⁵⁰ P-219/23;

⁴⁵¹ P-258/23;

⁴⁵² P-144/23;

Hercegovini. U takvim slučajevima istraga se nastavlja u pogledu istaknutih povreda drugog prava, te se u okviru toga prezentuju ovi slučajevi.

10.3.4.1. Oporezivanje prihoda mora poštovati princip srazmjernosti

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se J.S. povodom određivanja stope doprinosa koju su notari dužni plaćati s ciljem finansiranja Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet žalbe bila je Odluka o visini obaveznog doprinosa za finansiranje Notarske komore Federacije iz 2018. godine, kojom je utvrđena diferencirana stopa doprinosa koja se kreće od 1,5% do 30% od ostvarenih prihoda, za finansiranje rada Komore. Institucija ombudsmena za ljudska prava uputila je preporuku (P-29/23) Notarskoj komori Federacije BiH kojom je utvrđeno da tako određeni procenti ne ispunjavaju princip proporcionalnosti prema predstavljenoj praksi Evropskog suda za ljudska prava. Predsjednica Notarske komore Federacije BiH dostavila je odgovor u kojem se navodi da je odluka Notarske komore o doprinosima iz 2018. godine stavljena van snage, da je usvojena nova Odluka o visini obaveznog doprinosa za finansiranje Notarske komore, kojom se određuje stopa doprinosa u rasponu od 1%, 2% i 3%, koja je trenutno na snazi. S obzirom na činjenicu da se preporuka Ombudsmena odnosila na odluku koja je stavljena van snage i prije intervencije Institucije ombudsmena za ljudska prava, na činjenicu da važeća Odluka u potpunosti uvažava principe obrazložene u preporuci i Zakonu o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, da je preporukom Ombudsmena izražen načelan stav u pogledu visine doprinosa za finansiranje bilo koje ustanove s javnim ovlaštenjima, predmet je zatvoren.

10.3.4.2. Obavezivanje doktora da vrate plate zbog prekida specijalizacije predstavlja povredu prava na rad

Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 26.09.2023. godine obratilo se Udruženje specijalizanata i subspecijalizanata medicine „STAY“ putem punomoćnika, povodom prakse nadležnih organa, mahom sudova i poslodavaca u sektoru zdravstva, prema kojoj su doktori uslovljeni da potpišu da će ostati dvostruko (ili jednako) vremena od završetka specijalizacije kod istog poslodavca, a u suprotnom da će vratiti ne samo troškove, već i iznos bruto plate koju su primili i koju bi primili da su ostali. Žalba se zasniva na stavu da je ovakva odredba ugovora suprotna ustavu jer oduzima pravo na plaćen rad i naknadu za rad, a podnosioci žalbe su u slučaju napuštanja poslodavca nakon specijalizacije obavezni platiti bruto iznos plate koji uključuje i doprinose, čije uplate obično kasne. Ombudsmeni su u toku istrage utvrdili da je u Federaciji BiH 2020. godine stupio na snagu pravilnik koji precizira šta ulazi u troškove specijalizacije, pri čemu u navedene troškove ne ulazi vraćanje primljenih bruto plata. S obzirom na činjenicu da se radi o općepoznatom problemu koji predstavlja sistematsko kršenje prava građana na šta su Ombudsmeni dužni da ukažu u skladu sa svojim mandatom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili preporuku⁴⁵³ dana 09.10.2023. godine Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Ministarstvu zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti s ciljem sistematskog uređenja pitanja naknade za troškove specijalizacije kod prijevremenog raskida radnog odnosa, u skladu s općim ustavnim principima koji garantuju svakome pravičnu naknadu za rad, slobodu volje kod stupanja u obligacione

⁴⁵³ P-249/23;

odnose i jednakost strana kod zaključivanja ugovora. Ministar zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske dostavio je odgovor⁴⁵⁴ u kojem se navodi da zakon jasno propisuje „da se pojedinačna prava i obaveze utvrđuju ugovorom na osnovu slobodne volje između kandidata i zdravstvene ustanove“ ...te da „troškovi specijalizacije podrazumijevaju troškove obavljanja specijalističkog ili subspecijalističkog staža, koje snosi podnosilac zahtjeva... a čine ih: troškovi mentora, troškovi indeksa, troškovi upisa na fakultet, troškovi obavljanja staža u inostranstvu i drugi troškovi za potrebe obavljanja specijalističkog ili subspecijalističkog staža.“ Ovo pitanje stavljeno je i na dnevni red sastanka Ombudsmena za ljudska prava i predstavnika Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, održanog 09.02.2024. godine, s ciljem provođenja spomenute preporuke.

10.3.4.3. Upravljanje kolektivnim organima

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, smatraju da suština posla rukovođenja državnom institucijom, kao i odgovornosti koje za sobom taj posao povlači treba da obuhvati i mogućnost davanja ocjene o radu ili uopće utjecaja na proces rada. Propisivanjem takve mogućnosti svakako ne bi bila izostavljena sudska ili druga pravna zaštita u slučaju neslaganja oko rezultata spomenutog procesa. Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se podnositeljica žalbe u vezi s radom Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, jer ona kao član kolektivnog organa nema mogućnost učešća u procesu ocjenjivanja državnih službenika i zaposlenika u ovoj instituciji. Prema podzakonskim aktima Komisije predviđeno je da član Komisije nije neposredno nadređeni, niti pretpostavljeni u postupku ocjenjivanja državnih službenika i zaposlenika u Komisiji. Uvažavajući činjenicu da je rukovodstvo institucije kolektivno tijelo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da svaki član tog tijela pojedinačno može tražiti neophodnu podršku ili asistenciju od zaposlenih radi izvršavanja svog mandata, što se naročito odnosi na uvid u dokumente. Utvrđeno je da ovakve situacije nisu regulisane zakonskim ili podzakonskim aktima dovoljno precizno da bi se izbjegle nesuglasice po pitanju odnosa nadređenosti između članova Komisije i državnih službenika i zaposlenika. Upućena je preporuka⁴⁵⁵ Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine da uskladi unutrašnje pravne propise s načelima dobre uprave, kako bi se uredili hijerarhijski odnosi unutar Komisije, s ciljem što kvalitetnijeg obavljanja procesa rada. S obzirom na činjenicu da u ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su uputili urgenciju Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine da poduzme mjere iz svoje nadležnosti na potpunom provođenju preporuke Ombudsmena za ljudska prava u skladu sa u njoj sadržanim nalazima i citiranim zakonskim normama.

10.3.4.4. Zaštita prava stranaka pred organima uprave

Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratilo se više građana, povodom postupanja Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske i Komisije za implementaciju člana 152. Zakona o radu, a u vezi s ostvarivanjem prava zbog nezakonitog prekida radnog odnosa poslije 31.12.1991. godine. Suštinu žalbe predstavlja navod da

⁴⁵⁴ Broj 11/04-500-731/23 od 30.10.2023. godine;

⁴⁵⁵ P-220/23;

spomenuto ministarstvo traži od građana dokaz da su podnijeli zahtjev za isplatu otpremnine, u suprotnosti s dotadašnjom praksom, iako po prirodi stvari, Ministarstvo ove činjenice može samo utvrditi uvidom u svoje evidencije. Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske preporuku⁴⁵⁶ da u postupanju po zahtjevima podnositelaca žalbe omogući što lakše ostvarivanje načela sadržanih u članovima 6. i 7. Zakona o općem upravnom postupku, što uključuje i dostavljanje informacija iz evidencija i baza podataka koje su u posjedu Ministarstva. Dana 26.04.2023. godine Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila je dopis Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite u kojem se navodi da je preporuka u potpunosti uvažena, s obzirom da je i Okružni sud Banja Luka zauzeo isti stav po ovom pitanju.

10.3.4.5. Sporovi oko predstavljanja i zastupanja političkih partija

U pojedinim predmetima Ombudsmeni BiH nastoje spriječiti moguću štetu koja bi nastala jednostranim potezima organa u poziciji odlučivanja, zahtijevajući suzdržavanje od poduzimanja daljih radnji koje su predmetom žalbe, do donošenja konačne odluke suda.

Takav predmet⁴⁵⁷ odnosio se na spor oko upotrebe pečata Općinskog vijeća između političkih partija. Vodeći se principom kontrole sudske vlasti nad radom organa uprave, Ombudsmeni BiH su uputili preporuku⁴⁵⁸ Ministarstvu pravosuđa i uprave USK da preispita rješenje o upotrebi pečata u skladu s naredbom Općinskog suda. Ombudsmeni su svoje mišljenje u ovom predmetu zasnovali na stavu da bi upotrebom pečata prije donošenja konačne sudske odluke u ovoj pravnoj stvari nastupila mogućnost štete ili barem pravne nesigurnosti u pogledu akata iz nadležnosti Općinskog vijeća. U odgovoru Ministarstva pravosuđa i uprave USK navodi se da će se odlukom Kantonalnog suda u Bihaću utvrditi zakonitost postupanja ovog ministarstva i zakonitost odluka donesenih u predmetnom upravnom postupku.

10.4. Procesni aspekti zaštite od diskriminacije

Za razliku od gore predstavljenih suštinskih razmatranja oko pojedinih osnova diskriminacije, Ombudsmeni BiH žele ukazati i na veoma važne procesne aspekte zaštite od diskriminacije, koji se odnose na dokaznu snagu preporuka, obavezu usklađivanja svih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te nadležnost Ombudsmena za ljudska prava za posredovanje između strana s ciljem sporazumnog rješenja spora.

10.4.1. Dokazna snaga preporuka

Institucija ombudsmena ima poseban status u antidiskriminacijskom pravnom okviru BiH. Na to ukazuje i dodjeljivanje Instituciji ombudsmena uloge centralne institucije za zaštitu od diskriminacije u BiH, kako je navedeno u ZZD-u (član 7). U tom smislu, Institucija ombudsmena ima niz nadležnosti, uključujući mogućnost zaprimanja pojedinačnih i grupnih žalbi i izdavanja preporuka, kao i nadležnost za pripremu godišnjih i specijalnih izvještaja o pojavama diskriminacije. Jedan od prethodno navedenih izazova su jasne obaveze koje proizlaze iz ZZD-a,

⁴⁵⁶ P-100/23;

⁴⁵⁷ Ž-BL-08-149/23;

⁴⁵⁸ P-218/23;

odnosno obaveza sudova da „razmotre preporuke Ombudsmena” u skladu s pravilima postupka kada ih stranka koristi kao dokaz u postupku. Ovim bi se minimalno zahtijevalo od sudova da neposredno uzmu u obzir preporuke koje se odnose na suštinu predmeta, što prema stavu Ombudsmena za ljudska prava podrazumijeva poštovanje meritornog stava Ombudsmena o postojanju povrede prava, u odsustvu uvjerljivih i odlučujućih kontraargumenata. U slučaju da sudska odluka ne slijedi nalaze, mišljenje i preporuke Ombudsmena, od sudova bi se tražilo da navedu razloge za odbijanje u obrazloženju sudske odluke. Sa procesne strane, postoje snažne osnove za vjerovanje – uzimajući u obzir sistemsko tumačenje ZZD-a i važnu ulogu koja je eksplicitno data Instituciji ombudsmena – da preporuke treba uzeti kao odlučujuće za prebacivanje tereta dokazivanja u predmetima diskriminacije. Kako se time ne bi utjecalo na konačan ishod postupka, takvo uplitanje u nezavisnost sudstva u donošenju odluka bilo bi proporcionalno ciljevima ZZD-a i uspostavljanju antidiskriminacijskog režima. Ipak, prebacivanje tereta dokazivanja na osnovu ovakvih preporuka se vrlo rijetko viđa u praksi. Naprotiv, od usvajanja izmjena Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016 godine, Institucija ombudsmena je bila upoznata bar s jednom presudom kojom je izričito osporena nadležnost Institucije ombudsmena za donošenje odluke o povredi prava u predmetima diskriminacije.⁴⁵⁹ Ovaj pravni zaključak je očigledno pogrešan sa stanovišta Zakona o zabrani diskriminacije, koji se svakako mora uzeti kao *lex specialis* u ovom slučaju. S obzirom na značajnu poziciju Institucije ombudsmena u sveobuhvatnom sistemu zaštite od diskriminacije u Bosni i Hercegovini, važan faktor koji treba uzeti u obzir je u kojoj mjeri su žrtve povrede prava (u procesnom statusu najčešće tužioci) koristile ovaj mehanizam – prije ili tokom sudske postupka – i koji je učinak korištenja ovog mehanizma. Bitno je napomenuti da obraćanje Ombudsmenu nije preduslov za pokretanje sudske postupka u predmetima za zaštitu od diskriminacije. Ipak, imajući u vidu relativno duge vremenske okvire za pokretanje sudske postupka, idealno bi bilo pokrenuti postupak pred Institucijom ombudsmena bez odlaganja, te eventualno izdatu preporuku priložiti uz tužbu za zaštitu od diskriminacije, što svakako ne umanjuje i njenu naknadnu dokaznu snagu, uključujući i tokom postupka po žalbi. Posebno treba imati u vidu da je postupak pred Institucijom ombudsmena besplatan te da ne proizvodi bilo kakve finansijske ili druge troškove za stranku.

Prema istraživanju Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini,⁴⁶⁰ u periodu od 2018-2021. godine, doneseno je ukupno 69 presuda u kojima se spominju odluke Institucije ombudsmena za ljudska prava⁴⁶¹ od ukupno 220 sudske presuda po tužbenim zahtjevima za zaštitu od diskriminacije. Nedostatak pozivanja na preporuke Ombudsmena može upućivati na zaključak da tužioci nisu smatrali neophodnim koristiti ovu vrstu zaštite dodatno (ili prethodno) sudskom mehanizmu zaštite, ili da su je koristili bezuspješno te stoga nisu imali podsticaj da na to ukazuju u kasnijim postupcima pred sudovima. Evidentno je da u slučajevima u kojima su korištene preporuke Ombudsmena, sudovi su prepoznali svoju obavezu da ih u postupku uzmu u obzir. Što je najvažnije, analizirajući sve presude koje se pozivaju na mehanizme Institucije ombudsmena, uočljiva je korelacija između pozivanja na preporuke Ombudsmena i pozitivnih ishoda postupaka (93%).⁴⁶²

⁴⁵⁹ Sud Bosne i Hercegovine, S1 3 P 031618 19 P;

⁴⁶⁰ Analiza sudske prakse u predmetima diskriminacije u Bosni i Hercegovini za period od 2018. do 2021. godine.

⁴⁶¹ Analiza Misije OSCE-a o sudskim postupcima za zaštitu od diskriminacije od 2018. do 2021. godine.

⁴⁶² Ibid.

10.4.2. Uspostavljanje internih mehanizama za zaštitu od diskriminacije

Ombudsmeni često žalbe na diskriminaciju rješavaju upućivanjem preporuke s ciljem implementacije člana 24. stav (4) Zakona o zabrani diskriminacije. Prema toj odredbi svi javni organi, te ostale pravne osobe, dužni su u svojim općim pravnim aktima ili posebnim pravnim aktima regulisati principe jednakog postupanja i osigurati da se u radnopravnim odnosima sa zaposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja. Žalbeni navodi⁴⁶³ ukazuju na diskriminaciju i povredu prava na rad u vezi sa izborom člana u Školski odbor iz reda nastavnika Srednje škole Drvar. U postupku istrage, Ombudsmeni su utvrdili da je žalitelj kao zaposlenik Srednje škole Drvar bio predložen za člana Školskog odbora iz reda nastavnika, na šta je dio kolega nastavnika izrazio negodovanje, te se pozvao na član 61. stav (3) Zakona o srednjoškolskom obrazovanju⁴⁶⁴ u kojem stoji: „Sastav školskog odbora mora održavati nacionalni sastav zajednice u kojoj škola djeluje“, pritom aludirajući da je žalitelj Bošnjak, te nastanjen u Bosanskom Petrovcu, a ne u Drvaru. Ombudsmeni su Ministarstvu nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10, te Srednjoj školi Drvar uputili preporuku⁴⁶⁵ da poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se otklonila diskriminacija zaposlenika Srednje škole Drvar na osnovu nacionalne i teritorijalne pripadnosti. Ministarstvo nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10 je izvijestilo Ombudsmene BiH da u potpunosti prihvata preporuku.

10.4.3. Podsticanje sporazumnog rješavanja spora

Kada nije moguće sa sigurnošću utvrditi osnovanost navoda o postojanju diskriminacije, Ombudsmeni BiH ukazuju da se unutar institucije poduzmu naponi na prevazilaženju nesporazuma i popravljajući međuljudskih odnosa. Pravni osnov za takav mandat sadržan je u odredbi člana 32. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11) u kojem se navodi:

„Tokom postupka Ombudsmen BiH će posredovanjem među stranama težiti ka sporazumnom rješavanju predmeta.

Ombudsmen BiH će u svakoj fazi postupka nastojati učinkovito i kvalitetno završiti predmet.

U tom smislu, Ombudsmen BiH će težiti posredovanju među strankama (medijacija) s ciljem sporazumnog rješavanja sporne situacije na koju je ukazano žalbom.“

Primjer takve žalbe⁴⁶⁶ odnosi se na dvije žalbe zaposlenika Agencije za javne nabavke BiH u vezi s narušenim međuljudskim odnosima. Upućena je preporuka⁴⁶⁷ da se poduzmu sve aktivnosti s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Agencije i podnosioca žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije te da se ubuduće uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24. stav (4) Zakona o zabrani diskriminacije i

⁴⁶³ Ž-LI-06-46/23;

⁴⁶⁴ „Narodne novine Kantona 10“ broj 12/04, 12/08;

⁴⁶⁵ P-97/23;

⁴⁶⁶ Ž-MO-06-119/22;

⁴⁶⁷ P-86/23;

da se osigura da se u radnopravnim odnosima sa zaposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja s ciljem osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije. Preporuka je ispoštovana u ostavljenom roku.

10.5. Prava nacionalnih i vjerskih manjina

Bosna i Hercegovine je, slijedeći obaveze preuzete ratifikovanjem Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, donijela Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BiH, koji propisuje niz prava koja vlasti u BiH trebaju osigurati manjinama, uključujući pravo na jezik⁴⁶⁸, informisanje, osiguranje uživanja ekonomsko-socijalnih prava⁴⁶⁹, te učešće u organima vlasti.⁴⁷⁰ Pored identifikovanih izazova specifičnih i za druge zemlje tranzicije pa i pojedine zemlje Evrope, manjine u Bosni i Hercegovini suočene su s marginalizacijom i zbog specifičnog političkog konteksta i gdje odnose u strukturama vlasti uglavnom oblikuju dominantne etničke grupe. U 2023. godini registrovano je 14 predmeta iz oblasti prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina i izdate su dvije preporuke. U 2022. godini registrovano je 12 predmeta u ovom Odjelu i upućene su dvije preporuke, od kojih je jedna ispoštovana, a na drugu do dana sačinjavanja ovog izvještaja nije dostavljen odgovor.

10.5.1. Položaj pripadnika romske nacionalne manjine

Ombudsmeni ukazuju da je Bosna i Hercegovina prihvatanjem međunarodnih standarda ljudskih prava, koji utvrđuju obavezu države da osigura zaštitu prava Romima uz puno uvažavanje principa nediskriminacije, kao i usklađivanjem nacionalnog zakonodavstva, u značajnoj mjeri uspostavila okvir unutar kojeg se trebaju razvijati institucionalni mehanizmi i procedure koje će osigurati stvarni pristup prihvaćenim pravima. U proteklih nekoliko godina napravljen je značajan pomak u institucionalnom i zakonodavnom smislu svim oblastima, kad su u pitanju problemi romske populacije u Bosni i Hercegovini.

Kao pozitivan pomak Ombudsmeni ističu usvajanje Akcionog plana za društvenu inkluziju Roma i Romkinja u Bosni i Hercegovini 2021-2025, koji predviđa rad na prikupljanju podataka o situacijama diskriminacije i anticiganizma, izradu posebnih izvještaja i/ili dijela Godišnjeg izvještaja o diskriminaciji Roma, kao i organizovanje edukacija i drugih aktivnosti za promociju prava Roma u svrhu suzbijanja diskriminacije i apatridije. Na regionalnom nivou, Ombudsmeni žele podsjetiti na Deklaraciju partnera sa Zapadnog Balkana o integraciji Roma u procesu pridruživanja EU (Poznanska deklaracija 2019) koja predviđa jačanje institucionalnih kapaciteta za zaštitu Roma od diskriminacije. Uzimajući u obzir postojeći pravni okvir, Ombudsmeni ukazuju da je potrebno intenzivirati napore u integraciji Roma osnovne tokove društva, što obuhvata prepoznavanje i adresiranje anticiganizma kao posebnog oblika rasne diskriminacije

⁴⁶⁸ Član 12. - U gradovima, općinama i mjesnim zajednicama (ili naseljenim mjestima), u kojima pripadnici nacionalne manjine čine apsolutnu ili relativnu većinu stanovništva, organi vlasti osigurati će upotrebu jezika manjine između tih pripadnika i organa vlasti: da natpisi institucija budu ispisani na jeziku manjine, te da lokalni nazivi, imena ulica i drugih topografskih oznaka namijenjenih javnosti budu ispisani i istaknuti i na jeziku manjine koja to zahtijeva.

⁴⁶⁹ Član 18.

⁴⁷⁰ Član 19. i 20.

kroz relevantne politike, komunikacijske alate i institucije, kao i kroz preventivno djelovanje i adekvatno reagovanje na diskriminaciju Roma.

Kao jedan od pozitivnih primjera saradnje s vlastima možemo ukazati i na žalbu Evropskog centra za prava Roma na rad Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke⁴⁷¹ odnosno na sporne navode u jednom od udžbenika za treći razred osnovne škole.⁴⁷² Neposredno nakon prijema dopisa Ministarstvo je potpuno prihvatilo sve sugestije, a izdavač je isto tako uklonio sve sporne dijelove i prihvatio sve sugestije žalitelja. Podnosilac žalbe iskazao je zadovoljstvo takvim stepenom saradnje i navedeni predmet je zatvoren.

Nažalost, i dalje su brojni problemi s kojima se i danas suočavaju: nedostatak ličnih dokumenata, nizak stepen obrazovanja i uključenosti u obrazovni sistem, siromaštvo i loši ekonomsko-socijalni uslovi življenja. Ombudsmeni ukazuju da nadležne institucije moraju djelovati s ciljem osiguranja identifikacionih dokumenata svim osobama romske nacionalne manjine što im je preduslov za ostvarivanje bilo kojeg drugog prava. Neophodno je aktivno i sistemski djelovati s ciljem poboljšanja položaja Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, zdravstvene zaštite, obrazovanja i svih oblika uključenosti u društvene, socijalne, kulturne i političke tokove života. Potrebno je u svim sferama javnog mnijenja promovisati osnovne vrijednosti prihvatanja različitosti, tolerancije, ali i empatije u odnosu na one koji nisu istih pripadnosti, statusa, porijekla.

Romska udruženja se obraćaju Instituciji ombudsmena žalbama koje ukazuju na stvarni položaj romske nacionalne manjine i pravac u kojem organi vlasti moraju intenzivno djelovati. Stoga je izuzetno važno osnaživati ova udruženja, kao i njihovu saradnju s organima vlasti.

Također je potrebno dodatno pojačati napore kako bi se ispoštovale preporuke međunarodnih tijela upućene Bosni i Hercegovini, kao i preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine iz *Specijalnog izvještaja o položaju Roma u Bosni i Hercegovini*.⁴⁷³

Tokom 2023. godine zaprimljeno je 14 žalbi koje se odnose na povrede prava vezanih za položaj pripadnika romske nacionalne manjine. Žalbe se odnose na povrede prava na stambeno zbrinjavanje, prava na tekuću vodu, čist okoliš, adekvatan smještaj,⁴⁷⁴ infrastrukturne slabosti stambenih objekata gdje žive osobe u stanju socijalne potrebe među kojima i pripadnici romske nacionalne manjine,⁴⁷⁵ povreda prava na lične dokumente zbog administrativnih zapreka.⁴⁷⁶

⁴⁷¹ Ž-SA-03-522/23;

⁴⁷² Navodi žalbe odnose se na lekciju u kojoj se obrađuju vjerski praznici, u kojoj se navode muslimanski, katolički, pravoslavni i jevrejski vjerski praznici, a gdje su uvršteni i praznici Đurđevdan i Aliđun/Ilindan i predstavljeni kao romski vjerski praznici. Podnosioci žalbe lekciju koja obrađuje vjerske praznike smatraju dobrom i pohvalnom ali uvrštavanje romskih praznika na takav način smatraju spornim iz više razloga. Kao prvi razlog navode da romska religija ne postoji. Romi u BiH, kao u cijeloj Evropi su muslimani, katolici i pravoslavci. Nejasno je zbog čega se navedeni praznici predstavljaju kao vjerski, a nisu ni svojstveni svim Romima. Dalje, pažnju im privlači dio "kupaju se u vodi sa cvijećem", za koji je diskutabilno bilo kakvo utemeljenje osim popularne kulture poput filma "Dom za vješanje". Smatraju da bi djeca kroz ovakav prikaz Roma mogla steći dojam da se radi o "paganima koji se u proljeće kupaju u vodi". Ističu i da Aliđun, odnosno Ilindan (2. august) koji se spominje u lekciji za Rome je mnogo značajniji kao Porajmos ili Samudaripen, kao dan sjećanja na žrtve genocida nad Romima. Podnosioci žalbe predlažu da se ova lekcija koriguje uz konsultacije sa historičarima i stručnjacima iz romske kulture da se ne bi u ovom obliku predstavila u literaturi i u narednoj školskoj godini.

⁴⁷³ Specijalni izvještaj o položaju Roma u BiH <https://www.ombudsmen.gov.ba/>

⁴⁷⁴ Ž-SA-03-238/23, Ž-SA-03-239/23;

⁴⁷⁵ Ž-SA-03-184/23;

Određen broj predmeta otvoren je po službenoj dužnosti (*ex officio*)⁴⁷⁷, kao što su predmeti koji su se odnosili na probleme s kojima se suočava porodica iz Stoca, višočlana porodica koja je deportovana iz Savezne Republike Njemačke nakon smrti supruga i oca djece. U toku komunikacije s lokalnim aktivistom i koordinatorom⁴⁷⁸, kao i s nadležnim službama, prikupljene su informacije o postupanju vlasti. Ovaj konkretan slučaj je pokazao važnost jakog civilnog lokalnog društva da inicira i poduzme korake ka rješavanju statusnih i drugih pitanja kao i spremnost da lokalne vlasti odnosno jedinice lokalne samouprave podrže iste. U relativno kratkom roku niz problema s kojima se suočavala navedena porodica je uspješno riješen a lokalna administracija je poduzela cijeli niz proaktivnih mjera. Lokalni aktivisti su ipak ukazali da je veliki broj što i danas veći dio romske populacije treba pomoć pri pokretanju bilo kojeg administrativnog postupka i da je njima mnogo teže nego običnim građanima iznaći rješenja za određena pitanja koja su i prosječnom građaninu teška.

Najveći dio žalbi zaprimljen je od strane Evropskog centra za prava Roma (European Roma Rights Center) iz Brüsselsa, Kraljevina Belgija, odnosno njihove regionalne kancelarije iz Skoplja, Republika Sjeverna Makedonija. U većem broju žalbi ukazali su na cijeli niz pitanja od stereotipizacije Roma u udžbenicima, spornih izjava, obrazovanja, te infrastrukture. U većem broju predmeta Institucija ombudsmena još uvijek postupa, dok je u nekima izdala preporuke. Primjera radi, u preporuci⁴⁷⁹ Institucija ombudsmena preporučila je nadležnom organu da poduzme mjere u vezi s pitanjem opskrbe vodom naselja Prutače u Brčkom. Preporuka do dana sačinjavanja izvještaja nije realizovana.

10.5.2. Manjinski jezici

Evropska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima, koja je stupila na snagu u Bosni i Hercegovini 2011. godine, primjenjuje se za 15 jezika. Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH⁴⁸⁰ utvrđuje da „jezik i kultura svake značajnije manjine koja živi u BiH poštovat će se i uklapati u školu u najvećoj mjeri u kojoj je to izvodivo, u skladu s Okvirnom konvencijom o zaštiti prava nacionalnih manjina.“⁴⁸¹ Manjinski jezici su u velikoj mjeri odsutni u javnim medijima, obrazovanju, administrativnim postupcima. Ombudsmeni ističu da se učenjem manjinskih jezika podiže svijest o njihovom postojanju unutar zemlje prihvatanjem modela suživota, u kojem jezička raznolikost pomaže u borbi protiv svih vrsta predrasuda i svakog vida diskriminacije s jedne strane, dok s druge strane naglašava njihovu vrijednost i bogatstvo. Škole imaju ključnu ulogu u promovisanju i učenju manjinskih jezika. Ombudsmeni ukazuju na primjer dobre prakse, naime, Romski jezik s elementima nacionalne kulture uveden je u osnovne škole na području Tuzlanskog kantona. U saradnji Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona i romskih nevladinih organizacija sačinjen je prijedlog Nastavnog plana i programa za predmet Romski jezik s elementima nacionalne kulture koji će se koristiti u osnovnim školama na području TK.⁴⁸²

⁴⁷⁶ Ž-BR-03-344/23;

⁴⁷⁷ Ž-SA-03-355/23 i Ž-SA-03-356/23;

⁴⁷⁸ Demirom Mahmutćehajićem iz Stoca;

⁴⁷⁹ Preporuka broj P-252/23 u predmetu Ž-SA-03-436/23;

⁴⁸⁰ „Službeni glasnik BiH“, broj: 18/03; 01.07.2003. godine te stupio na snagu danom objave;

⁴⁸¹ Član 8.

⁴⁸² <https://www.newipe.net/2023/10/05/zvanicno-uvaden-romski-jezik-u-osnovne-skole-tuzlanskog-kantona/>

10.6. Aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite

Nevezano za broj žalbi Institucija ombudsmena za ljudska prava je u skladu s unaprijedenim zakonskim okvirom intenzivno poduzimala aktivnosti promocije antidiskriminacijske zaštite, koje se ogledaju u informisanju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije.⁴⁸³

Tako su samo u 2023 godini, pored rada na predmetima, predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije učestvovali u:

- Izradi podnesaka prema tijelima Ujedinjenih nacija, Vijeća Evrope, Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija:
 - podnesak Komitetu za eliminaciju diskriminacije žena CEDAW *interim follow-up*;
 - podnesak Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija povodom Rezolucije o rasizmu i netoleranciji Generalne skupštine Ujedinjenih nacija - *General Assembly resolution A/77/205*;
 - podnesak Komisiji za borbu protiv rasizma i netolerancije (ECRI) povodom izrade izvještaja o Bosni i Hercegovini;
 - podnesak Evropskoj mreži tijela za ravnopravnost (EQUINET) u okviru Radne grupe za standarde.
- Izradi i provođenju akcionih planova u okviru državnih strategija za zaštitu prava ugroženih kategorija:
 - Akcioni plan za unapređenje ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini (2021 – 2024);
 - Akcioni plan postupanja po dokumentu Misije stručne procjene (TAIEX) na osnovu pojedinačnih predmeta u oblasti nezavisnih nadzornih ili regulatornih tijela;
 - Akcioni plan za primjenu Zakona o slobodi pristupa informacijama.
- Projektima međunarodnih i regionalnih organizacija:
 - Projekat EU4HR - Unapređenje baze podataka s ciljem prikupljanja statističkih podataka o predmetima diskriminacije;
 - Centar za evropske sigurnosne studije - Projekat demokratskog nadzora nad službama bezbjednosti;
 - Projekat HERJustice - Okrugli sto posvećen osnaživanju žena i djevojčica za inkluzivno upravljanje i prava.
- Izradi specijalnih izvještaja kao posebnog, zakonom predviđenog, mandata djelovanja Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH:
 - Specijalni izvještaj o realizaciji preporuka Ombudsmena za ljudska prava BiH;
 - Prateći izvještaj o stanju u ustanovama u kojima su smještena lica s intelektualnim i mentalnim poteškoćama;
 - Prateći izvještaj o stanju u prostorijama za zadržavanje u pojedinim policijskim upravama u Bosni i Hercegovini;
 - Strategija Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2023-2028.
- Aktivnostima promocije ljudskih prava:
 - Konferencija u okviru Radne grupe ENNHRI/ODIHR za vještačku inteligenciju (AI), Ljubljana, Slovenija;

⁴⁸³ Član 7, stav (2), tačka 1);

- Radionica Kancelarije rezidentne koordinatorice Ujedinjenih nacija u BiH posvećena prikupljanju statističkih podataka o diskriminaciji ranjivih grupa (*Human Rights-Based Approach to Data To Leave No-one Behind*);
- Konferencija lokalnih ombudsmena i naučni skup, Pravni fakultet, Kragujevac;
- Naučna konferencija posvećena aktuelnim pitanjima tumačenja i primjene prava, Pravni fakultet Univerziteta u Istočnom Sarajevu;
- Okrugli sto s braniteljicama ljudskih prava, u organizaciji UN Women i Kancelarije UN visokog komesara za ljudska prava uz podršku Ambasade Austrije u Bosni i Hercegovini;
- Obuka posvećena obrnutom teretu dokazivanja u predmetima diskriminacije u organizaciji Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini;
- Trening posvećen međunarodnim standardima o slobodi izražavanja i pristupu informacijama;
- Saopćenja za javnost, dostavljanje informacija medijima, gostovanja u emisijama (K3, ATV).

XI. SARADNJA S MEDIJIMA

Da bi određeno društvo okarakterisali kao demokratsko i posvećeno vladavini prava ono mora garantovati i štiti slobodu mišljenja i izražavanja, i u tom kontekstu osigurati medijske slobode. U tom kontekstu, mediji obavljaju važnu društvenu ulogu jer ukazuju na i istražuju zloupotrebe organa vlasti, kršenja prava i sloboda pojedinaca, neetično postupanje ili zloupotrebu ovlaštenja. Kroz svoj rad novinari upoznaju javnost, te omogućuju građanima da utječu na kreiranje i provođenje javnih politika. Oni aktueliziraju pitanja i probleme s kojima se suočava jedno društvo, doprinose otvaranju debate, te stvaraju mogućnosti da sve zainteresovane strane izraze svoj stav i tako upoznaju javnost doprinoseći nivou demokratičnosti u jednom društvu, izgradnji društva koje toleriše i prihvata druge stavove i uvjerenja, te teži ka punoj ravnopravnosti svih pojedinaca i grupa. Novinari ne mogu obavljati navedene zadatke i profesionalne obaveze ukoliko nisu zaštićeni od napada, pritisaka i prijetnji u jednom društvu.

Na sličan način i nacionalne institucije za ljudska prava ukazuju na povrede prava i sloboda u jednoj zemlji, obavještavajući nadležne organe i upoznavajući javnost s ciljem jačanja i promovisanja dobre uprave i vladavine prava. U tom smislu saradnja s medijima, odnosno novinarima je značajna za ukupan rad nacionalnih institucija za ljudska prava⁴⁸⁴. Isto tako, nacionalne institucije za ljudska prava kroz svoj rad pružaju pomoć novinarima u njihovom radu, počevši od provođenja zakona o slobodnom pristupu informacijama do zaštite prava novinara. Naravno, to ne oslobađa novinare potrebe da provjeravaju informacije, i da u skladu s profesionalnim obavezama osobama na koje se te informacije odnose omoguće da se izjasne i pruže svoje odgovore⁴⁸⁵.

Ombudsmen ostaje čvrsto pri stavu da su mediji značajan partner u promociji ljudskih prava i kreiranju svijesti o potrebi prevencije njihovog kršenja, te izražava spremnost na dalje jačanje međusobne saradnje. Javnost je dvostruko važna kada je riječ o radu Ombudsmena: prvo, njegov rad je javan i, drugo, javnost je dragocjeni saveznik Ombudsmena u ostvarivanju njegove funkcije zaštitnika ljudskih prava. Konačno, ako mediji ne prepoznaju značaj Institucije ombudsmena za ljudska prava, postavlja se pitanje da li aktivnosti ove institucije predstavljaju teme od javnog interesa.

11.1. Značaj medija za javnost

Mediji su po prirodi saveznici Institucije ombudsmena za ljudska prava, ali s obzirom na probleme s kojima se suočavaju sami mediji, a koji utječu na način izvještavanja, što često zavisi od uređivačke politike medijske kuće koja je u pitanju. Pišući o aktivnostima Ombudsmena, mediji po pravilu čine njegov rad transparentnim, efikasnim i jačaju njegov autoritet. S druge strane, pišući o zbivanjima u društvu, mediji dostavljaju Ombudsmenu BiH informacije o kršenju ljudskih prava, na osnovu kojih Ombudsmen po vlastitoj inicijativi pokreće istrage.

⁴⁸⁴ Primjera radi Institucija ombudsmena upravo na osnovu informacija iz medija registruje najveći broj *ex officio* predmeta u toku svake godine.

⁴⁸⁵ Presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Ion Carstea protiv Rumunije*, od 28.10.2014. godine, aplikacija broj 20531/06, paragraf 35.

U radu Ombudsmena mediji, dakle, imaju visoku i značajnu ulogu – mogu da ga afirmišu, ali i informišu o slučajevima kršenja ljudskih prava, utječu na formiranje javnog mnijenja i mobilišu podršku. Preko medijskih napisa Ombudsmen dolazi do informacija o konkretnim primjerima kršenja ljudskih prava, kao i do informacija i podataka potrebnih za stjecanje šireg uvida u stanje ljudskih prava. Istovremeno, preko medija Ombudsmen upoznaje građane s rezultatima svojih istraživanja i preporukama koje je formulisao s ciljem potpunijeg ostvarivanja i efikasnije zaštite ljudskih prava.

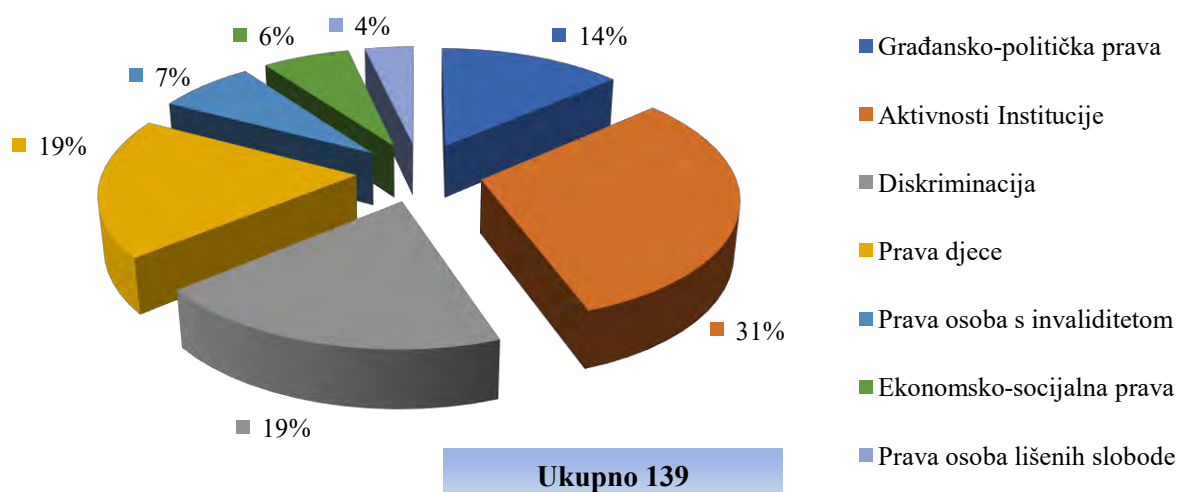
Ombudsmen raspolaže s nekoliko instrumenata putem kojih informiše javnost o temama iz oblasti ljudskih prava. Saopćenja u kojima Ombudsmeni iskazuju svoj stav zasnovan na međunarodnim standardima ljudskih prava i zakonodavstvu u BiH informišu javnost o temama kršenja ljudskih prava. Pored toga, Ombudsmeni sažetke donesenih preporuka redovno objavljuju na svojoj web-stranici kako bi mogli poslužiti kao smjernice u radu nadležnih organa.

Objavljivanje informacija i organizovanje pres-konferencija povodom događaja kao što su prezentovanje godišnjih i specijalnih izvještaja, konferencije i okrugli stolovi, sastanci s predstavnicima civilnog društva koriste se za animiranje medija kako bi teme iz oblasti ljudskih prava učinile dostupnim javnosti.⁴⁸⁶

Na lokalnom nivou poduzete su aktivnosti na uspostavljanju saradnje s medijima kako bi se građanima približio rad Ombudsmena i ukazalo na mogućnost obraćanja ovoj instituciji kao mehanizmu za zaštitu njihovih prava. Na ovaj način realizovana su, između ostalog, gostovanja predstavnika Ombudsmena u Prijedoru, Gradišci i Prnjavoru. Također, mediji su bili prisutni i prilikom održavanja sastanaka Ombudsmena s nevladinim organizacijama u nekoliko gradova Bosne i Hercegovine.

Kontinuirana saradnja s predstavnicima sredstava javnog informisanja odvijala se i kroz koordinaciju, planiranje, organizaciju i implementaciju aktivnosti u utvrđenim vremenskim rokovima. U izvještajnoj godini ukupno je realizovano 139 nastupa u medijima. Pored audio i videoizjava (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radioemisijama i dr.), odgovori za medije dostavljani su i pismenim putem. Kada je riječ o saradnji s medijima u cijelosti su ispoštovani rokovi koji su uglavnom bili unaprijed zadani i definisani aktuelnim dešavanjima i prirodom posla samih medija.

⁴⁸⁶ Između ostalog, značajnu medijsku pažnju privukla je konferencija o ljudskim pravima u Bosni i Hercegovini pod nazivom: „Procjena stanja ljudskih prava u BiH: Izazovi i očekivanja“ koju su zajednički realizovali Ombudsmeni i Ujedinjene nacije u BiH.

Grafikon 3. Učešće nastupa u medijima raspoređeno po odjelima

O aktivnostima Ombudsmena izvještavali su i pisali štampani i elektronski mediji. Najčešće korištena novinarska forma u izvještavanju bile su vijesti, izvještaji i intervjui. Tako su se informacije o radu Ombudsmena mogle pronaći na BHRT-u, Federalnoj televiziji, RTRS-u, N1, Novoj TV, Al Jazeera Balkans, Radiju Slobodna Evropa, Oslobođenju, Nezavisnim novinama, Glasu Srpske, kao i novinskim agencijama SRNA i FENA, portalima, te brojnim drugim medijskim kućama.

U skladu sa savremenim trendovima, procentualno najveći udio zauzimaju elektronski mediji, dok se u malom broju slučajeva radilo o štampanim medijima.

U izjavama za medije Ombudsmeni su najčešće prezentovali ulogu i funkciju Institucije, te predmete koji se nalaze u njenom radu, kao i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Pored tema iz opće nadležnosti institucije, koje zauzimaju dominantan udio u ukupnom broju medijskih nastupa predstavnika institucije, interes medija primarno je bio fokusiran na tri oblasti, i to diskriminaciju, dječija prava, te građanska i politička prava.

U oblasti diskriminacije, bilo je riječi o položaju LGBTIQ populacije, govoru mržnje, te diskriminaciji po različitim osnovama, uključujući spolnu i druge vidove diskriminacije.

U domenu dječijih prava, Ombudsmeni su za medije govorili o obrazovanju, vršnjačkom nasilju, maloljetničkim brakovima, alimentaciji, ulozi centara za socijalni rad u zaštiti prava djece, te brojnim drugim temama.

U izjavama na temu ostvarivanja građanskih i političkih prava, Ombudsmeni su se osvrnuli na slobodu izražavanja i medijske slobode, migracije, pravo na pristup informacijama i dr. U izjavama za medije Ombudsmeni ili drugi predstavnici Institucije su govorili i o drugim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, uključujući teme iz oblasti ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, prava osoba s invaliditetom, prava osoba lišenih slobode i dr.

Građani, a tako i mediji, informacije o aktivnostima Ombudsmena mogli su pronaći i na internet-stranici ove institucije. Tokom 2023. godine na ovaj način je objavljeno više od 474 različitih sadržaja. U tom periodu web-stranica je posjećena 48.060 puta, prilikom čega je pregledano više od 133.990 stranica sa sadržajima koji su objavljeni. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, SAD-a, Hrvatske, Srbije, Njemačke, Holandije i Austrije, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta iz Kine.

XII. SARADNJA S ORGANIMA I INSTITUCIJAMA, ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA I CIVILNIM SEKTOROM

12.1. Saradnja s organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini

Institucije vlasti u Bosni i Hercegovini dužne su osigurati građankama i građanima primjenu i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Propuštanje izvršavanja ove ustavne odredbe čini ih odgovornim za kršenje ljudskih prava. Opredjeljenje Bosne i Hercegovine za evropski put zahtijeva jačanje uloge Institucije ombudsmena, demokratskih institucija i izgradnju standarda dobre uprave. U skladu s tim, institucije vlasti bi im trebale pružiti punu podršku, posebno u domenu prihvatanja i postupanja nadležnih organa po preporukama (prvi mandat Institucije – zaštita ljudskih prava) i drugim mehanizmima zaštite te jačanjem saradnje. Dodatni značaj predstavlja činjenica da je Institucija kanal komunikacije između građana i vlasti i od kvaliteta saradnje s institucijama vlasti zavisi rješavanje konkretnih predmeta. Drugi važan dio mandata Institucije predstavlja prevencija kršenja ljudskih prava, prije svega promocija standarda ljudskih prava koje je država članica ratifikovala te time preuzela obavezu njihove implementacije koja podrazumijeva usvajanje zakonodavnih, administrativnih i drugih mjera.

Ombudsmeni BiH su u 2023. godini djelovali u pravcu jačanja saradnje s institucijama u BiH. Tako je saradnja sa zakonodavnim tijelima bila dvosmjerna, na način da su Ombudsmeni, u skladu s odredbama Zakona, podnijeli svoj godišnji i specijalne izvještaje o stanju te uputili nekoliko zakonodavnih inicijativa u slučajevima kada su registrovane žalbe ukazivale da je uzrok kršenja ljudskih prava sadržan u samom zakonu. Istovremeno, zakonodavna tijela, posebno komisije za ljudska prava i predstavnici građana, Ombudsmenima BiH su prosljeđivali žalbe ili dostavljali upite za pitanja iz oblasti ljudskih prava.

Učešće na određenim skupovima i događajima vezanim za ljudska prava, organizovanim, kako od strane Ombudsmena tako i od zakonodavnih tijela i drugih subjekata korištene su za konstruktivne konsultacije oko određenih pitanja iz ljudskih prava.

U toku 2023. godine, Ombudsmeni BiH su prezentovali Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije BiH, Narodnoj skupštini Republike Srpske, te Skupštini Brčko distrikta BiH na njihovu inicijativu: *Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije; Specijalni izvještaj o zbrinjavanju djece bez roditeljskog staranja s posebnim fokusom na stanje u ustanovama*; učestvovali u radu komisija Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine vezano za uspostavu nezavisnog preventivnog mehanizma, utvrđivanja budžeta Institucije za 2024. godinu i donošenja novog Zakona o slobodi pristupa informacijama u institucijama Bosne i Hercegovine i komisija Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine vezano za zdravstvo i pitanja zakonodavnog uređenja rodno zasnovanog nasilja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni BiH su dostavili i odgovore na poslanička pitanja.

Pored saradnje sa zakonodavnim tijelima, Ombudsmeni BiH su intenzivirali saradnju sa izvršnom vlašću. Održani su sastanci sa: ministrom pravde Bosne i Hercegovine i ministrom pravde Federacije BiH na temu analize i unapređenja Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i

dosljedna primjena zakona; ministrom unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo vezano za nacrt zakona o javnom redu i miru; ministrom unutrašnjih poslova Federacije BiH; zamjenikom ministra finansija i trezora BiH; premijerom Kantona Sarajevo; ministricom za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo; ministrom za naučnotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske; ministrom rada i socijalne politike Federacije BiH; ministrom zdravstva Federacije BiH i ministrom pravde Republike Srpske. Na sastancima i sjednicama konstatuje se trenutno stanje, analiziraju dosadašnja postignuća, planiraju budući koraci, razmjenjuju mišljenja i sl.

Ombudsmeni BiH su održali sastanke s predstavnicima svih relevantnih organa i institucija u vezi s problematikom smještanja osoba s duševnim smetnjama u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići. Ciljevi sastanaka bili su razmjena dosadašnjih praksi kada je riječ o smještaju osoba s duševnim smetnjama i prilika za konstruktivnu diskusiju nadležnih u ovoj oblasti i tematici. Ombudsmeni BiH su obavili posjete i JU Dom za osobe s invaliditetom Prijedor, JZU Specijalna bolnica za hroničnu psihijatriju Modriča, Prihvatni centar „Duje“ Doboj Istok, JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac, Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom i drugih Stolac, JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić, JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece „Mjedenica“, Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom i drugih osoba Nahorevo, JU Dom za osobe s invaliditetom Višegrad i JU Zavod zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Drin.

Intenzivirana je saradnja s lokalnim zajednicama te su održani sastanci s gradonačelnicima i načelnicima gradova i općina širom Bosne i Hercegovine, rukovodiocima institucija i organizacija, savezima itd.

Posebno je intenzivirana saradnja zaposlenika Institucije s organima koji su označeni kao odgovorne strane. Ova praksa se pokazala kao veoma dobra jer se kroz direktni kontakt riješe nejasnoće koje mogu imati utjecaj na otklanjanje povreda prava građana, a istovremeno se vrši institucionalno umrežavanje. Na ovaj način se skraćuje i sam postupak.

12.2. Aktivnosti na promociji ljudskih prava

Najznačajnije aktivnosti na promociji ljudskih prava svakako su edukativni sadržaji, konferencije, tematski sastanci, radionice, medijska obraćanja i sl. Za ostvarivanje ove aktivnosti ključna je saradnja s akademskom zajednicom, zaštitnicima ljudskih prava, medijima i drugim subjektima koji se bave ljudskim pravima.

Ombudsmeni BiH su potpisivanjem Sporazuma o saradnji sa Sveučilištem u Mostaru zaokružili normativni proces uspostave saradnje sa svim javnim univerzitetima u Bosni i Hercegovini. Ranije su potpisani sporazumi s Univerzitetom u Mostaru, Univerzitetom u Sarajevu i Univerzitetom u Banjoj Luci. Svrha ovih sporazuma je uspostava međusobne saradnje u svim oblastima obrazovne i istraživačke djelatnosti i promocija razvoja najvišeg nivoa kvaliteta nastave i prakse u visokom obrazovanju. Tokom svake godine Ombudsmeni BiH obave posjete visokoškolskim ustanovama. Tako je u 2023. godini obavljena posjeta Univerzitetu “Džemal Bijedić” u Mostaru; Sveučilištu u Mostaru i održano je nekoliko gostujućih predavanja s ciljem

edukacije studenata iz oblasti zaštite i promocije ljudskih prava te uloge i nadležnosti Institucije. Ove aktivnosti uključuju gostujuća predavanja na: Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu; Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru; Pravnom fakultetu Univerziteta u Banjoj Luci; Pravnom fakultetu u Istočnom Sarajevu. Ombudsmeni BiH su učestvovali u žiriju studentskih debata i simuliranim takmičenjima u Sarajevu i Mostaru, primali u posjetu studentske delegacije, kao i studente s ciljem obavljanja studentske prakse. Institucija učestvuje u svim aktivnostima koje se organizuju s ciljem širenja informacija i znanja o ljudskim pravima, kako u okviru formalnog obrazovanja na svim nivoima, tako i u neformalnim oblicima obrazovanja, prepoznajući značaj cjeloživotnog učenja, te u svim drugim aktivnostima koje organizuju obrazovne ustanove, stručna udruženja i organizacije, te drugi subjekti aktivno uključeni u zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Saradnja sa sudskim i pravosudnim organima je nastavljena i u 2023. godini. S obzirom na mandat Institucije, teme su bile vezane za eliminisanje uzroka koji dovode do obraćanja građana Ombudsmenima sa žalbama na postupanje pravosudnih institucija, ali i pitanja koja se tiču određenih sistemskih problema (npr. pitanje rodno zasnovanog nasilja). Tako su održani sastanci s predstavnicima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine; učešće na obuci za sudije i tužioce na temu „*Obrnuti teret dokazivanja u predmetima diskriminacije: teorijska i praktična pitanja*“; učešće na Pravosudnom forumu u zajedničkoj organizaciji Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine i AIRE centra na temu „*Nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa*“, kao i na skupu u organizaciji zajedničkog koordinacijskog tijela udruženja sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini na temu „*Dijalog strukovnih udruženja u pravosuđu sa nosiocima zakonodavne i izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini: Evropske integracije i reforma pravosuđa u Bosni i Hercegovini – stanje i perspektive*“. Održan je sastanak i s glavnom tužiteljicom Kantona Sarajevo i glavnim tužiocem Tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona i razgovarano je o pitanjima iz nadležnosti i djelokruga funkcionisanja obiju institucija. Ombudsmeni su aktivno učestvovali i na konferenciji o slobodi medija i civilnom društvu na temu slobode medija i klevete, civilnog društva i najave zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija.

12.3. Pridruživanje EU

Napredak u procesu pridruživanja Bosne i Hercegovine, ali i drugih država iz regiona Evropskoj uniji, inicirao je i diskusiju unutar Evropske mreže institucija za zaštitu ljudskih prava (ENNHRI) o ulozi nacionalnih institucija. Dosadašnja praksa pokazala je da su ove institucije uglavnom uključene da učestvuju u različitim pododborima i drugim tijelima uspostavljenim za proces pridruživanja. Ombudsmeni BiH su prisustvovali i sedmom sastanku⁴⁸⁷ Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost, u organizaciji Direkcije za evropske integracije, a ostvarena je saradnja i s Koordinatorom za reformu javne uprave u Bosni i Hercegovini.

⁴⁸⁷ 6.12.2023. godine;

12.4. Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima

U 2023. godini se nastavlja uspješna saradnja na međunarodnom planu, ali i s međunarodnim organizacijama koje rade i djeluju u Bosni i Hercegovini. Fokus je i dalje na jačanju ljudskih prava u bilo kojem konceptu, kao društvenom prioritetu demokratskog društva. Ta se saradnja ogleda kroz participaciju u aktivizmima, edukacijama i promocijama vezano za nasilje nad ženama, žrtve torture, položaj Roma u društvu, implementaciju Aarhuske konvencije, političko učešće mladih koji pripadaju nacionalnim manjinama u državama članicama Vijeća Evrope, pitanja zaštite okoliša i životne sredine, klimatske promjene, stanje u ustanovama socijalne zaštite, zakon o slobodi pristupa informacijama, status migranata i migracije u Bosni i Hercegovini, situaciju u vezi s braniocima ljudskih prava, stanje u zatvorskim i pritvorskim jedinicama, borbu protiv korupcije, zaštitu ličnih podataka, prava (ne)vakcinisanih, slobodu okupljanja, penzijsko i invalidsko osiguranje, rodno zasnovano nasilje, govor mržnje i sve ostale oblike diskriminacije.

Posebno značajna saradnja je ostvarena u određenim aktivnostima s Uredom Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini, Misijom OSCE-a u Bosni i Hercegovini, Uredom rezidentnog koordinatora UN-a u Bosni i Hercegovini (UNDP, UNICEF, UNFP, UNHCR, IOM, UNWOMEN), kao i drugim međunarodnim organizacijama koje djeluju u Bosni i Hercegovini i bave se zaštitom ljudskih prava.

Saradnja s Vijećem Evrope se prvenstveno odvija u okviru treće faze Horizontal Facility III, na projektu naslovljenom: *„Ka jednakoj, inkluzivnoj i tolerantnoj Bosni i Hercegovini“*, ali i na drugom projektu na temu: *„Dalje unapređenje tretmana osoba lišenih slobode i osoba kojima je izrečena kazna ili sankcija u BiH, u skladu s evropskim standardima“*. Ured Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini je pružio finansijsku podršku Instituciji, omogućivši joj učešće na Sedmoj regionalnoj konferenciji institucija za ravnopravnost Jugoistočne Evrope i regionalnom sastanku za predstavnike tijela za ravnopravnost, iz regije Zapadnog Balkana i Istočnog partnerstva.

Sa Uredom rezidentnog koordinatora UN-a u Bosni i Hercegovini aktivnosti su se odvijale uz podršku Visokog komesarijata za ljudska prava. Nekoliko puta u toku 2023. godine Ombudsmeni BiH su održali sastanke s rezidentnom koordinatoricom, i/ili njenim timom, i razgovarali o saradnji. Nekad su to samo konsultativni sastanci, planiranje institucionalnog učešća na tematskoj konferenciji (inicijativa Ljudska prava 75: *„Unapređenje zaštite ljudskih prava, učešća i inkluzije u Bosni i Hercegovini“* u Sarajevu dana 5.12.2023. godine) ili pitanje *„izvještavanja u sjeni“* (izvještaji UN komitetima koje Institucija u svom kapacitetu redovno podnosi), planiranje zajedničkih obuka, treninga (UPR trening), formiranje grupnih timova radi rješavanja nekog sistemskog problema ili obilazaka i sl. Institucija je učestvovala i na radionici *„Pristup podacima zasnovan na ljudskim pravima“* na Jahorini a u organizaciji Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini. U okviru radionice održana je i sesija na temu *„Prezentacija i rasprava o stanju ljudskih prava u BiH s fokusom na skupine stanovništva koje su potencijalno zapuštene i/ili u opasnosti od diskriminacije, a oslanjajući se na opažanja međunarodnih tijela za ljudska prava“*.

Ujedinjene nacije u BiH i Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine održali su 21.6.2023. godini u Sarajevu u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine zajedničku konferenciju na temu „*Procjena stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini: Izazovi i očekivanja*“. Ovaj događaj organizovan je u kontekstu 75. godišnjice Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i 30. godišnjice Pariskih principa, kojima se nacionalne institucije za promociju i zaštitu ljudskih prava širom svijeta rukovode u svom radu. U kontekstu ovih godišnjica i inicijative „*Ljudska prava 75. Visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava*“⁴⁸⁸ konferencija je bila prilika za sagledavanje stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, na osnovu preporuka različitih mehanizama Ujedinjenih nacija za ljudska prava, uključujući Univerzalni periodični pregled. Događaj je bio povod i za konkretne preporuke, uključujući i obećanja koja bi vlasti i drugi akteri dali da reafirmišu posvećenost promociji i zaštiti ljudskih prava. Obećanja su predstavljena na događaju visokog značaja u organizaciji Ureda visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava u Ženevi u decembru 2023. godine. Teme na konferenciji su bile: rješavanje nejednakosti i diskriminacije po svim osnovama, promocija i zaštita ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, promocija i zaštita prostora za djelovanje civilnog društva, promocija istine, pravde, reparacija i garancija neponavljanja zločina. Konferencija je okupila ukupno 109 stručnjaka i praktičara u oblasti ljudskih prava, pravnika, sudija, predstavnika izvršne i zakonodavne vlasti, organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija, predstavnika akademske i diplomatske zajednice.

Brojne su Institucionalne aktivnosti realizovane, pored Ureda rezidentne koordinatorice u Bosni i Hercegovini, i s ostalim međunarodnim akterima u Bosni i Hercegovini (Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini i mnoge druge). OSCE Misija u BiH je Instituciju podržala kroz podršku organizovanja uredskih dana, ali i učešće predstavnika Institucije u aktivnostima izvan ureda Institucije. Ombudsmeni su se susreli s ambasadorom Misije OSCE-a. Predstavnicima Institucije bili su i polaznici obuke na temu „*Integrisanje pitanja seksualnog i rodno zasnovanog nasilja u nadzoru lišavanja slobode*“ u organizaciji OSCE ODIHR iz Varšave i Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, organizovanog s ciljem jačanja kapaciteta mehanizama nadzora u integrisanju seksualno i rodno zasnovanog nasilja u aktivnosti nadzora nad vršenjem pritvora.

Pored međunarodnih organizacija ljudskih prava Institucija je u 2023. godini saradivala i na bilateralnoj osnovi s ambasadama Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije, Kraljevine Holandije, Republike Austrije, Kraljevine Švedske, Kraljevine Norveške, Švicarske Konfederacije i drugim ambasadama akreditovanim u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni su se u 2023. godini susreli sa šefom Delegacije Evropske unije i specijalnim predstavnikom Evropske unije u Bosni i Hercegovini Johannom Sattlerom i šefovima misija zemalja Evropske unije u Bosni i Hercegovini, prezentujući im stanje ljudskih prava na osnovu zaprimljenih žalbi i statističke podatke Institucije po ovom pitanju. Na poziv ambasadora zemalja članica Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira (SBA PIC) ombudsmenke⁴⁸⁹ su prezentovale stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. S istom tematikom su se obratile ombudsmenke Bosne i Hercegovine Uredu visokog predstavnika, Odboru šefova vodećih međunarodnih organizacija i bilateralnih donatora Bosne i Hercegovine.

⁴⁸⁸ <https://www.ohchr.org/en/human-rights-75>

⁴⁸⁹ Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić

Ombudsmeni se odazivaju svakom pozivu na sastanak sa specijalnim izvjestiocima i o tome opetovano izvještavaju na web-stranici Institucije. Između ostalog, razgovarali su sa Specijalnim izvjestiocem Ujedinjenih nacija za promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u borbi protiv terorizma. Tokom sastanka ukazano je na važnost uloge Institucije, a posebno zanimanje članovi delegacije su pokazali za mišljenje Ombudsmena o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Sastanak je održan i sa delegacijom Savjetodavnog Komiteta za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (AC-FCNM) na temu poštivanja prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini; s izvjestiocima Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) Vijeća Evrope na temu stanja ljudskih prava manjina u Bosni i Hercegovini.

Institucija redovno podnosi nezavisne izvještaje sljedećim UN komitetima: CEDAW (Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena), CERD (Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije), CESC (Konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima), CMW (Konvencija o pravima radnika migranata), CRC (Konvencija o pravima djeteta), CRPD (Konvencija o pravima osoba s invaliditetom) i UPR (Univerzalni periodični izvještaj države). Ombudsmeni Bosne i Hercegovine učestvuju po potrebi i na sjednicama UN komiteta.

Izvještaji koje je Institucija podnijela UN komitetima u toku 2023. godine su: CEDAW, CERD i CESC. U 2024. godini Institucija priprema UPR izvještaj za sljedeći ciklus izvještavanja.

12.5. Obilježavanje međunarodnih dana

Tokom izvještajnog perioda Institucija je obilježila većinu međunarodnih dana vezanih za ljudska prava, a posebna pažnja je posvećena obilježavanju 75 godina Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i 20 godina Pariskih principa. Svečane konferencije održane su u Sarajevu 21.6.2023. godine i 5.12.2023. godine. Prigodnim aktivnostima u 2023. godini obilježili smo i Međunarodni dan djeteta, Međunarodni dan ljudskih prava, Međunarodni dan žena, Međunarodni dan zviždača, Međunarodni dan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti i druge. U obilježavanju međunarodnih dana prati se i kalendar dostavljen od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

12.6. Učešće u mrežama NHRI

Institucija ombudsmena ostvaruje uspješnu saradnju s mrežama nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i članica je različitih mreža (GANHRI - mreže, ENHRI mreže, Evropske mreže ombudsmena za djecu Evrope, Međunarodnog instituta ombudsmena, Evropskog instituta ombudsmena itd). Ombudsmeni BiH ili predstavnici Institucije ombudsmena prisustvuju konferencijama i godišnjim sastancima različitih mreža, što je značajno za promociju ljudskih prava i zagovaranje primjene međunarodnih standarda u BiH. Nacionalne institucije za zaštitu ljudskih prava, putem sekretarijata zajedničkih mreža, traže savjete od članova mreže kako postupiti u određenoj situaciji, kako su kolege riješile neko pravno pitanje ili tumačili zakonodavstvo i u tim slučajevima Institucija izvještava o našim zakonima i dobrim praksama.

Institucija ima ostvarenu saradnju sa svim međunarodnim i regionalnim nacionalnim institucijama, tijelima za jednakost, ombudsmenima za djecu, ombudsmenima za zaštitu prava invalidnih osoba, povjerenicima za informisanje i ostalim. Sa regionalnim i međunarodnim institucijama za ljudska prava, Ombudsmeni BiH razmjenjuju izvještaje i publikacije, razmatraju aktuelne predmete i teme iz oblasti ljudskih prava. Tako su održani sastanci sa Pučkom pravobraniteljicom na temu očuvanja zdrave životne okoline, konkretno problematike u vezi sa odlaganjem radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva na Trgovskoj gori, sa Zaštitnikom građana Republike Srbije, razmatrajući pitanja iz nadležnosti obiju institucija i dogovaranjem modaliteta buduće saradnje; u organizaciji Nacionalnog preventivnog mehanizma Ujedinjenog kraljevstva razmijenjene su informacije na temu brige o ženama koje su u opasnosti od samopovređivanja u zatvoru, u organizaciji Tijela za ravnopravnost Republike Srbije na Sedmoj regionalnoj konferenciji institucija za ravnopravnost Jugoistočne Evrope razgovarano je o izazovima ejdžizma u 21. vijeku. Također, Ombudsmeni BiH su učestvovali na Međunarodnoj konferenciji ombudsmena u organizaciji predsjednika Nacionalne koordinacije italijanskih ombudsmena i ombudsmena regije Latio na temu „Uloga ombudsmena u svijetu: između realnosti i mogućnosti“. Naročito je važna saradnja koja se ostvaruje s institucijama za zaštitu ljudskih prava u regionu, shodno tome da u određenim slučajevima postoji potreba za međunarodnom pravnom pomoći u oblasti zaštite ljudskih prava. Institucije se često posjećuju ili odazivaju na sastanke regionalnih mreža (Mreža za zaštitu životne sredine; Mreža povjerenika za informisanje „Inicijativa“). Razlozi su obično konsultacije u vezi s uočenim sistemskim problemima, registrovanim žalbama, dogovorima oko razmjene osoblja radi edukacije, treninga i drugo.

12.7. Saradnja sa civilnim društvom

Članom 36a. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine propisano je da Institucija ombudsmena, s ciljem zaštite i promocije ljudskih prava i sloboda, održava redovne i tematske konsultacije s organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama, te nezavisnim stručnim osobama kao i tijelima akademske zajednice. Ova odredba je usvojena stupanjem na pravnu snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 15.9.2023. godine. Jedna je od preporuka GANHRI Potkomiteta za reakreditaciju iz 2017. godine, kojom je tražena formalizacija odnosa između Institucije ombudsmena Bosne i Hercegovine i organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini. Potrebno je napomenuti da je Institucija imala uspostavljenu praksu saradnje sa civilnim društvom te donesene podzakonske akte, uključujući Platformu saradnje s nevladinim organizacijama, ali je Potkomitetov stav da ova praksa mora biti propisana i zakonom.

Značaj konsultativnih sastanaka sa civilnim društvom je višestruk. Na ovaj način Ombudsmeni dobijaju informaciju o stanju ljudskih prava u zajednici, ali i smjernice u kojem pravcu bi ta pitanja trebalo rješavati. Sastancima se uspostavlja i struktura za stalnu saradnju i održavanje kontakata s lokalnim zajednicama. U 2023. godini održana su tri konsultativna sastanka u Sarajevu (dana 13.4.2023. godine učestvovala su ukupno 24 organizacije), Mostaru (dana 5.5.2023. godine učestvovalo je ukupno 14 organizacija) i Banjoj Luci (dana 18.5.2023. godine učestvovalo je ukupno 14 organizacija) na koja su pozvana sva udruženja koja aktivno djeluju u tim zajednicama. Teme sastanaka su bile: uloga i pozicija Institucije ombudsmena za ljudska

prava Bosne i Hercegovine i organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini, mogući i održivi koncepti pružanja uzajamne podrške, kao i pozitivni aspekti saradnje u smislu zaštite i zagovaračkog pristupa.

Drugi oblik saradnje s organizacijama civilnog društva i nevladinim sektorom ostvaruje se na način da, u zavisnosti od tematike, akteri usaglašavaju dalju dinamiku i oblik saradnje te se ide u realizaciju konkretnih aktivnosti. Ponekad su to obilasci Centara za socijalni rad, klinika, udruženja, zavoda, humanitarnih i javnih organizacija itd. Nakon terenskog rada, a u zavisnosti od dogovorenog, ide se u dalju realizaciju (zagovaranje, promocija vrijednosti, zaštita prava itd.).

Predstavnici Institucije učestvovali su na četvrtoj Paradi ponosa, zalažući se za održivost postignutog napretka u ostvarivanju i zaštiti prava LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini. Prethodno održani sastanak s članicama Organizacionog odbora BH Povorke ponosa bio je povod za razgovor o pomacima u ostvarivanju i zaštiti prava LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini.

Saradnja s udruženjima građana se odvija na više načina, u zavisnosti od problematike i/ili aktivnosti koja se planira realizovati. Ova saradnja uključuje učešće na okruglim stolovima, konferencijama, edukaciji, treninzima, a nekad je to vezano za konkretno pitanje iz oblasti ljudskih prava. Ombudsmeni često i sami iniciraju sastanke s predstavnicima nevladinih organizacija kako bi se raspravljalo o aktuelnim problemima s kojima se organizacije i udruženja susreću. Tako smo bili dijelom obilježavanja jubileja 45 godina postojanja Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine, učestvovali na konferenciji „*Civilno društvo i mediji: Kritički glasovi pod pritiskom*“; u organizaciji SOS Dječija sela Bosne i Hercegovine učestvovali na stručnoj konferenciji „*Zaštita sigurnosti djece i mladih u ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine*“, kao i na *online* konferenciji na temu „*Rodna ravnopravnost u ustavu – prepreke i mogućnosti*“ u organizaciji Inicijativa građanke za ustavne promjene i u saradnji s Agencijom za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, Kućom ljudskih prava Banja Luka i Fondacijom Heinrich Böll; diskutovali na temu „*Historijski revizionizam, negiranje genocida i ratnih zločina i jezik mržnje online*“ u okviru Foruma za upravljanje internetom Bosne i Hercegovine (BH IGF); obavili razgovor s predstavnicima Saveza civilnih žrtava rata; razgovorali s predstavnicima udruženja „Lara“ iz Bijeljine, Udružene žene iz Banje Luke i Trial International; susreli se s direktorom JU Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida Republike Srpske; realizovali aktivnost s direktoricom Westminster fondacije za demokratiju na temu „*Govor mržnje u političkom diskursu*“; bili dio konferencije o slobodi medija i civilnom društvu u organizaciji Ureda Evropske unije u Bosni i Hercegovini; uzeli i *online* učešće na Okruglom stolu „*Izazovi novinarstva u BiH – Mogu li nas ušutkati*“ u organizaciji Društva novinara Bosne i Hercegovine povodom obilježavanja Svjetskog dana slobode medija; održan okrugli sto na temu položaj gluhih i nagluhih osoba u svakodnevnom životu u organizaciji Saveza udruženja gluhih i nagluhih Federacije Bosne i Hercegovine; učestvovali na panel-diskusiji „*Ništa o nama bez nas*“ u organizaciji Udruženja porodica djece i osoba s poteškoćama u razvoju „*Dajte nam šansu*“.

12.8. Pregled aktivnosti Ombudsmena

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Saradnja s organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini	Ministar pravde Bosne i Hercegovine	25.05.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka Nives Jukić	Analiza i unapređenje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i dosljedna primjena Zakona
	Ministar pravde Federacije Bosne i Hercegovine	20.09.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić	Analiza i unapređenje Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i dosljedna primjena Zakona
	Ministar unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo	15.05.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Prijedlog Zakona o javnom redu i miru
	Ministar unutrašnjih poslova Federacije Bosne i Hercegovine	13.09.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Stanje ljudskih prava u BiH sa fokusom na pitanja potrebe zakonskog uređenja rodno zasnovanog nasilja, nasilja putem informacijsko-komunikacijskih tehnologija, uključujući digitalne medije i pitanja upisa u matične knjige građana
	Zamjenik ministra finansija i trezora Bosne i Hercegovine	06.09.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH kojim se propisuje obaveza za uspostavu preventivnog mehanizma i osiguranja finansijskih sredstava za izvršavanje ove zakonske obaveze
	Ministar pravde Republike Srpske	10.02.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmena (razmjena mišljenja, analiza dosadašnjih postignuća i trenutno stanje, planiranje budućih koraka)
	Premijer Kantona Sarajevo	24.07.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Saradnja s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, nivo poštivanja ljudskih prava u BiH te opće stanje ljudskih prava na području Kantona Sarajevo, kao i predmeti koji se nalaze u radu Ombudsmena a tiču se žalbi građana s područja Kantona Sarajevo
	Ministrica za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo	03.02.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmena (razmjena mišljenja, analiza dosadašnjih postignuća i trenutno stanje, planiranje budućih koraka)
	Ministar za naučnotehnološki razvoj, visoko obrazovanje i informaciono društvo Republike Srpske	09.06.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Stanje ljudskih prava u oblasti visokog obrazovanja i međusobna saradnja

	Federalni ministar rada i socijalne politike	23.05.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmena
	Federalni ministar zdravstva	06.09.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena i uočene pojave kroz rad Institucije ombudsmena
	Gradonačelnik Gračanice	11.12.2023. godine, Gračanica	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Učešće na panel-diskusiji „Ljudska prava i 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“
	Direktor JU Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje	27.06.2023. godine, Prijedor	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Realizacija preporuka Ombudsmena iz Specijalnog izvještaja o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, s posebnim naglaskom na podršku porodicama osoba s teškim invaliditetom.
	Direktor JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić	17.08.2023. godine, Pazarić	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Predmet registrovan po službenoj dužnosti
	Generalni sekretar Saveza gradova i opština Republike Srpske	27.01.2023. godine, Bijeljina	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Buduća zajednička saradnja
Saradnja s pravosudnim institucijama	Sastanci s predstavnicima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine	13. i 14.12.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić	Sistemska unapređenje borbe protiv nasilja u porodici i nasilja nad ženama, razmatranje modaliteta buduće saradnje u pogledu navedene problematike
	Sastanci s predstavnicima svih relevantnih organa i institucija u vezi s problematikom smještanja osoba s duševnim smetnjama u Zavod Bakovići	3.2.2023. godine i 13.4.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Postupak smještaja osoba u ustanove socijalne zaštite, odnosno postupci koje pokreću određeni centri za socijalni rad i rješenja koja donose određeni sudovi, a odnose se na mjeru prisilnog smještaja (konkretno u ovom slučaju u Zavodu za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići); razmatranje modaliteta buduće saradnje svih nadležnih institucija
	Glavna kantonalna tužiteljica Kantona Sarajevo	27.03.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka Nives Jukić	Predmeti registrovani u Instituciji ombudsmena i uspostavljanje bolje saradnje
	Glavni kantonalni tužilac Tužilaštva Hercegovačko-neretvanskog kantona	15.09.2023. godine, Mostar	Ombudsmenka Nives Jukić	O svim pitanjima iz nadležnosti i djelokruga Ombudsmena i Tužilaštva; o predmetima registrovanim u Instituciji ombudsmena

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Aktivnosti na promociji ljudskih prava	Posjeta Univerzitetu "Džemal Bijedić" Mostar	03.05.2023. godine, Mostar	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Posjeta Sveučilištu u Mostaru	22.03.2023. godine, Mostar	Ombudsmenka Nives Jukić	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Posjeta Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu	15.05.2023. i 04.12.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmeni Nives Jukić, dr. Nevenko Vranješ	Radionica, promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Posjeta Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru	31.05.2023. godine, Mostar	Ombudsmenka Nives Jukić	Stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini i uloga civilnog društva
	Posjeta Pravnom fakultetu u Banjoj Luci	13.12.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Posjeta Pravnom fakultetu u Istočnom Sarajevu	28.10.2023. godine, Istočno Sarajevo	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Učešće u žiriju u simuliranoj usmenoj raspravi na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu	10.05.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Učešće u svojstvu sudije u sudijskom vijeću jedne od simulacija usmene rasprave pred Evropskim sudom za ljudska prava u okviru priprema za XVII „Regional moot court competition in human rights“
	Učešće u žiriju u simuliranom suđenju na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Mostaru	03.06.2023. godine, Mostar	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Državno takmičenje u simuliranom suđenju pred Evropskim sudom za ljudska prava „Ius versus iustitia“
	Saradnja s Evropskim regionalnim master programom za demokratiju i ljudska prava u Jugoistočnoj Evropi, prijem studenta radi obavljanja prakse u Sarajevu	Juni/juli, Sarajevo	Odjel za praćenje ostvarivanja prava djeteta	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Saradnja s Fakultetom političkih nauka Univerziteta u Banjoj Luci, prijem studenata radi obavljanja prakse u Banjoj Luci	Septembar, Banja Luka	Sjedištu Institucije ombudsmena	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Sastanak s predstavnicima studenata Univerziteta u Banjoj Luci	31.05.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Sastanak sa studentom na francuskom Institutu geopolitike Quentin Balladea	23.02.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Sastanak s profesorom Pravnog fakulteta u Kilecu, Poljska, prof. dr Krzysztofom Siselskim	02.06.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Međunarodni naučni univerzitetski projekt "Bosna i Hercegovina - Ustav i evropske integracije"	12.04.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Učešće u svojstvu člana projektnog tima

	Posjeta Pravnom fakultetu u Banjoj Luci povodom obilježavanja 48 godina postojanja	06.02.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Saradnja i promocija ljudskih prava i rada Institucije ombudsmena
	Sastanak s predstavnicima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH	13. i 14.12.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić	Unapređenje saradnje u zaštiti ljudskih prava
	Učešće predstavnika Institucije ombudsmena na obuci sudija i tužilaca na temu: Obrnuti teret dokazivanja u predmetima diskriminacije: teorijska i praktična pitanja	25.09.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Unapređenje saradnje u zaštiti ljudskih prava; obuka o teorijskim i praktičnim pitanjima u predmetima iz oblasti diskriminacije: „Sredstva i metode koje koriste tužioci u predmetima diskriminacije: preporuke i specijalni izvještaji Institucije ombudsmena za ljudska prava BiH“
	Pravosudni forum u organizaciji Ustavnog suda BiH, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća i AIRE centra na temu: Nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa	09.11.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Unapređenje saradnje u zaštiti ljudskih prava; nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa u svjetlu izmjena zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine
	Učešće na skupu u organizaciji zajedničkog koordinacijskog tijela udruženja sudija i tužilaca u BiH na temu "Dijalog strukovnih udruženja u pravosuđu sa nosiocima zakonodavne i izvršne vlasti u BiH: Evropske integracije i reforma pravosuđa u BiH - stanje i perspektive"	07.06.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Aktivnije uključivanje strukovnih udruženja u proces kreiranja zakonodavnih rješenja; zajedničko iznalaženje najboljih rješenja koja bi omogućila bosanskohercegovačkom pravosuđu da kvalitetnije, efikasnije i odgovornije obavlja povjerene im dužnosti i kvalitetnije odgovori na opravdane zahtjeve građana i privrednih subjekata; ispunjenje 14 prioriteta postavljenih u Mišljenju Evropske komisije za članstvo BiH u EU

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Saradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima	Sastanci sa Uredom rezidentnog koordinatora UN-a u BIH	online sastanak 10.03.2023. godine, 22.02.2023. godine, 29.09.2023. godine i 20.10.2023. godine u Sarajevu, a u Banjoj Luci 02.02.2023. godine	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Zajednička saradnja u zaštiti i promociji ljudskih prava
	UPR treninzi	21. i 22.11.2023. godine, Sarajevo	Zaposlenici Institucije ombudsmena	Edukacija i jačanje kapaciteta zaposlenika u Instituciji ombudsmena

Radionica "Pristup podacima zasnovan na ljudskim pravima" u organizaciji UN-a u BiH	24 i 25.05.2023. godine, Jahorina	Ombudsmenka Nives Jukić, zaposlenici Institucije ombudsmena	Značaj podataka i indikatora kao alata za efikasnu procjenu napretka i izazova u ostvarivanju ljudskih prava
Tematska konferencija u organizaciji UN u BiH pod nazivom "Unapređenje zaštite ljudskih prava, učešća i inkluzije u BiH"	05.12.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmeni Nives Jukić, dr. Nevenko Vranješ, zaposlenici Institucije ombudsmena	„Unapređenje zaštite ljudskih prava, učešća i inkluzije u Bosni i Hercegovini“; prezentacija obećanja u sklopu Inicijative „Ljudska prava 75“
Zajednička konferencija Ombudsmena i UN-a u BiH "Procjena stanja ljudskih prava u BiH: Izazovi i očekivanja"	21.06.2023. godine, Sarajevo	UN u BiH i Institucija ombudsmena	Promocija ljudskih prava u BiH, obilježavanje 75 godina od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i 30. godišnjice Pariskih principa i svi zaključci i preporuke sa konferencije su predstavljeni na događaju od visokog značaja u organizaciji Ureda visokog komesara UN-a za ljudska prava u Ženevi u decembru 2023. godine
Susret sa šefom Misije OSCE-a u BiH	30.01.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Aktuelne teme iz oblasti vladavine prava i zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda
Obuka zaposlenika Institucije ombudsmena u organizaciji OSCE ODIHR iz Varšave i Misije OSCE-a u BiH na temu jačanja kapaciteta mehanizama nadzora u integrisanju seksualno i rodno zasnovanog nasilja u aktivnostima nadzora nad vršenjem pritvora	13-15.11.2023. godine, Sarajevo	Zaposlenici Institucije ombudsmena	Jačanje kapaciteta i edukacija osoblja Institucije ombudsmena
Sastanak sa šefom Delegacije EU i specijalnim predstavnikom EU u BiH (Johann Sattler) i šefovima misija zemalja EU u BiH	19.04.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Prezentacija stanja ljudskih prava u BiH s aspekta djelovanja Ombudsmena
Sastanak s vijećem za implementaciju mira PIK	21.11.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenke Nives Jukić i dr. Jasminka Džumhur	Prezentacija stanja ljudskih prava u BiH s aspekta djelovanja Ombudsmena
Sastanak sa Specijalnim izvjestiocem UN-a za promociju i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u borbi protiv terorizma	16.01.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Stanje ljudskih prava u BiH; ostala pitanja od značaja za funkcionisanje Institucije ombudsmena BiH
Sastanak s delegacijom Savjetodavnog komiteta za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina	24.04.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Poštivanje prava nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini; identifikacija izazova u svakodnevnom radu Institucije ombudsmena BiH i pitanja na temu diskriminacije s posebnim fokusom na stanje u BiH
Sastanak s izvjestiocima Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI)	25.05.2023. godine	Ombudsmenka Nives Jukić, pomoćnik dr. Predrag Raosavljević	Šesti ciklus praćenja rada BiH s ciljem prikupljanja informacija i podataka za naredni Izvještaj o monitoringu; komentari o ispunjenju preporuka iz prethodnog ciklusa

	Sastanak s Projektom podrške unapređenju upravljanja i menadžmenta u zemljama srednje i istočne Evrope, zajednička inicijativa EU/OECD (SIGMA)	07.06.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić	Prikupljanje dodatnih informacija o funkcionisanju upravnih pravosuđa na Zapadnom Balkanu i njihovom utjecaju na javnu upravu (učesće upravnih organa u procesu upravnih sudova, izvršenje sudskih presuda)
--	--	------------------------------	---	---

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Učešće u mrežama NHRI	GANHRI Godišnja konferencija	10.03.2023. godine, Ženeva	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Obilježavanje 75. godišnjice Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima; obilježavanje 30. godišnjice Pariskih principa; refleksija na trenutno svjetsko stanje ljudskih prava; identifikacija globalnih izazova i prilika
	Međunarodna konferencija u organizaciji GANHRI/UPCHR/DIHR/OHCHR pod nazivom "Mučenje i drugo zlostavljanje: Uloga nacionalnih institucija za ljudska prava"	6-8.11.2023. godine, Kopenhagen	Ombudsmeni Nives Jukić, dr. Nevenko Vranješ	Istraživanje različitih praktičnih i efikasnih načina na koje NHRI mogu koristiti svoje mandate s ciljem pružanja podrške prava svim osobama na ljudsko dostojanstvo i slobodu od mučenja i drugog zlostavljanja
	ENHRI Generalna skupština	10.03.2023. godine, Ženeva	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Članstvo i izazovi u radu ENNHRI; razmatranje članstva NHRI Ruske Federacije
	ENHRI Godišnja skupština i konferencija	11.10.2023. godine, Brussels	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Obilježavanje desete godišnjice ENNHRI: „Unapređenje ljudskih prava, demokratije i vladavine prava u kritično vrijeme u Evropi: uloga ENNHRI i NHRI2; sagledavanje dostignuća ENNHRI i budući izazovi
	ENHRI konsultativna sjednica o vladavini prava	24.10.2023. godine, Brussels	Ombudsmeni dr. Jasminka Džumhur, dr. Nevenko Vranješ	Konsultativna sjednica o vladavini prava za NHRI iz zemalja proširenja (pitanje vladavine prava NHRI, razmjena mišljenja o osnaživanju promocije i zaštite ljudskih prava kroz aktivan doprinos, korištenje pregovora o proširenju EU – dalji koraci i inicijative)
	ENHRI sastanak - izgradnja kapaciteta u oblasti novih tehnologija	22-25.05.2023. godine, Atina	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Obuka za izgradnju kapaciteta u oblasti utjecaja novih tehnologija u oblasti migracija na ljudska prava; izazovi i prilike NHRI u ovoj oblasti
	ENHRI konferencija "Pravo na dobru upravu - mit, težnja ili stvarnost"	31.10-01.11.2023. godine, Malta	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ i ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Iskustva i razmjena dobrih praksi NHRI o pristupima za unapređenje dobre uprave
	Sastanak AOM na temu "Integritet i nezavisnost institucija ombudsmena - otpornost na izazove"	24.-25.05.2023. godine, Priština	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Razgovori na temu integriteta i nezavisnosti institucija ombudsmena – otpornost na izazove; stvaranje prilika za mapiranje vrsta prijetnji s kojima se institucije suočavaju u pogledu njihove nezavisnosti; neophodni naredni koraci s ciljem očuvanja nezavisnosti institucija ombudsmena

	Sastanak sa Pučkom pravobraniteljicom Republike Hrvatske	18.04.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Razgovori o problematici odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog otpada na Trgovskoj gori u Republici Hrvatskoj, na granici sa BiH
	Sastanak sa Zaštitnikom građana Srbije	17.11.2023. godine, Beograd	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Nastavak saradnje dviju institucija
	Sastanak u organizaciji Nacionalnog preventivnog mehanizma Ujedinjenog Kraljevstva	online sastanak dana 13.12.2023. godine	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Briga o ženama u zatvoru koje su u opasnosti od samopovređivanja
	Regionalni sastanak za predstavnike tijela za ravnopravnost iz regije Zapadnog Balkana i Istočnog partnerstva	13.-14.6.2023. godine, Vlora, Republika Albanija	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ i Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Radionica o rješavanju pitanja rasizma
	Sastanak u organizaciji Tijela za ravnopravnost Republike Srbije na sedmoj regionalnoj konferenciji za institucije za ravnopravnost Jugoistočne Evrope	15.11.2023. godine, Beograd	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine	Diskriminacija starijih osoba – ejdžizam
	Međunarodna konferencija ombudsmena na temu "Uloga ombudsmena u svijetu. Između realnosti i mogućnosti"	21.09.2023. godine, Rim	Ombudsmeni dr. Jasminka Džumhur, dr. Nevenko Vranješ	Međunarodna konferencija ombudsmena - zajednička pitanja, razmjene najboljih praksi i iskustava, promocija saradnje između institucija za ljudska prava

VRSTA AKTIVNOSTI	SUBJEKT S KOJIM JE SASTANAK ODRŽAN	DATUM I MJESTO ODRŽAVANJA	NOSILAC AKTIVNOSTI	TEMA SASTANKA
Saradnja s civilnim društvom	Savez paraplegičara i oboljelih od dječije paralize FBiH - obilježavanje 45 godina postojanja Saveza	15.12.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka Nives Jukić	Izazovi za žene s invaliditetom; međusobna podrška; otvorena pitanja međusobne saradnje u najboljem interesu ove kategorije stanovništva
	Konferencija "Civilno društvo i mediji. Kritički glasovi pod pritiskom"	22.11.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Procjena stanja osnovnih sloboda u Republici Srpskoj u svjetlu zakonodavnih inicijativa (Nacrt Zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija); moguću pravci osiguranja povoljnog okruženja za funkcionisanje civilnog društva
	Stručna konferencija u organizaciji SOS Dječija sela BiH pod nazivom "Zaštita sigurnosti djece i mladih u ustanovama u Federaciji BiH"	28.11.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka Nives Jukić	Predstavljanje dobrih praksi i mehanizama za zaštitu sigurnosti djece i mladih u socijalnom, obrazovnom i zdravstvenom sektoru
	Konferencija "Rodna ravnopravnost u ustavu-prepreke i mogućnosti" u organizaciji Inicijativa građanke za ustavne promjene u saradnji s Agencijom za ravnopravnost spolova BiH	online 20.11.2023. godine	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Rodna ravnopravnost kao ustavna kategorija; primjena u praksi; konkretni prijedlozi za unapređenje rodne ravnopravnosti i ženskih ljudskih prava kroz ustav

Kuća ljudskih prava Banja Luka i Fondacija Heinrich Böll- diskusija na temu "Historijski revizionizam, negiranje genocida i ratnih zločina i jezik mržnje <i>online</i> "	02.10.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Pitanja <i>cyber</i> sigurnosti, slobode govora, slobode medija, govora mržnje u <i>online</i> prostoru, nasilja na internetu (posebno nad ženama i marginaliziranim grupama)
Savez civilnih žrtava rata	18.09.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenke dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić	Položaj civilnih žrtava rata u Bosni i Hercegovini
Sastanak s predstavnicima Udruženja "Lara" iz Bijeljine, Udružene žene Banja Luka i Trial International	16.08.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmen dr. Nevenko Vranješ	Pitanja koja se odnose na Zakon o zaštiti žrtava ratne torture u Republici Srpskoj (član 7. tačka 4)); razmatranje konkretnih aktivnosti buduće saradnje
Sastanak s direktoricom Westminster fondacije za demokratiju na temu "Govor mržnje u političkom diskursu"	20.06.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Diskusija o propustima, poduzimanju budućih koraka u suzbijanju govora mržnje; pitanje uspostave standarda prihvatljive političke komunikacije; pitanje poboljšanja saradnje između političkih stranaka u zakonodavnim tijelima s ciljem uspostave konstruktivnog političkog dijaloga na značajnim pitanjima
Učešće na konferenciji o slobodi medija i civilnom društvu u organizaciji Ureda Evropske unije u BiH	01.06.2023. godine, Banja Luka	Ombudsmeni dr. Jasminka Džumhur, dr. Nevenko Vranješ	Sloboda medija i kleveta, civilno društvo i najava zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija; izazovi u radu organizacija civilnog društva u BiH
Okrugli sto u organizaciji Društva novinara BiH na temu "Izazovi novinarstva u BiH - Mogu li nas ušutkati?"	<i>online</i> 03.05.2023. godine	Ombudsmenka dr. Jasminka Džumhur	Obilježavanje Svjetskog dana slobode medija u BiH; položaj medija u BiH
Sastanak s članicama Organizacionog odbora BH Povorke ponosa	19.4.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmeni BiH	Pomaci u ostvarivanju i zaštiti prava LGBTIQ osoba u Bosni i Hercegovini
Panel-diskusija "Ništa o nama bez nas" u organizaciji Udruženja porodica djece i osoba s poteškoćama u razvoju "Dajte nam šansu"	26.04.2023. godine, Sarajevo	Ombudsmenka Nives Jukić	Pokretanje rasprave i podizanje svijesti o potrebama porodica djece i odraslih osoba s poteškoćama u razvoju

XIII. PREPORUKE OMBUDSMENA

Ombudsmeni, u skladu s članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom organu mogu dati preporuke, s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Organi koji dobiju takve preporuke dužni su pismeno odgovoriti i obavijestiti Ombudsmene o efektu preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorni organ ne poduzme mjere iz preporuke ili ako ne obavijesti Ombudsmene o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem organu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realizovanja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ PREDMETA	UPUĆEN ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/23	Ž-SA-05-616/22	VLADA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-2/23	Ž-SA-02-994/22	MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRICE; NA ZNANJE: FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO - N/R MINISTRA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	12.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-3/23	Ž-SA-02-897/22	JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. – SARAJEVO, ZAVISNO DRUŠTVO RUDNICI "KREKA" D.O.O. TUZLA, RUDNIK "MRAMOR" U MRAMORU, TUZLA - N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	12.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-4/23	Ž-SA-05-578/21	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - N/R MINISTRA; NA ZNANJE: FOND ZA POVRATAK BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - N/R DIREKTORA; REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA RASELJENA LICA I MIGRACIJE BANJA LUKA - N/R V.D. DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-5/23	Ž-SA-04-1141/22	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT; JU ZA PREDŠKOLSKO OBRAZOVANJE I VASPITANJE UMIHANA ČUVIDINA BREZA	10 - RADNI ODNOSI	12.1.2023.	REALIZOVANA	DA

P-6/23	Ž-SA-05-192/22	GRAD SARAJEVO, JP „OLIMPIJSKI BAZEN OTOKA“ D.O.O. SARAJEVO - N/R NADZORNOG ODBORA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	13.1.2023.	REALIZOVANA	DA
P-7/23	Ž-BL-05-333/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE, PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	16.1.2023.	REALIZOVANA	DA
P-8/23	Ž-BL-05-811/22	GRAD BANJA LUKA, GRADSKA UPRAVA, ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I KOMUNALNU POLICIJU, ODSJEK KOMUNALNE POLICIJE	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	16.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-9/23	Ž-BL-05-587/22	OPŠTINA SREBRENICA, ODJELJENJE ZA FINANSIJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-10/23	Ž-BL-08-471/22	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE; FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA; PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE; POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	17.1.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-11/23	Ž-BL-05-376/22	POLICIJSKA UPRAVA BANJA LUKA, POLICIJSKA STANICA BANJA LUKA – LAZAREVO; GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA KOMUNALNE I STAMBENE POSLOVE I POSLOVE SAOBRAĆAJA; GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I KOMUNALNU POLICIJU, ODSJEK ZA KONTROLU PARKINGA	05 - POLICIJA	17.1.2023.	REALIZOVANA	DA
P-12/23	Ž-BL-05-645/22 Ž-BL-05-646/22	JAVNO PREDUZEĆE "RAD" A.D. BRATUNAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	17.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-13/23	Ž-SA-08-1053/22	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	18.1.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-14/23	Ž-BL-06-611/22	RADIO-TELEVIZIJA REPUBLIKE SRPSKE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	19.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-15/23	Ž-BL-04-641/22	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE	10 - RADNI ODNOSI	19.1.2023.	REALIZOVANA	DA
P-16/23	Ž-LI-08-173/22	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA	19 - UPRAVA	24.1.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-17/23	Ž-BL-05-680/21	GRAD BANJA LUKA; REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 - INSPEKCIJE	31.1.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-18/23	Ž-LI-05-218/22	JAVNA USTANOVA BOLNICA TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-19/23	Ž-BR-04-112/22	JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE KOMUNALAC DOO, HUSINSKIH RUDARA BB 75000 TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	3.2.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-20/23	Ž-MO-05-100/22	GRAD KONJIC - N/R GRADONAČELNIKA; JP ELEKTROPRIVREDA BIH ED MOSTAR - N/R DIREKTORA MOSTAR	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	3.2.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-21/23	Ž-BR-08-117/21	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE; MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	14.2.2023.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-22/23	Ž-LI-08-171/22	PON-VLADA KANTONA 10, LIVNO	19 - UPRAVA	22.2.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-23/23	Ž-SA-05-38/23	GRAD GORAŽDE - N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.2.2023	REALIZOVANA	DA
P-24/23	Ž-SA-08-574/22	KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - N/R PREDSEDAVAJUĆEG; OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO - N/R NAČELNIKA	19 - UPRAVA	13.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-25/23	Ž-SA-08-1207/22	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO - N/R NAČELNIKA; KANTONALNA JAVNA USTANOVA ZA ZAŠTIĆENA PRIRODNA PODRUČJA SARAJEVO - N/R DIREKTORA	19 - UPRAVA	8.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-26/23	Ž-SA-04-1084/22	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRA; JU SREDNJA GRAĐEVINSKO – GEODETSKA ŠKOLA SARAJEVO - N/R DIREKTORA; KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO - N/R DIREKTORA	10 - RADNI ODNOSI	8.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-27/23	Ž-BL-05-688/22	OPĆINA SANSKI MOST, OPĆINSKO VIJEĆE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	9.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-28/23	Ž-BL-06-304/22	CENTAR ZA INFORMISANJE I PRIZNAVANJE DOKUMENATA IZ PODRUČJA VISOKOG OBRAZOVANJA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	10.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-29/23	Ž-BL-06-236/22	NOTARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	10.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-30/23	Ž-BL-08-348/22	PON-GRAD BANJA LUKA, SKUPŠTINA GRADA	19 - UPRAVA	10.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-31/23	Ž-BL-05-684/22	JZU "ZDRAVSTVENI CENTAR BRČKO"	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-32/23	Ž-BL-04-702/22	PON-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	23 - ZDRAVSTVO	10.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-33/23	Ž-SA-06-464/22	FEDERALNO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	14.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-34/23	Ž-SA-04-1279/22	JAVNO PREDUZEĆE ZA UPRAVLJANJE, ZAŠTITU I ODRŽAVANJE OBJEKATA U VLASNIŠTVU OPĆINE NOVI GRAD SARAJEVO "LOKOM" D.O.O. SARAJEVO	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-35/23	Ž-SA-06-1156/22	PON-RUDNIK MRKOG UGLJA „BREZA“ D.O.O. - N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.2.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-36/23	Ž-LI-06-204/22	VLADA KANTONA 10, MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10	01 - DISKRIMINACIJA	22.2.2023.	REALIZOVANA	NE
P-37/23	Ž-LI-05-223/22	GRAD LIVNO - N/R GRADONAČELNIKA; KOMISIJA ZA IZBOR I IMENOVANJE CENTRA ZA SOCIJALNU ZAŠTITU LIVNO; MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROGNAH KANTONA 10	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-38/23	Ž-SA-05-1058/22	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-39/23	Ž-SA-08-800/22	OPĆINA BUGOJNO, OPĆINSKO VIJEĆE - N/R PREDSJEDAVALJUĆEG OV	19 - UPRAVA	22.2.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-40/23	Ž-BL-05-699/22	PON-AERODROMI REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-41/23	Ž-BL-05-438/22	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, GENERALNI SEKRETARIJAT	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-42/23	Ž-BL-05-578/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE, PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	23.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-43/23	Ž-BL-04-597/22	JP "VODOVOD" AD ČELINAC	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-44/23	U predmetima od Ž-BL-06-106/20 do Ž-BL-06-218/20 (ukupno 113 žalbi)	SKUPŠTINA GRADA PRIJEDORA	01 - DISKRIMINACIJA	23.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-45/23	Ž-SA-05-46/23	OPŠTINA PALE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-46/23	Ž-SA-05-1046/22	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ - N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2023.	REALIZOVANA	DA
P-47/23	Ž-SA-05-1317/22	KANTONALNO TUŽILAŠTVO KANTONA SARAJEVO - N/R GLAVNE KANTONALNE TUŽITELJICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-48/23	Ž-SA-05-1097/22	GAD BIHAĆ, SLUŽBA ZA URBANISTIČKO PLANIRANJE, GRAĐENJE, IMOVINSKOPRAVNE I GEODETSKE POSLOVE BIHAĆ - N/R SLUŽBENIKA ZA INFORMISANJE, N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	27.2.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-49/23	Ž-BL-04-551/22	SREDNJOBOSANSKI KANTON, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-50/23	Ž-BL-05-20/23	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	6.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-51/23	Ž-BL-05-747/22	PON-ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	6.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-52/23	Ž-BL-04-429/21	UNIVERZITET U BIHAĆU, ISLAMSKI PEDAGOŠKI FAKULTET	10 - RADNI ODNOSI	6.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-53/23	Ž-BL-05-664/22	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-54/23	Ž-BL-02-581/22	1. MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE; 2. FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE; 3. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO- SANSKOG KANTONA; 4. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE POSAVSKOG KANTONA; 5. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK TUZLANSKOG KANTONA; 6. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA; 7. MINISTARSTVO ZA SOCIJALNU POLITIKU, ZDRAVSTVO, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE BOSANSKO- PODRINJSKOG KANTONA; 8. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA; 9. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA; 10. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA; 11. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO; 12. MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROGNAH KANTONA 10	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	7.3.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-55/23	Ž-SA-05-916/22	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO - N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-56/23	Ž-SA-03-967/22	STOMATOLOŠKA KOMORA FEDERACIJE BIH SARAJEVO- N/R PREDsjedNIKA	23 - ZDRAVSTVO	7.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA

P-57/23	Ž-SA-04-1000/22 Ž-SA-04-1001/22 Ž-SA-04-966/22	LJEKARSKA KOMORA FEDERACIJE BIH TUZLA - N/R PREDSEDNIKA KOMORE; LJEKARSKA KOMORA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA - N/R PREDSEDNIKA KOMORE; LJEKARSKA KOMORA KANTONA SARAJEVO - N/R PREDSEDNIKA KOMORE	23 - ZDRAVSTVO	7.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-58/23	Ž-SA-04-20/23	PON-ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA ZA ENERGETIKU SARAJEVO- N/R DIREKTORA; ŠKOLSKI ODBOR SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-59/23	Ž-SA-04-1308/22	OPĆINA ILIDŽA - N/R NAČELNIKA; AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-60/23	Ž-SA-04-1182/22	KANTON SARAJEVO, MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRICE SARAJEVO	11 - OBRAZOVANJE	7.3.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-61/23	Ž-SA-08-512/22	PON-OPĆINA ILIDŽA ILIDŽA	19 - UPRAVA	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-62/23	Ž-SA-04-40/23	OPĆINA NOVO SARAJEVO – N/R NAČELNIKA SARAJEVO; ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FBIH SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-63/23	Ž-MO-01-126/22	JU OSNOVNA ŠKOLA "BIJELO POLJE" POTOCI - N/R DIREKTORICE BIJELO POLJE/MOSTAR	13 - PRAVA DJETETA	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-64/23	Ž-MO-05-135/22	VLADA ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA, KOMISIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU ŠIROKI BRIJEG	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-65/23	Ž-SA-06-47/23	OPĆINA FOČA – USTIKOLINA, OPĆINSKO VIJEĆE USTIKOLINA	01 - DISKRIMINACIJA	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-66/23	Ž-SA-05-417/21	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-67/23	Ž-SA-06-277/20	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BREZA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	13.4.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-68/23	Ž-SA-04-1198/22	PON-MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-69/23	Ž-SA-04-892/22 Ž-SA-04-894/22	PON-KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	7.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-70/23	Ž-BR-04-106/22	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO; VLADA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA; GRAD TUZLA, SLUŽBA CIVILNE ZAŠTITE TUZLA - NA ZNANJE	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-71/23	Ž-BR-05-6/23	OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2023.	REALIZOVANA	DA

P-72/23	Ž-BL-08-783/22	PON- REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE	19 - UPRAVA	13.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-73/23	Ž-BL-05-685/17	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE LAKTAŠI	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	13.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-74/23	Ž-BL-05-782/22	OPŠTINA ISTOČNO NOVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	13.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-75/23	Ž-BL-01-672/22	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	13.3.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-76/23	Ž-BL-08-800/22	PON-OPĆINA GORNJI VAKUF – USKOPLJE	19 - UPRAVA	13.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-77/23	Ž-BL-05-538/22	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA; OPĆINA BOSANSKO GRAHOVO	20 - RATNE ŠTETE	14.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-78/23	Ž-BL-04-788/22	GRAD TREBINJE, JKP „PARKING SERVIS“ D.O.O. TREBINJE	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.3.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-79/23	Ž-BR-05-204/22	ODJELJENJE ZA PRIVREDNI RAZVOJ, SPORT I KULTURU VLADE BRČKO DISTRIKTA BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-80/23	Ž-LI-05-36/23	PON-MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	27.4.2023.	REALIZOVANA	DA
P-81/23	Ž-BL-05-784/22	CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	22.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-82/23	Ž-BL-04-792/22	PON-GRAD BIHAĆ	21 - KOMUNALNE USLUGE	22.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-83/23	Ž-BL-06-785/21	JKP “ČISTOĆA” D.O.O. CAZIN	01 - DISKRIMINACIJA	22.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-84/23	Ž-BL-01-804/22	„PRVA OSNOVNA ŠKOLA“ DONJI VAKUF; SREDNJOBOSANSKI KANTON MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT – INSPEKTORAT	13 - PRAVA DJETETA	22.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-85/23	Ž-SA-04-708/22	ELEKTROPRENOS-ELEKTROPRIJENOS A.D. BANJA LUKA - N/R GENERALNOG DIREKTORA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	24.3.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-86/23	Ž-MO-06-119/22 Ž-SA-06-1095/22	AGENCIJA ZA JAVNE NABAVKE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	24.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-87/23	Ž-SA-08-268/22	PON-OPĆINA SREBRENICA	09 - PRAVOSUĐE	24.3.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-88/23	Ž-SA-08-303/22	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE, PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	19 - UPRAVA	24.3.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-89/23	Ž-SA-06-243/23	JU ZAVOD ZA ZBRINJAVANJE MENTALNO INVALIDNE DJECE I OMLADINE PAZARIČ - N/R UPRAVNOG ODBORA, N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-90/23	Ž-SA-05-1299/22	KANTON SARAJEVO, FOND KANTONA SARAJEVO ZA IZGRADNJU STANOVA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-91/23	Ž-SA-05-606/21	PON-JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD JAJCE	05 - POLICIJA	27.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-92/23	Ž-SA-05-993/20	PON-OPĆINA ILIDŽA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.3.2023.	REALIZOVANA	DA
P-93/23	Ž-MO-02-147/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE, PODRUČNA JEDINICA TREBINJE	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	29.3.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-94/23	Ž-MO-08-137/22	KANTONALNO TUŽILAŠTVO HNK MOSTAR	26 - TUŽILAŠTVA	29.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-95/23	Ž-MO-04-4/23	MINISTARSTVO PRIVREDE HNK MOSTAR	06 - JAVNI PRIHODI	29.3.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-96/23	Ž-SA-06-810/22	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PORIJEKLA	10.4.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-97/23	Ž-LI-06-46/23	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10; SREDNJA ŠKOLA DRVAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PORIJEKLA	11.4.2023.	REALIZOVANA	DA
P-98/23	Ž-BL-05-691/22	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA; KANTONALNO TUŽILAŠTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	05 - POLICIJA	18.4.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-99/23	Ž-BL-04-320/22	SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA; UNIVERZITET U BIHAĆU	10 - RADNI ODNOSI	18.4.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-100/23	Ž-BL-04-830/22	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	14.4.2023.	REALIZOVANA	DA
P-101/23	Ž-SA-05-862/22	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA - N/R DIREKTORA ZENICA; GRAD VISOKO - N/R GRADONAČELNIKA VISOKO	32 - INSPEKCIJE	17.4.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-102/23	Ž-LI-05-16/23 Ž-LI-05-17/23	OPĆINA GLAMOČ, SLUŽBA ZA PRIVREDU, FINANSIJE I INSPEKCIJSKE POSLOVE; POLICIJSKA STANICA GLAMOČ	05 - POLICIJA, 32 - INSPEKCIJE	24.4.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-103/23	Ž-SA-05-218/23 Ž-SA-05-261/23 Ž-SA-06-158/23	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA, 22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.4.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-104/23	Ž-BL-05-382/22	OPĆINA ŽEPČE	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	26.4.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-105/23	Ž-LI-05-41/23 Ž-LI-08-45/23 Ž-LI-08-51/23 Ž-LI-08-52/23 Ž-LI-08-53/23 Ž-LI-08-54/23	1. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10; 2. UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE LIVNO; 3. OPĆINSKO JAVNO PRAVOBRANILAŠTVO; 4. OPĆINA GLAMOČ; 5. OPĆINSKO VIJEĆE GLAMOČ; 6. KOMISIJA ZA DODJELU POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U ZAKUP GLAMOČ	19 - UPRAVA, 32 - INSPEKCIJE	26.4.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-106/23	Ž-LI-01-49/23	OPĆINA DRVAR, SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I DRUŠTVENE DJELATNOSTI	13 - PRAVA DJETETA	27.4.2023.	REALIZOVANA	DA
P-107/23	Ž-SA-08-857/22	TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	26 - TUŽILAŠTVA	3.5.2023.	REALIZOVANA	DA
P-108/23	Ž-BL-05-90/23	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	10.5.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-109/23	Ž-BR-05-5/23	PEDAGOŠKI ZAVOD TUZLANSKOG KANTONA; JU GIMNAZIJA „MEŠA SELIMOVIĆ“ TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.5.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-110/23	Ž-BR-01-2/23	JAVNA USTANOVA “CENTAR ZA SOCIJALNI RAD” ŽIVINICE	13 - PRAVA DJETETA	16.5.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-111/23	Ž-LI-08-60/23	PON-OPĆINSKO VIJEĆE BOSANSKO GRAHOVO PON-OPĆINA BOSANSKO GRAHOVO	19 - UPRAVA	17.5.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-112/23	Ž-BL-05-86/23	LUTRIJA REPUBLIKE SRPSKE A.D.	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	17.5.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-113/23	Ž-BL-05-66/23	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	17.5.2023.	REALIZOVANA	DA
P-114/23	Ž-BL-05-812/22	JZU DOM ZDRAVLJA STANARI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	17.5.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-115/23	Ž-BL-05-109/23	JAVNO PREDUZEĆE ZA VODOVOD I KANALIZACIJU "15. APRIL" A.D. VIŠEGRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.5.2023.	REALIZOVANA	DA
P-116/23	Ž-BL-04-1/23	VLADA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA I VEZA REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	18.5.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-117/23	Ž-SA-01-441/22	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO - N/R NAČELNIKA; MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRA ADNANA ŠTETE; NA ZNAJJE: JU OŠ “ OSMAN NAKAŠ“ SARAJEVO; MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA, PU NOVI GRAD SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	19.5.2023.	REALIZOVANA	DA

P-118/23	Ž-SA-08-115/23	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK; FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO; NA UVID: FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SARAJEVO	19 - UPRAVA	19.5.2023.	REALIZOVANA	DA
P-119/23	Ž-SA-02-1121/22	1. FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO - N/R MINISTRA 2. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE POLITIKE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ - N/R MINISTRA 3. MINISTARSTVO ZA SOCIJALNU POLITIKU, ZDRAVSTVO, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE - N/R MINISTRA 4. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR - N/R MINISTRA 5. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA GRUDE - N/R MINISTRA 6. MINISTARSTVO RADA, ZDRAVSTVA, SOCIJALNE ZAŠTITE I PROGNAH KANTONA 10 TOMISLAVGRAD - N/R MINISTRA 7. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK - N/R MINISTRA 8. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA- N/R MINISTRA 9. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I POVRATAK TUZLANSKOG KANTONA TUZLA - N/R MINISTRA 10. MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRA 11. MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE POLITIKE POSAVSKOG KANTONA ORAŠJE - N/R MINISTRA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	19.5.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
.P-120/23	Ž-SA-05-327/23	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SARAJEVO - N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.5.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
.P-121/23	Ž-SA-05-247/23	EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU - N/R DEKANESE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.5.2023.	REALIZOVANA	DA

.P-122/23	Ž-SA-04-295/23	MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA KANTONA SARAJEVO; KJKP „GRAS“ D.O.O. SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	19.5.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
.P-123/23	Ž-MO-04-50/22	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA - N/R PREMIJERA MOSTAR; MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA HNK - N/R MINISTRA MOSTAR	11 - OBRAZOVANJE	22.5.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-124/23	Ž-SA-04-24/23	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO; FEDERALNI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE SARAJEVO; JU „SLUŽBA ZA ZAPOSŁJAVANJE KANTONA SARAJEVO“	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	26.5.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-125/23	Ž-SA-06-118/23	PON-ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA ZA ENERGETIKU - N/R DIREKTORA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	26.5.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-126/23	Ž-MO-04-143/22 Ž-MO-04-19/23	GRAD TREBINJE - N/R GRADONAČELNIKA	10 - RADNI ODNOSI	26.5.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-127/23	Ž-SA-06-290/23	PON-SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO - N/R PREDSEDAVAJUĆEG SKUPŠTINE; VLADA KANTONA SARAJEVO - N/R PREMIJERA; MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRICE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-10 - NA OSNOVU VJERE	29.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-128/23	Ž-BL-02-797/22	PON-OPŠTINA SREBRENICA; MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE RS	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	1.6.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-129/23	Ž-BL-05-745/22	GRAD BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA SAOBRAĆAJ I PUTEVE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-130/23	Ž-BL-08-585/22	VLADA KANTONA 10, MINISTARSTVO PRIVREDE	09 - PRAVOSUĐE	1.6.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-131/23	Ž-MO-06-136/22	PON-GRAD MOSTAR, ODJEL ZA URBANIZAM I GRAĐENJE MOSTAR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-132/23	Ž-SA-06-8/23	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-133/23	Ž-SA-04-88/23	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO/MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE MOSTAR; KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO	25 - PENZIJE	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-134/23	Ž-SA-04-255/23	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA I REOSIGURANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	2.6.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-135/23	Ž-SA-04-387/23	„BINAS“ D.D. BUGOJNO	25 - PENZIJE	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA

P-136/23	Ž-SA-04-103/23	AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - N/R DIREKTORA; ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - N/R PREDSEDNIKA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-137/23	Ž-SA-01-422/23	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRICE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	2.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-138/23	Ž-SA-05-817/21	TUZLANSKI KANTON, MINISTARSTVO ZA KULTURU, SPORT I MLADU TUZLA; JP RADIOTELEVIZIJA TUZLANSKOG KANTONA D.O.O. TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	2.6.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-139/23	Ž-SA-08-1166/22	PRVA POLICIJSKA UPRAVA, POLICIJSKA STANICA BIHAĆ; NA ZNANJE: KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	19 - UPRAVA	6.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-140/23	Ž-SA-05-170/23	OPĆINA VITEZ, OPĆINSKO VIJEĆE VITEZ - N/R PREDSEDAVAJUĆEG	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.6.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-141/23	Ž-SA-05-254/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO- N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.6.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-142/23	Ž-SA-04-89/23	PON-OPĆINSKI SUD U BANOVIĆIMA	10 - RADNI ODNOSI	5.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-143/23	Ž-BL-05-652/22	GRADSKA TOPLANA A.D. DOBOJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-144/23	Ž-BL-06-58/23	MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - NA OSNOVU JEZIKA	6.6.2023.	REALIZOVANA	NE
P-145/23	Ž-LI-05-37/23	PON-MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE. VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA KANTONA 10 GLAMOČ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.6.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-146/23	Ž-LI-05-48/23	PON-UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA 10 LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.6.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-147/23	Ž-LI-05-68/23	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA SBK/KSB TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-148/23	Ž-BR-08-269/22	PON-OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	09 - PRAVOSUĐE	8.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-149/23	Ž-BR-04-288/22	PON-FEDERALNI ZAVODU ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE, KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA U TUZLI	25 - PENZIJE	8.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-150/23	Ž-BR-04-22/23	FEDERALNI MINISTAR RADA I SOCIJALNE POLITIKE	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	12.6.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-151/23	Ž-BR-05-93/20	POLICIJSKA UPRAVA LUKAVAC – PON	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-152/23	Ž-BR-08-68/20	ADVOKATSKA KOMORA FEDERACIJE BIH - PON	31 - ADVOKATI	12.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-153/23	Ž-BL-05-134/23	OPĆINA NOVI GRAD	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	13.6.2023.	REALIZOVANA	DA
P-154/23	Ž-SA-01-993/22	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	13.6.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-155/23	Ž-LI-04-83/23	SREDNJA STRUKOVNA ŠKOLA TOMISLAVGRAD; MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE KULTURE I SPORTA KANTONA 10	10 - RADNI ODNOSI	18.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-156/23	Ž-BL-04-231/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	4.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-157/23	Ž-SA-04-15/23	FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE; KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON SARAJEVO - N/R DIREKTORA; MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU, RASELJENA LICA I IZBJEGLICE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRICE; MINISTARSTVO FINANSIJA KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRA	25 - PENZIJE	5.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-158/23	Ž-SA-08-3/23	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - N/R MINISTRA	19 - UPRAVA	5.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-159/23	Ž-SA-04-37/23 Ž-SA-04-84/23	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - N/R PREDSEDAVAJUĆE; MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO - N/R MINISTRICE; AGENCIJA ZA RAZVOJ VISOKOG OBRAZOVANJA I OSIGURANJE KVALITETA BOSNE I HERCEGOVINE BANJA LUKA- N/R DIREKTORA; VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO - N/R PREMIJERA; VLADA REPUBLIKE SRPSKE BANJA LUKA- N/R PREDSJEDNIKA VLADE; VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE BRČKO - N/R GRADONAČELNIKA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	5.7.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-160/23	Ž-SA-05-735/21	PON-KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA - N/R GLAVNOG TUŽIOCA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-161/23	Ž-SA-06-172/23	PON-SENAT UNIVERZITETA U SARAJEVU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	7.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-162/23	Ž-BL-05-125/23	CENTRALNO GRIJANJE D.D. TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	7.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-163/23	Ž-BL-06-749/22	JP ELEKTROPRIVREDA BIH D.D. SARAJEVO, RUDNIK UGLJA „KREKA“ D.O.O. TUZLA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	7.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-164/23	Ž-BL-04-174/23	PON-VLADA UNSKO- SANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK, JU OPĆA GIMNAZIJA BOSANSKA KRUPA	10 - RADNI ODNOSI	7.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-165/23	Ž-BL-05-689/22	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE BANJA LUKA, PODRUČNA JEDINICA UGLJEVIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-166/23	Ž-BL-08-695/22	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE; VLADA REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	7.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-167/23	Ž-BL-05-170/23	ENERGOINVEST D.D. SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	7.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-168/23	Ž-SA-05-208/23	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-169/23	Ž-LI-06-89/23	SREDNJA ŠKOLA DRVAR	01 - DISKRIMINACIJA	18.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-170/23	Ž-SA-04-557/21	OPĆINA NOVO SARAJEVO - N/R NAČELNIKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	13.7.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-171/23	Ž-SA-06-183/23	SREDNJA ŠKOLA PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI SARAJEVO - N/R DIREKTORICE, N/R PREDSJEDNICE ŠKOLSKOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	13.7.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-172/23	Ž-SA-05-1181/22	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	13.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-173/23	Ž-SA-05-137/23	OPĆINA TEŠANJ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-174/23	Ž-BL-08-340/23	PON-GRAD BANJA LUKA - GRADONAČELNIK	19 - UPRAVA	14.7.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-175/23	Ž-SA-06-470/21	PON-OPĆINSKI SUD SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.7.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-176/23	Ž-BL-04-616/22	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	14.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-177/23	Ž-BL-01-775/22	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA, FEDERALNA UPRAVA POLICIJE; TUŽILAŠTVO FEDERACIJE BIH; KANTONALNO TUŽILAŠTVO UNSKO-SANSKOG KANTONA; MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKOG KANTONA; CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SANSKI MOST	13 - PRAVA DJETETA	14.7.2023.	REALIZOVANA	DA

P-178/23	Ž-SA-06-241/22	JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA OPĆA BOLNICA "DR. MUSTAFA BEGANOVIĆ" GRAČANICA - N/R DIREKTORA, N/R PREDSJEDNIKA UPRAVNOG ODBORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	17.7.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-179/23	Ž-SA-04-306/23	VLADA KANTONA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	17.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-180/23	Ž-SA-05-564/23	EKONOMSKI FAKULTET UNIVERZITETA U SARAJEVU - N/R DEKANESE; NA UVID: UNIVERZITET U SARAJEVU, KABINET REKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.7.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-181/23	Ž-SA-05-162/23	GRAD ZENICA, GRADSKA UPRAVA ZENICA	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMISANJA	13.7.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-182/23	Ž-SA-05-715/22	MINISTARSTVO VANJSKIH/SPOLJNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	17 - JAVNE ISPRAVE	17.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-183/23	Ž-LI-08-50/22	OPĆINSKI SUD U LIVNU ODJELJENJE SUDA U TOMISLAVGRADU	09 - PRAVOSUĐE	20.7.2023.	REALIZOVANA	DA
P-184/23	Ž-LI-04-100/23	FEDERALNA UPRAVA CIVILNE ZAŠTITE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	20.7.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-185/23	Ž-SA-05-516/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA ZENIČKO - DOBOJSKOG KANTONA ZENICA - N/R MINISTRA	05 - POLICIJA	4.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-186/23	Ž-SA-08-371/22	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA SARAJEVO; OPĆINA VITEZ	20 - RATNE ŠTETE	4.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-187/23	Ž-SA-06-85/23	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	4.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-188/23	Ž-SA-02-109/23	VLADA ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA - N/R PREMIJERA; MINISTARSTVO ZDRAVSTVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA - N/R MINISTRICE; ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA - N/R DIREKTORA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	7.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-189/23	Ž-MO-05-94/23	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA LJUBUŠKI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-190/23	Ž-MO-04-128/22	MINISTARSTVO ZDRAVLJA, RADA I SOCIJALNE SKRBI HNK - N/R MINISTRA MOSTAR	10 - RADNI ODNOSI	7.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-191/23	Ž-SA-08-423/23	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 - PRAVOSUĐE	8.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-192/23	Ž-SA-05-479/22	PON-ADVOKATSKA KOMORA FBIH SARAJEVO	05 - POLICIJA	8.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE

P-193/23	Ž-SA-05-358/23	JAVNO PREDUZEĆE ŽELJEZNICE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	8.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-194/23	Ž-SA-08-434/23 Ž-SA-08-475/23	1. OPĆINA CENTAR SARAJEVO - N/R PREDSEDAVAJUĆEG OPĆINSKOG VIJEĆA I NAČELNIKA OPĆINE 2. GRAD SARAJEVO - N/R PREDSEDAVAJUĆEG GRADSKOG VIJEĆA I GRADONAČELNICE 3. ZAVOD ZA PLANIRANJE RAZVOJA KANTONA SARAJEVO - N/R DIREKTORA 4. KANTONALNI ZAVOD ZA ZAŠTITU KULTURNOHISTORIJSKOG I PRIRODNOG NASLIJEĐA SARAJEVO - N/R DIREKTORA	19 - UPRAVA	9.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-195/23	Ž-LI-05-101/23	MINISTARSTVO NAUKE, PROSVJETE, KULTURE I SPORTA KANTONA 10 LIVNO - N/R MINISTRICE	32 - INSPEKCIJE	17.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-196/23	Ž-SA-05-751/22	POREZNA ISPOSTAVA BANOVIĆI, KANTONALNI POREZNI URED TUZLA - N/R RUKOVODIOCA POREZNOG UREDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-197 /23	Ž-BR-05-143/22	PON-GRAD ŽIVINICE; GRADSKO PRAVOBRANILAŠTVO	32 - INSPEKCIJE	22.8.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-198/23	Ž-BR-04-20/23	VLADA TUZLANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA; ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA TUZLANSKOG KANTONA UL. FRANJEVAČKA 36. TUZLA; JZU UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA - N/R DIREKTORA	23 - ZDRAVSTVO	22.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-199/23	Ž-BR-04-214/22	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIJE LJINA; JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD UGLJEVIK	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	22.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-200/23	Ž-BR-08-250/22	MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE; REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA RASELJENA LICA I MIGRACIJE; GRAD ZVORNIK, GRADSKA UPRAVA	19 - UPRAVA	22.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-201/23	Ž-BR-01-99/23	JAVNA USTANOVA "CENTAR ZA SOCIJALNI RAD" ŽIVINICE	13 - PRAVA DJETETA	22.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-202/23	Ž-BR-04-257/22	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA	11 - OBRAZOVANJE	22.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-203/23	Ž-SA-04-1277/22	MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE - N/R MINISTRICE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	23.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-204/23	Ž-BL-04-816/22	JU SREDNJA MUZIČKA ŠKOLA "ČESTMIR MIRKO DUŠEK" TUZLA	10 - RADNI ODNOSI	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA

P-205/23	Ž-BL-05-40/23	CENTRALNA BANKA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-206/23	Ž-BL-05-292/23	VIŠI PRIVREDNI SUD U BANJOJ LUCI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-207/23	Ž-BL-04-56/23	„VODOVOD“ A.D. BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	23.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-208/23	Ž-BL-04-218/23	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, INSPEKTORAT REPUBLIKE SRPSKE, REPUBLIČKA ŠUMARSKA INSPEKCIJA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-209/23	Ž-BL-05-439/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE, POLICIJSKA UPRAVA ISTOČNO SARAJEVO, POLICIJSKA STANICA JAHORINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-210/23	Ž-BL-05-222/23	PON- OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO U DOBOJU	05 - POLICIJA	23.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-211/23	Ž-BL-01-650/22	PON- OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO PRIJEDOR	13 - PRAVA DJETETA	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-212/23	Ž-BL-05-744/22	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.8.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-213/23	Ž-BL-05-588/22	PON- AGENCIJA ZA KVALITET I AKREDITACIJU U ZDRAVSTVU U FEDERACIJI BIH	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.8.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-214/23	Ž-BL-05-835/22	1. GRAD BANJALUKA - N/R GRADONAČELNIKA 2. GRADSKA UPRAVA: - ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA - ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE - N/R NAČELNIKA 3. MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE - UPRAVNA INSPEKCIJA	32 - INSPEKCIJE	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-215/23	Ž-BL-08-27/23	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH LICA I IZBJEGLICA	19 - UPRAVA	23.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-216/23	Ž-BL-01-17/21	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANOVIĆI; OPĆINSKI SUD U ŽIVINICAMA; KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	13 - PRAVA DJETETA	23.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-217/23	Ž-LI-06-130/23	OSNOVNA ŠKOLA VRANIĆ – POSUŠJE - N/R DIREKTORA; ŠKOLSKI ODBOR	01 - DISKRIMINACIJA	24.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-218/23	Ž-BL-08-149/23	UNSKO-SANSKI KANTON MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE	26 - TUŽILAŠTVA	28.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-219/23	Ž-BL-05-360/23	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-220/23	Ž-BL-04-350/23	KOMISIJA ZA OČUVANJE NACIONALNIH SPOMENIKA BOSNE I HERCEGOVINE, SEKRETARIJAT KOMISIJE	10 - RADNI ODNOSI	28.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-221/23	Ž-SA-04-163/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO; MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE RS BANJA LUKA	23 - ZDRAVSTVO	30.8.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-222/23	Ž-SA-04-310/21	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO - N/R MINISTRA ADNAN DELIĆ	10 - RADNI ODNOSI	31.8.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-223/23	Ž-SA-04-687/23	LJEKARSKA KOMORA FEDERACIJE BIH; SKUPŠTINA LJEKARSKE KOMORE TUZLA; NA ZNANJE: MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE - N/R MINISTRA	23 - ZDRAVSTVO	31.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-224/23	Ž-SA-05-63/23	PON-FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO - N/R DIREKTORA	32 - INSPEKCIJE	31.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-225/23	Ž-SA-05-612/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK; NA ZNANJE: POLICIJSKA STANICA TRAVNIK	05 - POLICIJA	31.8.2023.	REALIZOVANA	DA
P-226/23	Ž-BL-08-112/23	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	19 - UPRAVA	1.9.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-227/23	Ž-BL-05-41/23	PON- CRVENI KRST REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.9.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-228/23	Ž-BR-04-143/23	VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH, ODJEL ZA RASELJENE OSOBE, IZBJEGLICE I STAMBENA PITANJA BRČKO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	4.9.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-229/23	Ž-BR-05-83/22	PON - MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA TUZLANSKOG KANTONA	05 - POLICIJA	4.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-230/23	Ž-LI-08-111/23	VLADA KANTONA 10 - N/R PREDSJEDNIKA LIVNO	19 - UPRAVA	4.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-231/23	Ž-LI-01-121/23	PON-VLADA KANTONA 10 - N/R PREDSJEDNIKA LIVNO	13 - PRAVA DJETETA	4.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-232/23	Ž-MO-05-109/23	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	5.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-233/23	Ž-SA-06-305/23	PON-ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA ZA ENERGETIKU SARAJEVO - N/R DIREKTORA; N/R ŠKOLSKI ODBOR	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	7.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-234/23	Ž-SA-05-432/23	VLADA KANTONA SARAJEVO - N/R PREMIJERA; KANTON SARAJEVO, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA - N/R MINISTRA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	6.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-235/23	Ž-SA-05-21/23	PON-CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.9.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-236/23	Ž-SA-05-227/23	SREDNJOBOSANSKI KANTON, VLADA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA - N/R PREMIJERA TRAVNIK; SKUPŠTINA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA - N/R PREDSDJATELJA TRAVNIK;	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	11.9.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-237/23	Ž-SA-05-226/23	HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON, VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA - N/R PREMIJERA MOSTAR	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	11.9.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-238/23	Ž-SA-01-453/23	JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD CAZIN; NA ZNANJE: JAVNA USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIHAĆ	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	13.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-239/23	Ž-SA-04-608/23	PON-KJKP "VODOVOD I KANALIZACIJA" D.O.O. SARAJEVO - N/R DIREKTORA SARAJEVO	21 - KOMUNALNE USLUGE	13.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-240/23	Ž-SA-06-152/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE, UPRAVNI INSPEKTORAT SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	13.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-241/23	Ž-BL-05-512/23	MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.9.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-242/23	Ž-BL-04-135/23	OPĆINA TRAVNIK	21 - KOMUNALNE USLUGE	18.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-243/23	Ž-BL-08-321/23	PON-ADVOKATSKA KOMORA REPUBLIKE SRPSKE	31 - ADVOKATI	18.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-244/23	Ž-SA-05-1255/22	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA, MINISTARSTVO GRAĐENJA I PROSTORNOG UREĐENJA MOSTAR	32 - INSPEKCIJE	15.9.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-245/23	Ž-SA-05-66/23	VLADA KANTONA SARAJEVO, MINISTARSTVO PRAVDE I UPRAVE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	15.9.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-246/23	Ž-SA-08-1232/22	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE, MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE BANJA LUKA	19 - UPRAVA	15.9.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-247/23	Ž-SA-02-846/23	AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI SARAJEVO; NA UVID: UNIVERZITET U SARAJEVU; MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	21.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-248/23	Ž-MO-05-85/23	J.P. VODOVOD D.D. NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	21.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-249/23	Ž-MO-05-90/23	ZAVOD ZA ŠKOLSTVO HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	21.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-250/23	Ž-MO-05-143/23	J.P. "KOMUS" A.D. NEVESINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	21.9.2023.	REALIZOVANA	DA
P-251/23	Ž-SA-05-38/21	VIJEĆE MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE, MINISTARSTVO SIGURNOSTI SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	21.9.2023.	REALIZOVANA	NE
P-252/23	Ž-SA-03-436/23	BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE , VLADA BRČKO DISTRIKTA, ODJELJENJE – ODJEL ZA KOMUNALNE POSLOVE BRČKO DISTRIKTA BIH	18 - MANJINE	4.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-253/23	Ž-SA-05-406/23	PON-ENERGOINVEST D.D. SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-254/23	Ž-LI-05-125/23	PON-UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA 10	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	5.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-255/23	Ž-BL-01-17/23	OPĆINSKI SUD U GRAČANICI; CENTAR ZA SOCIJALNI RAD GRAČANICA	13 - PRAVA DJETETA	9.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-256/23	Ž-BL-01-471/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE; MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE; MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE, PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	6.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-257/23	Ž-BL-05-394/23	KOMISIJA ZA VRIJEDNOSNE PAPIRE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-258/23	Ž-BL-06-139/23	POSAVSKI KANTON: SKUPŠTINA POSAVSKOG KANTONA; VLADA POSAVSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	6.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-259/23	Ž-BR-08-86/23	PON-OPĆINA UGLJEVIK	19 - UPRAVA	10.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-260/23	Ž-BR-08-163/23	OPĆINSKI SUD U TUZLI	09 - PRAVOSUĐE	10.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-261/23	Ž-BR-01-262/22	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA	13 - PRAVA DJETETA	10.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-262/23	Ž-BR-05-103/21	GRAD GRADAČAC, GRADSKA SLUŽBA ZA PRIVREDU I INSPEKCIJSKI NADZOR - ODSJEK ZA INSPEKCIJE	32 - INSPEKCIJE	10.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-263/23	Ž-BR-01-263/22 Ž-BR-01-264/22	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA TUZLANSKOG KANTONA, POLICIJSKA UPRAVA POLICIJSKA STANICA ISTOK TUZLA; KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	13 - PRAVA DJETETA	10.10.2023.	REALIZOVANA	NE
P-264/23	Ž-SA-04-1155/22	FEDERALNO MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SARAJEVO; MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	11 - OBRAZOVANJE	9.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-265/23	Ž-SA-04-352/23	BOSNA I HERCEGOVINA, MINISTARSTVO ODBRANE/OBRANE - N/R MINISTRA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	10.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-266/23	Ž-SA-05-450/23	REGIONALNA ADVOKATSKA KOMORA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	10.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-267/23	Ž-BR-04-133/23	JAVNA USTANOVA SREDNJA STRUČNA ŠKOLA „JANJA“; MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE; REPUBLIČKI PEDAGOŠKI ZAVOD	11 - OBRAZOVANJE	11.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-268/23	Ž-BR-02-197/23	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA; INSTITUT ZA MEDICINSKO VJEŠTAČENJE ZDRAVSTVENOG STANJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	11.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-269/23	Ž-SA-01-713/23	JU OSNOVNA MUZIČKA ŠKOLA “ AVDO SMAILOVIĆ “ GORAŽDE; NA UVID: MINISTARSTVO OBRAZOVANJA BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE; PEDAGOŠKI ZAVOD BOSANSKO – PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE	13 - PRAVA DJETETA	10.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-270/23	Ž-LI-04-143/23 Ž-LI-05-144/23	SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO I INSPEKCIJSKE POSLOVE TOMISLAVGRAD	21 - KOMUNALNE USLUGE, 32 - INSPEKCIJE	10.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-271/23	Ž-LI-05-147/23	OPĆINA KUPRES	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	10.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-272/23	Ž-LI-05-133/23	PON - SLUŽBA ZA GOSPODARSTVO, INSPEKCIJSKE POSLOVE, LOKALNI RAZVOJ I INVESTICIJE LIVNO	32 - INSPEKCIJE	11.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-273/23	Ž-BL-08-366/23	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKOPRAVNE POSLOVE, PODRUČNA JEDINICA ŠIPOVO	09 - PRAVOSUĐE	16.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-274/23	Ž-SA-05-1233/22	PON-OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO PRIJEDOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-275/23	Ž-SA-08-787/23	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	17.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-276/23	Ž-SA-05-819/23	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-277/23	Ž-SA-04-298/23	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, VLADA ZE-DO KANTONA - URED PREMIJERA ZENICA	10 - RADNI ODNOSI	17.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-278/23	Ž-SA-06-927/23	PRIVREDNA KOMORA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	01 - DISKRIMINACIJA	17.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-279/23	Ž-SA-08-767/23	PON-OPĆINA ILIDŽA, SLUŽBA ZA INSPEKCIJSKI NADZOR ILIDŽA	19 - UPRAVA	17.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-280/23	Ž-LI-01-160/23	OPĆINA KUPRES, SLUŽBA ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI, OPĆU UPRAVU, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE, PITANJA BRANITELJA I CIVILNU ZAŠTITU; CENTAR ZA SOCIJALNI RAD KUPRES	13 - PRAVA DJETETA	20.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-281/23	Ž-LI-04-155/23	PON-JP KOMUNALNO D.O.O. LIVNO	21 - KOMUNALNE USLUGE	20.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-282/23	Ž-LI-06-99/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KANTONA 10	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-12 - NA OSNOVU NACIONALNOG ILI SOCIJALNOG PORIJEKLA	20.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-283/23	Ž-BR-04-155/23 Ž-BR-05-268/22 Ž-SA-05-496/23	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE; VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE; SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA; VLADA TUZLANSKOG KANTONA; FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA; MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA; JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA, 23 - ZDRAVSTVO	20.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-284/23	Ž-SA-06-744/22	BOSNA BANK INTERNATIONAL (BBI) D.D. SARAJEVO - N/R PREDsjedNIKA UPRAVE SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	20.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-285/23	Ž-SA-05-849/23	OPĆINA KLJUČ - N/R NAČELNIKA	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	20.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-286/23	Ž-SA-08-760/21	OPŠTINA TRNOVO	19 - UPRAVA	23.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-287/23	Ž-BL-05-588/23	OPŠTINA BRATUNAC	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-288/23	Ž-BL-07-527/23	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE	07 - ZATVORI	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-289/23	Ž-BL-04-392/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE, FILIJALA ZVORNIK	23 - ZDRAVSTVO	23.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-290/23	Ž-BL-08-284/23	GRAD GRAČANICA	19 - UPRAVA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE

P-291/23	Ž-BL-05-279/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-292/23	Ž-BL-05-229/23	VLADA TUZLANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	23.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-293/23	Ž-BL-08-467/23	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	19 - UPRAVA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-294/23	Ž-BL-06-569/23	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE; MINISTARSTVO ZDRAVSTVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	23.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-295/23	Ž-BL-08-382/23	PON-GRAD BANJA LUKA	26 - TUŽILAŠTVA	23.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-296/23	Ž-SA-05-561/23	PON-SAMOSTALNI SINDIKAT RADNIKA KOMUNALNE PRIVREDE U FEDERACIJI BIH, SINDIKALNA PODRUŽNICA KJKP GRAS SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-297/23	Ž-SA-05-267/22	PON-VLADA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA - N/R PREMIJERA; MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, MLADIH, KULTURE I SPORTA - N/R MINISTRA TRAVNIK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-298/23	Ž-SA-01-672/23	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TEŠANJ	13 - PRAVA DJETETA	23.10.2023.	REALIZOVANA	DA
P-299/23	Ž-SA-08-438/23	PON-OPĆINA VOGOŠĆA, NAČELNIK OPĆINE VOGOŠĆA	19 - UPRAVA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-300/23	Ž-SA-06-780/22	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA ZAPADNOHERCEGOVAČKOG KANTONA LJUBUŠKI	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-11 - NA OSNOVU ETNIČKE PRIPADNOSTI	23.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-301/23	Ž-BL-05-400/23	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-302/23	Ž-BL-05-434/23	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.10.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-303/23	Ž-SA-06-217/22	PON-SINDIKAT METALACA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-16 - NA OSNOVU ČLANSTVA U SINDIKATU ILI DRUGOM UDRUŽENJU	23.10.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/23	Ž-BR-05-108/20	OPĆINA JAJCE, OPĆINSKI NAČELNIK	19 - UPRAVA	3.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-305/23	Ž-BL-05-445/23	JU OŠ „5. OKTOBAR“ SANSKI MOST; MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.11.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-306/23	Ž-BL-04-424/23	PORESKA UPRAVA REPUBLIKE SRPSKE; N/Z MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE; N/Z MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE	25 - PENZIJE	7.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-307/23	Ž-BL-05-425/23	PON-OPŠTINA KOTOR-VAROŠ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-308/23	Ž-BL-05-436/23	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-309/23	Ž-BL-05-435/23	PON-VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-310/23	Ž-SA-01-645/22	SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR	13 - PRAVA DJETETA	13.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-311/23	Ž-SA-01-951/23	FEDERALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	13.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-312/23	Ž-MO-04-87/23	PON-GRAD STOLAC - N/R GRADONAČELNIKA STOLAC	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	14.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-313/23	Ž-MO-05-43/23	PON-GRAD MOSTAR - N/R GRADONAČELNIKA, ODJEL ZA URBANIZAM I GRAĐENJE MOSTAR	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	14.11.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-314/23	Ž-BR-06-135/22	DIREKTOR INSTITUTA ZA HEMIJSKO INŽINJERSTVO D.O.O. TUZLA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.11.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/23	Ž-BR-04-107/23	FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA, POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BIH, KANTONALNI POREZNI URED TUZLA, ISPOSTAVA SREBRENİK; FEDERALNI ZAVOD ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE TUZLANSKOG KANTONA	25 - PENZIJE	14.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-316/23	Ž-BR-06-189/21	POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	14.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-317/23	Ž-BL-04-556/23	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	25 - PENZIJE	14.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-318/23	Ž-BL-05-457/22	GRADSKA UPRAVA BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, URBANISTIČKO- GRAĐEVINSKA INSPEKCIJA; GRADSKA UPRAVA BANJA LUKA, ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE; MINISTARSTVO UPRAVE I LOKALNE SAMOUPRAVE REPUBLIKE SRPSKE	32 - INSPEKCIJE	14.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-319/23	Ž-SA-08-694/22	PON-OPĆINA VOGOŠĆA, INSPEKTORAT OPĆINE VOGOŠĆA	19 - UPRAVA	16.11.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA

P-320/23	Ž-SA-01-806/23	PON-MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO - N/R MINISTRICE	13 - PRAVA DJETETA	16.11.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-321/23	Ž-SA-05-777/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK, POLICIJSKA STANICA TRAVNIK	05 - POLICIJA	23.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-322/23	Ž-SA-05-192/22	GRAD SARAJEVO, JP „OLIMPIJSKI BAZEN OTOKA“ D.O.O. SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-323/23	Ž-BL-04-493/23	ZU DOM ZDRAVLJA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	24.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-324/23	Ž-SA-04-828/23	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE, UPRAVNI INSPEKTORAT SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	27.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-325/23	Ž-SA-04-920/23	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE, FEDERALNO MINISTARSTVO ENERGIJE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE - N/R MINISTRA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	27.11.2023.	REALIZOVANA	DA
P-326/23	Ž-SA-08-702/19	KANTONALNO TUŽILAŠTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA; MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA; UPRAVA POLICIJE PU IV –PS TEŠANJ	26 - TUŽILAŠTVA	4.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-327/23	Ž-SA-05-986/23	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	30.11.2023.	OSTVARENA SARADNJA	NE
P-328/23	Ž-BL-05-458/23	PON- JP RTV USK D.O.O. BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-329/23	Ž-BL-05-479/23	SUDSKA POLICIJA U FEDERACIJI BIH	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	4.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-330/23	Ž-BL-05-411/23	PON- MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-331/23	Ž-BL-05-521/23	PON- GRAD DOBOJ	15 – IMOVINSKOPRAVNI ODNOSI	7.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-332/23	Ž-SA-04-473/23	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU BANJA LUKA; GRAD BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	8.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-333/23	Ž-BL-05-579/23	JU POLITEHNIČKA ŠKOLA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.12.2023.	NIJE REALIZOVANA	NE
P-334/23	Ž-BL-08-286/23	OPĆINA GORNJI VAKUF – USKOPLJE	19 - UPRAVA	13.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-335/23	Ž-BL-04-483/23	PON- MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	11 - OBRAZOVANJE -- 11-2 - OSNOVNO OBRAZOVANJE	13.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-336/23	Ž-BL-04-502/23	PON- MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	11 - OBRAZOVANJE	13.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-337/23	Ž-BL-05-597/23	MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA - - 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	13.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-338/23	Ž-BL-04-622/23	JU OŠ "BRANKO ČOPIĆ" BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	13.12.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-339/23	Ž-SA-08-494/23	JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE "BAŠBUNAR" TRAVNIK	19 - UPRAVA	13.12.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-340/23	Ž-SA-08-494/23	VETERINARSKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	19 - UPRAVA	13.12.2023.	DJELIMIČNO REALIZOVANA	DA
P-341/23	Ž-SA-05-329/20	OPĆINA VELIKA KLADUŠA, SLUŽBA ZA UPRAVU, DRUŠTVENE DJELATNOSTI I ZAJEDNIČKE POSLOVE VELIKA KLADUŠA	32 - INSPEKCIJE	14.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-342/23	Ž-BL-06-545/23	UNIVERZITET U SARAJEVU, EKONOMSKI FAKULTET U SARAJEVU	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	15.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-343/23	Ž-BL-05-525/23	GRAD BANJA LUKA	32 - INSPEKCIJE	15.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-344/23	Ž-BL-01-586/23	JZU INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVSTVO REPUBLIKE SRPSKE ;MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE; FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	15.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-345/23	Ž-SA-04-913/23	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO; REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE, TRG REPUBLIKE SRPSKE BROJ 8 78 000 BANJA LUKA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	19.12.2023.	NIJE REALIZOVANA	DA
P-346/23	Ž-BL-04-540/23	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO; KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA UNSKO-SANSKI KANTON	25 - PENZIJE	21.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-347/23	Ž-BL-01-538/23	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE; JZU DOM ZDRAVLJA BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	20.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-348/23	Ž-SA-04-741/23	JU OPĆA BOLNICA „PRIM. DR. ABDULAH NAKAŠ“ SARAJEVO - N/R DIREKTORA; N/R UPRAVNOG ODBORA; NA ZNANJE: KANTON SARAJEVO, MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO - N/R MINISTRA; KANTON SARAJEVO MINISTARSTVO ZA NAUKU, VISOKO OBRAZOVANJE I MLADE SARAJEVO - N/R MINISTRA	11 - OBRAZOVANJE	25.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-349/23	Ž-SA-04-1183/23	ODBOR DRŽAVNE SLUŽBE ZA ŽALBE FBIH SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA

P-350/23	Ž-BR-06-266/22	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE, ODJEL ZA OBRAZOVANJE - PEDAGOŠKA INSTITUCIJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE - POLICIJA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	16 - NASILJE -- 16-2 - VRŠNJAČKO NASILJE	26.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA
P-351/23	Ž-SA-02-1015/23	MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA ZE-DO KANTONA - N/R MINISTRA; POLICIJSKA STANICA I ZENICA - N/R KOMANDIRA	12 - OSOBE S INVALIDITETOM	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-352/23	Ž-SA-06-1156/22	RUDNIK MRKOG UGLJA „BREZA“ D.O.O. - BREZA - N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-353/23	Ž-SA-06-148/23	JAVNA USTANOVA “DOM ZDRAVLJA” ZENICA - N/R DIREKTORICE; UPRAVNOM ODBORU JU „DOM ZDRAVLJA“ ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	27.12.2023.	REALIZOVANA	DA
P-354/23	Ž-SA-04-77/21	PON-OPĆINA ILIJAŠ - N/R NAČELNIKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-355/23	Ž-SA-05-351/22	OŠ „EDHEM MULABDIĆ“ OPARA, NOVI TRAVNIK	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	27.12.2023.	NEMA ODGOVORA	NE
P-356/23	Ž-SA-04-236/23	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON, MINISTARSTVO ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE - N/R MINISTRA; GRAD ZENICA - N/R GRADONAČELNIKA; JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZENICA - N/R DIREKTORA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	28.12.2023.	OSTVARENA SARADNJA	DA

ANEKS I. PREGLED BUDŽETA ZA 2023. GODINU

BOSNA I HERCEGOVINA

Institucija: Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Period izvještavanja: od 01.01.2023. do 31.12.2023.

BUDŽET

Redni broj	Opis	Ekonom. kod	Budžet	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigovani budžet	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procenat 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		3.241.000	8.224	3.249.224	3.055.014	2.507.480	94	122
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	3.166.000	23.624	3.189.624	2.996.861	2.456.880	94	122
3	Plate i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.896.000	-10.376	2.885.624	2.736.277	2.218.407	95	123
4	Bruto plate i naknade plata	611100	2.554.000	-10.376	2.543.624	2.425.364	1.956.292	95	124
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	342.000		342.000	310.913	262.115	91	119
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	270.000	34.000	304.000	260.584	238.473	86	109
7	Putni troškovi	613100	55.000	29.000	84.000	78.760	56.872	94	138
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	49.000		49.000	44.679	39.988	91	112
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	7.000		7.000	3.679	4.616	53	80
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	33.000	5.000	38.000	36.566	31.607	96	116
11	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	613500	23.000		23.000	16.537	15.662	72	106
12	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	13.000		13.000	12.800	12.800	98	100
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	19.000		19.000	18.922	11.441	100	165
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000		6.000	4.932	4.516	82	109
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	65.000		65.000	43.709	60.971	67	72
16	Ukupni kapitalni izdaci		75.000	-15.400	59.600	58.153	50.600	98	115
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	75.000	-15.400	59.600	58.153	50.600	98	115
18	Nabavka opreme	821300	75.000	-15.400	59.600	58.153	50.600	98	115

ANEKS II. PREGLED OBAVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2023. GODINE

1. Javni organi na nivou Bosne i Hercegovine koji su ispunili obavezu imenovanja službenika za informisanje i dostavili Vodič i Indeks registar u skladu s članovima 19. i 20. ZOSPI:

1. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine;
2. Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine;
3. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
4. Tužilaštvo Bosne i Hercegovine;
5. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
6. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
7. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
8. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
9. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
10. Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine;
11. Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine;
12. Javna zdravstvena ustanova "Zdravstveni centar Brčko" Brčko distrikt BiH.

2. Javni organi na nivou Bosne i Hercegovine koji su tokom 2023. godine dostavljali statističke podatke u skladu s članom 20. ZOSPI:

1. Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH;
2. Agencija za nadzor nad tržištem BiH;
3. Agencija za osiguranje u BiH;
4. Agencija za rad i zapošljavanje BiH;
5. Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH;
6. Agencija za javne nabavke BiH;
7. Agencija za sigurnost hrane BiH;
8. Agencija za državnu službu BiH;
9. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH;
10. Centralna banka BiH;
11. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine;
12. Direkcija za ekonomsko planiranje BiH;
13. Direkcija za evropske integracije BiH;
14. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
15. Elektroprivreda BiH;
16. Fond za povratak BiH;
17. Granična policija BiH;
18. Institut za intelektualno vlasništvo BiH;
19. Konkurencijsko vijeće BiH;
20. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH;
21. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH;
22. Ministarstvo komunikacija i prometa BiH;
23. Ministarstvo vanjskih poslova BiH;
24. Ministarstvo sigurnosti BiH;
25. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH/Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH;
26. Ministarstvo civilnih poslova BiH;

27. Ministarstvo finansija i trezora BiH;
28. Predsjedništvo BiH– Sekretarijat;
29. Tužilaštvo BiH;
30. Ured koordinatora za reformu javne uprave BiH;
31. Ustavni sud BiH;
32. Vijeće ministara BiH – Generalni sekretarijat; januar-mart 2023.;
33. Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH;

U pogledu dostavljanja statističkih podataka od strane javnih organa na državnom nivou, Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatuje da su 33 javna organa ispunjavala svoju obavezu u izvještajnoj godini.

3. Javni organi na nivou Federacije Bosne i Hercegovine koji su tokom 2023. godine dostavljali statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH;
3. Federalni hidrometeorološki zavod;
4. Federalno ministarstvo zdravstva;
5. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova;
6. Federalno ministarstvo kulture i sporta;
7. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
8. Federalna uprava za inspeksijske poslove;
9. Fond Memorijala Kantona Sarajevo;
10. Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje;
11. Grad Goražde;
12. Grad Mostar;
13. Grad Gračanica;
14. Grad Gradačac;
15. JP Međunarodni aerodrom „Sarajevo“;
16. JP Olimpijski bazen Otoka;
17. Kantonalni sud u Zenici;
18. Kantonalni sud u Tuzli;
19. Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo;
20. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo;
21. Kantonalno tužilaštvo Zeničko-dobojskog kantona;
22. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo;
23. Komisija za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona;
25. Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo;
26. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona;
27. Općina Sanski Most;
28. Općina Ključ;
29. Općina Hadžići;
30. Općina Novo Sarajevo;
31. Općina Tešanj;
32. Općina Fojnica;
33. Općina Čitluk;
34. Općina Ilijaš;
35. Općina Travnik;
36. Općina Novi Travnik;
37. Općina Busovača;

38. Općina Foča, Ustikolina;
39. Općina Maglaj;
40. Općinski sud u Visokom;
41. Općinski sud u Kaknju;
42. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK);
43. Univerzitet u Sarajevu;
44. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine;

U izvještajnoj godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka u skladu s ZOSPI ispunilo je 45 javnih organa na području Federacije Bosne i Hercegovine.

4. Javni organi na nivou Republike Srpske koji su tokom 2023. godine dostavili statističke podatke u skladu s ZOSPI:

1. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina;
4. Okružno javno tužilaštvo Banja Luka;
5. Okružni privredni sud Doboj;
6. Okružni sud u Doboju;
7. Osnovni sud u Tesliću;

U 2023. godini, obavezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je 7 javnih organa na nivou Republike Srpske.

5. Tokom 2023. godine sljedeći javni organi su ispunili obavezu dostavljanja rješenja o službeniku za informisanje, Vodič i Indeks registra u skladu s ZOSPI:

1. Agencija za kvalitet i akreditaciju u zdravstvu u FBiH;
2. Agencija za bankarstvo FBiH;
3. Federalno ministarstvo prostornog uređenja;
4. JU Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH;
5. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike;
6. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova;
7. Federalna uprava policije;
8. Vlada Kantona Sarajevo;
9. Ured za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom Kantona Sarajevo;
10. Fond memorijala Kantona Sarajevo;
11. Pravobranilaštvo Kantona Sarajevo;
12. Ministarstvo za boračka pitanja Kantona Sarajevo;
13. Kabinet predsjedavajućeg i zamjenika predsjedavajućeg Kantona Sarajevo;
14. JU Zavod za hitnu medicinsku pomoć Kantona Sarajevo;
15. Univerzitet u Sarajevu;
16. Stručna služba Vlade Kantona Sarajevo;
17. Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo;
18. JU Osnovna muzička škola “Mladen Pozajić” Sarajevo;
19. Kazneno-popravni zavod poluotvorenog tipa Tuzla;
20. JU Služba za zapošljavanje TK;
21. Memorijalni centar Srebrenica;
22. Sekretarijat za zakonodavstvo Vlade Zeničko-dobojskog kantona;
23. Stručna služba za razvoj i međunarodne projekte Zeničko-dobojskog kantona;
24. Ministarstvo za pitanje boraca i ratnih vojnih invalida Unsko-sanskog kantona;

25. Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona;
26. Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona;
27. Ured Vlade Zapadnohercegovačkog kantona za evropske integracije;
28. Zavod zdravstvenog osiguranja Hercegovačko-neretvanske županije/kantona;
29. Javna ustanova Centar za socijalni rad Sapna;
30. Općina Odžak;
31. Općina Busovača;
32. Općina Maglaj;
33. Općinski sud u Živinicama;
34. Okružni sud u Doboju.

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2023. godini	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno radeno u 2023. godini	Ukupno završeno u 2023.	Preneseno u 2024.g.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	231	128	359	207	152
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	56	29	85	47	38
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	13	9	22	13	9
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	741	382	1123	686	437
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	771	494	1265	790	475
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	187	300	487	278	209
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	86	56	142	83	59
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	709	371	1080	727	353
UKUPNO	2794	1769	4563	2831	1732

Rad po žalbama po odjelima u 2023. godini

Odjel	Broj
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	107
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Sarajevo	30
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	11
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	352
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	278
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	98
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	69
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	270
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1215
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	94
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Banja Luka	17
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	164
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	265
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	65
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	15
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	187
Ukupan broj predmeta Banja Luka	807
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	10
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Brčko	1
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	140
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	86
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	10
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	108
Ukupan broj predmeta Brčko	356
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Mostar	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Mostar	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	52
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	70
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	8
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	2
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	54
Ukupan broj predmeta Mostar	210
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	3
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom // Livno	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	33
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	72
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Livno	6
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	90
Ukupan broj predmeta Livno	206
Ukupan broj predmeta u Instituciji	2794

Broj žalbi po uredima u 2023. godini

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 – Diskriminacija	00 – Ostalo	67
01 – Diskriminacija	01-01 – Uznemiravanje	2
01 – Diskriminacija	01-03 – Mobing	43
01 – Diskriminacija	01-09 - Na osnovu jezika	3
01 – Diskriminacija	01-10 - Na osnovu vjere	1
01 – Diskriminacija	01-11 - Na osnovu etničke pripadnosti	12
01 – Diskriminacija	01-12 - Na osnovu nacionalnog ili socijalnog porijekla	7
01 – Diskriminacija	01-13 - Na osnovu veze s nacionalnom manjinom	4
01 - Diskriminacija	01-14 - Na osnovu političkog ili drugog uvjerenja	2
01 - Diskriminacija	01-15 - Na osnovu imovnog stanja	2
01 - Diskriminacija	01-16 - Na osnovu članstva u sindikatu ili drugom udruženju	2
01 - Diskriminacija	01-17 - Na osnovu obrazovanja	6
01 - Diskriminacija	01-18 - Na osnovu društvenog položaja i spola	2
01 - Diskriminacija	01-19 - Na osnovu seksualne orijentacije	5
01 - Diskriminacija	01-22 - Na osnovu starosne dobi	1
01 - Diskriminacija	01-23 - Na osnovu invaliditeta	2
01 - Diskriminacija	01-24 - Govor mržnje	8
01 - Diskriminacija	16-1 - Nasilje u porodici	1
01 - Diskriminacija	SUMA	170
02 - Mediji i sloboda informisanja	SUMA	7
03 - Pristup informacijama	00 - Ostalo	155
03 - Pristup informacijama	03-1 - Neodlučivanje u zakonskom roku	92
03 - Pristup informacijama	03-2 - Odbijanje pristupa informacijama	27
03 - Pristup informacijama	03-3 - Pravo na dvostепенost	1
03 - Pristup informacijama	SUMA	275
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	2
05 - Policija	00 - Ostalo	99
05 - Policija	05-1 - Žalba na rad policije	38
05 - Policija	05-2 - Žalbe policijskih službenika	1
05 - Policija	SUMA	138
06 - Javni prihodi	SUMA	2
07 - Zatvori	00 - Ostalo	72
07 - Zatvori	07-1 - Korištenje zavodskih pogodnosti i posjete	6
07 - Zatvori	07-2 - Zdravstvena zaštita i higijenski uslovi	9
07 - Zatvori	SUMA	87
08 - Ravnopravnost spolova	SUMA	1
09 – Pravosuđe	00 - Ostalo	223
09 – Pravosuđe	09-1 - Žalbe na rad sudija/sutkinja	23
09 – Pravosuđe	09-2 - Dužina trajanja postupka (član 6)	62
09 – Pravosuđe	09-3 - Izvršenje presuda	50
09 – Pravosuđe	09-4 - VSTV	9
09 – Pravosuđe	SUMA	367
10 - Radni odnosi	SUMA	233
11 - Obrazovanje	00 - Ostalo	16

11 - Obrazovanje	11-2 - Osnovno obrazovanje	8
11 - Obrazovanje	11-3 - Srednje obrazovanje	6
11 - Obrazovanje	11-4 - Visoko obrazovanje	10
11 - Obrazovanje	11-5 - Obrazovanje odraslih	1
11 - Obrazovanje	SUMA	41
12 - Osobe s invaliditetom	SUMA	56
13 - Prava djeteta	00 – Ostalo	213
13 - Prava djeteta	13-1 - Centri za socijalni rad	19
13 - Prava djeteta	SUMA	232
14 - Ekologija zaštita okoliša	SUMA	16
15 – Imovinskopravni odnosi	SUMA	120
16 – Nasilje	00 – Ostalo	6
16 – Nasilje	16-1 - Nasilje u porodici	6
16 – Nasilje	SUMA	12
17 - Javne isprave	SUMA	9
18 – Manjine	SUMA	14
19 - Uprava	SUMA	253
20 - Ratne štete	SUMA	9
21 - Komunalne usluge	SUMA	132
22 - Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	98
23 - Zdravstvo	SUMA	50
24 - Socijalna zaštita	SUMA	97
25 - Penzije	SUMA	174
26 - Tužilaštva	SUMA	76
27 - Pravobranilaštva	SUMA	3
28 - Predmeti korupcije	SUMA	4
29 - Migracije i azil	SUMA	11
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	4
31 - Advokati	SUMA	11
32 - Inspekcije	SUMA	81
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	9
SUMA	SUMA	2794

Broj žalbi primljenih po potkategorijama u 2023. godini

R.br.	Način okončanja	Predmeti iz 2023. godine	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U toku intervencije Ombudsmena	451	257	708
2	Preporukom Ombudsmena	104	324	428
3	Nezainteresovanost stranke za dalje vođenje postupka	252	134	386
4	Neprihvatljiva žalba	410	115	525
5	Na drugi način	394	298	692
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom organu	53	11	64
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmena	10	1	11
8	Specijalnim izvještajem	2	3	5
9	Ponovni postupak	10	2	12
10	Ukupno	1686	1145	2831

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA – POTKATEGORIZACIJA

00 – Ostalo	96	34	130
01 - Anonimna žalba	0	0	0
02 - Zlonamjerna žalba	0	0	0
03 - Neosnovana žalba	234	66	300
04 - Žalba ne sadrži nikakav zahtjev	3	2	5
05 - Narušavanje legitimnih prava treće strane	0	0	0
06 - Kašnjenje podnosioca od 1 godine nakon činjenica, događaja ili odluke	9	0	9
07 - Nisu iscrpljena sva pravna sredstva	30	7	37
08 - Žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	13	3	16
09 - Podnosilac odustao od žalbe	6	1	7
10 - Žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	18	2	20
11 - Činjenično stanje prije 14. decembra 1995. godine	1	0	1
Ukupno	410	115	525

Broj žalbi koje su završene//način okončanja žalbi u 2023. godini

R.br.	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 – Diskriminacija	155
2	02 - Mediji i sloboda informisanja	1
3	03 - Pristup informacijama	70
4	05 – Policija	10
5	06 - Javni prihodi	1
6	07 – Zatvori	1
7	09 - Pravosuđe	9
8	10 - Radni odnosi	35
9	11 - Obrazovanje	12
10	12 - Osobe s invaliditetom	10
11	13 - Prava djeteta	27
12	14 - Ekologija zaštita okoliša	2
13	15 – Imovinskopravni odnosi	11
14	16 – Nasilje	1
15	17 - Javne isprave	1
16	18 – Manjine	1
17	19 – Uprava	41
18	20 - Ratne štete	2
19	21 - Komunalne usluge	13
20	22 - Vladina i ministarska imenovanja	28
21	23 – Zdravstvo	12
22	24 - Socijalna zaštita	7
23	25 – Penzije	8
24	26 – Tužilaštva	5
25	29 - Migracije i azil	1
26	31 – Advokati	2
27	32 – Inspekcije	20
28	33 - Besplatna pravna pomoć	2
29	UKUPNO	488

Način realizacije	Broj predmeta
Djelimično realizovana	13
Nema odgovora	90
Nije realizovana	80
Ostvarena saradnja	63
Realizovana	242
Ukupno	488

Broj žalbi s preporukama izdatim u 2023. godini po kategorijama povreda prava i realizaciji

Naziv odjela	Broj predmeta sa preporukom u 2022. godini
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	27
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	10
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	89
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	146
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	156
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	57
Ukupan broj preporuka u predmetima	488

Broj žalbi s izdatom preporukom po odjelima u 2022. godini

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	26
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom	10
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	84
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	140
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	42
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	1
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	51
Ukupan broj preporuka	356

Broj preporuka po odjelima u 2023. godini

Kancelarija	Broj predmeta s preporukom
Ured Sarajevo	162
Ured Banja Luka	236
Ured Brčko	35
Ured Mostar	19
Ured Livno	36
Ukupan broj preporuka u predmetima	488

Broj žalbi s izdatom preporukom po uredima u 2023. godini

Kancelarija	Broj preporuka
Ured Sarajevo	153
Ured Banja Luka	123
Ured Brčko	33
Ured Mostar	18
Ured Livno	29
Ukupan broj preporuka	356

Broj preporuka po uredima u 2023. godini

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	59	SARAJEVO
2	KANTONALNI SUD SARAJEVO	33	SARAJEVO
3	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	32	BANJA LUKA
4	OPĆINSKI SUD LIVNO	25	LIVNO
5	KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	24	SARAJEVO
6	KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	24	TUZLA
7	OPĆINSKI SUD BIHAĆ	20	BIHAĆ
8	KANTONALNI SUD LIVNO	17	LIVNO
9	OPĆINSKI SUD TUZLA	15	TUZLA
10	OPĆINSKI SUD MOSTAR	13	MOSTAR
11	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	12	BANJA LUKA
12	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BiH	11	SARAJEVO
13	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	10	BANJA LUKA
14	OPĆINSKI SUD CAZIN	9	CAZIN
15	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	8	BANJA LUKA
16	USTAVNI SUD BiH	8	SARAJEVO
17	KANTONALNO TUŽILAŠTVO ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	7	ZENICA
18	KANTONALNI SUD BIHAĆ	6	BIHAĆ
19	OKRUŽNO TUŽILAŠTVO PRIJEDOR	6	PRIJEDOR
20	OPĆINSKI SUD ZENICA	6	ZENICA

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD TUZLA	55	TUZLA
2	OPĆINSKI SUD U SARAJEVU	41	SARAJEVO
3	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	30	BANJA LUKA
4	KANTONALNI SUD SARAJEVO	27	SARAJEVO
5	KANTONALNO TUŽILAŠTVO TUZLANSKOG KANTONA	23	TUZLA
6	OPĆINSKI SUD MOSTAR	18	MOSTAR
7	OPĆINSKI SUD LIVNO	16	LIVNO
8	VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH	16	SARAJEVO
9	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	15	BANJA LUKA
10	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	11	BANJA LUKA
11	SUD BIH	10	SARAJEVO
12	KANTONALNO TUŽILAŠTVO SARAJEVO	10	SARAJEVO
13	VRHOVNI SUD FBiH	9	SARAJEVO
14	TUŽILAŠTVO BIH	8	SARAJEVO
15	OSNOVNI SUD BRČKO DISTRIKTA BIH	8	BRČKO DISTRIKT
16	KANTONALNI SUD LIVNO	7	LIVNO
17	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	7	MOSTAR
18	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	7	BANJA LUKA
19	KANTONALNI SUD TUZLA	7	TUZLA
20	USTAVNI SUD BIH	5	SARAJEVO

Realizacija preporuka 2023

R.br.	BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
1	POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
2	Realizirana						
3	Ž-BL-06-236/22	P-29/23	P R E P O R U K U Notarskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da preispita odluku o plaćanju obaveznog doprinosa za finansiranje Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Institutiju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 07.03.2023. godine, predsjednica Notarske komore Federacije BiH, dostavila je odgovor na Preporuku u kojem se navodi da je odluka Notarske komore o doprinosima iz 2018. godine, stavljena van snage, da je usvojena nova Odluka o visini obaveznog doprinosa za financiranje Notarske komore, kojom se određuje stopa doprinosa u rasponu od 1%, 2% i 3%, koja je na snazi. Kopiju odgovora Notarske komore Federacije Bosne i Hercegovine, broj 2-109-2-5-1/23 od 02.03.2023. godine Vam dostavljamo u prilogu. Obzirom na činjenicu da se preporuka Ombudsmena odnosila na odluku koja je stavljena van snage i prije intervencije Institucije Ombudsmena za ljudska prava, a činjenicu da važeća Odluka (broj: 1-1808-4/19 od 25.05.2019. godine) u potpunosti uvažava principe obrazložene u preporuci i Zakonu o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, da je preporukom Ombudsmena izražen načelan stav u pogledu visine doprinosa za finansiranje bilo koje ustanove sa javnim ovlaštenjima, Ombudsmeni smatraju ovaj predmet završenim i donose odluku kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 104/11).
4	Ž-LI-06-204/22	P-36/23	P R E P O R U K U Vladi K10 i Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva K10 - Da preispita i pristupi izmjenama Odluke o uvjetima, kriterijima i postupku dodjele gospodarskih lovišta na koncesiju Vlade K10, rukovodeći se načelom prava na pristup javnim dobrima pod uvjetima jednakosti, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije i nalazima iz ove preporuke - Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	NE	Obzirom da se odgovorna strana nije očitovala o izvršavanju preporuke, o svemu je obavještena Skupština Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35.toč.8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po Vašoj žalbi. Nakon arhiviranja predmeta, U Narodnim novinama Kantona 10 objavljena nova Odluka o uvjetima, kriterijima i postupku dodjele gospodarskih lovišta na koncesiju, a na što se preporuka i odnosila, samim tim preporuka ispoštovana.
5	Ž-BL-06-106/20 - Ž-BL-06-218/20 (ukupno 113 žalbi)	P-44/23	P R E P O R U K U Skupštini grada Prijedora • Da uzme u obzir stavove građana kod određivanja granica opština u skladu sa pozitivnim propisima koji određuju organizovanje jedinica lokalne samouprave; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Institutiju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U ostavljenom roku, predsjednik Skupštine grada je dostavio izjašnjenje u kojem navodi da je Skupština grada Prijedora prilikom donošenja pozitivnog mišljenja imala u vidu i razmatrala žalbe navedenih lica i zauzela stav da su teritorijalno razgraničenje, odnosno žalba i moguće potencijalne granice opštine preuranjeni, jer bi se tek mogli znati nakon imenovanja Komisije koja bi utvrdila Zakon, odnosno izmjene Zakona o teritorijalnoj organizaciji Republike Srpske. Odgovorna strana ujedno potvrđuje da je žalbu mještana navedenih mjesnih zajednica, kao i Preporuku Ombudsmena prosljedila resornom ministarstvu koje razmatra predmetnu inicijativu. Kopiju odgovora predsjednika Skupštine grada Vam dostavljamo u prilogu. Izdavanjem Preporuke jedinici lokalne samouprave iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdata. Konačno, Preporuka Ombudsmena predstavlja konačan i meritoran stav Institucije Ombudsmena po ovom pitanju, koji možete koristiti i u drugim, eventualno pokrenutim postupcima ovim istim povodom.
6	Ž-SA-06-464/22	P-33/23	PREPORUKA Federalno ministarstvo prostornog uređenja razmotri mogućnost upućivanje dopisa svim jedinicama lokalne samouprave u Federaciji Bosne i Hercegovine u vezi predmetne problematike, a u cilju ujednačavanja prakse koja se tiče stručnih lica koja se ne nalaze na spiskovima po osnovu javnog poziva u skladu sa propisanim uvjetima i standardima. Federalno ministarstvo prostornog uređenja da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor u vezi poduzetih aktivnosti na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 02.03.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Federalnog ministarstva prostornog uređenja pod brojem: 03-19-2-234/23-2- od dana 20.02.2023. godine, upućen kantonalnim ministarstvima, a dostavljen na znanje Instituciji ombudsmena, iz kojeg je evidentno da je preporuka realizirana. U vezi navedenog, po zatvaranju predmeta sačiniti će se objava za web stranicu Institucije ombudsmena.
7	Ž-SA-06-47/23	P-65/23	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Općine Foča- Ustikolina 1. Da razmotri gore navedeno te u skladu s tim izvrši izmjene i dopune člana 2 (Posebni kriteriji) Odluke o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove „Dom zdravlja“ Foča-Ustikolina; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena je, nakon upućivanja urgencije od 26.05.2023. godine za dostavljanje odgovora ne preporuku, dana 05.06.2023. godine zaprimljen odgovor sekretara Općinskog vijeća u aktu broj 04-3-04-679-1/23 od 02.06.2023. godine, u kojem se navodi sljedeće: „U vezi sa Vašim aktom broj i datum gornji, obavještavamo Vas da je Općinsko vijeće Općine Foča na 17. redovnoj sjednici usvojilo Odluku o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove Dom zdravlja „Foča“ Ustikolina broj: 04-1-02-242/23 od 23.02.2023.godine (Službene novine BPK Goražde broj 4/23). Stupanjem na snagu ove Odluke prestala je da važi Odluka o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje, predsjednika i članova Upravnog odbora JU „Dom zdravlja“ Foča- Ustikolina („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj 16/11). Odlukom o utvrđivanju kriterija za izbor i imenovanje predsjednika i članova upravnog odbora Javne ustanove Dom zdravlja „Foča“ Ustikolina broj: 04-1-02-242/23 od 23.02.2023.godine u članu 2. propisani su opći i posebni kriteriji gdje se posebno osvrćemo na posebne kriterije koji u pogledu stepena obrazovanja predviđaju visoku, višu ili srednju stručnu spremu (IV stepen) za pozicije predsjednika i članova Upravnog odbora Javne ustanove Dom zdravlja „Foča“ Ustikolina. Shodno navedenom smatramo da je Općinsko vijeće Općine Foča postupilo u skladu sa Vašom preporukom broj:P-65/23. ...Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je realizirana preporuka P-65/23 od 07.03.2023. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-47/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara.
8	Ž-MO-06-119/22	P-86/23	P R E P O R U K U Direktor Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Agencije i podnosioca žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da se ubuduće uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanjem u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 25.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor direktora Agencije broj: 01-12-2557-5/22 od 24.04.2023. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, te se predmeti se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvaraju.
9	Ž-SA-06-1095/22	P-86/23	P R E P O R U K U Direktor Agencije za javne nabavke Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Agencije i podnosioca žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da se ubuduće uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanjem u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 25.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor direktora Agencije broj: 01-12-2557-5/22 id 24.04.2023. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmena ispoštovana, te se predmeti se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvaraju.

10	Ž-LI-06-46/23	P-97/23	P R E P O R U K U Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa K10 i Srednjoj školi u Drvaru 1. da poduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se otklonila diskriminacija uposlenika Srednje škole Drvar na temelju nacionalne i teritorijalne pripadnosti; 2. da u cilju osiguranja mehanizama unutar Škole poduzmu mjere radi implementacije članka 24. stavka 4. Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi, te ostale pravne osobe dužni u svojim općim pravnim aktima ili posebnim pravnim aktima regulirati principe jednakog postupanja i osigurati da se u radno-pravnim odnosima sa uposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja; 3. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"...Ministarstvo je u izjašnjenju na preporuku broj: 06-01-30-740/23, od 25.4.2023. g. navelo da u potpunosti prihvaća preporuku, dok je Srednja škola „Drvar“ u izjašnjenju broj: 259/23 od 16.6.2023. g. navela: „...Srednja škola Drvar je preduzela sljedeće mjere: 1. obavila usmene razgovore sa profesoricama na koje se žalba odnosi upozoravajući na obavezu jednakog pristupa prema svim učesnicima nastavnog procesa, bez obzira na vjersku, nacionalnu, teritorijalnu ili bilo koju drugu pripadnost učenika ili zaposlenika Škole. Nakon istih, nije došlo do ponovnog vrijeđanja nijednog radnika; 2. Radnicu M.M. uputila na korištenje godišnjeg odmora nakon završetka nastave za maturante, tj. kad su se stvorili uslovi za to... 3. Školskom odboru smo predložili da je neophodno izraditi i usvojiti Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti radnika, koji je obavezno da ima svaka javna ustanova, a u svrhu poštivanja zakona i ljudskih prava, prije svega. Školski odbor je primio k znanju navedenu inicijativu, te smo već započeli izradu istog...“ Uzimajući u obzir gore navedeno, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi."
11	Ž-SA-06-290/23	P-127/23	P R E P O R U K U predsjedavajućem Skupštine Kantona Sarajevo, premijeru Vlade Kantona Sarajevo i ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (10) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministarstvo je bilo u obavezni sprovesti zaključak Skupštine Kantona Sarajevo pri čemu se u postupku donošenja odluke Ministarstvo rukovodilo najboljim interesom djece. Također, iz odluke Ministarstva je vidljivo da su ovom odlukom obuhvaćeni i učenici/nastavno osoblje drugih ujednežnja/uvjerenja, poštujući princip različitosti i multikulturalnosti kojim se Kanton Sarajevo vodi. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnosioca žalbe, te se predmet Ž-SA-06-290/23 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
12	Ž-MO-06-136/22	P-131/23	P R E P O R U K U Gradu Mostaru Odjelu za urbanizam i gradenje 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Odjela za urbanizam i gradenje, Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	23.06.2023. Grad Mostar - zaprimljen odgovor 24.10.2023.N/r Gradonačelnika upućena je Urgencija na raniji dopis od 18.09.2023. godine 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
13	Ž-SA-06-8/23	P-132/23	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo • Da po prijemu preporuke izvrši analizu predmetnih odredaba Pravilnika o izboru, nadležnostima i načinu rada školskih odbora osnovnih škola Kantona Sarajevo, te u skladu sa nalazima iz ove preporuke razmotri mogućnost izmjena istih na način da se jasno propiše postupanje u situacijama kada se za člana Školskog odbora predstavnika općine na kojoj se škola nalazi prijavi jedan kandidat, kao i da se razmotri mogućnost propisivanja obaveze obrazloženja od strane nadležnih struktura prilikom utvrđivanja prijedloga predstavnika; 1. Da u roku od 30 dana obavijestite Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je razmotrena i uvažena preporuka Ombudsmena BiH broj P-132/22 od 02.06.2023. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-8/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
14	Ž-BL-06-58/23	P-144/23	P R E P O R U K U Ministarstvu komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem otklanjanja povrede prava i osnovnih sloboda građana, kako je utvrđeno ovom Preporukom. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	NE	Prema saznanjima Ombudsmena za ljudska prava, u parlamentarnu proceduru upućen je prijedlog izmjene zakona o dopunama Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima BiH kojima se predlaže novčana kazna za oštećenje saobraćajnog znaka na način da se prefarba latinični ili cirilni natpis na znak. ... izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdana. Preporuka Ombudsmena predstavlja konačan i meritoran stav po ovom pitanju, koji možete koristiti u drugim, eventualno pokrenutim postupcima ovim istim povodom.
15	Ž-SA-06-172/23	P-161/23	P R E P O R U K U Senatu Univerziteta u Sarajevu • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 06.03.2023. godine , 25.04.2023. godine i 25.05.2023. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Skupština Kantona Sarajevo je dana 09.06.2023. godine održala Hitnu sjednicu na kojoj je "...jednoglasno donijela zaključak kojim je zadozila Vladu KS da svim samoinansirajućim studentima Univerziteta u Sarajevu koji su položili sve ispite u prethodnoj akademskoj 2021/2022. godini s prosječnom ocjena 8,5 u većim izvrši plaćanje školarine u 2022/2023. godini. U slučaju da su studenti iz ove kategorije već izvršili uplatu za spomenuti period, obavezuje se Ministarstvo finansija KS da tim studentima izvrši povrat uplaćenih sredstava." Zaključakom broj: 15-0427150/23 zadužuje se rektor i Senat Univerzitet u Sarajevu da dostavi tačan spisak studenata koji ispunjavaju uslove sa pripadajućim rješenjima o povratu sredstava. Slijedom prethodno navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta Ž-SA-06-172/23.
16	Ž-SA-06-152/23	P-240/23	Upravnom inspektoratu Federalnog ministarstva pravde • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Slijedom prethodno navedenog aktom Institucije ombudsmena od 05.12.2023. godine je od Sektora uprave, Federalnog ministarstva pravde zatraženo izjašnjenje na žalbene navode te informacija da li je podnositelju žalbe dostavljeno stajalište vezano za izdato uvjerenje o radnom statusu od strane njegovog poslodavca, akti Kantonalne uprave civilne zaštite Kantona Sarajevo broj 03-30-28-27/21, od 01.09.2021. godine, za koje se podnositelj žalbe obraća Federalnom ministarstvu pravde od februara 2023. godine. Dana 3. januara 2023. godine zaprimljen je odgovor Federalnog ministarstva pravde, akt broj 03-45-2064/23 od 17.12.2023. godine a u prilogu i odgovor koji je dostavljen podnositelju žalbe vezano za upit o uvjerenju izdatom od strane poslodavca Kantonalne uprave civilne zaštite Kantona Sarajevo. Prethodno navedeni odgovor je, u svrhu informisanja, akti Institucije ombudsmena od 11.01.2024. godine, dostavljen podnositelju žalbe. Slijedom svega navedenog, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-152/23 se zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
17	Ž-LI-06-99/23	P-282/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10 1. Da poduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostavljanja ravnopravnije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda, ali i pripadnika ostalih naroda, što uključuje i provođenje javnih natječaja kada se bira manji ili veći broj kandidata, u skladu sa gore citiranim ustavnim i zakonskim načelima. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U izjašnjenju na preporuku odgovorna strana je navela: "...s obzirom na navedeno, a uvažavajući činjenicu da se u konkretnom predmetu žaliteljica koja se izjašnjava kao Bošnjakinja postupalo sukladno Zakonu o policijskim službenicima Kantona 10, a što je i vidljivo ako pogledamo nacionalnu strukturu uposlenih u policijskom tijelu – Upravi policije. Naime, kao i što navodite u Vašoj Preporuci, između ostaloga, prema popisu stanovništva na području Kantona 10 iz 1991. godine, a koji je relevantan, na području istoga je živjelo 10,4% Bošnjaka. Prema sadašnjem stanju u policijskom tijelu, odnosno Upravi policije uposleno je 11,68% Bošnjaka, dakle i više nego što pozitivni propisi nalažu, tako da odgovorno tvrdim da se pridržavamo istoga, kao što ćemo se pridržavati i u budućem prilikom prijema u policijsko tijelo...". Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.
18	Ž-BL-06-569/23	P-294/23	P R E P O R U K U • Da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem sistematskog uređenja pitanja naknade za troškove specijalizacije kod prijevremenog raskida radnog odnosa, u skladu sa opštim ustavnim principima koji garantuju svakome pravičnu naknadu za rad, slobodu volje kod stupanja u obligacione odnose i jednakost strana kod zaključivanja ugovora; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijestite Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	10.11.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja i soc. zaštite RS. 05.02.2024. i zatim 11.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
19	Ž-BL-06-545/23	P-342/23	PREPORUKU Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 1. Da otkloni opisane povrede u skladu sa Pravilnikom o ekvivalenciji položenih ispita na Univerzitetu Sarajevo i nalazima iz ove Preporuke 2. Da poduzme odgovarajuće mjere i radnje u cilju povećanja transparentnosti i objektivnosti u postupku ekvivalencije ispita i informisanja studenata o njihovim obavezama i pravima, što uključuje i pravo na adekvatno obrazloženje i djelotvoran pravni lijek; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijestite Ombudsmene o nenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena primila je, dana 28.12.2023. godine Izjašnjenje na Preporuku po žalbi Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, u kojem se između ostalog navodi da je obustavljen disciplinski postupak protiv ...zbog prestanka statusa studenta, kao i da su 27.11.2023. godine primili tužbu ... u predmetu broj: 65 0 P 1050486 23 P protiv tuženog Univerziteta u Sarajevu- Ekonomski fakultet, radi diskriminacije, te da će u cjelosti postupiti u skladu sa pravosnažnom sudskom presudom po okončanju postupka.
20	Ž-SA-06-148/23	P-353/23	P R E P O R U K U direktorici i Upravnom odboru 1. Da u cilju osiguranja mehanizama unutar Bolnice poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 2. Da u roku od 30 dana obavijestite Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Slijedom navedenog, odnosno cijeneći da je realizirana preporuka broj P-353/23 od 27.12.2023. godine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-148/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara. Protiv ove odluke ne može se podnositi žalba u skladu sa članom 22 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
21	Djelimično realizirana						

22	Ž-SA-06-241/22	P-178/23	P R E P O R U K U direktoru i Upravnom odboru JZU Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljem žalbe i direktorom Bolnice, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između direktora Bolnice i podnositelja žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u cilju osiguranja mehanizama unutar Bolnice poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	U instituciji Ombudsmena je dana 14.08.2023. godine zaprimljen odgovor v.d. direktora Bolnice u aktu broj 01-822-2/23 od 07.08.2023. godine, u kojem se između ostalog navodi da je održan sastanak direktora sa podnositeljom žalbe, te da je uspostavljena međusobna komunikacija, poboljšani međuljudski odnosi između od dvije strane i da se poduzimaju aktivnosti u organizaciji rada. Nadalje u odgovoru se navodi i da podnositelj žalbe obavlja i poslove dežurstva u JZU Opća bolnica „Dr. Mustafa Beganović“ Gračanica od mjeseca marta 2023. godine. Prethodno navedeni odgovor je, u svrhu informisanja, proslijeđen podnositelju žalbe aktom Institucije ombudsmena od 30.08.2023. godine. Slijedom navedenog, te cijeneći da je preporuka P-178/23 od 14.07.2023. godine razmotrena i dijelom realizovana, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-241/22 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara.
23	Ostvarena saradnja						
24	Ž-SA-06-1156/22	P-35/23	P R E P O R U K U direktoru Rudnika mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	23.02.2023. zaprimljen odgovor RMU Breza, 01.09.2023. Žalitelj dostavio dopunu dokumentacije, tj. Rješenje Općinskog suda u Visokom broj 41 O Pr 095360 22 Pr od 04.07.2023. godine kojim se obustavlja prekršajni postupak protiv njega koji je pokrenut povodom događaja na radnom mjestu u prostorijama RMU „Breza“ od dana 02.11.2022. godine „jer nije dokazano da su okrivljeni počinili prekršaj na način kako je navedeno u zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka“. Rad na predmetu je u toku U predmetu je izdata i Preporuka P-352/23, 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
25	Ž-SA-06-810/22	P-96/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da preispita postojeće unutrašnje normativno uređenje i pitanje proporcionalne zastupljenosti konstitutivnih naroda. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	20.04.2023 odgovor MUP Kantona Sarajevo koji je dostavljen stranci . 07.12.2023. i 31.01.2024.ažuriranje praćenja realizacije preporuka: odgovor na P-96/23 zaprimljen. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
26	Ž-SA-06-277/20	P-67/23	P R E P O R U K U JU CENTRU ZA SOCIJALNI RAD BREZA 1. Da, u okviru svoje nadležnosti, u skladu sa mišljenjem iz ove preporuke preduzme mjere na eliminisanju narušavanja ličnog dostojanstva, a sve sa ciljem poboljšanja uslova rada podnositelje žalbe i regulisanja radnog statusa podnositelje žalbe u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	13.04.2023. zaprimljen odgovor JU Centar za socijalni rad . 12.01.2024. na urgenciju za izvršenje preporuke zaprimljen odgovor JU Centar za socijalni rad Breza, 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
27	Ž-SA-06-118/23	P-125/23	P R E P O R U K U direktoru Elektrotehničke škole za energetiku • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 8 (osam) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 02.08.2023. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, akt broj 11-04/02-34-32362-1/23 od 26.07.2023. godine iz kojeg proizilazi da je ovo Ministarstvo po zaprimanju akta Institucije ombudsmena zatražilo od Škole dostavljanje izjašnjenja u vezi sa žalbom i razlozima nesaradnje sa Institucijom ombudsmena. Dana 07.11.2023. godine je zaprimljen odgovor direktora Elektrotehničke škole za energetiku Sarajevo u aktu broj 02-1836/23 od 01.11.2023. godine sa dokumentacijom u prilogu. Odgovor je dostavljen nakon traženja radne grupe koja je formirana u Instituciji ombudsmena za izradu Specijalnog izvještaja za praćenje realizacije preporuka a kojim je obuhvaćena i preporuka izdata u ovom predmetu broj P-125/23 od 26.05.2023. godine. U skladu sa članom 31 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, aktom od 24.11.2023. godine prethodno navedeni odgovor je proslijeđen podnositelju žalbe na uvid i komentare, koje je podnositeljica žalbe i dostavila u podnesku zaprimljenom dana 06.12.2023. godine u kojem između ostalog navodi da se u izjašnjenju opetovano ponavlja već ranije izneseno ... i da se podnositeljica žalbe opredijelila da “pauzira” sa svojom daljom borbom jer je trenutno stanje u radnom ambijentu takvo da podnositeljica žalbe više nije na stalnom udaru... što joj omogućava da svoj posao može bez ometanja obavljati u prostoru koji je koristila dugi niz godina, te se zahvaljuje Instituciji ombudsmena na angažmanu i promptnim reakcijama. Slijedom svega navedenog, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-118/23 se zatvara.
28	Ž-SA-06-183/23	P-171/23	P R E P O R U K U direktorici JU Srednja škola primijenjenih umjetnosti u Sarajevu predsjednici Školskog odbora 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljom žalbe, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Imajući u vidu da je svojim postupanjem označeni odgovorni organ iskazao spremnost za saradnju i postupanju po preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, kao i uvažavajući činjenicu da su izdavanjem Prepreporuke Ombudsmeni Bosne i Hercegovine iscrpili zakonom propisane mogućnosti, predmet Ž-SA-06-183/23 se ovom odlukom zatvara.
29	Ž-SA-06-470/21	P-175/23	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Kantonalo tužilaštvo Kantona Sarajevo aktom broj T09 0 KTAPO 0185446 23 od 08.12.2023 godine informisalo je Ombudsmene da ovo tužilaštvo aktivno radi na predmetu, te da još uvijek nisu zaprimili izvještaj o postupanju Federalne uprave policije, te da je stoga navedenoj policijskoj agenciji dana 07.12.2023 godine izdata urgencija za postupanje po naredbi za saslušanje svjedoka i prikupljanje drugih dokaza br. T09 0 KTAPO 0185446 23 od 03.05.2023 godine. Nakon zaprimanja izvještaja Federalne uprave policije, pristupio se analizi i ocjeni dokaza, eventualno prikupljanju novih dokaza, a sve u cilju donošenja tužilačke odluke. U skladu sa pravilima postupanja pred institucijom Ombudsmena, Žalitelju su proslijeđena sva zaprimljena izjašnjenja na komentar, na koji se isti nije očitovao. Cijeneći sadržaj zaprimljenih izjašnjenja, odnosno da Kantonalo tužilaštvo Kantona Sarajevo poduzima mjere i radnje u okviru svojih nadležnosti, kao i činjenicu da se od upućivanja navedenih akata, žalitelj nikada nije očitovao, niti je na drugi način izrazio namjeru za nastavak postupka, smatramo da žalitelj nije zainteresovan za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
30	Ž-LI-06-130/23	P-217/23	P R E P O R U K U Osnovnoj školi „Vranić“ 1. Da otkloni navedene propuste u natječajnoj proceduri prijema radnika na radno mjesto tajnika škole u OŠ „Vranić“ i donese odluku o izboru kandidata u skladu sa najstrožim načelima objektivnog odlučivanja, prema nalazima iz ove Preporuke; 2. Da se prilikom provođenja natječajnih procedura dosljedno rukovodi načelima propisanim Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da se uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa člankom 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije i da se reguliraju načela i principi jednakog postupanja, te osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Na navedenu preporuku Ombudsmeni BiH su zaprimili obavijest u kojem se navodi: „...Školski odbor Osnovne škole Vranić sastao se dana 22. rujna na 14. sjednici te utvrdio: Sud je prilikom vođenja panice ustvrdio nedostatak, odnosno pogrešnu primjenu materijalnog prava u ovom slučaju povrede odredaba Zakona o upravnom postupku FBiH. Kako je navedeno u presudi broj: 64 0 Rs 065637 22 Rs „istina je da Pravitnik o radu tuženika ne sadrži odredbe o izručju službene osobne niti zapisničar, ali se po mišljenju suda, u konkretnom slučaju imao primijeniti Zakon o upravnom postupku FBiH (Sl. novine FBiH, broj 2/1998, 48/1999 i 61/2022), s obzirom da se u konkretnom slučaju Škola, kao javna ustanova, obavljajući javne poslove rješavala u upravnim stvarima (čl.1.stavak 3 Zakona o upravnom postupku)“ Osnovna škola Vranić postupila je sukladno Presudi Općinskog suda broj: 64 0 Rs 065637 22 Rs i otklonjeni su navedeni nedostaci u natječajnoj proceduri i objavljen je ponovni izbor kandidata gdje su oba kandidata imala jednaku mogućnost za prijem na traženo radno mjesto.“ ... O nepostupanju odgovornog organa po preporuci je obaviješten neposredno viši organ. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po... žalbi.
31	Ž-SA-06-927/23	P-278/23	P R E P O R U K U PRIVREDNOJ KOMORI UNSKO-SANSKO KANTONA 1. da poništi Oglas o prijemu pripravnika u radni odnos na određeno vrijeme objavljen dana 09.10.2023. godine 2. da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, objavi Oglas za prijem pripravnika u radni odnos na određeno vrijeme, sačinjen u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti; 3. da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	...dana 07.11.2023. godine zaprimljen je odgovor po preporuci koji je dana 08.11.2023. godine dostavljen pritužitelju na izjašnjenje. H.A. nije se izjasnio na sadržaj odgovora do danas, tj 19.12.2023. godine. Obzirom na naprijed izneseno, činjenicu da je označeno odgovorno tijelo dostavilo izjašnjenje na preporuku, a da je pritužitelj pokazao nezainteresiranost za dalje vođenje postupka pred Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, to je odlučeno da se u skladu sa člankom 26. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovom odlukom predmet zatvori. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni za ljudska prava BiH nije dozvoljena žalba u smislu članka 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine .

32	Ž-SA-06-744/22	P-284/23	P R E P O R U K U PREDSIJEDNIKU UPRAVE BOSNA BANK INTERNATIONAL (BBI) D.D. SARAJEVO 1. Da se uspostavi mehanizam za preveniranje i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa zaposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	"...cijeneći da je preporuka P-284/23 od 20.10.2023. godine razmotrena, da je dostavljen odgovor na istu, te da poslodavac ostaje kod svog ranije istaknutog stava tokom istražnog postupka, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-744/22 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara. Cijeneći da je podnositelj žalbe u toku istražnog postupka pred Institucijom ombudsmana naveo da je pokrenuo i postupak za utvrđivanje diskriminacije na sudu, ima mogućnost da preporuku broj P-284/23, od 20.10.2023. godine priloži u sudskom postupku, u skladu sa članom 15, stav (9) a koji glasi: „U slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmana već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan, u skladu s pravilima postupka, razmotriti preporuke ombudsmana..."
33	Ž-BR-06-189/21	P-316/23	1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti s ciljem prevazlaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i podnositelja žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.01.2024. godine zaprimljen odgovor Policije Brčko distrikta BH, broj: 14.05-04-96824/23 od 21.12.2023. godine. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
34	Nije realizirana						
35	Ž-BL-06-611/22	P-14/23	R E P O R U K U Radio-televiziji Republike Srpske 1. Da preduzme korake ka sporazumnom rješenju spora sa ciljem popravljivanja narušenih radnih odnosa ili unapređenja radnog okruženja, na način da se pokušaju utvrditi uzroci, posljedice i zajednička rješenja za sporne situacije koje su nastale u konkretnoj situaciji, u skladu sa važećim zakonskim propisima kojima je regulisan proces rada, ali i Zakonom o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	"...Ova Preporuka predstavlja konačan i meritoran stav Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Ombudsmani Bosne i Hercegovine nemaju zakonski mandat za rješavanje radnih sporova, stoga su donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka. Napominjemo da Preporuku Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke, kao i eventualno ponovo vodene upravne postupke..."
36	Ž-BL-06-304/22	P-28/23	PREPORUKU Centru za informisanje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja * da u saradnju sa nadležnim obrazovnim ustanovama i drugim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem sistematskog uređenja pitanja ekvivalencije ocjena stečenih u inostranstvu, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; * da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostavi Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Izdavanjem Preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmana, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdata. Konačno, Preporuka Ombudsmana predstavlja konačan i meritoran stav Institucije Ombudsmana po ovom pitanju, koji možete koristiti u i drugim, eventualno pokrenutim postupcima ovim istim povodom. Obzirom na sve navedeno donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br.104/11).
37	Ž-BL-06-785/21	P-83/23	P R E P O R U K U direktoru JKP "ČISTOČA" d.o.o. Cazin 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke razmotri mogućnost premještanja podnosioca žalbe na radno mjesto koje odgovara njegovom stručnom znanju, stečenim vještinama, ali i zdravstvenom stanju; 2. Da internim aktima preduzeta uređi postupak unapređenja zaposlenika; 3. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 4-151/23 od 31.03.2022. godine, odgovorna strana obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je podnosilac žalbe ostvario pravo na invalidsku penziju (invalid I kategorije) i to na osnovu Rješenja Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje - Kantonalne administrativne službe za Unsko-sanski kanton, broj: FZ 4/2/1-31-2-30965-3/22 od 05.09.2022. godine, te je tako istom prestao radni odnos u JKP "Čistoča" d.o.o. Cazin zaključno sa 02.11.2022. godine. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
38	Ž-SA-06-243/23	P-89/23	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi „Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine“ Pazarić – Upravnom odboru 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poduzme aktivnosti na izmjeni odredbe člana 10. (pravo na odbranu) Pravilnika o disciplinskoj odgovornosti radnika u Javnoj ustanovi „Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine“ Pazarić na način da iza rečenice Radnik protiv kojeg se pokreće ili vodi disciplinski postupak se brani sam doda sljedeći tekst: "ili uz pomoć branitelja kojeg sam odabere". 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32, stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane BiH o postupcima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	10.04.2023. zaprimljen odgovor JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić . Obzirom da iz navedenog akta Javne ustanove „Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine“ Pazarić proizlazi da Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine nije realizovana, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera dana 10.05.2023. godine obaviješten je Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2023. godinu. 09.01.23. zaprimljen je odgovor JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić .
39	Ž-SA-06-158/23	P-103/23	P R E P O R U K U Vijeću ministara BiH 1. Da, uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme sve aktivnosti i mjere u cilju okončanja postupaka po Javnom pozivu za izbor i imenovanje direktora Agencije za policijsku podršku Bosne i Hercegovine, broj: 56/21 od 10.09.2021. godine i direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, broj: 33/22 od 24.05.2022. godine u skladu sa principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, te osigura puno uživanje principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 03.06.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: 04-34-2-2082-11/23 od 06.06.2023. godine iz kojeg proizlazi da Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine nije realizovana. Imajući u vidu da je preporuka upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao neoposredno višem organu, te da je institucija Ombudsmana poduzela sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositelja prigovora se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2023. godinu.
40	Ž-LI-06-89/23	P-169/23	P R E P O R U K U Ravnateljici Srednje škole „Drvvar“ 1. Da odmah poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom, s ciljem prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između iste i žaliteljice, na način da se pokušaju pronaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 (trideset) dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Povodom izdate preporuke, Ombudsmani BiH su zaprimili obavijest Srednje škole u Drvaru broj: 304/23 od 21.7.2023. g. u kojem se navodi da je žaliteljici zbog isteka vremena na koji je ugovor o radu sklopljen, prestao radni odnos. Sve obaveze, koje uključuju isplatu plaće, isplatu naknade za mentorstvo, te za korištenje godišnjeg odmora su isplaćene. Uzimajući u obzir sve navedeno, Ombudsmani su odlučili da u smislu članka 35. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po žalbi.
41	Ž-BL-06-749/22	P-163/23	P R E P O R U K U Rudniku uglja „Kreka“ d.o.o. Tuzla 1. Da otkloni povredu prava radnika u ovom privrednom društvu i omogući ostvarivanje prava na rad i prava koja proizilaze iz radnog odnosa, isključivo u skladu sa potrebama optimalne organizacije rada i principom kvaliteta radnika, uvažavajući mišljenje organizacije radnika, odnosno Sindikata Rudnika uglja „Kreka“ d.o.o. Tuzla – Sindikat rudara, kao i nalaze iz ove Preporuke. 2. Da Rudnik uglja „Kreka“ d.o.o. Tuzla u roku od 60 dana obavijesti Instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	Kako na preporuku nije dostavljen odgovor u propisanom roku, dana 25.10.2023. Institucija Ombudsmana uputila je Urgenciju istim odgovornim stranama, na koju takođe nije dostavljen odgovor do dana sacinjavanja ovog obavještenja. Izdavanjem Preporuke i upućivanjem Urgencije iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke se objavljuje i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmana, kao i u godišnjem izvještaju za izvještajni period tokom kojeg je Preporuka izdana.

42	Ž-SA-06-85/23	P-187/23	Vijeću ministara Bosne Hercegovine 1. Da izvrše dopunu Odluke o okvirnim kriterijima za dodjelu novčane nagrade zaposlenim u institucijama Bosne i Hercegovine na način da se jasno precira nadležni organ za vršenje nadzora nad primjenom iste; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	U Instituciji ombudsmana je, nakon upućivanja urgencije Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, dana 14.12.2023. godine zaprimljen odgovor u aktu broj 02-50-2-3309-1/23, od 12.12.2023. godine u kojem se navodi da je zaključkom broj 05-07-1-2123-34/23 od 31.08.2023. godine zaduženo Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine da u saradnji sa Ministarstvom civilnih poslova BiH dostavi izjašnjenje po predmetnoj preporuci te da o tome izvijesti Vijeće ministara BiH. Prethodno navedeni akt Vijeća Bosne i Hercegovine br. 02-50-2-3309-1/23, od 12.12.2023. godine je također dostavljen Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine i Ministarstvu civilnih poslova BiH. Nakon toga je, dana 22.12.2023. godine, zaprimljen je odgovor Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine u aktu broj 08-50-3-6284-5/23, od 24.11.2023. godine za koji se navodi da je sačinjen u saradnji sa Ministarstvom civilnih poslova BiH u kojem se između ostalog navodi da je riječ o diskrecionom pravu rukovodilaca institucija BiH da li će i kome od zaposlenih isplatiti novčanu nagradu (stimulaciju) koji imaju i krajnju odgovornost za korištenje ovog mehanizma. "...Imajući u vidu da je pitanje novčane nagrade već regulisano gore navedenim propisima, preporuku Ombudsmena za zaštitu ljudskih prava BiH smatramo suvišnom." Slijedom toga navedeno, odnosno odgovor, odnosi se na preporuku P-187/23 od 04.08.2023. godine razmotrena, da je dostavljen odgovor na istu, da se ostaje kod ranije zaprimljenog stava Ministarstva civilnih poslova BiH tokom istražnog postupka, kao i da je sa svime upoznato Vijeće ministara BiH, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-85/23 se, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvara.
43	Ž-BL-06-139/23	P-258/23	P R E P O R U K U Skupštini Posavskog kantona i Vladi Posavskog kantona 1. Da otkloni utvrđene povrede prava i bez odlaganja poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi Vlada Posavskog kantona bila uspostavljena u skladu sa gore navedenim ustavnim načelima, prema nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Dana 15.12.2023. godine Skupština Županije Posavske je dostavila odgovor... Izdavanjem preporuke najvišim predstavničkim i izabranim tijelima na nivou kantona iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmana ima u postupanju po individualnim žalbama. Nalaz i dispozitiv Preporuke ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, po predmetu žalbe, koji možete koristiti u bilo kojem drugom postupku pokrenutom ovim povodom, uključujući i sudske postupke.
44	Ž-SA-06-780/22	P-300/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona 1. Da preduzme mjere da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način, imajući u vidu kako kvalitet osoblja, tako i posebno nacionalnu zastupljenost svih konstitutivnih naroda i ostalih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona, shodno obavezama iz Ustava Bosne i Hercegovine, Zakona o policijskim službenicima Zapadnohercegovačkog kantona i Zakona o zabrani diskriminacije; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Postupajući po zahtjevu Ombudsmena Bosne i Hercegovine, dana 06.12.2023. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona dostavilo je sljedeći odgovor: „Vežano za Vaš dopis broj Ž-SA-06-780/22 od dana 18. listopada 2023. godine odnosno Preporuku da Ministarstvo unutrašnjih poslova Županije Zapadnohercegovačke poduzme mjere da se zapošljavanje policijskih službenika odvija na transparentan i zakonit način izvještavamo Vas kako se svi natječaji koji se provode ovo Ministarstvo, pa time i oni koji se tiču prijema policijskih službenika odvija sukladno propisanim zakonskim i podzakonskim aktima koji su na snazi u ovoj županiji. Podsjećamo kako to među ostalim, podrazumijeva objavu Javnog natječaja za pohtavanje temeljne policijske obuke u dnevnim novinama, a na kojeg se mogu prijaviti svi državljani Bosne i Hercegovine. Nadalje sukladno Pravilniku o sadržaju, načinu i rasporedu testiranja kandidata za pohtavanje temeljne policijske obuke svaki kandidat ima uvid u rezultate svog testa, te iste odobrava vlastoručnim potpisom. Govoreći konkretno o natječaju na kojeg se Vi referirate (Javni natčaj za pohtavanje temeljne policijske obuke objavljen 23.velečja 2022. godine), izvještavamo Vas da prilikom testiranja (izuzev intervjua) kandidat nikada nije bio sam sa članovima Povjerenstva za izbor, nego su bili prisutni i ostali kandidati čime se postiže veća transparentnost rada. Također, sukladno navedenom Pravilniku o sadržaju, načinu i rasporedu testiranja kandidata za pohtavanje temeljne policijske obuke, po završetku testiranja, na oglasnoj ploči Ministarstva unutarjih poslova Županije Zapadnohercegovačke je objavljena lista kandidata sa postignutim bodovima koja je dostupna svim zainteresiranim strankama i na koju kandidati imaju pravo žalbe. ... U kontekstu nacionalne zastupljenosti svih konstitutivnih naroda, u konkretnom slučaju na kojeg se te referirali Povjerenstvo za izbor ni iz jednog dokumenta kojeg je kandidat ... priložio prilikom prijave na Javni natčaj za pohtavanje temeljne policijske obuke, kao ni postupaka tijekom testiranja nije moglo zaključiti koje je isti nacionalnosti, te je tretiran jednako kao i svi ostali kandidati budući da bi svako drugačije ponašanje, izdavanje ili pogodovanje bilo upravo diskriminacija njega ili ostalih kandidata.” S obzirom na navedeni odgovor odgovornog organa, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023. godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-06-780/22.
45	Nema odgovora						
46	Ž-SA-06-305/23	P-233/23	P R E P O R U K U Elektrotehničkoj školi za energetiku Sarajevo– direktoru –školskom odboru • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 18.04.2023. godine, 25.05.2023. godine i 20.06.2023. godine Rok za realizaciju preporuke: odmah.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima dana 11.10.2023. godine ponovno pozvali označeni odgovorni organ da postupi po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine i uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena. Kako do dana 27.11.2023. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-233/23, to su u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera, obavijestili neposredno viši organ, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu, 03.01.2023. Zaprimljena je kopija akta Ministarstva za odgoj i obrazovanje KS kojim se od JU Elektrotehničke škole za energetiku traži informacija o realizaciji Preporuke P-233/23.
47	Ž-SA-06-217/22	P-303/23	PREPORUKU SINDIKATU METALACA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 14.12.2023. godine dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-303/23. Sindikat metalaca Federacije Bosne i Hercegovine do dana sačinjavanja ove odluke, dakle do 08.02.2024.godine, nije dostavilo traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, zbog čega donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-06-217/22.
48	Ž-BR-06-135/22	P-314/23	1. Da bez odlaganja poduzme sve aktivnosti sa ciljem prevladavanja narušenih međuljudskih odnosa te nedostatka profesionalne komunikacije sa zalutjelicom, na način da se pokušaju pronaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. poduzme sve mjere u cilju implementacije člana 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije u BiH prema kojem su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. 3. da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava BiH o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 16.02.2024. Institutu za hemijsko inženjerstvo upućena urgencija za izjašnjenje po Preporuci P-314/23. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
49	Ž-SA-06-1156/22	P-352/23	P R E P O R U K U direktoru Rudnika mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza 1. Da, poduzme aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljom žalbe i drugim licima uključenim u konkretan slučaj, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije nadređenih i zaposlenika, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Rudnika mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 19.02.2024. Rudniku mrkog uglja Breza upućena urgencija za postupanje po Preporuci. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
50	UKUPNO	-		01 - Diskriminacija			
51	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
52	42	155	17	1	10	10	4
53	POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					

54	Djelimično realizirana						
55	Ž-SA-05-162/23	P-181/23	P R E P O R U K U Gradske uprave Grada Zenica 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzmu sve zakonom propisne aktivnosti i mjere u cilju donošenja i usvajanja internog akta kojim bi se detaljnije uredile procedure komunikacije Gradske uprave/gradskih službi sa javnošću i medijima, način obraćanja, ugovaranje medijskih istupa u Gradske uprave i drugim službama Grada Zenica, a u cilju poboljšanja komunikacije/koodinacije medija i Odsjeka za protokol i informisanje odnosno zaposlenika Gradske uprave Zenica i medija; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	02 - Mediji i sloboda informisanja	Djelimično realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je u konkretnom predmetu proveden postupak istraživanja, da je donesena Preporuka broj: P-181/23 od 13.07.2023. godine, te da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će bit uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
56	UKUPNO	-		02 - Mediji i sloboda informisanja			
57	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
58	1	1	0	1	0	0	0
59	POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
60	Realizirana						
61	Ž-SA-05-38/23	P-23/23	P R E P O R U K U Gradonačelniku grada Goražda 1. Da odmah po prijemu preporuke u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine razmotri zahtjeve za pristup informacijama žalitelja i u smislu člana 14. navedenog Zakona donese rješenje o pristupu informacijama; 2. Da u roku od 20 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Cijeneci da je Grad Goražde postupio po Preporuci Ombudsmena broj P-23/23 i donijeo Rješenje kojim se odobrava pristup informacijama, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni BiH su odlučili da nema osnova za daljnji postupanje po žalbi podnositelja, zbog čega se predmet broj: Ž-SA-05-38/23 pred institucijom Ombudsmena ovom odlukom zatvara. Protiv ove odluke nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH.
62	Ž-LI-05-218/22	P-18/23	P R E P O R U K U Direktor Južne ustanove Bolnica Travnik 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama podnositeljice od dana 31.10.2022.g. i u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH donese rješenje, koje treba sadržavati, pored ostalih elemenata i pouku o pravnom lijeku, kako bi žaliteljica mogla ostvariti pravo na korištenje pravnog lijeka.; 2. Da ubuduće o svim postavljenim zahtjevima za pristup informacijama odlučuje sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH 3. da u roku od deset (10) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Direktor JU Bolnice Travnik je 3.3.2023.g. dostavio Ombudsmenima rješenje bolnice broj: 2301-1416 od 28.2.2023.g. kojim je riješeno o zahtjevu žaliteljice o pristupu informacijama. Obzirom da je preporuka ispoštovana, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35.toč.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po Vašoj žalbi.
63	Ž-BL-05-699/22	P-40/23	PREPORUKU direktoru „Aerodroma Republike Srpske“ a.d. Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-1563-4/22, od dana 31.03.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine da je obavještenjem broj: 01-1563-4/22, od dana 08.03.2023. godine, odlučila o zahtjevu za slobodan pristup informacijama, koji je podnesen dana 05.10.2022. godine. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
64	Ž-BL-05-438/22	P-41/23	PREPORUKU Generalnom sekretarijatu Vlade Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev od dana 26.05.2022. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 04.3/053-209/23, od dana 29.03.2023. godine, Generalni sekretarijat je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da je podnosiocu žalbe po zahtjevu za pristup informacijama od dana 26.05.2022. godine, odgovorio aktom broj: 04.3/053-209/203, od dana 29.03.2023. godine. Polazeci od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
65	Ž-SA-05-1046/22	P-46/23	P R E P O R U K U Ministru unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poništi Rješenje broj: 05-03-04-1-794/2022 od 25.01.2023. godine, te da donese novo rješenje u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 15.03.2023. godine žaliteljica je dostavila Instituciji ombudsmena informaciju da je Ministarstvo postupilo po preporuci i donijelo Rješenje broj: 05-03-04-2-2/2023 od 13.03.2023. godine iz kojeg se vidi da je Preporuka Ombudsmena u cjelosti realizovana.
66	Ž-SA-05-46/23	P-45/23	P R E P O R U K U načelniku Opštine Pale 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke po Zahtjevu za pristup informacijama žaliteljice, imajući u vidu mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj Preporuke broj: P-45/23 od 10.02.2023. godine, kao i Obavještenje Opštine Pale broj: 02-053/3-1 od 29.03.2023. godine o realizaciji Preporuke broj: P-45/23 godine, te Obavještenje o zahtjevu za pristup informacijama broj: 02-053/3 od 13.03.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze da je u konkretnom predmetu Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine realizovana. Također, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da se u konkretnom predmetu nisu upuštali u razmatranje i odlučivanje o osnovnosti samog zahtjeva, odnosno nisu ulazili u meritum stvari, već su razmatrali ispunjenost proceduralnih uslova, kako je to predviđeno Zakonom o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske.
67	Ž-MO-05-135/22	P-64/23	P R E P O R U K U POVJERENSTVU ZA DRŽAVNU SLUŽBU VLADE ŽUPANIJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu M.P., od dana 14.11.2022. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Povjerenstvo za državnu službu, svojim dopisom od 17.03.2023.godine, obavještava instituciju Ombudsmena da je uvažena izdata preporuka, te je u skladu sa istom doneseno Rješenje broj 01-95-PDS-157-3/22-547-1, od 17.03.2023.godine, na osnovu kojeg je žaliteljici odobren pristup informacijama. Rješenje je dostavljeno i instituciji Ombudsmena na uvid, kao i žaliteljici, sa uputom o pravnom lijeku, u slučaju nezadovoljstva istim, na što je upućena i od strane institucije Ombudsmena dopisom od 22.03.2023.godine. Žaliteljica se, nakon zaprimanja rješenja i dopisa institucije Ombudsmena, nije izjašnjavala. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st.8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (prihvaćena preporuka), zatvore predmet broj: Ž-MO-05-135/22.
68	Ž-BR-05-6/23	P-71/23	Općinskom sudu u Živinicama 1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje podnositelju žalbe po zahtjevu za pristupom informaciji od 1. 11. 2022. godine, a sve sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvjesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 22. 5. 2023. godine institucija Ombudsmena zaprimila je odgovor Općinskog suda Živice broj: 033-0-Su-23-000001-Omb od 16. 5. 2023. godine u kojem se navodi: "Dana 15.05.2023. godine ovaj sud je zaprimio zahtjev Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za dostavu odgovora u vezi Preporuke broj. P-71/23. Rješenjem Općinskog suda u Živinicama broj 033-0-Su-23-000697-2 od 31.03.2023. godine odlučeno je po zahtjevu za pristup informacijama H.E. od 01.11.2022. godine. Na navedeno rješenje H.E. je blagovremeno uložio prigovor dana 13.04.2023. godine, a koji je Rješenjem Općinskog suda u Živinicama broj 033-0-Su-23-000697-3 od 03.05.2023. godine odbijen je kao neosnovan." Uzimajući u obzir da je preporuka P-71/23 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-6/23 po žalbi Edina Husović.

69	Ž-BL-05-784/22	P-81/23	PREPORUKU predsjedniku Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14, stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 05-1-12-4814/22, od dana 30.03.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmen Bosne i Hercegovine da je rješajem broj: 05-1-12-4814/22, od dana 29.12.2022. godine, odlučila o zahtjevu za slobodan pristup informacijama, koji je podnesen dana 30.11.2022. godine. Imajući u vidu navдено, izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
70	Ž-SA-05-1299/22	P-90/23	P R E P O R U K U 1. Da poništi Rješenje broj: 01-01-45-1917-3/22 od 14.11.2022 godine i Rješenje broj: 01-01-45-131/23 od 23.01.2023. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama žalitelja; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-01-45-600-1/23 od 24.04.2023. godine Fond Kantona Sarajevo za izgradnju stanova dostavio je Rješenje broj: 01-01-45-734/23 od 24.04.2023. godine kojim se podnosiocu žalbe u cijelosti odobrava pristup traženim informacijama. Rješenje je dostavljeno i podnosiocu žalbe Obzirom da je označeni odgovori organ nakon izdavanja Preporuke otklonio ukazanu povredu prava, postupio po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, odgovorio i odobrio pristup traženim informacijama, predmet se ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
71	Ž-SA-05-993/20	P-92/23	P R E P O R U K U Općini Ilidža • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.04.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje na prethodno navedenu preporuku u čijem prilogu je dostavljena obavijest Stručne službe općinskog načelnika, broj: 13-04-4144/20 od 21.01.2021. godine u kojoj se navodi da se podnositeljci žalbe dostavljaju akti Stručne službe i akti Službe za inspeksijski nadzor, na znanje. U prilogu je dostavljena i kopija prethodno navedenog pismena sa oznakom „Retour“ na dan 23.01.2021. godine. Dana 12.04.2023. godine prethodno navedeno izjašnjenje dostavljeno je podnositeljci žalbe radi informacije. Napominje se da podnositeljci žalbe niti na koji način nije kontaktirala Instituciju ombudsmena nakon podnošenja žalbe. Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da je podnositeljci žalbe omogućen uvid u spis, te da je pismeno sa aktima nadležnih službi Općine Ilidža vraćeno sa predmetne adrese, predmet se pred Institucijom ombudsmena zatvara .
72	Ž-LI-05-36/23	P-80/23	Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH 1. Da po konkretnom zahtjevu žalitelja za pristup informacijama od 29.09.2022.g., ponovljenog dana 12.12.2022. godine, donesete odluku u vidu administrativnog akta (rješenja), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku, budući da je zahtjevu djelimično udovoljeno (na način da je podnositelj zahtjeva obaviješten da je zahtjevu traženim informacija dostupan na Vašoj web stranici). Ukoliko niste u posjedui preostalih traženih informacija iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni proslijediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnositelja zahtjeva. 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 29.05.2023. godine odgovorna strana se izjasnila na Preporuku br: P-80/23 u kojoj se navodi: „Postupajući u skladu sa Vašim aktom, broj i datum označeni u vezi, ovim putem u prilogu akta dostavljamo kopiju Rješenja broj: 01-04/3-11-2/23 od 23.05.2023. godine, kojim su ispoštovane preporuke Institucije ombudsmena/ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način da je zadovoljena forma Rješenja, odnosno da isto sadrži dispozitiv, obrazloženje i pouku o pravnom lijeku. Također, upućen je i Zahtjev za nadležno postupanje Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10, broj: 01-04/3-3/23 od 23.05.2023. godine, o čemu je obaviješten i podnosilac Zahtjeva „...“ ... Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-36/23, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
73	Ž-BL-05-109/23	P-115/23	PREPORUKU direktoru Javnog preduzeća za vodovod i kanalizaciju "15 april " a.d. Višegrad 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 13. februara 2023. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 0Z-301-1/23 od 7. jula 2023. godine, Vodovod je obavijestio Ombudsmen Bosne i Hercegovine da je shodno tački 2. Preporuke postupio po Zahtjevu podnosioca žalbe i to u skladu sa odredbom člana 14. stav 2. Zakona o slobodi pristupa informacijama ("Službeni glasnik RS", br. 20/2001), i na način što je udovoljio Zahtjevu za slobodu pristupa informacijama od dana 13. februara 2023. godine. U prilogu pomenutog akta, Vodovod je dostavio dopis broj: 0Z-301/23 od 6. juna 2023. godine, te je uvidom u isti jasno da je udovoljeno predmetnom zahtjevu podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
74	Ž-SA-05-247/23	P-121/23	P R E P O R U K U dekanesi Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da poništi Rješenje broj: 01-3-1609/23 od 04.04.2023.godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH i Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 02.06.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje na Preporuku, naprijed navedeni broj u privitku kojeg je dostavljena preslika Rješenja donesenog u procesu implementacije preporuke (rješenje broj: 01-3-2628/23 od 02.06. 2023. godine kojim se poništava rješenje od 04.04.2023. godine i predmet vraća na ponovni postupak). Dana 21.06.2023. godine stranka je dostavila rješenje broj 05-1-2653/23 od 06.06.2023. godine kojim joj se djelimično odobrava pristup informacijama, a koje je doneseno slijedom rješenja broj 01-3-2628/23 od 02.06.2023. godine. Dana 12.07.2023. godine pritužiteljici je upućen Zahtjev za dostavu informacije kojim se od imenovane traži da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine da li je u slučaju nezadovoljstva rješajem od 06.06.2023. godine izjavila prigovor na rješenje od 06.06.2023. godine, kao i da je od strane Rektorata Univerziteta u Sarajevu zaprimila sve tražene informacije. Obzirom na činjenicu da je pritužiteljica ostvarila pristup traženim informacijama, kao i da je preporuka pod brojem P-121/23 ispoštovana, to Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za dalje postupanje u predmetu broj Ž-SA-05-247/23, te se isti ovom odlukom zatvara, sukladno članku 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine
75	Ž-BL-05-745/22	P-129/23	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za saobraćaj i puteve grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 08.08.2022. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom Odjeljenja broj: 06-370-9783/2022, od dana 07.07.2023. godine, dostavljen je odgovor na izdatu preporuku. Pomenuti akti u sebi sadrži odgovore na tražene informacije po podnesenom zahtjevu koji je bio predmetom razmatranja od strane Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
76	Ž-BL-05-652/22	P-143/23	PREPORUKU direktoru „Gradske toplane“ a.d.Doboj 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 2886/23, od dana 15.06.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je podnositeljci žalbe udovoljila po podnesenom zahtjevu, od dana 22.07.2022. godine. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra ispoštovanom.
77	Ž-LI-05-68/23	P-147/23	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, znanosti, mladosti, kulture i sporta SBK/KSB • Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama g dina. A.H. od dana 16.2.2023. godine i donese rješenje u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Obzirom da je odgovorna strana nakon upućene preporuke otklonila povredu prava, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35, tački 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
78	Ž-BR-05-93/20	P-151/23	1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje po zahtjevu od dana 14.5.2020. godine za pristup informacijama podnosiocu žalbe, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovini 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izjavi Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.07.2023. godine zaprimljen je odgovor Policijske uprave Lukavac, broj: 08-06/10-03.8-1-887/23 od 26.06.2023. godine u kome se navodi: "U prilogu akta dostavljamo vam Rješenje, a po vašoj preporuci, broj i datum veze". Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da je Policijska uprava Lukavac dostavila i Rješenje, broj: 08-06/10-03.8-1-887/23 od 26.06.2023. godine, kojim se žalitelju D.S. odobrava pristup informacijama koje posjeduje Policijska uprava Lukavac. Obzirom na naprijed navedeni odgovor, kao i činjenicu da je Policijska uprava Lukavac postupila po preporuci P-151/23, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-93/20.
79	Ž-BL-05-134/23	P-153/23	P R E P O R U K U opštini Novi Grad – načelniku opštine 1. Da Institutu za certifikovanje sistema d.o.o. Sarajevo omogući slobodan pristup traženim informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i malazima iz ove Preporuke. 2. Da opština Novi Grad – načelnik opštine u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Obzirom da je odgovorni organ, svojim Aktom broj: 01-052-133/23 od 28.06.2023. godine, a o čemu je obavijestio Instituciju Ombudsmena Aktom broj: 01-052-133/23 od 11.07.2023. godine, načelno pribavio nalaze i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine sadržane u pomenutoj Preporuci donesena odluka kao u uvodu, u skladu sa članom 35 stav 1 tačka 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).

80	Ž-SA-05-735/21	P-160/23	P R E P O R U K U Glavnom tužiocu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnja sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje u kojoj fazi postupka se nalazi predmet broj: T03 0 KTA 0077833 18, da li je u međuvremenu donesena tužilačka odluka, odnosno kada se može očekivati donošenje iste; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je Ured Glavnog Tužitelja Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona u Odgovoru od 28.07.2023. godine istakao da će rad tužiteljice u ovom predmetu u narednom periodu biti pod posebnim nadzorom šefa odsjeka, zamjenika glavnog tužitelja, kao i samog glavnog tužitelja sa ciljem efikasnog okončanja postupka i donošenja tužilačke odluke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
81	Ž-SA-05-137/23	P-173/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Tešanj 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzete odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnom predmetu, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona, a u skladu sa Preporukom; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	... Obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P- 173/23 od 11.07.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
82	Ž-BL-05-689/22	P-165/23	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područna jedinica Ugljevik 1. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 04.10.2022. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Područna jedinica dostavila je odgovor na preporuku aktom broj: 21.48/952.1-6-464/22, od dana 17.07.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
83	Ž-SA-05-358/23	P-193/23	P R E P O R U K U Javnom preduzeću Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine, d.o.o. Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od dana 18.03.2023. godine i u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH donese rješenje; 2. Da u roku od 20 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 17.09.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Javnog preduzeća Željeznice Federacije Bosne i Hercegovine, d.o.o. Sarajevo, akt broj 1-15079-1/2023 od 24.08.2023. godine (u prilogu akta), kojim se obavještavaju Ombudsmeni Bosne i Hercegovine da je postupajući po Preporuci, naprijed navedeni broj, doneseno Rješenje od dana 23.08.2023. godine i isto je dostavljeno pritužitelju. Obzirom na činjenicu da je Preporuka broj P-193/23 ispoštovana, to su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donijeli odluku da se predmet broj Ž-SA-05-358/23 zatvara, sukladno članku 35.
84	Ž-SA-05-751/22	P-196/23	P R E P O R U K U POREZNOJ ISPOSTAVI BANOVIČI I KANTONALNOM POREZNOM UREDU TUZLA 1. Da postupe shodno članu 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine po Zahtjevu podnosioca žalbe za pristup informacijama broj: 02-05/2022 od 16.05.2022. godine i broj : 03-06/2022 od 14.06.2022. godine i donesu rješenja o pristupu informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz izjašnjenja Kantonalnog poreznog ureda u Tuzli broj: 13-3-04-45-1-105-10/22 od 28.08.2023. godine jasno proizilazi da odgovorni organ jeste postupio po Preporuci Ombudsmena broj: P-196/23 na način da je poduzimao aktivnosti i mjere ali ne na način da je donio rješenje shodno članu 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima i aktivnostima institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu sadržaj odgovora Kantonalnog poreznog ureda u Tuzli broj: 13-3-04-45-1-105-10/22 od 28.08.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnosioca žalbe, te se predmet Ž-SA-05-751/22 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
85	Ž-BL-05-744/22	P-212/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona Da, po prijemu ove preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po zahtjevu podnosioca žalbe i Institucije ombudsmena od 12.04. i 31.05.2023. godine, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	08.11.2023. Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona upućena je Urgencija za dostavljanje izjašnjenje po Preporuci P-212/23 . 31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku ni Urgenciju po Preporuci nije zaprimljeno. 22.02.2024. Vladi USK je upućena urgencija - Obavještenje o nepostupanju po Preporuci P-212/23. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
86	Ž-BL-05-439/23	P-209/23	PREPORUKU Policijskoj stanici Jahorina 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 19.10.2023. godine zaprimljen je odgovor na Preporuku u kojem se navodi da je podnositeljica žalbe dobila tražene informacije. Navedeno izjašnjenje prosledeno je podnositeljici žalbe. Podnositeljica žalbe dostavila odgovor u kojem je navedeno da je zahtjev za pristup informacijama glasilo na Zapisnik o štetnom događaju a da odlukom o pristupu informacijama još uvijek nije odlučeno o zahtjevu na način kako je glasilo. Ombudsmeni su tražili izjašnjenje na ove okolnosti. Odgovorni javni službenik dostavio je informaciju da je u konkretnom slučaju u pitanju bio prekršaj koji je okončan izdavanjem prekršajnog naloga i prihvatanjem odgovornosti od strane počinioca prekršaja, i da je u ovom slučaju sačinjena službena zabilješka. Imajući u vidu navedeno, da odgovorni javni službenik ne posjeduje informaciju u obliku u kojem podnositeljica žalbe insistira da se informacija dostavi, predmet se zatvara.
87	Ž-BL-05-292/23	P-206/23	PREPORUKU predsjedniku Višeg privrednog suda u Banjaluci 1. Da odmah po dobijanju preporuke, odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 03.05.2023. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom Suda broj: 66-0-Su-23-000 408/2, od dana 18.09.2023. godine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavljeno je obavještenje o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke. Polazeći od sadržine navedenog obavještenja u kome se navodi da je dana 31.08.2023. godine doneseno rješenje kojim se B.B. odobrava pristup informacijama, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
88	Ž-MO-05-109/23	P-232/23	P R E P O R U K U MINISTARSTVU FINANSIJA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA 1. Da u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese Rješenje o pristupu informacijama po zahtjevu E.R. od dana 07.06.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 12.09.2023. godine dostavljen je odgovor Ministarstva finansija HNK broj: 01-45-1355/23-5 u kojem ističu da su pregledom službenih e-mailova Ministarstva utvrdili da nisu zaprimili e-mail žalitelja već jedini akt zaprimljen koji se odnosi na imenovanog je dopis Kabineta Vlade HNK od 11.04.2023. godine, kojim je proslijeđen e-mail od E.R. u kojem traži informacije o uplati sredstava Vlade HNK za koji ističu da je uređno odgovoreno imenovanom dostavljanjem analitičke kartice za 2023. godinu. Nakon dostavljanja odgovora žalitelju, isti ističe zahvalnost i telefonskim putem obavještava instituciju Ombudsmena da će podnijeti novi Zahtjev za pristup informacijama putem redovne pošte. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-109/23.
89	Ž-MO-05-85/23	P-248/23	P R E P O R U K U DIREKTORU J.P. VODOVODA 1. Da u skladu sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu M. M. , od dana 16.05.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	J.P. Vodovod obavijestio je dana 11.10.2023. godine, Instituciju Ombudsmena da je postupljeno po preporuci, te da je žalitelju omogućen pristup traženim informacijama. Prednji odgovor dostavljen je i podnositelju žalbe na izjašnjenje, dana 13.10.2023. godine, radi izjašnjenja, a koje izjašnjenje, ni nakon proteka ostavljeno roka, nije dostavljeno od istog. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka prihvaćena), zatvore predmete broj: Ž-MO-05-85/23.
90	Ž-MO-05-143/23	P-250/23	P R E P O R U K U DIREKTORU J.P. KOMUS a.d. Nevesinje 1. Da u skladu sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu M.M. , od dana 16.05.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	J.P. Komus obavijestio je dana 27.09.2023. godine, Instituciju Ombudsmena da je postupljeno po preporuci, te dostavio rješenje o pristupu informacijama broj 01-185-1/23, od 27.09.2023. godine. Prednji odgovor dostavljen je i podnositelju žalbe na izjašnjenje, dana 03.10.2023. godine, radi izjašnjenja, a koje izjašnjenje, ni nakon proteka ostavljeno roka, nije dostavljeno od istog. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka prihvaćena), zatvore predmete broj: Ž-MO-05-143/23.

91	Ž-MO-05-90/23	P-249/23	P R E P O R U K U RAVNATELJU ZAVODA ZA ŠKOLSTVO HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE/KANTONA 1. Da poništi Rješenje Zavoda za školstvo Hercegovačko-neretvanske Županije/Kantona broj 03-11-142—2/23, od 18.04.2023. godine; 2. Da, sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, imenuje službenika za informiranje, koji obrađuje zahtjeve sačinjene u smislu ovog zakona; 3. Da, sukladno Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu S.M. , od dana 10.03.2023. godine; 4. Da, ubuduće, po svim zahtjevima za pristup informacijama, postupa sukladno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 5. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	17.10.2023. zaprimljen odgovor Zavoda za školstvo HNK.Preporuka realizirana.
92	Ž-SA-05-406/23	P-253/23	P R E P O R U K U direktoru Energoinvest-a d.d. Sarajevo I. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženu informaciju da li je u razmatren zahtjev B.H., da li je u međuvremenu donesena odluka, odnosno kada se može očekivati donošenje iste; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija je dana 11.12.2023. godine zaprimila Odgovor Energoinvest-a d.d. Sarajevo broj: KD/BH-4-2270/23 od 07.12.2023. godine kojim se navodi: „Pozivajući se na Vaš dopis broj gornji, koji smo primili 06.12.2023.godine i kojim nas pozivate da se u roku od 15 dana pismeno očitujemo vezano za zahtjev za pristup informacijama B.H.kod privrednog društva Energoinvest, d.d.,Sarajevo, obavještavamo Vas da smo odgovorili na zahtjev imenovan koji Vam dostavljamo u prilogu ovog podneska.“ Žaliteljici je navedeni akt sa prilogom upućen dana 18.12.2023. godine radi uvida i dostave pisanog komentara. Ista je upozorena da će se u suprotnom smatrat da odustaje od žalbe. Obzirom da je od upućivanja navedenog akta, pa do danas protekao period od više od mjesec dana, a žaliteljica u ostavljenom roku nije postupila po navedenom, niti je na drugi način izrazila namjeru za nastavak postupka, utvrđeno je da žaliteljica nije zainteresovana za daljim postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
93	Ž-SA-05-1233/22	P-274/23	P R E P O R U K U Okružnom javnom tužilaštvu Prijedor I. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženu informaciju koja se odnosi na status predmeta koji se vodi pred Tužilaštvom, odnosno informaciju da li je u međuvremenu donesena tužilačka odluka; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine pod brojem: Ž-SA-05-1233/22. Naime, Institucija je u konkretnom predmetu provela postupak istraživanja, te su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu prikupljenih činjenica utvrdili osnovanost žalbenih navoda, te donijeli Preporuku broj: P-274/23 od 11.10.2023. godine. Kako je u konkretnom predmetu Okružno javno tužilaštvo Prijedor Aktom broj: T22 0 KTA 0015892 21 od 23.10.2023. godine, dostavilo informaciju koja se odnosi na status predmeta koji se vodi pred Tužilaštvom, odnosno informaciju da je u međuvremenu donesena tužilačka odluka odnosno naredba o nesprovođenju istrage (te da je ista odluka dostavljena žalitelju), Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
94	Ž-BL-05-425/23	P-307/23	P R E P O R U K U Načelniku opštine Kotor Varoš, da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke. Da u roku od 15 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Načelnik opštine dostavio je odgovor na preporuku, na način da je po zahtjevu podnosioca žalbe donio Zaključak. Imajući u vidu navedeno, predmet podnosioca žalbe se zatvara na način da je Preporuka ispoštovana, a podnosilac žalbe može se ponovo obratiti ukoliko se pojave opravdani razlozi za navedeno.
95	Ž-BL-05-479/23	P-329/23	P R E P O R U K U Direktor Sudske policije u Federaciji BiH I. Da odmah po prijemu preporuke u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine razmotri zahtjeve za pristup informacijama B. M. i u smislu člana 14. navedenog Zakona donese rješenje o pristupu informacijama; 2. Da u roku od 20 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Iz odgovora Sudske policije broj: Sp-03-01/2-2110-3/23 od 18.12.2023. godine, proizlazi: „U vezi sa Vašim aktom iz predmeta veze, obavještavamo vas da smo postupili u skladu sa preporukom te donijeli rješenje za pristup informacijama, koje vam u prilogu akta dostavljamo.“ U prilogu je dostavljena kopija rješenja Sudske policije broj: Sp-01-03-01/2-2110-2/23 od 15.12.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
96	Ž-BL-05-597/23	P-337/23	PREPORUKU Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine I. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe ponovo uputi obavještenje – poziv za dopunu zahtjeva u formi zaključka, na adresu navedenu u zahtjevu, u skladu sa članom 12. stav 1. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 24.01.2024. godine, Ministarstvo je dostavilo zaključak broj: UP09-07-24-2267/23, od dana 16.01.2024. godine. Pomenutim zaključkom podnosilac žalbe se obavještava da podnoseni zahtjev u roku od osam (8) dana uredi, odnosno precizira, kako bi se po istom moglo postupiti. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
97	Djelimično realizirana						
98	Ž-SA-05-916/22	P-55/23	P R E P O R U K U ministru zdravstva Kantona Sarajevo I. Da po zahtjevima za pristup informacijama žalitelja od dana 20.04.2022. godine i od dana 11.05.2022. godine odluču u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke; 2. Da još jednom razmotri zahtjev za preispitivanje stručne odgovornosti prim.dr. Suad Rožajac i prof.dr. Jasmina Halimić, te da razmotri mogućnost poduzimanja dodatnih mjera u smislu odredbi Zakona o zdravstvenoj zaštiti u Federaciji BiH; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 11.04.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo broj: 10-04-7367/23 od 05.04.2023. godine u kojem se, između ostalog navodi: „...ovo ministarstvo je predmetnu preporuku prosljedilo Etičkom komitetu, od koga je zatražilo da isti u okvirima svojih nadležnosti i kompetencija razmotri i izjasni se u vezi sa stavovima iznesenim u predmetnoj preporuci Institucije ombudsmena/ombudsmana. Etički komitet Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo je na svojoj 17 redovnoj sjednici održanoj dana 30.03.2023. godine, razmatrao Preporuku Institucije ombudsmena... ..Međutim još jednom vas informišemo da je ovo ministarstvo po zaprimljenim zahtjevima za pristup informacijama dostavljenim od strane zajedničke advokatske kancelarije Sabina Kadrić i Irma Muhović, kao punomoćnika postupalo u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH...“ U odnosu na dio preporuke koji se odnosi na zahtjeve za preispitivanje stručne odgovornosti, u aranije navedenoma ktu Ministarstva navodi se: „...Želimo još jednom kazati da nije u nadležnosti Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo da preispituje i utvrđuje etičku i stručnu odgovornost ljekara, niti je ovo ministarstvo nadležno za izdavanje odobrenja za samostalan rad ljekarima, pa samim tim nije nadležno ni za oduzimanje istih...“ Imajući u vidu sadržaj akta Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-55/23 od dana 17.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
99	Ostvarena saradnja						
100	Ž-BR-05-5/23	P-109/23	1. da osiguranju kontinuirani stručni nadzor nad radom nastavnika u JU Gimnazija „Meša Selimović“ Tuzla; 2. da poduzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do odstupanja od odredbi Okvirnog zakona Bosne i Hercegovine i Zakona o srednjem obrazovanju/naobrazbi i odgoju Tuzlanskog kantona u JU Gimnazija „Meša Selimović“ Tuzla; 3. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je akte JU Gimnazija „Meša Selimović“ Tuzla broj: 02-1247-1/23 od 23.05.2023.godine i Pedagoškog zavoda Tuzlanskog kantona broj: D-21/1-34-012622-1/23 od 29.05.2023.godine iz kojih proizlazi da je preporuka prihvaćena te se između ostalog navodi da je planom rada Pedagoškog zavoda planiran kontinuirani stručni nadzor u ustanovama obrazovanja na području Tuzlanskog kantona od 01.09.2023.godine.

101	Ž-LI-05-125/23	P-254/23	P R E P O R U K U Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10 I. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da po konkretnom zahtjevu žalitelja za pristup informacijama, donesete odluku in vidu administrativnog akta (rješenja). Ukoliko niste u posjedu sa svim traženim informacijama iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni prosljediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnositelja zahtjeva. 2. Da obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Na navedenu preporuku Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor direktora Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 kojim dostavlja informacije tražene predmetnim zahtjevom za pristup informacijama. Odgovor ... je dostavljen na komentar, po kojem nije zaprimljeno izjašnjenje stranke. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi
102	Ž-SA-05-986/23	P-327/23	P R E P O R U K U Vladi Hercegačko-neretvanskog kantona 1. Da postupi u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama u potpunosti primjenjujući odredbe navedenog Zakona; 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	NE	Budući da izjašnjenje nije zaprimljeno, 31.01.2024. upućena je Urgencija za izvršenje Preporuke. 12.02.2024. zaprimljen odgovor iz Ureda predsjednika Vlade Hercegačko-neretvanskog kantona. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
103	Nije realizirana						
104	Ž-SA-05-616/22	P-1/23	P R E P O R U K U Da Vlada Kantona Sarajevu roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	...Kako Vlada Kantona Sarajevo nije dostavila odgovor istoj je upućena urgencija na Preporuku aktom od 26.4.2023. godine, međutim još uvijek nije uspostavljena suradnja, odnosno nije odgovoreno na upućene akte. Iz prethodnog proizišla da Preporuka Ombudsmena nije realizirana, o čemu je aktom od dana 21.6.2023. godine obaviještena Skupština Kantona Sarajevo, kao neposredno više tijelo. Predmet će biti uvršten u Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2023. godinu. Imajući u vidu da Preporuke nije realizirana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa člankom 35. stavkom 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu članka 22. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH. 19.09.2023 odgovor Skupštine KS - informacija da je Obavijest o neizvršenju preporuke dostavljena Vladi KS na postupanje. 21.02.2024. zaprimljen odgovor Vlade KS
105	Ž-SA-05-578/21	P-4/23	P R E P O R U K U v.d. direktora Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke, prioriteto poduzme aktivnosti u cilju ubrzanja radova na izgradnji stambene jedinice u vlasništvu M.S., povratnice u Opštinu Pnjaravor. 2. Da u cilju realizacije Preporuke pod tačkom 1, utvrdi sa izvođačem radova realnu dinamiku izvođenja radova, uvažavajući protok vremena od potpisivanja ugovora pa do danas; 3. Da kontinuirano vrši nadzor nad izvođačem radova, a kako s eradovi na izgradnji ne bi bespotebno izlagali; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 23.03.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine broj: 06-41-6-470-3/23 od 16.03.2023. godine, dok je dana 04.04.2023. godine zaprimljen akt Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske broj: 26.04-020-1228-1230-13-3/19-IV od 30.03.2023. godine. Oba navedena akta sadrže informaciju da su predstavnici Sekretarijata dana 01.08.2022. godine, prilikom obilaska lokaliteta u cilju definisanja dinamike izvođenja radova i uvođenja izvođača u radove, konstatovali da je korisnik izveo unutrašnje radove u objektu kao i fasadnu stolariju, te izmijenili prvobitno stanje koje odstupa od nivoa propisane pomoći koja je odobrena, nakon čega objekat žaliteljice zadovoljava odgođavajuće standarde o minimumu stambenih uslova, što je propisano Zakonom o izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine i raseljenim osobama u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" br. 23/99, 21/03 i 33/03). Navodi se i da se Preporuka Ombudsmena ne može realizovati jer je podprojekat BiH4 DPSZ programa završen, kao i Ugovor sa izvođačem radova koji je obuhvatao, između ostalih, i sanaciju objekta žaliteljice. Imajući u vidu navedene odgovore, kao i činjenicu da žaliteljica od momenta podnošenja žalbe Instituciji ombudsmena, pa do dana sačinjavanja odluke, niti u jednom aktu nije Ombudsmenima dostavila informaciju da je objekat saniran o vlastitom trošku, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH.
106	Ž-BL-05-587/22	P-9/23	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za finansije u opštini Srebrenica 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi suradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 24.08.2022. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Budući da odgovorna strana nije dostavila odgovor na izdatu preporuku u roku koji joj je preporukom određen, ombudsmeni su, aktom od dana 23.02.2023. godine, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 3. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ... o izdavanju preporuke upoznali načelnika opštine Srebrenica. Aktom broj: 01-04-SI/23, od dana 27.03.2023. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
107	Ž-BL-05-684/22	P-31/23	PREPORUKU direktoru JZU "Zdravstveni centar Brčko" 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja oglasi ništavim rješenje broj: 01/2-156, od dana 26.09.2022. godine 2. Da podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 21.09.2022. godine odgovori donošanjem novog rješenja u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Budući da Zdravstveni centar nije dostavio odgovor na preporuku u roku koji mu je određen, ombudsmeni su u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), o činjenici izdavanja preporuke obavijestili Vladu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Odgovor na izdatu preporuku nije dostavljen Ombudsmenu Bosne i Hercegovine ni pored upućenog obavještenja neposredno višem organu. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima ombudsmena za 2023. godinu.
108	Ž-SA-05-1097/22	P-48/23	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Bihać 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od dana 26.09.2022. godine i od 27.09.2022. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 09.03.2023. godine zaprimljen je akt gradonačelnika Grada Bihaća broj: 07/1-04-5719/22 od 06.03.2023. godine iz kojeg prizlazi da Preporuka Ombudsmena nije realizovana, o čemu je aktom od dana 10.03.2023. godine obaviješteno Gradsko vijeće Grada Bihaća, kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2023. godinu. Imajući u vidu da Preporuke nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH. Dana 29.11.2023. zaprimljen je odgovor Gradonačelnika Grada Bihaća na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
109	Ž-SA-05-1058/22	P-38/23	PREPORUKA Federalno ministarstvo pravde treba preispitati svoju praksu u vezi potrebnih informacija za ažuriranje liste o sticanju prava vlasništva stranih državljana i obavijestiti o tome Instituciji ombudsmena u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 03.08.2023. godine uputili smo dopis FMP-u u kojem smo naznačili da se nadamo da će u narednom periodu doći do otklanjanja eventualnih nedretna a do danas nismo zaprimili bilo kakav odgovor. Uzimajući u obzir da je Institucija ombudsmena poduzela sve zakonom predviđene mjere pristupiti čemo zatvaranju predmeta, s tim da čemo informacije o ovom predmetu navesti u godišnjem i drugim izvještajima koje dostavljamo zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini. U roku postupanja na predmetu dostavljani su vam svi dokumenti ali ukoliko vam budu potrebne dodatne kopije radi zastupanja vaših stranaka možete nas slobodno kontaktirati. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
110	Ž-BL-05-747/22	P-51/23	PREPORUKU Direktor Zavoda za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14, stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...Do danas, odgovora strana nije dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku, pa se s tim u vezi izdata preporuka smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
111	Ž-BL-05-664/22	P-53/23	PREPORUKU direktoru JU Doma zdravlja Kantona Sarajevo 1. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 04.10.2022. godine odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, uz obavezno ispitivanje javnog interesa za tražene informacije 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-05-08-863-2/23, od dana 30.03.2023. godine, Dom zdravlja je dostavio odgovor na izdatu preporuku, u kome između ostalog navodi da je rješenje broj: 01-05-7796-2/22, od dana 11.10.2022. godine, doneseno u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Federacije Bosne i Hercegovine" br. 32/01, 48/11). Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom.

112	Ž-SA-05-1317/22	P-47/23	P R E P O R U K U glavnoj kantonalnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. Da, u skladu sa članom 260, stav 2. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine poništi Rješenje broj: A-1345/22-II od 11.01.2023. godine, te da donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu navode iz ove Preporuke. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 21.03.2023. godine zaprimljen je akt Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo broj: A-253/21 od 17.03.2023. godine u kojem je navedeno: „...Cijeneći navode Vaše preporuke, obavještavamo Vas da je oštećenom data uputa o nadležnom organu za postupanje u konkretnom predmetu. Nadalje, s obzirom da se krivični predmet broj T09 0 KT 0151597 22 2 (T09 0 KT 0151597 21 2) nalazi u fazi odlučivanja po podnesenoj pritužbi kod Federalnog tužilaštva F BiH, to će ovo Tužilaštvo, u slučaju vraćanja krivičnog predmeta broj T09 0 KTP 0151597 22 2 (T09 0 KT 0151597 21 2), a ovisno o datim uputama Federalnog tužilaštva F BiH, odlučiti o daljnjem postupanju u ovoj stvari...“ Imajući u vidu sadržaj navedenog odgovora iz kojeg se zaključuje da Preporuka Ombudsmena broj: P-47/23 od 07.02.2023. godine, nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmena za 2023. godinu. Nakon arhiviranja predmeta, dana 29.05.2023. zaprimljen je odgovor Kantonalnog tužiteljstva.
113	Ž-BL-05-782/22	P-74/23	PREPORUKU Načelniku opštine Istočno Novo Sarajevo Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosi teljci žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 31.08.2022. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke Ombudsmeni zaprimaju odgovore načelnika opštine i to akte broj 01/I-053-1/22 od 05.04.2023. godine i akt isti broj od 19.05.2023. godine sa priložima. Iz priloženog zapisa na pristupu informacijama od 31.03.2023. godine proizilazi da podnositeljci žalbe nije omogućen uvid u relevantnu dokumentaciju, zbog nepostojanja ovlaštenja za zastupanje pravnog lica ... Sumirajući sve činjenice u konkretnom slučaju, Ombudsmeni konstatuju da navedeni nisu postupili u skladu sa Preporukom Ombudsmena broj P-74/23 od 09.03.2023. godine i nisu postupili u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmena, o nepostupanju po Preporuci Ombudsmena upoznaje se Skupština opštine Istočno Novo Sarajevo, kao najviši zakonodavni organ na području opštine i organ kojem načelnik opštine odgovara za svoj rad. Pored toga, nepostupanje po Preporuci Ombudsmena biće prezentovano i u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, koji se, između ostalog, dostavlja i Narodnoj skupštini Republike Srpske na znanje i informaciju.
114	Ž-BR-05-204/22	P-79/23	1. da hitno, a najkasnije u roku od deset (10) dana od dana prijema ove preporuke donese rješenje po zahtjevu od dana 8.7.2022. godine za pristup informacijama podnositelju žalbe, a u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosne i Hercegovini 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke izvjesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	02.06.2023. ažuriranje praćenja realizacije preporuka - utvrđeno da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno u ostavljenom roku. 22.01.2024. godine zaprimljen odgovor Vlade Brcko distrikta BiH, broj: 13-002476/23 od 16.01.2024. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
115	Ž-BL-05-86/23	P-112/23	PREPORUKU direktoru Lutrije Republike Srpske a.d. 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	...Lutrija Republike Srpske nije postupila u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Ujedno, Lutrija Republike Srpske nije ni postupila po izdatoj preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine te se ista smatra neispostovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obavješteni Narodna skupština Republike Srpske, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanje preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
116	Ž-BL-05-812/22	P-114/23	PREPORUKU direktoru JZU Dom zdravlja Stanari 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 17.12.24.12.2021. godine i 18.02.2022. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 19.06.2023. godine Ombudsmeni zaprimaju odgovor Doma zdravlja Stanari broj 4-442.5/22 od 14.06.2023. godine, kao odgovor na Preporuku Ombudsmena. Kako navode, podnositeljci žalbe je omogućen slobodan pristup informacijama. Sumirajući sve činjenice u konkretnom slučaju, Ombudsmeni konstatuju da navedeni nisu postupili u skladu sa Preporukom Ombudsmena broj P-114/23 od 11.05.2023. godine i nisu postupili u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj. Uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmena, o nepostupanju po Preporuci Ombudsmena upoznaje se opština Stanari, kao osniivač Doma zdravlja Stanari. Pored toga, nepostupanje po Preporuci Ombudsmena biće prezentovano i u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, koji se, između ostalog, dostavlja i Narodnoj skupštini Republike Srpske na znanje i informaciju. Kako su iscrpljene sve zakonske mogućnosti u konkretnom slučaju, Ombudsmeni predmet broj Ž-BL-05-812/22 zatvaraju, o čemu se obavještavaju nadležni organi i podnositeljca žalbe.
117	Ž-SA-05-327/23	P-120/23	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova 1. Da u smislu člana 260. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine , a u vezi sa članom 261. stav 2. istog Zakona, poništi Rješenje broj: 01-45-1-04 od 24.03.2023. godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH i Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-120/23 nije realizirana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
118	Ž-BL-05-125/23	P-162/23	P R E P O R U K U Privrednom društvu – Centralno grijanje d.d. Tuzla 1. Da ponovo razmotri omogućavanje pristupa traženim informacijama žalitelju, u potpunosti ili djelomično, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da odgovori organ – Centralno grijanje d.d. Tuzla u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 07.08.2023. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor direktora Privrednog društva Centralno grijanje d.d. Tuzla broj: 12-08560-2023 od 03.08.2023. godine u kojem se navodi da „Centralno grijanje“ d.d. Tuzla ostaje kod donesenog prvostepenog rješenja koje je i potvrđeno Rješenjem drugostepenog organa broj: 09-07062-2023/VII-3 od 30.03.2023. godine. Naime, predmetna Studija ne sadrži projekcije kojima bi se, eventualno, riješio problem zagađenosti zraka, već sadrži podatke koji se isključivo odnose na sistem daljinskog grijanja u smislu položaja trase i glavnih elemenata na trasi sistema daljinskog grijanja, te ti podaci ne bi trebali biti dostupni široj javnosti iz sigurnosnih razloga. Ovakav stav je zauzet i iz razloga što Studija nije prošla neophodnu proceduru usvajanja i odobrenja od strane organa upravljanja odgovornog organa. U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
119	Ž-SA-05-208/23	P-168/23	P R E P O R U K U Općini Stari Grad Sarajevo 1. Da ponovo razmotri zahtjev za pristup informacija podnositelja žalbe i postupi u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon prijema preporuke Zavod je između ostalog donio rješenje broj: 01/II-04-4-3271-1/22 od dana 04.07.2023. godine, koje je u međuvremenu realizirano od strane kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja; i rješenje broj 01/I-03-1-655-5/23 od 28.09.2023. godine, protiv kojeg ste pokrenuli upravni spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Uvidom u odgovore na preporuku, koji su vam prethodno dostavljeni, možemo zaključiti da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, a vašu dalju zaštitu prava možete ostvariti u upravnom sporu koji ste pokrenuli. U vezi drugih mjera koje su naveden u preporuci, a odnose se na donošenje podzakonskih akata Institucija ombudsmena će nastaviti rad na tom pitanju kroz redovne i posebne aktivnosti kao što su izrada specijalnih izvještaja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
120	Ž-SA-05-564/23	P-180/23	P R E P O R U K U dekanesi Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1. Da poništi Rješenje broj: 01-3-2941/23 od 26.06.2023. godine i donese novo rješenje zasnovano na odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	...Imajući u vidu sadržaj Preporuke, kao i Odgovor Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od 18.10.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da, u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije predmetne Preporuke. Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-180/23 od 12.07.2023. godine bit će upućen Senatu Univerziteta u Sarajevu. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
121	Ž-MO-05-94/23	P-189/23	P R E P O R U K U MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA ŽUPANJE ZAPADNOHERCEGOVAČKE 1. Da u skladu sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje o pristupu informacijama, po zahtjevu T.B. , od dana 06.06.2023. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke, Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Ministarstvo unutarnjih poslova ŽZH dalo je svoj odgovor na preporuku dana 24.08.2023. godine, kako stranka nije podnijela zahtjev sukladno zakonskim pravilima, o čemu je i ranije obavješten, radi čega nemaju namjera postupiti po preporuci. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga poduzeo radnje suglasno Zakonu), zatvore predmete broj: Ž-MO-05-94/23.
122	Ž-BL-05-40/23	P-205/23	PREPORUKU guverneru Centralne banke Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja oglašni ništavnim drugostepeno rješenje po izjavljenoj žalbi na prvostepeno rješenje u kojem je podnositeljci žalbe odbijen pristup informacijama po zahtjevu od dana 20.12.2022. godine 2. Da podnositeljci žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 20.12.2022. godine odgovori donošenjem novog rješenja u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 110-12-1-445-6/23, od dana 22.09.2023. godine, Centralna banka dostavila je odgovor na izdatu preporuku. Centralna banka između ostalog navodi da zbog postojanja upravnog spora preporuka u ovom momentu ne može biti realizovana. Nakon donošenja presude ista biti ispoštovana jer će razriješiti nastalu situaciju u pogledu i drugih sponornih pitanja kao što je naknada troškova za zastupanje. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispostovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

123	Ž-BL-05-512/23	P-241/23	PREPORUKU Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14, stav 3. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Ministarstvo nije postupilo u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješteni Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
124	Ž-BL-05-394/23	P-257/23	PREPORUKU Komisiji za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14, stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Komisija nije postupila po izdatoj preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine te se ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješteni Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
125	Ž-SA-05-819/23	P-276/23	E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri prigovor žalitelja na Rješenje broj: 14-03-45-04458/23 od 07.09.2023. godine, razmotri poništenje Rješenja broj: UP-2-14-01-45-00006/23 od 03.10.2023. godine i donese novo rješenje u smislu člana 14., a u vezi sa članom 5. i 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Istom organu je dana 04.12.2023. godine upućena Urgencija za realizaciju Preporuke. Također, imajući u vidu sadržaj Preporuke broj: P-276/23 od 12.10.2023. godine, kao i činjenicu da je odgovorni organ dostavio Informaciju od 11.12.2023. godine iz koje proizilazi da ostaje pri ranije donesenim odlukama, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze da u konkretnom predmetu Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzeli radnjama u konkretnom predmetu ispitili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnje postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke će biti uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
126	Ž-BL-05-229/23	P-292/23	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona 1. Da uspostavi dvostepeni postupak u odlučivanju po zahtjevima za pristup informacijama, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti kako bi na efikasan način oklonila povredu prava podnosioca žalbe. 3. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Vlada Tuzlanskog kantona je Instituciji Ombudsmena dostavila Zaključak broj: 02/1-04-39114-1/23 od 27.11.2023. godine. U navedenom Zaključku, odgovorni organ obavještava Instituciju Ombudsmena da je Vlada Tuzlanskog kantona upoznata sa Preporukom broj: P-292/23, kao i sa predmetom žalbe, odnosno zahtjevom Udruženja ... u vezi sa pristupom informacijama, kao i prigovorima koje je navedena nevladina organizacija istakla. Tumačaci sadržinu navedenog Zaključka, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da Preporuka broj: P-292/23 nije ispoštovana, odnosno da nije provedena. Izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Institucija Ombudsmena ima u postupanju po individualnim žalbama. Gore navedeni stav ujedno predstavlja konačan, meritoran i javno objavljen stav Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine koju možete koristiti u bilo kojem drugom postupku predmetu ovim povodom, uključujući i sudske postupke. ... Obzirom da je odgovorni organ dostavio odgovor na nalaze i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine sadržane u pomenutoj Preporuci, kao i da je u pomenutom odgovoru izražena nespremnost odgovornog organa da postupi po istoj, kao i da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nemaju mogućnost prinudnog provođenja odluka koje donesu, donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35 stav 1 tačka 8 Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
127	Ž-BL-05-579/23	P-333/23	PREPORUKU direktoru JU Politehničke škole Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14, stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	Škola nije postupila u skladu sa izdatom preporukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te se ista smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
128	Nema odgovora						
129	Ž-LI-05-48/23	P-146/23	P R E P O R U K U Upravi za inspeksijske poslove Kantona 10 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da po konkretnim zahtjevima žalitelja za pristup informacijama, donesete odluku u vidu administrativnog akta (rješenja), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku. Ukoliko niste u posjedu sa svim traženim informacijama iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni prosljediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnosioca zahtjeva. 2. Da obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Budući da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu dobili izjašnjenje odgovorne strane o realizaciji Preporuke br: P-146/23 od dana 05.06.2023. godine, to su dana 06.07.2023. godine o istom obavijestili neposredno viši organ, Vladu Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-48/23.
130	Ž-LI-05-37/23	P-145/23	P R E P O R U K U Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da po konkretnim zahtjevima žalitelja za pristup informacijama, donesete odluku u vidu administrativnog akta (rješenja), koje treba da sadrži, između ostalog, obrazloženje odluke i pouku o pravnom lijeku. Ukoliko niste u posjedu sa svim traženim informacijama iz zahtjeva, isti zahtjev ste dužni prosljediti nadležnom javnom organu u skladu sa čl. 13. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, i o tom obavijestiti podnosioca zahtjeva. 2. Da obavijestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Budući da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu dobili izjašnjenje odgovorne strane o realizaciji Preporuke br: P-145/23 od dana 05.06.2023. godine, to su dana 06.07.2023. godine o istom obavijestili neposredno viši organ, Vladu Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-37/23.
131	Ž-SA-05-450/23	P-266/23	P R E P O R U K U Regionalnoj advokatskoj/odvjetničkoj komori Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju odlučivanja po zahtjevu podnosioca žalbe u formi Rješenja iz kojeg bi bilo vidljivo da li se pristup informacijama odbija/dozvoljava u cjelosti ili djelomično, zakonski osnov izuzeće informacije, a što svakako obuhvata provođenje, te obrazloženje testa javnog interesa, kao i sva druga relevantna pitanja kao što su pouka o pravu na prigovor, naznaka adrese organa kojem se prigovor podnosi, rok i troškove za podnošenje prigovora. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 24.01.2024. godine uputili urgenciju na Preporuku, međutim do dana sačinjavanja ove odluke (o zatvaranju predmet) nisu zaprimili odgovor. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su sažetak Preporuke objavili na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu da su izdavanjem Preporuke Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ispunili sve zakonom propisane mogućnosti, kao i uvažavajući i činjenicu da je neposredno viši organ upoznat s predmetnom problematikom, odnosno da je ozačeni odgovori organ kompletan spis uputio Advokatskoj komori FBiH Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta Ž-SA-05-450/23. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će Preporuku uvrstiti i u svoj Izvještaj o rezultatima rada, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, te predložiti Skupštini Breko distrikta Bosne i Hercegovine.
132	Ž-BL-05-279/23	P-291/23	P R E P O R U K U Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske 1. Da ponovo razmotri zahtjev podnosioca žalbe u pogledu pristupa traženim informacijama u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama i nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.

133	Ž-SA-05-561/23	P-296/23	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenoj roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 14.12.2023. godine dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-296/23. Samostalno sindikat radnika komunalne privrede u FBiH – Sindikalna podružnica KJKP Grac Sarajevo do dana sačinjavaju ove odluke, dakle do 08.02.2024.godine, nije dostavilo traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine. Predstavničkom domu i Damu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, zbog čega donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-05-561/23.
134	Ž-BL-05-411/23	P-330/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK-a 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je Vladi USK upućena obavijest o nepostupanju po Preporuci. Rad na predmetu je u toku.
135	UKUPNO	-	03 - Pristup informacijama				
136	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJUE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
137	70	70	36	1	3	24	6
138	POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
139	UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
140	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJUE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
141	0	0	0	0	0	0	0
142	POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
143	Realizirana						
144	Ž-BL-05-376/22	P-11/23	PREPORUKU Policijskoj stanici Banja Luka – Lazarevo, Odjeljenju za komunalne i stambene poslove i poslove saobraćaja grada Banja Luka i Odsjeku za kontrolu parkinga 1. da u okviru svojih ovlaštenja preduzmu dodatne mjere na rješavanju ovog problema, uključujući preispitivanje dosadašnjih aktivnosti, a sve sa ciljem rješavanja istog; 2. da obavijeste instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 60 dana od dana prijema preporuke, a u skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: 13-01/2-052-209/23 od dana 23. februara 2023. godine, Policijska stanica Banja Luka – Lazarevo obavijestila je Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama po ovom pitanju. U pomenutom aktu se navodi, sljedeće: „... Nakon utvrđivanja činjeničnog stanja, uzimanja izjava i kompletiranja predmeta, Policijska stanica Banja Luka Lazarevo je dana, 13.12.2022. godine, pokrenula prekršajni postupak protiv lica „...“ te je Osnovnom sudu u Banja Luci, Odjeljenju za prekršaje, dostavila Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, zbog počinjenog prekršaja na članu 8. Zakona o Javnom redu i miru, Republike Srpske. Nakon prijave od dana, 24.07.2022. godine, na do danas, nije bilo međusobnih prijava od strane gore navedenih lica, iz čega se može zaključiti da su preventivne i represivne mjere sprovedene od strane pošt. službenika ove PS, dale rezultate. Pošt. službenici ove PS su upoznati sa problematikom među navedenim licima iz prethodnog vremena i narušenim međukomunjskim odnosima, te će i u narednom vremenu pratiti stanje na terenu kroz redovne poslove.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispostovanom.
145	Ž-SA-05-606/21	P-91/23	P R E P O R U K U Centar za socijalni rad Jajce * da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, * da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	05 - Policija	Realizirana	DA	27.04.2023. zaprimljen odgovor Opštine Jajce.Obiteljska anamneza za broj: SI-31-255/23 od 06.04.2023. godine sačinjena je na zahtjev Institucije ombudsmena, a primjenjene tehnike i metode su bile kućna posjeta i razgovor sa obitelji. Iz iste proizilazi sljedeće: „Riječ je o funkcionalnoj porodici koja je zadovoljavajućeg materijalnog stanja, djelomično urednog zdravlja i urednih porodičnih odnosa. Žive na spratu porodične kuće koja se sastoji od tri domaćinstva. Problem se javlja između porodica ... Centar za socijalni rad je nekoliko puta izrazio na teren, obavljao razgovor sa obje porodice, upućivao ih u Centar za mentalno zdravlje na razgovor sa psihologom i drugim stručnim djelatnicima. Posljednjih nekoliko godina ... boravi i radi u Njemačkoj, te nije bilo prijavi niti potrebe za intervencijama. S obzirom da je Centar za socijalni rad već nekoliko puta intervenirao, upućivao porodice na obraćanje stručnim djelatnicima Centra za mentalno zdravlje, upućivao obje porodice na rješavanje nastale situacije razgovorom i mirnim putem, situacija se smirila tek kada su se porodice razdvojile.“ Čiji je prethodno navedeno, predmet broj Ž-SA-05-606/21 se pred Institucijom ombudsmena zatvara .
146	Ž-SA-05-516/23	P-185/23	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko – dobojskog kantona 1. Da poduzme odgovarajuće mjere koje su u nadležnosti Ministarstva kako bi se pristupilo izmjeni Pravilnika o registriranju vozila, na način da se u članu 14, Pravilnika o registriranju vozila (Službeni Glasnik BiH, broj: 53/22) doda stav da rok od 30 dana za povrat registarskih tablica iza umrlog počinje teći nakon okončanja ostavinskog postupka; 2. Da se obavijeste Ombudsmeni Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 17.09.2023. godine Institucija Ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, broj: 08-01-02/1-03-6-9-3/23 AD od 07.09.2023. godine u kojem su dostavili informaciju da ovom prilikom navode "...da su u toku aktivnosti koje predvodi Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine u saradnji sa organima za unutrašnje poslove u cilju donošenja novog Pravilnika o registraciji vozila, kojom prilikom će ovo Ministarstvo svakako imati u vidu vašu preporuku za izmjenu Pravilnika u dijelu koji se odnosi na računanje početka toka roka propisanog u postupku odjave vozila. "
147	Ž-SA-05-612/23	P-225/23	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Srednjobosanskog kantona 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrati u pravni okvir, a u cilju osiguranja temeljite primjene Zakona o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine, te poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala primjena zakona i čime bi se omogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	05 - Policija	Realizirana	DA	"Obavještavamo Vas da smo izvršili uvid u Vašu preporuku broj i datum gornji, te vas obavještavamo da je ista uvažena i da će postupanje u konkretnom slučaju u narednom periodu biti usklađeno sa datim preporukama." Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je odgovorni organ svojim Aktom od 15.11.2023. godine istakao da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-225/23 od 24.08.2023. godine uvažena, te da će postupanje organa u narednom periodu biti usklađeno s istom. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
148	Ž-BR-05-83/22	P-229/23	Ministarstvo unutarnjih poslova, Upravi policije Tuzla 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 19. 9 2022.g., 6. 1. 2023. g., 17. 2. 2023.g., 11. 4. 2023.g. i 30. 5. 2023. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Dana 03.10.2023. godine zaprimljen odgovor PU Tuzla.
149	Ž-SA-05-777/23	P-321/23	P R E P O R U K U - Ministarstvu unutrašnjih poslova Travnik - - Policijskoj stanici Travnik 1. Da se razmotri poduzimanje odgovarajuće mjere koje su u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova Travnik i Policijske stanice Travnik kako bi se pristupilo izmjeni Zakona o policijskim službenicima Kantona Središnja Bosna, na način da se u članu 35. Dužnost zaprimanja prijava ("Sl. glasnik BiH", br. 27/2004, 63/2004, 5/2006, 58/2006, 15/2006, 50/2008 - dr. zakon, 63/2008, 35/2009, 7/2012 i 42/2018) doda stav da se uvede tonsko snimanje prilikom zaprimanja bilo koje prijave, i ako nije u pitanju krivična prijava telefonskim putem, s ciljem da se zaprimanje prijava vrši na transparentan, siguran i zakonit način. 2. Da se obavijeste Ombudsmeni Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. ☐ Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Realizirana	DA	Aktom broj: 02/1-3-05-4-790/23 od 06.12.2023. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Travnik dostavilo je odgovor u kojem se navodi : „Zahvaljujemo vam se na sugestiji i izdajtoj preporuci i ujedno vas obavještavamo da je u toku izmjena aktuelnog Zakona o policijskim službenicima SBK/KSB Travnik. Navedno će se u skladu sa vašom preporukom za uvođenje tonskog snimanja prilikom zaprimanja bilo koje prijave kako bi se obezbijedio transparentan, siguran i zakoniti način zaprimanja prijava, uvrtiti u započeto izmjenju Zakona o policijskim službenicima SBK/KSB.“ Nakon razmatranja dostavljenog odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da P-321/23 je realizirana, te su ocijenili da nema osnova za daljnji poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljice žalbe. Predmet će se uvrtiti u Godišnji izvještaj Institucije Ombudsmena za 2023. godinu.

150	Ostvarena saradnja						
151	Ž-BL-05-691/22	P-98/23	P R E P O R U K U 1. Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog Kantona, da odmah po prijemu ove Preporuke, preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti u cilju okončanja postupka po zahtjevu M.E. od 20.09.2022. godine. 2. Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog Kantona, da odmah po prijemu ove Preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju donošenja odluka u predmetima broj: T04 0 KTAK 0050448 22 i T04 0 KTAK 0051341 22. 3. Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog Kantona i Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog Kantona, da, u roku od 60 dana računajući od prijema ove preporuke, obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u BP utvrđeno je da su zaprimljeni odgovori: - 21.06.2023. god. Kantonalno tužilaštvo ZE-DOKantona 26.06.2023. MUP Zenica Uprava policije - 20.09.2023. i 06.11.2023. godine odgovori Kantonalnog tužilaštva ZE-DO kantona. 30.01.2024. upućena je urgencija Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog Kantona i Kantonalnom tužilaštvu Zeničko-dobojskog Kantona. 21.02.2024. zaprimljen odgovor MUP-a ZE-DO kantona
152	Ž-LI-05-17/23	P-102/23	P R E P O R U K U Općini Glamoč i Policijskoj postaji Glamoč 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskim objektima na području Općine Glamoč, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	U izjašnjenju na preporuku broj: 02-3/5-3-03-543-1/23 od 5.6.2023. g. PP Glamoč je navela da je u proteklom periodu poduzela određene službene aktivnosti vezane za rješavanje problema, a što uključuje pojačane akcije i kontrole rada ugostiteljskih objekata, te dostavila službene zabilješke o postupanju policijskih službenika.
153	Nije realizirana						
154	Ž-SA-05-479/22	P-192/23	P R E P O R U K U Advokatskoj komori Federacije BiH 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 24.05.2022. godine, 01.09.2022 godine i 10.03.2023. godine 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke. U skladu sa članom 33. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i žaliteljici.	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Kako u ostavljenom roku, Advokatska komora F BiH nije uspostavila suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavila traženo izjašnjenje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P 192/23 nije realizovana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
155	Ž-BL-05-222/23	P-210/23	PREPORUKU Okružnom javnom tužilaštvu u Doboju 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njoj realizaciji.	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Tužilaštvo nije postupilo u skladu sa izdatom preporukom, te se ista smatra neispoštovanom. Ovaj slučaj nerealizovane preporuke će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu, te će o tome biti obaviješteni Narodna skupština Republike Srpske, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
156	UKUPNO	-		05 - Policija			
157	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
158	10	10	6	0	2	2	0
159	POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
160	Djelimično realizirana						
161	Ž-MO-04-4/23	P-95/23	P R E P O R U K U • Ministarstvu privrede HNŽ/K : 1. da bez odlaganja pokrene proceduru donošenja izmjena Pravilnika o postupcima u provođenju Programa razvoja male privrede Hercegovacko-neretvanske županije/kantona 2021.-2024.godine, sa jasno razrađenim kriterijima sukladno nalogu i mišljenju Ombudsmena iz ove preporuke; 2. da i, ubuduće, pri donošenju pravilnika za naredne periode, obavezno uvrsti prednje kriterije; 3. da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njoj realizaciji, te dostavi usvojene izmjene Pravilnika;	06 - Javni prihodi	Djelimično realizirana	DA	U ostavljenom roku, Ministarstvo gospodarstva HNŽ/K dostavilo je izjašnjenje na Preporuku, u kojem ističe kako preduzima aktivnosti na izmjeni pojedinih dijelova Pravilnika koji su, prema mišljenju Ombudsmena, neodređeni, te ostavljaju mogućnost za proizvoljnost u izboru aplikanta prilikom dodjele sredstava, čime se može zaključiti da je preporuka djelimično usvojena i da su prepoznati nedostaci koje je potrebno ispraviti donošenjem pravilnika za naredni period. Izjašnjenje na preporuku uredno je dostavljeno i žalitelju dana 04.05.2023. godine, na što nije imao primjedbi.
162	UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
163	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
164	1	1	0	1	0	0	0
165	POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
166	Nema odgovora						
167	Ž-BL-07-527/23	P-288/23	R E P O R U K U • Da nastavi sa svim potrebnim aktivnostima i planira potrebna budžetska sredstva kako bi se zakonske odredbe koje propisuju kućni zatvor počele primjenjivati u Republici Srpskoj. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
168	UKUPNO	-	07 - Zatvori				
169	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
170	1	1	0	0	0	0	1
171	POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
172	UKUPNO	-	08 - Ravnopravnost polova				
173	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
174	0	0	0	0	0	0	0
175	POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
176	Realizirana						

177	Ž-BR-08-269/22	P-148/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 12. 12. 2022.g., 25. 1. 2023. g. i 11. 4. 2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 6. 7. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 96 0 P 129210 20 P od 30. 6. 2023. u kojem se navodi: "Želimo Vas obavijestiti da je sud donio presudu u predmetu u kojem je tužilja T.A. i nepravosnažno okončao postupak." Takođe je i dana 6. 7. 2023. godine imenovana dostavila instituciji Ombudsmana presudu Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 96 0 P 129210 20 P od 27. 4. 2023. godine a koju je zaprimila dana 3. 7. 2023. godine, također imenovana iskazuje i zaljubljenost na pomoći pri okončanju njezinog sudskog postupka. Uzimajući u obzir odgovor Osnovnog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj: 96 0 P 129210 20 P od 30. 6. 2023. godine, odnosno činjenicu da je tijekom intervencije institucije Ombudsmana, Sud postupio i donio presudu, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno čl. 35. stavku 1. točka 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet.
178	Ž-LI-08-50/22	P-183/23	Da poduzme neophodne aktivnosti u cilju donošenja odluke o prigovoru ovršenika u predmetu broj: 68 2 Ip 032697 22 Ip 2, u skladu sa standardima člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda, Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U vezi izdate Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 24.07.2023.g. da je postupila u ovom predmetu, te donijela svoju odluku, što je i žaliteljica potvrdila. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-50/22, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmana BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenim u žalbi.
179	Ž-BR-08-163/23	P-260/23	Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 320 P 197516 21 I 2 I kako bi se navedeno izvršenje u cjelosti okončalo. -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 7. 11. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Općinskog suda u Tuzli broj: 032-0-Su-10-23-000 021 od 31. 10. 2023. godine u kojem se navodi: "...obavještavamo Vas, a prema navodima ...postupajuće sutišnje u predmetu broj gornji, da je sud za dan 14.11.2023. godine zakazao ročište radi određivanja načina utvrđivanja vrijednosti nepokretnosti sa početkom u 12 sati, te da je poziv za ročište spremljen strankama u postupku." Dana 14. 12. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je elektronsku poštu podnositelje žalbe i u istoj se navodi: „ Povodom izdate preporuke Općinskom sudu u Tuzli broj: P-260/23 od 29.09.2023.godine koristim priliku da Vas informišem o sljedećem: Žaliteljica F.D. je uspjela naplatiti svoje potraživanje. Navedena preporuka Općinskom sudu je u cjelosti ubrzala način postupanja suda zbog čega je izvršenik bio primoran da izmiri dug u pogledu dugova duga i pripadajućih kamata bez odlaganja. Koristim ovu priliku da se zahvalim na angažmanu i profesionalizmu ... (Instituciji ombudsmana) koja je dala stranci instrukcije i smjernice kako i na koji način da stranka traži intervenciju institucije i zaštiti svoja prava. Bez Vašeg cjelokupnog angažmana i efikasnosti kao institucije prava žaliteljice bi i dalje bila nezaštićena." Uzimajući u obzir da je preporuka P-260/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-08-163/23 po žalbi ...
180	Ostvarena saradnja						
181	Ž-BR-08-117/21	P-21/23	INICIJATIVA Za izmjenu člana 138. Zakona o izvršnom postupku Federacije BiH koji glasi: (1) Izvršenje na: plaći, nadoknadi umjesto plaće, nadoknadi za skraćeno radno vrijeme i nadoknadi zbog umanjenja plaće i penzije, primanja po osnovu nadoknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se provesti do iznosa od jedne polovine. Za izmjenu člana 138. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske (1) Izvršenje na plati, naknadi umjesto plate, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate i penzije, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine. Na način da se brišu riječi: „i penzije”, briše interpunkcijski znak tačka „ . . .”, stavlja zarez „,“, te nastavlja: „a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine”. Inkorporirajući tekst ranije upućene Inicijative Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj Ž-SA-08-1304/21, P-23/22, relevantne odredbe bi glasila: Član 138. stav 1. Zakona o izvršnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine: „ (1) Izvršenje na: plaći, nadoknadi umjesto plaće, nadoknadi za skraćeno radno vrijeme i nadoknadi zbog umanjenja plaće, primanja po osnovu nadoknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti i nadoknada za rad osuđenika može se provesti do iznosa od jedne polovine, a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine.” Član 138. stav 1. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske: “ (1) Izvršenje na plati, naknadi umjesto plate, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu socijalne pomoći, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine, a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine.” U oba zakona dodaje se novi član koji glasi: “Izuzimanje od izvršenja Izuzeti su od izvršenja primanja po osnovu dodatka na djecu i primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima”	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	NE	U postupku praćenja realizacije predmetne Inicijative Ombudsmani Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Federalnog ministarstva pravde broj: 02-45-408/22 od 27.02.2023. godine u kojem se navodi: „...obavještavamo Vas da je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku u parlamentarnoj proceduri. Nadalje, poštujući postupak prinudnog izvršenja, Zakon o izvršnom postupku i to članom 138. propisuje „do iznosa od jedne polovine”, što ostavlja mogućnost Sudu da odlučuje u zavisnosti od konkretnog slučaja. Prema posljednjim dostupnim podacima najviša penzija u Federaciji BiH iznosi 495,12 KM, a najviša iznosi 2.415,86 KM tako da odredba „a na penziji najviše do iznosa jedne četvrtine“ bi narušila ravnotežu između potrebe zaštite individualnih prava penzionera. Zahvaljujemo Vam se na upućenoj Inicijativi koju ćemo uzeti u razmatranje pri izradi narednog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku.” Ministarstvo pravde Republike Srpske dostavilo je akt broj: 08.030/020-395/23 od 02.03.2023.godine u kojem se navodi: „Ministarstvo pravde Republike Srpske, dostavilo ste Vaš akt naslova Inicijativa, broj i datum veze, za izmjenu člana 138. Zakona o izvršnom postupku Republike Srpske... Mišljenja smo da je Inicijativa opravdana i obavještavamo Vas da će Ministarstvo pravde Republike Srpske kao obrađivač Zakona o izvršnom postupku, prilikom sljedećih izmjena i dopuna Zakona, razmotriti predmetne prijedloge. Zahvaljujemo Vam se na vašim prijedlozima i idejama i sa zadovoljstvom još jednom konstatujemo da će se ovo pitanje prilikom izmjena i dopuna Zakona o izvršnom postupku posebno razmotriti.“ Ombudsmani Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj izvještaj o rezultatima rada za 2023.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, a u skladu sa članom 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvorju predmet pod brojem Ž-BR-08-117/21.
182	Ž-BL-08-366/23	P-273/23	PREPORUKU rukovodiocu Područne jedinice Šipovo Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 25.10.2023. zaprimljen odgovor RGUIP, 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku, 29.02.2024. upućen zahtjev za izjašnjenje RUGIP 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
183	Nije realizirana						
184	Ž-BL-08-585/22	P-130/23	P R E P O R U K U Ministarstvu gospodarstva Kantona 10 1. Da po prijemu ove Preporuke odmah pristupi rješavanju ove pravne stvari i pruži adekvatnu zaštitu prava na imovinu podnositeljici žalbe, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim koracima radi ostvarenja i zaštite prava i interesa podnositelja žalbe.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Dana 9. 8. 2023. godine, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputila je predsjedniku Vlade Kantona 10 urgenciju povodom Preporuke Ombudsmana. Naime, osnovna pravna premissa za pomenutu urgenciju bila je činjenica da premijer rukovodi radom Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad, kao i da osigurava jedinstvo u izvršavanju poslova iz nadležnosti Vlade Kantona pa samim tim ostvaruje saradnju sa drugim organima. Do dana arhiviranja predmeta, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Vlade Kantona 10, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmana iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
185	Ž-SA-08-423/23	P-191/23	PREPORUKU KANTONALNOM SUDU U SARAJEVU 1. Da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	... Kantonalni sud u Sarajevu nije postupio po preporuci Ombudsmana i nije upostavio saradnju sa institucijom Ombudsmana. Ombudsmani konstatuju da Preporuka, broj: P 191/23 nije realizovana, kao i da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
186	Ž-SA-08-787/23	P-275/23	R E P O R U K U Načelniku Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, omogućilo pravovremeno i efikasno postupanje po zahtjevima stranaka, uz dostavljanje svih neophodnih informacija i uputa za lakše i efikasnije ostvarivanje prava stranke (tranziranje činjenica, navođenje zakonskog osnova, upućivanje stranke za ostvarivanje prava); 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Do dana sačinjavanja odluke (o arhiviranju predmeta), Institucija nije zaprimila izjašnjenje općinskog načelnika Općine Novi Grad Sarajevo. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmani Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , Ombudsmani Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnij postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.

187	Nema odgovora						
188	Ž-SA-08-268/22	P-87/23	P R E P O R U K U Općini Srebrenica 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje-informaciju. Rok za realizaciju preporuke: Odmah.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	02.06.2023. uvidom u BP utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno u ostavljenom roku. 30.05.2023. upućena je urgencija za realizaciju P-87/23. 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku, niti Urgenciju nije zaprimljeno. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku -uzjašnjenja nisu zaprimljena.
189	UKUPNO	-		09 - Pravosuđe			
190	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DIJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
191	9	9	3	0	2	3	1
192	POVREDA PRAVA:	10 - Radni odnosi					
193	Realizirana						
194	Ž-SA-04-1141/22	P-5/23	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi za predškolsko obrazovanje i vaspitanje „Umihana Čuvidina“ Breza – Upravnom odboru 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, poduzme aktivnosti na ukidanju odredbe člana 12. tačke A (Kriteriji za bodovanje kandidata za zasnivanje radnog odnosa) Odluke o načinu i postupku popunjavanja upražnjenih radnih mjesta sa kriterijima i načinom bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa odgajatelja, zdravstvenih i ostalih radnika i prijema lica na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u Javnoj ustanovi za predškolsko obrazovanje i vaspitanje „Umihana Čuvidina“ Breza. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 14/23 od 26.01.2023. godine JU „Umihana Čuvidina“ Breza dostavila je odgovor na Preporuku, kako slijedi: „Na osnovu Vaše preporuke broj: P-5/23, a u vezi sa žalbom žaliteljice poduzete su mjere na izmjenama i dopunama Odluke o načinu i postupku popunjavanja upražnjenih radnih mjesta sa kriterijima i načinom bodovanja kandidata prilikom zasnivanja radnog odnosa odgajatelja, zdravstvenih i ostalih radnika i prijema lica na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa u JU „Umihana Čuvidina“ Breza, a kao dokaz za to je zapisnik sa sjednice Upravnog odbora održane 25.01.2023. godine u prostorijama ustanove, te da će u roku od 30 dana isti biti izmijenjen u skladu sa preporukom.“ Cijeniči sadržaj dostavljenog odgovora iz kojeg evidentno proizilazi da je označeni odgovorni organ poduzeo aktivnosti u cilju postupanja po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, posebno uvažavajući informaciju da je Upravni odbor uvažio preporuku Ombudsmena i Zapisnikom konstatovao da će izmijeniti predmetnu Odluku u dijelu koji se odnosi na Kriterije za bodovanje kandidata za zasnivanje radnog odnosa Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljem postupanjem u predmetu.
195	Ž-BL-04-641/22	P-15/23	PREPORUKU Ministarstvu inostranih poslova Bosne i Hercegovine 1. da preispita Rješenje o povratku podnosioca žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema obavijesti Ombudsmene o načinu provođenja ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Nakon provedenog postupka istrage, upućena je Preporuka (P-15/22) pomenutom ministarstvu da preispita Rješenje o povratku podnosioca žalbe, koja je u cjelosti provedena donošenjem drugostepenog rješenja u korist podnosioca žalbe, koje je dostavljeno kao dokaz u prilogu izjašnjenja ministarstva od 03.03.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
196	Ž-BL-04-429/21	P-52/23	PREPORUKU dekanu Islamskog pedagoškog fakulteta u Bihacu 1. Da u budućim slučajevima donošenja akata kojima se odlučuje o pravima i obavezama pravnih subjekata vodi računa da isti sadrže sve neophodne elemente propisane članom 204. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kako bi isti na odgovarajući način mogli ostvarivati zaštitu svojih prava 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmeni Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom broj: 05-227/23, od dana 27.03.2023. godine, Fakultet je dostavio odgovor na izdatu preporuku u kome navodi da će u budućim slučajevima postupati u skladu sa izrekom izdate prepruke. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
197	Ž-BL-04-551/22	P-49/23	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog Kantona, Travnik, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 02.09. 21.10. i 29.12.2022. godine	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana, 06.10.2022. godine, pomenuto Ministarstvo je dostavilo odgovor Ombudsmenu u kojem se navodi da Rješenja o imenovanju komisije navode termin ispita (sva su u radnom vremenu imenovane te su za navedene termine bile plaćene u skladu sa 40 satnom radnom vremenom te su imale pravo na topli obrok i prevoz). Još se navodi da nijedno Rješenje o polaganju stručnog ispita kandidata i formiranju Stručne komisije nije objavljeno u Službenim novinama, a navedeni poslovi su definisani u opisu radnih mjesta Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta te ne postoji pravni osnov za isplatu naknade. Navedeni odgovor je upućen podnosiocima žalbe dana 27.03.2023. godine kada su pozvane da, u roku od 15 dana, računajući od dana prijema akta, dostave komentar na navedeni odgovor. Kako u ostavljenom roku nije dostavljen traženi komentar te kako je Ministarstvo obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog Kantona, Travnik dostavilo odgovor na navode žalbe čime je postupljeno po izdatoj preporuci, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 1. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet po žalbi pod gornjim brojem ...
198	Ž-SA-04-20/23	P-58/23	P R E P O R U K U Elektrotehničkoj školi za energetiku Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 25.04.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor direktora na preporuku koji je također dostavljen kao i izjašnjenje resornom Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo. Navedenim aktom je dostavljeno izjašnjenje povodom problema u školi, međuljudskih odnosa, organizacije rada, nedostatka sredstava za rad, provođenja javnih nabavki, imenovanja članova Školskog odbora, nepoštivanja i ostalih navoda. Također, u toku postupka pred Institucijom ombudsmena dana 14.07.2023. godine, a nakon ponovnog anonimnog podneska, informirana je i Vlada Kantona Sarajevo. U skladu sa članom 28. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 11.08.2023. godine, Institucija ombudsmena je uputila akt, broj: OI-K-BL-592/23 od 09.08.2023. godine Ministarstvu unutrašnjih poslova KS, Upravi policije, Sektoru kriminalističke policije na nadležno postupanje, te u prilogu akta dostavila kopiju spisa svih predmeta koji su obfornjeni po žalbama u Instituciji ombudsmena, a koji se odnose na žalbe u vezi Elektrotehničke škole za energetiku Sarajevo i to kako slijedi.. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta po anonimnoj žalbi, te se predmet Ž-SA-04-20/23 pred Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u konkretnom slučaju okončava, shodno članu 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine .
199	Ž-SA-04-1308/22	P-59/23	P R E P O R U K U 1. Da Agencija za državnu službu FBiH preispita poništavanje dijela Javnog konkursa za poziciju 01. Stručni savjetnik za komunalne poslove – 1 (jedan) izvršilac; 2. Da načelnik Općine Iliđa postupi u skladu sa članom 39. Zakona o državnoj službi Kantona Sarajevo; 3. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 29.09.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Općine Iliđa broj: 16-30-2295/7-22 od 27.09.2023. godine uz koji je, između ostalog, dostavljeno i rješenje o postavljenju ... broj: 16-30-4775/22 od 16.08.2023. godine na radno mjesto Stručni savjetnik za komunalne poslove u Službi za komunalne poslove i infrastrukturu u Općini Iliđa, na neodređeno vrijeme. Prema dostavljenom odgovoru može se zaključiti da je preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine pod brojem P-59/23 ispoštovana.
200	Ž-SA-04-40/23	P-62/23	PREPORUKU 1. Općinskom načelniku općine Novo Sarajevo, da u vezi sa internim premjštajem žaliteljice ..., preispita Rješenje broj: 11-30-6174/21 od 10.02.2023. godine, te u skladu sa članom 29. Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo donese odluku, imajući u vidu odredbe međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda; 2. Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine da u skladu sa odredbom člana 240. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, donese odluku, imajući u vidu odredbe međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, 3. Da o ishodu i načinu ispoštovanja preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine, u roku od 15 (petnaest) dana počev od dana prijema preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Općinski načelnik općine Novo Sarajevo dostavio je odgovor/izjašnjenje, akt broj: 11-45-2095/23 od 21.03.2023. godine kao i Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, akt broj: 01-30-262/23 od 22.06.2023. godine koji su dostavljeni podnosiocima žalbe. Slijedom navedenog, imajući u vidu sadržaj dostavljenih odgovora Općinskog načelnika općine Novo Sarajevo i Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, postupak pred institucijom Ombudsmena je okončan, pa se predmet žalbe broj: Ž-SA-04-40/23 zatvara. Dana 31.10.2023. zaprimljen je odgovor Odbora državne službe za žalbe na Zahtjev za izjašnjenje koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 03.11.2023. zaprimljen je odgovor Opštine Novo Sarajevo na Zahtjev za izjašnjenje koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
201	Ž-SA-04-1198/22	P-68/23	P R E P O R U K U Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	... Ministarstvo pravde je dana 27.03.2023. godine instituciji Ombudsmena dostavio akt, broj: 05-34-7736/22 od 17.03.2023. godine u kojem je između ostalog navedeno: "...Ovim putem Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine Vas obavještava da je dana 8.3.2023. godine zaprimljeno Rješenje Odbora državne službe za žalbe, broj: 01-1-07-2-19-3-23 od 2.3.2023. godine kojim je uvažena žalba ... i kojim je poništeno Rješenje Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine o internom premjštaju broj: 01-34-7736-3/22 od 19.1.2023. godine. Podnosiocima žalbe ... je vraćena na radno mjesto ..." Citirani akt je dana 29.03.2023. godine dostavljen podnosiocima žalbe na izjašnjenje. Podnosiocima žalbe je dana 05.04.2023. godine dostavila instituciji Ombudsmena dopis u kojem je navela da nema potrebe za daljim vođenjem postupka obzirom na Rješenje Odbora državne službe za žalbe. Shodno navedenom, imajući u vidu navode iz citiranog akta Ministarstva pravde, broj: 05-34-7736/22 od 17.03.2023. godine, kao i obzirom da je Preporuka, broj: 68/23 realizirana i da je uspostavljena saradnja sa Ministarstvom pravde, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

202	Ž-SA-04-103/23	P-136/23	P R E P O R U K U 1. Agenciji za državnu službu Federacije BiH da preispita odluku o poništenju Javnog konkursa broj: 06-30-8-661/22 za prijem rukovodećeg državnog službenika u Poreznoj upravi Federacije BiH, za radno mjesto Rukovodilac Službe - pomoćnik direktora u Središnjem uredu - Služba za internu reviziju. 2. Da nakon postupanja po tački 1. ove Preporuke, Komisija za izbor postupi po Rješenju Agencije za državnu službu FBiH broj: 06-30-8-661-3/22 od 23.12.2022. godine; 3. Da Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, ujednači praksu odlučivanja po žalbama u situacijama kada se konkurs poništava na zahtjev rukovodioca nakon okončanja konkursne procedure; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 04.09.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila akt ADS FBiH broj: 06-30-8-661/22 od 30.08.2023.godine sa informacijom da je ADS FBiH postupio po preporuci Ombudsmana BiH na način da je dana 16.08.2023. godine izvršena ispravka tehničke greške o Rezultatima stručnog ispita, nakon čega je kandidatkinji dostavljeno Obavještenje o rezultatima stručnog ispita. O odgovorima koji su zaprimani u Instituciji ombudsmana, podnositeljica žalbe je informirana. Obzirom da iz dostavljenih odgovora evidentno da je preporuka Ombudsmana BiH ispoštovana, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
203	Ž-SA-04-89/23	P-142/23	P R E P O R U K U O PČINSKOM SUDU U BANOVICIMA 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 12.01.2024. godine Općinski sud u Banovićima je dostavio instituciji Ombudsmana akt, broj: 127 0 Rs 077239 21 Rs od 08.01.2024 godine u kojem je između ostalog navedeno: "Obavještavamo vas da je u ovoj pravnoj stvari postupak okončan Presudom Kantonalnog suda u Tuzli, br. 127 0 Rs 007239 23 Rs2 od 18.12.2023. godine, a u prilogu vam i dostavljamo navedenu presudu." Shodno navedenom, imajući u vidu navode iz citiranih akta, kao i obzirom da je Preporuka, broj: 142/23 realizirana i da je uspostavljena saradnja sa Općinskim sudom u Banovićima, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
204	Ž-LI-04-83/23	P-155/23	P R E P O R U K A Srednjoj strukovnoj školi Tomislavgrad - da bez odlaganja poništi Odluku o prestanku ugovora o radu od dana 21.4.2023.g., te Ivani Sušilović vrati manji radno-pravni status sukladno zakonu i imajući u vidu maluz i mišljenje Ombudsmana iz ove preporuke; - da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji. Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 - da bez odlaganja provede proceduru izbora i imenovanja članova Skolskog odbora Srednje strukovne škole Tomislavgrad; - da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ombudsmeni BiH su zaprimili obavijest Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa K10 broj: 06-01-38-I-1286/23. od 28.6.2023. g. da je proveden javni natječaj za izbor članova školskog odbora, ali Vlada K10 dostavljeni prijedlog odluke o izboru članova nije stavila na dnevni red, te obavijest Povjerenstva SSS Tomislavgrad broj: 415/23. od 11.7.2023. g. kojom, između ostalog obavještavaju Ombudsmane da je Škola raspisala javni natječaj za popunu radnog mjesta tajnika škole. Dana 10.8.2023. g. Ombudsmeni BiH su obavijestili da je žaliteljica vraćen raniji radno-pravni status, te je ponovo zaposlena na radnom mjestu tajnik škole, čime se preporuka smatra ispoštovanom. Obzirom da je odgovorna strana otklonila povredu prava, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točka 3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po Vašoj žalbi.
205	Ž-BL-04-174/23	P-164/23	PREPORUKU • Da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine • Da se hitno preduzmu sve radnje kako bi se razmotrile i riješile sve nejasnoće u vezi dostavljenog mišljenja, imajući u vidu stav Pedagoškog zavoda USK-a • Da u roku od 30 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsme o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ministarstvo je dostavilo odgovor da je neophodan dvogodišnji kurs. Imajući u vidu navedeno, od Pedagoškog zavoda USK traženo je izjašnjenje u smislu razjašnjenja, odnosno informacije u vezi profila i stručne spreme nastavnika koji može izvoditi nastavu za predmet informatika u gimnaziji. Pedagoški zavod USK dostavlja izjašnjenje da je prilikom pisanja mišljenja desio propust prilikom tumačenja profila i stručne spreme u srednjim školama, i da je u konkretnom slučaju neophodan dvogodišnji kurs. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su mišljenja da je upravo zbog nesaradnje nadležnog ministarstva sa Institucijom ombudsmana došlo do određenih propusta prilikom tumačenja, koji su se na kraju postupka razjasnili na način da je utvrđeno da podnositeljica žalbe na ispunjava uslove konkursa. Predmet podnositeljice žalbe se zatvara.
206	Ž-BL-04-816/22	P-204/23	PREPORUKU direktoru JU Srednje muzičke škole "Čestmir Mirko Dušek" Tuzla 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, po podnesenom zahtjevu podnositeljice žalbe od dana 30.09.2022.godine, donese odgovarajući upravni akt, uvažavajući član 37a Kolektivnog ugovora za djelatnost srednjeg obrazovanja u Tuzlanskom kantonu 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Aktom Škole broj: 04-1184/23, od dana 08.09.2023. godine, Ombudsmen Bosne i Hercegovine obaviješten je o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke, u kome se između ostalog navodi da je rješenjem Škole broj: 134/22, od dana 06.02.2023. godine, podnositeljica žalbe priznato pravo na obdatak na platu po osnovu otežanih uslova rada. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
207	Ž-SA-04-920/23	P-325/23	P R E P O R U K U 1. Da Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije podnositeljici žalbe omogući uspostavljanje radno-pravnog statusa u skladu sa rješenjem o postavljenju državne službenice broj: 08-30-1-232/23 od 21.03.2023. godine. 2. Da u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsme BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Imajući u vidu da je Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije dostavilo izjašnjenje iz kojeg se nesumnjivo može zaključiti da prihvata preporuku Ombudsmana Bosne i Hercegovine, te da će ista biti ispoštovana kao i Rješenje Jedinice za budžetsku inspekciju Federalnog ministarstva finansija/financija do kraja 2024. godine. U konkretnom predmetu institucija Ombudsmana poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima radi čega se predmet podnositeljice žalbe sa ovom odlukom zatvara, uz napomenu da ukoliko se pojave nove i relevantne činjenice koje bi dale osnova za daljnji postupanjem, predmet se može ponovno otvoriti.
208	Ostvarena saradnja						
209	Ž-BR-04-112/22	P-19/23	- da prispitaju svoju odluku o preraspodjeli žalitelja na radno mjesto domaćina u RJ "Higijena grada" od 24. 2. 2020. godine, a imajući u vidu invalidnost imenovanog i rješenje Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar, Županijsko administrativna službe u Tuzli broj: 118-81098-58 od 13. 3. 2013. godine ; -da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17. 2. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Javnog komunalnog poduzeće Komunalac doo Tuzla broj: 01-205/23-1 od 14. 2. 2023. godine u kojem se navodi: " ...Ponovnim uvidom u dosje zaposlenika D.S, utvrđeno je da je poslodavac prilikom raspoređivanja zaposlenika ... u potpunosti uvažio rješenje Federalnog zavoda za PIO/MIO Mostar, kojim je utvrđeno da kod žalitelja postoji promijenjena radna sposobnost i da je rasvrstan u II kategoriju invalidnosti. Žalitelju je ponudeno, a isti je prihvatio radno mjesto „domaćin“... Ponovo ističemo da je žalitelj dana 14.12.2016. godine podnio tužbu Općinskom sudu u Tuzli protiv preduzeća, a iz istih navoda koje je dao u žalbi, te je Presudom Općinskog suda u Tuzli br 32 0 Rs 293276 16 Rs od 09.11.2017. godine tužbeni zahtjev radnika odbijen u cjelosti, kao neosnovan, a D.S.obavezan da preduzue naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 1.474,20 KM. Kantonalni sud u Tuzli, rješavajući po žalbi D.S. protiv prvostepene presude, domio je dana 14.01.2021. godine Presudu br. 32 0 Rs 293276 18 Rs2 kojom se žalba odbija i prvostepena presuda potvrđuje. I tokom sudskog postupka, ni prvostepeni ni drugostepeni sud nije našao da je povijedeno bilo koje pravo D.S. iz radnog odnosa. Uvažavajući Vašu Preporuku i nastojanje da se poštuju principi Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kao i rješenje Federalnog PIO MIO, ističemo da preduzeće postupa isključivo prema važećim propisima, uzimajući u obzir sve potrebe zaposlenika, a naročito kada je riječ o životu i zdravlju radnika." Uzimajući u obzir odgovor Javnog komunalnog poduzeća Komunalac doo Tuzla, kao i činjenicu da je preporuka P-19/23 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-112/22. Dana 20.11.2023. zaprimljen je odgovor JKP Komunalac na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmana BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.

210	Ž-SA-04-708/22	P-85/23	P R E P O R U K U 1. Da direktor, imajući u vidu nalaze iz ove Preporuke, razmotri izmijenjeni ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj: 09-18401-1-1 od 24.11.2022. godine u cilju realizacija rješenja FZ PIO/MIO broj: FZ12/2/1-31-2-27716/22 od 19.05.2022. godine i premještanja podnositeljice žalbe na drugo radno mjesto; 2. Da se upostave interni akti kojim je uređeno pitanje ostvarivanja novčane naknade (propisano ko ostvaruje pravo na novčanu naknadu, kriteriji na temelju kojih se ostvaruje, obračun, isplata, uz objavljivanje rješenja o isplati oglasnoj tabli i službenoj web stranici Kompanije za svakog pojedinačnog zaposlenog); 3. Da se uspostavi mehanizam za prevenciju i zaštitu od svih oblika diskriminacije u skladu sa čl. 24. stav 4. Zakona o zabrani diskriminacije i da se osigura da se u radno-pravnim odnosima sa zaposlenicima poštuju odredbe Zakona o zabrani diskriminacije BiH i principi jednakog postupanja u cilju osiguranja efikasnih internih procedura zaštite od diskriminacije; 4. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 52. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 28.04.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila akt generalnog direktora "Elektroprenosa-Elektroprijenosa BiH" broj: 05-11861-14/2022 od 26.04.2023. godine, sa odgovorom direktora Operativnog područja u Sarajevu broj: 09-IV-6439-1/26 u kojem je između ostalog navedeno: • Vezano za tačku 1. Preporuke da direktor razmotri izmijenjeni ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj: 09-18401-1-1 od 24.11.2022. godine u cilju realizacije rješenja FZ PIO/MIO broj: FZ 12/2/1-31-2-27716/22 od 19.05.2022. godine i premještanja žaliteljice na drugo radno mjesto, već ranije u dostavljenim izjašnjenjima Kompanije koji su u postupku po žalbi dostavljeni Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, navedeno je da prema važećem Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Elektroprenosu u BiH a.d. Banja Luka ne postoji ni jedno radno mjesto za obavljanje poslova sa visokom stručnom spremom koju imenovana posjeduje koji bi mogli da se obavljaju na način da ne iziskuju sjedenje u većem dijelu radnog vremena a radi se u poslovima koji se pretežno obavljaju uz korištenje računara... • U pogledu tačke 2. Preporuke da se uspostave interni akti kojima je uređeno pitanje ostvarivanja novčanih naknada, kriterija na osnovu kojih se ostvaruju te naknade, te obračun i isplata uz objavljivanje rješenja o isplati na oglasnoj i službenoj web stranici Kompanije, treba navesti da postoje akti, procedure, pravilnici itd., koji su doneseni od strane nadležnih organa u Kompaniji i da se primjenjuju u odnosu na svakog zaposlenika. Svi akti o kojima trebaju biti poznati zaposlenici, redovno se objavljuju na oglasnoj ploči u sjedištu Kompanije ali i u svim organizacionim dijelovima koje podrazumijeva i Operativno područje Sarajevo... • U vezi tačke 3. Preporuke da se uspostave mehanizmi za prevenciju i zaštitu od svih oblika diskriminacije, omalovažavanje, niti povredjivanje njene ličnosti. U Kompaniji Elektroprenos BiH a.d. Banja Luka je donijet od strane Upravnog odbora Etički kodeks koji je stupio na snagu 21.09.2005. godine i u kojem se u čl. 6. propisuje poštovanje ličnosti i nediskriminacija svakog zaposlenika a takođe je donijeto od strane Uprave Kompanije Uputstvo o zaštiti od uznemiravanja na radu br. 06-7029-1/2022 od 20.04.2022. godine kojim je propisan postupak zaštite od uznemiravanja na radu, o načinu podnošenja zahtjeva, sastav i nadležnost Komisije za provođenje postupka zaštite od uznemiravanja na radu kod poslodavca, način obezbjeđenja tajnosti podataka i druga pitanja koja su bitna za provođenje postupka zaštite od uznemiravanja na radu ali žaliteljica nikad nije podnijela nikakav zahtjev poslodavcu vezano za uznemiravanje na radu. ... Dana 04.05.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimljen odgovor "Elektroprenosa-Elektroprijenosa BiH" dostavila podnositeljica žalbe. Obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju izdata preporuka u vezi koje je dostavljen odgovor, Institucija ombudsmana nema osnova za nastavkom postupka, te se predmet u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
211	Ž-MO-04-128/22	P-190/23	ZAKLJUČAK: Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno preispitati Zakon o zaštiti obitelji s djecom Hercegovako-neretvanskog kantona, na način da se dopuni odredbom kojom bi se ženi – majci, koja u skladu sa propisima o radu, radi polovinu punog radnog vremena, isplatala naknada plaće za polovinu radnog vremena kada ne radi, a kako je to propisano odredbom čl. 68. Zakona o radu FBiH. Ovim putem pozivamo Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi HNK, da u roku od 90 dana od dana prijema ove inicijative obavijesti instituciju Ombudsmana o mjerama koje su poduzete u svrhu realizacije.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	28.08.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja, rada i socijalne skrbi HNK. 28.12.2023. Zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike 04.03.2024. zaprimljen je odgovor Ministarstva rada, zdravlja i socijalne skrbi HNK.
212	Ž-SA-04-310/21	P-222/23	PREPORUKU FEDERALNOM MINISTARSTVU RADA I SOCIJALNE POLITIKE 1. da odmah po prijemu ove preporuke postupi sukladno Zakonu o upravnom postupku Federacije BiH te podnese prijedlog za rješavanje sukoba nadležnosti između Federalnog ministarstva zdravstva i Federalnog ministarstva rada i socijalne politike Vladi Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	01.11.2023. zaprimljen odgovor FM socijalne politike na Urgenciju poslanu 04.10.2023. 10.01.2024. zaprimljena kopija akta Ureda premijera - prosljeđivanje obavijesti o nepoštivanju Preporuke P-222/23 FM socijalne politike i FM zdravstva. 23.01.2024 odgovor FM rada i socijalne politike. 06.02.2024 odgovor ured Premijera 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
213	Ž-SA-04-352/23	P-265/23	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo odbrane/obrane Bosne i Hercegovine podnositelji žalbe omogućiti adekvatnu pravnu pouku i označi drugostepeni organ koji bi meritorno razmatrao osnovanost prekida vojne službe; 2. Da u roku od 15 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 30.10.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila akt Ministarstva odbrane BiH akt broj: 10-34-7-13-10/23 od 24.10.2023. godine u kojem se između ostalog navodi: MO BiH je 26.04.2023. godine dostavio žalbu imenovanog na naredbu o prestanku vojne službe Žalbenom savjetu pri Savjetu ministara BiH. Žalbeni savjet pri Savjetu ministara BiH je dana 15.05.2023. godine donio Zaključak kojim se odbacuje žalba imenovanog izjavljena na Naredbu MO BiH gdje u pouci o pravnom lijeku stoji da je Zaključak konačan u upravnom postupku i protiv njega nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor. Upravni spor se pokreće tužbom kod Suda BiH u roku od 60 dana od dana prijema žaljućka. Članom 179. stav (3) Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine11, broj: 88/05, 53/07, 59/09, 74/10, 42/12, 41/16 i 38/18“) određeno je da se protiv akata koji se odnose na: premještanje, unapređenje, postavljanje i prestanak službe profesionalnog vojnog lica ne može voditi upravni spor. Članom 214. stav (6) Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine11, broj: 29/02, 12/04, 88/07, 93/09, 41/13 i 53/16“) određeno je da žalba mora biti dozvoljena protiv svih prvostepeni rješenja u kojima je zakonom isključen upravni spor. Shodno navedenim zakonskim odredbama, uzimajući u obzir da se radi o aktu kojim se uređuje prestanak službe profesionalnog vojnog lica, protiv kojeg se ne može voditi upravni spor, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je dužno osigurati pravo na žalbu. Drugostepeni organ u odnosu na prvostepena rješenja i druge upravne akte ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine je Žalbeno vijeće pri Vijeću ministara BiH, te je na osnovu navedenog, stranka u pravnoj pouci upućena na podnošenje žalbe tom organu. ... Obzirom da Institucija ombudsmana u konkretnom predmetu sačinila preporuku na koju je zaprimljeno očitovanje, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
214	Ž-SA-04-298/23	P-277/23	PREPORUKU VLADI ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA-UREDU PREMIJERA 1. da po prijemu ove preporuke poništi Odluku, broj: 02-30-14548-12/22 od 10.02.2023. godine, donesenu od strane šefa Ureda premijera Vlade Zeničko-dobojskog kantona jer ista nije sukladna Zaključku Vlade Zeničko-dobojskog kantona broj: 02-30-19140/22 od 26.12.2022. godine. 2. da pritužiteljici ... omogućiti radnopravni status sukladno rješenju broj: 02-30-14548-8/22 od 16.11.2022. godine. 3. da u cilju onemogućavanja različitog tumačenja Zakona o namještenicima u organima državne službe u Bosni i Hercegovini nadležnim institucijama upute prijedlog izmjene istog kako bi se zakonski uredilo pitanje mogućnosti poništenja javnog oglasa. 4. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 22.02.2024. zaprimljen odgovor Vlade Zeničko-dobojskog kantona, u kojem je, između ostalog, navedeno da je "u toku upravno rješavanje navedene predstave..." te da će u najkraćem roku biti dat odgovor.
215	Ž-SA-04-1277/22	P-203/23	P R E P O R U K U Ministarstvu civilnih poslova Bosne i Hercegovine 1. Da imajući u vidu važnost postojanja i rada Biblioteke za slijepa i slabovidna lica u Bosni Hercegovini, Ministarstvo civilnih poslova BiH u odnosu na svoje nadležnosti u oblasti socijalne zaštite koordinira aktivnosti i poduzme adekvatne mjere u cilju rješavanja statusnih pitanja i načina finansiranja Biblioteke; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	25.12.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Odgovor je dostavljen stranci na izjašnjenje. Do 31.01.2024. kada je vršeno ažuriranje praćenja realizacije preporuka , uvidom u bazu podataka je utvrđeno da komentar stranke nije zaprimljen. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
216	Ž-BL-04-493/23	P-323/23	PREPORUKU ZU Dom zdravlja, Bihać, da, po prijemu ove preporuke, preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju preispitivanja Odluke direktora ZU Dom zdravlja Bihać, broj: 4507/23 od 27.07.2023. godine, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmana izneseno u ovoj preporuci, te da u roku od 30 dana, računajući od prijema ove preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o preduzetim mjerama u cilju realizacije navedene preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	21.12.2023. zaprimljen je odgovor ZU Dom zdravlja Bihać u kojem je navedeno da je stranka pokrenula sudski spor, te da će o ishodu obavijestiti Instituciju ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku

217	Ž-SA-04-828/23	P-324/23	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu pravde, Upravnom inspektoratu • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Razmatrajući navedeni predmet, odnosno utvrđeno činjenično stanje Institucija ombudsmena nije imala osnova za nastavkom postupka. Naime, uzimajući u obzir da podnositeljica žalbe nije dobila odgovor Upravnog inspektorata, Institucija ombudsmena je shodno svojim ovlaštenjima navedenom organu uputila preporuku nakon koje je upostavljena saradnja, odnosno dostavljeno očitovanje po predstavljenom podnositeljici žalbe. Nadalje, u toku postupka pred Institucijom ombudsmena organ koji je nadležan za odlučivanje u drugom stepenu kada su u pitanju žalbe po javnim konkursima koji se provode u organima državne službe Federacije Bosne i Hercegovine, blagovremeno je donio odluku na koju podnositeljica žalbe ima pravo pokretanje postupka za preispitivanje rješenja tužbom kod nadležnog suda. Obzirom na prije navedeno, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
218	Ž-SA-04-1183/23	P-349/23	P R E P O R U K U Predsjedavajućem Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, razmotri mogućnost prioritarnog odlučivanja, uvažavajući navode podnositeljice žalbe, utvrđivanjem svih relevantnih činjenica izraženih u žalbi, a uzimajući u obzir i stavove iz Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	17.01.2024. zaprimljen odgovor Odbora državne službe za žalbe FBiH Sarajevo 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. Stranka se izjasnila na dostavljeni odgovor Odbora.
219	Nije realizirana						
220	Ž-SA-04-1084/22	P-26/23	P R E P O R U K U direktoru JU Srednja građevinsko-geodetska škola Sarajevo i ministri Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo • da poduzmu sve zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se otklonile povrede prava žaliteljice, u vezi sa molbom za zamjenu radnog mjesta i zaključivanjem ugovora o radu na neodređeno vrijeme, a sve u skladu sa stavom Ombudsmena Bosne i Hercegovine izražen u ovoj Preporuci • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu ukazali na činjenicu da prema već navedenim postupanjima JU Srednje građevinsko - geodetska škola, ista nikada nije imala intenciju razmotriti molbu za zamjenu radnog mjesta žaliteljice obzirom da je i prije isteka ugovora o radu na određeno vrijeme već objavila javni konkurs za popunu upražnjenih radnih mjesta, te nepodnošenjem zahtjeva za zamjenu radnog mjesta prije vremena (upražnjena mjesta) takav kandidat ne bi imao prilike odnosno realne mogućnosti za ostvarenje takvog prava. Postavlja se pitanje kada je žaliteljica trebala podnijeti zahtjev za zamjenu radnog mjesta, jer da je podnijela po isteku ugovora javni konkurs i procedura već bi bili provedeni. Stoga ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze osnovanim postupanje žaliteljice podnošenjem molbe 05.04.2022. godine imajući u vidu planiranje kadrovskih potreba. Imajući u vidu sadržaj Preporuke P-26/22 od 20.01.2023. godine, kao i akte JU Srednja građevinsko - geodetska škola Sarajevo od 13.03.2023. godine, te Informaciju Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo od 17.04.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da u konkretnom slučaju nije došlo do realizacije predmetne Preporuke. Informacija o nerealizaciji Preporuke će biti uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
221	Ž-BL-04-320/22	P-99/23	1. Skupštini Unsko-sanskog Kantona i Univerzitetu u Bihacu, da po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju imenovanja Upravnog odbora Univerziteta u Bihacu, i odlučivanja o prigovoru 2. da o učinku ove Preporuke obavijesti Ombudsmene u roku od 60 dana od dana prijema iste	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Skupština Unsko-sanskog Kantona je u dostavljenom odgovoru od 08.05.2023. godine navela da je dana 26.04.2023. godine na svojoj 3. Redovnoj sjednici Skupštine donijela Odluku o privremenom imenovanju članova Upravnog odbora JU Univerziteta u Bihacu. S obzirom da nije dostavljena informacija da li je odlučeno o prigovoru ombudsmenu, ponovo je upućen akt Skupštini Unsko-sanskog Kantona i Univerzitetu u Bihacu, radi dostavljanja tražene informacije. Univerzitet u Bihacu je dana 31.08.2023. godine, dostavio odgovor u kojem se navodi da zbog proteka zakonskog roka u kojem se trebalo odlučivati po prigovoru ..., Privremeni Upravni odbor Univerziteta u Bihacu (kojeg je u međuvremenu imenovala Skupština USK-a dana 26.04.2023. godine na period od 90 dana) nije razmatrao predmetni prigovor u redovnom postupku utvrđenom članom 108. Pravilnika o radu Univerziteta u Bihacu, odnosno u skladu sa članom 114. Zakona o radu Federacije BiH („Sl. novine FBiH“, broj: 26/16 i 89/18). Proces izbora tri člana Upravnog odbora iz reda akademske zajednice je pri kraju i okončaće se do kraja septembra ove godine. Navedeni odgovori su upućeni podnosiocu žalbe na komentar. S obzirom da iz dostavljenih odgovora proizlazi da preporuka Institucije ombudsmena nije u potpunosti ispoštovana, odnosno iako je formiran privremeni upravni odbor o prigovoru imenovanog nije odlučeno, te kako je izdavanjem iste preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi Podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili postupiti po preporuci.
222	Ž-BL-04-1/23	P-116/23	P R E P O R U K U Ministarstvu saobraćaja i veza Republike Srpske i Željeznicama Republike Srpske a. d. Doboj 1. Da Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske preispita odredbe Pravilnika o stručnoj osposobljenosti radnika koji neposredno učestvuju u vršenju željezničkog saobraćaja 646. 2. Da Željeznice Republike Srpske a. d. Doboj usklade svoje postupanje sa nalazima iz ove Preporuke i otklone diskriminatoran tretman pojedinih kategorija lica. 3. Da u roku od 30 dana Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske i Željeznice Republike Srpske a. d. Doboj obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 13.04/340-1269/23 od 07.06.2023. godine, Ministarstvo saobraćaja i veza Republike Srpske, između ostalog, navodi: „...U okviru postupka restrukturiranja, obaveza „Željeznice Republike Srpske“ je i donošenje Plana zapošljavanja. Restrukturiranjem je predviđeno da, ovo privredno društvo zapošljava ukupno 2098 radnika, ali, s obzirom da je tokom 2022. godine, no različitim osnovama, radni odnos prestao za 60 radnika (penzionisanje, smrt, sporazumni raskid radnog odnosa), „Željeznice Republike Srpske“ se suočile sa nedostatkom izvršnog osoblja u Poslovima infrastrukture i Poslovima operacija. U postupku rješavanja nedostatka radne snage iscrpljene su sve mogućnosti, te je prijem novih radnika bilo, jedino, moguće rješenje. Nedostatak izvršnog osoblja, kao i zapošljavanje lica koja ne ispunjavaju propisane uslove predstavlja ozbiljnu prijetnju za bezbjedno i redovno odvijanje željezničkog saobraćaja. U konkretnom slučaju, u oglasu je traženo izvršno osoblje koje bi, nakon provedene konkursne procedure, odmah moglo pristupiti obavljanju radnih zadataka na željeznici. Znači, uz svako radno mjesto, navedeno je traženo zanimanje, stručna sprema, radno iskustvo, zdravstvena kategorija, te ispunjen poseban uslov "položeni stručni ispit na 646 Pravilniku", a što „podrazumijeva stručni ispit za konkretno radno mjesto ili veći stepen stručnog osposobljavanja kojim je obuhvaćen Plan i program osposobljavanja za to radno mjesto, nakon odrađenog pripravničkog staža“. ... Pravilnik 646 je uskladen sa sadašnjim potrebama „Željeznice Republike Srpske“ i propisima koji uređuju oblast željezničkog saobraćaja, a takođe, treba naglasiti da na tržištu rada, još uvijek, postoje kadrovi koji ispunjavaju uslove na ovom pravilniku. Naravno, kao i u svim drugim djelatnostima, i u željezničkom saobraćaju kada se steknu uslovi za angažovanje pripravnika, biće omogućen prijem i polaganje stručnog ispita, nakon odrađenog pripravničkog staža.“ Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
223	Ž-SA-04-295/23	P-122/23	P R E P O R U K U 1. KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo – da u koordinaciji sa resornim ministarstvom iznade rješenje i izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja za podnositelja žalbe radi ostvarivanja prava na penziju; 2. da blagovremeno obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke. • Ova Preporuka dostavlja se na znanje: • Ministarstvu Saobraćaja Kantona Sarajevo	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	Nakon razmatranja dostavljenih odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da P-123/23 od 19.05.2023. godine nije realizirana, te su ocijenili da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositelja žalbe. Gotovo istovjetna izjašnjenja od strane Preduzeća i Vlade Kantona Sarajevo – Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo dostavljena su u periodu od 2016. godine do 2023. godine. Ombudsmeni sa žaljenjem konstatuju da je izostala sistematska reakcija nadležnih organa, odnosno da označeni odgovorni organi nisu preduzeli potrebne aktivnosti u cilju rješavanja konkretne predmetne problematike. S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositelja žalbe utvrdila kršenje prava, izdala Preporuku kojom je isto konstatirala i poduzela sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnositelja žalbe se zatvara ovom odlukom uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Dana 17.10.2023. zaprimljen je odgovor Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo na upit o realizaciji u skladu sa Sp. izvještajem praćenja realizacije preporuke.
224	Ž-MO-04-143/22	P-126/23	P R E P O R U K U • Gradonačelniku Grada Trebinje 1. da bez odlaganja žaliteljima vrati raniji radno pravni status u Teritorijalnoj vatrogasno-spasilačkoj jedinici Gradske uprave Grada Trebinje, a popunjavanje Odjeljenja za opštu upravu, Odsjeka za civilnu zaštitu, izvrši sukladno zakonu imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmena iz ove preporuke; 2. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena, dana 23.06.2023. godine, zaprimila je izjašnjenje Gradonačelnika iz kojeg je razvidno da nema namjeru postupiti po izdatoj preporuci, nego ističe kako su u tijeku parnični postupci, pred nadležnim sudom, te smatra kako treba čekati ishod postupka, nakon čega će postupiti sukladno odluci Suda. Prema dogovoru sa podnositeljima žalbe, Institucija Ombudsmena uputila je, dana 28.08.2023. godine, Osnovnom sudu u Trebinju, obavijest o Preporuci broj P-126/23, koju preporuku će Sud cijeliti kao dokaz, u radnim sporovima koje podnositelji žalbe, vode protiv Gradonačelnika Grada Trebinja. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga poduzeo radnje suglasno Zakonu), zatvore predmete broj: Ž-MO-04-143/22 i Ž-MO-04-19/23.
225	Ž-MO-04-19/23	P-126/23	P R E P O R U K U • Gradonačelniku Grada Trebinje 1. da bez odlaganja žaliteljima vrati raniji radno pravni status u Teritorijalnoj vatrogasno-spasilačkoj jedinici Gradske uprave Grada Trebinje, a popunjavanje Odjeljenja za opštu upravu, Odsjeka za civilnu zaštitu, izvrši sukladno zakonu imajući u vidu nalaz i mišljenje Ombudsmena iz ove preporuke; 2. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena, dana 23.06.2023. godine, zaprimila je izjašnjenje Gradonačelnika iz kojeg je razvidno da nema namjeru postupiti po izdatoj preporuci, nego ističe kako su u tijeku parnični postupci, pred nadležnim sudom, te smatra kako treba čekati ishod postupka, nakon čega će postupiti sukladno odluci Suda. Prema dogovoru sa podnositeljima žalbe, Institucija Ombudsmena uputila je, dana 28.08.2023. godine, Osnovnom sudu u Trebinju, obavijest o Preporuci broj P-126/23, koju preporuku će Sud cijeliti kao dokaz, u radnim sporovima koje podnositelji žalbe, vode protiv Gradonačelnika Grada Trebinja. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st. 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (preporuka nije prihvaćena, a Ombudsman je nakon toga poduzeo radnje suglasno Zakonu), zatvore predmete broj: Ž-MO-04-143/22 i Ž-MO-04-19/23.
226	Ž-SA-04-306/23	P-179/23	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo 1. Da izvrši dopunu Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo u skladu sa zaključkom i mišljenjem Ombudsmena, te isti uputi u dalju proceduru; 2. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	...Sljedom navedenog, Skupština Kantona Sarajevo je na radnoj sjednici održanoj 06.12.2021. godine, donijela Odluku o zajedničkom izvršavanju nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 50/21), kojom se izražava opredjeljenje Kantona Sarajevo za zajedničko izvršavanje nadležnosti sa Federacijom Bosne i Hercegovine u okviru sveukupne reforme javne uprave, kao i opredjeljenje za donošenje jedinstvenog Zakona o državnoj službi i Zakona o namještenicima na cijeloj teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedenu odluku, kao i opredjeljenje Kantona Sarajevo, obavljajući se dalje aktivnosti na donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevo, ...“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka, broj: P-179/23 nije realizirana ali da je ostvarena saradnja sa Vladom Kantona Sarajevo, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine

227	Ž-BL-04-616/22	P-176/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske da razmotri opravdanost postupanja u konkretnom slučaju i isplati otpremninu podnositeljici žalbe. Ombudsmeni pozivaju Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o učincima Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Dana 27.09.2023. godine Ombudsmeni zaprimaju odgovor Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske broj 16-126-545-2/22 od 20.09.2023. godine. Ministarstvo pojašnjava da se isplata vrši prema spiskovima koji se sačinjavaju prema redosljednoj donošenja rješenja i u skladu sa raspoloživim sredstvima za ove namjene doznačnim od Ministarstva finansija. Napominju i da se u rješenjima kojima je priznato pravo na otpremninu ne utvrđuje novčani iznos otpremnine, već samo koeficijent, koji se množi sa prosječnim platom u Republici Srpskoj, u momentu isplate rješenja, tako da po tom osnovu lica kojima je priznato pravo nisu oštećena zbog čekanja isplate. Zbog velikog broja rješenja kojima je utvrđeno pravo na otpremninu u odnosu na iznos sredstava koja se svake godine planiraju u budžetu Republike Srpske za ove namjene, Ministarstvo nije u mogućnosti da sve isplati odmah po donošenju rješenja zbog čega se i u rješenju navodi da će otpremnina biti isplaćena po obezbjeđenju sredstava za te namjene. Kada je u pitanju dinamika isplate otpremnine, isplata se vrši prema rješenjima iz 2016. godine, a kako je rješenje podnositeljice žalbe iz 2017. godine, realizacija rješenja zavisi od priliva novčanih sredstava za ove namjene i broja rješenja donesenih prije rješenja podnositeljice žalbe. Navode da je situacija u kojoj se nalazi podnositeljica žalbe razumljiva, ali da trenutno nisu u mogućnosti da njenom zahtjevu udovolje. O odgovoru Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske broj 16-126-545-2/22 od 20.09.2023. godine upoznata je podnositeljica žalbe. Imajući u vidu sve istaknuto, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka Ombudsmena nije realizovana. Shodno tome, Ombudsmeni predmet zatvaraju, ali istovremeno konstatuju da će ovaj slučaj nepostupanja po Preporuci Ombudsmena broj P-176/23 od 14.07.2023. godine biti prezentovan u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu .
228	Ž-BL-04-350/23	P-220/23	P R E P O R U K U Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine 1. Da uskladi unutrašnje pravne propise sa načelima dobre uprave, kako bi na što izvjesniji način uredili hijerarhijski odnosi unutar Komisije, sa ciljem što kvalitetnijeg procesa rada, a u skladu sa nalazima u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 60 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da u ostavljenom roku nije dostavljen odgovor na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su uputili urgenciju Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine da preduzme mjere iz svoje nadležnosti na potpunom provođenju Preporuke Ombudsmena za ljudska prava u skladu sa u njoj sadržanim nalazima i citiranim zakonskim normama. ... Izdavanjem preporuke i slanjem urgencije, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana.
229	Ž-BL-04-622/23	P-338/23	PREPORUKU direktoru JU Osnovne škole "Branko Ćopić" Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, preispitaju odluku Školskog odbora broj: 1127-2/23, od dana 10.10.2023. godine, 2. Da bez odlaganja proceduru konkursa broj: 1059/23, od dana 25.09.2023. godine, ponovi na način da razmotri mogućnost uvažavanja izjavljene žalbe na zaključak Škole broj: 119/23, od dana 09.10.2023. godine, uvažavajući nalaz i mišljenje iz ove preporuke Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	22.01.2024. Ministarstvu prosvjete i kulture dostavljeno obavještenje o neizravanju Preporuke P-338/23 06.03.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva prosvjete i kulture Rs.
230	Nema odgovora						
231	Ž-LI-04-100/23	P-184/23	Da pomoćnik direktora Federalne Uprave civilne zaštite p.o. Vlade Federacije BiH, preispita navode iznijete u ovoj preporuci, te nakon što utvrdi da li žaliteljica ostvaruje sva prava data Rješenjem o premještanju i postavljenju na radno mjesto Federalne uprave civilne zaštite broj: 08-30-1-133/2022 od 30.12.2022. godine, koje je još uvijek na snazi, iznade kompromisno rješenje, kojim bi žaliteljica ostvarivala sva prava proizašla iz pomenutog rješenja, Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke;	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Dana 30.08.2023. godine žaliteljica je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je odgovorna strana ispoštovala preporuku br: P-184/23, ali da se ona, zbog pogoršanog zdravstvenog stanja trenutno nalazi na bolovanju. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-04-100/23.
232	UKUPNO	-		10 - Radni odnosi			
233	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
234	34	35	14	0	10	9	1
235	POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
236	Realizirana						
237	Ž-SA-04-892/22	P-69/23	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	U konkretnom slučaju institucija Ombudsmena je ostvarila saradnju sa Federalnim tužilaštvom Federacije Bosne i Hercegovine, međutim sa Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog kantona nije. Predmeti će biti uvršteni u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom zatvaraju u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
238	Ž-SA-04-894/22	P-69/23	P R E P O R U K U Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	U konkretnom slučaju institucija Ombudsmena je ostvarila saradnju sa Federalnim tužilaštvom Federacije Bosne i Hercegovine, međutim sa Kantonalnim tužilaštvom Tuzlanskog kantona nije. Predmeti će biti uvršteni u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom zatvaraju u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
239	Ž-BR-04-257/22	P-202/23	1. Da, u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije BiH donese odluku po prigovoru žaliteljice od 05.10.2022.godine i omogući korištenje propisanih pravnih lijekova. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona broj: 10-11-30163-3/22 od 12.09.2023. godine u kojem se navodi: "...obavještavamo vas da je Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku, po prigovoru imenovane od 05.10.2022. godine, donijelo je rješenje, broj: 10-11-30163-2/22 od 12.09.2023. godine, kojim je odlučeno o predmetnom prigovoru imenovane čime je omogućeno korištenje propisanih pravnih lijekova." Imajući u vidu činjenicu da je Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine realizirana, u skladu sa članom 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara se predmet pod brojem Ž-BR-04-257/22.
240	Ž-BR-04-133/23	P-267/23	1. da razmotre navode učenika koji ukazuju na sporno postupanje predmetnog nastavnika i podzmu neophodne radnje i mjere propisane pozitivnim zakonskim propisima kako bi se osigurao kvalitetan nastavni proces, pedagoški pristup učenicima, profesionalan odnos nastavnika i učenika, u skladu sa najvećim obrazovnim standardima, 2. da podzmu aktivne mjere u cilju prevencije događaja koji mogu dovesti do odstupanja od odredbi Okvirnog zakona Bosne i Hercegovine i Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju Republike Srpske, a sve kako bi se zaštitilo dostojanstvo, prava i slobode djece u obrazovnom procesu, 3. da osiguraju kontinuirani stručni pedagoški nadzor rada predmetnog nastavnika, 4. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	02.11.2023.g. zaprimljen odgovor JU Srednje stručne škole Janja broj: 688-2/23 od 1.11.2023.g. Dana 18.12.2023. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva prosvjete i kulture - Republičkog pedagoškog zavoda, broj: 07/2.01/032-614-265/23 od 08.12.2023. godine. 30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku, 07.03.2024. rad na predmetu je u toku.
241	Ostvarena saradnja						

242	Ž-SA-04-1182/22	P-60/23	P R E P O R U K U MINISTARSTVU ZA OBRAZOVANJE I ODGOJ KANTONA SARAJEVO 1. Da preispita Odluku o uslovima, postupku i kriterijima za dodjelu stipendija talentovanim/nadarenim učenicima prvog razreda srednje škole, javne ustanove na području KS u školskoj 2022/2023. broj: 11-04-34-21774/22 od 01.06.2022. godine, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije u BiH i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u budućim slučajevima, prilikom donošenja akata koji se odnose na ovu tematiku, vodi računa o stavovima izraženim u ovoj Preporuci; 3. Da u roku od 15 dana, saglasno članu 32, stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.03.2023. godine Institucija ombudsmena je zaprimila akt Ministarstva broj: 11-04/02-34-6440-1/23 u kojem je između ostalog navedeno, obavještava da će Preporuku uzeti u razmatranje u slučaju eventualne izmjene Odluke o iznosu stipendija talentovanim / nadarenim učenicima prvog razreda srednje škole na području Kantona Sarajevo u školskoj 2022/2023. godini, koji su u skladu s Odlukom o uvjetima, postupku i kriterijima za dodjelu stipendija učenicima prvog razreda u školskoj 2022/2023. godini. Napominjemo, da privatne škole učenicima obezbjeđuju stipendije prilikom upisa u privatne škole u skladu sa kriterijima Škole, što smatramo opravdanim i poželjnim modelom, s druge strane, javne ustanove čiji je osnivač Skupština Kantona Sarajevo, nemaju takvu mogućnost da samoinicijativno ponude stipendije učenicima prilikom upisa, te Ministarstvo za odgoj i obrazovanje. Kantona Sarajevo u čijem Budžetu je i rad i finansiranje škola kao javnih ustanova, daje mogućnost stipendiranja izvrsnih, odnosno talentovanih i nadarenih učenika, na ovakav način kao jedini mogući način stipendiranja učenika. Potpuno je opravdano očekivati da osnivač ima prioriteto pravo da za upis u škole kao javne ustanove zainteresira i privuče najizvrsnije učenike kako se ne bi povećao ekonomski i socijalni jaz između porodica koje imaju mogućnost plaćanja obrazovanja u privatnim ustanovama i porodicama koje tu mogućnost nemaju. Stipendiranjem najizvrsnijih učenika povećava se kvalitet rada u javnim ustanovama jer najizvrsniji učenici doprinose poboljšanju ukupne klime i ambijenta u školi. Obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju izdata preporuka u vezi koje je dostavljen odgovor, Institucija ombudsmena nema osnova za nastavkom postupka, te se predmet u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
243	Ž-SA-04-37/23	P-159/23	P R E P O R U K U Predsjedavajućoj Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, direktoru Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine, ministrici Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, predsjedniku Vlade Republike Srpske i Gradonačelniku Brčko distrikta BiH 1. Da Agencija za razvoj visokog obrazovanja i obezbjeđivanje kvaliteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, u saradnji sa relevantnim organima pristupi ažuriranju Registra akreditovanih visokoškolskih ustanova na teritoriji Bosne i Hercegovine; 2. Da relevantni organi poduzmu aktivnosti u cilju podnošenja zahtjeva za sticanje statusa punopravnog članstva u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA); 3. Da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u skladu sa svojim nadležnostim i uz saradnju sa drugim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, koordinira aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacionih okvira za Bosnu i Hercegovinu; 4. Da nadležni organi na nivou BiH, entitetskom nivou i nivou Brčko distrikta, poduzmu aktivnosti i mjere iz svojih nadležnosti u cilju iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije sa nadležnim institucijama zemalja regiona; 5. Da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	24.07.2023 odgovor Ured premijera FBiH 20.09.2023 odgovor Vlada Brčko distrikta 03.10.2023 odgovor Agencija za visoko obrazovanje 06.10.2023 odgovor Ministarstvo civilnih poslova 02.02.2024. upućen je akt Pučkoj pravobraniteljici, u kojem se, između ostalog, kaže: "...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine i Ured Pučke pravobraniteljice imaju potpisan Memorandum o suradnji, potpisan u cilju unapređenja suradnje u postupcima za zaštitu prava građana, te bismo cijenili ukoliko biste nas mogli informirati o ishodu pritužbe Š.M. pred Vašim Uredom." Ujedno je predloženo održavanje online sastanka kako bi se eventualno razmotrila mogućnost koordiniranog postupanja u cilju prevazilaženja situacije u kojoj su se našle pritužiteljice
244	Ž-SA-04-84/23	P-159/23	P R E P O R U K U Predsjedavajućoj Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, direktoru Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine, ministrici Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, predsjedniku Vlade Republike Srpske i Gradonačelniku Brčko distrikta BiH 1. Da Agencija za razvoj visokog obrazovanja i obezbjeđivanje kvaliteta Bosne i Hercegovine, u skladu sa Okvirnim zakonom o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini, u saradnji sa relevantnim organima pristupi ažuriranju Registra akreditovanih visokoškolskih ustanova na teritoriji Bosne i Hercegovine; 2. Da relevantni organi poduzmu aktivnosti u cilju podnošenja zahtjeva za sticanje statusa punopravnog članstva u Evropskoj asocijaciji za osiguranje kvaliteta visokog obrazovanja (ENQA); 3. Da Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u skladu sa svojim nadležnostim i uz saradnju sa drugim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini, koordinira aktivnosti oko utvrđivanja i donošenja kvalifikacionih okvira za Bosnu i Hercegovinu; 4. Da nadležni organi na nivou BiH, entitetskom nivou i nivou Brčko distrikta, poduzmu aktivnosti i mjere iz svojih nadležnosti u cilju iznalaženja rješenja problema vrednovanja visokoškolskih isprava stečenih u Bosni i Hercegovini, uz uspostavljanje komunikacije sa nadležnim institucijama zemalja regiona; 5. Da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	24.07.2023 odgovor Ured premijera FBiH 20.09.2023 odgovor Vlada Brčko distrikta 03.10.2023 odgovor Agencija za visoko obrazovanje 06.10.2023 odgovor Ministarstvo civilnih poslova 31.01.2024. ažuriranje praćenja realizacije preporuka- rad na predmetu je u toku, 02.02.2024. upućen je akt Pučkoj pravobraniteljici, u kojem se, između ostalog, kaže: "...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine i Ured Pučke pravobraniteljice imaju potpisan Memorandum o suradnji, potpisan u cilju unapređenja suradnje u postupcima za zaštitu prava građana, te bismo cijenili ukoliko biste nas mogli informirati o ishodu pritužbe Š.M. pred Vašim Uredom." Ujedno je predloženo održavanje online sastanka kako bi se eventualno razmotrila mogućnost koordiniranog postupanja u cilju prevazilaženja situacije u kojoj su se našle pritužiteljice... 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
245	Ž-SA-04-1155/22	P-264/23	PREPORUKA Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske trebaju u daljem radu prilikom provođenja nadzora nad provođenjem entitetskih zakona o matičnim knjigama posvetiti pažnju na primjenu navedenih zakona u odnosu na Zakon o dokazivanju stečene školske odnosno stručne spremne (Službeni list SR BiH broj 1/83). Posebno na upućivanje stranaka na pokretanje vanparničnog postupka pred nadležnim sudom umjesto upravnog postupka od strane obrazovne ustanove kod koje se nalaze matične knjige.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Upućivanjem same preporuke, odnosno ukazivanjem na ovu pojavu postignuta je svrha preporuke, te iz tog razloga nije naveden rok za njenu realizaciju jer se ne može ni procijeniti kada bi navedene konkretne situacije mogle nastati. Podnosiocima žalbe je dostavljena preporuka te isti nisu u međuvremenu dostavili bilo kakav dodatni komentar ili sugestiju. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
246	Nije realizirana						
247	Ž-BL-04-483/23	P-335/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmeni Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 09.02.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
248	Ž-SA-04-741/23	P-348/23	P R E P O R U K U JU Opća bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakas" 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzmu aktivnosti u cilju uskladjivanja Pravilnika o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JU Opća bolnica "Prim. Dr. Abdulah Nakas" sa stečenim diplomama uvažavajući stav Ministarstva za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, stav Univerziteta u Sarajevu i navode iz ove Preporuke; 2. Da poništi Odluku broj: 01-6279-21/23 od 11.08.2023. godine i prijavi podnositeljice žalbe uzme u razmatranje u postupku prijema po Javnom pozivu od 20.07.2023. godine; 3. da u roku od 30 (trideset) dana Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	... izdavanjem Preporuke institucija Ombudsmena iscrpila sve zakonom predviđene mogućnosti. Institucija Ombudsmena je predmetnu preporuku u skladu sa svojim nadležnostima uputila i na znanje Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo kao i Ministarstvu za nauku, visoko obrazovanje i mlade Kantona Sarajevo, a radi poduzimanja radnji i aktivnosti iz domena svoje nadležnosti. Stijedom navedenog Ombudsmeni Bosne i Hercegovine okončavaju postupak istrage u konkretnom slučaju i predmet broj Ž-SA-04-741/23 ovom odlukom zatvaraju, uz napomenu da će isti biti izvršeni u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2024. godinu.
249	Nema odgovora						

250	Ž-MO-04-50/22	P-123/23	R E P O R U K U • Vladi Hercegovačko-neretvanskog kantona i Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK: 1. da bez odlaganja pokrene proceduru donošenja Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u HNK za osnovne i srednje škole; 2. da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njejoj realizaciji;	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	Nakon zaprimanja preporuke institucije Ombudsmena, žaliteljica je telefonski obavijestila instituciju Ombudsmena da želi odustati od žalbe. Izdata preporuka je zaprimljena u nadležnim organima dana 23.05.2023. godine, te do sačinjavanja ove Odluke, nisu postupili po izdatoj preporuci institucije Ombudsmena. Inačujući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-50/22.
251	Ž-BL-04-502/23	P-336/23	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njejoj realizaciji	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rok za dostavu izjašnjenja je istekao 15.01.2024. te je 01.02.2024. Vladi USK upućeno Obavještenje o neizvršavanju preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine - 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku- izjašnjenja nisu zaprimljena.
252	UKUPNO	-		11 - Obrazovanje			
253	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
254	10	12	3	0	3	2	2
255	POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
256	Realizirana						
257	Ž-SA-02-846/23	P-247/23	P R E P O R U K U dekanesi Akademije likovnih umjetnosti • Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, predumne odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se kandidati ... omogućio nastavak školovanja na Akademiji likovnih umjetnosti Univerziteta u Sarajevu, a u skladu sa preporukama Univerziteta u Sarajevu od 13.09.2023. godine; • Da u roku od 10 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	06.10.2023. zaprimljena zahvalnica stranke u kojoj se navodi da je Akademija likovnih umjetnosti postupila po Preporuci ombudsmena. Međutim, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ponovno naglašavaju da inkluzija ne podrazumijeva izjednačavanje svih ljudi, već uvažavanje različitosti svakog pojedinca kojem pruža mogućnost odlučivanja o vlastitom životu i preuzimanju odgovornosti. S tim u vezi, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine dali su svoj doprinos u cilju razvijanja svijesti društva o važnosti prihvatanja osoba sa poteškoćama, u svim sferama života, a posebno u oblasti obrazovanja. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su svjesni da je potrebno razviti svijest svakog člana šire društvene zajednice o obavezni pružanja pune pomoći, podrške i razumijevanja potreba osoba sa invaliditetom. Izražavamo iznimno zadovoljstvo što je svojim djelovanjem Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a u saradnji sa drugim relevantnim organima, omogućila ostvarivanje prava žalitelja na upis u prvu godinu studija na Akademiju likovnih umjetnosti, te dala svoj doprinos na promociji inkluzije u obrazovanju.
258	Djelimično realizirana						
259	Ž-SA-02-1121/22	P-119/23	P R E P O R U K U • federalnom ministru rada i socijalne politike i ministrima kantonalnih ministarstava u oblasti socijalne zaštite 1. Da putem koordinisanih aktivnosti poduzmu mjere u cilju otklanjanja imovinskog cenzusa kao uslova za ostvarivanje prava na dječiji dodatak za djecu sa invaliditetom i djecu oboljelu od teških/rjetkih bolesti; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • federalnom ministru rada i socijalne politike 3. Da izmijeni odredbu člana 4, stav 1. tačka e) Zakona o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji BiH na način da se primanja po propisima o boračko-invalidskoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti lica sa invaliditetom, kao i naknada za vrijeme trajanja nezaposlenosti, ne ubrajaju u prihod domaćinstva; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 60 dana od dana prijema preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Djelimično realizirana	DA	Nakon razmatranja dostavljenih odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali su da P-119/23 od 10.05.2023. godine je djelimično realizovana, te su ocijenili da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu. Predmet se ovom Odlukom zatvara uz napomenu da će biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Dana 07.11.2023. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike.
260	Ostvarena saradnja						
261	Ž-BL-02-581/22	P-54/23	PREPORUKU: - Preduzimanje aktivnosti na uspostavljanju Protokola o postupanju u slučajevima seksualnog i rodno zasnovanog nasilja nad licima sa invaliditetom - Da u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke obavijeste Ombudsmene o načinu realizacije Preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	Odgovore na preporuku (ukratko i pregled dostavljenih odgovora) dostavili su Federalno ministarstvo rada i socijalne politike, dopis od 04.04.2023. godine- dat osvrt na cjelokupnu problematiku Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratnik Tuzlanskog kantona, dopis od 07.07.2023. godine (detajno su navedene sve do tada preduzete aktivnosti, a istaknuto je da će se raditi novi Akcioni planovi nakon čega će se donijeti i novi Protokoli o postupanju, a uzec se tom prilikom i preporuke Ombudsmena), Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Hercegovačko- neretvanskog kantona, dopis od 14.06.2023. godine (Protokol o postupanju i pomoći žrtvama u slučaju nasilja u porodici HNŽ/K, broj: 01-1-02-3538/22 od 23.12.2022. godine koji je popisan 11.03.2023. godine, koji obuhvata u licu sa invaliditetom), Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Posavskog kantona dopis od 14.06.2023. godine (na sastanku Koordinacijskog tijela Vlade, Ministarstvo je upoznao članove o Preporuci ombudsmena te da se mijenja i dopunjuje postojeći Protokol o postupanju u slučaju nasilja u porodici na način da se stavi naglasak i na licu sa invaliditetom u skladu sa mišljenjem iskazanim u Preporuci), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, dopis od 12.04.2023. godine (Protokol o radu i saradnji Koordinacijskog tijela na prevenciji, zaštiti i borbi protiv nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo je popisan dana 01.06.2018. godine, a kao jedan od potpisnika Protokola je i Koordinacioni odbor udruženja za osobe sa invaliditetom u Kantonu Sarajevo. Protokol je zaključen sa ciljem uspostavljanja multidisciplinarnog saradnje i zaštite žrtava nasilja u porodici, podizanja veće kvalitete i efikasnosti u prevenciji, zaštiti, radu i djelovanju u sistemu zaštite od nasilja u porodici u Kantonu Sarajevo i podizanja nulte stope tolerancije na nasilje u porodici). Odgovore nisu dostavili: Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Unsko- sanskog kantona Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko- dobojskog kantona Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice Bosansko- podrinskiog kantona Ministarstvo zdravstva i socijalne politike Srednjobosanskog kantona Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne zaštite Zapadno- hercegovačkog kantona Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 Nakon arhiviranja predmeta zaprimljeni su slijedeći odgovori: Dana 20.10.2023. godine zaprimljen je odgovor FM soc.politike i rada na urgenciju poslani u cilju prikupljanja podataka za izradu Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 26.10.2023. zaprimljen je odgovor Min.zdravstva, rada i soc.skrbi HNK na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
262	Ž-SA-02-1015/23	P-351/23	P R E P O R U K U -Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona - Policijskoj upravi I 1. Da se izvrši uvid u kamere ispred Opštine i uvid u kamere u prostorijama Policijske uprave na dan kada se desio incident, kako bi se otklonile sumnje u postupanje policijskih službenika; 2. Da se procijeni potreba za edukacijom policijskih službenika i organizuje ista, kako bi se osiguralo postupanje službenika u skladu sa važećim zakonskim propisima, principima Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda s njezinim protokolima i UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim ljudskim pravima koji se u dodatku Ustava, a sve kako bi se u budućnosti razvila svijest o osbama sa invaliditetom; 3. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema Preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Ostvarena saradnja	DA	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 28.02.2024. urgencija za postupanje po Preporuci upućena : - Ministarstvu unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona -Policijskoj upravi I 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 01.04.2024. zaprimljen odgovor MUP-a Zenica
263	Nije realizirana						

264	Ž-SA-02-994/22	P-2/23	P R E P O R U K U ministrici za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo 1. Da prioriteto poduzme aktivnosti u cilju usklađivanja Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom Kantona Sarajevo i Pravilnika o utvrđivanju preostale sposobnosti i razvrstavanju djece i onladine ometene u psiho-fizičkom razvoju sa terminologijom UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom; 2. Da poduzme aktivnosti, kako bi se u konačnici, ostvarivanje prava na naknadu za vrijeme čekanja na zaposlenje, prestalo uslovljavati navedenjem postupka osposobljavanja za život i rad; 3. Da poništi Rješenje broj: 13-31-1425/22 od 20.10.2022. godine i žaliteljici prizna pravo na naknadu za vrijeme čekanja na zaposlenje, a u smislu navoda iz ove Preporuke; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	12 - Osobe sa invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	27.02.2023. zaprimljen odgovor Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo iz kojeg proizlazi da Preporuka P-2/23 nije realizirana, ali da je u pripremi nacrt Zakona
265	Ž-SA-02-897/22	P-3/23	P R E P O R U K U direktoru Rudnika "Mramor" u Mramoru 1. Da odmah po prijemu Preporuke donese rješenje o raspoređivanju žalitelja na radno mjesto banjar-garderober, na kojem je bio i ranije raspoređen; 2. Da pri raspodjeli zadataka ima u vidu da je kod žalitelja Rješanjem Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje- Kantonalna administrativna služba Tuzla, broj: 122-57811-59 od 03.09.2008. godine utvrđena III kategorija invalidnosti sa taksativno nabrajanim poslovima koje ne može obavljati; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	12 - Osobe sa invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja urgencije od dana 07.03.2023. godine i od dana 25.04.2023. godine, Ombudsmeni su zaprimili akt Rudnika "Mramor" u Mramoru broj: 01-3989/23 od 18.04.2023. godine u kojem se navodi da je stupanjem na snagu novog Pravilnika o sistematizaciji dana 15.07.2022. godine, žalitelj raspoređen na poslove i radne zadatke „Kurir-higijeničar“, a što podrazumijeva poslove čišćenja hodnika i isresanje korpi sa otpadnim materijalom koje se nalaze u kancelarijama. Navodi se da je „iz svega navedenog vidljivo je da radnik nema skoro pa nikakvih zaduženja, te da prerasporedom niti jednog momenta nismo zanemarili činjenicu da je invalid II kategorije invalidnosti. Jedina mogućnost ostaje da radnik ponovo bude upućen na ekspertiznu komisiju koja će utvrditi da li je imenovani sposoban za bilo kakav posao ili uputiti ga na Institut za medicinsko vještačenje“. Iz navedenog odgovora proizlazi da je Rudnik „Mramor“ u Mramoru ostao kod ranije iznesenog stava, te da Preporuka Ombudsmena broj: P-3/23 od 30.12.2022. godine nije realizovana. Imajući u vidu navedeno odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu.
266	Ž-MO-02-147/22	P-93/23	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove - Područna jedinica Trebinje 1. da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne mjere i radnje u cilju otklanjanja arhitektonskih barijera u područnoj kancelariji Trebinje; da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke, obavijesti instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	12 - Osobe sa invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	Preporuka nije ispoštovana što se zaključuje iz odgovora Republičke uprave za geodetske i imovinske-pravne poslove Trebinje broj: 21.47/052-10/23 u kojem je navedeno da su navodi podnositelja žalbe neosnovani. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-02-147/22.
267	Ž-BL-02-797/22	P-128/23	PREPORUKU • Da odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine • Da se hitno preduzmu sve radnje kako bi se utvrdilo da li su radovi predviđeni ugovorom izvršeni u skladu sa ugovorom • Da hitno preduzme sve radnje kako bi se otklonile utvrđene nepravilnosti koje nanose štetu kući u kojoj stanuje podnositeljica žalbe koja je lice sa invaliditetom • Da u roku od 30 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	sa	Nije realizirana	NE	Imajući u vidu da organ uprave u konkretnom slučaju, nije sproveo do kraja propisane i nužne službene radnje i na pravilan način obavijestio podnositeljicu žalbe, iz razloga koje nije skrivila stranka, nedvosmisleno se ukazuje na neažurnost i nedoslednost u postupanju, a time i na povredu principa dobre uprave. Pasivno postupanje opštinskih organa prema zahtjevima građana i institucije koja se bavi zaštitom ljudskih prava govori o lošoj upravi u opštini Srebrenica. Načela dobre uprave zahtevaju od organa javne vlasti da poštuju i ostvaruju opravdana očekivanja koja su kod građana stvorena postupcima i radnjama samih organa. S obzirom da na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, ombudsmeni su ponovo dana 26.07.2023. i 31.08.2023. godine uputili akt načelniku opštine Srebrenica da dostavi izjašnjenje o preduzetim mjerama u cilju realizacije pomenute preporuke, uz napomenu da je Ombudsmen Nevenko Vranješ razgovarao i telefonski sa načelnikom opštine i dobio obećanje da će se u narednom periodu razmotriti preporuka. Kako do danas nije dostavljen odgovor, u skladu sa članom 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 32/00, 19/02, 34/05 i 32/06). Preporuku je dostavljena Skupštini opštine Srebrenica kao nadležnom višem organu. Kako u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na preporuku, a Ombudsmeni su iscrpili sve mjere iz svoje nadležnosti predviđene Zakonom, predmet se zatvara. Ombudsmeni će ovaj predmet predstaviti u Godišnjem izvještaju za 2023. Godinu koji će biti predstavljen zakonodavnim tijelima u Bosni i Hercegovini.
268	Ž-SA-02-109/23	P-188/23	P R E P O R U K U -Premijeru Vlade Zeničko-dobojskog kantona -Ministrici Ministarstva zdravstva Zeničko-dobojskog kantona -Direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme konkretne i efikasne mjere u cilju pronalaženja načina da se u Zeničko-dobojskom kantonu omogući korištenje usluga za osobe sa poteškoćama u razvoju; 2. Da postupak ostvarivanja prava na pružanje stomatoloških usluga osobama sa poteškoćama u razvoju prilagodi kako bi na najlakši mogući način ostvarile prava koja im pripadaju; 3. Da sve buduće mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti poduzima uz mjere razumnog prilagodavanja za osobe sa invaliditetom, a u cilju osiguranja ravnopravnosti i punog učešća osoba sa invaliditetom u društvu; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; *Implementacijom ove Preporuke, organi mogu stvoriti poticajno okruženje koje će osigurati da osobe sa poteškoćama u razvoju imaju pristup što kvalitetnijim stomatološkim uslugama.	12 - Osobe sa invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 12.09.2023. godine zaprimila akt Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona, broj: 01-33-12180/23 (A.P.) od 31.08.2023. godine gdje su između ostalog naveli da uvažavaju sve navode iz preporuke, te su preduzeli sve korake u cilju omogućavanja ostvarivanja prava. Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-188/23 od strane Premijera Vlade Zeničko-dobojskog kantona i Ministarstva zdravstva Zeničko-dobojskog kantona. Dana 19.09.2023. godine uputili su Urgenciju na Preporuku. Međutim, do danas nije zaprimljen odgovor. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
269	Ž-BR-02-197/23	P-268/23	1. da imajući u vidu naprijed navedeno, bez odlaganja, u skladu sa svojim nadležnostima, preispitaju svoja postupanja/ mišljenja/ odluke donesene u postupcima pokrenutim po zahtjevu Nisić Džemšada iz Srebrenika; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema, izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove Preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	sa	Nije realizirana	DA	24.10.2023. zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata. 02.11.2023.g. zaprimljen odgovor Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja broj: 01-2826-1/23 od 23.10.2023.g. 01.02.2024. , zatim 08.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. Dana 18.04.2024. godine, zaprimljen odgovor Ureda Premijera FBiH, broj: 01-37-229/24 od 08.04.2024. godine.
270	UKUPNO	-	12 - Osobe sa invaliditetom					
271	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA	
272	10	10	1	1	2	6	0	
273	POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta						
274	Realizirana							
275	Ž-MO-01-126/22	P-63/23	• JU Osnovnoj školi „Bijelo Polje“ Potoci : 1. da navedene propuste Pedagoško-psihološke službe Škole otkloni u cijelosti u skladu sa izrečenim mjerama i rokovima za njihovo postupanje po Rješenu kantonalnog prosvjetnog inspektora broj: 06-34-67-3/23 od 30.01.2023. godine; 2. da kontinuirano vrši nadzor radi sprečavanja ponavljanja navedenih propusta; 3. da se isključivo rukovodi pozitivnim propisima i najboljim interesom djeteta, uvažavajući mišljenje Ombudsmena iskazano u Preporuci. 4. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Instituciju Ombudsmena o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	13 - Prava djeteta		Realizirana	DA	Dana 21.03.2023. godine, zaprimljen je odgovor JU Osnovne škole "Bijelo polje" Potoci u kojem ističu da je Preporuka institucije Ombudsmena u potpunosti realizovana. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-01-126/22.

276	Ž-LI-01-49/23	P-106/23	PREPORUKU Službi za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Drvar kao organu starateljstva • da hitno, a na temelju svih pribavljenih dokaza, donese rješenje o reguliranju kontakata mlđb. djeteta D.S. i M.V. sa roditeljem s kojim dijete ne živi, koje će biti u njegovom najboljem interesu, a po mogućnosti povoljno i za oba roditelja, do donošenja pravomoćne presude Općinskog suda Livno – Odjeljenja suda u Drvaru, • da razmotre sve pravne mogućnosti, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja i u skladu sa Obiteljskim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine, kako bi se doprinijelo ostvarivanju najboljeg interesa mlđb. djeteta i zaštiti njegovih prava, uvažujući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Pozivaju se roditelji djeteta na suradnju sa organom starateljstva, te da razmotre i uvažavaju izneseno mišljenje Ombudsmena. Primjerak Preporuke će se uputiti na znanje i informaciju žaliteljici i ocu mlđb. djeteta. Poziva se nadležni organ da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na gore naznačeni broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	23.05.2023. Upućena Obavijest o neizvršenju Preporuke neposredno višem organu . Dana 12.06. Zaprimljen odgovor protivne strane, Služba za opću upravu i društvene djelatnosti općine Drvar, u kojem se navodi" Trenutno je u tijeku postupak donošenja privremenog rješenja o reguliranju kontakata mlđb. A.V. djeteta D. S. i M. V. sa roditeljem sa kojim ne živi, a koje bi trebalo biti na snazi do pravomoćnosti sudske presude, a u istom će se u prvom planu cijeliti najbolji interes djeteta, pri tome voditi ćemo računa da bude povoljno i podržavajuće za oba roditelja." Samim time smatra se da je preporuka pozitivno izvršena.
277	Ž-SA-01-441/22	P-117/23	P R E P O R U K U Opštini Novi Grad - načelniku 1. Da odmah po primitku ove Preporuke, poduzmu mjere i radnje u cilju sanacije/zamjene vertikalne svjetlosne signalizacije i mjerača brzine u ulici Gradačaka br. 39, Općina Novi Grad Sarajevo, na pješaćkom prelazu kojim se direktno prilazi JU OŠ „Osman Nakaš“ Sarajevo; 2. Da razmotri mogućnost postavljanja svjetlosne vertikalne signalizacije (SOLARNIH TREPTAČA) na pješaćkom prelazu kojim se direktno prilazi školi u ulici Gradačaka br. 39., budući da je ugrožena sigurnost djece pri dolasku i odlasku iz škole; 3. Da poduzimanje mjera i radnji iz stava 1. i 2. ove Preporuke izvrše u koordinaciji i saradnji sa predstavnicima JU OŠ „Osman Nakaš“ Sarajevo i nadležnim Ministarstvom saobraćaja KS; 4. Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Ministarstvo saobraćaja Kantona Sarajevo dana 06.09.2023. je dostavilo izjašnjenje na Preporuku P-117/23, akt broj: 04-04-37993-2/23 od 29.08.2023. godine. Ministarstvo navedenim aktom pruža podršku i daje garanciju da će dati potrebnu saglasnost za navedeno u Preporuci P-117/23. Imajući u vidu sadržaj odgovora Općine Novi Grad – Službe za investicije i komunalne poslove broj: 02/08-11-19462/23 od 28.08.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositeljice žalbe, te se predmet Z-SA-01-441/22 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
278	Ž-SA-01-422/23	P-137/23	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da, odmah, poduzmu sve aktivnosti za organiziranje sastanka sa roditeljima mlđb. učenic, rukovodstvom O.Š. Nafija Sarajlić, s ciljem iznalaženja rješenja za dalji nesmetan nastavak školovanja mlđb. Ayle; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 15.11.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Ministarstva za odgoj i obrazovanje, broj: 11-04-26488-4/23 od 31.10.2023. godine u čijem se relevantnom dijelu navodi da su od početka 2023/2024 godine održana dva multisektorska sastanka u cilju pružanja podrške učenicima, te da je u toku mjeseca oktobra stručna savjetnica za inkluziju kontaktirala roditelje učenice kako bi provjerila da li škola postupa uvažujući najbolji interes učenice. Dana 25.10.2023. godine majka mlđb. učenice u svom mailu potvrđuje da škola, na čelu sa direktoricom i podrškom stručnog tima i razrednika zaista ulaže napore, te da vjeruje da rezultat neće izostati... Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da je preporuka Ombudsmena BiH ispoštovana, te da je mlđb. učenica ostvarila zaštitu svojih prava i da su rezultati primjerenog pristupa uprave i nastavnog osoblja od početka nove školske godine dali pozitivan rezultat, predmet Ž-SA-01-422/23 se zatvara .
279	Ž-BL-01-775/22	P-177/23	P R E P O R U K U -Da odmah po prijemu ove Preporuke razmotre svaku mogućnost djelovanja i poduzmu sve neophodne radnje kako bi osumnjčeni za krivična djela počinjena na štetu djeteta P.A. bila sankcionisana za počinjena krivična djela; -Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o ishoduima svih poduzetih radnji i o učincima upućene Preporuke, odnosno o ishoduima svih podnesenih krivičnih prijava i izvještaja protiv osumnjčenih, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka; - Centar za socijalni rad Sanski Most se poziva da i dalje aktivno prati psihofizičko stanje i zdravlje djeteta i da Ombudsmene obavijesti o svim novim činjenicama i okolnostima u vezi sa djetetom, u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Prema navodima Centra za socijalnog rada Sanski Most smještena u hraniteljsku porodicu, redovno pohađa nastavu i prihvaćena je u razredu. Kontakti sa roditeljima se realizuju, kao i saenom, zbog čega su u realizaciju kontakata uključeni nadležni organi unutrašnjih poslova (PU 3 Sanski Most) i Centar nije zaprimio niti jedan negativan izvještaj. Kako Centar konstatuje došlo je do pozitivnih promjena u ponašanju djeteta i kod suda su podnijeli prijedlog za produženje mjere oduzimanja prava roditeljima da žive sa djetetom. Kantonalno tužilaštvo Unsko-sanskog kantona obavještava Ombudsmene da je protiv tri lica podignuta optužnica radi postojanja osnovane sumnje da su počinili krivično djelo Zapaštanje ili zlostavljanje djeteta iz člana 219. stav 1. KZ FBiH, odnosno krivično djelo Izvanbračna zajednica sa mladim maloljetnikom iz člana 216. stav 1. u vezi sa članom 55. KZFBiH na štetu djeteta. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da po Preporuci Ombudsmena postupljeno, o čemu se obavještavaju svi nadležni organi u naslovu koji su bili uključeni u postupak istraživanja Institucije ombudsmena.
280	Ž-BL-01-650/22	P-211/23	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke Okružno javno tužilaštvo Prijedor uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena i odmah dostavi traženu informaciju onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Okružni javni tužilac Srdan Matijaš dana 30.08.2023. godine obavještava Ombudsmene da je Okružno javno tužilaštvo u Prijedoru podiglo optužnicu protiv zbog krivičnog djela „Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici“ iz člana 190. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske na štetu ... Prema navodima tužioca, Osnovni sud u Novom Gradu potvrdio je optužnicu i zakazao ročište za izjašnjenje o krivini optuženog za dan 13.09.2023. godine. O odgovoru tužilaštva upoznata je podnositeljica žalbe. Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka u potpunosti ispoštovana na način da je uspostavljena saradnja i da je nadležno tužilaštvo postupilo u skladu sa zakonskim odredbama.
281	Ž-SA-01-453/23	P-238/23	P R E P O R U K U JU Centru za socijalni rad Cazin 1. Da, u saradnji sa oba roditelja, odmah poduzmu dodatne zakonom propisane mjere i aktivnosti, u cilju održavanja ličnih i neposrednih kontakata mlđ. djeteta sa roditeljem sa kojim ne živi, jačanja roditeljskog odnosa između oca i kćerke, odnosno uspostave kontakata između žalitelja i mlđb. djeteta. 2. posebno da se majci, bez obzira na njenu pretpostavljenu odgovornost savjesnost, skrene pozornost da bi svako njeno ponašanje u smislu prenošenja svojih prava i obaveza prema mlđb. djetetu na druge bilo povreda djetetovih prava. 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon obavljenog razgovora sa roditeljima mlđb... u prostorijama Centra za socijalni rad dana 06.10.2023. godine, mlđb. djetete je po presudi išlo kod oca već dva puta, te se kontakt počeo odvijati normalno, dijete ne odbija ći kod oca te se oba roditelja pridržavaju sudske presude. Nakon što je sudska presuda postala pravosnažna, majka je djetetu izvadila pasoš kao bi joj riješila vizu za odlazak s njom u inostranstvo, ali je takođe upozorena da je o promjeni mjesta prebivališta djeteta dužna obavijestiti oca djeteta, kao i o svim drugim bitnim odlukama u vezi djeteta.“ Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je JU „Centar za socijalni rad Cazin“ ispoštovao Preporuku broj: P-238/23, Ombudsmeni BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj: Ž-SA-01-453/23.
282	Ž-BL-01-471/23	P-256/23	P R E P O R U K U Pozivaju se Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da omoguću djeci u Republici Srpskoj bezuslovnu i besplatnu zdravstvenu zaštitu, uvažujući mišljenje Ombudsmena izraženo u Preporuci. Poziva se Poreska uprava Republika Srpske da dostavi informaciju o broju podnesenih krivičnih prijava u 2023. godini protiv poslodavaca koji ne uplaćuju doprinose za svoje zaposlene i na taj način čine krivična djela i krše Zakon o doprinosima Republike Srpske, uvažujući mišljenje Ombudsmena izraženo u Preporuci. Pozivaju se nadležni da informacije o poduzetim mjerama povodom Preporuke Ombudsmena dostave Institutiji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Sumirajući odgovore nadležnih organa nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni pozivaju Vladu Republike Srpske da poduzmu efikasnije mjere kako bi svi poslodavci u Republici Srpskoj u narednom periodu plaćali doprinose i izvršavali zakonsku obavezu plaćanja doprinosa. Broj podnesenih prijava tužilaštvima ili broj podnesenih obavještenja od strane Poreske uprave Republike Srpske ukazuje da postoji prostor za efikasnije djelovanje nadležnih kako bi se održao i unaprijedio cjelokupni sistem zdravstvenog osiguranja i javnog zdrastva i obezbijedila socijalna stabilnost društva u Republici Srpskoj. Kako je Fond zdravstvenog osiguranja dostavio informaciju Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite, Ombudsmeni pozivaju organe izvršne vlasti da pronađu način i obezbijede bezuslovnu i besplatnu zdravstvenu zaštitu djeci u cijeloj Republici Srpskoj. Istovremeno se konstatuje da je Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske postupio po Preporuci Ombudsmena i tokom 2024. godine Ombudsmeni će pratiti da li je došlo do promjena po ovom pitanju i konkretan primjer biće i istaknut u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu, koji se podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovini, ali i dostavlja entitetskim parlamentima na znanje i informaciju. Predmet broj Ž-BL-01-471/23 se zatvara, a o svemu se, pored nadležnog Fonda i Ministarstva, upoznaje i predsjednik Vlade Republike Srpske.
283	Ž-BL-01-17/23	P-255/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Općinskom sudu u Gračanici da u što skorijem roku poduzme sve neophodne radnje i okonča izvršni postupak broj 27 0 1049153 23 i kako bi se djeca predala majci. Ombudsmeni očekuju povratne informacije od suda o učincima Preporuke u roku od 20 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	18.10.2023. zaprimljen odgovor CSR; 23.10.2023. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Gračanica. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku

284	Ž-BR-01-263/22	P-263/23	1. da preispitaju sva postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, i sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost za poduzimanje dodatnih pravnih radnji; 2. da u roku od 8 dana od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 17. 11. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijske Uprave, Policijske stanice Istok-Tuzla broj: 08-06/7-2-03.3-4040/23 od 6. 11. 2023. godine u kojoj se navodi: „ Shodno Vašem dopisu broj i datum veze koji ste dostavili i na adresu Kantonalnog tužilaštva TK-a Tuzla, obavještavamo Vas da povodom navedenog događaja koji je okončan donošenjem Naredbe o obustavi istrage od strane nadležnog tužilaštva policijski službenici nisu u mogućnosti postupiti bez naredbe Kantonalnog tužilaštva koje rukovodi istragama. S tim u vezi, a obzirom da je Vaša preporuka dostavljena i Kantonalnom tužilaštvu policijski službenici očekuju dalje upute od postupajućeg tužitelja.“ Također je i dana 15. 1. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Županijskog tužiteljstva Tuzlanske županije broj: T03 0 KT 0106775 23 od 10. 1. 2024. godine u kojem se navodi: " Vežano za Vašu preporuku od 29.09.2023 godine, obavještavamo Vas da je ovo tužilaštvo, vezano za vaše preporuke, ponovo otvorilo istragu u predmetu protiv ... zbog krivičnog djela Nasilje u porodici iz člana 222. stav 4 u vezi sa stavom I. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine." Međutim, institucija Ombudsmana zaprimila je dana 5. 2. 2024. godine akt žaliteljice u kojem imenovana navodi da oduzeta od daljeg postupka u predmetu. Uzimajući u obzir da je preporuka P-263/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. i točke 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmete broj: Ž-BR-01-263/22 i Ž-BR-01-264/22 po žalbi ...
285	Ž-BR-01-264/22	P-263/23	1. da preispitaju sva postupanja u predmetnoj pravnoj stvari, i sukladno pozitivnim zakonskim propisima utvrde mogućnost za poduzimanje dodatnih pravnih radnji; 2. da u roku od 8 dana od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	NE	Dana 17. 11. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Tuzlanske županije, Policijske Uprave, Policijske stanice Istok-Tuzla broj: 08-06/7-2-03.3-4040/23 od 6. 11. 2023. godine u kojoj se navodi: „ Shodno Vašem dopisu broj i datum veze koji ste dostavili i na adresu Kantonalnog tužilaštva TK-a Tuzla, obavještavamo Vas da povodom navedenog događaja koji je okončan donošenjem Naredbe o obustavi istrage od strane nadležnog tužilaštva policijski službenici nisu u mogućnosti postupiti bez naredbe Kantonalnog tužilaštva koje rukovodi istragama. S tim u vezi, a obzirom da je Vaša preporuka dostavljena i Kantonalnom tužilaštvu policijski službenici očekuju dalje upute od postupajućeg tužitelja.“ Također je i dana 15. 1. 2024. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Županijskog tužiteljstva Tuzlanske županije broj: T03 0 KT 0106775 23 od 10. 1. 2024. godine u kojem se navodi: " Vežano za Vašu preporuku od 29.09.2023 godine, obavještavamo Vas da je ovo tužilaštvo, vezano za vaše preporuke, ponovo otvorilo istragu u predmetu protiv Č.J. zbog krivičnog djela Nasilje u porodici iz člana 222. stav 4 u vezi sa stavom I. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine." ...Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 5. 2. 2024. godine akt žaliteljice u kojem imenovana navodi da se predmet okonča. Uzimajući u obzir da je preporuka P-263/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. i točke 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmete broj: Ž-BR-01-263/22 i Ž-BR-01-264/22...
286	Ž-BR-01-262/22	P-261/23	1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta, poduzmu sve radnje i mjere u okviru svoje nadležnosti, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava Azre Hrnjić i Jasmina Čaklovića, uspostavili korektni odnosi i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 27. 11. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Javne ustanove Centra za socijalni rad Tuzla broj: 04-31-11-2271/23 HE od 16. 11. 2023. godine u kojem se navodi: "...U proteklom periodu ovom Centru ni u jednom navratu se nije obraćala majka ... niti otac ...sa bilo kakvim prijavama pritužbama niti poteškoćama u funkcionisanju i vicanju midb. kćerke sa ocem. Postupajući po vašem upitu stručni radnici ovog Centra su uputili pismeni poziv ... na adresu ..., adresa od ranije poznata ovom Centru, ali je poziv vraćen sa naznakom dostavljača da je imenovana nepoznata na adresi. Navedene informacije vam dostavljamo na znanje, a uzimajući u obzir rok koji ste postavili za dostavu povratnih informacija. Stručni radnici ovog Centra će dalje postupiti po vašim uputama poduzeti sve radnje i mjere iz svoje nadležnosti. Preispitati trenutnu situaciju i eventualno se uključiti u rad sa roditeljima ponovno i uraditi sve, a radi zaštite najboljeg interesa mlb. djeteta." Uzimajući u obzir da je preporuka P-261/23 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-01-262/22 po žalbi ...
287	Ž-LI-01-160/23	P-280/23	PREPORUKU Centru za socijalni rad Kupres i Općini Kupres • da u najboljem interesu djece odmah razmotre svaku mogućnost djelovanja u skladu sa svojim ovlaštenjima, da se djeca odmah vrata na nastavu radi osiguranja prava na obrazovanje, • da radi ostvarivanja prava na obrazovanje Općina Kupres kroz nadležne službe razmotri svaku vrstu pomoći obitelji, odnosno djeci u vidu prijevoza u školu i iz škole. Pozivaju se roditelji djece na navedenim organima, te upozoravaju na njihove dužnosti i obaveze kao roditelja. Poziva se nadležni organ da u što skorijem roku obavijesti Ombudsmane o rezultatima svojih postupaka i poduzetih mjera, pismenim putem na gore naznačeni broj predmeta.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Centar za socijalni rad Kupres u odgovoru na preporuku navodi: „Dana 26.09.2023. godine zaprimili smo dopis od Osnovne škole fra Miroslava Džaje Kupres kako učenici M. B. A. B. i I. B. ne pohađaju nastavu. Istoga dana otišli smo u kućnu posjetu kod obitelji B, te s njima obavili razgovor. Nakon razgovora o cjelokupnoj situaciji kroz koji smo ujedno i upozorili roditelje kako su dužni slati djecu u školu, odnosno na obavezno pohađanje osnovne škole, djeca su 27.09.2023. godine došla na nastavu koju i dalje redovno pohađaju. Centar za socijalni rad Kupres već dugi niz godina prati i vrši nadzor nad obitelji B. S obzirom da su lošeg imovnog stanja, korisnici su mjesečne stalne novčane pomoći. Također su korisnici dječjeg dodatka po Zakonu o materijalnoj podršci obiteljima s dječom u FBiH...“ Na navedenu preporuku Ombudsmani BiH su zaprimili odgovor Općine Kupres kojem se navodi da je Općina Kupres donijela dva rješenja o prijevozu, kojima se osigurava isplata naknade za prijevoz djece u školu. Uzimajući u obzir da je preporuka realizirana, Ombudsmani za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.
288	Ž-SA-01-672/23	P-298/23	P R E P O R U K U Javnoj ustanovi Centar za socijalni rad Tešanj 1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, prvenstveno imajući u vidu najbolji interes djeteta, poduzimaju kontinuirano sve radnje i mjere u okviru svoje nadležnosti, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava D.A. i H.N., uspostavili korektni odnosi roditelja i njihove mlb.kćerke „prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke, izvijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	"...uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-298/23 od 27.10.2023. godine, na način da je dostavio informaciju o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, te informaciju da će nastaviti raditi kontinuirano na predmetnoj pravnoj stvari, Ombudsmani Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljice žalbe. Ombudsmani Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023.godinu, koji će biti podignut Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-01-672/23."
289	Ž-SA-01-645/22	P-310/23	P R E P O R U K U Službi socijalne zaštite općine Centar 1. Da bez odlaganja sačinu stručno mišljenje u konkretnom predmetu za potrebe nadležnog suda; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Dana 28.11.2023 godine podnositeljica žalbe je informirala Instituciju ombudsmana da je Služba socijalne zaštite općine Centar dostavila stručno mišljenje nadležnom sudu, te da je dana 23.11.2023. godine održano pripremno ročište. Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da su se stekli uvjeti za postupanje nadležnog suda u konkretnom predmetu a sve u cilju zaštite najboljeg interesa mlb. djeteta, predmet Ž-SA-01-645/22 se zatvara .
290	Ž-BL-01-586/23	P-344/23	P R E P O R U K U Pozivaju se organi upravljanja JZU Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske da razmotre sve mogućnosti kako bi usluge sanitarnog pregleda za učenike srednjih medicinskih škola na području cijele Republike Srpske, za potrebe obavljanja praktične nastave, bile besplatne. Pozivaju se organi upravljanja JZU Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske da Ombudsmane obavijeste o učincima ove Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13 Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 15.02.2024. zaprimljen odgovor Instituta za javno zdravstvo. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
291	Ž-BL-01-538/23	P-347/23	P R E P O R U K U Poziva se Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske da poduzme dodatne napore i mjere radi uspostavljanja što efikasnijeg Integrisanog zdravstvenog informacionog sistema (ZIS-a) kako ne bi dolazilo do poteškoća kod isporuka informacija prema nadležnim zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, kao i da omogući otklanjanje eventualnih grešaka u sistemu tokom cijelog radnog vremena nadležnih zdravstvenih ustanova. Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske se poziva da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o poduzetim radnjama povodom Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	25.01.2024. zaprimljen je odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja RS iz kojeg proizilazi da je Preporuka uvažena. 02.02.2024. zaprimljen odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja RS. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
292	Ostvarena saradnja						
293	Ž-BL-01-672/22	P-75/23	P R E P O R U K U Poziva se Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da odmah odluče po žalbi podnositeljice žalbe izjavljene na rješenje Centra za socijalni rad Modriča broj 02/3-544-7/10-21 od 13.09.2022. godine. Poziva se Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske da u roku od 15 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	05.05.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS. 14.06.2023. odgovor Suda; 28.06.2023. odgovor Centra za socijalni rad Gradiška. 08.09.2023. odgovor Centra za socijalni rad Modriča.02.02.2024. 02.02.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS 14.02.2024. odgovor Centra za socijalni rad Modriča. 19.02.2024.Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
294	Ž-BR-01-2/23	P-110/23	1. Da kontinuirano i efikasno, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, poduzima sve radnje u cilju zaštite najboljih interesa mlb Halilović Mahira; 2. da kontinuirano, svakih 30 dana, od dana prijema ove preporuke do kraja 2023.godine, ili promijenjenih okolnosti u najboljem interesu Halilović Mahira, izvještavaju Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	02.06.2023. zaprimljen odgovor Javne ustanove "Centar za socijalni rad" Živnice 9.1.2024.g. zaprimljen odgovor Javne ustanove "Centar za socijalni rad" Živnice broj: XIII-02/3-49-0229-4 od 1.4.2024.g. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.

295	Ž-BR-01-99/23	P-201/23	1. Da kontinuirano prati provedbu presude Općinskog suda u Živinicama broj: 33 0 P 086493 20 P od 08.04.2021.godine, u pogledu u ostvarenja prava M.S. na održavanje ličnih i neposrednih kontakata sa maloljetnom djecom ...; 2. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, koji su sastavni dio pravnog sistema Bosne i Hercegovine, nastave poduzimati sve radnje u okviru svoje nadležnosti cijeneći najbolji interes djece; 3. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 9.1.2024.g. zaprimljen odgovor JU "Centra za socijalni rad" Živnice broj: XIII-02/3-45-0819-1-2023 od 4.1.2024.g. 05.02.2024. zatim i 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
296	Ž-BL-01-17/21	P-216/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Općinskom sudu u Živinicama da u što skorijem roku okonča krivični postupak protiv optuženog zbog počinjenog krivičnog djela na štetu djeteta - Bludne radnje iz čl. 208. st. 2. u vezi sa st. 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni očekuju povratne informacije od suda o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Mišljenje i Preporuka Ombudsmena se dostavlja na znanje i nadležnom organu starateljstva i nadležnom tužilaštvu, kao i podnositeljici žalbe.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	09.11.2023. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Živnice - informacija u krivičnom predmetu. 16.11.2023. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Živnice. 19.02.2024. zaprimljen odgovor Opštinskog suda Živnice. 21.02.2024. Opštinskom sudu u Živinicama upućena urgencija za dostavu Rješenja.
297	Ž-SA-01-951/23	P-311/23	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike 1. Da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju implementacije principa iz Generalnog komentara br. 19 Komiteta za prava djeteta, prezentiranih u ovoj preporuci; 2. Da se ukloni barijera u slučaju odlučivanja u konkretnom i sličnim slučajevima kada su odstupanja od propisanog cenzusa za ostvarivanje prava na dječiji dodatak minora, sve u cilju zaštite najboljeg interesa djeteta; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 01.12.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, broj: UPH-05-31/6-92/23 A.DŽ.K. od 30.11.2023. godine u čijem se relevantnom dijelu navodi sljedeće: „U skladu sa naprijed navedenim, ovo ministarstvo ističe da je u skladu sa članom 4 Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“; broj: 2-98, 48/99, 61/22) dužno da kada postupa u upravnom stvarima te stvori rješava na osnovu zakona. Zakonom o materijalnoj podršci porodicama sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“; broj 52/22) članom 11, koji uređuje osnovu za obrazac prava propisano je da „osnovica za utvrđivanje visine naknada iz ovog zakona je najniža plaća u Federaciji utvrđena u skladu sa odredbama Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“; broj 26/16 i 89/18), članom 13, stav 1. tačka a) kao uslov za ostvarivanje prava na dječiji dodatak propisano je da ukupni mjesečni prihodi po članu zajedničkog domaćinstva iz člana 5 ovog zakona ne prelazi 40% (četdeset posto) najniže plaće u Federaciji utvrđene u skladu sa odredbama Zakona o radu, dok je Odlukom o iznosu najniže plaće u Federaciji za 2023. godinu određeno da najniža plaća za period od 01. januara do 31. decembra 2023. godine utvrđuje se u neto iznosu od 596,00 KM. U skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama i Odlukom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, 40% najniže utvrđene plaće za 2023. godinu iznosi 238,40 KM, što znači da bi djeteta u 2023. godini ostvarilo pravo na dječiji dodatak, ukupni mjesečni prihod po članu zajedničkog domaćinstva ne smije prelaziti prelazi iznos od 238,40 KM. Napominjemo da je ovo ministarstvo, kao i svaki drugi organ uprave Federacije Bosne i Hercegovine dužno da postupa u skladu sa zakonom i u granicama ovlaštenja, te bi svako odstupanje od istog značilo nepoštivanje prava, odnosno povredu načela zakonitosti.“
298	Nije realizirana						
299	Ž-BL-01-804/22	P-84/23	PREPORUKU Pozivaju se podnositeljica žalbe i škola da poduzmu dodatne napore kako bi ostvarili što kvalitetniju saradnju, sa ciljem da dijete završi osnovno obrazovanje u istoj školi, cijeneći da nije u interesu djeteta da u ovom momentu mijenja školu, a uvažavajući mišljenje Ombudsmena iskazano u ovoj Preporuci. Poziva se škola da postupi u skladu sa naloženom mjerom koja se tiče provođenja disciplinskog postupka protiv nastavnice/razrednice J. D., kao i da Školski koordinacioni tim predstavku/prijavu podnositeljice žalbe razmotri u skladu sa važećim protokolom u slučajevima nasilja u školi. Nadležnom inspekcijki organ se poziva da izvrši kontrolu nad radom škole i da ustanovi da li su otklonjene uočene nepravilnosti . Pozivaju se nadležni da u roku od 20 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene o učincima Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka ili na adresu: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, škola aktom broj 528-6/23 od 31.03.2023. godine obavještava Ombudsmene da je dijete prestalo pohađati nastavu dana 23.03.2023. godine, kao i da je škola postupila u skladu sa inspekcijkim nalazom i sve je naloženo realizovano. Podnositeljica žalbe pismenim podneskom od 31.03.2023. godine obavještava Ombudsmene da dijete pohađa školu u Republici Srpskoj i je zadovoljan. Kako konstatuje u konkretnom slučaju, sve su institucije zakazale. Uvažujući mandat i nadležnost ove institucije, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka Ombudsmena nije ispoštovana i da postupanja nadležnih nisu bila u najboljem interesu djeteta. U skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravilima postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, predmet zatvaraju o čemu obavještavaju podnositeljicu žalbe, školu koju je dijete ranije pohađalo i Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske. Ombudsmeni će razmotriti mogućnost da u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu prikažu konkretan predmet, kako bi se u što većoj mjeri doprinijelo zaštiti prava djeteta i senzibilisala stručna i šira javnost o značaju prava djeteta i neophodnom dodatnom senzibilitetu kada se radi sa djecom.
300	Ž-SA-01-993/22	P-154/23	P R E P O R U K U ministrici Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantaona Sarajevo - Da Ministarstvo u suradnji sa podnositeljicom žalbe, imajući u vidu najbolji interes djeteta i pravo na razvoj djeteta, unutar postojećih institucionalnih mehanizama pronadu najbolje rješenje za mlb. M.D. i mlb. M.A. - S obzirom na navode podnositeljice žalbe i informaciju Zavoda Mjednica od 11.11.2022. da djeca na kombinovanom modelu pohađanja predškolske ustanove nemaju obezbijeđen prevoz od redovne predškolske ustanova do Zavoda Mjednica, da prepisita navedene navode i ukoliko se isti pokažu istinitima da obezbijedi prevoz djece sa teškoćama u razvoju. - Da Ministarstvo podzakonskim aktom za ubuduće uredi kod aplikacija djece s teškoćama u razvoju, da ista ne ulaze u proces odabira odgojno - obrazovnih ustanova koje nisu u mogućnosti da pruže zbrinjavanje i podršku. - Da u roku od 60 dana dostavi povratnu informaciju instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provedbi date Preporuke.	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Postupajući po preporuci Ombudsmena, Ministarstvo je dostavilo akt broj: 311-03/02-04-41459-3/22 od 20.07.2023. godine iz kojeg proizilazi da je podnositeljici žalbe dostavljen obavijest da upiše svoje dvoje djece u JU „Djeca Sarajeva - vrtić Dječiji grad s obzirom da ne postoji zakonska mogućnost finansiranja stručnog kadra u privatnim predškolskim ustanovama. Nadalje, navodi se da će Ministarstvo za odgoj i obrazovanje dostaviti dodatnu saglasnost za angažovanje još jednog asistenta u JU „Djeca Sarajeva kako bi se osigurala podrška djeci uvažavajući najbolji interes mlb M.A i M.D. Međutim, iz odgovora Ministarstva jasno proizilazi da je podnositeljica žalbe nije pokazala spremnost za rješavanje navedene problematike unutar postojećih institucionalnih mehanizama. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositeljice žalbe, te se predmet: Ž-SA-01-993/22 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
301	Ž-SA-01-713/23	P-269/23	P R E P O R U K U direktoru JU Osnovne muzičke škole „Avdo Smalilović“ Goražde • Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se mlb. P.E. omogućio nastavak školovanja u JU Osnovna muzička škola „Avdo Smalilović“ Goražde; • Da u roku od 10 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	13 - Prava djeteta	Nije realizirana	DA	Iz izjašnjenja JU Osnovna muzička škola „Avdo Smalilović“ Goražde broj: 379-1/23 od 23.10.2023. godine jasno proizilazi da odgovorni organ nije postupio po Preporuci Ombudsmena broj: P-269/23. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 30.11.2023. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Ministarstvo obrazovanja Bosansko - podrinskiog kantona nepostupanju JU Osnovna muzička škola „Avdo Smalilović“ Goražde po Preporuci institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-269/23 od 10.10.2023. godine, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. Imajući u vidu sadržaj odgovora JU Osnovna muzička škola „Avdo Smalilović“ Goražde broj: 379-1/23 od 23.10.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnovu za daljnji postupanjem u predmetu
302	Nema odgovora						
303	Ž-LI-01-121/23	P-231/23	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Budući da se Vlada K10 nije izjasnila po preporuci, o neizvršavanju iste je obavještena Skupština K10. Temeljem članka 35. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Ombudsmeni su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
304	Ž-SA-01-806/23	P-320/23	P R E P O R U K U ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (10) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku broj: P-320/23, u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, dana 05.12.2023. godine uputili su Urgenciju na preporuku. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili obavijest neposredno višem organu – Vladi Kantona Sarajevo po Preporuci broj: P - 320/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. U konkretnom slučaju Ministarstvo je ignorisalo akte institucije Ombudsmena i pored više poziva za uspostavu saradnje.
305	UKUPNO	-	13 - Prava djeteta				
306	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA

307	26	27	16	0	5	3	2
308	POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
309	Realizirana						
310	Ž-BL-04-218/23	P-208/23	PREPORUKU glavnom republičkom šumarskom inspektoratu 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Aktom broj: 24.012/098-215-5/23 od dana 13. septembra 2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmen Bosne i Hercegovine da nije nadležna za postupanje u konkretnom slučaju, te da je predmetna predstava, a u skladu sa članom 54. stav 4. Zakona o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18), prosljedjena na nadležno postupanje Gradskoj upravi Grada Banja Luka, Odjeljenju komunalne policije. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (”Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
311	Nije realizirana						
312	Ž-SA-04-913/23	P-345/23	PREPORUKA Federalna uprava za inspeksijske poslove i Republička uprava za inspeksijske poslove trebaju u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke razmotriti i u skladu sa svojim zakonskim nadležnostima sačiniti protokol ili drugi dokument kojim će dogovoriti svoju saradnju u oblasti zaštite okoliša i vodotoka. U navedenom dokumentu trebaju biti dogovoreni osnovi kako za zajednički inspeksijski nadzor i razmjenu podataka, tako i zajednička javna saopštenja kada to ocijene bitnim u interesu javnosti.	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nije realizirana	DA	Dana 29.01.2024. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor FUIP Federalni vodni inspektorat pod brojem: 14-21-3-05955/2023-14-5-P od dana 26.01.2024. godine, u kojem je navedeno: "Vežano za vašu preporuku, kontaktirali smo Republičku upravu za inspeksijske poslove u Banja Luci i tom prilikom poslali svoj primjerak radne verzije protokola o saradnji za daljnje usuglašavanje. Međutim, elektronski smo dobili odgovor da je stav Republičke uprave da u ovom momentu nema potrebe za potpisivanjem protokola." Ukoliko u međuvremenu dođe do promjene stava RUIP-a, te se preporuka realizira, isto će se evidentirati u bazi. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
313	UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
314	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROI PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
315	2	2	1	0	0	1	0
316	POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
317	Realizirana						
318	Ž-BL-05-333/22	P-7/23	P R E P O R U K U Područnoj jedinici Šipovo, Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove, da odmah po prijemu preporuke odgovori na akte Ombudsmana upućene dana 02.06. 06.09. i 26.10.2022. godine	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	10.05.2023. zaprimljen odgovor RUGIP Banja Luka. 17.05.2023. zaprimljen odgovor RUGIP Šipovo. 20.11.2023. urgencija za dostavljanje informacije nakon ročišta .
319	Ž-BL-05-685/17	P-73/23	P R E P O R U K U Da odmah po prijemu ove Preporuke, uvažavajući mišljenje Ombudsmana, poduzmu sve zakonske mjere i u što skorijem roku okončaju postupke koji se vode u vezi sa imovinom podnosioca žalbe, kao i da u roku od 60 dana računajući od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni su zaprimili odgovore nadležnog organa koji su prosljedjeni podnosiocu žalbe. Iz odgovora nadležnog organa proizlazi da je u postupku imenovan i određen drugi vještak koji je dostavio svoj nalaz i mišljenje i da je za dan 29.09.2023. godine zakazana rasprava. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmana broj P-73/23 od 09.03.2023.godine postupljeno, odnosno nadležni organ je poduzeo mjere kako bi okončao postupke i Ombudsmeni predmet zatvaraju, o čemu se obavještavaju i nadležni organ i podnositelj žalbe. Istovremeno se podnositelj žalbe upoznaje da se uvijek može ponovo obratiti ovoj instituciji, ukoliko se za to pojave opravdani razlozi, odnosno ukoliko nadležni organ ne donese odluke u započetim postupcima
320	Djelimično realizirana						
321	Ž-MO-05-100/22	P-20/23	P R E P O R U K U - Gradonačelniku Grada Konjic: 1. Da bez odlaganja, poduzme mjere i aktivnosti u cilju realizacije Zaključka o dozvoli izvršenja od 04.10.2022. godine broj: 07-19-10-2085/2022; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; - JP Elektroprivredi BiH ED Mostar: 1. Da bez odlaganja provede Rješenje Ministarstva privrede broj: UP-1-06-157/22 od 09.12.2022. godine kojim se nalaže isključenje niske naponske mreže bespravno izgrađenog objekta džamije u Ovčarima; 2. Da u roku od 15 dana od prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Djelimično realizirana	DA	Dana 10.02.2023. godine zaprimljen je odgovor JP Elektroprivrede BiH u kojem navode su dana 31.01.2023. godine zaprimili Zahtjev Grada Konjic kojim obavještavaju iste da će se dana 15.02.2023. godine u 9:00 sati pristupiti primudnom administrativnom inspeksijskom rješenju u predmetu uklanjanja bespravno izgrađenog vjerskog objekta-džamija, te da su pozvani od Grada Konjic da, u cilju neometanog provođenja istog, izvrše uklanjanje dalekovodnog elektro napojnog kabla sa navedenog objekta. Dalje ističu da su uputili obavijesti o postupanju zakazanom primudnom administrativnom inspeksijskom rješenju u predmetu uklanjanja bespravno izgrađenog vjerskog objekta-džamije, te će se po istom postupiti i izvršiti uklanjanje dalekovodnog elektro napojnog kabla neposredno pred uklanjanje vjerskog objekta-džamije. Dana 06.03.2023. godine dostavljen je odgovor Grada Konjic broj: 01-19-10-3529/22 od 28.02.2023. godine u kojem je navedeno da je podnositelj žalbe na zapisnik izjavio da je saglasan da se objekat ne ruši do daljnjega a da se objekat isključi sa N.N. mreže i da se ponovo ne uključuje dok se ne riješi spor. Dalje je navedeno da je u međuvremenu Medžlis Islamske zajednice dostavio urbanističko-gradevinskom inspektoratu kopiju Otrpavka izvornika Ugovora o prodaji predmetne parcele ... Nakon dostavljanja izjašnjenja podnosiocu žalbe, isti nije dostavljao odgovor niti dodatnu dokumentaciju relevantnu za predmet. Dana 20.11.2023. zaprimljen je odgovor gradonačelnika Grada Konjica na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
322	Ostvarena saradnja						
323	Ž-BL-05-521/23	P-331/23	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	13.12.202.godine i 21.12.2023.zaprimljeni su odgovori Grada Doboja. 05.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
324	Nije realizirana						
325	Ž-BL-05-811/22	P-8/23	PREPORUKU 1. Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju i Gradonačelniku grada Banjaluka da odmah po prijemu ove preporuke preduzmu sve radnje iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po Nalazu i mišljenju vještaka od 01.12.2022. godine i donijela konačna odluka u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, Zakonu o održavanju zgrada kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	U odgovoru nadležnog odjeljenja od 23.06.2023. godine, navodi se da je ovaj organ po drugi put proveo postupak vještačenja u navedenom predmetu u kojem nalazu i mišljenju je konstatovano da je uzrok prodora i pojave vode u stan ... oštećenje zajedničkih kanalizacionih instalacija zgrade... ..S obzirom da iz navedenog odgovora proizlazi da se nadležnost u pomenutom predmetu prebacuje na Sud iako je članom 19. Zakona o održavanju zgrada predviđena nadležnost i obaveza grada da imenuje privremenog upravnika, niti je okončan pomenuti upravni postupak, čime nije ispoštovana Preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine, dana 03.08.2023. godine. Gradu Banjaluka upućeno je Obavještenje o nepoštovanju preporuke. Grad Banjaluka je u dostavljenom odgovoru od 29.09.2023. godine, naveo da je Institucija ombudsmena u obavještenju br. 08-371-1389/22 od 27.01.2023. godine obavještena o rezultatima postupanja po pomenutoj preporuci kao i da će o svim daljnim postupanjima koja će u navedenom predmetu biti preduzeta od strane komunalnog policajca Odsjeka komunalne policije Gradske uprave Grada Banjaluka, biti obavještena
326	Ž-BL-05-578/22	P-42/23	PREPORUKU šefu Područne jedinice Banjaluka Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja preduzme neophodne mjere i radnje u cilju stavljanja klazule pravosnažnosti na doneseno ranije doneseno rješenje imajući u vidu datum njegovog donošenja 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 21.11/477-152/17, od dana 02.03.2023. godine, odgovorna strana je dostavila odgovor na izdatu preporuku u kome između ostalog navodi šta je preduzela na njenoj realizaciji. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (”Službeni glasnik Bosne i Hercegovine” broj 104/11).

327	Ž-BL-05-20/23	P-50/23	MISLJENJE OMBUDSMENA Ombudsmeni Bosne i Hercegovine na osnovu navoda iz žalbe, uvažavajući međunarodne i ustavne standarde koji regulišu ovu oblast, te činjenicu da je socijalna djelatnost djelatnost od opšteg interesa za Federaciju BiH, mišljenja su da postojeće zakonsko rješenje kojim je omogućeno prinudno izvršenje nad davanjima koja spadaju u domen socijalne zaštite dovodi do egzistencijalne ugroženosti građana kojima je odobrena ova vrsta davanja. ...ombudsmeni su mišljenja da je potrebno izmijeniti Zakon o izvršnom postupku Federacije BiH na način da se u članu 138. Iza stava 1 dodaj stav u kome bi se navelo: „(2) Izuzeta od izvršenja su primanja po osnovu socijalne pomoći“ S tim u vezi, u članu 138. Stav 1. Bilo bi potrebno obrisati „primanja po osnovu socijalne pomoći“, pa bi prvi stav člana glasio: „(1) Izvršenje na plaći, naknadi umjesto plaće, naknadi za skraćeno radno vrijeme i naknadi zbog umanjenja plate i penzije, primanja po osnovu naknade zbog tjelesnog oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju, primanja po osnovu privremene nezaposlenosti, primanja po osnovu dodatka na djecu, primanja po osnovu stipendije i pomoći učenicima i studentima i nadoknada za rad osuđenika može se sprovesti do iznosa od jedne polovine.“ Ovim putem pozivamo Federalno ministarstvo pravde da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po ovoj inicijativi, te da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo pravde je u odgovoru od 15.03.2023. godine navelo da je Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku u parlamentarnoj proceduri. Članom 138. Zakona o izvršnom postupku „primanja na osnovu socijalne pomoći“ nisu izuzeta od izvršenja, te je na Sudu da odlučuje o visini pljenidbe u zavisnosti od konkretnog slučaja. Dalje se navodi da se zaljubljuju na upućenoj inicijativi koja će se uzeti u razmatranje pri izradi narednog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku, obzirom da se radi o domenu socijalne zaštite i lica koja nemaju drugih izvora prihoda te zaštite dovodjenja istih do egzistencijalne ugroženosti. S obzirom da je izdavanjem inicijative preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmana u konkretnom predmetu, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
328	Ž-BL-05-382/22	P-104/23	P R E P O R U K U Općini Žepče 1. Da po prijemu ove Preporuke odmah pristupi rješavanju upravne stvari, kao i da postupi po Rješenju Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj: 07-27-2-1848/2020 od 21.01.2021. godine. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim koracima radi ostvarenja i zaštite prava i interesa podnosioca žalbe.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	NE	Odgovor na Preporuku nije zaprimljen u ostavljenom roku.
329	Ž-LI-05-147/23	P-271/23	E P O R U K U Općini Kupres 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskom objektu Caffè bar „IN“ uvažavajući mišljenje Ombudsmana izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	Općina Kupres u obavijesti o poduzetim mjerama nije dostavila dokaze da je postupila po preporuci Ombudsmana, nego navodi, između ostalog kako je Općinsko vijeće Kupres jedino nadležno da mijenja Odluku o utvrđivanju radnog vremena u ugostiteljskoj djelatnosti, turističkoj djelatnosti, djelatnosti obrta i srodnih djelatnosti, trgovinskoj djelatnosti, igara za zabavu i igara na sreću na području Općine Kupres, te se općina mora prilagodavati novim trendovima u turističkom smislu, a jedan od načina je i produženo radno vrijeme ugostiteljskih objekata uz normalno pridržavanje odredbi vezanih za jačinu buke u istima. Budući da odgovorna strana, u ostavljenom roku nije realizirala datu Preporuku o svemu je obavijesteno Općinsko vijeće Kupres.
330	Ž-SA-05-849/23	P-285/23	P R E P O R U K U Načelniku Općine Maglaj 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se izvršio građevinsko-urbanistički inspeksijski nadzor, utvrđivanjem stvarnog stanja na terenu, te utvrđivanje da li je izgradnja sporne ograde izašla iz okvira odobrene gradnje čime bi se narušilo pravo žalitelja na neometano uživanje svoje imovine, posebno u kontekstu prava i potreba osoba sa invaliditetom; 2. Da sve buduće mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti poduzima uz mjere razumnog prilagodavanja za osobe sa invaliditetom, a u cilju osiguranja ravnopravnosti i punog učešća osoba sa invaliditetom u društvu; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	...Općina Ključ je dana 21.12.2023. godine dostavila Obavijest broj: 03-19-«L/23 od 19.12.2023. godine kojim se navodi: “ Obzirom da organ uprave Općine Ključ još uvijek nema uposlenog službenika - građevinsko urbanističkog inspektora koji bi postupio po tački 1. Vaše preporuke, to smo stoga zahtjev sa molbom za postupanjem uputili Upravi za inspeksijske poslove USK-a, Bihac - građevinsko - urbanističkoj inspekciji. U vezi sa tačkom 2. Preporuke, Općina Ključ je poduzimala i poduzima mjere prilagodavanja osobama sa invaliditetom u svakodnevnim postupcima i aktivnostima u smislu prilagodbi prilazu objektima, trotoarskim površinama, mjerama pri projektovanju - odobravanju projekata za izgradnju zgrada, propisivanju uvjeta radi prilagodbe invalidnim licima itd.” Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ dostavio informaciju iz koje proizilaze poduzete aktivnosti u cilju provođenja inspeksijskog nadzora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
331	Nema odgovora						
332	Ž-MO-05-43/23	P-313/23	P R E P O R U K U Odjelu za urbanizam i građenje Grada Mostara 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Dana 19.12.2023. godine, podnosio žalbe je obavijestio instituciju Ombudsmana da je uspostavio komunikaciju sa referenticom iz Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostar te ističe da oduzeta od žalbe, odnosno da će se javiti instituciji Ombudsmana ukoliko bude ponovo potrebna intervencija. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-43/23.
333	UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
334	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
335	11	11	2	1	1	6	1
336	POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					
337	Ostvarena saradnja						
338	Ž-BR-06-266/22	P-350/23	-da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, organiziraju stručno usavršavanja odgojitelja, nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno učestvuju u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja; -da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje vršnjačko nasilje; -da u roku od trideset dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja preporuke.	16 - Nasilje	Ostvarena saradnja	DA	Dana 26.01.2024. godine zaprimljen odgovor Pedagoške institucije Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 37-000039/24 od 18.01.2024. godine. Dana 19.02.2024. godine zaprimljen je odgovor Policije Brčko distrikta BiH, broj: 14.05-04-11160/24 od 09.02.2024. godine. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
339	UKUPNO	-	16 - Nasilje				
340	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
341	1	1	0	0	1	0	0
342	POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
343	Realizirana						
344	Ž-SA-05-715/22	P-182/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	17 - Javne isprave	Realizirana	DA	Dana 24.07.2023. godine Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine koji je dana 10.08.2023. godine dostavljen putem email adrese ... podnosiocelj žalbe. Imajući u vidu činjenicu da je nakon donesene preporuke realizirana saradnja Ministarstva vanjskih poslova Bosne i Hercegovine i Ombudsmana Bosne i Hercegovine, te sadržaja dostavljenog odgovora, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalji rad na predmetu žalbe pa se isti zatvara.

345	UKUPNO	-	17 - Javne isprave					
346	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA	
347	1	1	1	0	0	0	0	
348	POVREDA PRAVA :	18 - Manjine						
349	Nema odgovora							
350	Ž-SA-03-436/23	P-252/23	PREPORUKA Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine treba, uz sve postojeće mjere i aktivnosti, razmotriti sve mogućnosti da se u naselju Prutače po pitanju oskrbe vodom radi na jačanju prava i obaveza stanovnika naselja kao potrošača. Na taj način osiguravanja dugoročne funkcionalnosti i održivosti vodosnabdjevanja poduzimajući se i mjere pune integracije stanovnika u društvo.	18 - Manjine	Nema odgovora	NE	01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno . 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku	
351	UKUPNO	-	18 - Manjine					
352	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA	
353	1	1	0	0	0	0	1	
354	POVREDA PRAVA :	19 - Uprava						
355	Realizirana							
356	Ž-SA-08-1207/22	P-25/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Stari Grad • Da, u saradnji sa svim nadležnim organima i službama, u što skorijem roku, poduzme sve zakonom propisane mjere i aktivnosti, na izmalaženju trajnog rješenja saobraćajnog pristupa za građane u Ul. Alije Bejićia, posebno za domaćinstva kojima je prelaz preko nacionalnog spomenika - Kozija čuprija jedini prilazni put i to na način da se obezbijedi trajno rješenje alternativnog pristupnog puta, a sve u cilju zaštite i očuvanja nacionalnog spomenika, te ostvarenja prava građana; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 08.05.2023. godine Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Informaciju Općine Stari Grad broj: 05-19-17-51/23 od 03.05.2023. godine kojim se, između ostalog, navodi sljedeće: „...Dana 17.03.2023. godine službeno lica ispred Službe za urbanizam i Službe za investicije i komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo su obavila uvidaj na licu mjesta, izvršen je zajednički obilazak predmetne lokacije, utvrđeno činjenično stanje i sačinjene su fotografije. Prilikom obilaska predmetnog lokaliteta zaključeno je da građani u ulici Alije Bejićia, uključujući i domaćinstva u neposrednoj blizini nacionalnog spomenika Kozija čuprija već imaju omogućen alternativni prilaz iz ulice Močila koji vodi sve do Kozije čuprije, a koji je potrebno sanirati i proširiti. Služba za investicije i komunalne poslove je dostavila akt broj: 13/1-19-12-529/23 od dana 04.04.2023. godine u kojem je navedeno da je prijedlog Službe da se u narednom periodu izvrši rekonstrukcija i proširenje dijela ulice koji se spaja s ulicom Močila, a sve u cilju smanjenja nagiba ceste, uzimajući u obzir otežane uslove korištenja putnog pravca u zimskom periodu. Nadalje, Služba za investicije i komunalne poslove Općine Stari Grad Sarajevo će u narednom periodu pribaviti ponudu izvođača za predmetne radove, a sve kako bi se definisala potrebna finansijska sredstva i kako bi se predmetni radovi uzeli u razmatranje za uvrštavanje u budžet Općine Stari Grad Sarajevo za 2024. godinu...“ Imajući u vidu naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet koji se vodi pred Institucijom pod brojem: Ž-SA-08-1207/22. Naime, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u konkretnom predmetu, na osnovu ukupne analize svih činjenica koje proizilaze iz žalbe, te dostavljene dokumentacije, donijeli Preporuku broj: P-25/23 od 17.01.2023. godine kojom je načelniku Općine Stari Grad predloženo da.... Imajući u vidu sadržaj Preporuke broj: P-25/23 od 17.01.2023. godine, kao i Informaciju Općine Stari Grad broj: 05-19-17-51/23 od 03.05.2023. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nalaze da je u konkretnom predmetu Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine realizovana.	
357	Ž-SA-08-574/22	P-24/23	P R E P O R U K U Ministarstva komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša KS 1. Da, poduzme potrebne aktivnosti radi podnošenja prijedloga za rješavanje sukoba nadležnosti Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, a shodno odredbama člana 28. i 34. Zakona o upravnom postupku, ukoliko se ovo pitanje među organima ne riješi u što hitnijem roku; 2. Da, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke kojom će se odlučiti po žalbi žalitelja protiv Zaključka Općine Stari Grad broj: UP-1-05-19-16/22-IH od 12.05.2022. godine; 3. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	... dana 01.08.2023. godine Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine dostavila je Instituciji Obavijest broj: 11-35-6-8/23-34 od 28.07.2023. godine kojom se navodi: „...Po mišljenju i namjeri Komisije prilikom procesa izrade odluke cjelokupna parcela je predviđena kao sastavni dio nacionalnog spomenika, pa cijepanje parcela prije ili za vrijeme procesa donošenja odluke ne utiče na namjeru Komisije da cijelu parcelu proglasi sastavnim dijelom nacionalnog spomenika.“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da su nadležni organi postupili po Preporuci broj: P- 271/22 od 20.09.2022. godine i Preporuci broj: P-24/23 od 24.01.2023. godine, odnosno dostavili tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi 22.12.2023 stigao odgovor Ministarstvo komunalne privrede	
358	Ž-BL-08-783/22	P-72/23	PREPORUKU rukovodiocu Područne jedinice Šipovo 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.01/052-249/23 od 04. maja 2023. godine, Republička uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Banjaluka dostavila je sljedeće informacije: „...Proveden je upravni postupak pod brojem 21.54/952.1-201/20 no zahtjevu D.S. te je doneseno Rješenje broj 21.54/952.1-201/20 od 26.08.2020. godine. Podnosilac zahtjeva je na pomenuto rješenje blagovremeno izjavio žalbu, nakon čega je drugostepeni organ donio Rješenje broj 21.04/952.1-372/20 od 23.10.2020. godine kojim je žalba odbijena. Okružni sud u Banjoj Luci je dopisom broj 011-0-Sy-IV-21-000 043 od 25.02.2021. godine dostavio informaciju da protiv drugostepenog rješenja nije pokrenut upravni spor u zakonom predviđenom roku, čime je prvostepeno rješenje steklo svojstvo pravosnažnosti...“ Dakle, nadležni organi donijeli su odluke u navedenom postupku, te Ombudsmeni ukazuju na činjenicu da nemaju ovlaštenja da mijenjaju odluke organa uprave. Dakle, institucija Ombudsmena nije nadležna za utvrđivanje povreda zakona i postupka, mimo za to predviđenih organa, putem izjavljivanja pravnih lijekova. Suprotno postupanje institucije Ombudsmena bi moglo uticati na meritoran ishod postupka, u kojem slučaju bi bilo neophodno pribaviti izjašnjenja svih strana, provesti dokazni postupak i sve druge radnje, preispitati donesena rješenja, umjesto za to nadležnih organa, za šta ne postoji uporište u pozitivnim propisima. Osim toga, podnosilac žalbe imao je mogućnost pokretanja upravnog spora i tako se ispravnost pomenutog rješenje mogla provjeriti i putem sudskog odlučivanja. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.	
359	Ž-BL-08-800/22	P-76/23	PREPORUKU načelniku općine Gornji Vakuf - Uskoplje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da pokrenuti postupak koji se vodi kod Općine vodi pod brojem 06/6-19.3-509-1/22, okonča donošenjem odgovarajućeg rješenja, a u vezi sa aktom Ministarstva prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova SKB, aktom broj: UP2-07-19-200/22-4, od dana 15.11.2022. godine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 06/6-19.3-509-1/22, od dana 23.03.2023. godine, Općina je dostavila odgovor na izdatu preporuku, u kome između ostalog navodi da je po zahtjevu JP Elektroprivreda BiH dd Sarajevo, Podružnica "Elektrodistribucija" Travnik doneseno rješenje broj: 06/6-19.3-509-15/22, od dana 15.12.2022. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).	
360	Ž-SA-08-512/22	P-61/23	Općini Ilidža • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno, • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 31.03.2023. godine zaprimljen je odgovor na prethodno navedenu preporuku od strane Službe za imovinsko - pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina općine Ilidža, broj: 04-27-s/23 od 16.03.2023. godine u kojem se navodi da služba nije zaprimila prijedlog za eksproprijaciju nekretnina označenih kao k.č. broj 1342/14, 1342/15 i 1342/2, upisane u z.k. ul. broj 4545 K.O. Rakovica, odnosno k.č. broj 770/3, 772/2 i 773 K.O. Vlakovo. Dana 23.03.2023. godine prethodno navedeno izjašnjenje dostavljeno je podnosiocima žalbe radi informacije, te eventualnog komentara. Cijeneći prethodno navedeno, tačnije činjenicu da je podnositeljica žalbe dobila traženu informaciju, predmet se pred Institucijom ombudsmena zatvara.	

361	Ž-SA-08-115/23	P-118/23	P R E P O R U K U - ministru Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona - direktoru Federalne uprave za inspekcijske poslove 1. Da, imajući u vidu navode izražene u Preporuci, svoje postupanje vrate u pravi okvir, a u cilju osiguranja temeljnije primjene Pravilnika o uvjetima za osnivanje i obavljanje veterinarske djelatnosti i načinu dodjele područja djelovanja, te poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osigurala jednaka primjena propisa prema svim subjektima nadzora, a čime bi se omogućilo pravovremeno i efikasno provođenje postupaka, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...S tim u vezi, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva dostavilo je Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) dana 29.05.2023. godine Informaciju, te u prilogu Rješenje ovog organa broj: UP-II-11-2021-19/23 od 05.04.2023. godine. Također, dana 25.07.2023. godine Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Srednjobosanskog kantona svojim dopisom Obavijest o realizaciji Preporuke broj: 06-20-1268/23-3 od 17.07.2023. godine navelo je da je žalitelj izjavio žalbu na rješenje ovog organa donesenog u ponovljenom postupku po uputama drugostepenog organa broj: 06-20-5605/22-1 od 10.01.2023. godine, te da su žalba i kompletan spis dostavljeni Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na dalje nadležno postupanje (dostavljeno Rješenje broj: UP-II-11-2021-19/23 od 05.04.2023. godine kojim se žalba odbija kao neosnovana i potvrđuje prvostepeno rješenje). Također, dana 19.07.2023. godine Instituciji je dostavljena Informacija Federalne uprave za inspekcijske poslove broj: 15-20-11-02022/2023-15-5 od 17.07.2023. godine... ..imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. "
362	Ž-SA-08-1166/22	P-139/23	P R E P O R U K U načelniku Prve policijske uprave • Da, poduzme sve zakonom propisane mjere, a kako bi se u što skorijem roku provela aktivnosti na izmalaženju rješenja predmetnog pitanja, kako bi se poduzele aktivne mjere i preineralo dalje ugrožavanje prava žaliteljice, poduzete radnje na identifikaciji počionoca, te zavustavo problem nelegalne sječe šume i nezakonitog korištenja zemljišta u vlasništvu i posjedu žaliteljice; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Cijeneci sadržaj dostavljenog izjašnjenja proizilazi da su policijski službenici Policijske stanice Bihać postupajući po Preporuci Institucije ponovno izašli na lice mjesta, te obavili razgovor sa licima za koje žaliteljica sumnja da su uklonili njenu drvenu ogradu kako bi došli do posjeda koje ona obrađuje. Također, u vezi bespravne sječe šume, iz akta proizilazi da su policijski službenici, kao i čuvari šuma – lugari u više navrata reagovali po prijavi žaliteljice, izašli na lice mjesta, obavili razgovor, vršili prejemjeranje i obilježavanje štete. Nadalje, iz akta proizilazi da je vođa sektora policijskog odjeljenja Kulen Vakuf dana 19.06.2023. godine obišao žaliteljicu i obavio razgovor, te istu obilazio svakog narednog dana. Iz dopisa proističe da će žaliteljica od 22.06.2023. godine biti u Prijedoru, no da će policijski službenici povremeno obilaziti posjed žaliteljice kako ne bi došlo do dalje uzurpacije njene imovine. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, sadržaj dostavljenog izjašnjenja, te da je javni organ u konkretnom slučaju poduzeo i nastavit će poduzimati sve mjere i radnje koje može poduzimati u skladu sa svojim nadležnostima, predmet se pred Institucijom ovim aktom zatvara, u skladu sa članom 35, stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
363	Ž-SA-08-434/23	P-194/23	P R E P O R U K U općinskom vijeću Općine Centar • Da, prilikom razmatranja Prijedloga izmjena i dopuna Regulatorionog plana „Gradski park – Crni Vrh“, a u vezi izgradnje stambenog ansambla uz Ulicu Omara Stupca, razmotri sve navode izražene u Preporuci; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-19-7499/23 od 27.11.2023. godine predsjedavajući Općinskog vijeća Centar obavijestio je instituciju Ombudsmena da je Kolegij Općinskog vijeća na 55. Sjednici održanoj 23.11.2023. godine donio Zaključak da se Prijedlog Odluke o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izgradnji izmjena i dopuna Regulatorionog plana Gradski park „Crni Vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca, uvrsti u Prijedlog dnevnog reda za 34. Sjednicu Općinskog vijeća Centar. Dana 07.12.2023. godine na stranici Općine Centar stavljena je objava, kako slijedi: „ Općinsko vijeće Centar je stavilo van snage postojeći Regulatorion plan Gradski park „Crni Vrh“. Na današnjoj 34. redovnoj sjednici Općinskog vijeća Centar, a na prijedlog Općinskog načelnika Srdana Mandića i Službe za prostorno uređenje i investicije, usvojena je Odluka o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izgradnji izmjena i dopuna Regulatorionog plana Gradski park „Crni Vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca.“ Aktom broj: 01-19-7499/23 od 13.12.2023. godine predsjedavajući Općinskog vijeća obavijestio je instituciju Ombudsmena da su poduzete aktivnosti usmjerene na realizaciju predmetne Preporuke. Općinsko vijeće Centar Sarajevo je na 34. Redovnoj sjednici Općinskog vijeća Centar, održanoj dana 07.12.2023. godine, donijelo Odluku o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izradi izmjena i dopuna Regulatorionog plana Gradski par „Crni vrh“ – izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca. Cijeneci sadržaj navedenog obavještenja, zaključuje se da je Preporuka broj: P-194/23 upućena Općinskom vijeću Općine Centar realizirana, te se predmeti Ž-SA-08-434/23 i Ž-SA-08-475/23 ovom odlukom zatvaraju kao pozitivno riješeni.
364	Ž-SA-08-475/23	P-194/23	P R E P O R U K U općinskom vijeću Općine Centar • Da, prilikom razmatranja Prijedloga izmjena i dopuna Regulatorionog plana „Gradski park – Crni Vrh“, a u vezi izgradnje stambenog ansambla uz Ulicu Omara Stupca, razmotri sve navode izražene u Preporuci; • Da u roku od 60 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-19-7499/23 od 27.11.2023. godine predsjedavajući Općinskog vijeća Centar obavijestio je instituciju Ombudsmena da je Kolegij Općinskog vijeća na 55. Sjednici održanoj 23.11.2023. godine donio Zaključak da se Prijedlog Odluke o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izgradnji izmjena i dopuna Regulatorionog plana Gradski park „Crni Vrh“ - izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca, uvrsti u Prijedlog dnevnog reda za 34. Sjednicu Općinskog vijeća Centar. Dana 07.12.2023. godine na stranici Općine Centar stavljena je objava, kako slijedi: „ Općinsko vijeće Centar je stavilo van snage postojeći Regulatorion plan Gradski park „Crni Vrh“. Na današnjoj 34. redovnoj sjednici Općinskog vijeća Centar, a na prijedlog Općinskog načelnika Srdana Mandića i Službe za prostorno uređenje i investicije, usvojena je Odluka o stavljanju van snage Odluke o pristupanju izradi izmjena i dopuna Regulatorionog plana Gradski par „Crni vrh“ – izgradnja stambenog ansambla u ulici Omara Stupca. Cijeneci sadržaj navedenog obavještenja, zaključuje se da je Preporuka broj: P-194/23 upućena Općinskom vijeću Općine Centar realizirana, te se predmeti Ž-SA-08-434/23 i Ž-SA-08-475/23 ovom odlukom zatvaraju kao pozitivno riješeni.
365	Ž-BL-08-27/23	P-215/23	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava podnositeljice žalbe koja su joj zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da joj se obezbijedi rekonstrukcija i obnova porušene stambene jedinice, posebno imajući u vidu navode iz Preporuke te da se radi o licu starije životne dobi - Da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica je u dostavljenom odgovoru od 30.11.2023. godine navelo da su po preporuci Ombudsmena preduzete dodatne aktivnosti te odobrena finansijska pomoć u iznosu od po 10.000,00 KM, za nabavku potrebnog građevinskog materijala i ugradnja istog za K.H. Navedeni odgovor je upućen podnositeljici žalbe dana 06.12.2023. godine. S obzirom da je Federalno ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice dostavilo odgovor iz kojeg proizilazi da su preduzete dodatne mjere iz njihove nadležnosti u cilju postupanja po preporuci Institucije ombudsmena, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine " (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
366	Ž-BR-08-86/23	P-259/23	Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 27. 4. 2023.g., 6. 6. 2023. g. i 3. 8. 2023. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Uzimajući u obzir navode žalbe i zaprimljene odgovore, izvršeni uvid u dostavljenu dokumentaciju Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključuju da žalbeni navodi nemaju objektivno utemeljenje koje bi zaltijevalo izdavanje preporuke označenom tijelu, zbog čega sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH", broj 104/11) ne nalaze osnova za dalje postupanje po žalbi žalitelja te predmet Ž-BR-08-86/23 zatvaraju.
367.	Ž-SA-08-767/23	P-279/23	P R E P O R U K U Općini Iliđa, Službi za inspekcijki nadzor 1, da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 30.10.2023. godine zaprimljeno je izjašnjenje Službe za inspekcijki nadzor Općine Iliđa, akt broj 11-19-5909/23 od 26.10.2023. godine u kojem se, između ostalog navodi: "...Nakon konstatovanih nepravilnosti, postupajući inspektor je pokrenuo upravni postupak prema investitoru ... te u skladu sa članom 150, stav 2. Zakona o prostornom uređenju donio rješenje i naložio mjere, rješenje broj 15-19-919/21 od 06.05.2021. godine. Investitor se žalio na izdato rješenje. Drugostepen organ je donio rješenje kojim je potvrdio prvostepeno rješenje, odnosno odbio žalbu investitora. Na drugostepeno rješenje investitor pokreće upravni spor ...Postupajući inspektor donosi i Zaključak o dozvoli izvršenja ... Postupajući inspektor će sačekati presudu suda te postupiti po istoj. Dakle, čeka se presuda suda, okončanje upravnog postupka, da bi se pristupilo primnom izvršenju izdatog rješenja". ... Obzirom na sve naprijed izneseno, kao i činjenicu da je Preporuka Ombudsmena broj P-279/23 ispoštovana, to Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za dalje postupanje u predmetu te se isti zatvara sukladno članku 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
368	Ž-SA-08-760/21	P-286/23	PREPORUKA Opština Trnovo treba u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke uputiti dopise Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine i Republikom sekretarijatu za raseljena lica i migracije Republike Srpske o ovom pitanju i iskazivanje interesa za učešće u projektima za njegovo rješavanje.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...Dana 14.12.2023. godine Institucija ombudsmena zaprimila je odgovor Opštine Trnovo pod brojem: 04-372-98/23 od 11.12.2023. godine, u kojem je navedeno da su postupili po preporuci i: "(...) i obratili zahtjevom za pomoć pri obnovi i rekonstrukciji stambene zgrade u ulici Trnovskog bataljona broj 21 ranije Jahorinskog partizanskog odreda broj 39 u Trnovu Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH kao i Republikom sekretarijatu za raseljena lica i migracije RS." U prilogu su dostavljene kopije navedenih akata, u kojima je između ostalog navedeno da je Opština Trnovo spremna učestvovati dijelom vlastitim sredstvima na obnovi i rekonstrukciji predmetne stambene zgrade. Institucija ombudsmena je nakon toga uputila dopise nadležnim entitetskim organima ukazujući na širi aspekt ovog problema, a to je u komunikaciji sa Opštinom Trnovo i da postoje mogućnosti rješavanja ovog konkretnog problema koji ne uključuju obnovu konkretne zgrade nego i davanja na raspolaganje neke druge stambene jedinice. ...Što se tiče postupanje Institucije ombudsmena realizacijom preporuke poduzete su adekvatne mjere, ali se nadamo da će drugi organi, prvenstveno Opština Trnovo što prije realizirati planirane mjere. ... Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.

369	Ž-BR-05-108/20	P-304/23	1. Da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere u cilju vršenja inspeksijskog nadzora vezano za zahtjev žalitelja. 2. Da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 12.01.2024. godine zaprimljen je odgovor Urbanističkog inspektora Opštine Jajce, broj: 02/19-12090-4/23 od 15.23.2023. godine u kome se navodi: "Ovim putem Vas obavještavamo da su poduzete aktivnosti u vezi rješavanja predmeta Z.Lj., koji se Vama obraćao u više navrata. Dana 09.11.2023. godine Z.Lj. je primljen u općini Jajce kod urbanističko-građevinskog inspektora, te pored pismenih prijava objavljen je i razgovor. Isti dan smo izašli na teren i snimili činjenično stanje po prijavi ... Na licu mjesta nije bio prisutan subjekt nadzora D.M, te je pozvan telefonskim putem u općinu Jajce. Dana 07.12.2023. godine, D.M. se javio u općinu Jajce urbanističko-građevinskom inspektor. sačinjen zapisnik, preuzeti dokazi o činjeničnom stanju oko raspodjele parcela između Z.Lj. i Z.O. od koga je D.M. kupio parcelu s kućom i pomoćnim objektima. O svemu navedenom je obavješten Z.M...". Obzirom na naprijed navedeni odgovor, kao i činjenicu da je Opština Jajce postupila po preporuci P-304/23, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-05-108/20.
370	Ž-BL-08-286/23	P-334/23	PREPORUKU načelniku općine Gornji Vakuf - Uскопje 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke postupi po rješenju Ministarstva pravosuđa i uprave broj: UP2-03-19-83/23, od dana 26.07.2023. godine. 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Općina je dostavila odgovor na izdatu preporuku u aktu broj: 02-04.14-1365-2/23, od dana 25.12.2023. godine, u kome između ostalog navodi da je po postupajući po izdatoj preporuci donijela rješenje broj: 06/6-19.3-509-32/22, od dana 23.11.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
371	Djelimično realizirana						
372	Ž-SA-08-494/23	P-340/23	PREPORUKA Veterinarska komora Federacije Bosne i Hercegovine treba razmotriti postupke za pokretanje disciplinskog postupka po prijavama za utvrđivanje iste posebno uzimajući u obzir prijave građana. Pri tome treba uzeti u obzir preciziranje na koga se tačno odnosi akte koji propisuju veterinarsku etiku, potrebu donošenja svih podzakonskih akta u vezi toga, potrebu potpisivanja protokola o saradnji kako sa inspekcijama tako i sa javnim preduzećima i udruženjima građana. Potrebno je da o realizaciji ove preporuke dostavite povratnu informaciju u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	19 - Uprava	Djelimično realizirana	DA	...Navedeni odgovori su vam dostavljeni na uvid, te ste u korespondenciji sa postupajućim pravnikom zaključili da bez obzira što sadržaj istih ne odgovara ciljevima koje biste vi i drugi aktivisti željeli ostvariti prisutno je kontinuirano poboljšanje zahvaljujući između ostalog i vašem aktivizmu. Moramo skrenuti pažnju da upućivanjem preporuka, i prijemom odgovora iscrpljene su sve radnje koje trenutno može poduzeti Institucija ombudsmena, ali da nam se svakako možete obratiti i u budućem periodu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
373	Ostvarena saradnja						
374	Ž-SA-08-800/22	P-39/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općinsko vijeće općine Bugojno uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	03.04.2023. upućena urgencija OV Bugojno. 05.06.2023. nova urgencija OV Bugojno 19.06.2023. zaprimljen odgovor OV Bugojno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
375	Ž-LL-08-45/23	P-105/23	PREPORUKU 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga. 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Odgovorna strana je postupajući po žalbi načelnika Općine Glamoč na Rješenje Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 vezano za ponistavanje Javnog poziva za davanje u zakup poljop.zemljišta od 24.06.2023.g. donijela Rješenje br:08-02/3-20-3/23 od 05.09.2023.g. kojim se ista odbija.
376	Ž-LL-08-51/23	P-105/23	PREPORUKU 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga. 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Odgovorna strana je postupajući po žalbi načelnika Općine Glamoč na Rješenje Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10 vezano za ponistavanje Javnog poziva za davanje u zakup poljop.zemljišta od 24.06.2023.g. donijela Rješenje br:08-02/3-20-3/23 od 05.09.2023.g. kojim se ista odbija.
377	Ž-LL-08-52/23	P-105/23	PREPORUKU 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga. 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I.
378	Ž-LL-08-53/23	P-105/23	PREPORUKU 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga. 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Dana 30.08.2023.g. zaprimljen Zaključak OV Glamoč br:OV-01-02-01-103/23 od 04.07.2023.g. da OV usvaja Preporuku.

379	Ž-LI-08-54/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno čl. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I.
380	Ž-LI-08-60/23	P-111/23	P R E P O R U K U Načelniku Općine Bosansko Grahovo i predsjednici Općinskog vijeća Bosansko Grahovo • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave suradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostave traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	"...Dana 25.5.2023. g. općinski načelnik je uputio izjašnjenje broj: 02-22-518/23, koje Vam je dostavljeno, u kojem navodi: „...po nekim pitanjima opštinski organ se može izjasniti pozitivno, a po nekim negativno... Članom 8. Zakona o koncesijama HBŽ propisano je da kada Vlada HBŽ odlučuje o pristupanju dodjeli koncesije za određeno dobro da je potrebno pribaviti prethodnu saglasnost opštinskog vijeća ili tijela kojeg vijeće ovlasti. U konkretnom slučaju Opštinsko vijeće nije dalo saglasnost na provođenje postupka dodjele koncesije jer je zaključilo da je to u njenom najboljem interesu..." Obzirom da je općinski načelnik postupio po preporuci, te dostavio traženo izjašnjenje, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po Vašoj žalbi..."
381	Ž-BL-08-340/23	P-174/23	PREPORUKU • Da odmah uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine • Da se hitno preduzmu sve radnje kako bi se uspostavilo nesmetano i zakonito funkcionisanje lokalne uprave i Gradske uprave Grada Banja Luka, imajući u vidu pozitivne propise što uključuje i hitno provođenje postupka popunjavanja rukovodećih radnih mjesta načelnika odjeljenja u Gradskoj upravi Grada Banja Luka u skladu sa relevantnim zakonskim i podzakonskim aktima • Da u roku od 30 dana od prijema ove preporuke obavijesti ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	01.08.2023.odgovor Grada Banja Luka. 05.02.2024-i zatim 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
382	Ž-BR-08-250/22	P-200/23	1. Da, u okviru svojih ovlaštenja, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila realizacija Ugovora o obnovi/izgradnji stambene jedinice koji je korisnik DPSZ O.N, zaključio sa Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Republičkim sekretarijatom za raseljena lica i migracije i Gradom Zvornik; 2. Da u roku od 30 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.08.2023. godine zaprimljen je odgovor Gradonačelnika Grada Zvornik, broj: 02-059-3/23 od 30.08.2023. godine. Dana 22.09.2023. godine zaprimljen je odgovor Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH.
383	Ž-BL-08-284/23	P-290/23	PREPORUKU Gradu Gračanica, da, po prijemu ove preporuke, nadležne službe preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po zahtjevu podnosioca žalbe, izvrše inspeksijski i upravni nadzor u navedenom predmetu, uzimajući u obzir mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci, i u roku od 30 dana, računajući od prijema ovog akta, obavijeste podnosioca žalbe i Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na P-290/23 nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je 22.02.2024. upućena obavijest neposredno višem organu o neizvršavanju Preporuke.
384	Nije realizirana						
385	Ž-BL-08-348/22	P-30/23	PREPORUKU predsjedniku Skupštine grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi suradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Budući da Skupština Grada nije dostavila odgovor na izlatu preporuku, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
386	Ž-SA-08-3/23	P-158/23	ministru Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine 1. da bez odlaganja postupi po zahtjevu A.S. od dana 17.11.2021. godine vezano za priznavanje edukacije u smislu Pravilnika o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji iz zdravstvenog menadžmenta, a sve u cilju okončanja navedenog upravnog postupka. 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Kako Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-158/23, u ostavljenom roku za dostavljanje informacija o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke, dana 21.08.2023. godine Ministarstvu je upućena Urgencija na Preporuku P-158/23 od 21.08.2023. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, ni nakon upućene urgencije, u ostavljenom roku od 10 (deset) dana, do danas nisu zaprimili odgovor ministra Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine na Preporuku, broj: P-158/23, niti su poduzete aktivnosti u cilju realizacije iste. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 16.10.2023. godine uputili obavijest neposredno višem organu – premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o nepostupanju po Preporuci broj: P – 158/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. Dana 31.10.2023. zaprimljen je kopija akta Iz Ureda Premijera Vlade F BiH kojim se traži izjašnjenje od FM zdravstva na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
387	Ž-BL-08-695/22	P-166/23	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore kako bi se donio propis kojim bi se utvrdio način i postupak denacionalizacije, odnosno vraćanje nacionalizovane imovine ranijem vlasniku ili naknada za istu, sve u cilju zaštite osnovnih prava svih građana. - Da Ombudsme obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Federalno ministarstvo pravde je u dostavljenom odgovoru od 27.07.2023. godine navelo da je mišljenja da je predmetnu problematiku potrebno regulisati na nivou Bosne i Hercegovine. Vlada Republike Srpske je u dostavljenom odgovoru od 09.08.2023. godine navelo da je ponenua preporuka prosljeđena Republičkoj upravi za gođetske i imovinsko-pravne poslove, kao organu koji je nadležan i za pitanja svojinskopraavnih odnosa na zemljištu u svojini nosilaca javnog prava-denacionalizacija. Navedeni odgovori su upućeni podnosiocu žalbe na komentar dana 11.08.2023. godine. S obzirom da su dostavljeni odgovori na preporuku Institucije ombudsmena, čime je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi P.M.
388	Ž-BL-08-112/23	P-226/23	P R E P O R U K U Preporučuje se Vladi Federacije Bosne i Hercegovine da razmotri mogućnosti kako bi se izdvojila dodatna novčana sredstva iz budžeta Federacije Bosne i Hercegovine i isplatila jednokratna novčana pomoć za nezaposlene osobe u skladu sa Uredbom o pomoći stanovništvu uslijed rasta indeksa potrošačkih cijena i to svim građanima koji su blagovremeno dostavili tražene podatke nadležnim službama za zapošljavanje na području Federacije Bosne i Hercegovine. Poziva se Vlada Federacije da Ombudsme obavijesti o učincima Preporuke u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Nakon izdate Preporuke, Ombudsmeni su zaprimili akti Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj 03-30/II-627/23 od 15.09.2023. godine. Nadležno ministarstvo obavještava Ombudsme da je po Preporuci Ombudsmena broj P-124/23 od 26.05.2023. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na prijedlog Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, već donijelo Zaključak V broj 958/2023 od 18.07.2023. godine kojim se zadužuju sve kantonalne službe za zapošljavanje da u suradnji sa Federalnim zavodom za zapošljavanje postepe po Preporuci Ombudsmena i isplate jednokratne novčane pomoći u skladu sa Uredbom i to svim licima koja su na dan 31.08.2023. godine imala status nezaposlene osobe... Dakle, Vlada se poziva na ranije upućenu Preporuku Ombudsmena, postupajući po žalbi građanima sa područja Kantona Sarajeva. Nakon sagledavanja činjenica, Ombudsmeni konstatuju da je Vlada Federacija Bosne i Hercegovine poduzela određene mjere po preporukama Ombudsmena, ali poduzete mjere nisu rezultirale zaštitom prava građana. Prema navodima podnositeljice žalbe, nije joj isplaćena jednokratna novčana naknada. Takođe, u drugom istovjetnom predmetu, nadležna kantonalna služba nije udovoljila zahtjevu podnosioca žalbe za isplatu...Imajući u vidu sve navedeno, Ombudsmeni konstatuju da podnosioci žalbe u navedenim konkretnim predmetima, bez obzira na poduzete mjere nadležnih, nisu ostvarili zaštitu svojih prava. Ombudsmeni o svemu obavještavaju Vladu Federacije Bosne i Hercegovine, kao i podnositeljicu žalbe. Konkretni predmeti biće predmet izvještavanja Ombudsmena u Godišnjem izvještaju o aktivnostima Institucije ombudsmena za 2023. godinu, koji se podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, ali se dostavlja i parlamentima entiteta u Bosni Hercegovini.

389	Ž-BL-08-467/23	P-293/23	P R E P O R U K U Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite 1. Da otkloni opisane povrede prava podnosioca žalbe, bez odlaganja provede presude Okružnog suda Banja Luka u ovoj pravnoj stvari i postupi u skladu sa članom 6 Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema, obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 01.02.2024.Obavijest neposredno višem organu - Vladi RS. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da odgovor na Preporuku ni Urgenciju nisu zaprimljeni.
390	Ž-SA-08-694/22	P-319/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općina Vogošća uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Dana 04.05.2023. godine ponovno je zatraženo izjašnjenje općine Vogošća u vezi sa izvršenjem pravosnažnih presuda Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 024223 15 U od 29.12.2016. godine i pravosnažne presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 0 U 025968 15 U od 13.02.2019. godine. Odgovor je zaprimljen, akt broj: 05-23-498/15 od 10.05.2023. godine. U istom odgovoru ne daje se obrazloženje u vezi sa izvršenjem navedenih presuda Kantonalnog suda u Sarajevu. Radi naprijed navedenog Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u predmetu žalbe donijeli su preporuku broj: P-319/23 koja je dostavljena općini Vogošća dana 17.11.2023. godine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su odgovor općine Vogošća akt broj: 06-19-2i/23 od 25.12.2023. godine. Odgovor je dostavljen podnostelju žalbe. Imajući u vidu sadržaj odgovora dostavljenog od općine Vogošća, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za dalje poduzimanje aktivnosti u predmetu žalbe.
391	Ž-SA-08-494/23	P-339/23	PREPORUKA Javno komunalno preduzeće "Bašunar" treba razmotriti donošenje dokumenta kojim će se urediti saradnja sa organizacijama civilnog društva i zainteresiranim pojedincima u svrhu boljeg funkcionisanja sklonista za napuštene životinje. O realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti povratnu informaciju u roku od 40 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Navedeni odgovori su vam dostavljeni na uvid, te ste u korespondenciji sa postupajućim pravnikom zaključili da bez obzira što sadržaj istih ne odgovara ciljevima koje biste vi i drugi aktivisti željeli ostvariti prisutno je kontinuirano poboljšanje zahvaljujući između ostalog i vašem aktivizmu. Moramo skrenuti pažnju da upućivanjem preporuka, i prijemom odgovora iscrpljene su sve radnje koje trenutno može poduzeti Institucija ombudsmena, ali da nam se svakako možete obratiti i u budućem periodu. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
392	Nema odgovora						
393	Ž-BL-08-471/22	P-10/23	finansija Republike Srpske i ministru finansija Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja započnu proces uskladjivanja podzakonskih akata vezano za način podnošenja poreskih prijava za lica sa prebivalištem u jednom a mjestom rada u drugom entitetu kroz zajedničke konsultativne sastanke u koje bi obavezno uključili Poresku upravu Republike Srpske i Poresku upravu Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 90 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da entitetska ministarstva finansija nisu dostavila odgovore na izdatu preporuku u roku koji im je preporukom određen, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima ombudsmena za 2023. godinu.
394	Ž-LI-08-173/22	P-16/23	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavite saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavite traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od dana 22.09.2022. godine i dana 20.12.2022. godine; 2. da u roku od 30 (trideset dana), obavijesti Instituciju o poduzetim radnjama u cilju realizacije ove Preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Pošto odgovorna strana nije postupila po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.03.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi K.M.
395	Ž-SA-08-1053/22	P-13/23	PREPORUKA Vlada Federacije Bosne i Hercegovine treba razmotriti pitanje ujednačavanja kriterija na osnovu kojih se raspolaže stanovima u vlasništvu Federacije BiH, kantona i jedinica lokalne samouprave, s posebnim fokusom na pitanje prava lica koja su zaposlenici a koriste stanove na osnovu rješenja svog poslodavca.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Uzimajući u obzir kompleksnost navedene tematike, odnosno činjenicu da postojeći zakonski okvir nije izmijenjen već godinama, a što stvara probleme pri rješavanju cijelog niza pitanja (interno raseljenih lica koja su bili nosioci stanarskog prava, tzv. vojnih stanova i drugo) u narednom periodu ukazivat ćemo odgovornima na ovo i druga pitanja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
396	Ž-LI-08-171/22	P-22/23	P R E P O R U K U Vladi Kantona 10 • Da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije iste.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Obzirom da se odgovorna strana nije očitovala o izvršavanju preporuke, o svemu je obaviještena Skupština Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. tač.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvore predmet, koji se vodi po žalbi.
397	Ž-SA-08-303/22	P-88/23	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje-informaciju. Rok za realizaciju preporuke: Odmah.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
398	Ž-LI-08-111/23	P-230/23	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Budući da se Vlada K10 nije izjasnila po preporuci, o neizvršavanju iste je obaviještena Skupština K10. Temeljem članka 35. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine Ombudsmeni su odlučili zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
399	Ž-SA-08-1232/22	P-246/23	PREPORUKA Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske treba u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke uspostaviti saradnju sa Institucijom ombudsmena odnosno dostaviti informacije koje su tražene u upućenim dopisima.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	S obzirom da Ministarstvo nije ispoštovalo zakonsku obavezu saradnje sa Institucijom ombudsmena . Institucija ombudsmena će u svom godišnjem izvještaju (koji će biti dostavljen zakonodavnim tijelima) navesti ovaj predmet kao primjer nesaradnje. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu , te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
400	Ž-SA-08-438/23	P-299/23	PREPORUKU Načelniku općine Vogošća 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	"...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do danas nisu zaprimili odgovor načelnika općine na Preporuku, broj: P-299/23, niti su poduzete aktivnosti u cilju realizacije iste. Shodno navedenom, ovim putem vas, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještavamo o nerealizaciji Preporuke, kao neposredno viši organ. Napominjemo da će ovaj slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa Institucijom Oobudsmena."
401	UKUPNO	-		19 - Uprava			
402	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
403	36	41	14	1	6	7	8
404	POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
405	Realizirana						

406	Ž-SA-08-371/22	P-186/23	P R E P O R U K U Općini Vitez – općinskom načelniku Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica 1. Da, u okviru svojih ovlaštenja, preduzmu sve mjere i aktivnosti kako bi se omogućila rekonstrukcija i obnova ratom uništene i porušene stambene jedinice; 2. Da, prilikom dodjele sredstava za obnovu i rekonstrukciju stambenih jedinica u cilju povratka, poštuju procedure propisane zakonskim i podzakonskim propisima uvažavajući stvarno činjenično stanje na području općine u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 60 dana, u skladu sa članom 32, stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	"... uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ Općina Vitez postupila po Preporuci P-186/23 od 26.07.2023. godine, na način da je dostavio informaciju o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, te informaciju da će nastaviti raditi kontinuirano na predmetnoj pravnoj stvari, te da je Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica također poduzelo aktivnosti na realizaciji predmetne preporuke na način da je žalitelju po Preporuci Ombudsmena BiH P-186/23 odobreno 10.000,00 KM za nabavku potrebnog građevinskog materijala i ugradnju istog za rekonstrukciju porušenog stambenog objekta, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova za daljnji poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositelja žalbe. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023.godinu, koji će biti podnijet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpjene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-08-1371/22.
407	Nije realizirana						
408	Ž-BL-05-538/22	P-77/23	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učine dodatne napore na ostvarivanju prava podnositelje žalbe koja su joj zagarantovana Ustavom Bosne i Hercegovine, odnosno da joj se obezbijedi rekonstrukcija i obnova porušene stambene jedinice ili adekvatna novčana naknada za istu, posebno imajući u vidu navode iz Preporuke te da se radi o licu starije životne dobi - Da Ombudsmene obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	20 - Ratne štete	Nije realizirana	DA	S obzirom da u navedenom roku nije dostavljen odgovor na upućenu preporuku, dana 30.05.2023. godine, ponovo je upućen akt Federalnom ministarstvu raseljenih lica i izbjeglica i Opštini Bosansko Grahovo, radi dostavljanja informacija o preduzetim mjerama u cilju realizacije pomenute preporuke, Opština Bosansko Grahovo je u dostavljenom odgovoru od 09.06.2023. godine, navela da nije nadležna da postupa po navedenoj preporuci, te da istu treba da provedu nadležna ministarstva. Navedeni odgovor je upućen podnositelji žalbe dana 05.09.2023. godine. Federalno ministarstvo raseljenih lica i izbjeglica nije dostavilo odgovor do trenutka izrade ovog akta. S obzirom da Federalno ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice kao nadležni organ u konkretnom predmetu nije dostavilo odgovor na preporuku, te da je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije u konkretnom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili dostaviti odgovor i postupiti po preporuci. Dana 05.12.2023. zaprimljen je odgovor FM raseljenih osoba i izbjeglica na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
409	UKUPNO	-		20 - Ratne štete			
410	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
411	2	2	1	0	0	1	0
412	POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
413	Realizirana						
414	Ž-BL-04-597/22	P-43/23	PREPORUKU direktoru JP "Vodovod" ad Čelinač 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uskladi knjigovodstveno stanje (naziv korisnika i stanje duga) na vodioneru broj 3546449 sa pravosnažnom presudom Okružnog suda Banjaluka broj: 73 0 MaI 026703 19 GžI, od dana 17.09.2020. godine, a kako je podnosilac žalbe tražio od Vodovoda zahtjevom od dana 22.01.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 03-61-1/2023, od dana 30.03.2023. godine, Vodovod je dostavio odgovor na izdatu preporuku o tome navodi da je u potpunosti postupio po izdatoj preporuci i da će počev od mjeseca marta 2023. godine, na računima za izvršene usluge kao korisnika stajati samo ime R. P. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
415	Ž-BL-04-792/22	P-82/23	PREPORUKU gradonačelniku grada Bihaća 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Grad Bihać je aktom broj: 03/2-27-SI-/23, od dana 25.04.2023. godine, dostavio traženo izjašnjenje. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11).
416	Ž-SA-04-608/23	P-239/23	P R E P O R U K U direktoru Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana, dostavi Instituciji ombudsmena traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 14.11.2023. godine je zaprimljen odgovor direktora "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo na preporuku u aktu broj 8489/23 od 14.11.2023. godine u kojem se navodi "da su predstavnici KJKP "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Sarajevo, izlazili na gore navedenu lokaciju u periodu od 24.10.2023. g. do 27.10.2023. g., i tom prilikom izvršili polaganje PHD cjevovoda, čime su otklonjeni problemi koji su bili predmetom žalbe." Prethodno navedeni odgovor je u svrhu informisanja proslijeđen podnositelji žalbe aktom od 21.11.2023. godine. Slijedom svega navedenog, odnosno cijeneći da je problem koji je bio povod obraćanja Instituciji ombudsmena otklonjen, u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-04-608/23 se zatvara.
417	Ž-BL-04-135/23	P-242/23	P R E P O R U K U Općini Travnik – načelniku općine 1. Da pokuša, u dobroj vjeri, iznaći rješenje kako bi otklonio povredu ljudskih prava i osnovnih sloboda podnositelje žalbe, konkretnije, da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti radi obezbjeđenja nesmetanog pristupa vodovodnoj mreži, kao i rekonstrukcije puta do doma podnositelje žalbe, a u skladu sa nalazima u ovoj Preporuci; 2. Da u roku od 60 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-04-28-27-312/23 od dana 09.11.2023. godine, pomoćnik načelnika opštine Travnik dostavio je odgovor ... Dana 13.11.2023. godine, okolišno - vodni inspektor opštine Travnik je izvršio uvidaj i nadzor u naselju Dukat, u cilju utvrđivanja činjenica ... iznesenih u tekstu predmetne preporuke. ... aktom broj: 01-04-21-41828-4-2023 od 15.11.2023. godine, načelnik opštine Travnik dostavio je ombudsmenima iscrpan odgovor, a u kojem su navedene sve aktivnosti koje su preduzete na realizaciji ove Preporuke... .. Nakon analize predmetnog dopisa, ombudsmeni smatraju da je opština Travnik preduzela mjere iz svoje nadležnosti kako bi se riješio problem podnositelje žalbe i realizovala predmetna Preporuka. Sa druge strane, ombudsmeni su svjesni kompleksnosti ovog problema, ali i koliko se isti negativno odražava na kvalitet života domaćinstva podnositelje žalbe. Ipak, ombudsmeni uvažavaju argumenta odgovorne strane da je za rješavanje ovog pitanja potreban protek određenog vremenskog okvira, a najviše vezano za obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju potrebnih projekata. Na kraju, sublimirajući trenutne aktivnosti ombudsmeni pozdravljaju napore koje preduzima odgovorna strana, te izražavaju nadu da će se ovaj problem u potpunosti riješiti u najkraćem mogućem roku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
418	Ž-LI-04-155/23	P-281/23	P R E P O R U K U direktoru JP „Komunalno" d.o.o. • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	U izjašnjenju na preporuku odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene da su uvjeti za ponovo priključenje dogovoreni, te je na iste stranka pristala... Uzimajući u obzir da je otklonjena povreda prava i da je preporuka prihvaćena, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 3. i 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po ... žalbi.
419	Ž-SA-04-473/23	P-332/23	P R E P O R U K U Ministarstvu za prostrano uređenje, građevinarstvo i ekologiju i Gradskoj upravi Grada Banja Luka 1. Da obzirom da Zakonom o održavanju zgrada Republike Srpske nije predviđeno imenovanje prinudnog upravnika, već imenovanje privremenog upravnika, poduzme odgovarajuće mjere koje su u nadležnosti Ministarstva kako bi se pristupilo izmjeni navedenog Zakona, na način da se u Članu 19. doda stav za imenovanje prinudnog upravnika; 2. Da se bez odlaganja pokrene aktivnosti u cilju postavljanja upravnika, uvažavajući navedeno relevantno zakonodavstvo i nalaz i mišljenje iz ove Preporuke; 3. Da Ministarstvo za prostrano uređenje, građevinarstvo i ekologiju i Gradska uprava Grada Banja Luka u svom budućem radu ne prebacuju nadležnosti; 4. Da obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Dana 12.01.2024.godine zaprimljen je akt Ministarstva za prostrano uređenje, građevinarstvo i ekologiju broj: 15.3.1-052-4184/23 od 03.01.2024. godine u kojem se navodi da imajući u vidu sadržaj predmetne Preporuke obavještavam vas da je ovo ministarstvo u svom prijedlogu programa rada za 2024. Godinu planiralo i izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o održavanju zgrada. Kako se radi o aktu čiji je obradivač ovako ministarstvo, a isti donosi Narodna skupština Republike Srpske, te kako su u toku aktivnosti na izradi Programa rada Narodne skupštine Republike Srpske, to je u skladu sa navedenim i Narodnoj skupštini Republike Srpske predloženo da izmijene i dopune pomenutog Zakona uvrsti u svoj program rada za 2024. Godinu. U postupku izmjene i dopune predmetnog Zakona ovo ministarstvo će imati u vidu i pravna rješenja propisa propisa iz Federacije BiH na koja se pozivate u vašoj porporuci, ali i propise zemalja u okruženju. Obzirom da iz navedenog akta, proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine je realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
420	Ostvarena saradnja						

421	Ž-BL-04-788/22	P-78/23	PREPORUKU 1. Skupštini Grada, gradonačelniku Grada Trebinja i JKP „Parking servis“ d.o.o. Trebinje, da razmotri mogućnost izmjene Odluke o uslovima organizovanja, načinu korišćenja, i naplate parkiranja vozila na javnim parkiralištima na području Grada Trebinje, konkretno izmjene tačke 18, kojom je predviđeno blokiranje vozila, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana u ovoj preporuci 2. JKP „Parking servis“ d.o.o. Trebinje, da prilikom postupanja u vršenju svojih ovlaštenja, u odnosu prema građanima, vodi računa o pozitivnim zakonskim propisima ali i etičkim kodeksima 3. Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	02.06.2023. ažuriranje praćenja realizacije preporuka - utvrđeno da izjašnjenje na Preporuku P-78/23 nije zaprimljeno, te je 30.05.2023. posupajući pravica uputila urgenciju. 19.06.2023., odgovor PArking servisa; 22.06.2023. Odgovor Grada Trebinja; 16.01.2024. Odgovor Parking Servisa 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
422	Ž-SA-04-557/21	P-170/23	PREPORUKU NAČELNIKU OPĆINE NOVO SARAJEVO 1. Da poduzme sve mjere i aktivnosti u cilju okončanja postupka po zahtjevu građana iz ulice Orašacka; 2. Da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	28.07.2023. zaprimljen odgovor Opštine Novo Sarajevo . 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
423	Ž-SA-04-77/21	P-354/23	P R E P O R U K U načelniku Opštine Ilijaš 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od deset (15) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Do trenutka donošenja predmetne odluke (o zatvaranju predmeta) , institucija Ombudsmana nije zaprimila odgovor na Preporuku broj: P-354/23 od 27.12.2023. godine Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su uputili obavijest neposredno višem organu – Opštinskom vijeću Opštine Ilijaš po Preporuci broj: P – 354/23, uz naponenu da će ovaj predmetni slučaj biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmana . Slijedom navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu, te se predmet Ž-SA-04-77/21 pred Institucijom ombudsmana u konkretnom slučaju okončava. 26.03.2024. zaprimljen odgovor OV Ilijaš u kojem je navedeno da je opštinski načelnik odmah prosljedio Preporuku na postupanje nadležnoj službi "jer ista raspolaže svim potrebnim informacijam"...
424	Nije realizirana						
425	Ž-SA-04-1279/22	P-34/23	PREPORUKA Javno preduzeće za upravljanje, zaštitu i održavanje objekata u vlasništvu Općine Novi Grad Sarajevo "LOKOM" d.o.o. Sarajevo treba razmotriti da se na postojeci saobraćajni znak II-41 (zabranjeno zaustavljanje i parkiranje) na skretanju prema garažama kod broja 64, postavi dopunska tabla "u dužini od 50 metara", kao i isctavanje horizontalne signalizacije, i o tome obavijesti Instituciju ombudsmana u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	" Dana 31.03.2023. godine Institucija ombudsmana zaprimila je odgovor Javnog preduzeća "LOKOM" d.o.o. Sarajevo pod brojem: 479-1/23 od 17.03.2023. godine, u kojem su navedene mjere koje su poduzeli, kao i da će nas blagovremeno obavještavati o svim aktivnostima i radnjama koje se poduzimaju u cilju trajnog rješavanja problematike nepropisnog parkiranja. Navedeni odgovor dostavljen vam je na uvid. U međuvremenu, u korespondenciji sa postupajućim pravnikom ukazali ste da i dalje imate slične probleme i da u suštini nije došlo do promjene. Nakon razmatranja predmeta odlučeno je da se pristupi zatvaranju predmeta s obzirom da su od strane Institucije ombudsmana poduzete sve zakonom propisane radnje..."
426	Ž-BR-04-106/22	P-70/23	Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Vladi Tuzlanske županije -da poduzmu konkretne mjere i prioritetno u odnosu na druga izdvajanja iz proračuna osiguraju iznos za sanaciju šteta nastalih usljed prirodnih nesreće i za građane koji se nalaze u bazi o nastalim štetama ; -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	12.04.23. zaprimljeno izjašnjenje Vlade FBiH, 04.09.23. zaprimljen odgovor Kantonalne uprave civilne zaštite TK. Dana 09.11.2023. zaprimljena je kopija akta Vlade BiH kojom se Službi civilne zaštite Grada Tuzla prosljeđuje Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmana BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 10.11.2023. zaprimljena je odgovor Grada Tuzle, Službe civilne zaštite broj: 11-40-153/23 od 31.10.2023.g.vezano za Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmana BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka. Dana 12.12.2023. zaprimljena je odgovor Kantonalne uprave civilne zaštite vezano za Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmana BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
427	Ž-BL-04-56/23	P-207/23	P R E P O R U K U privrednom društvu – „Vodovod“ a.d. Banja Luka 1. Da u razumnom roku preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi otklonilo povredu prava podnosioca žalbe, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da privredno društvo – „Vodovod“ a.d. Banja Luka nije odgovorilo na pomenutu Preporuku, dana 15.12.2023. godine ombudsmeni su uputili Urgenciju povodom preporuke višem organu, odnosno Gradskoj upravi Grada Banja Luka, a uzevši u obzir činjenicu da je rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda Banja Luka pravo svojine na 65% udjela kapitala odgovorne strane preneseno na Grad Banjaluku. ...Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Gradske uprave Grada Banja Luka, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmana iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
428	Nema odgovora						
429	Ž-LI-04-143/23	P-270/23	P R E P O R U K U načelniku Općine Tomislavgrad 1. da imajući u vidu navode ove Preporuke bez odlaganja poduzmu neophodne mjere i radnje u cilju sistemskog rješavanja nelegalnih priključaka na kanalizacijsku mrežu u naselju Bobara, općina Tomislavgrad, 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	Budući da odgovorna strana, u ostavljenom roku nije realizirala datu Preporuku o svemu je obavješteno Općinsko vijeće Tomislavgrad. Uzimajući u obzir navedeno, odnosno činjenicu da su Ombudsmeni za ljudska prava BiH nakon upućivanja preporuke, poduzeli radnje prema predmetu, kao i da je rješenjem o registraciji Okružnog privrednog suda Banja Luka pravo svojine na 65% udjela kapitala odgovorne strane preneseno na Grad Banjaluku. ...Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Gradske uprave Grada Banja Luka, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmana iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
430	UKUPNO	-		21 - Komunalne usluge			
431	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
432	13	13	6	0	3	3	1
433	POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
434	Realizirana						
435	Ž-SA-05-192/22	P-6/23	Preporuku Nadzornom odboru JP „Olimpijski bazen“ Otoka d.o.o. Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poništi Odluku Skupštine broj: 01-1-20/22. godine od 07.01.2022. godine o imenovanju predsjednika i članova Odbora za reviziju te da prilikom imenovanja Odbora za reviziju dosljedno primjenjuje važeće odredbe Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije BiH i Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH, Gradu Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poduzme aktivnosti na donošenju posebnog akta kojim će utvrditi i koja su to preduzeća koja su od posebnog značaja za Grad Sarajevo. Odgovore na preporuku potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od prijema Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	„Nadzorni odbor JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo je na XXIII redovnoj održanoj sjednici, donio Prijedlog za razrješenje predsjednika i članova Odbora za reviziju JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo broj: 01-2-1849-11/23 od 11.10.2023. godine, kako bi se ispoštovala Preporuka Ombudsmana za ljudska prava. U cilju realizacije Preporuke Ombudsmana za ljudska prava BiH, a kako bi se postupilo u skladu sa članom 84. stav 2. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH, kojim je propisano da najmanje 1 (jedan) član ili predsjednik Odbora za reviziju mora biti iz redova ovlaštenih revizora, Nadzorni odbor je na istoj sjednici donio Prijedlog za imenovanje v.d. članova Odbora za reviziju broj: 01-2-1920-3/23 od 25.10.2023. godine, kojim predlaže Skupštini da donese Odluku o imenovanju v.d. članova Odbora za reviziju u prethodnom sastavu članova OZR, od okončanja konkursne procedure. Nadzorni odbor je u navedenom prijedlogu konstatovao da su za predloženi sastav v.d. članova OZR trenutno ispunjeni uvjeti iz Preporuke Ombudsmana za ljudska prava, odnosno da su v.d. članovi predloženi u skladu sa članom 84.stav 2. Zakona o računovodstvu i reviziji FBiH. U skladu sa navedenim prijedlozima, Skupština je na XXI vanrednoj sjednici donijela Odluku o razrješenju predsjednika i članova Odbora za reviziju JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo broj: 01-1-2017/23 od 27.10.2023. godine, kao i Odluku o imenovanju v.d. predsjednika i članova Odbora za reviziju JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo broj: 01-1-2018/23 od 27.10.2023. godine.“
436	Ž-BL-05-688/22	P-27/23	PREPORUKU 1. Općinskom vijeću Sanski Most da se odmah izjasi o navodima iz prigovora žaliteljice; 2. Da u roku od 15 dana počev od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o ishodu preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-04-323/22 od 23.02.2023. godine, Općinsko vijeće Sanski Most dostavila je odgovor, u kojem, između ostalog, navodi: - drugorangirani kandidat ... je svoj prigovor izjavila dana 25.10.2022. godine, dva dana prije održavanja 19. sjednice Općinskog vijeća i donošenja Rješenja o imenovanju Općinskog pravobranioca što znači da je isti preuranjen u smislu člana 16. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH; Stručna služba za poslove Općinskog vijeća je postupajući po zahtjevu kandidata ... istoj, dana 28.10.2022. godine, dostavila svu relevantnu dokumentaciju s kojom je raspolagala ova Služba, kao i Rješenje o (konačnom) imenovanju Općinskog pravobranioca broj: 01-04-327/22 od 28.10.2022. godine; - ... kao drugorangirani kandidat, nakon dostavljanja konačnog Rješenja o imenovanju Općinskog pravobranioca broj: 01-04-327/22 od 28.10.2022. godine, nije izjavila prigovor na predmetno rješenje kao konačni akt o imenovanju; Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
437	Ž-SA-05-417/21	P-66/23	P R E P O R U K U Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko - saskog Kantona u svom odgovoru jasno je navelo da akademska titula i stručno zvanje Bakalareat/Bechelor islamske vjeronauke pripada naučnom području društvenih nauka, time se zaključuje da su navodi žalitelja neosnovani. Uzimajući u obzir i činjenicu da je Preporuka broj: 66/23 realizirana, da je uspostavljena saradnja sa Ministarstvom obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko - saskog Kantona, te da je žalba neosnovana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ovom odlukom zatvaraju predmet u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

438	Ž-SA-05-432/23	P-234/23	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo Ministarstvu zdravstva Kantona Sarajevo 1. da preduzmu sve neophodne mjere kojima će osigurati da se imenovanja izvrše uz puno poštovanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine (Sl. novine FBiH br. 12/03, 34/03, 65/13), uvažavajući navode iz ove Preporuke; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 10-04-47744/22 od 21.09.2023. godine Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, dostavilo je odgovor iz kojeg proizilazi da ovo Ministarstvo uvažava u cijelosti preporuku i obavještava da će u narednom periodu preduzeti sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se imenovanja izvrše uz potpuno poštivanje odredbi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. Obzirom da iz navedenog akta Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo proizilazi da će Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine biti realizovana, predmet Ž-SA-05-432/23 se ovom odlukom zatvara.
439	Ž-BL-05-588/23	P-287/23	PREPORUKU Opštini Bratunac 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 17.11.2023. godine zaprimljen je odgovor na preporuku iz kojeg je vidljivo da je uvaženo mišljenje Ombudsmena. Odgovor nadležnog organa prosljeđen je podnosiocu žalbe. Imajući u vidu navedeno, predmet se zatvara.
440	Ž-BL-05-436/23	P-308/23	PREPORUKU premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje, kao i da dostavi informaciju da li je odlučeno o podnesenom prigovoru od dana 20.07.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Dana 27.12.2023. godine, Vlada je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je aktom broj: 1989/2023, od dana 22.12.2023. godine, odlučila o podnesenom prigovoru od dana 20.07.2023. godine, te je u vezi s tim obavijestila i podnosioca žalbe o njegovom ishodu. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra ispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
441	Ž-SA-05-192/22	P-322/23	Preporuku Skupštini JP „Olimpijski bazen“ Otoka d.o.o. Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poništi Odluku Skupštine broj: 01-1-20/22. godine od 07.01.2022. godine o imenovanju predsjednika i članova Odbora za reviziju te da prilikom imenovanja Odbora za reviziju dosljedno primjenjuje važeće odredbe Zakona o računovodstvu i reviziji Federacije BiH i Zakona o javnim preduzećima u Federaciji BiH, Gradu Sarajevo Da u skladu sa gore iznesenim mišljenjem poduzme aktivnosti na donošenju posebnog akta kojim će utvrditi koja su to preduzeća koja su od javnog društvenog interesa za Grad Sarajevo. Odgovore na preporuku potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od prijema Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DADana 19.12.2023. godine, Grad Sarajevo dostavio je sljedeći odgovor o realizaciji Preporuke P-322/23: "Grad Sarajevo je osnivač dva Javna preduzeća, i to JP Olimpijski bazen "Otoka" i JP za upravljanje, zaštitu i održavanje objekata Grada Sarajeva i obavljanje komunalnih i drugih djelatnosti od javnog interesa Grada Sarajeva "Sarajevo" Grad Sarajevo je navedena Javna preduzeća osnovao i njihovu djelatnost utvrdio na osnovu Zakona o javnim preduzećima u Federaciji Bosne i Hercegovine...Prilikom osnivanja navedenih preduzeća istima je određena djelatnost osnivačkim aktom, te je jasno da ista ne bi mogla biti osnovana kao Javno preduzeće da ne obavljaju djelatnost od posebnog značaja za Grad Sarajevo." S obzirom da navedene odgovore odgovornih organa, te cijeneći činjenicu da je Preporuka Ombudsmena BiH realizirana, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj izvještaj o rezultatima rada za 2023. godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-05-192/22."
442	Ž-BL-05-458/23	P-328/23	PREPORUKU predsjedniku Skupštine društva 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Aktom od dana 12. decembra 2023. godine, predsjednik Skupštine društva dostavio je sljedeće informacije:U svojstvu predsjednika Skupštine Društva ističem da do dana prijema predmetne preporuke nisam bio upoznat sa ovim predmetom, te shodno tome nisam mogao niti uspostaviti bilo kakav vid saradnje sa Institucijom ombudsmena/ombudsmana za ljudska prava..... Prateći tok događaja od imenovanja u mjesecu aprilu 2023. godine i sve do novembra tekuće godine vidljivo je samo onemogućavanje rada Skupštine i Nadzornog odbora JP „RTV USK-a“ d.o.o. Bihać, jer je zbog zbog neusvajanja izvještaja o radu i finansijskom godinu JP „RTV USK-a“ d.o.o.Bihać za 2022.godinu broj 295- 04/23 od 17.04.2023.godine postojao pravni osnov za smjenu Uprave društva i Nadzornog odbora prije isteka mandata, te je činila sve kako bi to sprječila...." Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se ispoštovanom.
443	Ostvarena saradnja						
444	Ž-SA-05-817/21	P-138/23	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona Nadzornom odboru JP RTV TK d.o.o. Tuzla 1. Da poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da prilikom donošenja odluka iz svoje nadležnosti pokloni dužnu pažnju ne samo aspektu zakonitosti, nego i principu dobre javne uprave i savjesnog upravljanja javnim sredstvima, kako bi se uvažili interesi svih zainteresovanih strana na koje se odluke odnose, a rizik od sporova bilo koje vrste sveo na minimum, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 3. Da uskladi radno-pravni status razriješenih članova Uprave društva do prestanka mandata na zakonit način; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	... s obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P- 138/23 od 29.05.2023. godine odnosno dostavio tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
445	Ž-SA-05-21/23	P-235/23	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene 3. Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	15.09.2023. zaprimljen odgovor CIK-a. 13.11.2023. zaprimljen odgovor Opštine Vitez. 01.02.2024., a zatim i 11.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
446	Ž-SA-05-496/23	P-283/23	PREPORUKU Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Skupštini Tuzlanskog kantona i Vladi Tuzlanskog kantona Federalnom ministarstvu zdravstva Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona, Javnoj zdravstvenoj ustanovi Univerzitetski klinički centar Tuzla 1. Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između Osnivača Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Tuzla, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provela u skladu sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	NE	06.11.2023. Zaprimljen odgovor Min. zdravstva TK. 10.11.2023. Odgovor Univerzitetskog kliničkog centra u Tuzli. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 01.04.2024. zaprimljen odgovor UKC Tuzla.
447	Ž-BL-05-435/23	P-309/23	PREPORUKU Premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o Ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	10.01.2024. Zaprimljen odgovor Vlade F BiH. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
448	Nije realizirana						

449	Ž-BL-05-645/22	P-12/23	PREPORUKU predsjedniku Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 2. da se prilikom provođenja postupka imenovanja postupa u skladu sa članom 9. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	...Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, a u vezi za izdatom Preporukom. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
450	Ž-LI-05-223/22	P-37/23	P R E P O R U K U Povjerenstvu za izbor ravnatelja Centra za socijalnu skrb Livno, i ministru Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 1. Da se po prijemu ove Preporuke bez odlaganja poništi Odluka o imenovanju ravnatelja Centra za socijalnu skrb Livno br: 01-02-3558/22 od dana 16.11.2022.g., koju je na prijedlog Gradonačelnika na 19. sjednici donijelo Gradsko vijeće Grada Livna. 2. Da resorno Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 hitno pokrene postupak izrade podzakonskih akata iz oblasti socijalne skrbi, sukladno čl.187. Zakona o socijalnoj skrbi Kantona 10 3. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Pošto navedena Preporuka nije ispoštovana u ostavljenom roku, dana 24.04.2023.g. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su o istom obavijestili neposredno viši organ, Gradsko vijeće Grada Livna, kao i predsjednika Vlade Kantona 10, budući da se ni Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10 nije očitovalo. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-223/22. Dana 24.11.2023. zaprimljen je odgovor gradonačelnika Grada Livna na Zaitjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
451	Ž-SA-05-218/23	P-103/23	P R E P O R U K U Vijeću ministara BiH 1. Da, uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme sve aktivnosti i mjere u cilju okončanja postupaka po Javnom pozivu za izbor i imenovanje direktora Agencije za policijsku podršku Bosne i Hercegovine, broj: 56/21 od 10.09.2021. godine i direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, broj: 33/22 od 24.05.2022. godine u skladu sa principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, te osigura puno uživanje principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 03.06.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: 04-34-2-2082-11/23 od 06.06.2023. godine iz kojeg proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Imajući u vidu da je preporuka upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao neopredno višem organu, te da je institucija Ombudsmena poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnosioca prigovora se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
452	Ž-SA-05-261/23	P-103/23	P R E P O R U K U Vijeću ministara BiH 1. Da, uvažavajući navode iz ove Preporuke poduzme sve aktivnosti i mjere u cilju okončanja postupaka po Javnom pozivu za izbor i imenovanje direktora Agencije za policijsku podršku Bosne i Hercegovine, broj: 56/21 od 10.09.2021. godine i direktora Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, broj: 33/22 od 24.05.2022. godine u skladu sa principima utvrđenim u članu 3. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Vijeća ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, te osigura puno uživanje principa nediskriminacije kako po osnovu nacionalne pripadnosti i spola, tako i po bilo kojem drugom osnovu. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 03.06.2023. godine zaprimljen je akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: 04-34-2-2082-11/23 od 06.06.2023. godine iz kojeg proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana. Imajući u vidu da je preporuka upućena Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao neopredno višem organu, te da je institucija Ombudsmena poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnosioca prigovora se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
453	Ž-BL-05-646/22	P-12/23	PREPORUKU predsjedniku Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac 1. Da odmah pristupe postupku imenovanja direktora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, na način kako je propisano Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 2. da se prilikom provođenja postupka imenovanja postupa u skladu sa članom 9. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske; 3. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	... Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane predsjednika Nadzornog odbora Javnog preduzeća „Rad“ a.d. Bratunac, a u vezi za izdatom Preporukom. Izdavanjem Preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
454	Ž-SA-05-254/23	P-141/23	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu zdravlja - ministru • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 16.03.2023. godine, 30.03.2023. godine, 25.04.2023. godine i 10.05.2023. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 05-30-194-1/2023 od 18.10.2023. godine Vlada Federacije Bosne i Hercegovine dostavila je instituciji Ombudsmena obavijest da je predmetna preporuka ponovno proslijedjena Federalnom ministarstvu zdravlja. Obzirom da iz navedenog proizlazi da Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. O nerealizaciji Preporuke obavještena je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, a predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2023. godinu.
455	Ž-SA-05-170/23	P-140/23	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Općine Vitez 1. Da poništi Odluku o davanju saglasnosti na Odluku PD „Vlašić“ d.o.o. Vitez na razrješenje i imenovanje članova Nadzornog odbora broj: 01-3-04-2-440/23 od 16.02.2023. godine, preduzmu sve neophodne mjere kojim će osigurati da se ponovno imenovanje izvrši uz puno poštivanje Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i principa na kojima je isti zasnovan i sprovede ponovnu proceduru izbora članova Nadzornog odbora u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da prilikom ponovnog provođenja postupka obavezno uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	...dana 24.08.2023. godine Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) je predsjedavajućem Općinskog vijeća uputila urgenciju za realizaciju Nalaza, zaključka i preporuke broj: P-140/23 od 26.05.2023. godine. S tim u vezi, Institucija je dana 08.09.2023. godine zaprimila Zaključak Općinskog vijeća Općine Vitez broj: 01-3-04-2-2264/23 od 27.07.2023. godine kojim se navodi: „...Uvažava se prijedlog Komisije za izbor i imenovanja Općinskog vijeća Vitez, povodom razmatranja Preporuke Institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH u predmetu žalitelja ... na imenovanje u članstvo Nadzornog odbora PD „Vlašić“ d.o.o.Vitez, sa stavom da je procedura imenovanja provedena u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i principima na kojima je isti zasnovan.“ Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzeli radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Informacija o nerealizaciji Preporuke će bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
456	Ž-BL-05-360/23	P-219/23	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske 1. Da otkloni opisane povrede i preduzme mjere iz svoje nadležnosti sa ciljem uspostavljanja ravnomjernije etničke zastupljenosti konstitutivnih naroda, ali i pripadnika ostalih naroda, što uključuje i konkurse kada se bira manji broj kandidata, u skladu sa gore citiranim ustavnim zakonskim načelima, a posebno članom 14. stav 6. Zakona o sprečavanju sukoba interesa; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema, obavijesti Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 28.09.2023. godine, Narodna skupština Republike Srpske je dostavila odgovor u kojem se navodi da je Komisija za izbor i imenovanje razmatrala Preporuku Ombudsmena za ljudska prava i da je jednoglasno zaključila da Javnim konkursom za izbor jednog člana Komisije za žalbe nije definisana nacionalna pripadnost za izbor člana. Izdavanjem Preporuke zakonodavnom tijelu iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke je objavljen i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjeg izvještaju za relevantni vremenski period.
457	Ž-BL-05-41/23	P-227/23	P R E P O R U K U Crvenom krstu Republike Srpske, Gradska organizacija Crvenog krsta Bijeljina, da odmah po prijemu preporuke, odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 15.02., 21.04. i 03.07.2023. godine	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	S obzirom da nije dostavljen odgovor na akte Ombudsmena te da je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije ombudsmena u navedenom predmetu, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. stav 8. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosioc žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili dostaviti odgovor i postupiti po preporuci.

458	Ž-BR-05-268/22	P-283/23	1. Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove Univerziteti klinički centar Tuzla, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provele u skladu sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvjestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Zaprimljen odgovor dana 2.11.2023.g. Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona broj: 13/1-30-027302/23 od 26.10.2023.g. Zaprimljen odgovor dana 15.11.2023. g. UKC Tuzla, broj: 02-1996/23 od 06.11.2023. g. 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku Dana 28.03.2024. godine, zaprimljen je odgovor Skupštine TK, broj: 02-02-326-5/23 od 26.03.2024. godine. Dana 04.04.2024. godine, zaprimljen je odgovor UKC Tuzla, broj: 02-1996/23 od 27.03.2024. godine.
459	Ž-BL-05-434/23	P-302/23	PREPORUKU premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	Vlada je Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavila akt broj: 03-30-855-2/2023, od dana 02.11.2023. godine, adresiran na Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije u kome ga obavještava u izdavanju pomenute preporuke tražeći da Ombudsmenu Bosne i Hercegovine dostavi odgovor na istu. Niti Vlada, niti Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije do dana sasatavljanja ovog akta (13.12.2023.) nisu dostavili odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
460	Ž-SA-05-267/22	P-297/23	PREPORUKU Vladi Srednjobosanskog kantona i Ministarstvu obrazovanja, nauke, mladih, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	S obzirom da označeni odgovorni organ u ostavljenom roku nije dostavio odgovor na Preporuku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odgovornim organima, dana 14.12.2023. godine, dostavili Urgenciju za dostavljanje odgovora na Preporuku broj P-297/23. Vlada Srednjobosanskog kantona do dana sačinjavanja ove odluke, dakle do 18.03.2024.godine, nije dostavila traženi odgovor niti je na bilo koji način uspostavljena saradnja sa Institucijom ombudsmena Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj izvještaj o rezultatima rada za 2024.godinu
461	Ž-BL-05-445/23	P-305/23	Zaključak i Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine 1. Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mišljenja da konačno imenovanje direktora JU OŠ „5 oktobar“ Sanski Most, nije izvršeno u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine 2. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine daju PREPORUKU Školskom odboru JU OŠ „5 oktobar“ Sanski Most, da poništi i provede ponovni postupak imenovanja direktora JU OŠ „5 oktobar“ Sanski Most u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine 3. Da, u roku od 30 dana od prijema Preporuke, Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Školski odbor JU OŠ „5 oktobar“, Sanski Most je u odgovoru od 13.12.2023. godine, naveo da je na svojoj prvoj redovnoj sjednici razmatran Nalaz, zaključak i preporuka Institucije Ombudsmena, broj: Ž-BL-05-445/23, koji se odnosi na žalbu/prigovoru žaliteljice u vezi sa navedenim Javnim konkursom. Školski odbor navodi da smatra da je procedura provedena u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakonom o osnovnom i opštem srednjem obrazovanju. Komisija za izbor direktora, koju je imenovao ministar za obrazovanje, nauku, kulturu i sport USK-a je izvršila pregled pripremljenih prijavi i sastavila listu kandidata koji ulaze u uži izbor. Nakon toga, Komisija je obavila intervju sa kandidatima i sačinila rang listu kandidata i istu dostavila Školskom odboru. Svi članovi Komisije su naveli kriterije zašto predlažu ... za direktora škole. Odluka je donesena jednoglasno. Školski odbor je prihvatio rang listu Komisije. Ministar je dao saglasnost nakon čega je Školski odbor izvršio konačno imenovanje ... za direktora škole. Navedeni odgovor je upućen podnositeljici žalbe dana 03.01.2024. godine. S obzirom da iz dostavljenih odgovora proizilazi da preporuka Institucije ombudsmena nije ispoštovana, a kako je izdavanjem iste preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili postupiti po preporuci.
462	Nema odgovora						
463	Ž-BL-05-588/22	P-213/23	PREPORUKU Da, po prijemu ove preporuke, bez odlaganja, odgovori na akte Ombudsmena upućene dana 23.03. i 30.05.2023. godine	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku.
464	Ž-BL-05-400/23	P-301/23	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena i odmah dostavi potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surucke br. 13, Banjaluka.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je 22.02.2024. upućena Obavijest o neizravanju Preporuke neposredno višem organu - Vladi USK . RAD na predmetu je u toku.
465	Ž-SA-05-351/22	P-355/23	R E P O R U K U Vladi srednjobosanskog kantona 1. Da poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da poništi i provede ponovni postupak imenovanja članova upravnog odbora JU OŠ "Edhem Mulabdić" Opara, u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da odgovor nije zaprimljen, rad na predmetu u toku
466	UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
467	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
468	26	28	8	0	4	11	3
469	POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
470	Realizirana						
471	Ž-BL-04-702/22	P-32/23	PREPORUKU federalnom ministru zdravstva 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 17.03.2022. odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Budući da Ministarstvo nakon izdavanja preporuke nije obavijestilo Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji, ombudsmeni su, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32, stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), o činjenici izdavanja preporuke u konkretnom slučaju upoznali Vladu Federacije Bosne i Hercegovine. Aktom broj: 05-33-2935/23, od dana 30.05.2023. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35, stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
472	Ž-SA-04-687/23	P-223/23	Skupštini Ljekarske Komore Federacije BiH 1. Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, razmotri mogućnost izmjene odredaba Statuta Ljekarske komore FBiH i Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih kriterija za licenciranje članova Ljekarske komore FBiH i članova Kantonalnih ljekarskih komora koje određuju dobnu granicu od 75 godina starosti do koje se može izdavati licenca ljekaru korisniku starosne penzije, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, u skladu sa članom 32, stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Iz izjašnjenja Ljekarske/Liječničke komore FBiH broj: 01-153/23 od 17.10.2023. godine, prozila je da je Ljekarska/Liječnička komora FBiH zaprimila Preporuku broj: P-223/23 od 31.08.2023. godine, ali da i dalje nije pristupila realizaciji istoj. Shodno navedenom, u skladu sa svojim ovlaštenjima iz člana 32, stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 30.10.2023. godine uputili obavijest neposredno višem organu – Ministarstvu zdravstva Federacije BiH po Preporuci broj: P – 223/23, uz napomenu da će ovaj predmetni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmena kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena . Slijedom navedenog, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnova za daljim postupanjem u predmetu, te se predmet Ž-SA-04-687/23 pred Institucijom ombudsmena u konkretnom slučaju okončava. 10.12.2023 poslije zatvaranja predmeta primljen odgovor Ljekarske komre FBiH , na osnovu kojeg je zaključeno da je preporuka realizirana.
473	Djelimično realizirana						

474	Ž-SA-03-967/22	P-56/23	P R E P O R U K A Predsjedniku Stomatološke komore Federacije BiH i predsjedniku Stomatološke komore Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice od dana 12.05.2022. godine i donesu konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Dana 12.04.2023. godine zaprimljen je akt Stomatološke komore Kantona Sarajevo broj: 441-02/2023 od 11.04.2023. godine u kojem se navodi da je po prijemu navedene Preporuke, Komora postupila shodno zakonskim propisima i internim aktima Komore, te da je proveden vanredni stručni nadzor kod subjekta nadzora Privatna stomatološka ordinacija „Bejtović“, o čemu je sačinjen Zapisnik od dana 03.04.2023. godine iz kojeg je vidljivo da nije konstatovano postojanje nedostataka ili nepravilnosti u radu subjekta nadzora. Dana 18.04.2023. godine zaprimljen je akt Stomatološke komore Federacije BiH broj: 02-11-222/23 od 14.04.2023. godine u kojem se Komora referiše na vanredni stručni nadzor koji je pokrenula Stomatološka komora Kantona Sarajevo, te navodi da su prikupljene informacije Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo i Kantonalne uprave za inspekcije poslove Sarajevo o poduzetim aktivnostima, a koje informacije su Instituciji ombudsmena u momentu izdavanja preporuke, već bile poznate. Imajući u vidu sadržaj navedenih akata, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-56/23 od dana 28.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH . Dana 21.11.2023. zaprimljen je odgovor Stomatološke komore F BiH na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
475	Ž-SA-04-966/22	P-57/23	P R E P O R U K A • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Federacije BiH 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice donesne konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, a vodeći se odredbama Pravilnika o odgovornosti članova Komore, da preispitaju Odluku broj: 07-2/2021 od 07.12.2022. godine i ponovo razmotre zahtjev punomoćnika porodice od dana 16.05.2022. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Kantona Sarajevo 1. Da u što kraćem roku okonča postupak propisan Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske komore Kantona Sarajevo i obavijesti žalitelje o ishodu postupka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Ljekarska komora Federacije BiH nije dostavila svoje očitovanje na Preporuku Ombudsmena, te će se rad na predmetu Ž-SA-04-1001/22 nastaviti. U odnosu na izjašnjenje Ljekarske komore Kantona Sarajevo i Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-57/23 od dana 20.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
476	Ž-SA-04-1000/22	P-57/23	P R E P O R U K A • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Federacije BiH 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice donesne konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, a vodeći se odredbama Pravilnika o odgovornosti članova Komore, da preispitaju Odluku broj: 07-2/2021 od 07.12.2022. godine i ponovo razmotre zahtjev punomoćnika porodice od dana 16.05.2022. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Kantona Sarajevo 1. Da u što kraćem roku okonča postupak propisan Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske komore Kantona Sarajevo i obavijesti žalitelje o ishodu postupka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Ljekarska komora Federacije BiH nije dostavila svoje očitovanje na Preporuku Ombudsmena, te će se rad na predmetu Ž-SA-04-1001/22 nastaviti. U odnosu na izjašnjenje Ljekarske komore Kantona Sarajevo i Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka P-57/23 od dana 20.02.2023. godine djelimično realizirana, te je odlučeno je da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH .
477	Ž-SA-04-1001/22	P-57/23	P R E P O R U K A • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Federacije BiH 1. Da odmah po prijemu Preporuke razmotri zahtjev punomoćnika porodice donesne konkretnu odluku i u zakonom propisanom obliku obavijesti podnosiocima o konkretnom zahtjevu; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Zeničko-dobojskog kantona 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, a vodeći se odredbama Pravilnika o odgovornosti članova Komore, da preispitaju Odluku broj: 07-2/2021 od 07.12.2022. godine i ponovo razmotre zahtjev punomoćnika porodice od dana 16.05.2022. godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; • Predsjedniku i tužitelju Ljekarske komore Kantona Sarajevo 1. Da u što kraćem roku okonča postupak propisan Pravilnikom o odgovornosti članova Ljekarske komore Kantona Sarajevo i obavijesti žalitelje o ishodu postupka; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	Uvidom u BP 10.07.2023. utvrđeno je da Ljekarska komora Federacije BiH nije dostavila svoje očitovanje na Preporuku Ombudsmena, te se rad na predmetu Ž-SA-04-1001/22 nastavlja. 16.11.2023. zaprimljen odgovor Ljekarske komore KS.
478	Ž-SA-04-255/23	P-134/23	PREPORUKU Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, uzevši u obzir nalaz i mišljenje Ombudsmena iz ove preporuke, riješi po zahtjevu podnositelja podnesnog dana 08.09.2022. godine; 2. Da u što skorijem roku okonča postupak po zahtjevu podnositelja žalbe od dana 10.02.2023. godine; 3. Da se pri Zavodu zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije Bosne i Hercegovine pristupi izradi procedura s ciljem pojednostavljivanja postupaka i hitnijeg rješavanja zahtjeva za izmještanje pacijenata na liječenje u inostranstvo; 4. Da u roku od 10 (deset) dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Djelimično realizirana	DA	"Nakon prijema preporuke Zavod je između ostalog donio rješenje broj: 01/II-04-4-3271-1/22 od dana 04.07.2023. godine, koje je u međuvremenu realizirano od strane kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja; i rješenje broj 01/I-03-1-655-5/23 od 28.09.2023. godine, protiv kojeg ste pokrenuli upravni spor pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Uvidom u odgovore na preporuku, koji su vam prethodno dostavljeni, možemo zaključiti da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, a vašu dalju zaštitu prava možete ostvariti u upravnom sporu koji ste pokrenuli. U vezi drugih mjera koje su naveden u preporuci, a odnose se na donošenje podzakonskih akata Institucija ombudsmena će nastaviti rad na tom pitanju kroz redovne i posebne aktivnosti kao što su izrada specijalnih izvještaja. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta."
479	Ostvarena saradnja						
480	Ž-BR-04-20/23	P-198/23	- Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu sve neophodne radnje i obezbijede pravne, finansijske, materijalno-tehničke i kadrovske uvjete kako bi djeci, osobama sa poteškoćama psiho-fizičkom razvoju, bila osigurana i dostupna, bezuvjetna, kontinuirana zdravstvena usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji. - Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	Dana 07.09.2023. godine zaprimljen je odgovor ZZO TK, broj: 01-45-4-116-5/23-SM/DE od 01.09.2023. godine. Dana 14.09.2023. zaprimljeni su odgovori: - UKC Tuzla - Min. zdravstva TK 31.01.2024. i 08.03.2024.priilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.

481	Ž-BR-04-155/23	P-283/23	1. Da bez odlaganja, u okviru svoje nadležnosti, poduzmu neophodne pravne radnje kako bi se regulisali međusobni odnosi, prava, obaveze i odgovornosti između osnivača Javne zdravstvene ustanove Univerzitetskog klinički centar Tuzla, te statusne i upravljačke promjene u potpunosti provele u skladu sa odredbama Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	zaprmljen odgovor dana 2.11.2023.g. od Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona broj: 13/1-30-027302/23 od 26.10.2023.g. zaprimljen odgovor dana 15.11.2023. g. UKC Tuzla, broj: 02-1996/23 od 06.11.2023. g. 05.02.2024. i zatim 11.03.2024.prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. Dana 28.03.2024. godine, zaprimljen je odgovor Skupštine TK, broj: 02-02-326-5/23 od 26.03.2024. godine. 01.04.2024. zaprimljen odgovor UKC Tuzla.
482	Ž-BL-04-392/23	P-289/23	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe postupilo po Rješenju Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske broj: 06/058-6-324/21 od 20.09.2023. godine kao i presudi Okružnog suda u Bijeljini broj: 12 0 U 009396 22 U od 01.09.2023. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku i Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je 12.02.2024. zaprimljen odgovor Fonda zdravstvenog osiguranja, koji je dostavljen žalitelju. Nakon što se stranka izjasnila, rad na predmetu se nastavlja.
483	Nije realizirana						
484	Ž-BL-04-231/23	P-156/23	PREPORUKU Upravnom odboru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da odmah po dobijanju preporuke, uvažavajući specifičnost i sve okolnosti konkretnog slučaja, iznade mogućnost da se sporni lijek uvrsti na listu lijekova koji se finansiraju putem Programa lijekova, čime bi pacijentkinja ostvarila pravo na zdravstvenu zaštitu u skladu sa zakonom 2. Da prilikom odlučivanja, obavezno uvaži nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine dato u ovoj preporuci Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	NE	Budući da Upravni odbor Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske nije dostavio odgovor na preporuku u roku koji mu je određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32, stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06, 61/23), ombudsmeni su o činjenici izdavanja preporuke upoznali nadležno ministarstvo, aktom od dana 21.08.2023. godine. Ni pored ove činjenice, Ombudsmenu nije dostavljen odgovor na izdatu preporuku. Dana 05.05.2023. godine, Nezavisne novine objavile su vijest da je gospođa D.K. preminula. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće objavljena u Godišnjem izvještaju Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2023. godinu.
485	Ž-SA-04-163/23	P-221/23	P R E P O R U K U -Federalnom ministarstvu zdravstva -Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. Da odmah po prijemu ove preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. Da u roku od sedam (7) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmene BiH o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	NE	"Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do 02.10.2023. godine nisu zaprimili odgovor na Preporuku, broj: P-221/23, te u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera, obavještavamo Vas, kao neposredno viši organ,(Vlada FBiH i Vlada RS) u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Protiv odluka koje donose Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH . " 19.10.23 zaprimljena kopija akta Vlade FBiH kojim se FM zdravstva traži izjašnjenje na Obavijest ombudsmena o neizravanju preporuke P-221/23
486	UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
487	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
488	10	12	2	3	3	2	0
489	POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
490	Realizirana						
491	Ž-BL-04-830/22	P-100/23	P R E P O R U K U Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske 1. Da u postupanju po zahtjevima podnosioca žalbe omogući što lakše ostvarivanje načela sadržanih u članovima 6. i 7. Zakona o opštem upravnom postupku, što uključuje dostavljanje informacija iz evidencija i baza podataka koje su u posjedu Ministarstva, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	"...U skladu sa Pravilima postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11), Institucija Ombudsmena se obratila Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, koje je izjašnjenje broj: 16-126-596/22 na navode u Vašoj žalbi dostavilo dana 03.01.2023. godine. Kopiju primljenog izjašnjenja smo Van dostavili 21.02.2023. godine, sa pozivom za dostavu komentara u roku od 15 dana od dana prijema. Obzirom da je predviđeni rok za dostavljanje komentara na izjašnjenje naznačenog organa istekao, nismo mogli utvrditi da se zainteresovani za dalje vođenje postupka, pa je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka..."
492	Ž-BR-04-214/22	P-199/23	1. Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim dokumentima zaštite prava djece, prevrteno imajući u vidu najbolji interes djeteta, poduzmu sve radnje i mjere u okviru svoje nadležnosti, kako bi se osiguralo zakonito obavljanje roditeljskih dužnosti i prava T.R. i T.S., uspostavili korektni odnosi i prevenirao svaki oblik protuzakonitog postupanja; 2. Da u roku od 15 dana, od dana prijema ove preporuke izvijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	U postupku praćenja realizacije preporuke Javna ustanova Centar za socijalni rad Ugljevik dostavio je akt ... u kojem se navodi: "Centar za socijalni rad Ugljevik je radio na poremćenim partnerskim odnosima supružnika ... u procesu viđanja i kontaktiranja oca sa maloljetnim djetetom. Radeći na regulisanju tih odnosa Centar za socijalni rad je u okviru svoje nadležnosti poštovao sve zakonske procedure i međunarodne dokumente koji se tiču zaštite prava djece štiteći najbolji interes djeteta te preduzimajući svih radnji kako bi se uspostavili korektni odnosi između supružnika i preventivno djelovao na protizakonito postupanje." Javna ustanova Centar za socijalni rad Bijeljina dostavila je akt ... u kojem se navodi da je predmet analiziran na sastanku Odjeljenja za porodično-pravni zaštitu te je zaključeno sledeće: "Centar za socijalni rad je do sada na inicijativu roditelja u više navrata intervenisao savjetodavno i to je uglavnom davalo rezultate u smislu smanjivanja tenzija među roditeljima ... Centar će i ubuduće savjetodavno reagovati na obraćanje roditelja, a postoji i mogućnost korištenja nekih mjera organa starateljstva koje predviđa novi porodični zakon, u smislu davanja usmenog ili pismenog upozorenja, - obzirom da Centar kao organ starateljstva učestvuje u svim postupcima koji se tiču regulisanja kontakta, povjere, nasilja u porodici, što ponekad dovodi u pitanje savjetodavni rad, roditeljima se može preporučiti posjeta Centru za zaštitu mentalnog zdravlja radi savjetovanja ili kod nekog od porodičnih terapeuta ... -na području grada Bijeljina timovi za djecu ("Djeca zajednička briga i odgovornost") gdje obavezno učestvuje i predstavnik Centra se redovno sastaju u školama te je moguće provjeriti kakvo je stanje sa maloljetnim G. u školskoj sredini te u zavisnosti od saznanja (ne)reagovati, -obzirom da se do sada nije došlo do informacija koje bi ukazivale na ugroženost djetetovog razvoja većih razmjera nije razmatrana mogućnosti izricanja mjere nadzora, -za predmet će kao i do sada biti zadužen stručni saradnik za porodične odnose-diplomirani psiholog." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, imajući u vidu da su označeni odgovorni organi ispoštovali Preporuku broj:P-199/23, donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 1.tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet broj: Ž-BR-04-214/22.
493	Djelimično realizirana						
494	Ž-SA-04-24/23	P-124/23	P R E P O R U K U Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike Federalnom zavodu za zapošljavanje JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo 1. Da uvažavajući navode iz ove Preporuke, uz zajedničku koordinaciju i saradnju razmotre mogućnost za isplatu jednokratne novčane pomoći nezaposlenim osobama na koje se odnose službe posjeduju valjane podatke o transakcijskom računu, na šta je Vladi Federacije Bosne i Hercegovine svojim prijedlogom ukazala i JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo u aktu broj: 01/0-34-1973-2/23 od 09.01.2023. godine; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	Aktom broj: 03-04-240-2/2023 od 29.05.2023. godine Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, nao neposredno viši organ prosljedila je predmetnu preporuku Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike na nadležno postupanje. Aktom broj: 06/1-34-1729-1/23 od 07.06.2023. godine JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo dostavila je odgovor na Preporuku iz kojeg proizilazi da je služba razmotrila Preporuku i navode iz iste, kao i mogućnost za isplatu jednokratne novčane pomoći nezaposlenim osobama za koje posjeduje valjan podatak o transakcijskom računu, međutim, kako je u skladu sa članom 18c. stav (7) naprijed navedene Uredbe, u propisanom roku izvršen povrat sredstava koja nisu utrošena u svrhu isplate naknada iz člana 18.b iste Uredbe. Služba nema finansijska sredstva, niti pravni osnov za realizaciju Preporuke. Dalje iz dostavljenog izjašnjenja proizilazi da se JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo u namjeri isplate jednokratne novčane naknade nezaposlenim osobama za koje Službe posjeduje valjan podatak o transakcijskom računu, dana 09.01.2023. godine obratila Vladi Federacije Bosne i Hercegovine –Uredu premijera, sa zahtjevom da se omogući da se od preostalih, odnosno neutrošenih sredstava izvrši uplata jednokratne novčane naknade nezaposlenim osobama za koje Služba posjeduje transakcijski račun, te je u skladu sa navedenim predložena i hitna izmjena, odnosno dopuna predmetne uredbe. Povodom navedenog zahtjeva, dana 24.01.2023. godine, Služba je zaprimila Odgovor, broj: 01-11-692-10/22 od 16.01.2023. godine iz kojeg proizilazi da po Uredbi ne postoji mogućnost da se zahtjevu Službe udovolji i omogući isplata neutrošenih sredstava osobama koje nisu uvrštene na spisak koji je služba dostavila uz zahtjev. S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnosioca žalbe utvrdila povredu prava, izdala Preporuku kojom je isto konstatovala i poduzele sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, predmet podnosioca žalbe se ovom odlukom zatvara uz napomenu da će navedeni slučaj biti uvršten u Godišnji izvještaj institucije Ombudsmena za 2023. godinu. Nakon arhiviranja predmeta zaprimljeni su odgovori kantona F BiH. Dana 16.10.2023. zaprimljen je odgovor SZZ SBK Travnik da je preporuka ombudsmena prihvaćena.
495	Ostvarena saradnja						

496	Ž-BR-04-22/23	P-150/23	1. Da, odmah po prijemu preporuke odlučiti u postupku revizije prava u predmetu priznavanja statusa roditelja njegovatelja M.A.; 2. Da odmah po prijemu ove Preporuke pristupi sačinjavanju prijedloga za izmjene i dopune Zakona o roditeljskim njegovateljima, a uvažavajući dosadašnje probleme u praksi i navode iz ove Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmane o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste;	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Dana 22.09.2023. godine zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva rada i socijalne politike. 24.10.2023. godine zaprimljen odgovor Federalnog ministarstva rada i socijalne politike na Zahtjev upućen u sklopu aktivnosti na izradi SPI u vezi sa realizacijom preporuka. 02.02.2024., zatim 11.04.2023. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
497	Ž-MO-04-87/23	P-312/23	P R E P O R U K U Gradu Stolac 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje gradskih službi Grada Stolac, sa institucijom Ombudsmana na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 8 dana, dostavi traženo izjašnjenje.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	Dana 20.11.2023. godine, zaprimljen je odgovor Grada Stolac broj: 01/1-1688/23 u kojem ističu da je podnositeljica žalbe jedini stanar na gore navedenoj adresi bez pravnog osnova. Dalje, ističu da se radi o zgradi koja nije uvjetna za obnovu, odnosno da zahtjeva cjelokupnu obnovu. Posebno ističu da je podnositeljica žalbe bespravni korisnik stana, tačnije nije upisana kao vlasnik stana, nositelj stanskog prava niti koristi stan kao alternativni smještaj. Trenutačno, gradska uprava nema u vlasništvu stan koji je uvjetan za stanovanje koji bi ponudili podnositeljici žalbe. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (1) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-87/23.
498	Ž-SA-04-236/23	P-356/23	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Grad Zenica i JU Centar za socijalni rad poduzmu konkretne aktivnosti na sistemskom rješavanju spornog pitanja na način da poduzmu potrebne radnje iz domena svojih nadležnosti u cilju konačnog i jasnog reguliranja navedene tematike; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rok za izjašnjenje na Preporuku ističe 28.02.2024. 29.02.2024. zaprimljen odgovor službe za socijalnu zaštitu, stambene poslove i društvene djelatnosti Zenica (putem fax-a), 04.03.2024. zaprimljen isti odgovor putem redovne pošte.
499	Nije realizirana						
500	Ž-BR-04-143/23	P-228/23	Vladi Brčko distrikta Odjelu za raseljene osobe, izbjeglice i stambena pitanja • Da u okviru svoje nadležnosti preispitaju odluku vezano za zahtjev G.I. za sanaciju/rekonstrukciju ratom porušene stambene jedinice u selu Vujičić-Bukvik, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine; • Da u roku od 30 dana, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Dana 21. 9. 2022. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine broj predmeta: 35-000321/23, broj akta: 11-1104AS-005/23 od 12. 9. 2023. godine u kojem se navodi: „...Ovim putem vas želimo izvijestiti da G.I. jeste u više navrata aplicirao na javne pozive koje raspisuje Odjeljenje i da nije dobio pomoć za obnovu i sanaciju stambenog objekta u selu Vujičić-Bukvik. O razlozima zbog kojih nije odabran kao korisnik na javnim pozivima na koje je aplicirao imenovani je svaki put uredno obaviješten. U ranije dostavljenom izjašnjenju smo dali pojašnjenje da Odjeljenje provodi više različitih programa obnove odnosno sanacije stambenih objekata određenih kategorija stanovništva i kriteriji u tim programima nisu jednaki (u zavisnosti od programa razlikuju se i kriteriji za odabir korisnika). Osim kriterija koji navodite (stambena jedinica porušena tokom ratnih dešavanja) postoje i drugi opšti i posebni kriteriji na osnovu kojih imenovane Komisije više odabir korisnika i koje aplikant mora zadovoljiti da bi bio odabran kao korisnik. ... Smatramo da ni u kom slučaju nije povrijeđeno pravo imenovanog na pomoć u stambenom zbrinjavanju iz razloga što je on imao u vlasništvu stan u Brčkom u ulici M. Selimović br. 14, površine 56 m2 koji je naknadno otudio ... Odabir korisnika po raspisanim javnim pozivima vrši se na osnovu javnog poziva u kojem je jasno navedeno da na preliminarnu listu prvostepene komisije svaki podnosilac može uložiti pismeni prigovor drugostepenoj komisiji a nakon što se okonča postupak po prigovorima objavljuje se konačna lista na osnovu koje se vrši realizacija tog programa. Lista korisnika ne predstavlja upravni akt protiv kojeg se može uložiti redovno pravno sredstvo u upravnom postupku tako da u tom smislu nije moguće preispitivati odluke u upravnom postupku (u prilogu kopija Rješenja Apelacione komisije...). Imenovani, ako smatra da su njegova prava povrijeđena, može potražiti zaštitu putem nadležnog suda. Isto tako, smatramo binim naglasiti i činjenicu da su programi Odjeljenja vezani za tekući budžet Odjeljenja i realizuju se u okviru raspoloživih sredstava odobrenih budžetom Brčko distrikta BiH za tu tekuću godinu. Na osnovu svega gore navedenog, možemo vas izvijestiti da Odjeljenje nema mogućnost daljeg postupanja po okončanim i realizovanim javnim pozivima.“ Uzimajući u obzir navedeni odgovor kao i činjenicu da su Ombudsmani Bosne i Hercegovine izdali preporuka P-228/23 i da ista nije prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su iscrpili sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te sukladno članku 35. stavku 1. točka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine donose odluku o zatvaranju predmeta broj: Ž-BR-04-143/23.
501	UKUPNO	-		24 - Socijalna zaštita			
502	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
503	7	7	2	1	3	1	0
504	POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
505	Realizirana						
506	Ž-SA-04-88/23	P-133/23	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/ mirovinsko i invalidsko osiguranje • da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; • da najkasnije u roku od 10 (deset) dana, dostavi instituciji Ombudsmana traženo izjašnjenje, informacije i relevantnu dokumentaciju.	25 - Penzije	Realizirana	DA	“... iz dostavljenog akta evidentno je da je direktor FZ PIO/MIO izdao uputu svim Kantonalnim administrativnim službama da su direktori i zamjenici službe u obavezi obezbijediti blagovremeno postupanje po aktima Institucije ombudsmana. Dana 12.09.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimljena odgovor direktora FZ PIO/MIO dostavila podnositelju žalbe. Obzirom na činjenicu da je u konkretnom slučaju izdata preporuka koja je ispoštovana, predmet u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara. “
507	Ž-SA-04-387/23	P-135/23	P R E P O R U K U 1. Da „Binas“ d.d. Bugojno izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i podnošenje odgovarajućih obrazaca, kako bi podnositelj žalbe mogao podnijeti zahtjev za penzionisanje; 2. Da u roku od 30 (dana) obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 12.07.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila odgovor Binas d.d. iz Bugojno broj: 06-378/23 od 10.07.2023. godine u kojem je Institucija ombudsmana upoznata sa trenutnim finansijskim stanjem i mogućnostima Preduzeća, uz informaciju da je upućena obavijest podnositelju žalbe da dostavi dokaz pokretanja procedure pred FZ PIO/MIO. Dana 27.07.2023. godine Institucija ombudsmana je zaprimila e-mail podnositelja žalbe iz kojeg je evidentno da je Binas d.d izvršio uplatu doprinosa što je podnositelju žalbe omogućilo da podnese nadležnoj službi FZ PIO/MIO zahtjev za ostvarenje penzije. Obzirom da iz dostavljenih informacija proizilazi da je preporuka Ombudsmana ispoštovana, predmet se u skladu sa članom 35. stavom 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ovim aktom zatvara.
508	Ž-BR-04-288/22	P-149/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 6. 1. 2023.g., 17. 2. 2023. g. i 11. 4. 2020. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 27. 6. 2023. godine institucija Ombudsmana zaprimila je akt Federalnog zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje broj: FZ6/2/3-11-17915-2/23 od 19. 6.2023. godine u kojem se navodi: “Obavještavamo Vas da je postupljeno po Vašem dopisu broj 2-BR-04-288/22 od 31.05.2023. godine. Penzioneru A.M. će biti isplaćene razlike za period 16.03.2022. — 30.09.2022. godina u iznosu 2.729.53 KM. Isplata razlike će biti izvršena uz narednu penziju tj. uz penziju za 06/2023 godine. Zbog velikog obima poslova u Odjelu za isplatu i naknadu penzija nije ažurno postupljeno po nalogu za isplatu razlika za pensionera A.M.” Navedeni odgovor dostavljen je žalitelju na očitovanje dana 3. 7. 2023. godine, te je imenovana e-poštom instituciji Ombudsmana odgovorila da je zahvalna na riješenom predmetu. Uzimajući u obzir odgovor Zupanijsko administrativne službe u Tuzli, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno čl. 35. stavku 1. točka 2. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet
509	Ž-SA-04-15/23	P-157/23	P R E P O R U K U - direktoru Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje - ministrici Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo - ministru Ministarstva finansija Kantona Sarajevo • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, uz koordinisanju saradnju poduzmu sve zakonom propisane mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti, a kako bi se žaliteljici omogućilo ostvarenje prava na jednokratnu novčanu pomoć shodno Programu mjera u cilju zaštite najugroženijih kategorija stanovništva u Kantonu Sarajevo usljed povećanja cijene energenta koji je donijela Vlada Kantona Sarajevo broj: 02-04-38266-22/1/22 od 29.09.2022. godine; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	25 - Penzije	Realizirana	DA	„Povodom Vaše Preporuke, broj i datum gornji, ovim putem Vas obavještavamo da su nadležne službe ovog Zavoda poduzele sve potrebne radnje i aktivnosti u cilju izvršenja iste. S tim u vezi, ističemo da će se korisnici prava kod ovog Zavoda D.A. iz Sarajeva, uz isplatu penzija za 08/2023. godine, izvršiti i isplata jednokratne novčane pomoći u iznosu od 10000 KM - shodno Programu mjera u cilju zaštite najugroženijih kategorija stanovništva u Kantonu Sarajevo usljed povećanja cijena energenta, broj: 02-04-38266- 22/1/22 od 29.09.2022. godine. Kako smo i do sada, sa Vama i Vašim saradnicima, ostvarivali veoma uspješnu i konstruktivnu saradnju, nadležne službe ovog Zavoda Vam stoje na raspolaganju u pružanju potrebne stručne pomoći u rješavanju spornih pitanja iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja.” Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmani Bosne i Hercegovine poduzeli radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzeti u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je nadležni organ postupio po Preporuci broj: P-157/23 od 12.06.2023. godine, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnje postupanje po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Dana 07.11.2023. zaprimljen odgovor Ministarstva finansija KS.

510	Ž-BR-04-107/23	P-315/23	1. Preporučuje se Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Županijskoj administrativnoj službi u Tuzli i Federalnom ministarstvu financija, Poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine, Županijskoj poreznom uredu Tuzla, Poreznoj ispostavi Srebrenik da u koordiniranoj saradnji bez odlaganja poduzmu efektivne mjere u cilju rješavanja nastalog problema i evidentiranja ručnog naloga br. 03081005539294 od 8. 5. 2023. godine; 2. da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke obavijeste Instituciju Ombudsmena za ljudska prava BiH o preduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Dana 06.12.2023. godine zaprimljen je odgovor KAS Tuzla, broj: FZ6/2/1-45-4-11662-2/23 od 30.11.2023. godine.
511	Ž-BL-04-540/23	P-346/23	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA UNSKO-SANSKI KANTON PREPORUKA 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	25 - Penzije	Realizirana	DA	Aktom broj: FZA/2/1-31-1-63482-12/22, od dana 03.01.2024. godine, KAS Bihać dostavila je odgovor na izdatu preporuku. Odgovorna strana, između ostalog, navodi da donijela rješenje broj: FZ/4/2/1-31-1-5323-1/23, od dana 03.01.2024. godine, kojim se podnositelji žalbe priznaje pravo na isplatu razlike penzije u mjesečnom iznosu od 161.15 KM, počev od dana 26.01.2023. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
512	Ostvarena saradnja						
513	Ž-BL-04-424/23	P-306/23	P R E P O R U K U 1. Poreskoj upravi Republike Srpske, Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite i Ministarstvu financija Republike Srpske, da ulože dodatne napore i preduzmu sve neophodne mjere u cilju uplate doprinosa za penzijsko-invalidsko osiguranje za radnika N.M. 2.Poreskoj upravi Republike Srpske, da ubuduće, ažurnije preduzima mjere iz svoje nadležnosti, u cilju kontrole i naplate doprinosa.3.Da u učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine, u roku od 30 dana od dana prijema iste.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	23.11.2023. zaprimljen odgovor Poreske uprave Rs. 30.11.2023. zaprimljen odgovor Min. rada i boračko-invalidske zaštite RS. 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 07.02.2024. urgencija Ministarstvu financija 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
514	Ž-BL-04-556/23	P-317/23	PREPORUKU 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, na način da se doda član u kojem će se regulisati da korisniku starosne, porodične, odnosno invalidske penzije koji ostvaruje srazmjernu penziju u iznosu manjem od najnižeg iznosa penzije, pripada i pravo na razliku penzije do iznosa najviše penzije, u skladu sa navedenim mišljenjem ombudsmena u ovoj preporuci 2. da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rad na predmetu je u toku. 19.02.2024. zaprimljen je odgovor Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
515	UKUPNO	-	25 - Penzije				
516	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
517	8	8	6	0	2	0	0
518	POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
519	Realizirana						
520	Ž-SA-08-857/22	P-107/23	P R E P O R U K U Glavnom tužitelju Tužilaštva Bosne i Hercegovine 1. Da, razmotri mogućnost poduzimanja mjera i radnji radi prioritarnog postupanja, hitnog okončanja postupka i donošenja konačne tužilačke odluke u predmetu broj: T20 0 KTKV 0019130 20, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Dana 01.06.2023. zaprimljen odgovor Tužiteljstva BiH da je u predmetu glavni tužitelj izdao Obavezno pojedinačno uputstvo br. A-291/23: Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je Tužilaštvo Bosne i Hercegovine u Obavijesti od 29.05.2023. godine uvažilo mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine, te je određen rok za okončanje postupka i donošenje tužilačke odluke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
521	Ž-BL-08-149/23	P-218/23	P R E P O R U K U Ministarstvu pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona 1. Da preispita Rješenje broj: 07-04-1808-UP-1/23 od 16.03.2023. godine, u skladu sa Naredbom Općinskog suda u Velikoj Kladiši broj: 23 0 K 055210 23 Kpp od 24.02.2023. godine i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	Na Preporuku P-218-23 zaprimljen je odgovor Ministarstva pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona (Obavijest broj: 07-04-9355-2/23 od 09.09.2023. godine). Obzirom da je odgovorni organ dostavio odgovor na nalaze i mišljenje Ombudsmena Bosne i Hercegovine sadržane u pomenutoj Preporuci, kao i da je u pomenutom odgovoru izražena načelna spremnost odgovornog organa da postupi po odluci suda kada ista postane pravosnažna i da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nemaju mogućnost prinudnog provođenja odluka koje donesu, donesena odluka kao u uvodu ovog Obavijštenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 104/11).
522	Djelimično realizirana						
523	Ž-MO-08-137/22	P-94/23	P R E P O R U K U U KOLEGIJU ŽUPANIJSKOG TUŽITELJSTVA MOSTAR 1. Da u skladu sa člankom 240, stavak (3) Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, poduzme potrebne mjere da bi se okončala istraga u predmetu formiranim pod brojem T07 0 KTA 0027983 20; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke. Rok za realizaciju preporuke: 15 dana od dana prijema preporuke	26 - Tužilaštva	Djelimično realizirana	DA	17.04.2023. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva HNK. 30.05.2023. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva HNK
524	Ostvarena saradnja						
525	Ž-SA-08-702/19	P-326/23	P R E P O R U K U • Da preduzmu sve potrebne radnje u cilju okončanja istrage i donošenja tužilačke odluke u predmetu pod brojem T04 0 KTN 0041215 20. • Da u roku od 30 dana od prijema preporuke obavijesti Instituciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove Preporuke	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	28.12.2023. zaprimljen odgovor MUP-a Zenica PU IV PS Tešanj 28.12.2023. Zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva ZE-DO kantona 02.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka, a zatim i 11.02.2024. uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
526	Nije realizirana						
527	Ž-BL-08-382/23	P-295/23	P R E P O R U K U Gradskoj upravi, Grada Banja Luka • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi izjašnjenje na zahtjev od 07.09.2023. godine, kako je to naprijed navedeno, • da po utvrđivanju potpunog činjeničnog stanja u pogledu navoda da je podnositeljci žalbe pričinjena šteta od strane preduzeća koje je radilo za račun i pod nadzorom organa jedinice lokalne samouprave, preduzme mjere iz svoje nadležnosti u cilju obeštećenja podnositeljece žalbe;	26 - Tužilaštva	Nije realizirana	NE	Izdavanjem Preporuke jedinici lokalne samouprave iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. U standardnoj proceduri sažetak Preporuke je objavljen i na zvaničnoj internet stranici Institucije Ombudsmena, kao i u godišnjem izvještaju za relevantni vremenski period.
528	UKUPNO	-	26 - Tužilaštva				
529	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
530	5	5	2	1	1	1	0

531	POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
532	UKUPNO	-	27 - Pravobranilaštva				
533	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
534	0	0	0	0	0	0	0
535	POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
536	UKUPNO	-	28 - Predmeti korupcije				
537	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
538	0	0	0	0	0	0	0
539	POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
540	Realizirana						
541	Ž-SA-05-38/21	P-251/23	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine treba razmotriti na koji način da sa entitetskim ministarstvima i organima uprave, kao i drugim eventualnim partnerima i zainteresovanim organizacijama sagleda problematiku zaključivanja braka za lica koja u Bosni i Hercegovini imaju priznat status supsidijarne zaštite sa licima koja imaju priznat status supsidijarne zaštite/izbjeglički status u drugim zemljama.	29 - Migracije i azil	Realizirana	NE	Uzimajući u obzir da se radi o jednom dužem procesu a da se kontinuirano odvija komunikacija između različitih aktera u smislu poboljšanja i izmjene propisa nije preciziran rok za odgovor, ali postignut je cilj samim skretanjem pažnje. O navedenome su obaviješteni podnosioci žalbe u mailu, te su u korespondenciji od 26.09.2023. godine iskazali zahvalnost na zalaganju i interesovanju Institucije ombudsmena za ovu tematiku. Dalje, u komunikaciji su ukazali da će obavijestiti ukoliko se u narednom periodu ukaže određeno pitanje prilikom zaključivanja braka lica koja su pod međunarodnom zaštitom. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
542	UKUPNO	-	29 - Migracije i azil				
543	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
544	1	1	1	0	0	0	0
545	POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
546	UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
547	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
548	0	0	0	0	0	0	0
549	POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
550	Realizirana						
551	Ž-BR-08-68/20	P-152/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 25.08.2020. godine, 30.12.2020. godine, te 20.05.2022. godine, 16.01.2023. godine i 10.03.2023. godine. 2. Da u roku od 10 (deset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	31 - Advokati	Realizirana	DA	Dana 27.07.2023. godine zaprimljen je odgovor Advokatske komore FBiH, broj: 1622/23 od 21.07.2023. godine... U prilogu navedenog odgovora dostavljeno je i Rješenje, broj: DT-37/19, od 20.08.2020. godine, kojim se žalba žalitelja odbacuje kao neosnovana. Žalitelj je navedenim rješenjem poučen da može protiv istog pokrenuti upravni spor pred Kantonalnim sudom u Tuzli u roku od 30 dana od dana prijema rješenja. Po prijemu žalbe, žalitelju je upućen akt broj: Ž-BR-08-68/20 kojim je isti poučen da bez obzira na žalbu podnesenu Instituciji Ombudsmena, treba blagovremeno da koristi pravna sredstva radi ostvarenja svojih prava pred nadležnim tijelima, jer Institucija Ombudsmena ne može zastupati niti poduzimati bilo kakve radnje u njegovo ime. Obzirom na naprijed navedeni odgovor, kao i činjenicu da je Advokatska komora FBiH postupila po preporuci P-152/23, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet broj Ž-BR-08-68/20.
552	Ž-BL-08-321/23	P-243/23	PREPORUKU predsjedniku Advokatske komore Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmenom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmenu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	31 - Advokati	Realizirana	DA	Aktom broj: 03-360/2023 od 3. oktobra 2023. godine, Advokatska komora dostavila je odgovor na pomenutu Preporuku, a u kojoj se, između ostalog, navodi: ...Kako u dopisu ističete, ranije je dostavljen odgovor, da je prigovor, kao i urgencija za postupanje po prigovoru prosljeđena na odlučivanje nadležnom organu Advokatske komore RS ali zbog obima posla, redosljeda postupanja no zaduženim predmetima odluka no prigovoru još uvijek nije donesena. Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti advokata, stručnih saradnika za pravne poslove i advokatskih pripravnika Advokatske komore RS, članom 23, stav 2, propisano je da o prigovoru na rješenje odlučuje kolegij (Glavni disciplinski tužilac Advokatske komore Republike Srpske i tužioc) disciplinskog tužilaštva Advokatske komore Republike Srpske. Međutim, glavni disciplinski tužilac Advokatske komore RS kojem je prigovor dostavljen na dalje postupanje Draško Zec, advokat iz Prijedora je iznenada preminuo u septembru mjesecu 2022. godine. ... Skupština Advokatske komore RS održana je 08.07.2023. godine na kojoj je izabran novi glavni disciplinski tužilac Advokatske komore RS. Imajući u vidu činjenicu, da je novi glavni disciplinski tužilac izabran 08.07.2023. godine očekujemo da se u što kraćem vremenskom roku odluku no prigovoru. Podnosilac izjašnjenja, Advokatska komora Republike Srpske ističe da nije imala namjeru da ignoriše dopise Ombudsmena, već je omaškom tehničkog osoblja u Sekretarijatu Komore izostalo obavještenje o sadržaju dopisa Ombudsmena predsjedniku Komore... Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35, stav 1, tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
553	UKUPNO	-	31 - Advokati				
554	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
555	2	2	2	0	0	0	0
556	POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
557	Realizirana						
558	Ž-BL-05-66/23	P-113/23	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da polazeći od svojih statutarinih ovlaštenja, preduzme odgovarajuće mjere prema nadležnom Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju Grada Banja Luka kako bi se preduzele sve adekvatne radnje do izvršenja naloženog rješenja broj: 08-370-781/2022, od dana 15.02.2022. godine. 2. Da razmotri i član 39 Zakona o održavanju stambenih zgrada u Republici Srpskoj kako bi se na adekvatan način sanirao krov na zgradi u ulici Krfska broj. 96; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Aktom broj: 08-370-781/22, od dana 24.06.2023. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmen Bosne i Hercegovine da je dana 15.06.2023. godine, Odjeljenju za upravljanje nepokretnom imovinom Grada Banja Luka dostavila na nadležno postupanje preporuku u kojoj se navodi da se razmotri član 39. Zakona o održavanju zgrada („Službeni glasnik Republike Srpske” broj: 101/11), kako bi se na adekvatan način sanirao krov na zgradi u ulici Krfska broj 96. Imajući u vidu navedeno, izdata preporuka se smatra ispoštovanom.
559	Ž-LI-05-101/23	P-195/23	P R E P O R U K U Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu aktivnosti na popunjavanju upražnjelog radnog mjesta prosvjetnog inspektora; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	U izjašnjenju na preporuku Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10 je obavijestilo Ombudsmene BiH kako je pokrenulo proceduru raspisivanja natječaja za prosvjetnog inspektora. Uzimajući u obzir gore navedeno, Ombudsmeni su odlučili, sukladno članku 35. točki 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.

560	Ž-BL-05-835/22	P-214/23	1.Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti da donese odluku po zahtjevu D. Ž. za legalizaciju stambeno-poslovnog objekta od 30.08.2018. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.gradonačelniku grada Banjaluka, da razmotri mogućnost provođenja disciplinskog postupka protiv službenika koji je bio zadužen da postupa u predmetu broj: 03-3601-116/18 Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka i da ubuduće vodi računa da se postupci pred nadležnim odjeljenjima rješavaju u skladu sa rokovima predviđenim Zakonom o opštem upravnom postupku, u cilju izbjegavanja ovakvih propusta 3.Urbanističko-građevinskoj inspekciji grada Banjaluka, da po pravosnažnom okončanju postupka legalizacije objekta, okonča postupak u predmetu broj 09-362-858/2018 4. Upravnoj inspekciji, da izvrši inspeksijski nadzor u navedenim predmetima 5. Da obavijesti Ombudsmana u roku od 30 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Odjeljenje za prostorno uređenje grada Banjaluka je u dostavljenom odgovoru od 22.09.2023. godine, navelo da je problem u navedenom predmetu u primjeni materijalne interpretacije kao i iznadažno povećanog obima posla a ne pitanje postupajućeg referenta kao i da u cijelosti prihvataju preporuku Institucije ombudsmena, te da će o predmetnom zahtjevu biti odlučivano u najkraćem mogućem roku. Upravna inspekcija je u dostavljenom odgovoru od 27.09.2023. godine navela da je po preporuci ombudsmena izvršen inspeksijski nadzor u Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka, u upravnom predmetu broj 03-360-116/18 te je utvrđena povreda odredbe člana 206. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku, te je naloženo donošenje odluke po zahtjevu D. Ž. Navedeni odgovori su dostavljeni podnosiocu žalbe. Dana, 03.10.2023. godine, vraćena je pošiljka sa adrese ... sa naznakom da je primalac pošiljke preminuo. S obzirom da iz navedenih odgovora proizlazi da je postupljeno po preporuci Institucije ombudsmena te s obzirom na činjenicu da je podnosilac žalbe preminuo u toku postupka istrage, predmet se zatvara službenom zabijeskom. Takođe, s obzirom na činjenicu da se u navedenom predmetu radilo o dugotrajnom kršenju Zakona o opštem upravnom postupku, Ombudsmani će navedeni predmet obraditi u Godišnjem izvještaju Institucije ombudsmena.
561	Ž-SA-05-63/23	P-224/23	P R E P O R U K U Direktor Federalne uprave za inspeksijske poslove 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnja sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, po prijemu Preporuke, poduzme neophodne radnje i aktivnosti kako bi se žaliteljici dostavile informacije tražene aktom Institucije od 03.05.2023. godine; 3. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	... Federalna uprava za inspeksijske poslove je dana 11.10.2023. godine dostavila Odgovor broj: UPI-07-20-2-08888/2023-0705-9-P od 10.10.2023. godine, a kojim su dostavljene informacije vezane vještačenje i dokazivanje nedostataka na proizvodima. Navedeni akt upućen je žaliteljici dana 11.10.2023. godine na uvid. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da je Federalna uprava za inspeksijske poslove dana 11.10.2023. godine dostavila izjašnjenje u vezi sa realizacijom Preporuke broj: P-224/23 od 28.08.2023. godine, a kojim su žaliteljici dostavljene tražene informacije, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
562	Djelimično realizirana						
563	Ž-BL-05-90/23	P-108/23	PREPORUKU Preporučuje se Gradu Banjaluka da, uvažavajući mišljenje Ombudsmena u ovoj Preporuci, još jednom razmotri zahtjev podnositeljice žalbe za naknadu štete. Poziva se Grad Banjaluka da razmotri planiranje sredstava u budžetu za ove namjene, kao i da razmotri sve mogućnosti kako bi građani bili u što većoj mjeri obaviješteni o zaštiti svojih prava u slučajevima kada im njihova prava i interesi budu ugroženi od strane pasa koji nemaju vlasnike i pasa koji nisu trajno označeni pomoću mikročipa. Poziva se Grad Banjaluka da u roku od 60 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	32 - Inspekcije	Djelimično realizirana	DA	Grad Banjaluka se poziva na Zakon o zaštiti i dobrobiti životinja Republike Srpske i na Odluku o komunalnom radu Grada Banjaluka, kojima se propisuju obaveze vlasnika pasa i mačaka. Takođe navode da u gradskom budžetu nije planirana stavka za isplatu naknada šteta vansudskim putem. Ombudsmeni nisu dobili odgovor na postavljeno pitanje kako je podnositeljica žalbe, a samim tim i svaki građanin Banjaluke, mogao dokazati da su joj psi litalice pricimili materijalnu štetu. Ombudsmeni su ocijenili da postupanje gradske uprave ne predstavlja primjer dobre uprave, jer se građani isključivo upućuju na zaštitu svojih prava sudskim putem, zbog toga što je riječ o krajnjoj mjeri koja podrazumijeva dodatne mnogobrojne materijalne troškove, neizvjesnost, izlaganje stresnim situacijama i vrijeme. Ombudsmeni su preporučili Gradu Banjaluka da još jednom razmotre zahtjev podnositeljice žalbe za naknadu štete, kao i da razmotre planiranje sredstava u budžetu za ove namjene. Grad Banjaluka je takođe pozvan da razmotri sve mogućnosti kako bi građani bili u većoj mjeri obaviješteni o zaštiti svojih prava u slučajevima kada im njihova prava i interesi budu ugroženi od strane pasa koji nemaju vlasnike i pasa koji nisu trajno označeni pomoću mikročipa.
564	Ostvarena saradnja						
565	Ž-LI-05-16/23	P-102/23	P R E P O R U K U Općini Glamoč i Policijskoj postaji Glamoč 1. Da u okviru svojih nadležnosti poduzmu mjere i aktivnosti kako bi se riješio problem prekoračenja radnog vremena i preglasne glazbe u ugostiteljskim objektima na području Općine Glamoč, uvažavajući mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci; 2. Da obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	U izjašnjenju na preporuku broj: 02-01-19-11-20-5/23 od 29.5.2023. g. Služba za privredu, financije i inspeksijske poslove je navela da će predložiti Općinskom vijeću Glamoč izmjenu Odluke o radnom vremenu pravnih i fizičkih osoba iz oblasti trgovine i ugostiteljstva, te izmjenu Odluke o limitiranju zvuka u skladu sa preporukom.
566	Ž-LI-05-41/23	P-105/23	P R E P O R U K U 1. Da sve označene odgovorne institucije poduzmu potrebne mjere iz svoje nadležnosti kako bi se otklonile povrede utvrđene u postupku istrage Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine i nalazom nadležne inspekcije Uprave za inspeksijske poslove Kantona 10, 2. Da načelnik općine Glamoč, Općinsko vijeće Glamoč, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Uprava za inspeksijske poslove Kantona 10, koriste zakonom date ovlasti, svatko u okviru svoje nadležnosti, da se državno poljoprivredno zemljište, kao dobro od općeg i javnog interesa, koristi sukladno odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu Kantona 10 i Zakona o poljoprivrednom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, koji reguliraju način raspolaganja i korištenja istoga, 3. Da svaka od odgovornih strana obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke u roku od 30 dana od dana prijema iste.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Pošto odgovorne strane nisu postupile po navedenoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članu 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su dana 08.06.2023.g. o istom obavijestili neposredno viši organ. Shodno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno čl. 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj:104/11) zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi D.I. Odgovorna strana je donijela Rješenje br:UP-1/19-02-20-1-0100/23-014 kojim je naloženo poništavanje Javnog poziva za zakup poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države za područje Općine Glamoč od 24.06.2021. g.
567	Ž-SA-05-1255/22	P-244/23	PREPORUKA Ministarstvo građenja i prostornog uređenja HNK ponovo razmotri akt broj: 04-45-194/23 od dana 27.03.2023. godine Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave HNK Sektor upravne inspekcije odnosno preuzimanje obavljanja poslova inspeksijskog nadzora u Općini Jablanica do popunjavanja radnih mjesta građevinskog i komunalnog inspektora Općine Jablanica. Pozivamo vas da o tome obavijestite Instituciju ombudsmena u roku od 15 dana od dana prijema ove preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	10.10.2023. zaprimljen odgovor Vlade Hercegovacko-neretvanskog kantona Ministarstvo građenja i prostornog uređenja Mostar . 19.02.2024. urgencija Opštini Jablanica, na koju do 08.3.2024. kada je ažuriran status, nije zaprimljen odgovor.
568	Ž-SA-05-66/23	P-245/23	PREPORUKA Vlada Kantona Sarajevo treba razmotriti pitanje izrade strategije ili drugog dokumenta koji bi uz saradnju sa jedinicama lokalne samouprave imao za cilj analizu postupaka koji se vode na određen način godinama a uzrokovani su bespravnom gradnjom. Ovom prilikom pozivamo vas da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke dostavite informaciju da li je ista usvojena.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	... Institucija ombudsmena je zaprimila odgovor Ministarstva pravde i uprave Upravne inspekcije pod brojem: 03-05-04-41343/23, kojim se naprijed navedena preporuka dostavlja Stručnoj službi Vlade Kantona Sarajevo. Uzimajući u obzir činjenicu da je realizacija preporuke kompleksan zadatak jer osim analiza i saradnje sa jedinicama lokalne samouprave treba uzeti u obzir i propise koji su izvan nadležnosti kantona izvjesno je da će do eventualne pune realizacije preporuke proći određeni period. Ipak, Institucija ombudsmena će nastaviti da ukazuje na ova problematika kako u godišnjem i specijalnim izvještajima, tako i u drugim dokumentima. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta.
569	Ž-LI-05-133/23	P-272/23	P R E P O R U K U Službi za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije Grada Livna 1. da Služba za gospodarstvo, inspeksijske poslove, lokalni razvoj i investicije Grada Livna, hitno postupi po Zahtjevu za inspeksijski nadzor u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji uprave Federacije Bosne i Hercegovine, a nakon toga uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	Na navedenu preporuku Ombudsmani BiH su zaprimili obavijest u kojem se navodi da je građevinsko - urbanistički inspektor, sukladno preporuci obavio inspeksijski nadzor. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmani za ljudska prava BiH su odlučili, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvoriti predmet koji se vodi po žalbi.

570	Ž-BL-05-457/22	P-318/23	PREPORUKU 1.Odjeljenju za prostorno uređenje grada Banjaluka da odmah po prijemu preporuke preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti da donese odluku po zahtjevu ...za legalizaciju stambenog objekta od 08.04.2019. godine, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2. Urbanističko-gradevinskoj inspekciji grada Banjaluka, da okonča postupak u predmetu broj 09-362-1855/2015 4. Upravnoj inspekciji, da izvrši inspeksijski nadzor u navedenim predmetima 5. Da obavijesti Ombudsmana u roku od 30 dana računajući od dana prijema ove preporuke o preduzetim radnjama u cilju realizacije preporuke	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	06.12.2023. zaprimljen je odgovor Ministarstva uprave i lokalne samouprave Rs. 12.12.2023. zaprimljen je odgovor Grada Banja Luke. 05.03.2024. zaprimljen je odgovor Grada Banja Luka. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
571	Ž-SA-05-329/20	P-341/23	P R E P O R U K U Da općina Velika Kladuša u roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	20.12.2023 odgovor opština Velika Kladuša 25.12.2023. zaprimljen odgovor Opštine Velika Kladuša Služba za upravu, društvene djelatnosti i zajedničke poslove 27.12.23. zaprimljen odgovor opštinskog načelnika Opštine Velika Kladuša. 02.02.2024. , a zatim i 11.04.2023. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
572	Nije realizirana						
573	Ž-BL-05-680/21	P-17/23	PREPORUKU 1.Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju grada Banjaluka da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po zahtjevima Zajednice etažnih vlasnika ... Banjaluka za rješavanje problema pristupa vatrogasnim vozilima u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku kao i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Sektoru inspekcije za zaštitu od požara- Odjeljenje Banjaluka, Inspekciji za zaštitu od požara da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju postupanja u navedenom predmetu 3.Da u roku od 60 (šezdeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	...s obzirom da iz dostavljenih odgovora proizilazi da problem zbog kojeg se podnosioc žalbe obratio ovoj Instituciji nije u potpunosti riješen zbog čega su se ponovo obratili nadležnim organima, ombudsmeni će otvoriti novi predmet. Takođe, navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa koji su odbili dostaviti odgovor i postupiti po preporuci.
574	Ž-SA-05-862/22	P-101/23	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona i gradonačelniku Grada Visoko 1. Da postupe u skladu sa čl. 44 Zakona o inspekcijama Zeničko-dobojskog kantona; 2. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Instituciju ombudsmena o aktivnostima koje su poduzeli u cilju realiziranja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	U Instituciji ombudsmena je dana 17.05.2023. godine zaprimljen odgovor na preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj P-101/23 od 17.04.2023. godine od direktora Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Zeničko-dobojskog kantona u aktu broj 18/01-30-13580-2/22 od 16.05.2023. godine i dana 19.05.2023. godine odgovor gradonačelnika Grada Visoko u aktu broj 01/1-04-312/23-1 od 17.05.2023. godine, iz kojih proizilazi da preporuka nije ispoštovana. Institucija ombudsmena će iskoristiti mogućnost spominjanja ovog predmeta u godišnjem izvještaju, u skladu sa članom 32, stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH. Prethodno navedeni odgovori su u svrhu informisanja prosljeđeni podnosiocima žalbe aktom od 19.05.2023. godine. Slijedom svega navedenog u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-05-862/22 se zatvara. Nakon arhiviranja predmeta, dana 09.11.2023. zaprimljen je odgovor Grada Visoko na Zahtjev za izjašnjenje zbog neizvršenja preporuke koji je Institucija ombudsmena BiH uputila u sklopu aktivnosti na izradi Specijalnog izvještaja – praćenje realizacije preporuka.
575	Ž-SA-05-1181/22	P-172/23	PREPORUKU Načelniku općine i Urbanističko – građevinskom inspektoratu Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da poduzmu sve neophodne zakonom propisane mjere i aktivnosti kako bi se osiguralo postupanje Službe za inspeksijske poslove Općine Novi Grad Sarajevo u skladu sa odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji BiH i odredbama Zakona o prostornom uređenju Kantona Sarajevo pri izvršenju Rješenja broj: 02/11-23-5432/18 AU/EA od 14.12.2018. godine, a naročito pazeci na zakonom propisane rokove za izvršenje rješenja; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	-Što se tiče daljeg postupanja u okviru provođenja izvršenja rješenja, isto će se nastaviti u skladu sa zakonom, a obzirom na kompleksnost izvršenja, te prevenciju ugrožavanja opće sigurnosti i ljudskih života, budući da je na dan izvršenja zakazanog za 10.04.2023. godine, izvođač radova, ugovorena firma KJKP "RAD", zbog nepredviđenih okolnosti nije raspolagala sa odgovarajućom mehanizacijom za otklanjanje fizičkih barijera za pristup objektima izvršenja, niti je zbog vremenskih uslova izvođač radova mogao bez opasnosti za sigurnost radnika pristupiti početku izvršenja, o čemu je i sačinjen zapisnik administrativnog izvršenja. Također napominjemo da predstavnici Elektrodistribucije nisu bili prisutni na licu mjesta i ako su blagovremeno obavijestili. Radnici na fizičkim barijerama kao i policijski službenici bili bi izloženi povredanju, a možda i životno ugroženi, budući da je investitor bio prisutan na licu mjesta u skladu sa ranijim pismenim izjavama policijskim službenicima, da neće dozvoliti izvršenje rješenja mirnim putem o čemu smo obavijestili..." Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2023. godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene sve zakonske mogućnosti za postupanje u predmetnoj pravnoj stvari, te donose odluku da se u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-SA-06-244/22.
576	Ž-BL-05-170/23	P-167/23	P R E P O R U K U Energoinvest-u d.d. Sarajevo 1. Da u daljem radu i u eventualno budućim disciplinskim postupcima protiv radnika, privredno društvo Energoinvest d.d. Sarajevo uzme u obzir i uvaži mišljenje Sindikata. 2. Da Energoinvest d.d. Sarajevo u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	S obzirom na činjenicu da Energoinvest d.d. Sarajevo nije odgovorio na pomenutu Preporuku, dana 10.08.2023. godine Ombudsmeni su uputili Urgenciju povodom preporuke višem organu, odnosno Nadzornom odboru Energoinvest-a d.d. Sarajevo, kao nekome ko vrši nadzor nad radom uprave istog. ... Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije dobila nikakav odgovor od strane Nadzornog odboru Energoinvest-a d.d. Sarajevo, a u vezi sa predmetnom Urgencijom. Izdavanjem Preporuke i Urgencije višem organu povodom Preporuke Ombudsmena iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, a izdata Preporuka smatra se neispoštovanom.
577	Ž-BR-05-103/21	P-262/23	da bez odlaganja, sukladno pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere u cilju vršenja inspeksijskog nadzora vezano za bespravnu izgradnju a po prijavi S.B. iz Gradačca, odnosno, postupanja po Nalogu broj: 04/2-19-7-719-1/21 od 6. 2. 2023. godine -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	30.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Rok za izjašnjenje je istekao 12.11.2023. Rad na predmetu je u toku. 02.02.2024. upućena urgencija za dostavu izjašnjenja Grada Gradačca. Dana 03.04.2024. godine zaprimljen odgovor Grada Gradačca, broj: 1/24, od 29.03.2024. godine.
578	Ž-BL-05-525/23	P-343/23	R E P O R U K U Gradu Banja Luci, Gradskoj upravi – Odjeljenju za inspeksijske poslove i komunalnu policiju 1. Da otkloni povrede prava podnosioc žalbe i preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi, u skladu sa pozitivno-pravnim propisima i načelima dobre uprave, donijela akt koji ima sve elemente upravnog akta, prema inicijalnom zahtjevu podnosioc žalbe i u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o provođenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	DA	24.01.2024. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka. 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
579	Nema odgovora						
580	Ž-BR-05-143/22	P-197/23	1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo očitovanje, kako je to navedeno u aktima od 9. 3. 2023.g., 27. 4. 2023. g. i 29. 5. 2023. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Budući da izjašnjenje na Preporuku P-197/23 nije zaprimljeno u ostavljenom roku , 04.10.2023. godine i 28.11.2023. upućene su urgencije Gradu Živinicima, Gradskom pravobranilaštvu za dostavu odgovora. 31.01.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da izjašnjenje na Preporuku nije zaprimljeno. Gradu Živinicima je upućena urgencija za postupanje 31.01.2024. 26.02.2024. Grad Živinicima dostavlja kopiju akta kojim se Gradskom pravobranilaštvu Živinicima prosljeđuje Preporuka "na nadležnost i dalje postupanje". 07.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku.
581	Ž-LI-05-144/23	P-270/23	P R E P O R U K U U načelniku Općine Tomislavgrad 1. da imajući u vidu navode ove Preporuke bez odlaganja poduzmu neophodne mjere i radnje u cilju sistemskog rješavanja nelegalnih priključaka na kanalizacijsku mrežu u naselju Bobara, općina Tomislavgrad. 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene BiH o izvršenju ove Preporuke.	32 - Inspekcije	Nema odgovora	NE	Budući da odgovora strana, u ostavljenom roku nije realizirala datu Preporuku o svemu je obavješeno Općinsko vijeće Tomislavgrad. Uzimajući u obzir navedeno, odnosno činjenicu da su Ombudsmeni za ljudska prava BiH nakon upućivanja preporuke, poduzeli radnje sukladno Zakonu, sukladno članku 35. točka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvara se predmet koji se vodi po ... žalbi. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba, u skladu sa članom 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
582	UKUPNO	-	32 - Inspekcije				
583	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
584	20	20	4	1	7	6	2

585	POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
586	Ostvarena saradnja						
587	Ž-SA-05-227/23	P-236/23	PREPORUKE 1. Usvojiti Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći na nivou Srednjobosanskog kantona u kojem ovaj zakon još uvijek nije donesen; 2. U roku od 30 dana obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o ispoštovanju preporuke.	33 - Besplatna pravna pomoć	Ostvarena saradnja	DA	04.12.2023. zaprimljen odgovor Vlade Srednjobosanskog kantona (usvojen je Nacrt zakona i prosljeden Skupštini na razmatranje). 04.03.2024. zaprimljen odgovor Ministarstva pravosuđa i uprave SBK
588	Ž-SA-05-226/23	P-237/23	PREPORUKE 1. U skladu sa Zakonom o pružanju besplatne pravne pomoći okončati postupak imenovanja direktora Zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći Hercegovačko-neretvanskog kantona; 2. U roku od 30 dana obavijestiti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o ispoštovanju preporuke.	33 - Besplatna pravna pomoć	Ostvarena saradnja	DA	07.11.2023. Urgencija Vladi HNK za dostavljanje izjašnjenja 08.11.2023. zaprimljen odgovor Vlade HNK. 01.02.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuka uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku. 12.02.2024. Druga urgencija Vladi HNK za dostavljanje izjašnjenja 08.03.2024. prilikom ažuriranja praćenja realizacije preporuke, uvidom u bazu podataka utvrđeno je da je rad na predmetu u toku
589	UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
590	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
591	2	2	0	0	2	0	0